DE SYNODO DIŒCESANA

LIBRI TREDECIM.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI BENEDICTI PAPÆ XIV.

DE SYNODO DIŒCESANA

LIBRI TREDECIM

IN DUOS TOMOS DISTRIBUTI.

TOMUS PRIMUS.



FERRARIÆ. MDCCLXIV.

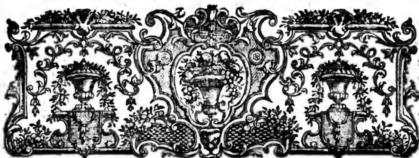
Impensis Jo: Manfrè,

SUPERIORUM PERMISSU.

[redacted]

F. [illegible] qui [illegible] dedit

F. F. Lodovici Castrofrerensis



PRÆFATIO.

POST exactam vitæ nostræ partem fere maximam Romæ in iis Congregationibus, ubi gravissima Religionis, & Ecclesiasticæ disciplinæ negotia tractari solent; ut primum honore Cardinalatus per fel. rec. Benedictum XIII. licet immerentes, insigniti fuimus, cum regendam accepissemus Anconitanam Ecclesiam, & inde mox ad Bononiensem Metropolim, natale solum, traducti essemus, animadvertere jam tum cœpimus, ignorari passim, aut certe non satis notas esse multas ex Apostolicis Constitutionibus, quibus Ecclesiæ instituta gravissima continentur: decreta autem, & responsa Congregationum, aut nesciri penitus, aut non recte intelligi, plura sinistris interpretationibus in sequiorem partem accipi, atque corrumpi: quæ demum alii ante nos Antistites in Diœcesanis Synodis bene, sapienterque constituerant, ea vigere parum, negligi omnino,

suam vim, pretium, ac dignitatem non obtinere; propterea quod ignoti essent fontes, unde scita, & consulta illa omnia deducta, ac corrivata fuissent. Id nos perspicere certo potuimus cum in theologicis consultationibus, quæ identidem nobis præsentibus habebantur, tum in privatis colloquiis, quæ sæpe varias ob causas cum Ecclesiasticis hominibus serebamus; maxime vero quoties ad examen accedebant sive minores Clerici, sive Pœnitentiæ Administri, sive Parœciarum petitores, ut de singulorum scientia cognosceremus.

Hanc porro tantam, tamque damnosam inscitiam considerantibus nobis, atque, ut par erat, dolentibus, multa ad eam depellendam obversabantur. Erant qui opportunissimum fore censebant, Academiam instituere, in qua per intervalla temporum disputandum esset de iisdem rebus, uti passim fieri in litteratorum conventibus solet. Verum, præterquam quod haud facile inveniri poterant viri laboriosi, impigri, & idonei, eo numero, qui ad conflandum cœtum Academicum requiritur, id semper habent incommodi ejusmodi Academiæ, quod, uno dumtaxat laborante, otiantur ceteri, quæque ille apte, copioseque proloquitur, aut non subeunt audentium animos (nisi si jam eruditi illi sint, & iisdem rebus exculti,) aut cito effluunt, ad summum rudem tantummodo, & indigestam post se notitiam relinquunt; nunquam vero late manant, nec ad notitiam publicam, uti opus est, propagantur. Alii alia subjiciebant, quæ longum esset hoc loco enumerare.

In tanta consiliorum multitudine, ac varietate, visum nobis inire viam intentatam hactenus, & qua non alia fortasse planior, & expeditior. Usu enim ipso edocti, ad recte administrandam civitatem, atque diœcesim, proponenda subinde esse populo aliqua Edicta; ea nos exarare instituimus, non, ut alii solent, sola præcipiendi formula, sed arte quadam, & apta ad erudiendum methodo, præceptorum scilicet causas, & fundamenta commonstrantes, disciplinam Ecclesiæ veterem, recentioremque expli-

explicantes, ea demum expromentes omnia, quibus non solum permoveri quisque posset ad imperata facienda, verum etiam rationes disceret, propter quas unaquæque res injuncta esset, aut vetita, idque nullo suo labore, & incommodo.

Hoc institutum, quod legentibus quidem facile, at nobis, tametsi diu in ejusmodi rerum tractatione exercitatis, laboriosissimum accidebat, brevi intelleximus, Deo nostra cœpta secundante, magnas reipublicæ utilitates afferre. Exceptæ approbatione omnium fecundissima nostræ illæ Sanctiones, non intra Diœceseos Bononiensis fines continuerunt se se, sed ad circumpositas civitates primo, deinde ad remotiores volitare cœperunt, donec aliquot voluminibus comprehensæ, & pluribus in locis impressæ, ad universam late Italiam pervaserunt. Illud autem nobis optandum maxime, ut, siquidem eædem nunc ex Italico in Latinum sermonem cum fide conversæ sunt, tam fructuosæ inveniantur ultra montes, & apud omnes ubique gentes, quam in Italia fuerunt.

Secundum hæc parabamus Diœcesanam celebrare Synodum, certis tamen præfinitis rerum discutiendarum capitibus, præter quæ spatiari non liceret. Erant pleraque educta ex Edictis nostris, quæ cupiebamus Synodali auctoritate rata, ac firma esse. Et videbamur nobis iis Edictis, & Litteris attigisse omnia, quæ gravissima sunt, quæque ad Episcopi solicitudinem, & cognitionem pertinent. Sed, ubi manum operi admovere cœpimus, tot simul obortæ voces, tot exauditæ sententiæ sunt, ut alio convertenda consilia nostra judicaverimus. Negabant aliqui, viri ceteroqui probi, nec indocti, ullum extiturum operis pretium, nisi ad alia multa rerum genera Synodi cognitio traduceretur. Hoc scilicet decerni malebant, illud interdici; has, atque illas proponi contumacibus pœnas; hoc, illudve malis publicis remedium adhiberi; res, maximam partem, extra Synodi potestatem positas, quasque ipsi nos sæpe Romæ rejeceramus, & a sacris Congregationibus improbatas, a sum-

 mis

mis Pontificibus reprehensas, atque emendatas videramus.

His ergo tollendis ex hominum mentibus præjudiciis, venit nobis in mentem Commentationem edere *de Diœcesana Synodo*, eaque congerere simul, quæ circa hoc argumentum sparsa multis in Libris invenirentur, additis Patrum, Conciliorum, & Ecclesiasticæ Historiæ documentis: quarum rerum ingentem copiam habebamus in promptu, partim privato studio, partim muneribus publicis, & experientia collectam. Ut rem totam ordinate perageremus, amplam divisimus materiam in plura capita; omniaque complexi, quæ ad rem ullo modo, & maxime ad praxim facere videbantur, Opus nostrum ad calcem deduximus. Sed, quo maxime tempore illud relegere, expolire, & multis partibus augere meditabamur, obitu Clementis XII. abrumpere opus coacti fuimus, Romam vocati scilicet ad Cardinalium Comitia. Illam igitur rudem hactenus, mancam, & impolitam reliquimus in nostra Bibliotheca Bononiensi; hac tamen mente, ut, simul ac regressi essemus ad nostram Sedem, supremam illi manum imponeremus.

Verum inter hæc ad supremum Ecclesiæ regimen nullo nostro merito, ac præter omnem opinionem evecti, id unum efficere potuimus primo, ut scripta omnia, & adversaria nostra Romam exportarentur: in quibus cum esset Commentatio, de qua dicimus, eam perdiu nec attingere licuit; tam multis, tam variis, tamque gravibus districti fuimus curis toto hoc præterito tempore nostri Pontificatus. Nunquam tamen ejus perficiendæ, vulgandæque cogitationem abjecimus. Itaque post recognitos, auctos, & iterum typis impressos quatuor nostros *de Canonizatione Sanctorum* Tomos; post eumdem laborem adhibitum nostris Operibus *de Festis Domini, & Beatæ Mariæ Virginis, de Sanctissimo Missæ Sacrificio*, aliisque, quæ in Latinum conversa, & additamentis pluribus locupletata, vel prodierunt jam, vel prælo parata sunt; post vulgatum præterea Bullarii nostri priorem Tomum,

mum, huc postremo animum convertimus: nactique subinde inter difficillima, & assidua Pontificatus negotia aliquid vacui temporis, idque raptim Commentationi nostræ impendentes, eam aliquando tandem confecimus, seu verius fere ex integro elaboravimus: adeo multa sunt de novo addita partim ex Libris nostræ Bibliothecæ, partim ex nostris Bononiensibus Litteris, & Edictis, partim denique ex iis, quæ toto nostri Pontificatus septennio decreta a nobis, & constituta sunt.

Ita in hanc qualemcumque formam redacta est Commentatio; quam nos dum in publicum edimus, aliud nihil spectamus, nisi ut Episcopi suas celebrare Synodos rite, ac laudabiliter possint, nullumque præbeant locum querelis, quæ sæpe contra Synodalia Decreta ad Sedem Apostolicam perferuntur. Spe autem certa ducimur, non exiguum extiturum fructum laboris, & industriæ nostræ, si modo Præsules Ecclesiarum animo suo reputabunt, quod in Concilio Tridentino decretum est de Synodis celebrandis, nec leve negotium esse, nec temere, aut sine certis legibus peragendum. Sed ut nullum fore arbitramur, qui velit, sine justa causa, hanc officii sui partem gravissimam prætermittere; ita votorum nostrorum summam consequemur, si deinceps suas singuli Synodos celebrare instituent non solum crebro, verum etiam recte, & ex præscripto illarum rerum, quas toto hoc Opere complexi sumus.

Et hæc quidem olim præfati sumus, cum nostrum hoc Opus *de Synodo Diœcesana* anno Domini MDCCXLVIII. Romanis typis ederetur: eademque leguntur præfixa ceteris editionibus, quæ in hunc usque diem prodierunt. Sed postea, cum certis argumentis nobis innotuerit, labores hosce nostros grata utentium approbatione exceptos fuisse, quin etiam multorum rogatu excitati fuerimus ad novam hujusmet Operis editionem curandam, iis auctam additamentis, quæ necessaria nobis, aut opportuna viderentur; arduis licet, & assiduis Pontificalis officii curis distracti, parva quæ-

dam

dam temporis intervalla captare conati sumus , quibus nos in domesticam Bibliothecam abderemus, ibique in manus resumeremus non solum impressa prælo Scriptorum volumina , sed etiam veteres nostras lucubrationes, tunc maxime calamo exaratas , cum in minoribus Romanæ Curiæ ministeriis versantes , a Pontificibus Prædecessoribus nostris beneficentissimis ad occurrentia adhibebamur negotia , & sententiam nostram nunc voce , nunc scripto explicare jubebamur ; ut his veluti subsidiis adjuti , requirentium desideriis satisfaceremus . Lectorum nunc partes erunt , de editione hac , ejusque additamentis judicium ferre : quod quidem in nos, operamque nostram satis æquum nobis polliceremur , si unusquisque eorum qui lecturi sunt , nobis vel scribentibus , vel dictantibus præsens adstitisset , vidissetque objectas studiis nostris interpellationes, quibus multoties inceptum opus abrumpere , sæpe etiam quæ scripta , aut dictata fuerant , relinquere coacti sumus , donec elapsis pluribus horis, aliquando diebus integris, quandoque etiam hebdomadis , & mensibus totis , eadem resumere pateretur vel temporis magis commoda opportunitas, vel minus aspera & difficilis pendentium negotiorum natura .

Jam vero , ut de nova hac editione dicamus aliquid , hoc primum monebimus , nihil nos in superioribus editionibus animadvertisse , quod delendum , aut emendandum judicaverimus . Mutatas tantummodo voluimus Operis sectiones : divisis nimirum in plures libros materiis , & argumentis , quæ in prioris editionis libro septimo continenter tractata , unum illum librum longiorem ceteris , & plus æquo prolixum effecerant . At vero multis in locis , prout occasio se obtulit, opportuna aptavimus additamenta , quibus ea confirmaremus , quæ in priore editione asserta per nos fuerant . Insuper non pauca ex integro capitula elaboravimus , quibus plures rerum notitias , easque non levis momenti , in prioribus editionibus omissas , complexi sumus ; quibusque editio hæc revera auctior , & cumulatior prodibit .

Mo-

Monendi sunt autem Lectores, qui tam in priore, quam in præsenti hujus Operis editione allatas frequenter offendent resolutiones Congregationis Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ne in aliquam incidant perplexitatem, & confusionem, propterea quod hujusmodi resolutiones non semper eadem ratione, ac methodo allegari conspicient. Cujus diversitatis hæc causa est. Cum nos olim munere Secretarii prædictæ Congregationis ornati fuerimus, eam institutimus consuetudinem, quæ deinde a Secretariis successoribus nostris servata fuit, ut in foliis causarum, quæ ante singulas ipsius Congregationis sessiones typis impressa distribuuntur, antiquiores ejusdem Tribunalis resolutiones adnotaremus, si quæ ad alicujus controversiæ tunc vertentis decisionem facere viderentur; adjectis etiam nonnullis præstantiorum Canonistarum auctoritatibus, quæ ad propositam quæstionem illustrandam conferrent. Hinc factum est, ut hujusmodi folia tam a nobis, quam a successoribus nostris exarata, utpote studiosorum usibus proficua, deinde in unum veluti corpus collecta simul ederentur, hoc inscripta titulo: *Thesaurus Resolutionum Sacræ Congregationis Concilii*: cujus Thesauri jam plura volumina extant: & quatuor quidem priora nostris lucubrationibus constant, reliqua ad eos pertinent, qui nobis in eodem Secretarii munere successerunt. Cum itaque in præsenti Opere *De Synodo Diœcesana* citandum occurrit decretum aliquod, seu resolutio, ex iis, quæ in hujusmodi Collectione vulgata habentur, satius duximus Thesaurum ipsum allegare, quem facile adire, & consulere poterit quicumque decretum, sive resolutionem, in fonte, ut ajunt, recognoscere cupiet.

Sed aliæ complures sunt resolutiones, in quibus citandis indicatur a nobis dies, mensis, & annus, quibus emanarunt, ac præterea liber, & libri pagina, unde fuerunt desumptæ. Hæ nimirum sunt, quæ, cum a sæpe dicta Congregatione ante collatum nobis ipsius Secretarii munus editæ fuerint, in illius regestis descriptæ asservantur.

Cum

Cum autem nos per decennium , & ultra , officium illud obtinuerimus , adeoque in poteſtate habuerimus ipſius Congregationis Tabularium ; multum ſane tempus inſumpſimus in perlegendis veteribus ejuſdem Congregationis actis , graviora quæque adnotando , atque ea , quæ ſcitu digna , aut neceſſaria nobis videbantur , ex authenticis Archivi regeſtis in privata noſtra adverſaria transferendo . His autem & ſæpe alias , & in hujus maxime Operis ſcriptione utentes , adnotatas a nobis indicationes diei , menſis , & anni , necnon libri , & paginæ , unde monumentum olim extraximus , Lectorum oculis ſubjicere non prætermiſimus ; ut , ſi quis de allegato decreto , aut reſolutione certior fieri velit , Congregationis Secretarium adeat , exhibitiſque hujuſmodi indicationibus (juxta celeberrimi Auctoris Proſperi Fagnani monitum , illius Operibus præfixum) authenticum decreti , aut reſolutionis exemplum facile obtinere valeat : niſi forte nobis tantum tribuere non recuſaverit , quantum nos cum ceteris omnibus eidem Fagnano tribuendum merito cenſemus ; cui ſcilicet , utpote eodem Secretarii munere perfuncto , ejuſdemque olim Tabularii custodi , plenam fidem adhibere ſolemus , ejuſque teſtimonio, abſque ulteriori indagine , aut perquiſitione , acquieſcere . De aliis etiam aliarum Congregationum decretis , atque reſolutionibus , quæ in hoc Opere allegantur , teſtari poſſumus , eamdem adhibitam fuiſſe curam , ut cum autographis regeſtis conferrentur , & ad eorum fidem exigerentur.

Porro in noviſſimis hiſce additionibus uſitatam ſemper nobis ſcribendi rationem ſecuti ſumus : nihil ſcilicet pro certo , ac definito venditantes , quod re ipſa definitum non ſit ; nihil contumelioſe jacientes in alios , quantumvis ab opinione noſtra longe diſſentiant . Id enim homine Chriſtiano indignum , & honeſto viro indecens exiſtimamus ; neque vero minus valide unumquemque ſententiam ſuam tueri poſſe cenſemus , ſi ab aliorum contemptu , & injuria abſtineat .

Pri-

Prima hujus Operis lineamenta, ut supra diximus, adumbrata a nobis sunt, mox etiam ad aliquod complementum adducta, cum Cardinalatus honore fungentes, ad Metropolitanæ Bononiensis Ecclesiæ gubernacula sederemus. Ad summum deinde Pontificatum evecti, idem Opus multis partibus expolitum paucis ab hinc annis edidimus, & nunc amplificatum & auctum de novo in lucem proferimus. At, ubi neque a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, neque a nobis ipsis aut in Bullario, aut alibi, Apostolica auctoritate quidquam definitum est, ac generaliter omnibus in rebus, quibus nullum ex publica Ecclesiæ auctoritate pondus accessit, nihil nos definire, ac veluti decretorium exhibere intendimus. Ea enim nobis & semper fuit, & adhuc mens est, ut sententiam nostram proponentes, hanc eatenus tueamur, quatenus illi ex rationibus, & auctoritatibus, quæ nos ad eam amplectendam impulerunt, satis roboris & firmitatis adesse dignoscatur; libentique animo subscribimus doctrinæ Scriptoris egregii Melchioris Cani, qui *lib. 6. de Locis Theologicis cap. 8. in responsione ad nonum argumentum*, de Libris agens, qui a summis Pontificibus conscripti publicantur, hæc ait: *Cum edunt Libros de re qualibet Romani Pontifices, sententiam suam ut homines alii docti exprimunt, non tamquam Ecclesiæ Judices de Fide pronunciant*. Magnus ille Prædecessor noster Innocentius IV. Commentaria sua in libros Decretalium scripsit, cum summum Pontificatum gereret: *Trabens moram Lugduni, post Concilium ibi celebratum, composuit Apparatum super Decretalibus*: uti testatur Thomas Diplovatatius in Vita ipsius Innocentii antedictis Commentariis præmissa. Neque profecto Innocentius hoc sibi unquam arrogavit, ut, quidquid in eo Opere scripsisset, pro re definita haberetur; sed facile passus est, opiniones suas, quas tamquam privatus Doctor proposuerat, ab aliis Doctoribus oppugnari: ut patet ex ipsa, quam citavimus, illius Vita; multoque magis ex ea, quam sibi amplissimam hac in re licentiam sumpserunt po-

ste-

ſteriores Canoniſtæ , dum ſententias ab Innocentio ſuis Commentariis inſertas ſæpe deſerere , & in alia omnia ire non dubitarunt .



INDEX

INDEX
LIBRORUM, ET CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

Notiones, Quæstionesque præliminares.

LIBER II.

De iis, qui Synodum Diœcesanam cogere possunt.

LI-

LIBER III.

De vocandis ad Synodum, ordine ſedendi, & ſacris veſtibus juxta proprium cujuſque gradum adhibendis.

LIBER IV.

De Officialibus, ſeu Miniſtris Synodi, ſuam nimirum operam Synodo præſtantibus, aliiſque, qui pro futuris eventibus in Synodo eliguntur.

ET CAPITUM.

LIBER V.

De gerendis in Synodo.

LIBER VI.

De Constitutionibus in Diœcesana Synodo edendis, earumque conscribendarum methodo.

LIBER VII.

De iis, quæ cavenda sunt in Constitutionibus Synodalibus.

CAP. II.

LIBER VIII.

De pertinentibus ad Sacramenta extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii.

ET CAPITUM.

TOMUS SECUNDUS LIBER X.

De censuris: de usuris, & contractibus: necnon de multis pecuniariis.

LIBER XI.

De novitate, & severitate, quæ in Constitutionibus Synodalibus evitandæ sunt: ubi multa de hujusmodi notis aliquando Synodalibus Constitutionibus immerito inustis.

CAP. II.

LIBER XII.

De Constitutionum Synodalium, quæ Juri communi, & Apostolicis sanctionibus adversantur, insubsistentia. Item an, & quatenus liceat aliquid præter Jus commune in Synodo statuere.

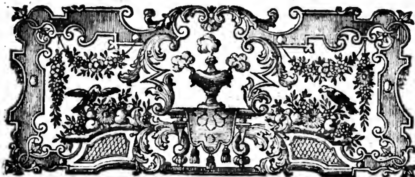
LIBER XIII.

De ceteris ad Diœcesanam Synodum pertinentibus.

CAP. VI.



DE



DE SYNODO DIŒCESANA

LIBER PRIMUS.

NOTIONES, QUÆSTIONESQUE PRÆLIMINARES.

CAPUT PRIMUM.

De Synodi nomine, & Synodorum divisione.



Ynodus, ut ipsa præsefert nominis etymologia, idem est, ac Concilium; seu plurium in unum locum, aliquid deliberandi gratia, conventus. Quocirca in Annalibus Francorum *ad annum* 773. *tom.* 2. Collectionis Andreæ du Chesne *pag.* 28. legitur: *Tunc Synodum supradictus Rex gloriosus tenuit generaliter cum Francis apud Jenuam civitatem, ibique exercitum dividens &c.* Et *ad annum* 776. *pag.* 30. ejusdem Collectionis: *Conjunxit Synodum ad eamdem civitatem, & ibi placitum publicum tenens &c.* Et in Annalibus Bertinianis *ad annum* 767. *tom.* 3. Collectionis citatæ *pag.* 153. habetur: *Sinodum fecit cum omnibus Francis solito more in campo.* Idem videre est apud Plinium *lib.* 35. *cap.* 9. *sect.* 35. Aliquando autem locus ipse, seu oppidum, ejusmodi congressibus habendis stabiliter destinatum, appellatur *Concilium*; ac proinde etiam Christianorum Ecclesias, ad quas Fideles conveniunt, ab antiquissimis Scriptoribus non raro Concilia, & Synodos nuncupatas legi-

legimus: in quo sensu Constantinus Magnus *leg.* 4. *Cod. Theodosiani*, *lib.* 16. *tit.* 2. *de Episcopis & Clericis*, inquit: *Habeat unusquisque licentiam*, *sanctissimo Catholicæ*, *venerabilique Concilio decens*, *bonorum quod optavit*, *relinquere*: nomine enim *Concilii* hic, ut in multis aliis antiquorum locis, Ecclesiam intelligi, observat ibidem Gothofredus. Eamdem vocis significationem elicuit Baronius *in Martyrologium Romanum ad diem* 23. *Junii* ex epistola S. Hieronymi ad Heliodorum, ubi Nepotianum laudat, quod *Basilicas Ecclesiæ*, *& Martyrum Conciliabula diversis floribus*, *& arborum comis*, *vitiumque pampinis adumbrarit*: per Martyrum quippe Concilia, denotari Ecclesias super Martyrum sepulcra erectas, fidem facit S. Gaudentius *serm.* 17. *tom.* 5. *maximæ Bibliothecæ Patrum editionis Lugdunensis anni* 1677. *pag.* 970. in dedicatione cujusdam Ecclesiæ, quam vocat *Concilium Sanctorum*. Neque certe aliud, quam Ecclesias indicare potuere Liber Pontificalis, cum Damasum narrat versibus adornasse *Martyrum Concilia*; & Gesta S. Stephani Papæ, cum de Nemesio referunt: *Circuibat cryptas*, *& Concilia Martyrum*: quæ loca bene perpendit du Cangius *in Glossar.* & Joannes Molanus *ad diem* 23. *Jun. in Martyrol. Usuardi*, in quo Martyrologio eadem die narratur, corpus Joannis Presbyteri, martyrio coronati, a Concordio itidem Presbytero *collectum*, *& sepultum juxta Concilia Martyrum*. Verum postea apud nos usus passim obtinuit, ut *Synodi*, & *Concilii* nomine, non locus, nec quicumque hominum cœtus, sed ii significentur, in quibus Episcopi intersunt, & Ecclesiastica negotia potissimum pertractantur.

II. Ejusmodi Synodorum ex Petro de Marca *lib.* 6. *de Concordia &c. cap.* 24. *num.* 5. aliæ olim dicebantur *Regiæ*, quæ non ex Episcopis solum constabant, verum etiam ex Optimatibus, & Comitibus Regni, ut omnium suffragiis leges conderentur, ad utramque politiam, Ecclesiasticam, & civilem, disponendam. Hujus generis Concilia frequentia fuisse Constantinopoli, observat Thomassinus *de veter. & nov. Eccl. disciplin. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 46. Frequentissima vero fuerunt in Gallia, cujus piissimi Reges, uti animadvertit Baluzius *in notis ad Capitularia Regum Francorum tom.* 2. *col.* 1028. nil grave decernebant, sine Episcoporum, & Optimatum consilio, quod ipsimet fatebantur in suis edictis, quorum vetustissima formula, edita a Bignonio *in notis ad Marculphum lib.* 1. *cap.* 25. hæc erat: *Nos una cum Apostolicis viris Patribus nostris Episcopis*, *Optimatibus*, *ceterisque Palatii nostri Ministris &c.* Aliæ fuerunt, & sunt Synodi *Ecclesiasticæ*, in quas soli conveniunt Sacerdotes, ut de rebus statuant ad Ecclesiam pertinentibus. Tres istarum species commemoravit S. Augustinus *lib.* 2. *de Baptismo contra Donatistas. cap.* 3. *tom.* 9. *Oper. edit. Parisien. Monachor. Benedictinor. S. Mauri col.* 98. nimirum, quæ per singulas regiones, quæ per singulas provincias fiunt, & quæ ex universo Christiano orbe congregantur; quibus quartam addidit Concilium Toletanum IV. *cap.* 3. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 579. illius mentionem faciens, quæ ex unius

re-

regni, vel nationis Episcopis conflatur. Quare Conciliorum, seu Synodorum, quatuor nunc genera passim Auctores enumerant, *Generalia*, *Nationalia*, *Provincialia*, *&* *Diœcesana*. *Generalia*, quæ & *OEcumenica* dicuntur, ea sunt, ad quæ vocantur Episcopi totius orbis, qui possunt, & debent iisdem interesse, nisi legitime impediantur, & quibus præsidet Romanus Pontifex vel per se, vel per suos Legatos. *Nationalia* sunt, in quæ conveniunt Archiepiscopi, & Episcopi unius regni, vel nationis, præside ejusdem nationis Patriarcha, vel Primate. Hæc quandoque vocari *universalia*, quia scilicet talia sunt quo ad illud regnum, seu nationem, quamvis absolute, & quo ad totam Ecclesiam, universalia non sint, notavit Bellarminus *tom.* 2. *Controvers. lib.* 1. *de Conciliis cap.* 4. Quocirca S. Augustinus *epist.* 215. *ad Valentinum num.* 2. *tom.* 2. *Oper. col.* 794. secundam Synodum Africanam, sub Zosimo Papa anno 418. celebratam, nuncupavit *plenariam*; & Synodus Toletana III. anni 589. *cap.* 18. se appellavit universalem, inquiens: *Præcipit hæc sancta, & universalis Synodus*. Verum Natalis Alexander *hist. Eccl. ad sæc.* III. *dissert.* 24. opportune animadvertit, ea fere semper plenaria, & universalia dicta esse cum aliqua limitatione, qua a vere Œcumenicis distinguerentur. Sic præfata Synodus Africana dicta quidem est plenaria ab Augustino, sed plenaria *totius Africæ*. Et Synodus Carthaginensis III. *cap.* 7. simile Concilium vocavit *universale anniversarium*: *Sin autem nec ad Concilium universale anniversarium occurrere voluerit*: ut significaret, se de illo loqui, ad quod omnes Africani Episcopi singulis annis confluebant. Allatum autem Toletani III. exemplum dubium est; nam in plerisque antiquis codicibus verbum illud *universalis* desideratur, ejusque loco legitur *veneranda*, quod videri potest in Collectione Harduini *tom.* 3. *col.* 482. & in Labbeana *tom.* 5. *col.* 1013. solumque *universalis* legitur in Isidoriana Collectione, & apud Ivonem *part.* 4. *Decret. cap.* 244. *Provincialia* sunt, in quibus conveniunt Episcopi unius Provinciæ sub eorum Archiepiscopo, seu Metropolitano. *Diœcesana* tandem nominantur, quæ quilibet Episcopus congregat ex Parochis, Presbyteris, aliisque Clericis suæ diœceseos, quibus ipse præest.

III. Notissima, & pervulgata est hæc Conciliorum divisio, eamque communiter tradunt Doctores, præsertim Melchior Canus *de Loc. Theolog. lib.* 5. *cap.* 3. Cardinalis Bellarminus *cit. lib.* 1. *de Concil. cap.* 4. Cabassutius *in Notitia Ecclesiast. sæculi primi in observation. de Conciliis Ecclesiæ num.* 3. Doujat *Prænotion. Canonic. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. *&* 4. Duvallius *de supr. potestat. Roman. Pontif. part.* 4. *quæst.* 1. ac Alphonsus Guerrerius in suo, non omnibus obvio Tractatu *de Conciliis*, quem anno 1545. edidit, & Carolo V. Imperatori dicavit, qui reperitur inter Miscellanea Bibliothecæ Cardinalis Passionei *tom.* DLVI. & novissime Oddo Scharz *ad Decretales Gregorii IX. tit.* 2. *de Constitut.* §. 2. *quæsit.* 4. Attamen accurate pervolventi Ecclesiastica monumenta, nonnulla occurrunt Concilia a Ro-

manis Pontificibus celebrata, quæ ad nullam ex enumeratis speciebus referri commode possunt, sed videntur quodammodo mixta ex Provincialibus, & Diœcesanis. Illis quippe aliquot interfuere Episcopi, quos in Urbe inveniri contigit, atque insuper Romani Presbyteri, aliique Ecclesiastici viri, sive hi ad Romani Cleri cœtum pertinerent, sive ex alienis diœcesibus Romam advenissent. Ejusmodi fuit Concilium illud, quod Cornelius Papa circa annum 251. Romæ habuit, ut de causa judicaret Maximi, Urbani, & Sidonii, qui, ejurato schismate, in Ecclesiam recipi poscebant; de quo idem Cornelius in epistola ad Cyprianum, quæ est 46. hæc scribit: *Omni igitur actu ad me perlato, placuit, contrahi Presbyterium. Adfuerunt etiam Episcopi quinque, qui & hodie præsentes fuerunt, ut firmato consilio, quid circa personam eorum observari deberet, consensu omnium statueretur.* Haud absimile est Concilium ab Agathone Papa ex sexdecim Episcopis, & universo Romano Clero in Constantiniana Basilica congregatum pro componendis rebus Ecclesiæ Britannicæ: cujus Acta referuntur in novissima Collectione Conciliorum Britanniæ Davidis Wilkins *tom.* 1. *pag.* 47. Nec diversa fuit Synodus habita a S. Gregorio Magno, cui subscripsisse legimus Episcopos duos & viginti, & Romanæ Ecclesiæ Presbyteros tres supra triginta, in Collectione Harduini *tom.* 3. *col.* 498. Alia similium Conciliorum exempla videri possunt collecta in Tractatu de studio Conciliorum, Gallico idiomate conscripto, & Parisiis edito anno 1724. *pag.* 558. eorumdemque meminit etiam Cabassutius in brevi Dissertatione *de urbanis, seu popularibus Sinodis*, post Synodum Constantinopolitanam sub Patriarcha Menna anno 536. Quin etiam animadvertere hic libet cum Thomassino *cit. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 43. Constantinopoli cum satis magno numero Præsules continue versarentur, ibi quamdam quasi perpetuam Synodum fuisse conflatam, cui Regiæ urbis Antistes præsidebat, & difficiliores quasque Ecclesiæ Orientalis causas terminabat. In ejusmodi Synodo Episcoporum Constantinopoli forte obversantium, Nectarius Constantinopolitanus Episcopus de causa judicavit Agapii, & Gabadii, de Bostrensi in Arabia Episcopatu inter se contendentium, sicuti habetur *Jur. Orient. par.* 1. *pag.* 247. In simili Synodo a Chrysostomo exauctoratus est Gerontius Nicomediensis in Bithynia Episcopus, quod narrat Sozomenus *lib.* 8. *cap.* 6. In eadem Synodo idem Chrysostomus querelas & accusationes audivit complurium Asiæ Episcoporum adversus Antonium Ephesinum Episcopum, quemadmodum refert Palladius *in Dialogo historico de vita & conversatione Beati Joannis Chrysostomi Episcopi Constantinopolis*, qui extat *tom.* 13. *Operum* ejusdem Chrysostomi editionis Patris Montfaucon anni 1738. Jam vero cum ab his Synodis abessent laici, & soli in illis assiderent Episcopi, quod colligitur ex eodem Palladio, qui præfatam Synodum exacte describens, solos Episcopos enumeravit; cumque præterea in illis causæ dumtaxat disceptarentur ad Ecclesiæ forum spectantes: diversæ profecto erant a Synodis il-

illis Regiis, de quibus supra; ac proinde aliam constituunt Ecclesiasticæ Synodi speciem, ab iis quatuor distinctam, quas communiter Doctores recensent.

IV. Verum, his prætermissis, quæ præsentis instituti non sunt, Synodum Diœcesanam, de qua solum hic agimus, paulo accuratius consideremus. Matthias Ugonius Episcopus Famaugustanus, Scriptor decimi sexti seculi, de quo plura Dupin *in Biblioth. Ecclesiast. Auctorum seculi* XVI. Tractatum concinnavit, & evulgavit *de Conciliis*, qui in paucis bibliothecis reperitur, atque in Tractatus præludiis *pag.* 4. scite animadvertit, Synodum Episcopalem, seu Diœcesanam, frequenter ab antiquis vocari *Presbyterium*, sicuti re ipsa nuper illam appellatam audivimus a Cornelio Papa. Eadem quandoque nuncupatur *Concilium Civile*, utpote quæ congregatur ab Episcopo in sua civitate cum solis Presbyteris suæ diœceseos; quod colligimus *ex epist.* 14. Hadriani II. Summi Pontificis ad Carolum Calvum in causa Herlefridi Presbyteri *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 706. in qua ait: *Sed nunc melius faceretis, si, quod in civili Concilio apud suum Episcopum perperam gestum est, in Provinciali Synodo apud vos rationabiliter, & apud Fratrem nostrum Hincmarum Archiepiscopum cassaretur*. Nunc autem, quemadmodum notet Doujat *cit. Prænotion. Canonic. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. ita proprie Synodi nomen sibi usurpat, ut, cum Synodum, sine ulla additione, dicimus, plerumque Diœcesanam intelligamus: quare Guillelmus Lyndevvode ad Constitutiones provinciales Angliæ, *tit. de officio Judicis Ordinarii*, cum statutum offenderit, a Bonifacio Episcopo in hunc modum editum: *Item statuimus, quod Episcopi in suis Synodis, & aliis convocationibus, & singuli Archidiaconi in suis Capitulis &c.* statim adnotavit: *Synodi dicuntur conventus, sive congregationes Senum, & Presbyterorum, quæ debent fieri per Episcopos annuatim*. Hæc de nomine. Ad definitionem quod attinet, non incongrue a Botto *in suo Tractatu de Synodo Episcopali part.* 1. *num.* 5. & Antonio Paulutio *in sua Jurisprudentia sacra tit. de Comitiis Ecclesiasticis cap.* 9. *num.* 2. Synodus Diœcesana hisce fere verbis describitur: *Legitima congregatio ab Episcopo coacta ex Presbyteris, & Clericis suæ diœcesis, aliisve, qui ad eam accedere tenentur, in qua de his, quæ curæ Pastorali incumbunt, agendum, & deliberandum est*.

V. Ita descriptæ Diœcesanæ Synodi speciem quamdam & imaginem nobis exhibent Acta Apostolorum *cap.* 21. Hierosolymitanam Ecclesiam gubernante Jacobo Minore, qui dicebatur Frater Domini, de cujus Episcopatu Hierosolymitano fidem faciunt Clemens Alexandrinus, Eusebius, Epiphanius, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, quorum testimonia congessit Petrus Franciscus Foggini *de Romano Divi Petri Itinere, & Episcopatu exercit.* 18. *pag.* 422. *& seq.* Paulus Hierosolymam profectus est, cumque illuc pervenisset, Jacobum adivit, apud quem statim *omnes collecti sunt Seniores*. Hi vero postquam audierunt uberem fructum, quem

ex Euangelii prædicatione ubique Paulus reportaverat, eumdem admonuerunt imminentis ei a Judæis periculi, quibus erat eo nomine invisus, quod Circumcisionis, ac totius Mosaicæ Legis abolitionem vellet, & prædicaret. Quamquam autem id esset a veritate alienum; nam Paulus solum docebat, Legem Moysis non esse necessariam; quin immo sine Fide Christi inanem esse, nec quidquam conferre ad æternam salutem; Legis tamen ritus & cæremonias, utpote quæ nondum mortiferæ evaserant, nunquam damnaverat; quod quidem facile demonstrare potuisset ex facto proprio, siquidem ipsemet circumciderat Timotheum *Act.* 16. & Nazaræatus votum susceperat *Act.* 18. sicuti ad rem perpendit Tirinus *ad dictum cap.* 21. *vers.* 21. nihilominus tamen Paulus, ut calumniam prorsus dilueret, Seniorum consilium secutus, cum aliis quatuor viris Nazaræorum voto obstrictis, Templum ingressus est, ibique palam & publice Legis cæremonias explevit. Gesta hæc sunt, non inter Jacobum tantum, & Paulum, sed coram universo cœtu Seniorum, hoc est Presbyterorum Ecclesiæ Hierosolymitanæ, sicuti, teste Cornelio a Lapide *ibidem*, habet Græcus Textus; atque hi Presbyteri illi iidem erant, qui interfuerant celebri Concilio Apostolorum, in quo actum fuit de Legalibus *Act.* 15. quod ipsimet asseruerunt: *De his autem, qui crediderunt ex Gentibus, nos scripsimus, judicantes, ut abstineant se ab idolis, immolato, & sanguine, & suffocato, & fornicatione*; ut narratur etiam *eod. cap.* 21. *vers.* 25. Quamobrem ejusmodi Seniorum conventum cum proprio Episcopo Jacobo fuisse veram & propriam Synodum Diœcesanam, ad exemplum ceterarum primum habitam, expresse affirmavit Turrecremata *Summa de Eccles. lib.* 3. *cap.* 3. scribens: *Tertia species Conciliorum dicitur Concilium Episcopale, sive Synodus Episcopalis, quam celebrat Episcopus in diœcesi sua cum Abbatibus, & Clericis sibi subjectis ... Forma autem hujus Concilii præcessisse videtur in Concilio, quod Beatus Jacobus dicitur celebrasse Hierosolymis cum Senioribus, pro abolenda suspicione orta contra Paulum, de quo Act.* 20. idemque sentire visi sunt Beda, Comestor, & Alphonsus Guerrerius *in cit. Tract. de Concil. cap.* 1. ubi ait: *Synodus a Paulo, & Jacobo celebrata fuit Hierosolymis super abolenda suspicione quorumdam Judæorum.* Nos vero, quamquam libentius assentiamur Cornelio a Lapide, Tirino, & Lorino *ad cit. cap. vers.* 18. Cabassutio *in Notit. Ecclesiast. Hist. Concil. & Canon. in Synopsi primi seculi num.* 11. aliisque negantibus, præfatam Seniorum congregationem fuisse veram Synodum; quoniam illi non vocati, sed sponte ad Jacobum accessere, ut Paulum inviserent & salutarent, nec rogati sententiam tulerunt, aut decretum aliquod edidere, sed amice dumtaxat Paulum monuerunt: attamen neminem inficiari posse putamus, speciem quamdam & imaginem Synodi in prædicta congregatione eminere.

VI. Vera & propria Synodus Diœcesana, ac fortasse omnium prima, quæ in Ecclesiasticis monumentis occurrat, illa est, quam describit Siricius

cius Papa *in epistola* 2. *num.* 3. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 832. circa annum 389. ad diversos Episcopos data, adversus Jovinianum, ejusque socios, ubi diserte ait, Joviniani hæresim a se, & universo Romano Clero, coram se simul coacto, fuisse damnatam: *Facto ergo Presbyterio* (inquit) *constitit, doctrinæ nostræ, idest Christianæ Legi, esse contrariam. Unde .... omnium nostrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quam etiam totius Cleri unam scitote fuisse sententiam, ut Jovinianus, Auxentius &c. Divina sententia, & nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent.* Quod vero attinet ad alias Diœcesanas Synodos, quarum ad nos manarint Acta, & decreta, Ludovicus Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 73. *num.* 3. & Joannes Petrus Gibert *in suo Corpore Juris Canon.* edito Lugduni anno 1737. *tom.* 1. *prolegomen. part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 3. affirmant, omnium antiquissimam esse Altisiodorensem, celebratam anno 578. Nos antiquiores his proferre possemus; nimirum Landavenses tres Synodos Diœcesanas, si annis his consignandæ essent, quibus eas consignavit in Collectione sua Henricus Spelmannus *tom.* 1. *pag.* 62. anno scilicet 560. sed ex Usserii notis mss. monet David Wilkins *tom.* 1. novissimæ Collectionis Conciliorum Britanniæ *pag.* 17. ad secundum Augustini Archiepiscopi Cantuariensis annum pertinere, idest Christi 597. Nihilominus dubitandum non est, alias longe his vetustiores fuisse, quarum Acta, & memoria exciderit: etenim laudatus Thomassinus *lib.* 3. *cap.* 75. *num.* 1. non immerito asserit, inter Synodos, eas, quæ Diœcesanæ dicuntur, ceteris antiquitate præstare; priscis quippe Ecclesiæ seculis, cum immanes in Fideles sæviebant persecutiones, facilius fuit singulis Episcopis suum Clerum congregare, quam una cum aliis Coepiscopis in Provincialem Synodum convenire.

VII. Enimvero quod olim frequentes essent totius Cleri cum proprio Episcopo congressus, præter ea, quæ ad hanc rem comprobandam inferius dicturi sumus, vel ex hoc, quod hic subnectimus, aperte conjicitur. Non pauci ad nos pervenerunt libri Pœnitentiales particularium diœcesium proprii, quarum quælibet suum habebat, in quo præscribebatur modus excipiendi pœnitentium confessiones, ac pœnitentias pro modo culpæ singulis injungendi; tradebantur præterea salutaria monita, quibus Sacerdos pœnitentes a vitiis retraheret; atque ad virtutem alliceret; & tandem accuratæ, atque etiam minutissimæ observationes circa forum sacramentale instituebantur: utque interea antiquæ reticeantur epistolæ canonicæ Sanctorum Dionysii Patriarchæ Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi, & Basilii Magni, quæ ad rem facere possent, adhuc extant libri Pœnitentiales Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, Bedæ, seu (ut alii volunt) Ecberti Archiepiscopi Eboracensis, Rabani Mauri Archiepiscopi Moguntini, Burchardi Wormatiensis, & demum liber Pœnitentialis Romanus ab Halitgario Episcopo Cameracensi seculo IX. insertus in suum librum Pœnitentialem, editum ab Hugone Menardo, de quibus, & aliis vi-

videri potest Morinus *in fine Operis de Pœnitentia*. Hi porro libri Pœnitentiales, cum totam respicerent diœcesim, non aliter ab Episcopo fiebant, quam de suorum Presbyterorum consilio: quod deducitur *ex epist.* 52. Cypriani, in qua non obscure innuit, tum primum de pœnitentiis stabili quadam lege imponendis deliberatum fuisse, cum, restituta Ecclesiæ pace, licuit Sacerdotibus in unum convenire; atque idcirco, sive ratio habeatur rerum, quæ in illis decernuntur, sive personarum, quæ ad decernendum vocabantur, non immerito affirmari posse videtur, ejusmodi libros in Diœcesana Synodo fuisse exaratos.

CAPUT SECUNDUM.

De Synodi Diœcesanæ utilitate.

ETsi ad statuendam Synodorum Episcopalium utilitatem, satis superque esset asserere, earum coactionem esse a sacris Canonibus præscriptam, atque a sacro Concilio Tridentino *sess.* 24. *de reform. cap.* 2. iterum præceptam, & ab Alexandro VII. Summo Pontifice *in sua Constit.* 20. §. 8. *tom.* 6. *Bullar. Rom. pag.* 35. inculcatam, ubi alloquens Episcopos Italiæ, & Insularum adjacentium, hæc habet: *Persuasissimum vobis esse non dubitamus, nihil frequenti animarum recognitione, Synodorumque celebratione, populorum saluti, ac veteri disciplinæ constituendæ, nihil Catholicorum Principum paci a Deo impetrandæ, accommodatius esse; quo intermisso, magna in moribus continuo ad omnem improbitatem, ac peccandi licentiam facta est immutatio*: ut tamen illa clarius innotescat, operæ pretium esse censemus, nonnulla subdere præclarorum Antistitum testimonia, quibus ingens earumdem utilitas summopere celebratur. Atto II. Episcopus Vercellensis, qui floruit medio seculo x. adeo utiles putavit Diœcesanas Synodos, ut totam Ecclesiasticæ disciplinæ perniciem ex earum omissione ortam arbitraretur; in Capitulari enim, quod habetur *tom.* 1. novæ editionis Spicilegii Lucæ Dacherii ita loquitur *cap.* 23. *pag.* 405. *Nulla pene res disciplinæ mores ab Ecclesia Christi magis depulit, quam Sacerdotum negligentia, qui contemptis Canonibus, ad corrigendos Ecclesiasticos mores, Synodum facere negligunt. Ob hoc a nobis universaliter definitum est, ut, quia juxta antiqua Patrum decreta bis in anno difficultas temporis fieri Concilium non sinit, saltem vel semel a nobis celebretur.*

II. Patres Concilii Provincialis Coloniensis anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap.* 1. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2096. decernentes, ut a singulis Episcopis duæ Synodi Diœcesanæ quotannis haberentur, earum utilitatem hisce verbis extollunt: *In Synodis redintegratur unitas, studetur corpori in sua integritate conservando; ubi ea, quæ in visitatione non dabatur exequi, executionem studiis communibus assequuntur; ubi de capite,*

pite, & membris, de fide, & pietate, de religione, & cultu Divino, de moribus, & disciplina, de obedientia, de judiciis, & rebus omnibus ad bene christianeque vivendum commodis, vel necessariis tractatur, atque statuitur; ut verissime in reformationis formula dicatur: Salus Ecclesiæ, terror hostium ejus, & Fidei Catholicæ stabilimentum sunt Synodi, quas etiam rectissime corporis Ecclesiæ nervos dixerimus. Neglectis enim Synodis, non aliter Ecclesiasticus ordo diffluit, quam si corpus humanum nervis solvatur. Augustinus Valerius, celebris Veronensis Episcopus, *in libello ad Clerum suum* fatetur, id potissimum commodi atque utilitatis se ex Synodo referre solere, quod, habita in ea per Parochos, & Vicarios Foraneos totius diœcesis notitia, videretur sibi quodammodo omnes suas oves propriis oculis intueri, moresque omnium perspicere: *Mihi certe*, ait, *nullus dies die Synodi solet esse jucundior, nullus, qui in maximis molestiis, quas tanti muneris cura affert, animum meum magis consoletur & recreet. Nam ea die videor videre oculos meos, aures meas, manus meas, pedes meos. Cum enim multis de causis mihi non concedatur, ut opus esset, Verona discedere, & singulorum vitam & mores inquirere, inquiritis vos, Fratres, cognoscitis vos multiplices animarum morbos, justas piorum hominum querelas auditis; vestra opera, vestris vigiliis, vestris itineribus, laboribus, atque etiam periculis, mihi partem solicitudinis adimitis, vel certe sublevatis.* Neque ea utilitate, quam ex Synodo percipiebat laudatus Valerius, illi gaudent Episcopi, qui jam sæpius suam diœcesim perlustrarunt: etenim in diœcesis visitatione, quamvis crebro peracta, non omnia deprehendit Episcopus, quæ corrigere & emendare oporteat, sed multa adhuc in Synodo rescire potest a Parochis, qui immediatam ovium curam habent, & continue inter eas versantur. Quare Sanctus Carolus Borromæus, etsi diœcesim subinde peragrando, commissi sibi gregis indolem & mores exploraret, nihilominus Diœcesanas Synodos celebrare nunquam omisit; atque in concione habita ad Clerum in sua Synodo XI. *part. 7. Act. Mediol. Eccl. edit. Mediolanen. anni* 1599. *pag.* 1167. hæc de Synodi utilitate dixit: *Est generalis quædam visitatio Synodus; alias enim per annum particulares quasdam Ecclesias dumtaxat visitamus; hic vero generatim Sacerdotes omnes, & Clericos, ac in ipsis, suo etiam modo, populos eis commissos.* Idem fere sentit Joannes Franciscus Bonhomius *in decretis generalibus de reformat. Ecclesiast. edit. Colonien. an.* 1585. *pag.* 114. ubi ad suadendam Synodi utilitatem ait: *In illa quippe, quasi in altera visitatione, Clerum sibi commissum iterum recognoscens (Episcopus) tum paterna illum caritate simul universum complectatur, tum salutaribus monitis instruat, tum quæ pro recta universæ diœcesis administratione, præter ea, quæ in singulis locis peculiariter sanciverit, decernenda in visitatione cognoverit, generatim statuat, sanciat, atque decernat.*

III. Nec minus honorifice de Synodis loquuntur alii doctrina & pietate præstantes Episcopi. Guibertus Tornacensis Ordinis Minorum, in suo tra-

tractatu *de officio Episcopi*, *& Ecclesiæ caeremoniis tom. 25. maximæ Bibliothecæ Patrum edit. Lugdunen. cap. 6. pag.* 403. agens de Synodis ait: *Synodus, ut testatur Isidorus, ex Græco, Cœtus interpretatur, eo quod in unum Sacerdotes, & ad nutum Episcopi congregantur, ut eorum excessus fideliter corrigantur, & per eos salubria monita tribuantur*: & rursus *cap.* 7. *pag. ead. Congregantur igitur etiam Sacerdotes ad Synodum, ut suum periculum agnoscant, vitam corrigant, & Episcopum docentem audiant*: Venerabilis Dei Servus Joannes Ribera Archiepiscopus Valentinus, in præfatione ad suam Synodum Diœcesanam, editam *tom.* 4. *Conciliorum Hispaniæ* Cardinalis de Aguirre *pag.* 283. sermonem faciens de Diœcesanæ Synodi utilitate, asserit, per earum statuta præcipi, quæ bona sunt; & insurgentia mala prohiberi: *Sunt enim*, inquit, *quos sola monitione ad bonum persuadeas; sunt, qui fere ad omnia præceptis egent; sunt, qui pœna etiam trahendi sunt &c.*

IV. Quid plura? Ad celebrandam Episcopalium Synodorum maximam utilitatem, abunde foret illarum Acta pervolvere. Notissimæ sunt Diœcesanæ Synodi habitæ & a Sancto Carolo Borromæo Archiepiscopo Mediolanensi, & a Sancto Thuribio Archiepiscopo Limano, & a sanctæ memoriæ Benedicto XIII. cum Beneventanæ præerat Ecclesiæ, ut alias innumeras prætereamus, quæ fere ubique post Tridentinum coactæ sunt. Utque ex his, quæ Tridentinum præcesserunt, paucas indicemus, in Appendice ad Constitutiones Synodales Sabinenses Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis, editas Urbini anno 1737. extant binæ Synodi Sabinenses transcriptæ ex antiquo codice Otthoboniano, altera Arnaldi de Faugerio Cardinalis & Episcopi Sabinensis, habita anno 1312. altera Bertrandi de Decio Cardinalis, ejusdemque Ecclesiæ Episcopi, habita anno 1352. Inter nostra manuscripta reperitur Synodus Bononiensis, composita ab Huberto Episcopo civitatis Bononiæ, & promulgata anno 1341. ab Episcopo Beltramino. Et, ne in his recensendis infiniti simus, in tomis Conciliorum nuperæ editionis Venetæ, quamplurimæ leguntur antiquæ Synodi Diœcesanæ, per Italiam, Galliam, Germaniam, & Hispaniam celebratæ. Jam autem si quis earum omnium statuta & decreta vel cursim pervolvat, illa deprehendet summa sapientia & prudentia referta, loco & tempori opportune accomodata, atque aptissima ad Clericos continendos in officio, & depravatos populi mores reformandos; ac propterea fateri cogetur, Diœcesanas Synodos validum esse fulcimentum ad nutantem in diœcesi disciplinam sustinendam.

V. Hæc pluribus, quam ceteroquin necesse erat, hic exposuimus, ad illorum retundendam audaciam, qui non veriti sunt scribere, Diœcesanas Synodos esse prorsus inutiles: quos etiam redarguunt & refellunt Auctor Libri *de vita, & officio Episcopi*, Romæ impressi anno 1719. *part.* 1. §. 15. Episcopus Braschius *in suo Promptuario Synodali cap.* 1. & præcipue §. 31. *& seq.* Antonius Paulutius, olim Romanæ Rotæ Auditor, *in sua*

Ju-

Jurisprudentia sacra lib. 3. *de Comitiis Ecclesiasticis cap.* 9. *num.* 5. Non idcirco tamen illis assentimur, qui eas absolute necessarias affirmant: quemadmodum enim Concilia Generalia, quamvis summopere utilia, non sunt tamen absolute & simpliciter necessaria pro Ecclesiæ universalis regimine, sicuti pluribus ostendunt Duvallius *de supr. Roman. Pontif. in Ecclesiam potestat. part.* 4. *quæst.* 1. & Cardinalis Bellarminus *Controv. tom.* 2. *lib.* 1. *de Concil. cap.* 10. ita Episcopales Synodi, etsi maxime fructuosæ, non tamen absolute necessariæ dicendæ sunt pro recta diœcesium administratione, cum alii suppetant modi assequendi eundem finem, ad quem Synodi tendunt. Joannes Matthæus Gibertus Episcopus Veronensis, cujus virtutes & merita plurimum commendant illustrium virorum testimonia collecta ad calcem Operum ejusdem, quæ typis impressa prodierunt Veronæ anno 1740. is, inquam, novemdecim annorum spatio præfatam Ecclesiam sanctissime gubernavit, & tanto temporis intervallo unicam Synodum coegit (quod narrat Auctor ejus Vitæ, iisdem Operibus præfixæ) ratus nimirum, se muneri suo plene satisfecisse, cum singulis annis diœcesim visitaverit, aliaque multa præstiterit, quæ ad rectam sui Cleri institutionem conferre videbantur. Mortuus est quidem Gibertus initio Concilii Tridentini, & proinde antequam emanaret decretum de cogenda quotannis Synodo Diœcesana: sed jamdiu id ipsum sancitum fuerat aliis Ecclesiæ Constitutionibus, quibus nihilominus putavit Gibertus se alia ratione æque bene satisfacere. Quæ a nobis dicta censeri volumus, non animo elevandi Synodorum utilitatem, quam iterum iterumque commendamus & inculcamus; sed ut statuamus, eas non esse omnino & absolute necessarias: utque Episcopi, qui ob aliquod impedimentum suas Synodos, juxta Tridentini decretum, congregare nequeunt, non propterea animum abjiciant, sed alias suppetere sibi sciant artes succurrendi suarum ovium indigentiis, earumque spirituali bono prospiciendi; atque ut ab aliorum exemplis modum addiscant Synodi defectum supplendi. Qua in re præstat audire sacram Congregationem Concilii, quæ præcipuas suggerit industrias substituendas Synodo, cum ab Episcopo fieri nequit. Etenim cum Episcopus Canariensis, occasione visitationis sacrorum Liminum, ad præfatam Congregationem transmisisset relationem status suæ Ecclesiæ, eidemque significasset, impossibile sibi esse Diœcesanam Synodum cogere; sacra Congregatio litteris ad ipsum datis anno 1720. rescripsit: *Reliquum est, ut tuis postulatis respondeam. Primum difficultates Diœcesanæ congregandæ Synodi nobis ob oculos ponis, & ea quidem maximæ sunt, vetantque profecto omnem Ecclesiasticorum conventum fieri. Verum sacra Congregatio certior a te fieri cupit, an in unaquaque insula possent per annos singulos, definito a te per edictum loco ac die, aut omnes, aut major Clericorum pars, quibus Synodo interesse jus est, commode coire, vices suas uni, aut pluribus Procuratoribus delegaturi; & an qui electi fuerint, possent, accepto authentico legationis suæ testimonio, statuto pari-*

pariter tempore te convenire, ut referrent suarum Ecclesiarum statum, Cleri, & populi mores, religionem, pietatem; templorum decus; piorum locorum administrationem, ceteraque omnia, quæ opus forent. Collatis tunc ipse consiliis, quid agendum esset, imperares, veluti de Synodi sententia, imperataque illi ad suos adducerent, curarentque perfectum iri. Id enimvero Synodi speciem obtineret, maximumque inde fructum caperes; quippe quid ubique tuæ diœcesis agatur, penitus internosceres, habitoque cum gravissimis viris, quales hujusmodi Procuratores creandi essent, sermone, melius universis Ecclesiæ tuæ rebus consuleres. Hoc si fieri nequeat, diœcesim tibi per edicta regere necesse erit, quæ invalescentibus fortasse animorum morbis remedium in dies afferant, exacuant populos ad virtutem. Curandum tamen erit, ut eadem edicta non negligantur, & haudquaquam neglecta fuisse, ex unaquaque insula testimonium tibi identidem afferatur. Salutaribus hisce sacræ Congregationis monitis morem gerere deberent Episcopi extra Italiam, ac præcipue in Germania degentes, si verum est, quod scribit Leopoldus Pilatus, Canonicus Tridentinus, *in suis Originibus Juris Pontificii lib. 5. tit. 2. de Conciliis Ecclesiasticis*, fieri nimirum non posse, ob diœcesium amplitudinem, Parochorum paupertatem, atque itinerum difficultatem, ut illi singulis annis Synodum celebrent.

CAPUT TERTIUM.

Quo titulo sit cohonestanda Synodus Diœcesana, & quomodo inscribenda ejusdem decreta.

NOnnullæ antiquæ Synodi Provinciales, ac potissimum Oscensis anni 598. *tom. 3.* Collectionis Harduini *col. 533. can. 1.* Barcinonensis anni 599. *ibid. col.* 537. & Toletana VIII. *ibid. col. 953.* anni 653. se sanctas inscripserunt, dicendo ex. gr. *Sancta Synodus præcipit*, *Sancta Synodus statuit*. Hodie tamen & decet, & expedit, ut ab ejusmodi titulo omnino abstineant; ille siquidem solis nunc tribuitur Conciliis Generalibus. Ferdinandus de Loaſes Archiepiscopus Valentinus anno 1565. Synodum Provincialem coegit, in qua confirmavit aliam Synodum Provincialem habitam a Martino de Ayala. Synodum de more ad Sedem Apostolicam transmisit: eaque per sacram Congregationem Concilii sedulo examinata, inter cetera, quæ visa sunt corrigenda, demandatum fuit, ut ab ea deleretur titulus *Sanctæ*, utpote qui solis debetur Conciliis Generalibus, sicuti litteris in forma Brevis ad eumdem Archiepiscopum datis rescripsit Sanctus Pius V. *Hæc verba*: *Sancta Synodus*: *non conveniunt Synodo Provinciali, sed Universali*. Dionysius Paulus Lopis Presbyter Valentinus, & Doctor nostræ Academiæ Bononiensis, nullum non movit lapidem, ut suaderet, titulum *Sanctæ*, non solis Universalibus Conciliis, sed etiam

iam ceteris Synodis competere posse; & mirum est, quot exempla in sua juris allegatione ad id comprobandum attulerit. Missa est allegatio juris ad sacram Congregationem Concilii; & claræ memoriæ Cardinalis Matthæjus, tunc sacræ Congregationis Præfectus, die 14. Novembris 1594. respondit quæsito prædicti Lopis sequenti epistola: *Cum Provincialis illa Archiepiscopi Valentini Synodus, de qua nuper ad me scripsisti, ad sacram hanc Congregationem Concilii Tridentini interpretem inspicienda, ac recognoscenda missa fuit, summa quidem cum diligentia ac maturitate omnia in ipsa Synodo contenta, expensa atque examinata fuerunt ab iis Patribus, qui eo tempore prædictæ Congregationi præerant. Itaque quod nunc a me requiris, ut tibi ratio diversitatis aperiatur, cur iidem Patres tunc de dicta Synodo Provinciali, dum ea sancta Synodus appellatur, verbum Sancta tollendum censuerint, cum tamen idem verbum in plurimis Provincialibus Conciliis non semel legatur, gratum mibi certe fuit quæsitum tuum, sicut gratissimum extitit studium & eruditio, quam præ te fers in pluribus locis animadvertendis & colligendis. Verum cum certo sciam, graves illos Patres tunc nonnisi cum ratione dictionem illam de hujusmodi Synodo sustulisse, minime nunc meæ partes esse videntur (nulla necessitate cogente) hoc in controversiam vocare, cum potius meæ partes sint illorum Patrum auctoritati ac prudentiæ omnino acquiescere, & eorumdem sententiæ plene adhærere.* Ex qua prudentissima epistola, & multo magis ex allegato Brevi S. Pii V. manifestum fit, nec Synodos Provinciales, nec Diœcesanas, sed solum Generales prædicto titulo *Sanctæ* esse honestandas. Tota hujus rei gestæ series habetur apud Cardinalem de Aguirre *tom. 4. Conciliorum Hispaniæ pag. 87. & plurib. seq.* Inter Dissertationes Francisci Mariæ Cardinalis Brancatii Episcopi Portuensis, una est, cui titulus: *De Regulis Sanctorum Patrum*: in qua insertum legitur *Votum*, a Patre Odone de Comitibus Societatis Jesu conscriptum. Hic satis apposite ibi observat, quod etiamsi ex personis eorum, qui Synodum constituunt, *Sanctæ Synodi* appellatio deduceretur, atque ea locum habere posset in Generalibus, aut ad summum in Nationalibus, & Provincialibus Synodis, quæ constant ex pluribus Episcopis, quibus nempe *Sanctitatis* appellatio tributa dignoscitur, non quidem intuitu gratiæ sanctificantis, qua aliqui ex ipsis carere possunt, sed in venerationem characteris Episcopalis; verumtamen neque hoc pacto id dici posset de Diœcesanis Synodis, quibus unicus Episcopus præsidet: *De Synodis Diœcesanis nihil dico, in quibus unus tantum sedet Sanctus Pater Episcopus; quem titulum nec obtinuerunt, nec obtinere merentur Canonici, aliique Assistentes sine ulla jurisdictione Episcopali.*

II. Alia deinde excitatur controversia circa Constitutiones a Provincialibus, & Diœcesanis Synodis factas, de quibus dubitatur, an dici possint *Canones*. Cum Canon idem sit, ac regula, ut habet Textus *in Can. Canon dist.* 3. omnes leges Ecclesiæ, quæ sunt regula morum, videntur sine

sine ulla difficultate appellandę *Canones*. Hinc quia Concilia Generalia indicuntur tam ad definiendum quid credendum, quam ad statuendum quid agendum sit; eorum definitiones, quæ ad fidem pertinent, dicuntur *Dogmata*; quæ vero mores spectant, vocantur *Canones*. Verum hæc nominum accurata distinctio non semper in praxi observata fuit. Capita octo, quæ in Synodo Carthaginensi anno 418. Episcopi plus quam ducenti, juxta S. Innocentii I. definitionem, adversus Pelagianam hæresim ediderunt, continent Fidei Dogmata, & tamen *Canones* appellata sunt. Definitiones Fidei in Causa Pelagiana a Concilio Arausicano secundo anno 529. propositæ, & a Bonifacio II. confirmatæ, *Canones* dicuntur. *Canonum* quoque nomine viginti de Fide Capita a S. Martino I. in suo Concilio Romano anno 549. contra Monothelitas proposita nuncupantur, uti observat Bartholus Episcopus Feltriensis *in suis Institutionibus Canonicis cap.* 1. *num.* 6. Hanc consuetudinem Tridentina Synodus secuta est, quæ Fidei definitiones, & hæresum damnationes per Canones proposuit; etsi aliquando eadem Synodus hanc methodum non retinuerit; in prooemio quippe capitis primi *sess.* 14. *de reformatione*, tredecim, quæ sequuntur, Capita, appellavit *Canones*: *hos, qui sequuntur, Canones statuendos & decernendos duxit*: & tamen in his nihil circa Fidem decrevit, sed sola tradidit præcepta circa disciplinam; quemadmodum scite observat Doujat *Prænotionum Canonicarum lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 8. Ex his porro confici plane videtur, nullam adesse rationem, propter quam Constitutiones Synodi aut Provincialis, aut Diœcesanæ, quæ certo regulæ & normæ sunt, ad quas sive provinciæ, sive diœcesis incolæ suas actiones dirigere debent, non sint inscribendæ *Canones*. Et re ipsa *Canonis* nomenclaturam illis attribuunt Glossa *in principio distinctionis* 18. inquiens: *Episcopi bene possunt condere Canones Episcopales, & Archiepiscopus Provinciales, quia quilibet populus, & qualibet Ecclesia sibi potest statuere aliquod jus*: & Abbas *in Cap. Canonum, de Constitutionibus*, ubi generatim ait: *Appellatione Canonis venit omnis Constitutio Ecclesiastica*.

III. Ita profecto res se haberet, si unice insistendum esset vocis etymologiæ, & grammaticali ejusdem significationi: at, si communem vocis acceptionem attendimus, præfatas Constitutiones *Canones* appellare prohibemur; usus quippe nunc communiter, & præcipue apud Doctores, invaluit ut *Canonis* nomine solæ denotentur Constitutiones, quæ universam obstringunt Ecclesiam, quales illæ sunt, quæ aut a Conciliis Generalibus, aut a Summo Pontifice promanant, quod pluribus tradit Fagnanus *in Cap. Canonum statuta num.* 19. *& seq. de Constitutionibus*, notans simul *ibid. num.* 35. quod si statutum Episcopi a Papa confirmetur, & extendatur ad totam Ecclesiam, tunc, utpote jam Pontifici arrogatum, recte dicatur *Canon*.

IV. Neque mirum videri debet, si ambæ istæ voces, *Sancta* scilicet, & *Canon*, olim a Synodis Provincialibus, & Diœcesanis usurpatæ, nunc

a so-

a solis Conciliis Generalibus adhiberi possint; cum enim voces pendeant ab hominum placito, possunt utique homines tunc ad plura significanda illas extendere, nunc ad pauciora restringere. Exemplum præsto esse potest in nomine *Papa*, quod olim commune erat omnibus Episcopis, quibus illud tribuitur in epistolis Cypriani, ut animadvertit Pamelius *ad epist.* 3. *num.* 3. in epistolis Ennodii adnotante Sirmondo *ad epist.* 29. *tom.* 1. *Var. col.* 1467. atque in plurimis Veterum scriptis, ut apud Sidonium Apollinarem, aliosque passim: idque ex Caroli Paschalis, hominis diligentissimi, atque antiquitatis peritissimi, conjectura, inde evenisse autumat Anastasius Germonius *lib.* 2. *Animadversionum cap.* 1. quod quemadmodum Imperatores olim Patres Patriæ dicebantur, & hæc nomenclatura hisce notis exprimebatur *PP.* uti passim legitur in antiquis monumentis; ita Episcopi, ob singularem venerationem ac reverentiam, quam in primitiva Ecclesia omnes illis exhibebant Fideles, appellarentur pariter Patres Patriæ; cumque hæc honoris significatio iisdem quoque inscriberetur litteris *PP.* posteriores viri, rerum minus periti, eas legendas putarunt *Papa*. Sed nihilominus, quidquid sit de nominis *Papa* origine, jam a seculo VI. Ennodius Episcopus Ticinensis uni Romano Pontifici, tamquam ejus proprium & peculiare, illud adscribere cœpit, eumque sequutus Cassiodorus, scribens ad Bonifacium, Agapetum, & Joannem, Romanæ Urbis Antistites, quemlibet eorum Papam appellavit, cum ceteroquin Eustorgium, & Datium Mediolanenses, & alios aliarum civitatum Præsules, non aliter, quam Episcopos vocaverit, quemadmodum scite observavit Sirmondus *in notis ad epistolam primam Ennodii lib.* 4. Nunc autem adeo proprium & singulare est Romani Pontificis, ut ex Constitutione S. Gregorii VII. in Concilio Romano habito anno 1072. adversus schismaticos, nulli in toto orbe liceat sive se, sive alterum, præter Romanum Pontificem, Papam nuncupare, uti habetur apud Cardinalem Baronium *in notis ad Martyrologium Romanum ad diem* 20. *Januarii*. Optime Rocca *in suo Tractatu de Romani Pontificis nomenclatura tom.* 1. *suorum Operum pag.* 4. *Et quamvis unusquisque Episcopus, Pontifex, vel summus Sacerdos, sive Papa, dici olim poterat; nunc tamen hæc nomina nonnisi Romano Pontifici tribui possunt*. Et, ne longius exempla exquiramus, hæc ipsa vox *Canon* de se complectitur omnem legem, tam civilem, quam Ecclesiasticam, quia utraque est regula morum; & nihilominus, per antonomasiam, sola lex Ecclesiastica dicitur *Canon*, ob excellentiam nimirum potestatis, a qua fertur, & finis, ad quem dirigit.

V. Quonam igitur nomine Diœcesanæ Synodi statuta, & decreta erunt appellanda? Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 24. contendit, illa ne Constitutiones quidem posse, cum proprietate sermonis, nominari. At, cum Constitutiones ab omnibus dividantur in Generales, & Particulares, & istæ sint, quæ feruntur ab ha-

habentibus jurisdictionem restrictam & limitatam ad certum locum, seu genus personarum, ac propterea etiam statuta facta ab Universitatibus, Collegiis, Civitatibus, & Academiis, communiter, & sine ulla contradictione, dicantur Constitutiones, ut advertit Florens *ad tit. 2. de Constitutionibus tract. 2.* plane non videmus, cur Constitutionis vocabulum nequeat cum omni proprietate aptari decretis in Synodo editis ab Episcopo. Quare concludendum est, Synodos Provinciales, & Diœcesanas, modo nomen Canonis non adhibeant, nulla ratione prohiberi, ne sua statuta, & decreta, Constitutiones inscribant; quas quidem Constitutiones, quod a plerisque factum deprehendimus, expedit, ut ad majorem legentium commoditatem in congruos titulos distribuant, & titulos in capita dividant.

CAPUT QUARTUM.

An Synodus Diœcesana pertineat ad potestatem Ordinis, vel jurisdictionis; & an ad legem Diœcesanam, vel ad legem jurisdictionis.

DUplex in Episcopis consideratur potestas, Ordinis nimirum, & Jurisdictionis. Potestatem Ordinis habent Episcopi immediate a Christo Domino, qui cum Hierarchiam in sua Ecclesia esse voluerit, ita in ea Episcopos instituit, ut Ordinis prærogativa & gradu meris Presbyteris antecellerent, ac virtute solius characteris Episcopalis plura præstare possent, quæ simplices Sacerdotes aut omnino nequeunt, aut virtute dumtaxat Ordinationis suæ facere non valent: quod contra Salmasium, aliosque Hæreticos pluribus demonstrat Petavius *de Ecclesiast. Hierarch. Oper. tom. 3.* Episcopus enim, ut loquitur Epiphanius adversus Aerium *heres. 76. num. 4.* fœcunditatem habet, qua Patres Ecclesiæ, hoc est Presbyteros, aliosque Episcopos generare potest; simplices vero Presbyteri, adeo infœcundi sunt, ut, in nullo rerum eventu, alios Presbyteros gignere, seu ordinare queant. Episcopus præterea, potestate sui Ordinis propria, Sacramentum confert Confirmationis, quod simplices Sacerdotes, nonnisi ex speciali delegatione, non vero virtute solius Ordinis, in quo sunt constituti, ministrare possunt. Cum autem & Confirmatio, & Sacerdotium, vera Sacramenta sint, causativa gratiæ sanctificantis, atque in hoc postremo talis imprimatur character, per quem ordinatus in Sacerdotem Corpus Christi conficere, atque a peccatis absolvere valet; nemo est qui non videat, ordinariam potestatem illa conferendi, nonnisi immediate a Deo posse in Episcopos promanare. Neque enim immediatam derivationem Episcopalis potestatis a Deo impedit actio ministri, quam necessario intercedere oportet, ut novus Episcopus consecretur; quoniam minister operatur virtute & nomine Christi, cujus est instru-

men-

mentum, ac propterea Christus est, qui proxime & immediate agit principaliter & virtute propria.

II. Quoad potestatem jurisdictionis, quæ jus affert Beneficia conferendi, causas audiendi, leges & censuras ferendi, ac cetera præstandi, quæ ad subjecti gregis regimen sunt necessaria, quæstio est inter Tridentinos Patres summa contentione jamdiu exagitata, nec definita, de qua Cardinalis Pallavicinus *In Historia Concilii Tridentini lib.* 18. *cap.* 14. *& lib.* 21. *cap.* 11. *&* 13. an Episcopi illam accipiant immediate a Christo, aut potius a summo Pontifice. Licet autem eorum opinio, qui etiam hanc potestatem immediate a Christo oriri propugnant, validis fulciatur argumentis; nihilominus tamen & rationi, & auctoritati conformior videtur sententia opposita. Ratio siquidem Monarchici regiminis, quod Christus in sua Ecclesia constituit, videtur exposcere, ut totius Ecclesiæ jurisdictionis fons & origo resideat in ejusdem Ecclesiæ visibili Capite, qui est Romanus Pontifex, atque ab eo profluat in cetera membra. Quare Innocentius I. epistola ad Episcopos Carthagine congregatos, quæ in editione Conciliorum est 24. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1025. eos laudans, quod sententiam contra Pelagianos ab ipsis latam, ad Sedem Apostolicam miserint approbandam, ait *num.* 1. *Scientes quid debeatur Apostolicæ Sedi, cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum* (*Petrum*) *a quo ipse Episcopatus & tota auctoritas nominis hujus emersit*. Et Episcopi Africani *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 734. scribentes ad Theodorum Papam ita exordiuntur: *Magnum & indeficientem omnibus Christianis fluenta redundantem, apud Apostolicam Sedem consistere fontem, nullus ambigere possit, de quo rivuli prodeunt affluenter, universum longissime irrigantes orbem Christianorum*. Et clarius atque ad rem nostram magis apposite Leo Magnus *epistola olim* 89. *in nova editione* 10. *cap.* 1. ad Episcopos Viennensis provinciæ, quam refert Gratianus *dist.* 19. *Can.* 7. inquit: *Hujus muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, ut ab ipso, quasi quodam capite, dona sua, velut in corpus omne diffunderet*. Idque eo sapientissimo consilio a Christo Domino factum existimat D. Thomas *lib.* 4. *contra Gentes cap.* 76. ut hoc continuo & quasi perenni influxu jurisdictionis a capite in membra, firmior & solidior esset omnium cum illo nexus, & melius conservaretur unitas Ecclesiæ: *Soli* (ait Angelicus *num.* 4. loquens de Christi promissione facta Petro) *promisit: Tibi dabo claves regni cælorum, ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda, ad conservandam Ecclesiæ unitatem*. Hoc eodem argumento utuntur, idemque pluribus exornant D. Bonaventura in Opusculo *Quare Fratres Minores prædicent*, *tom.* 7. *Oper. edit. Lugdunen. anni* 1668. *pag.* 340. Cardinalis Bellarminus *tom.* 1. *Controv. lib.* 4. *de Rom. Pontif. cap.* 24. *&* 25. Vargas *in toto Opere de jurisdict. Episcopor.* Suarez *de Legibus lib.* 4. *cap.* 4. *per tot.* Fagnanus *in Cap. Perniciosam*, *a*

num. 30. *usque ad finem*, *de offic. Ordin.* Hæc obiter. Quod nostra interest, illud dumtaxat est, nimirum statuere, jus Synodum convocandi, non ad Ordinis, sed ad jurisdictionis Episcopalis potestatem pertinere; quod profecto, semel percepto inter utramque discrimine, unusquisque facile deprehendet.

III. Decidenda nunc remanet alia quæsiti pars: an videlicet congregatio Synodi pertineat ad legem jurisdictionis, an potius ad legem diœcesanam. Sed, priusquam hæc decidatur, præmittenda est brevis utriusque legis notitia. Compertum est omnibus, Monachos, eorumque Ecclesias, ac Monasteria, plurium seculorum intervallo, fuisse juri Episcoporum omnino subjecta, ac primum a S. Gregorio Magno fuisse illis concessam exemptionem a potestate Episcoporum quoad electionem suorum Abbatum, solutionem Cathedratici, & Decimarum, juxta ea quæ referuntur a Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 30. *& seq.* Neque est, cur quispiam de hisce conqueratur exemptionibus, aliisque adhuc amplioribus, quibus subinde Regularium Ordines fuere ab Apostolica Sede exornati: siquidem etiam Patriarchæ Orientales pleno jure dominabantur in omnia sui Exarchatus Monasteria; atque inter eos Patriarcha Constantinopolitanus post annum Christi millesimum in plura Cœnobia, per totum Orientale Imperium sparsa, immediato summoque jure utebatur, uti observat idem Thomassinus *eod. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 15. *& cap.* 16. *num.* 1. quin immo etiam hodie inter jura Patriarcharum propria iidem recensent *jus Stauropegii*, in hoc consistens, ut in Monasterii fundatione Patriarcha, si velit, Crucem figat, eoque actu Monasterium de novo erectum subtrahat a jurisdictione Episcopi, intra cujus diœceseos fines situm est, sibique immediate subjiciat: quod quidem jus, de quo nonnulla nos attigimus *in nostra Constit.* 98. §. 19. *nostri Bullar. tom.* 1. antiquissima consuetudine, non schismatica usurpatione, ab Orientalibus Patriarchis acquisitum ostendit Christianus Lupus *in Scholiis*, *& Notis ad Canon. Concilior. tom.* 3. *edit. Bruxellen. pag.* 953. Jam vero quamdiu Monachi plene, atque in omnibus subjecti fuerunt Episcopis, nulla emersit distinctio inter legem diœcesanam, & legem jurisdictionis; sed postquam a Sede Apostolica concessa illis fuerunt indicata exemptionis privilegia, quorum nonnulla habentur *in Can. Cum pro utilitate* 16. *quæst.* 1. *in Can. Quam sit necessarium*, *& in Can. Luminoso* 18. *quæst.* 2. Joannes Semeca, dictus Theutonicus, qui medio seculo XIII. vivebat, & Auctor fuit Glossæ communis, Decreto Gratiani appositæ, seu potius Huguccionus, seu Hugutio, quem primum Gratiani Glossatorem affirmat S. Antoninus *in Speculo Historiarum* 3. *part. tit.* 18. *cap.* 6. *pag.* 66. ex cujus, aliorumque glossis, teste Doujat *Prænotionum Canonicarum lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 6. suam consarcinavit Theutonicus, eam distinctionem excogitavit, iisque simul collectis, in quibus Monachi subtracti fuerant a jure, seu potestate Episcopi, ea adscripsit legi diœcesanæ, cetera vero, in quibus Monachi

adhuc

adhuc subjecti remanebant juri Episcopali, spectare ait ad legem jurisdictionis, quod colligitur ex Glossa *ad Can.* 1. 10. *quæst.* 1. Huic eidem distinctioni, ab Huguitione inventæ, adhæsit Honorius III. *in Cap. Dilectus*, *de officio Judicis ordinarii*, sicuti observat Franciscus Florens *tom.* 2. *tit. de statu Monachorum fol.* 70. *&* 71. *&* *tit. de officio Ordinarii ad text. in Cap. Dilectus fol.* 187. Ildefonsus Clemens de Arostegui *in sua Concordia Pastorali* edita Compluti anno 1734. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 70. *& pluribus seq.* Rota Romana *decis.* 769. *num.* 4. *& seq. coram Molines*.

IV. Hæc satis esse videntur ad rem, de qua agimus, illustrandam; si enim cetera prosequi vellemus, quæ de lege jurisdictionis, & lege diœcesana Doctores adnotarunt *ad cit. Cap. Dilectus*, in infinitum cresceret hic noster liber, atque in ea nos dumeta conjiceremus, unde vel nullus vel exiguus sane fructus expectari posset. Nec vero ea, quæ innuimus, in quibus fere Doctores conveniunt, non hujusmodi sunt, ut viam definiendæ propositæ quæstioni patefaciant. Semel enim posito, ad legem diœcesanam ea pertinere, in quibus Monachi sunt exempti a jure Episcopali, & ad legem jurisdictionis cetera, in quibus eidem juri subsunt; cum ex infra dicendis liquido constet, Monachos in nonnullis Synodo subjici, in aliis ab illa eximi; plane exinde conjicitur, Synodum Diœcesanam esse quid mixtum, & ad utramque legem spectare. Ita diffidentes hac in re Doctores invicem componit Ostiensis *in Cap. Quod super his num.* 2. *de majoritate & obedientia*, quem sectantur Bottus *de Synodo part.* 1. *num.* 61. *& seq.* Paulutius *in sua Jurisprudentia sacra de Comitiis Ecclesiasticis tom.* 4. *Biblioth. Pontificiæ* Roccaberti *pag.* 452. Rota *decis.* 619. *part.* 4. *diversor. & decis.* 17. *num.* 23. *de offic. Ordinar. coram Falconerio tom.* 3.

CAPUT QUINTUM.

De loco in quo Synodus Diœcesana habenda est.

Cum Episcopus in tota sua diœcesi jurisdictionem ordinariam noscatur habere; dubium non existit, quin in quolibet loco suæ diœcesis non exempto, per se, vel per alium possit pro tribunali sedere, causas ad Ecclesiasticum forum spectantes audire..... & cetera, quæ ad ipsius spectant officium, libere exercere: verba sunt Bonifacii VIII. *in Cap.* 7. *de officio Ordinarii, in* 6. Quod recte sancitum notat Cironius *lib.* 2. *Observat. Jur. Canon. cap.* 4. exemplo Prætoris Urbani, qui cum esset Judex ordinarius civium Romanorum, uti testatur Plutarchus *in Sylla*, ubicumque jus diceret, forum constituebat, *leg. penult. ff. de just. & jur. & leg. ult. ff. de jurisdict. num. Judic.*

II. Quamobrem indubitatum est, Episcopum non solum in civitate, verum etiam in qualibet suæ diœcesis parte, posse Synodum cogere. Unde

Concilium Aurelianense I. anni 511. *can.* 19. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1011. & Oscense anni 598. *can.* 1. *tom.* 3. ejusdem Collectionis Harduini *col.* 535. jubent, ut omnes Abbates, Presbyteri, & Diaconi singulis annis accedant ad Synodum celebrandam in loco, *ubi Episcopus elegerit*: & inter antiqua statuta Ecclesiæ Biterrensis, ab Hugone Episcopo anno 1368. renovata, *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene *col.* 627. *cap.* 1. legitur: *Statuimus & ordinamus, quod quolibet anno, bis Synodus celebretur in Ecclesia Biterrensi, vel ubi Dominus Episcopus ordinaverit*. Quin immo, addit Bottus *de Synodo part.* 1. *quæst.* 9. *num.* 58. integrum erit Episcopo suam Synodum cogere etiam extra propriam diœcesim, si ab ea fuerit expulsus, aut ob pestem, aliamve justam causam, ab illa recedere coactus; quod tamen intelligendum monet Massobrius *de Synodo Diœcesana cap.* 2. *dub.* 8. dummodo consentiat Ordinarius loci, ubi exterus Episcopus vult suam Synodum celebrare. Atque ita reipsa, obtenta prius ab Ordinario licentia, quidam Episcopus titularis, qui diœcesim administrabat sitam in terris Infidelium, & ab ea fuerat expulsus, cum ejusdem diœcesis Presbyteris, & Clericis, qui secum advenerant ad civitatem Burgensem, suam Diœcesanam Synodum ibidem habuit, quod refert Frances *de Ecclesiis Cathedralibus cap.* 32. *num.* 92.

III. Verum, etsi solo jure spectato, liberum sit Episcopo Synodum congregare in quolibet suæ diœcesis oppido, expedit tamen, cum nullum obstat impedimentum, ut illam cogat in civitate, quemadmodum declaravit sacra Congregatio Concilii in *Acernen.* die 17. Maji 1636. *lib.* 15. *decretor. pag.* 355. *a tergo* hisce verbis: *Posse Episcopum etiam in dicto oppido Diœcesanam Synodum congregare, sed satius esse, ut illam apud suam Cathedralem celebret*. Quod si duæ Cathedrales Ecclesiæ sint æque principaliter unitæ, Episcopus, qui utrique præest, sola inspecta juris severitate, non tenetur facere duplicem Synodum, sed unam tantum in alterutra, quam maluerit, ex præfatis Ecclesiis, cui adesse tenentur Ecclesiastici utriusque diœcesis, editisque in ea decretis ambæ diœceses obstringuntur, sicuti docent laudatus Frances *cap.* 8. *num.* 370. & *seq.* Gratianus *discep.* 655. *num.* 29. & *seq.* Cardinalis de Luca *de jurisdictione disc.* 56. *num.* 6. & *de præeminentiis disc.* 7. *num.* 2. & 21. Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 12. Emerix junior *decis.* 1185. & *decis.* 1236. Neque huic doctrinæ illud adversatur, quod a sacra Congregatione Concilii olim decisum fuerat in quadam causa *Geruntina*, cujus summa hæc erat. Indicta ab Episcopo Geruntino Synodo, habenda in civitate Cariatensi, æque principaliter unita Ecclesiæ Geruntinæ, hujus Capitulares, ceterique de Clero Geruntino ad Synodum accedere recusarunt, eam obtendentes excusationem, quod in utriusque Ecclesiæ unione, reservata fuisset præeminentia Ecclesiæ Geruntinæ. Re delata ad sacram Congregationem Concilii, ejusque discussioni propositis his dubiis: I. *An Synodus ab Episcopo celebrata in Cathedrali Cariatensi*

su-

sustineatur. II. *Et quatenus affirmative, an liget diœcesim Geruntinam:* sacra Congregatio die 2. Octobris 1706. respondit ad primum *Affirmative*, ad secundum *Negative*. Nec tamen hæc responsio (ut dicebamus) adversatur modo traditæ doctrinæ: nam eadem causa iterum proposita die 1. Februarii 1708. sacra Congregatio stetit in decisis quoad primum dubium; *ad secundum vero, prævio recessu a decisis, rescripsit Affirmative lib.* 58. *decretor. pag.* 53. Ideo autem sacra Congregatio in secundi quæsiti decisione nonnihil anceps fuerat, quia Clerus Geruntinensis sibi assistere contendebat consuetudinem, de qua mox.

IV. Diximus, sola inspecta juris severitate, licere Episcopo in alterutra, quam maluerit, ex præfatis Ecclesiis Synodum cogere; nam si æquitatis & decentiæ sit ratio habenda, ad evitandas inter utramque Ecclesiam simultates, & concordiam fovendam, maxime expedit, ut illam modo in una, modo in altera, alternatim celebret: & præterea, si alternativam induxerit legitima consuetudo, tenetur Episcopus hanc omnino servare. Hujusmodi porro opportuna distinctione invicem conciliantur variæ sacræ Congregationis Concilii responsiones, quæ minus peritis videri possent inter se pugnantes. Siquidem in prædicta *Geruntinensi*, in qua causa contentiose agebatur, sacra Congregatio judicium protulit ad exactam juris normam; secus vero accidit in alia *Ampurien. Synodi:* in qua, cum ipsemet Episcopus sacram Congregationem ita interrogasset: *Approximante tempore celebrationis Synodi, Episcopus, stante quod Ampurien. unita sit aeque principaliter Civitaten. diœc. nulla in hac parte suffultus consuetudine, supplicat ab EE. VV. edoceri, an ipse teneatur celebrare Synodum in utraque diœcesi:* eadem sacra Congregatio, non juris apices, sed decentiam & æquitatem respiciendo, die 8. Maji 1694. respondit: *Affirmative alternatim lib.* 44. *decretor. pag.* 212. *a tergo*. Aliud autem dicendum est de sententia lata in causa *Adrien. & Pennen.* diœcesibus unitis: quoniam in hac, cum probata esset consuetudo Synodum alternis vicibus habendi in utraque civitate, non ex mera decentia, sed ex justitia, ab eadem sacra Congregatione die 12. Aprilis 1625. prodiit sequens decretum: *Sacra &c. Partibus auditis, ac Sanctissimo Domino nostro approbante, censuit, Episcopum Pennensem & Adriensem debere primam Diœcesanam Synodum, cum ultima in civitate Pennensi coacta fuerit, in Adriensi civitate indicere, ac celebrare lib.* 12. *decretor. pag.* 276. & rursus in eadem causa die 27. Julii 1647. *lib.* 18. *decretor. pag.* 376. *Synodum ab Episcopo congregatam & celebratam in civitate Pennen. quæ ratione alternativæ celebranda erat in civitate Adriensi, non esse abolendam, sed acriter corripiendum Episcopum, & faciendam declarationem, quod hujusmodi celebratio nullo modo præjudicet civitati Adriensi, ratione dictæ alternativæ, prout hæc sacra Congregatio declarat*. Quia vero in alia simili causa *Matheranen. & Acheruntina*, diœcesibus unitis, Capitulum Acheruntinum nondum legitime probaverat eamdem, quam afferebat, consuetudinem sibi suæque Ecclesiæ sa-

favorabilem, cujus prætextu adesse renuebat Synodo, quam Archiepiscopus celebrandam indixerat in civitate Matheranensi; ideo sacra Congregatio die 24. Martii 1736. distulit controversiæ decisionem; at, ne interim Synodi coactio, non sine utriusque diœcesis detrimento, protraheretur, prudentissime addidit; *Non retardato pro hac vice interventu Cleri Acheruntini Synodo jam indictæ in civitate Matheranensi, sine præjudicio jurium ambarum Partium.*

V. Hactenus de loco. Si nunc locum loci, ut ajunt, investigemus, hoc est, si quæramus, in quonam civitatis loco aut oporteat, aut deceat Synodum celebrari, triplex statim nobis occurret Doctorum opinio. Bottus *in Tractatu de Synodo quæst. 9. num. 56. part.* 1. existimat, necesse non esse, ut Synodus celebretur in Ecclesia. Joannes Andreas *in Cap. Decet, de immunit. Eccles. in 6.* concludit, Synodum posse fieri in Ecclesia, simulque insinuat, decere, ut fiat. At Massobrius *in cit. Tract. de Synodo Diœces. cap. 2. dub. 9.* docet, juxta universalem consuetudinem, Synodum esse in Ecclesia celebrandam. Et profecto, si antiquiorum Synodorum Acta pervolvimus, fere omnes, tam Œcumenicas, quam Provinciales, quam demum Diœcesanas Synodos in Ecclesia coactas deprehendimus, quemadmodum perpendit, multisque adductis exemplis confirmat & illustrat Mendoza *in notis ad Concil. Illiberitan. cap. 9. tom.* 1. Collectionis Conciliorum Labbei *col.* 143. Exteris vero exemplis ab illo collectis adjicere possumus etiam domestica, omnium videlicet Conciliorum, quæ Romæ sunt celebrata, aut in Basilica Lateranensi, aut in Basilica Vaticana. Typis impressum est Bullarium solas continens Constitutiones pertinentes ad Basilicam Vaticanam, in quarum prima, quæ est S. Leonis I. cognomento Magni *tom.* 1. *pag.* 1. habetur: *Constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus*: quibus verbis subnectuntur hæc alia: *Quoniam, adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in Ecclesia Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum coram Beatissimo Apostolo Petro id semper in commune tractandum fuerit.* Ad hunc autem locum eruditi Adnotatores expendentes ea verba, *coram Beatissimo Apostolo Petro*, fuse ostendunt, usque ad XI. seculum Romana Concilia fuisse celebrata in Ecclesia S. Petri, præsente & præsidente Romano Pontifice. Nomine porro *Ecclesiæ* non intelligitur hic solus Ecclesiæ ambitus, sed omnis locus sacer, Ecclesiæ adjunctus, & ad Ecclesiam pertinens: siquidem (ut recte notavit du Cangius) in Actis Concilii Chalcedonensis *act.* 1. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 174. mentio fit cujusdam Concilii Constantinopolitani celebrati in Baptisterio S. Sophiæ, quod utique erat ab Ecclesia distinctum. Concilia vero Carthaginensia III. IV. V. VI. habita legimus in secretario Basilicæ. Quoddam pariter Concilium Antiochenum, insertum iisdem Actis Concilii Chalcedonensis *eod. tom.* 2. *col.* 579. coactum dicitur *in porticu æstivalis secretarii*. Secretarium autem idem erat ac Diaconicum, seu, quam vulgo dicimus, *Sacristia*, ut admonet

Va-

Valesius *not. in Philostorg. lib. 7. cap.* 3. qui locum fuisse contendit intra Ecclesiam: Gothofredus vero, & alii, ab Ecclesia separatum existimant. Praeterea Leo Allatius *de consens. Eccles. Orient. & Occid. lib. 2. cap.* 11. & 12. nonnulla commemorat Concilia celebrata in Catechumeniis; & citatus du Cangius in descriptione Ædis Sophianæ *ad calcem Cinnami num.* 38. ex Niceta, aliisque probat VIII. Synodum non in Ecclesia, sed in Catechumeniis coactam. Catechumenia vero, ut liquet ex Leone *nov.* 73. aliisque quos laudat idem du Cangius *ibid. num.* 38. erant solaria, seu porticus superiores Ecclesiarum. In Vaticana porticu Synodum pariter habitam narrat Rasponus *de Patriarchio Lateranensi lib.* 4. *cap.* 4. Ac demum in Leoniano Triclinio a Leone III. prope Lateranensem Basilicam constructo, quod collapsum ac dirutum, ne præclarum sacræ antiquitatis monumentum eruditorum hominum voluptati deesset, nos, quatenus licuit, salvum esse voluimus, ac restitui mandavimus, plura Concilia celebrata, ac præsertim unum ab Eugenio IV. tradunt Nicolaus Alemannus *de Lateranensibus Parietinis pag.* 29. Panvinius, aliique passim. Ceterum, quidquid sit de loco, in quo olim Synodi cogebantur, ut loquamur de hodierna praxi, distinguendum videtur inter congregationes, quæ Synodo præmitti solent, & sessiones ipsas Synodales. Congregationes haberi consueverunt in ædibus Episcopalibus, sessiones autem semper in Ecclesia: quemadmodum advertit Gavantus *in Praxi Diœcesanæ Synodi cap.* 4. & *cap.* 9. & colligitur ex Pontificali Romano, quod agens de ordine ad Synodum, cum dicat, Episcopum cappa indutum pergere ad Ecclesiam, celebrare Missam de Spiritu Sancto, & distribuere Eucharistiam Clero, pro certo jam sumit, illam in Ecclesia celebrari. Idem supponit Cæremoniale Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. describendo ornatum Ecclesiæ, in qua Synodus habetur. Et S. Carolus Borromæus in concione habita in sua Synodo Diœcesana XI. anno 1584. *part.* 7. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 1167. considerans excellentiam & sanctitatem loci, ubi Synodus congregatur, hæc dixit, quæ soli Ecclesiæ aptari possunt: *Et locus ipse, quo convenimus, consideratione dignissimus est. Hic enim non est aliud, nisi aula Dei, & regia domus ejus, ac porta cœli. Hic personaliter & realiter totus Christus est præsens. Adsunt cum eo innumera sanctissimorum Angelorum & beatorum Spirituum millia. Hic reposita sunt sacrosanctæ tot sanctissimorum hominum Reliquiæ. Hic nil, nisi Cruces, nisi Imagines. Omnia sancta sunt, omnia sanctitatem spirant, omnia timorem quemdam filialem incutiunt, dum ubi simus, & coram quo, nobis significant.*

VI. Inter Ecclesias autem, si fieri possit, eligenda est Cathedralis, quæ arctiori vinculo Episcopo alligatur, aliarumque Ecclesiarum mater est & caput; quamvis, urgente aliqua rationabili & honesta causa, non prohibeatur Episcopus Synodum facere in alia Ecclesia, quod bene notavit Monacellus *in Formul. legal. part.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 7. Simile est, quod dicitur de Chrismate, ac Oleis Catechumenorum, & Infirmo-

rum, quæ licet aliquando, ac præsertim cum Episcopus abest a civitate, consecrari possint in qualibet Ecclesia; regula tamen est, ut, cum fieri potest, consecrentur in Cathedrali, juxta declarationem Congregationis sacrorum Rituum die 17. Novembris 1600. relatam a Cardinali de Aguirre *tom.* 4. *Concil. Hispaniæ pag.* 784.

CAPUT SEXTUM.

De Tempore, quo cogenda est Synodus Diœcesana.

OLim bis in anno Concilia Provincialia celebranda fuisse, constat ex Canone 38. alias 30. ex recensione Cotelerii *tom.* 1. *pag.* 447. ex his, qui dicuntur Apostolici: *Bis in anno Episcoporum Concilia celebrantur:* cui consonat Canon quintus Concilii Nicæni, ex versione Dionysii Exigui *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 326. *Bene placuit annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari*. Idque religiose servari jussit Leo Magnus *epist.* 12. *ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum cap.* 7. relata a Burchardo *lib.* 1. *cap.* 43. & a Gratiano *Can.* 2. *dist.* 18. inquiens: *De Conciliis autem Episcopalibus non aliud indicimus, quam sancti Patres salubriter ordinarunt, ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur*. Hanc eamdem disciplinam in plerisque saltem provinciis perseverasse seculo octavo patet ex Concilio Vernensi anni 755. *can.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1995. in quo statuitur, ut provinciales Episcopi singulis annis, tum Martii, tum Octobris Kalendis, una cum Metropolitano ad Synodum conveniant; atque *ex cap.* 13. Capitularium Aquisgranensium anni 789. *tomo* 1. *Capitularium collectorum* a Stephano Baluzio editionis Parisiensis anni 1677. *col.* 218. ubi præcipitur: *Ut provinciales Episcopi, cum suo Metropolitano, bis in anno, propter causas Ecclesiæ, Concilia celebrent*.

II. Quia porro Concilia Provincialia semper consectabantur Synodi Diœcesanæ, ut edita in illis decreta a singulis Episcopis in his promulgarentur, sicuti cautum legimus a plerisque Conciliis, & præsertim a Toletano XVI. anni 693. *cap.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1797. & advertit Thomassinus *de veter. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 73. *num.* 1. inde factum est, ut binæ pariter Synodi Diœcesanæ quotannis haberentur; atque hic mos ita inolevit, ut ad tempora, a nobis non omnino remota, protractus fuerit: etenim duas Diœcesanas Synodos quotannis cogendas edixere Concilium Hafniense in Dania anni 1425. *tom.* 8. Collectionis Harduini *col.* 1036. Coloniense anni 1536. *part.* 14. *cap.* 17. *tom.* 9. Harduini *col.* 2028. & aliud Coloniense anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap.* 1. *ibid. col.* 2096. Quinimmo, in nonnullis Diœcesibus designati erant certi dies, quibus prædictæ Synodi haberentur, nimirum feria tertia, & quarta illius hebdomadæ, in qua celebratur festum S. Lucæ;

cæ ; & feria tertia , & quarta illius hebdomadæ post Pascha , in qua cantatur Euangelium, *Ego sum Pastor bonus ;* quos quidem dies, antiqua suæ Ccclesiæ statuta renovando , iterum Synodis cogendis perpetuo destinavit Hugo Episcopus Biterrensis anno 1368. cujus decretum extat *in tom.* 4. *Thesauri novi Anecdotor. collectorum* a Martene & Durand *pag.* 627. iisdemque fere diebus Synodos singulis annis habendas decrevit Raymundus Episcopus Ruthenensis , *eodem tom.* 4. *pag.* 673. Inter statuta tamen Ecclesiæ Claromontensis anni 1268. ab Harduino *tom.* 7. *col.* 587. primum evulgata legimus, morem illius Ecclesiæ fuisse, ut Synodus æstivalis fieret diebus Mercurii , & Jovis post festum Pentecostes ; & hyemalis diebus Mercurii pariter , & Jovis proximioribus festo S. Lucæ . Quare Alteserra *in suo Tract. de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 19. satis apposite scripsit : *Nec semel , sed iterum in anno vocari Synodum Episcopalem , antiqui juris fuit .*

III. Verum cum in VII. Synodo statutum fuerit , ut semel in anno Concilia Provincialia fiant, quemadmodum habetur apud Gratianum *Can.* 7. *distinct.* 18. huic sanctioni adhærens Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi decrevit , Synodos Provinciales ab Archiepiscopo , & Diœcesanas ab Episcopo quolibet anno esse cogendas, *Cap. Sicut olim , de accusationibus .* Quamvis autem non vetuerit Innocentius, ne sæpius Diœcesana Synodus haberetur, plerisque tamen Episcopis satius visum est, se Innocentii decreto accommodare , & unam quotannis Diœcesanam Synodum indicere : & re ipsa unam singulis annis esse indicendam, decrevere Concilium Ravennatense anni 1311. *rubr.* 18. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1368. Palentinum anni 1322. *cap.* 1. *ibid. col.* 1464. Tarraconense sub Joanne Patriarcha Alexandrino anno 1329. *cap.* 63. quod extat *cit. tom.* 5. *Thesauri nov. Anecdot. collector.* a Martene & Durand. *col.* 308. Vaurense a trium provinciarum Episcopis anno 1368. celebratum *cap.* 6. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1813. cujus verba hæc sunt : *Ad memoriam reducentes statuta Patrum , in quibus præcipitur , ut semel in anno per Episcopos Synodalia Concilia celebrentur ; sacro approbante Concilio statuimus , ac in virtute sanctæ obedientiæ Suffraganeis nostris præcipimus , ut singulis annis per se , vel per idoneos viros , si ex causa necessaria fuerint impediti , dicta Synodalia Concilia habeant celebrare .*

IV. Sed, quoniam postea hæc disciplina relaxata fuerat , & Synodorum celebratio intermissa , idcirco plerique religionis studio permoti, Tridentinos Patres ursere , ut illam instaurarent . Inter petitiones ab Oratoribus Regis Christianissimi factas in Synodo Tridentina, atque ex Angelo Massarello ejusdem Concilii Secretario relatas *tom.* 8. *amplissimæ Collectionis veterum Scriptorum , & Monumentorum editæ* a Martene, & Durand. *col.* 1311. trigesima quarta & ultima hæc est : *Decernat sancta Synodus , ut non solum Synodi Episcopales quotannis semel , ut minimum , sed etiam tertio quoque anno Provinciales congregentur , in quibus de his , quæ ad statum Eccle-*

sia-

siasticum pertinent, diligenter tractetur, de ministrorum delictis mature cognoscatur, & in eos, qui diliquerint, severe animadvertatur. Quibus petitionibus, antiquo jure innixis, libenter indulsit sacrum Tridentinum Concilium, districte præcipiens *sess. 24. cap. 2. de reform.* ut a singulis Metropolitanis quolibet triennio Synodus Provincialis, & ab unoquoque Episcopo semel in anno Diœcesana cogatur: *Synodi quoque Diœcesanæ quotannis celebrentur*: contra contumaces vero huic decreto parere recusantes, pœnas a sacris Canonibus jamdiu sancitas renovat, iterumque infligit: *Quod si in his tam Metropolitani, quam Episcopi, & alii suprascripti negligentes fuerint, pœnas sacris Canonibus sancitas incurrant*. Et sacra Congregatio, ejusdem Concilii Tridentini interpres, ad præcavendas, & amputandas quascumque Episcoporum inanes excusationes, uti refert Fagnanus *in Cap. Sicut olim, num. 10. & 11. de accusat.* alias respondit, ut, si Episcopi impediantur a Synodo quolibet anno per semetipsos celebranda, possint eam celebrare per suum Vicarium Generalem, instructum speciali mandato, quod ad hunc actum esse necessarium, infra dicetur. Neque enim celebratio Synodi ad illa munera pertinet, quæ ab ipsomet Episcopo necessario expleri debent: etenim, uti ratiocinatur laudatus Fagnanus, cum Tridentinum loquatur *impersonaliter*, dicendo: *Synodi quoque Diœcesanæ quotannis celebrentur*: non exigit veluti absolute necessariam præsentiam Episcopi, nec prohibet, ne alterius opera ad Synodum cogendam utatur. Ad hæc, in eodem capite loquens Tridentinum de Synodo Provinciali, expresse decernit, ut, Metropolitano legitime impedito, illam cogat *Coepiscopus antiquior;* ac propterea, cum oppositum non statuat de Diœcesana, non obscure insinuat, etiam hanc posse per alium celebrari. Ita pariter longe ante Tridentinum senserat citatus Joannes Patriarcha Alexandrinus in allegato Concilio Provinciali Tarraconensi, in quo præcipit quidem, Synodum quotannis a suis Suffraganeis fieri, sed simul aperte permittit, ut, cum aliquo detinentur impedimento, illam per alios cogant: *Sacro approbante Concilio, statuimus, & in virtute sanctæ obedientiæ Suffraganeis nostris præcipimus, ut singulis annis per se, vel per idoneos viros, si ex causa necessaria fuerint præpediti, dicta Concilia Synodalia habeant celebrare*: idemque ac fere iisdem verbis decreverat nuper relatum Concilium Vauriense.

V. Verum, præfatum præceptum Synodum quotannis celebrandi, a sacris Canonibus toties impositum, & repetitum, atque a sacro Concilio Tridentino denuo restauratum, nimium benigne moderantur aliquot Jurisperiti. Monacellus *in Formulario legali practico tit. 5. formul. 3. num. 1. tom. 1.* opinatur, Episcopum primo, & secundo anno a suscepto suæ Ecclesiæ regimine, debere diœcesim perlustrare, ut serpentia in ea mala inspiciat, ac tertio anno Synodum cogere, in qua illis coercendis opportuna apponat repagula. Pax Jordanus *tom. 2. lib. 8. tit. 2. num. 41.* non dubitavit generatim, & absque ulla limitatione asserere, satis esse, ut quolibet

liber triennio Diœcesana Synodus habeatur. Episcopus Braschius *in suo Promptuario Synodali cap. 1. num. 21. & pluribus seq.* existimat, non posse quoad hoc præscribi certam, absolutam, & universalem regulam, ab omnibus ubique custodiendam; quia, ait, in aliquibus diœcesibus necessaria erit crebrior Synodorum coactio, in aliis minus frequens sufficiet. Nos vero, quamquam non negemus, potuisse Tridentini decretum contraria consuetudine nonnihil emolliri & temperari, non idcirco tamen approbamus effrenem istam licentiam, quam privati Doctores sibi usurpant, illud pro libito, etiam contra expressa ejusdem verba, interpretandi, & limitandi: neque illos excusamus Episcopos, qui, cum nihil sit, quod eos impediat, ex sola socordia & negligentia Synodum facere prætermittunt: eosque magis redarguimus, qui cum plures annos diœcesim gubernaverint, ne de cogenda quidem Synodo unquam cogitarunt; hi enim, ceterique, qui ex mera incuria & inertia præfato Tridentini præcepto non parent, & sine ulla causa Synodum facere omittunt, meminisse deberent, se, præter reatum inobedientiæ, pœnam incurrere suspensionis ab officio statutam *in Cap. Sicut olim, de accusat. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, a sui executione officii suspendatur*: licet pœna hujusmodi, ut ipsa indicat vox *suspendatur*, non sit latæ, sed ferendæ sententiæ, quod *in eodem Cap. Sicut olim*, adnotarunt Ostiensis *in fine*, Joannes Andreas *num.* 7. Fagnanus *num.* 105. *& seq.* referens etiam resolutiones sacræ Congregationis Concilii, Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. cap. 75. num.* 10. Neque audiendi sunt, qui, ad propriam obtegendam ignaviam, se consulto, & prudenter abstinere dictitant a Synodi coactione, ne novarum Constitutionum in dies accessione, commissæ sibi diœcesis status perturbetur. Nam in primis necesse non est, ut novæ Constitutiones in Synodo edantur, sed quandoque expedit solam urgere executionem illarum, quæ jam sancitæ fuerunt: qua in re exemplum nobis præbuit supra laudatus Augustinus Valerius celeberrimus Episcopus Veronensis, qui in citato libello ad Clerum suum testatur, se obtemperasse Concilio Tridentino, Synodum quotannis celebrando; in qualibet Synodo sermonem habuisse ad Clerum de Ecclesiastica disciplina, singulos hortando, ut ad hujus exactam normam suos mores componerent; sed nullum in Synodo edidisse decretum; quod tamen, addit, nonnullis displicuisse Sacerdotibus; & propterea libellum scripsit, in quo factum excusat, & salubria monita tradit, loco Constitutionum, quas in Synodis non fecerat: *Cur autem* (inquit) *cum singulis annis, ex quo ipse Episcopus sum factus, Synodus sit celebrata, & a nobis sint habiti longi sermones, ad me ipsum, & ad vos excitandos, nullam Constitutionem nomine meo ediderim, cum ad aures meas pervenerit, esse nonnullos bonos Sacerdotes, qui hoc meum consilium non satis probent, illis hujus facti rationem reddendam judicavi &c.* Deinde difficile videtur, hoc tempore, quo Ecclesiastica

ſtica diſciplina quotidie conſeneſcit, & labefactatur, aliquam inveniri diœceſim, cui opus non ſit ulla nova Conſtitutione, qua ſaltem antiquæ leges corroborentur, & quæ morum corruptela pene obſoleverunt, reviriſcant.



L I.

LIBER SECUNDUS.

DE HIS, QUI SYNODUM DIŒCESANAM COGERE POSSUNT.

CAPUT PRIMUM.

An Romanus Pontifex cogere possit Synodum Diœcesanam.

ROmanus Pontifex, qui, ut totidem verbis ad Leonem III. scribebat olim Theodorus Studita *epist.* 34. *lib.* 1. ex recensione Sirmondi *tom.* 5. *var.* est omnium capitum Caput, atque universæ, quæ sub cœlo est, Christi Ecclesiæ Princeps, Moderator, & Pastor; est etiam Patriarcha Occidentis, Primas Italiæ, Archiepiscopus, & Metropolitanus Romanæ provinciæ, atque Episcopus urbis Romæ; quod scite considerant Sirmondus *Operum tom.* 4. *de suburbicariis regionibus*, *& Ecclesiis*, *Propemptici lib.* 2. *cap.* 10. *& in Censura Dissertationis secundæ cap.* 5. Morinus *exercit. Eccles. lib.* 1. *exercit.* 6. *& exercit.* 13. Leo Allatius *de consens. Eccles. Occident. & Orient. lib.* 1. *cap.* 8. Hallier *de sacris Ordinat.* 3. *part. cap.* 4. *sect.* 5. *art.* 3. Natalis Alexander *histor. Eccles. ad seculum* IV. *dissert.* 20. *proposit.* 4. & passim alii. Porro Episcopatus Romanus, ac totius Catholicæ Ecclesiæ præfectura, in præsenti rerum ordine non sunt duæ distinctæ Sedes, neque duæ Dignitates, quæ fortuito in una copulentur Romani Pontificis persona, quamvis, secundum se spectatæ, tales esse potuerint: nam Petrus universalis Ecclesiæ Pastor a Christo Domino renunciatus potuisset utique, ea suprema totius Ecclesiæ præfectura retenta, nullius particularis Ecclesiæ regimen capessere, sicuti re ipsa nullius specialem administrationem suscepit primis aliquot a Christi Domini in cœlum Ascensione annis; potuisset Antiochenam Ecclesiam, quam deinde elegit, pluresque annos Episcopus gubernavit, perpetuo retinere; potuisset denique Ecclesiam Romanam, ad quam postmodum suam transtulit Sedem, relinquere, alio se conferre, & alterius urbis peculiarem curam, seu Episcopatum assumere. At, cum hæc, quæ fieri potuerunt, minime facta sint; sed Petrus suam Sedem Romæ fixerit, per annos viginti quinque firmiter retinuerit, & in ea martyrio coronatus gloriose obierit, sive id evenerit ex Divino præcepto, seu expressa revelatione ipsi Petro specialiter a Deo facta, sive ex sola voluntate Petri, licet divinitus inspirata: inde factum est, ut supremi Pontificatus prærogativa ita insita remanserit Romanæ Sedi, ut qui in hac Petro succedit, necessario succedat in totius Ecclesiæ primatu Petro, ejusque legitimis Successoribus a Christo collato, quemadmodum bene explicant Cardinalis Bellarminus

Con-

Controverʃ. tom. 1. *de Romano Pontifice lib.* 2. *cap.* 12. Suarez *in defenʃione Fidei adv. Anglicanæ ʃectæ error. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. *& lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 12. Petrus de Marca *in diʃʃert.* 1. *de ʃingulari primatu Petri num.* 20. Marcus Antonius Capellus *in diʃput.* 2. *de ʃucceʃʃione Epiʃcopi Romani in Pontificat. cap.* 1. Quamvis itaque poʃʃit in aliquo ʃenʃu dici, ʃupremam Eccleʃiæ monarchiam, jure tantum humano, eʃʃe annexam Sedi Romanæ, quia nimirum utriuʃque unio, nexus, & alligatio ortum habuit ex facto Petri; attamen non videtur poʃʃe ʃuʃtineri illorum opinio, qui aʃʃeruerunt, præfatam annexionem ita eʃʃe de jure humano, ut poʃʃit ab Eccleʃia diʃʃolvi, & una ab altera ʃeparari: etenim poʃito, quod Petrus ʃuam Sedem ʃtabiliter Romæ collocaverit, & Romanam regens Eccleʃiam obierit, nullus, qui Epiʃcopus Romanus non ʃit, poteʃt dici verus Petri Succeʃʃor, ac propterea nunquam ad eum referri poʃʃunt verba Chriʃti Domini *Paʃce oves meas. Joan.* 21. quibus univerʃalis Eccleʃię curam Petro, ejuʃque Succeʃʃoribus commiʃit. Quare jure ac merito ejuʃmodi paucorum opinionem refellunt, & cenʃura perʃtringunt Melchior Canus *de Locis Theologicis lib.* 6. *cap.* 4. Gregorius de Valentia *in Analyʃi Fidei Catholicæ lib.* 7. *cap.* 12. aliique non pauci Theologi. Non inde tamen, quod Romanus Pontifex inʃitam ʃibi habeat dignitatem & prærogativam ʃupremi Capitis totius Eccleʃiæ, conʃequitur, omnia, quæ ab eo fiunt, fieri tamquam ab Eccleʃiæ Capite: ʃiquidem aliquando operari poteʃt, & re ipʃa operatur, non tamquam Chriʃti Vicarius, ʃed tamquam Patriarcha Occidentis, illa dumtaxat jura exercendo, quæ ceteris Patriarchis competunt; aliquando ʃolum gerit perʃonam vel Primatis Italiæ, vel Metropolitæ Romanæ provinciæ; quandoque ʃe tantum exhibet Epiʃcopum urbis Romæ, ea unice peragendo, quæ cuilibet Epiʃcopo in ʃua diœceʃi peragendi jus eʃt; aliquando demum ʃuam ʃupremam explicat dignitatem, & tamquam totius Eccleʃiæ Præʃes, Moderator, & Princeps, illam exercet poteʃtatem & juriʃdictionem, qua nonniʃi ut Chriʃti in terris Vicarius potitur. Quæ omnia optime & ad rem perpendit Allatius *de perpetua conʃenʃione Eccleʃiæ Occidentalis, atque Orientalis lib.* 1. *cap.* 8. ubi hæc habet: *Communia ergo omnia habet ʃummus Pontifex cum Epiʃcopis ut Epiʃcopus, cum Patriarchis ut Patriarcha, nec plus ipʃi in eos facultatis eʃt, quam cuicumque Epiʃcopo in Epiʃcopos, & Patriarchæ in Patriarchas. Uti tamen Chriʃti Vicarius, & Poteʃtas Apoʃtolica a Chriʃto inʃtituta eʃt, ʃummus Pontifex non tantum Epiʃcopis & Patriarchis dignior eʃt, ʃed & in Epiʃcopos, & Patriarchas auctoritatem habet, eos confirmans & promovens, &, ʃi quando opus eʃt, deponens, &, quod magis eʃt, de novo, ʃi placuerit, inʃtituens, & ʃupprimens inʃtitutos.*

II. Neque quod quis pro loco & tempore diverʃas induat perʃonas; & modo una, modo altera ex iis utatur poteʃtatibus, quibus diverʃo nomine præʃtat, res eʃt adeo nova & inuʃitata, ut ab heterodoxis irrideri queat: etenim Agamemnon (exemplum eʃt adhibitum a Cardinali Perronio *in Replicatione ad Regem Angliæ lib.* 1. *cap.* 33.) Rex erat inter Græcos, aucto-

rita-

ritatem habens supra sui regni milites ęqualem illi, quam quilibet ex aliis Græciæ Regibus, inter se, & cum eo confœderatis, obtinebat supra suos; sed præterea Agamemnon erat supremus & universalis Dux omnium copiarum confœderatarum, & idcirco non tanquam Rex, sed tamquam Dux imperabat universo exercitui, ac Regibus ipsis. Non absimile est exemplum, quod deducit Sirmondus *in cit. Propempt. lib. 2. cap. 10. col. 237.* a Rege Galliæ, in cujus potestatem cum nunc redactæ sint plures provinciæ, quas olim Duces, aut Comites sub Regibus possidebant, eas ille nunc moderatur & tamquam Rex, & tamquam Dux, aut Comes; sed, etsi idem Princeps utramque personam, Ducis nimirum, seu Comitis, & Regis sustineat, alia tamen Ducis, Comitisve jure imperat, alia Regis. Aliud etiam, & magis obvium exemplum affert idem Sirmondus *in cit. Censura cap. 8. col. 47.* Imperatoris videlicet exercitus, qui peculiarem pariter cohortis cujuspiam, vel alæ præfecturam gerat. Atque utrobique concludit Sirmondus, quod, cum Romanus Antistes omnes Episcoporum gradus & titulos complectatur, & in eo omnium inferiorum jura simul socientur, optime possit modo unum, modo alterum ex his juribus explicare, & quædam gerere in una Urbis Parochia, veluti Urbis Episcopus; quædam in Romana provincia, uti Metropolitanus; aliqua in tota Italia, tamquam Primas; aliqua in Occidente, veluti Patriarcha; aliqua in universa Ecclesia, ut Papa, & summus Pontifex.

III. Quibus præmissis, nemo dubitare potest, quin Romanus Pontifex, veluti urbis Romæ Episcopus, possit suam Diœcesanam Synodum cogere, sine ulla supremæ suæ dignitatis imminutione. An autem unquam illam coegerit, restat investigandum, atque idem inquirendum de Conciliis Provincialibus.

CAPUT SECUNDUM.

Jus Romani Pontificis congregandi Synodum, tum Provincialem, quam Diœcesanam, explicatur & confirmatur.

CUm Romanus Pontifex in sua provincia, cujus est Archiepiscopus & Metropolitanus, omnia jura habeat, quæ ceteris Metropolitanis sunt communia, poterit profecto ejusdem provinciæ Episcopos ad Concilium convocare. Neque ab hoc convocando, ex eo impediri valet, quod nonnulli opponunt, Romanæ nimirum provinciæ limites esse ita incertos, ut impossibile sit dignoscere, quinam Episcopi sint ad Provinciale Concilium convocandi. Quantum enim, qui hæc jactitant, a veritate aberrent, ex sequentibus palam fiet.

II. Jacobus Gothofredus anno 1618. Francofurti edidit, absque Auctoris nomine, librum inscriptum: *De suburbicariis regionibus, & Ecclesiis,*

de

de Præfectura, *& Episcopi urbis Romæ diœcesi conjectura*: in quo totis viribus probare conatus est, diœcesim Papæ, uti Metropolitæ, & Episcopi Romani (hęc enim duo, ut observavit mox citandus Sirmondus, Gothofredus confundit) non extendi ultra centesimum ab Urbe lapidem; quo fere modo Præfecti Urbis jurisdictio intra dictos fines continebatur, juxta Textum *in l. 1. ff. de officio Præfecti Urbi*. Huic libro alios postea addidit in idem argumentum cum Gothofredus ipse, tum qui in ejus subsidium quasi succenturiatus advenit, Claudius Salmasius, qui Heidelbergæ in Jurisprudentiæ schola Dionysium Gothofredum, Jacobi patrem, magistrum habuerat. Ex eo tempore hæc de suburbicariis Ecclesiis quæstio celeberrima facta est, de qua Hieronymus Aleander junior *in lib. de suburbicar. region. & diœc. Episc. Roman.* Marcus Antonius Capellus *in disput. de summo Pontificatu*, *& region. suburbicar. cap.* 5. Jacobus Gutherius *in specula de Eccles. suburbicar.* Joannes Dartis *in Opusc. de suburbicar. Eccles.* Joannes Morinus *dissert. Eccles. lib. 1. dissert.* 30. de Marca *de Concord. Sacerd. & Imper. lib.* 1. *cap.* 3. Henricus Valesius *in observat. ad Socrat. & Sozom.* Christianus Lupus *in not. ad* VI. *Canon. Nicænum*, Leo Allatius *de Eccles. Occid. & Orient. perpet. consens. lib.* 1. *cap.* 2. §. 4. Schelstrat. *Antiquit. Eccles. tom.* 2. *dissert.* 6. *cap.* 1. Pagius *ad ann.* 325. atque ante hos omnes plura in hanc rem disputaverat Cardinalis Perronius *in Replicatione contra Jacobum I. Angliæ Regem lib.* 1. *cap.* 33. sed præ ceteris hanc quæstionem egregie versavit, & Gothofredo & Salmasio se strenue opposuit Jacobus Sirmondus, a quo primum contra Gothofredum edita est *Censura conjecturæ anonymi Scriptoris de suburbicariis regionibus & Ecclesiis*; deinde adversum eumdem, ac Salmasium, qui Parisios cogitabat, evulgata *Adventoria Causidico Divionensi adversus Amici ad Amicum epistolam*, *de suburbicariis regionibus*, *& Ecclesiis*, *cum censura vindiciarum conjecturæ alterius Anonymi*; denique libellus exaratus, quem inscripsit *Propempticum*. His in libris Sirmondus demonstrat, vana esse commenta, quæ de suburbicariarum regionum etymo ac notione, deque earumdem numero & situ adversarii jactitant; nequaquam illas sic vocatas ostendens, quod suburbanæ forent; aut quod intra centesimum ab Urbe lapidem consisterent, sed quia suberant Urbico Magistratui, seu Urbis Vicario, non autem Præfecto, cujus potestas non excedebat territorii fines, & angustioribus etiam, quam centesimi, terminis claudebatur. Quin immo Emmanuel a Schelstrate *loc. cit.* Pagius *ad an.* 325. *num.* 34. Carolus a S. Paulo *in sua Geographia sacra*, aliique passim, considerantes VI. Canonem Nicænum, seu verius explicationem, quam ei adjecit Rufinus, quæ huic controversiæ potissimam occasionem præbuit; ubi enim Canon Nicænus habet: *Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim; ita ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quia & urbis Romæ Episcopo parilis mos est*: legit Rufinus: *ut apud Alexandriam, & in urbe Romæ vetusta consuetudo servetur, ut ille Ægypti, vel hic suburbi-*

bicariarum Ecclesiarum solicitudinem gerat : hæc, inquam, considerantes, non immerito existimant, nomine *suburbicariarum Ecclesiarum*, quarum specialem solicitudinem habet Romanus Pontifex, non solum intelligi provinciam Romanam, sed omnes comprehendi Occidentis regiones, quæ Romano Pontifici, tamquam Patriarchæ, parebant: siquidem Concilium Nicænum, & Rufinum, non de Metropolitico, sed de Patriarchico jure loqui, ex contextu liquet ; atque exinde conficitur, suburbicarias regiones, de quibus Rufinus, non solum intra centesimum ab Urbe lapidem non esse conclusas, sed ad universum porrigi Occidentem. Præterea, cum Gothofredus, & Salmasius principii loco statuerint, quod Ecclesiæ, & Diœceses perpetuo & constanter civilium Magistratuum formam sint imitatæ, atque inde intulerint, Romani Antistitis diœcesim non fuisse extensam ultra fines Romanæ Præfecturæ, illud falsum esse probavit Sirmondus, & post Sirmondum, inter ceteros eximie demonstravit Benedictus Bacchinius *in differt. de Ecclesiasticæ Hierarchiæ originibus :* cum enim alia sit rerum secularium ratio, alia Divinarum, sicut ad Marcianum Augustum scripsit Leo Magnus *epist.* 78. *al.* 54. *cap.* 3. Romanus Antistes, fretus potestate sibi a Christo Domino tradita, & ante, & post institutam Urbanam Præfecturam, suam jurisdictionem libere exercuit, nulla illius habita ratione ; quod etiam bene perpendit Leo Allatius *cit. lib.* 1. *cap.* 2. Atque ita ei dimicationi cum Salmasio, & Gothofredo finis est impositus, ut *jam nemo sit inter Eruditos*, inquit laudatus Valesius, *qui non Sirmondi sententiam ambabus*, *quod ajunt*, *ulnis amplectatur*.

III. Verum, licet Romana provincia non fuerit unquam adeo angustis limitibus coarctata, sicuti Gothofredus, & Salmasius contenderunt, non tamen iisdem semper terminis est definita, sed ejus amplitudo modo major, modo minor extitit. Et primo quidem, quidquid sit de tribus prioribus sæculis, quibus nullum in Italia, sive etiam in Occidente, fuisse Metropolitanum, præter Romanum, opinantur citatus Bacchinius *part.* 2. *num.* 10. & Rubeus *in Monum. Eccles. Aquilej. cap.* 19. certum esse videtur, quod sæculo IV. ex septendecim Italiæ regionibus, saltem decem subessent Metropolitico juri Romani Pontificis, & aliæ septem Archiepiscopo Mediolanensi parerent ; quin immo, si fides habenda sit Josepho Cantelio *in Metropolitanarum urbium hist. civil. & Ecclesiast. part.* 2. *differt.* 6. *cap.* 4. Romana provincia duodecim Italiæ regiones per id tempus complectebatur. Cum autem dignitatem Metropolitanam assecutæ sunt Aquilejensis, & Ravennatensis Ecclesiæ, quod primæ in fine ejusdem seculi IV. alteri seculo V. contigisse, iidem Bacchinius, & Rubeus existimant, alia successit Italiæ regionum divisio : Aquilejensi assignatæ sunt Venetiæ, & Istria : Ravennatensi Flaminia, & Æmilia : cæteris subjectis, ut antea, permanentibus aut Mediolanensi, aut Romano Metropolitæ, quemadmodum probat Carolus a S. Paulo *in cit. Geo-*

graphia sacra. Labente sæculo XI. Urbanus II. erecta Pisana Sede in Metropolim, Romanæ provinciæ amplitudinem, jam multum imminutam, arctioribus adhuc limitibus constrinxit. Quare Innocentius III. qui in sæculi insequentis fine Romanam Sedem adeptus est *in Cap. Sua nobis, de offic. Vicarii*, Romanam Provinciam inter Capuanam, & Pisanam, sitam dixit. In antiquo codice Vaticano a Baronio prolato *ad an.* 1057. cui similem Carolus a S. Paulo se reperisse testatur in bibliotheca Thuanea, describitur provincia Romana, intra quam, præter septem Episcopos Cardinales, dictos *Collaterales*, quia Pontifici in Urbe semper astant, numerantur Episcopi amplius sexaginta, qui Suffraganei erant Romani Pontificis, nulli alii Archiepiscopo subjecti; atque in hoc albo locum habent Lunensis, & Ariminensis, quorum Sedes, ut cæteras omittamus, ducentis fere passuum millibus Roma distant. Sed aliæ postmodum secutæ sunt distractiones Romanæ provinciæ. Martinus V. Florentinam, Pius II. Senensem, Pius IV. Urbinatensem, Gregorius XIII. Bononiensem, Sixtus V. Firmanam Ecclesias in Metropoles erexere. Quocirca Romana provincia, etsi etiam hodie, juxta laudatam Decretalem Innocentii III. sita dicatur inter Pisanam, & Capuanam, non tamen absolute conflatur ex omnibus omnino Episcopis intra utramque existentibus, sed ex illis duntaxat constituitur, qui & existunt inter Capuanæ, & Pisanæ provinciæ limites, & nulli Archiepiscopo subjecti sunt: ac proinde, cum Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* decrevisset, ut *Episcopi, qui nulli Archiepiscopo subjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum semel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis interesse debeant*; sacra Congregatio, ejusdem Concilii interpres, die ultima Julii 1585. declaravit, sub hoc decreto non comprehendi Episcopos provinciæ Romanæ, quoniam isti immediate subjiciuntur Papæ, tamquam eorum Archiepiscopo & Metropolitano. Idemque iterum statutum fuit in Congregatione habita coram san. mem. Benedicto XIII. die 28. Martii 1725. Aut enim ejusmodi Episcopi, qui Ecclesias regunt, inter provinciam Capuanam, & Pisanam, fuerunt auctoritate Papæ divulsi a provincia Romana, & adscripti inter Suffraganeos alicujus Archiepiscopi; & tunc, sine ulla dubitatione, hujus Provinciali Concilio interesse debent: aut adhuc perseverant soluti a cujuslibet Archiepiscopi jurisdictione & imperio; & tunc censentur Suffraganei Papæ, ejusque Metropolitico juri immediate subduntur.

IV. Quæ hactenus diximus, perspicuos & manifestos reddunt, si non antiquos, saltem recentiores fines Romanæ provinciæ, & designant ac indigitant quodammodo Episcopos Suffraganeos summi Pontificis, quem propterea nemo poterit remorari a Synodo Provinciali, quando ei libuerit, celebranda, sub hoc frivolo prætextu, quod certo definiri nequeat, quinam Episcopi sint ad eam convocandi.

V. Examinandum nunc superest, an Romanus Pontifex, solam gerens personam Archiepiscopi & Metropolitæ, Concilium mere Provinciale unquam

quam

quam coegerit. Plerique Eruditi opinantur, ex Romanis Conciliis, quorum, præter quinque Lateranensia Generalia, numerantur novem supra centum, nullum omnino fuisse mere Provinciale, ob admixtionem scilicet, & interventum aliorum Episcoporum, qui ad Romanam provinciam non pertinebant. Alii ex adverso arbitrantur, aliqua ex illis inter vere Provincialia esse recensenda; nam, etsi iisdem nonnulli adfuerint exteri Episcopi, adeo tamen exiguus fuit istorum numerus, ut credere fas sit, eos non accessisse vocatos, sed, eum fortuito Romæ reperirentur, honoris causa fuisse ad Concilium admissos. Ejusmodi, inter cætera, fuisse Concilium illud Romanum, a Bonifacio IV. circa annum 610. coactum, cui interfuit Mellitus Episcopus Londinensis, discimus ex Beda *lib.* 2. *cap.* 4. apud Spelmannum *Concil. Britan. tom.* 1. *pag.* 129. hæc narrante. *His temporibus venit Mellitus Londoniæ Episcopus Romam, de necessariis Ecclesiæ Anglorum causis, cum Apostolico Papa Bonifacio tractaturus. Et cum idem Papa Reverendissimus cogeret Synodum Episcoporum Italiæ, de vita Monachorum, & quiete ordinaturus, & ipse Mellitus inter eos assedit*. Nec dissimile fuisse credimus Concilium in Basilica S. Petri a Gregorio II. anno 721. celebratum, in cujus Actis subscripti apparent viginti duo Episcopi, quorum duo tantum, aut tres non erant de provincia Romana.

VI. Verum, quidquid sit de aliis, indubitatum est, vere proprie & stricte Provinciale fuisse Concilium a san. mem. Benedicto XIII. habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. cui nos interfuimus, uti Doctor in Decretis, seu Canonista: in illius quippe indictione Pontifex decretum commemorat Concilii Tridentini de Synodis Provincialibus, a singulis Metropolitanis quolibet triennio cogendis, additque, se huic decreto obtemperasse, pluresque Synodos Provinciales habuisse, quamdiu in sua Metropolitana Ecclesia Beneventana resederat; & ad supremum Pontificatum evectum, velle hanc Episcopalis muneris partem obire, ut primæ Sedis exemplo, cunctis Ecclesiæ Pastoribus, quid ab ipsis agendum foret, proponeret. Accedit, ad illud duntaxat vocatos fuisse Episcopos, in speciali Romana provincia constitutos, videlicet inter Capuanam provinciam, & Pisanam, Archiepiscopos Suffraganeis carentes, Episcopos Sedi Apostolicæ immediate subjectos, & Abbates nullius diœcesis, jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, qui alias sibi Metropolitanum, cujus Provinciali Concilio interessent, ad formam Tridentini, non elegerunt; ac singulis denuntiatum fuit, ut ad Concilium accederent, suarum Ecclesiarum necessitates propositurì. Hæc autem omnia, quæ totidem verbis leguntur in litteris indictionis Concilii, aperte conficiunt, Concilium, de quo est sermo, esse Provincialibus accensendum. Et, quamvis, præter Episcopos, adfuerint etiam S. R. E. Cardinales, quorum interventus dubitationem nonnullis injecit, ne idcirco Provinciale dici non posset; rectius tamen aliis visum est, non propterea esse delen-

dum e Provincialium albo: Cardinales siquidem admissi fuerunt, veluti Capitulum Papæ, atque ut eorum præsentia augustior redderetur consessus, & Pontificia majestas consueto comitatu emineret. In hac sententia fuerunt sacræ Urbis Congregationes, quæ excitatis controversiis quoad obligationem servandi præfati Concilii decreta, semper responderunt, hæc extra Romanam provinciam vires non obtinere; quod utique non dixissent, si illud non reputassent mere Provinciale.

VII. Sed, & an aliquando Synodus Diœcesana sit a Romano Pontifice coacta, altera quæstio est, quæ tamen paucis absolvitur. Antiquis Ecclesiæ temporibus consuevisse summos Pontifices Romanum Clerum coram se congregare, ut, omnium consilio audito, de re aliqua gravi deliberarent, ex iis liquet, quæ *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 3. enarravimus: ita enim se gessisse, legimus, Cornelium Papam in causa Maximi, Urbani, & Sidonii; atque Siricium in causa Joviniani, & sociorum, sicuti *ibidem*, *&* *num.* 6. ex utriusque Pontificis epistolis retulimus. In Synodum pariter convenisse universum Romanum Clerum, ut responderet S. Cypriano, a quo, vacante Romana Sede per obitum Fabiani Papæ, veluti primæ Sedis Clerus, monitus fuerat de insolentia lapsorum, qui nulla licet functi pœnitentia, & veniam, & communionem audacter exposcebant, ipsemet Clerus testatur suis ad eumdem Cyprianum epistolis, quæ inter epistolas Cypriani sunt 30. *&* 31. quamvis, ut vera fateamur, ea Synodus non possit dici mere Diœcesana, quoniam ab ipsomet Romano Clero plures Episcopi fuerunt ad eam arcessiti, uti in secunda ex præfatis epistolis narratur. Posteriori Ecclesiæ ævo, seu in tabulis Ecclesiasticis mediæ ætatis, vix ulla occurrit mentio habiti cœtus omnium Clericorum solius Romanæ Ecclesiæ; quod fortasse vel ideo evenit, quia frequentius tunc Romæ fieri cœperunt Concilia Episcoporum, in quibus summi Pontifices etiam specialia Romanæ diœcesis negotia tractare & expedire poterant; vel quia, nimium aucto Romani Cleri numero, iidem Pontifices satius duxerunt solos Cardinales ad consilium adhibere. Illud certo affirmare possumus, postremis hisce temporibus nullam inveniri Synodum Diœcesanam a Romanis Pontificibus coram se coactam. Utrum autem illam coegerint opera sui in Urbe Vicarii, mox inquiremus.

CAPUT TERTIUM.

De Cardinali urbis Vicario.

NON est hic sermo de Cardinali Vicario, qui Pontificis vices in Urbe gerat cum amplissima jurisdictione & potestate tum quoad secularia, tum quoad Ecclesiastica; quales fuerunt, quos iidem Pontifices, cum Avenione residerent, Romanæ urbis præficiebant regimini, & qualis pariter fuit Cardinalis Innicus Avalos, quem Clemens VIII. Fera-

rariam fecedens, fui Vicarium Romæ reliquit, uti legitur in ejufdem Clementis Conftitutione 53. *Bullar. Roman. tom.* 3. hi fiquidem Legati potius de latere, quam Vicarii Papæ, fpeciem præſeferebant: neque loquimur de Cardinali Vicario, qui ita olim conftituebatur, ut, non præfente, fed abfente duntaxat Romano Pontifice, Epifcopalia munia in Urbe exerceret, de quo Auctor anonymus antiquæ chronicæ Normanniæ *inter Scriptores antiquos hiftoriæ Normannorum, editos* ab Andrea Duchefnio *Parif. 1619. pag.* 988. hæc habet *ad an.* 1151. *Succeffit ei*, fcilicet Eugenio III. *Conradus Sabinenfis Epifcopus, Apoftolicæ Sedis in Urbe duntaxat in agendis Epifcopalibus, dum Papa deeft, ex antiqua confuetudine pro dignitate loci fui, Vicarius, qui erat natione Romanus, vir grandævus, & apud Romanos auctoritate præclarus, exinde vocatus Anaftafius IV.* Sed agitur de Cardinali Vicario, qui eft Ordinarius in Urbe, ibique repræfentat perfonam Papæ, non tamquam Papæ, fed tamquam Epifcopi Romani, cum plena jurifdictione Epifcopali exercenda, tam abfente, quam præfente Papa, juxta ea quæ cumulantur *decif.* 62. *poft collect. legal. Bondeni*, adnotavitque Cardinalis de Luca *de jurifdictione difc.* 34. *num.* 10.

II. Hujus Cardinalis Vicarii jurifdictio Ordinaria eft, ideoque, etiam Apoftolica Sede vacante, in fuo vigore perfeverat, ut recte obfervat Fagnan. *in Cap. Cum olim num.* 69. *de majorit. & obed.* Eadem vero protenditur quidem ufque ad quadragefimum ab Urbe lapidem, ficuti adnotavit Gonzalez *in Cap. Sua nobis num.* 6. *de offic. Vicar.* non tamen complectitur loca intra eumdem circuitum exiftentia, quæ fint alteri fubjecta Epifcopo, puta Tufculano, vel Nepefino, uti profequitur Anaftafius Germonius *de Indultis Cardinalium §. Tibi quoad vixeris num.* 80. *& feq.* Et quamvis ex Conftitutione Alexandri VII. quam exornat Romualdus Honorante *in Praxi Secretariæ Tribunalis Cardinalis Urbis Vicarii cap. 6. not.* 1. fex Cardinales Epifcopi fuburbicarii, Oftienfis nimirum, Portuenfis, Sabinenfis, Tufculanus, Albanenfis, & Prænestinus, nifi proprium Epifcopum Suffraganeum in fua quifque diœcefi habeat, aut ipfi in ea commorantes, Ordines per femetipfos conferant, ad folum Cardinalem Urbis Vicarium dimittere poffint fuos fubditos, five facris, five minoribus initiandos Ordinibus; non propterea tamen Cardinalis Vicarius ullum fibi vindicare poteft Ordinariæ jurifdictionis exercitium in præfatis fuburbicariis diœcefibus, quod nos poft noftrum ad Petri Cathedram afcenfum declaravimus *in Conftitutione* 115. quæ incipit *Romanæ Curiæ §.* 21. *noftri Bullar. tom.* 1. *pag.* 467. Quamobrem, etfi jurifdictio Cardinalis Vicarii ad quadraginta ab Urbe milliaria dicatur extendi, detractis tamen finitimis diœcefibus, & fpectato exiguo numero Ecclefiarum, hominumque extra Urbem exiftentium, qui eidem fubduntur, videtur potius intra unius Urbis mœnia conclufa, juxta Decretalem Innocentii III. *in cit. Cap. Sua nobis: Quoniam jurifdictio Vicarii, quem*

Romanus Pontifex in Urbe reliquit, non extenditur extra illam, nisi ei specialiter sit concessum. Specialiter autem est illi concessum, ut Fratribus Ordinis Minorum Capuccinorum, Capellani ministerium exercentibus in Pontificiis triremibus, facultatem impertiri valeat excipiendi confessiones remigum, aliorumque in triremibus continue degentium, modo illas excipiant in ipsis triremibus, aut in portu Centumcellarum, vel in receptaculo, vulgo *Darsena*, atque in hospitio in Darsena existente, non vero intra civitatem Centumcellarum, ad diœcesim Viterbiensem pertinentem, absque Episcopi Viterbiensis approbatione: quod totidem fere verbis decisum fuit a sacra Congregatione Concilii 18. Aprilis 1722. cui nos, ejusdem Secretarii munus tunc obeuntes, ad petitionem Episcopi Viterbiensis, hoc negotium sedulo examinandum proposuimus, sicuti videre est *in Thesaur. Resolut. tom.* 2. *pag.* 103. 147. *&* 158.

III. At nihilominus Cardinalis in Urbe Vicarius pluribus est instructus prærogativis, quibus aliis præstat Episcoporum Vicariis, atque inter ceteras hac etiam potitur, ut possit, pro libito, Romani Cleri Diœcesanam Synodum indicere & celebrare: quod aliis Vicariis, sine speciali Episcopi mandato, non licere, infra ostendetur. Id enim juris illi expresse concedi consuevisse, cum a Papa in Administrum assumitur, tradit Cohell. *in Notitia Cardinalatus cap.* 55. §. *Possunt*, & decretum est in Constitutione Pauli III. 36. §. 10. *Bullar. tom.* 1. ubi ordinariis facultatibus Cardinalis in Urbe Vicarii hæc quoque accensetur: *Synodum in Romano Clero pro correctione malorum morum, & pro necessitate, juxta temporum opportunitates in Clero occurrentes, ubi, & quando libuerit, celebrandi, congregandi &c.*

IV. Licet autem ea, quam diximus, potestate raro admodum Cardinales Vicarii usi fuerint, aliqua nihilominus celebratæ ab illis Synodi Diœcesanæ exempla comperimus. In codice Casanatensis bibliothecæ *litt.* G. v. 1. quædam extant antiqua Statuta Cleri Romani, quæ condita dicuntur ab universo Clero Romano, in Ecclesia *monasterii Domnæ Rosæ* anno 1384. congregato, jussu Stephani Cardinalis Tituli Sancti Marcelli, summi Pontificis in Urbe, ejusque suburbiis & districtu Vicarii Generalis, eademque Statuta iterum examinata & approbata dicuntur anno 1392. a Joanne Abbate monasterii Sancti Pauli de Urbe, Vicario Generali Bonifacii IX. Aliæ insuper in eodem codice extant Constitutiones a Francisco de Padua Episcopo Feltrensi, Vicario Generali in spiritualibus Pii Papæ II. anno 1461. editæ, & promulgatæ in Ecclesia Sancti Eustachii, post solemniter decantatam Missam de Spiritu Sancto, & cum assensu universi Romani Cleri, ibidem synodaliter congregati. Quapropter, sive considerentur ipsæ Constitutiones, quæ morum reformationem respiciunt, sive ratio habeatur ritus, & solemnitatis, qua conditæ sunt, nihil in illis desideratur, ut in vera Synodo Diœcesana factæ dicantur.

V. Præter istas duas, nullam aliam invenimus Synodum a Cardinali in

in Urbe Vicario habitam. Vidimus nonnulla Statuta a Joanne Garsia Cardinali Millino Urbis Vicario, aliaque a Gaspare Cardinali Carpineo, tempore Clementis XI. pariter Vicario, condita; sed, cum neque hæc, neque illa facta fuerint in Cleri congregatione, neutra Constitutionum Synodalium nomen possunt sibi usurpare.

VI. Ne vero quispiam ex tam diuturna omissione Synodi Diœcesanæ, occasionem arripiat obloquendi de Romanis Pontificibus, quasi ipsi illas contemnant Synodos, quarum coactionem Tridentinum præcepit, & utilitatem ipsimet aliis proponunt, & deprædicant; duo considerare oportet. Primum, totam fere diœcesim Romanam (ut paulo ante prænotavimus) unius Urbis mœnibus concludi: atque idcirco & Pontifex, & Cardinalis Vicarius, una veluti conversione oculorum, omnes suos diœcesis Parochos, Presbyteros, cæterosque de Clero intueri, ac qualibet hora eorum quemlibet ad se arcessere possunt; atque his vicissim, cum opus fuerit, semper ad Pontificem, ejusve Vicarium patet aditus; quod non contingit in aliis diœcesibus, quæ plerumque ex Ecclesiis, locis, & oppidis conflantur, inter se, & a civitate, ubi Episcopus residet, longe dissitis: unde huc apposite cadit responsum, quod in re diversa dedit Innocentius I. *epist.* 25. *num.* 7. ex recensione Petri Coustant *col.* 860. Decentio Episcopo Eugubino, sciscitanti, cur aliis non liceret, quod Romæ fiebat, inquiens: *De fermento, quod die Dominica per Titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ.*

VII. Alterum advertendum est, plures esse in Urbe Cardinalium Congregationes, a Sixto V. *Constitutione* 74. institutas, in quibus etiam, quæ in dies occurrunt Romæ, Ecclesiastica negotia sæpius pertractantur, atque exortæ inter Clerum controversiæ dirimuntur: ex quo efficitur, ut Synodi omissio Ecclesiasticæ Urbis disciplinæ nullum irroget damnum; quidquid enim pro reformandis populi, & Cleri moribus difficilius & tardius obtineretur a Synodo, facilius & celerius præstatur aut immediate a summo Pontifice, aut a Cardinalium Congregationibus.

VIII. Eadem est ratio, cur intermissi nunc fuerint frequentes illi Episcoporum conventus, qui olim Romæ habebantur: ad hos quippe potissimum vocabantur Episcopi Italiæ, quorum consilio & opera summi Pontifices in gravioribus Ecclesiæ negotiis definiendis utebantur; at, postquam in illorum locum suffecti sunt Cardinales, quos Romani Pontifices in proprios & stabiles consiliarios sibi specialiter adsciverunt, superfluum visum est, tam sæpe Episcopos a suis Sedibus divellere, atque ad Urbem vocare. Præcipue vero, cum inter Cardinales, sex adsint Episcopi suburbicarii, quidquid a Pontifice in eorum consessu, auditoque eorumdem suffragio, decernitur, non immerito videri potest, in quadam veluti Episcoporum Synodo definitum. De qua re videri possunt Cardinalis Bellarminus *Controvers. tom.* 2. *de Clericis lib.* 1. *cap.* 16. Petrus de Mar-

Marca *de concordia Sacerdotii*, *& Imperii lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 7. Schelstrat. *Antiquit. Eccles. tom.* 2. *differt.* 6. *cap.* 4. *art.* 2. *num.* 15.

CAPUT QUARTUM.

De Archiepiscopo.

QUi Metropolitanus est provinciæ, idem Episcopus est suæ civitatis; & qui Primas est diœcesis, sumpta hic diœcesi pro plurium provinciarum tractu, sicuti accipitur *in leg. unic. C. Ut omnes Judices*, idem est Metropolitanus suæ provinciæ, & suæ item civitatis Episcopus: sunt enim inter se ita gradus hi comparati, ut superior semper inferiorem complectatur, uti bene animadvertit Sirmondus *in cit. censura conjecturæ Anonymi de Eccles. suburbicar. differt.* 2. *cap.* 5.

II. Atque hinc fit, ut qui Metropolitanus est, non solum cogere possit Synodum Provincialem cum suis Suffraganeis, ut consulat provinciæ, sed etiam Diœcesanam cum suis Presbyteris, ut suo prospiciat Episcopatui. Utque a cæteris proferendis abstineamus exemplis, adhuc extant Concilia Provincialia, & Diœcesana S. Caroli Borromæi Archiepiscopi Mediolanensis, Concilia Provincialia, & Diœcesana S. Thuribii Archiepiscopi Limani, Concilia Provincialia, & Diœcesana san. mem. Benedicti XIII. Archiepiscopi Beneventani.

III. Hæc obvia sunt, nec quidquam difficultatis habent. Unum tamen hic in quæstionem venit. Aliqui sunt in Italia Archiepiscopi, unicum habentes Suffraganeum; Theatinus videlicet, Brundusinus, Cosentinus, & Sipontinus. Aliqui Suffraganeis omnino carentes; Rossanensis nimirum, Lancianensis, Lucensis, & Ferrariensis: & de his postremis dubitatur, an, si Synodum cogant, cui, præter Parochos, aliosque suæ diœcesis Presbyteros, intersint etiam Præpositi, & Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, ejusmodi Synodus dicenda sit Diœcesana, an Provincialis.

IV. Plurimorum menti insederat hæc olim opinio, quod Provincialis & diceretur, & esset. Cumque Triventinus Episcopus anno 1584. morem gerens superius relato decreto Tridentini *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* elegisset Archiepiscopum Lancianensem, cujus Provinciali Synodo interesset, & anno 1694. excitata fuisset controversia, an præfata electio, jamdiu facta, sustineretur; sacra Congregatio Concilii censuit, sustineri, ea potissimum de causa, quod Archiepiscopus Lancianensis, etsi Suffraganeis careret, habebat tamen intra suam provinciam Præpositum Atissæ, aliosque Abbates *Nullius*, cum quibus poterat Provinciale Concilium celebrare; quod fuse narrat Cardinalis Petra *ad Constit. Apostol. tom.* 1. *num.* 32. *pag.* 471.

V. Sed aliter res se habuit, cum eadem quæstio in Concilio Romano sub

sub Benedicto XIII. anno 1725. fuit instaurata. Archiepiscopis Lancianensi, & Rossanensi, jus sibi asserentibus celebrandi verum Concilium Provinciale, quamvis Suffraganeis careant, atque ideo contendentibus, integrum esse Episcopis nulli Archiepiscopo subjectis, alterum eorum eligere, cujus Provinciali adsint Concilio, strenue se opposuit Franciscus Maria Pitonius, alter ex Doctoribus in Decretis, seu Canonista Concilii, elucubrata dissertatione ostendens, Archiepiscopos, nullos habentes Suffraganeos, non posse cum veritate & proprietate sermonis dici absolute Archiepiscopos, & Metropolitanos, sed tales duntaxat appellari cum hac restrictione, meri scilicet honoris, seu honorarios, & ex privilegio Apostolico, juxta textum *in Can. Scitote 6. q.* 3. ex quo intulit, menti Tridentini neutiquam satisfieri ab Episcopis, qui cum nulli subjiciantur Archiepiscopo, præfatos Archiepiscopos eligunt, quorum Provinciali intersint Synodo. Nulla quippe Synodus, ab his celebrata, etiam cum interventu Abbatum fruentium jurisdictione quasi Episcopali, cum territorio separato, erit vere Provincialis, sed tantum Diœcesana. Hæc Pitonii ratiocinatio visa est nobis solidis innixa fundamentis: etenim novum non est, ut quispiam, ex privilegio, exornetur titulo Archiepiscopi, & Metropolitani, quin tamen, præter nominis atque honoris prærogativam, ullum consequatur jus proprium veri Archiepiscopi, & Metropolitani. Ejusmodi privilegio Patres Nicæni donarunt Episcopum Æliæ, seu Hierosolymæ, cui *can.* 7. juxta versionem Dionysii Exigui, contulerunt quoddam jus Metropoliticum, sed meri honoris; nam, licet ille subjectus remaneret Episcopo Cæsareæ, attamen voluerunt Patres Nicæni, ut locum haberet cæteris provinciæ Episcopis superiorem. Eadem honoris prærogativa a Concilio Chalcedonensi insigniti fuere Episcopus ejusdem civitatis Chalcedonensis *act. 6.* & Episcopus Nicænus *act.* 13. quos Metropolitanos dici voluit, *nomine tantum*, & præponendos statuit cæteris Episcopis provinciæ, sed *honore solummodo*, & *salva Nicomediensium civitati* (quæ vera erat provinciæ Metropolis) *propria dignitate*. Vetusta hæc exempla sectantes Romani Pontifices, aliquibus Episcopis Archiepiscopi nomen & insignia tribuerunt, sine ullo tamen veri Archiepiscopi jure; quin immo, ne ab eorum Metropolitani quidem subjectione, ejusmodi honorarios Archiepiscopos quandoque subtraxerunt. Auctor Vitæ Theodorici Episcopi Metensis, editæ a Leibnitio *tom.* 1. *Scriptor. Brunsvic. pag.* 293. *cap.* 10. hæc scribit: *Quidam Metensium Pontificum honorati, ultra privatum Præsulum modum, plerumque a Sede Apostolica tale consecuti sunt privilegium, sive ob sanctitatis gratiam, sive ob nobilitatis gloriam, ut, salva Metropolitani subjectione, Archiepiscopi fungerentur officio & honore. Ex quibus primus fuit antiquus ille Urbicius, & multo post, tempore Pipini Regis, ex sorore nepos Crodegandus, & post eum Angelramnus, & alter ab illo Drogo Caroli M. imprimis filius.*

VI. Scimus præterea, aliquot Archiepiscopos decoratos fuisse titulo Pa-

Patriarchæ, quin tamen idcirco Patriarchalia jura sint assequuti. Atque, ut alios plures prætermittamus Metropolitas, quin immo etiam simplices Episcopos, qui se Patriarchas appellarunt, de quibus Cironius *Observat. Jur. Can. lib.* 1. *cap.* 11. refert Dionysius Sammarthanus *in sua Gallia Christiana tom.* 2. *col.* 26. Rodulphum Archiepiscopum Bituricensem atque Aquitaniæ Primatem, Patriarchæ titulo cohonestatum fuisse a Nicolao I. quod etiam narrat Christianus Lupus *in schol. & not. ad Concil. tom.* 1. *pag.* 911. *edit. Lovanien.* & constat ex ejusdem Nicolai epistola 19. in Collectione Harduini *tom.* 5. *col.* 342. relata pariter a Gratiano *in Can. Conquestus* 9. *quæst.* 3. Ejusdem vero tituli tenaces fuisse Rodulphi Successores, colligitur ex epitaphio inciso tumulo Henrici I. Archiepiscopi Bituricensis, qui Cardinalitia dignitate, & Apostolicæ Legationis munere ab Urbano III. insignitus, obiit anno 1200. in eo siquidem epitaphio, teste citato Sammarthano *eodem tom.* 2. *pag.* 59. legitur:

Hic bonus Henricus, vir nobilis, & Patriarcha
Quondam Bituricus, tumuli jacet hujus in arca.

VII. In Bibliotheca pariter novorum librorum edita a Labbeo *tom.* 2. *pag.* 1. extat Opus inscriptum: *Patriarchium Bituricense*: anonymi Auctoris, quod tamen compositum creditur circa annum 1537. a quodam Monacho monasterii S. Sulpitii Bituricensis, atque in eo habetur, Franciscum de Tournon Metropolitam Bituricensem, & postea S. R. E. Cardinalem, anno 1528. Provinciali præfuisse Concilio, in cujus Actis habetur: *Præsidente Francisco de Tournon, Archiepiscopo Patriarcha Bituricensi, Primate Aquitaniæ.* Sed quamquam Archiepiscopi Bituricenses Patriarchæ titulum, ab Apostolica Sede semel obtentum, constanter retinuerint, recte tamen existimantes, eum esse meri honoris, nunquam Patriarchalia jura sibi vindicare, jurisdictionemque in ceteros Primates ausi sunt exercere, sicuti animadvertunt Alteserra *rerum Aquitanicarum lib.* 4. *cap.* 4. & du Cange *in Glossar. verb. Patriarchæ dicti etiam Primates.* Neque Nicolaum I. cum Rodulphum Bituricensem appellavit Patriarcham, aliud in animo habuisse, nisi novo honorificentiæ vocabulo, ejusdem Primatialem dignitatem cumulare, eo plane modo, quo, notante Christiano Lupo *cit. loc.* in Concilio Chalcedonensi omnes Metropolitæ, ad majorem honoris significationem, vocati sunt Patriarchæ, optime inferri ait Janus a Costa *ad Decretal. Gregorii IX. pag.* 176. ex ejusdem Nicolai responsis ad consulta Bulgarorum, in quibus *cap.* 92. præter Romanum Pontificem, qui est Patriarcha Œcumenicus, duos tantum commemorat veros Patriarchas, videlicet Alexandrinum, atque Antiochenum (Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus nondum fuerant legitima auctoritate inter veros cooptati Patriarchas) *Desideratis nosse* (scripsit Nicolaus) *quot sint veraciter Patriarchæ. Veraciter illi habendi sunt Patriarchæ, qui Sedes Apostolicas, per successiones Pontificum obtinent: idest qui illis præsunt Ecclesiis, quas Apostoli instituisse probantur, Romanam videlicet, & Alexan-*

dri-

drinam, & *Antiochenam*. Enimvero, ratiocinatur a Costa, non ita scripsisset Nicolaus, si Archiepiscopum Bituricensem, cui ipsemet Patriarchæ nomen attribuerat, veris accensuisset Patriarchis, veraque Patriarchalia jura eidem contulisset.

VIII. Similiter in Præfatione Concilii Matisconensis secundi, quod habitum fuit anno 585. Patriarchæ nomen Prisco Archiepiscopo Lugdunensi tributum legitur: *Priscus Episcopus Patriarcha dixit*. Cui tamen postremus ejusdem Concilii Canon non alium, quam Metropolitani titulum defert: *Et hoc adimplere solicitudinis sit Metropolitani Lugdunensis Episcopi*. Sed & ante id temporis apud Gothos, & Vandalos obtinuisse morem, ut suos Episcopos Patriarchæ nomine appellarent, testatur Victor Vitensis *in Historia Persecutionis Africanæ, sive Vandalicæ lib. 2. tom. 8. Biblioth. Patrum pag. 680. litter. E. & pag. 683. litter. pariter E.* Ex Gothorum autem consuetudine, Cardinalis Baronius *ad annum Christi 533. num. 36.* derivatum esse ait, ut in Occidente Archiepiscopi etiam Patriarchæ titulo appellarentur: *Ex Gothis enim ejusmodi vocis usus emersit, ut Archiepiscopi in Occidente Patriarchæ etiam dici cœperint*. Idem quoque affirmat Pater de Rubeis *in Monumentis Ecclesiæ Aquilejensis cap. 21. num. 4.* & alii ad Orientales Metropolitas extendunt, ut Henricus Palladius *rerum Forojuliensium lib. 5. num. 77. & 78. tom. 6. part. 4. Thesauri Histor. Italiæ pag. 55.* Azorius *Instit. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 33.*

IX. Hæc autem rite expendentes Patres laudati Concilii Romani, Pitonii sententiæ adhæserunt, neque in præfatis Episcopis alia Metropolitica jura agnoscentes, nisi meri nominis atque honoris, quod Pitonius concluserat, suo approbarunt statueruntque decreto *tit. 9. cap. 2.*

CAPUT QUINTUM.

Generalia de simplici Episcopo.

JUS cogendi Synodum Diœcesanam est adeo proprium Episcopi, ut ad eam cogendam non sit ei necessarius cujusquam alterius consensus, puta Archiepiscopi, seu Metropolitani, cui forte subjiciatur; quemadmodum, antiquioribus relatis, docent Bottus *de Synodo Diœces. part. 1. num. 24.* Massobrius *de Synodo Diœces. cap. 2.* Pax Jordan. *lib. 8. tit. 2. num. 12.* & optime Ugonius Episcopus Phamaugustanus *de Conciliis in prælud. pag. 3.* ubi loquens de Episcopo, inquit: *Nemo in sua diœcesi Synodum congregare potest sine eo, vel ipsius auctoritate: & Episcopus dictam suam Synodum potest, sine auctoritate Metropolitani sui, facere.*

II. Sed, quandonam Episcopus plenum & expeditum jus assequatur suam Synodum cogendi, difficultas est, quam breviter exponemus, & paucis enodabimus.

III. In promotione ad Episcopatum, duplex contrahitur spirituale conju-

jugium; alterum inter eligentes, & electum, quod perficitur per electionis confirmationem; alterum inter Episcopum confirmatum, & Ecclesiam, quod per consecrationem absolvitur, uti diserte habetur *in Cap. Inter corporalia §. Sicut enim, de translat. Episc.* In præsenti rerum statu, & pro ea, quæ nunc viget in Ecclesia, disciplina, electio ad Episcopatus sibi vindicat locum in sola Germania. Reliqui Episcopatus conferuntur a Papa in Consistorio aut omnino libere, aut prævia nominatione Regum, & Principum, quibus jus est idoneas personas ad illos nominandi; atque in his postremis ipsamet Episcopatus collatio, a Papa facta in Consistorio, vim habet electionis simul, & confirmationis, quod docuerunt Innocentius *in Cap. Cum olim, in princip. de causa possessionis, & proprietatis*, Glossa *in Cap. 1. verb. Provisionem, de electione, in 6.* Azorius *Instit. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. quæst. 6.* Fagnanus *in Cap. Eam te num. 15. de rescriptis*, atque ex ipsis verbis liquet, quæ a Papa in Consistorio pronuntiantur: *Auctoritate Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, Ecclesiam N. de Persona N. providemus, ipsumque illi in Episcopum præficimus, & Pastorem; curam & administrationem ipsius, eidem in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo.*

IV. His præmissis, disputatur, an Episcopus aut a Capitulo electus, aut a Papa in Consistorio promotus, ante sui consecrationem Synodum celebrare queat. Cujus tamen quæstionis decisio vix quidquam conferre potest ad praxim: nam, cum electi in Episcopos, etiamsi fuerint S. R. E. Cardinales, teneantur intra tres menses munus consecrationis suscipere, juxta decretum Tridentini *sess. 23. cap. 2. de reform.* difficile videtur, velle Episcopum intra illud primum trimestre spatium, cum nondum perspectas habet res diœcesis sibi commissæ, cogere Diœcesanam Synodum. Quid nihilominus cummuniter Doctores sentiant, indicabimus.

V. Bottus *De Synodo part. 1. num. 26. & seq.* post Innocentium, Zabarellam, & alios antiquiores, re bene discussa, concludit, Episcopo electo, & confirmato fas esse, suam Synodum statim habere; eidemque opinioni subscribunt Pax Jordan. *lib. 8. tit. 2. num. 13. & 14.* Ricc. *in praxi Curiæ Neapolitanæ decis. 443. ab initio usque ad num. 8.* Massobr. *de Synodo Diœces. cap. 2. dub. 1.* Gavant. *in praxi Synod. Diœces. cap. 2. in adnotat. §. 1. num. 2.* Lauren. *in Foro Beneficiali tom. 2. sect. 2. quæst. 443. num. 5.* Romaguerr. *ad Constitut. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 10.* Etenim coactio Synodi est actus jurisdictionis, & meri imperii, quod supra ostensum est; & quæ jurisdictionis sunt, exerceri queunt ab Episcopo electo, & confirmato, licet nondum consecrato, juxta textum *in Cap. Transmissam, de electione.* Ante consecrationem autem ea dumtaxat exercere non potest, quæ sunt Ordinis, puta sacrum Chrisma conficere, Ordines, aut Confirmationem conferre, Virgines benedicere, Ecclesias, aut Altaria consecrare, Cabassut. *in theor. & praxi jur. Canon. lib. 1. cap.* 7.

7. *num.* 7. quamvis committere & delegare valeat alteri Episcopo consecrato facultatem, ea omnia in sua diœcesi peragendi; quoniam sola delegatio ad exercendum Ordinem est actus jurisdictionis, & non Ordinis, Azorius *Instit. Moral. part.* 2. *cap.* 29. *quæst.* 7.

VI. Sed statim altera quoad eumdem Episcopum electum & confirmatum suboritur quæstio: an videlicet possit Synodum cogere etiam non obtentis, & exhibitis litteris Apostolicis, vulgo *Bullis*, quibus ostendat, se legitima auctoritate, talis Ecclesiæ curæ & regimini fuisse præpositum. Sed etiam hæc nullo solvitur labore, respondendo nimirum negative: Textus enim *in Cap. Injunctæ, sub tit. de electione, inter Extravag. comm.* aperte interdicit electo & confirmato quemcumque actum jurisdictionis, nisi litteris Apostolicis expeditis, iisque, quibus de jure, exhibitis, ac pœnam insuper suspensionis a percipiendis suorum Beneficiorum fructibus, illis irrogat, qui, sine ejusmodi litteris, eum in Episcopum recipiunt, aut eidem obediunt, uti ad rem prosequuntur Massobrius, Gavantus, Pax Jordan. *locis citatis*, duabus tamen additis limitationibus. Quarum prima est, ut possit electus, & confirmatus, non expeditis Bullis, Synodum facere, si obtinuerit Breve Apostolicum de capienda possessione nomine Cameræ Apostolicæ, cum clausula, ut intra tot menses & Bullæ expediantur, & consecrationis munus suscipiatur; virtute namque prædicti Brevis potest Episcopus omnia exercere, quæ jurisdictionis sunt, ac si litteræ Apostolicæ fuissent expeditæ, nec prohibetur ab exercitio eorum, quæ sunt Ordinis, si interim fuerit consecratus; quod bene animadvertit Pax Jordan. *loc. cit. num.* 19.

VII. Altera est, ut Cardinalis S. R. E. aliquo ex modis expositis in Episcopum electus, & confirmatus, statim Synodum celebrare possit, etiam litteris Apostolicis non exhibitis: quoniam Cardinales, utpote qui *in citata Extravaganti* expresse non nominantur, non censentur sub ejus severitate comprehensi; quod, aliis allegatis, probat Pax Jordan. *cit. loc. num.* 22. & præter Doctores ab eodem relatos docent Fermosin. *in Cap. Transmissam quæst.* 6. *a num.* 1. *ad* 10. *de electione*, Diana *in edit. coord. tom.* 9. *tract.* 7. *resolut.* 53. *&* 54. Cappon. *discept. forens.* 10. *num.* 12. *tom.* 1. Rota *decis.* 1217. *cor. Emerix jun. & in Corduben. Beneficiorum* 3. *Decemb.* 1696. *coram bon. mem. Ursino Decano*. Accedit, Bonifacium VIII. per citatam Extravagantem unice voluisse evitare periculum, ne quis se gerat pro Episcopo, qui Episcopus non sit: hoc autem non habet locum in S. R. E. Cardinalibus, quorum simplici assertioni, ob dignitatis, qua præfulgent, eminentiam, esse credendum, probat textus *in Can. Nobilissimus dist.* 97. & notat ibidem Glossa *verb. Nihilominus*, & recte ponderant Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 24. *num.* 7. Lotter. *de re Beneficiar. lib.* 1. *quæst.* 27. *num.* 32. Passerinus *de electione cap.* 33. *num.* 23. Barbosa *in cit. Extravag. Injunctæ num.* 5. *& de officio, & potestate Episcopi part.* 3. *alleg.* 111. *num.* 35.

VIII.

VIII. Non omnia ex his, quæ de Episcopis hactenus diximus, aptantur Archiepiscopis, in quibus illud est peculiare, quod ne per consecrationem quidem assequantur plenitudinem officii sui, nisi Pallium receperint a Romano Pontifice, *ex Cap. Nisi specialis de auctoritate & usu Pallii*: non quod Pallium aliquid superaddat consecrationi quoad Ordinis potestatem; sed quia liberum præbet accepti Ordinis exercitium, & Archiepiscopalis muneris quamdam veluti perfectionem affert, & complementum, quod adnotavit Innocentius Cironius *ad tit. 8. de auctoritate & usu Pallii pag.* 32. Quocirca, ne diu careant ea potestatis plenitudine, quæ ab ipsis in totius provinciæ commodum est derivanda, debent intra tres menses a suæ consecrationis die, vel, si jam antea consecrati erant, a die confirmationis, numerandos, Pallium petere a Romano Pontifice, *Can. Quoniam, dist.* 100. atque interim, sicuti se Archiepiscopos nominare prohibentur *in cit. Cap. Nisi specialis*, ita abstinere jubentur a Synodo Provinciali congreganda, Chrismate conficiendo, dedicandis Ecclesiis, Clericis ordinandis, & Episcopis consecrandis, *in Cap. Quod sicut, de electione*, ubi ita legitur: *Præterea, cum non liceat Archiepiscopo sine Pallio convocare Concilium, conficere Chrisma, dedicare Basilicas, ordinare Clericos, & Episcopos consecrare, multum profecto præsumit, qui, antequam impetret Pallium, Clericos ordinare festinat; cum id, non tamquam simplex Episcopus, sed tamquam Archiepiscopus facere videatur.* Quodque constans semper hæc fuerit antiquioris Ecclesiæ disciplina, observavit Janus a Costa *ad tit. Decretal. de auctoritate & usu Pallii pag.* 97.

CAPUT SEXTUM.

De Episcopo Privilegium habente gestandi Pallium, & Crucem ante se deferendi.

QUamvis Pallium sacrum insigne sit, quod solis de jure competit Archiepiscopis; attamen, ex summi Pontificis privilegio, nonnulli, qui & re & nomine simplices Episcopi sunt, consueverunt Pallio condecorari. Syagrio Augustodunensi Episcopo, ejusque Successoribus, ad petitionem Brunechildis Reginæ, Pallii honorem delatum a S. Gregorio Magno, discimus ex ejusdem Gregorii *epist.* 11. *lib.* 9. *indict.* 2. *Oper. col.* 936. & *epist.* 109. *ejusd. libri col.* 1015. Auctor Vitæ Theodorici Episcopi Metensis, a nobis nuper relatus *cap.* 4. *num.* 5. speciales prosequens prærogativas Metensium Episcoporum, *cit. loc.* ait: *Walo etiam, vir magnæ in Christo reverentiæ, Pallii usum meruit, decreto Joannis Papæ*: Joannis scilicet VIII. cujus litteræ, quibus hoc privilegium contulit Waloni anno 878. leguntur *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *pag.* 121. Item Pallium accepisse ante, & post Walonem, plures Episcopos Metenses, licet Archiepiscopali jure non potirentur, constat ex Gallia Christia-

ſtiana veteris editionis *tom. 3. pag.* 711. *& duabus ſequentibus*. Inter Epiſcopos Mindenſes, quemdam Hercurbertum fuiſſe Pallio cohoneſtatum, narratur *in Chronico Mindenſi* Auctoris anonymi *tom. 1. Scriptor. rer. Germanic.* Meibomii junioris *pag.* 552. ubi hos inſuper antiquiſſimos rhythmos adducit:

Nam hic Præſul honoratur,
Mindenſis qui vocitatur,
Dignitate Pallii.
Quod bene Rationale
Vocatur, & hoc non male;
Nam trini Epiſcopi
Tantum iſto decorantur,
Per quem recte veneratur
Locus, Gens, & Clerici.

Alexandrum II. Pallii honorem contuliſſe Epiſcopo Halberſtadenſi; ob concordiam inter Imperatorem Henricum III. & eumdem Alexandrum promotam, teſtatur Burchardus in Chronico Halberſtadenſi apud citatum Leibnitium *tom. 2. Scriptor. Brunſvic. pag.* 126. ubi etiam refert conceſſionis diploma, cujus verba ſunt: *Itaque & locum, & nomen filii ſpiritualis, ſingulari ac familiari affectu tibi concedimus, ſanctæ quoque Halberſtadenſi Eccleſiæ tuæ, ut ſit filia Romanæ Eccleſiæ, prærogativam quamdam attribuimus. Inſuper quoque, pio paternoque affectu, Pallio te adornare decrevimus, ſalva tamen auctoritate, aut magiſterio ſanctæ Metropolis Moguntinæ Eccleſiæ, ſalvo quoque Fratrum tuorum Coepiſcoporum & ordine, & loco.* Et, ne plura a noſtra ætate remota perquiramus exempla, Pallii prærogativa etiam hodie gaudent Epiſcopus Quinqueccleſienſis, de quo *in Cap. Cum in juventute, de præſumpt.* Epiſcopi Oſtienſis, Bambergenſis, Papienſis, & paucis antea annis, cum nondum Archiepiſcopi honorem erat conſequutus, Pallio utebatur Epiſcopus Lucenſis; de quibus omnibus Cuccus *Inſtit. lib. 1. cap. 6. tit.* 8. Marchin. *de Sacramen. Ordin. tract. 4. cap. 9. num.* 1. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 9. num.* 43. Ventriglia *de juriſdict. Epiſc. cap. 7. num.* 3. ac nuperrime ſan. mem. Clemens XII. ob præclara Epiſcopi Maſſilienſis in Eccleſiam merita, perſonale privilegium eidem conceſſit geſtandi Pallium, quouſque viveret; idemque Pontifex perpetuum Pallii honorem detulit Epiſcopis Aretinis. Una porro cum Pallio interdum acceſſiſſe Epiſcopis prærogativam ſedendi, ſtatim poſt Metropolitanum, ſupra reliquos ſuæ provinciæ Epiſcopos, liquet *ex epiſt.* 108. S. Gregorii ad Syagrium Epiſcopum *lib. 9. indict. 2. cit. tom. 2. col.* 1013. ubi, poſt conceſſum eidem Pallii uſum, ait: *Cujus ne indumenti munificentiam nudam videamur quodammodo contuliſſe, hoc etiam pariter proſpeximus concedendum, ut, Metropolitæ ſuo per omnia loco & honore ſervato, Eccleſia civitatis Auguſtodunæ, cui omnipotens Deus præeſſe te voluit, poſt Lugdunenſem Eccleſiam eſſe debeat,*

&

& hunc sibi locum & ordinem ex nostræ auctoritatis indulgentia vendicare. Cæteros vero Episcopos, secundum Ordinationis suæ tempus, sive ad consedendum in Concilio, sive ad subscribendum, vel in qualibet alia re, sua attendere loca decernimus, & suorum sibi prærogativam ordinum vendicare. Hanc tamen loci prærogativam non fuisse ab Alexandro II. concessam Episcopo Halberstadensi, ex ejusdem diplomate accepimus; ex quo proinde colligimus, honorem Pallii non fuisse necessario connexum cum jure præcedendi antiquiores Episcopos: quin immo ex allegata S. Gregorii Magni epistola palam fit, speciali opus fuisse concessione, ut Syagrio, una cum Pallio, accederet præeminentia sedendi, statim post Metropolitanum, supra cæteros suæ provinciæ Episcopos. Et nihilominus nonnulli Episcopi, Pallio decorati, aliquando cedere detrectarunt etiam suis Metropolitanis, pluresque controversias adversum eosdem excitarunt, quas fuse pertractat Franciscus Florens *Oper. Juridicor. tom.* 1. *ad lib.* 1. *Decretal. de auctoritate & usu Pallii pag.* 239. *& seq.*

II. Neque solum aliquot simplices Episcopi Pallii ornamentum a Sede Apostolica obtinuerunt, sed nonnulli eorum privilegium etiam impetrarunt deferendi ante se Crucem. Morem prægestandæ Crucis, a summo Pontifice ad ejusdem Legatos primum fluxisse, asserit Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 59. atque inde factum est, ut sanctissimus Hungariæ Rex Stephanus, statim ac Apostolicæ Sedis Legatione donatus fuit, veluti eidem muneri consectaneum privilegium simul obtinuerit præferendi Crucem, quemadmodum narrat Auctor ejus Vitæ apud Surium 20. *Aug. cap.* 8. *Pontifex Crucem ante Regem, ceu Apostolatus insigne gestandum adjunxit*: ab Apostolicæ vero Sedis Legatis, mox ad Patriarchas, subinde ad Primates, & demum ad Archiepiscopos est propagatus. Non tamen omnibus Archiepiscopis fuit id juris universim & indiscriminatim ab initio concessum, sed modo uni, modo alteri ex speciali gratia attributum: etenim Eugenius III. *epist.* 10. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1250. peculiari quodam privilegio, Archiepiscopo Coloniensi Crucem prægestare permisit; & Alexander III. apud Baronium *ad ann.* 1177. *num.* 76. eadem prærogativa exornavit Archiepiscopum Salernitanum; quam postea Gregorius IX. Archiepiscopis Auxitano, Burdegalensi, & Messanensi est elargitus, apud Raynaldum *ad ann.* 1228. *num.* 38. *& ad ann.* 1232. *num.* 26. atque ita pedetentim facta est omnibus Archiepiscopis communis, quod sub eodem Gregorio IX. aut sub Alexandro IV. contigisse, suspicatur laudatus Thomassinus. Porro Clemens V. in Concilio Viennensi, ut habetur *in Clement. Archiepiscopo, de privilegiis*, idem jus omnibus promiscue Archiepiscopis asseruit, ac præterea statuit, iisdem licere Crucem præferre, etiam per loca exempta suæ provinciæ: *Archiepiscopo per quævis loca exempta suæ provinciæ facienti transitum, aut ad ea forsitan declinanti, ut Crucem*

ante

ante se libere portari faciat ..... sacro approbante Concilio, præsentis Constitutionis serie duximus concedendum.

III. Verum, quemadmodum in Ecclesia Orientali inter Patriarchalia insignia numeratur fax ante eos prælata, & nihilominus Archiepiscopis Bulgariæ, & Cypri, privilegio datum fuit, ut prælata pariter face per suas dioeceses incederent, quod testatur Balsamon *in Melete*; ita in Ecclesia Latina, etsi jus prægestandi Crucem Archiepiscoporum sit proprium, iisque solis, spectato jure communi, competat, attamen, ex Apostolicæ Sedis beneficentia, nonnullis Episcopis permissum est, ut, instar Archiepiscoporum, Cruce ante se erecta, totam suam dioecesim perlustrare, & loca etiam exempta, intra dioecesis ambitum contenta, ingredi valeant. Scimus quippe, Episcopo Lucensi hanc potestatem factam esse a Lucio III. Cœlestino III. & Innocentio III. Cumque Canonici Regulares Lateranenses monasterii S. Frigdiani civitatis Lucensis illam impugnarent, contendentes, non licere Episcopo Lucensi, qui nondum Archiepiscopi prærogativam nactus fuerat, in eorum monasterium ingredi prælata Cruce; in sacra Congregatione Concilii die 8. Augusti 1716. propter enuntiata Episcopi privilegia, causa ceciderunt, *tom. 9. Thesauri Resolut. pag.* 227. Eodem privilegio jam ante Alexandrum III. fruebatur Episcopus Papiensis; quo ab eodem Alexandro fuisse privatum, eo quod adhæsisset Octaviano Antipapæ narrat Baronius *ad an.* 1175. *num.* 12. sed aut ab ipsomet Alexandro, aut a Successoribus illud postea recuperavit; nam, cum anno 1681. fuisset in quæstionem deductum, sacra Congregatio Concilii die 3. Februarii ejusdem anni illud adhuc vigere censuit, uti habetur *lib.* 31. *decretor. pag.* 342. Et nos ipsi, postquam ad supremi Pontificatus apicem evecti fuimus, Episcopo Eystettensi, ejusque Successoribus perpetuum privilegium indulsimus, Crucem ante se sublimem deferendi in sua civitate, & dioecesi, ad instar Archiepiscoporum; modo tamen Archiepiscopus præsens non sit; aut, si adfuerit, ejusdem consensus accesserit: cujus Archiepiscopi Metropolitica jura in ceteris omnibus illæsa esse volumus, quod patet ex nostris Apostolicis litteris anno 1745. datis, editisque *in nostro tom.* 1. *Bullar. in ordine* 133.

IV. Ex privilegio Episcopis dato deferendi ante se Crucem, nulla oritur quæstio, quæ ad Synodum Dioecesanam referri possit. Privilegii mentio habita est, ut, relato privilegio gerendi Pallium, non omitteretur aliud privilegium a summis Pontificibus aliquando Episcopis concessum deferendi Crucem ante se more Archiepiscoporum. Ex privilegio vero deferendi Pallium, aliquando Episcopis concesso, dubium oritur, an, quemadmodum ante Pallii receptionem vetitum est Archiepiscopis Synodum facere Provincialem, ita & ipsis sit interdictum suam celebrare Dioecesanam. Primo aspectu videbitur fortasse cuipiam idem de utrisque ferendum judicium; ne secus Archiepiscopus, Pallii prærogativa a jure communi donatus, deterioris conditionis sit, quam Episcopus, cui idem ho-

honor ex sola indulgentia & privilegio delatus est. At, re penitius inspecta, verius existimamus, Episcopum, Pallio insignitum, ante hujus receptionem, posse suam Synodum habere: privilegium enim cumulat antiquis nova jura, sed antiqua non aufert, ne secus plus afferat detrimenti, quam commodi, *Cap. Abbate §. Contra quod, de verbor. significat.* & *Cap. In his, de privilegiis.* Quare, si quilibet Episcopus, statim ac est electus, & confirmatus, & litteras Apostolicas expedivit, potest suam Synodum convocare, æquum non est, ut hoc jure ille spolietur, cui Pallii potitur privilegio. Nec novum videri debet, quod Episcopus Pallio decoratus, in aliquibus sit melioris conditionis, quam Archiepiscopus. Nonne Archiepiscopus intra tres menses a suæ consecrationis die, aut, si jam antea consecratus erat, a die suæ confirmationis numerandos, tenetur Pallium a Sede Apostolica exposcere, per textum *in cit. Can. Quoniam dist.* 100. ubi Archidiaconus *num.* 2. & Turrecremata *num.* 14.? Et tamen hoc onere non gravatur Episcopus habens usum Pallii, quia nemo tenetur uti privilegio sibi specialiter concesso. Præterea Archiepiscopus, ante receptum Pallium, non potest exercere Pontificalia, per textum *in cit. Cap. Nisi specialis, de auctoritate, & usu Pallii*; quod tamen nusquam in Jure sancitum reperitur de Episcopo, cui Pallium gestare competat ex privilegio. Diversitatis ratio facile ex dictis eruitur: etenim per Pallium confertur Archiepiscopis plenitudo Pastoralis officii; at Episcopis in meram datur honoris significationem, non ut aliquid juris per illud tribuatur, quo antea carerent. Plura de his videri possunt apud Marcum Paulum Leonem *de auctoritate & usu Pallii cap.* 10. & *cap.* 14.

CAPUT SEPTIMUM.

De Episcopo Titulari.

OMnibus exploratum est, plerasque olim florentissimas Episcopales Sedes, nunc Infidelium jugo pressas, habitualem dumtaxat retinere Cathedralitatem. Notissimum pariter est, ne antiquæ illarum dignitatis memoria penitus oblitteretur, solere summos Pontifices, nonnullos quandoque Episcopos ad earumdem titulum creare: qui, etsi veri Episcopi sint, ut qui in consecratione Episcopalem characterem, & potestatem huic adnexam receperunt; sunt tamen potestatis usu, & jurisdictionis, si quam in Ordinatione acceperunt, actu & exercitio penitus spoliati. Præter autem nuper insinuatam, aliæ justissimæ causæ urgent Romanos Pontifices, ut ad nudum prædictarum Cathedralium titulum aliquos promoveant Episcopos; quarum præcipua est, ut sibi assistant in Apostolico obeundo ministerio, utque eorumdem opera in iis utantur, quæ nonnisi Episcopis decet committere; vel ut tamquam Suffraganei Pastoralia expleant munia in aliqua diœcesi, propter cujus amplitudinem proprius

dioe-

diœcesis Episcopus alieno ministerio indigere videatur: quæ recte adnotarunt Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 17. Fagnanus *in Cap. Episcopalia num.* 45. *&* 53. *de privileg. & in Cap. Ex parte num.* 47. *& seq. de Clericis non residentibus*, Frances *de Eccles. Cathedral. cap.* 32. *a num.* 79. *ad* 90. Ex quibus evidenter desumitur, Joannem Georgium Pertsch, aut deceptum, aut certe alios decipere voluisse, cum *part.* 1. *elementor. Juris Canonici lib.* 1. *tit.* 27. scripsit, a Pontificiis Titulares Episcopos, per jocum, appellari *portatiles*, *conductitios*, *adventitios*, *fictitios*, *commentitios*. Probi siquidem Catholici eos summopere venerantur, cum propter Episcopalem, quem impressum habent, characterem, tum propter causas, quarum intuitu ad eximiam illam dignitatem, qua nulla est in Ecclesia præstantior, a summo Pontifice promoventur; tum denique quia, prævio processu super vita, moribus, ceterisque qualitatibus, ac meritis personæ, proponuntur a Papa in Consistorio, eo plane modo, qui servatur cum aliis Episcopis non Titularibus, quibus Ecclesiarum cura & regimen actu committitur. Neque absonum, aut recens institutum est, ut Romanus Pontifex aliquos ad Episcopatum promoveat, quin ullius specialis Ecclesiæ actualem administrationem illis tradat. Atque, ut cetera prætereamus hujus rei vetustissima exempla, congesta a Thomassino *cit. loc.* existimat Epiphanius *hæresi* 27. *num.* 6. cui alii plures adstipulantur apud Petrum Coustant *Epist. Roman. Pontif. tom.* 1. *pag.* 3. *&* 6. Linum, & Clementem, ita ab Apostolo Petro fuisse Episcopos ordinatos, ut nulli tunc Ecclesiæ fuerint alligati, sed unice ut Petro, prout opus esset, in Ecclesiæ regimine adessent. Eodem fere modo, in fine secundi seculi, Cajum ex Romano Presbytero Episcopum ordinatum, nullius Ecclesiæ cura illi commissa, asserit Franciscus Blanchinus *tom.* 2. *Anastasii in not. ad Vitam S. Eleutherii pag.* 142. ubi contra Pagium defendit, sæpius a Romanis Pontificibus ordinari consuevisse ejusmodi Episcopos, quos vocat *Episcopos Gentium*; eo quod, data opportunitate, ad gentes mitterentur, quæ in Christiana religione institui exposcerent, etsi plures ex iis Romæ retenti, ad Romanum Episcopatum fuerint postea promoti.

II. Jam vero cum Episcopi Titulares actuali careant administratione Ecclesiarum, ad quarum titulum sunt promoti & consecrati, non obstringuntur lege lata a Sixto V. de sacris Apostolorum liminibus visitandis, exhibendaque relatione status suarum Ecclesiarum, prout anno 1594. declaratum fuit a Clemente VIII. & constat *ex lib.* 8. *decretor. sacræ Congregationis Concilii pag.* 100. Attamen, quia laude digni sunt, si Sedi Apostolicæ modum suggerant, quem opportunum existiment ad obtinendam conversionem Infidelium degentium in diœcesibus, quarum exornantur titulo, uti animadvertit Fagnanus *in Cap. Ego num.* 85. *de jurejuran.* idcirco dubitatur, an cogere possint Synodum ex Sacerdotibus, qui forte ex illis regionibus advenerint, ut ab istis instructi, quæ ad prædictum finem conducere possunt, melius assequantur.

III. In primo libro *cap.* 5. *num.* 2. narratum est, in civitate Burgensi, cum Ordinarii licentia, a quodam Episcopo Titulari Diœcesanam Synodum cum nonnullis suis Sacerdotibus fuisse celebratam. At ejusmodi exemplum non facit ad rem: quoniam ille Episcopus Titularis administraverat Ecclesiam, cujus habebat titulum, a qua postea expulsus, cogebatur exulare: in quibus circumstantiis urget profecto rescriptum Joannis VIII. *in Can. Porro 16. q. 3. Ubi Paganorum, & Incredulorum furor in causa est, quantalibet prætereant tempora, juri non præjudicant Ecclesiarum*. Alia propterea, si inveniri possint, disquirenda sunt hujus rei exempla.

IV. Turcarum armis anno 1190. occupata Palæstina, & proinde civitate Nazareth in captivitatem subacta, Archiepiscopo Nazaræno honoraria Sedes in Italia assignata est, in nobili Apuliæ oppido, quod dicitur *Barulum*, diœcesis Tranensis, & non procul ab oppidi mœnibus Ecclesia Beatæ Mariæ in Metropolitanam erecta, cum titulo, dignitate, & jure Archiepiscopali, Nazaræno Præsuli commissa fuit. Post aliquod temporis intervallum, aliæ Parochiales præfato Archiepiscopo subjectæ sunt; & subinde duæ Cathedrales, Cannensis videlicet, & Montis Viridis, fuerunt eidem perpetuo addictæ. Ipsaque postea Metropolitana, temporis, & bellorum injuria, solo æquata, in ejus locum suffecta est Ecclesia S. Bartholomæi, intra oppidum sita; quæ omnia narrantur ab Ughellio *in Italia sacr. tom.* 7. Itaque in præsenti rerum statu Archiepiscopus Nazarænus, habito respectu ad civitatem Nazareth, est mere Titularis; sed, si locum spectemus, in quo residet, plenamque Episcopalem jurisdictionem exercet, mere Titularis neque est, neque dici potest; ac proinde, quamvis in hoc loco Diœcesanam Synodum cogere valeat, sicuti re ipsa sæpius coegit, non possumus inde inferre, licere Episcopo Titulari Synodum celebrare.

V. Erunt fortasse, qui in exemplum adducant Episcopum Bethlehemiticum. Expulsis pariter Christianis e Terra Sancta, Reginerius Episcopus Bethlehemiticus sectatus est Guidonem Comitem Nivernensem, in Gallias redeuntem, qui eidem in suo Comitatu, seu Ducatu Nivernensi nonnullas attribuit terras, in quibus jus Episcopale exerceret. Plura de hoc Episcopo habentur *tom.* 2. *Galliæ Christianæ edit. Parisien. an.* 1656. *pag.* 297. & in historiis Archiepiscopatuum, & Episcopatuum Galliæ, conscriptis a Beaunier *tom.* 2. *pag.* 855. & *in Oriente Christiano* Patris le Quien *tom.* 3. *pag.* 642. *& pag.* 1275. Verum, quidquid olim fuerit, Episcopus iste Bethlehemiticus hodie jurisdictionem tantum exercet in Ecclesiam Beatæ Mariæ *de Bethlehem* nuncupatæ, prope Clameciacum in Ducatu Nivernensi diœcesis Antissiodorensis; & Episcopatus confertur a summo Pontifice ad supplicationem Ducis Nivernensis, de consensu Regis Christianissimi. Porro, vel sermo est de prædicto Episcopo Bethlehemitico, pro tempore, quo jurisdictionem exercebat in terris Ducatus Nivernensis; &, quamvis tunc posset Synodum indicere, ejusmodi tamen exemplum non esse ad rem, nemo non videt: aut sermo est de eodem

Epi-

Episcopo, considerato in statu, in quo nunc est; & cum is Clero, & populo careat, manifestum est, nullam ab eo posse Synodum fieri.

VI. Quare concludendum est, Episcopos Titulares, iis exceptis, qui aut a suis Ecclesiis in regionibus Infidelium, quas actu administrarunt, expulsi sunt, aut in terris Christianorum certa loca obtinent, in quibus veram jurisdictionem Episcopalem actu exercent, nulla potiri facultate Synodum Diœcesanam celebrandi.

CAPUT OCTAVUM.

De Vicario Generali Episcopi.

VIcarius Generalis Episcopi, qui & *Officialis* vocari solet, in iis, quæ jurisdictionis sunt, censetur una eademque cum Episcopo persona, atque unum & idem est utriusque tribunal: ex quo fit, ut a sententia Vicarii Generalis, non ad Episcopum, ne ab eodem ad eumdem, sed ad Metropolitanum, cui Episcopus subest, interponatur appellatio, *Cap. 2. de consuetudine; & Cap. Romana, in principio, de appellationibus in 6.*

II. Sed, quamquam Vicarius ordinariam Episcopi jurisdictionem, Episcopi nomine, in diœcesi exerceat, plurima tamen sunt, quæ virtute solius generalis commissionis, sine speciali Episcopi mandato, facere nequit, juxta decisionem *Cap. Licet 2. & Cap. final. de officio Vicarii in 6.* ubi Glossa, & Interpretes. Inter ea porro, quæ sine speciali mandato Episcopi a Vicario Generali expleri nequeunt, hæc enumerantur: Primo, quæ spectant ad potestatem Ordinis, puta, Chrisma conficere, Sacramentum Confirmationis conferre, Ecclesias & Altaria consecrare, aut pollutis sanctitatem pristinam restituere. Hæc quippe, aliaque hujus generis, Vicarius Generalis, etsi Episcopali Ordine sit insignitus, peragere non potest, sine peculiari Episcopi diœcesani consensu; cum, non in istis, sed in jurisdictionis dumtaxat exercitio, illius gerat vices; quod bene observat Sbroz. *de Vicar. Episc. lib. 2. quæst. 5. num.* 10. ob quam rationem nec ea peragendt potest alteri Episcopo facultatem impertiri, Rebuff. *tit. de Vicario num.* 181. Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.* 54. *num.* 83. & 84. Secundo, concedere litteras dimissorias ad Ordines, extra casum, quo Episcopus in remotis regionibus versetur, *Cap. Cum nullus 3. de temp. Ordinat. in 6.* ita ut ab Ordinandis sine magna difficultate arbitrio prudentis viri metienda, conveniri non valeat, sicuti *in eod. Cap.* docet Glossa *verb. Remotis*. Tertio, in materia Beneficiali, ea quæ sunt meræ liberalitatis & gratiæ, vel speciem habent alienationis; ac proinde, sine speciali Episcopi mandato, non potest Beneficia conferre, aut ad ea, quæ jurispatronatus Episcopalis sunt, Clericos nominare, præsentare, vel eligere; quia tam collatio Beneficii, quam ad istud præsentatio, seu electio, donationem quamdam, & liberalitatem sapit, *Cap. Relatum de præbendis, & Cap. Post electionem, de con-*

 cess.

ceff. preb. Non poteft Beneficia fupprimere, aut fimul unire, vel factas uniones revocare; nam hæc omnia fpeciem referunt alienationis, Layman *in cit. Cap. fin. de offic. Vicar. in 6. num.* 8. Neque Beneficiorum refignationes, tam fimpliciter, quam ex caufa permutationis factas, admittere; quoniam earum admiffio requirit poteftatem deftituendi, juxta receptam Gloffam *in Clemen.* 1. *de renuntiat.* Vicario Generali, fine fpeciali mandato, non competentem, Flamin. *de refignat. lib.* 7. *quæft.* 24. *num.* 1. *& feq.* Cabaffut. *in theoria, & praxi Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 13. *a num.* 2. *ad* 7. An autem Vicarius Generalis, cui Epifcopus peculiarem facultatem Beneficia conferendi non conceffit, poffit præfentatos a patronis inftituere, & electos confirmare, lis eft inter Doctores; fed magis recepta videtur opinio, quæ Vicario, folius generalis mandati virtute, facultatem ineffe affirmat, præfentatos inftituendi, & electos confirmandi; inftitutio enim, & confirmatio non liberalitatis, & gratiæ, fed neceffitatis, & juftitiæ funt actus, quod docent, & Romanæ Rotæ decifione, ac facræ Congregationis Concilii declaratione corroborant Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 84. Barbofa *cit. alleg.* 54. *num.* 70. & profequitur Natalis Alexander *epift.* 10. *Append.* 1. *tom.* 1. *Theolog. moral.*

III. De his, aliifque non paucis, quæ Vicarii Generalis, nifi fpeciali Epifcopi commiffione muniatur, vires excedunt, præter citatos, videri poffunt ceteri Juris Canonici Interpretes *ad tit. de offic. Vicarii*. Quod unice noftra hic intereft, eft decernere, an Vicarius Generalis poffit, fine fpeciali Epifcopi mandato, Diœcefanam Synodum indicere, & celebrare. Melioris notæ Doctores fentiunt, non poffe; quia Synodi coactio, veluti res gravioris momenti, quam cetera fint, quæ nuper recenfuimus, ordinarias ipfius facultates prætergreditur. Ita docent Alteferra *in Vindiciis Ecclefiafticæ jurifdictionis lib.* 7. *cap.* 5. inquiens: *Vicarius Epifcopi non poteft celebrare Synodum, fine fpeciali mandato Epifcopi*: Barbofa *cit. alleg.* 54. *num.* 103. Fagnanus *in Cap. Sicut olim num.* 11. *de accufat.* Romaguerra *ad Conftit. Synod. Gerund. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 13. Petrus Leurenius *tract.* 1. *de poteft. Vicarii Epifcopi cap.* 3. *quæft.* 168. quodque caput eft, ita expreffe declaravit facra Congregatio Concilii, quæ hifce verbis interrogata: *N. Ordinarius fupplicat pro declaratione, an Vicarius Generalis Epifcopi poffit, Epifcopo abfente, Synodum Diœcefanam congregare, ita ut Conftitutiones in ea editæ, fint obfervandæ*: die 4. Decembris 1655. refpondit: *Non potuiffe, abfque fpeciali mandato Epifcopi, ac propterea Conftitutiones in Synodo, ut proponitur, factas, effe ipfo jure nullas*: ficuti legitur *lib.* 19. *decretor. pag.* 543. *a tergo*. Neque refragatur Concilium, in Gallia fub Pipino Rege celebratum, quod nonnulli Metenfe exiftimant, cum *tom.* 2. *Concilior. Galliæ* editionis Sirmondi *pag.* 5. ita decrevit *cap.* 3. *De Presbyteris, & Clericis fic ordinamus, ut Archidiaconus Epifcopi eos ad Synodum commoneat, una cum Comite*: ad Archidiaconum quippe, utpote Vicarium natum Epifcopi, pertinebat Presbyteros ad Synodum convocare, fed de Epifcopi

man-

mandato; seu verius, postquam Synodus ab Episcopo indicta fuerat, Archidiaconi munus erat commonere Presbyteros, & Clericos, ut ad illam accederent.

IV. Quod autem Vicarius Generalis possit Diœcesanam Synodum habere, si speciali ab Episcopo instruatur mandato, res compertissima est, quam nemo in controversiam adducit. Nam, præter ea, quæ *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 4. diximus, ut probaremus, non prohiberi Episcopum, ne suam Synodum per alium celebret, exemplum habemus S. Caroli Borromæi, qui anno 1572. suam tertiam Synodum Diœcesanam, quam ipsemet indixerat, Romam postea profectus, per suum Vicarium Generalem celebravit, quod ipsemet asserit in ejusdem Synodi proœmio *part.* 2. *Actor. Eccl. Mediol. pag.* 347. inquiens: *Cum Romæ anno superiori essemus, indictam a nobis Diœcesanam Synodum, quam eo ipso anno habere statueramus, a Vicario nostro Generali, Joanne Baptista Castellio, Protonotario Apostolico, nobis absentibus, celebrari jussimus.* Et animadversione dignum est, quod scribit Jacobus Meyer *lib.* 7. *Annal. Flandriæ ad an.* 1191. nimirum Episcopis Gandavensibus privilegium olim datum fuisse, ut Synodum quolibet tantum triennio cogerent, ea tamen adjecta conditione, ut per se, & non per Vicarium, illam celebrarent; quod profecto argumento est, hac speciali lege seclusa, & jure communi tantum spectato, licere Episcopo Synodum per Vicarium habere.

CAPUT NONUM.

De Vicario Capitulari.

A Vicario Generali Episcopi ad Capitularem progredimur. Sane juxta veterem disciplinam, Ecclesia aliqua vacante, ad viciniorem Episcopum spectabat illius curam assumere: ut videre est *in Can.* 6. Concilii Regensis *anni* 439. & *in Can.* 6. Concilii Aurelianensis *anni* 533. inter antiqua Galliæ Concilia a Sirmondo collecta *tom.* 1. *pag.* 68. *&* *pag.* 229. & tradit Glossa *in Can. Quoniam, verb. Episcoporum, distinct.* 100. & fusius prosequitur Hallier *de sacr. Election. & Ordin. part.* 2. *sect.* 5. *cap.* 3. *art.* 11. §. 4. *num.* 11. *&* 12. *secundæ editionis*. Quin immo id etiam nunc obtinet inter Ecclesias Lugdunensem & Augustodunensem, quarum prima vacante, posterioris Episcopus totum illius regimen assumit: secunda vero Pastoris solatio destituta, prioris illius Præsul eam administrat, & omnimodam jurisdictionem in ea exercet, ut videre licet *in tom.* 4. *Galliæ Christianæ pag.* 316. *& seq.* Cumque olim in Civitate Manilæ, quæ primaria est in Insulis Philippinis, Episcopo defuncto, gravia quædam absurda & inconvenientia sub temporaneo Vicarii Capitularis gubernio accidissent, postulatum est a Romano Pontifice, ut per litteras Apostolicas statueret, prædicta Ecclesia vacante, illius regimen ad antiquiorem Episcopum, in iis-

iisdem Insulis residentem, devolvi; & quidem Congregatio Concilii consulendum censuit Sanctissimum, ut hujusmodi petitioni annueret: uti relatum habetur in Regestis dictæ Congregationis *lib. 12. Supplicum Libellorum pag. 569.* Præterea, ubi ex antiqua & immemorabili consuetudine inductum reperiatur, ut Ecclesiæ vacantis administratio ad aliquem in certa Ecclesiastica dignitate constitutum devolvatur, ut in Ecclesia Gerundensi contingit, cujus jurisdictio, Episcopo defuncto, ad Archidiaconum Majorem, *de Rogationibus* nuncupatum, devolvitur; antiqua hujusmodi consuetudo minime reprobatur, ut firmat Rota Romana *decis. 731. & 764. coram Emerix Jun. & decis. 132. coram Benincasa.*

II. Verum, extra has rerum circumstantias, & extra casus peculiares hujusmodi, vacante Sede Episcopali, tota Episcopi jurisdictio transit ad Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, per textus *in Cap. His quæ, & Cap. Cum olim, de majorit. & obedien.* quod quidem de jure communi posset illam per se exercere, cum nullus reperiatur textus, quo ad suæ jurisdictionis exercitium alteri committendum obstringatur: quamvis re vera consultius semper, atque viduatæ Ecclesiæ utilius visum fuerit, singulari alicui personæ, e Capitularium cœtu seligendæ, illud demandare: etenim, vacante Ecclesia Faventina, cui, ita exigentibus peculiaribus rerum circumstantiis, non statim Pastorem præficiendum judicabat S. Petrus Damiani, hæc ad Faventinos scripsit *epist. 10. lib. 5. Unde & Dominus noster Papa rogandus est, ut Episcopum vobis modo non ingerat, sed Ecclesiam vestram interim vacare, & vos sub suæ benedictionis umbraculo manere decernat. Quia vero per Dei misericordiam industrios inter vos Clericos, ac prudentes, & litteratos habetis, si placet, unus ex eis eligatur, qui ad exequendum hoc negotium utilior invenitur: cui nimirum cura ac solicitudo totius Episcopatus possit imponi, ac per eum omnia necessitatis Ecclesiasticæ negotia debeant ministrari.* At jure novo Tridentini *sess. 24. cap. 16. de reform.* tenetur Capitulum intra octo dies post mortem Episcopi, aut aliter inductam Ecclesiæ vacationem, seu verius, ab habita vacationis notitia, uti decisum refert Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante*, Vicarium constituere, per quem jurisdictionem ad se devolutam exerceat. Quod si in Vicario, intra octo dies eligendo, negligens fuerit, tunc, si agatur de Ecclesia Suffraganea, ad Metropolitanum; si de ipsa Ecclesia Metropolitana, ad antiquiorem ex Suffraganeis; si de Ecclesia exempta, ad propinquiorem Episcopum, pro ea vice, electionem Vicarii pertinere, voluit idem Tridentinum *cit. loc.* Idemque juris est, si Ecclesia vacans careat Capitulo, a quo Vicarius constitui queat. Si tamen contingat, vacare Ecclesiam Suffraganeam, carentem Capitulo, tempore, quo etiam Metropolitana est suo Pastore viduata, in hoc casu, electionem Vicarii non spectare ad antiquiorem ex Suffraganeis, ut nonnulli opinabantur, sed ad Capitulum vacantis Ecclesiæ Metropolitanæ,

cen-

censuit sacra Congregatio Concilii, a qua, cum quæsitum fuisset: ***Primo**, An, vacante Ecclesia Suffraganea Capitulo carente, illius administratio, & Vicarii, Sede vacante, deputatio spectet ad Metropolitanum: & quatenus Metropolitana Ecclesia Pastore careat; Secundo, An spectet ad Capitulum ejusdem Ecclesiæ Metropolitanæ, vel potius ad antiquiorem Suffraganeum Episcopum*: eadem die 28. Augusti 1683. *lib.* 33. *decretor. pag.* 261. ad primum respondit *Affirmative*; ad secundum, *spectare ad Capitulum Metropolitanæ*. Idemque responsum dedit die 14. Aprilis 1685. *lib.* 35. *decretor. pag.* 190.

III. Vicarius iste, sive a Capitulo, sive ab alio Capituli negligentiam supplente, electus, eodem fere potitur jure, ac Vicarius Generalis viventis Episcopi; ad eum quippe, ut notat cum communi Barbosa *supracit. alleg.* 54. *num.* 158. transfertur exercitium totius jurisdictionis Episcopalis, penes Capitulum existentis. Idque adeo verum est, ut sua auctoritate ordinaria conficere valeat processus super fama virtutum & miraculorum Servorum Dei, quos conficere potuisset Episcopus, juxta ea quæ allegavimus in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. Immo ab ipsamet Sede Apostolica ad Vicarium Capitularem quandoque diriguntur litteræ remissoriales pro conficiendis processibus Apostolicis super virtutibus & miraculis tum eorumdem Servorum Dei, tum etiam eorum, qui jam in Beatorum album sunt relati; quod pariter a nobis ostensum fuit *cit. lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 17. Quamobrem, ut ingenue loquamur, nondum hactenus percipere potuimus, cur Dataria Apostolica dispensationes, quæ ex mente Tridentini *sess.* 22. *de reform. cap.* 5. extra Curiam committendæ sunt Ordinariis locorum, in quibus degunt illas impetrantes, nunquam committere consueverit Vicariis Capitularibus, quamvis easdem committere soleat Vicariis Generalibus: quemadmodum testantur Corradus *in Praxi dispensat. Apostolicar. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 11. *& seq.* & Rosa *de executoribus litterar. Apostolicar.* 3. *num.* 21. *& seq.* Scimus utique, dispensationes ab Apostolica Sede Episcopo, aut ejus Vicario Generali delegatas, quas, ante Episcopi obitum, eorum alter non fit exequutus, non censeri commissas Vicario Capitulari, qui propterea, etsi Episcopo, quoad jurisdictionis exercitium, succedat, non tamen poterit prædictas Apostolicas litteras exequi, quemadmodum firmat Sylvius *Oper. tom.* 5. *verb. Vicarius secundo*: sed ejusmodi res nihil cum nostra habet commune; ideo enim Vicarius Capitularis exequi nequit præfatas litteras, quia istæ directæ sunt Episcopo, vel Episcopi Vicario Generali, & ipse, quamquam exerceat Episcopalem jurisdictionem, non tamen est Episcopus, nec Vicarius Generalis Episcopi: hoc autem non prohibet, ne eædem litteræ ad ipsummet Vicarium Capitularem signanter atque expresse dirigantur.

IV. Quoniam autem Vicarius Capitularis Vicario Generali Episcopi quodammodo comparatur, merito propterea dubitant Doctores, an ille, so-

sola sui muneris commissione, ea expedire valeat, ad quæ perficienda Vicario Generali opus est speciali mandato. Negat Barbosa *de Canonic. & Dignit. cap. 42. num.* 103. asserens, contrariam opinionem minus firmam visam esse Romanæ Rotæ *in una Maurianen. Pensionis die* 25. *Junii* 1626. *coram Pirovano*. Sed Gutierrez *Can. Quæst. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 21. Garcias *de Benef. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 28. Molina *de just. & jur. tract.* 5. *disput.* 11. *num.* 3. aliique plurimi, sententiam affirmativam tuentur, validisque sustentant rationibus: Tridentinum enim, inquiunt, voluit, Vicarium a Capitulo eligi, ad evitandas inter Capitulares discordias, ad causas celerius expediendas, & multa præcavenda incommoda, quæ, experientia edocente, obvenirent, si Episcopalis jurisdictionis actualis administratio penes universum Capitulum resideret. Hæc autem incommoda non minus sequerentur, si, constituto Vicario Capitulari, adhuc tamen Capitulum sibi, suoque judicio reservaret, quæ alias indigent speciali mandato. Neque dedecere ajunt, Vicarium Capitularem in hoc præstare Vicario Generali, cum & in aliis idem contingat: siquidem Vicarius Generalis potest ab Episcopo, pro suo libito, & sine ulla causa removeri; Vicarius vero Capitularis, semel electus, non potest a Capitulo revocari, nisi causa adprobata a sacra Congregatione negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, quod ab eadem sacra Congregatione fuisse sæpius declaratum, refert Barbosa *cit. cap.* 42. *de Canon. & Dignit. num.* 47.

V. Quidquid vero sit in aliis, quod peculiariter ad rem nostram attinet, Vicarium Capitularem nullo indigere speciali mandato, ut Diœcesanam celebret Synodum, videntur communiter affirmare Doctores, generatim docentes, integrum illi esse Synodum, cum voluerit, congregare, quin ullam specialis mandati mentionem faciant, quemadmodum, inter ceteros, tradunt Garcias *de Beneficiis part.* 9. *cap.* 2. *num.* 64. Bottus *de Synodo Episc. part.* 1. *qu.* 5. *num.* 40. Ventriglia *tom.* 2. *annot.* 15. §. 2. *num.* 49. Cardinalis Petra *ad Constitut. Apostol. tom.* 6. *pag.* 119. *num.* 113. Scarfanton. ad Ceccoper. *part.* 2. *lib.* 4. *tit.* 3. *in animadvers. pag.* 126. *num.* 25. & 26. Romaguerra *ad Constit. Synod. Gerundens. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 16. & *seq.* Expresse autem facultatem, de qua loquimur, Vicario Capitulari, solo sui muneris jure, & sine speciali mandato, competere asserit Petrus Laurenius *de Vicario tract.* 3. *cap.* 5. *quæst.* 590. Quoniam, ait, non minus diœceseos visitatio, quam Synodi coactio, inter majora & ardua recensentur; illa a Vicario Capitulari, sine speciali mandato, libere expleri potest: igitur & Synodus congregari.

VI. Hæc porro assertio, quam Leurenius aperte, & alii subobscure adstruunt, etsi verissima sit, attamen ex eodem illo argumento, quo præcipue innititur, ita videtur limitanda, ut nimirum liceat Vicario Capitulari, sine speciali mandato, Synodum convocare, dummodo effluxerit annus a die ultimæ Synodi habitæ ab Episcopo: etenim, quamvis ille pos-

sit

sit diœcesim visitare, sicuti late probant Alteserra *in Vindic. Ecclesiast. jurisdict. lib. 8. cap. 16. in fin.* Marescott. *variar. resolut. lib. 2. cap. 15. num. 14. & seq.* Novar. *in Summa Bullar. commentar. 38. num. 6. part. 1.* Rota *dec. 346. num. 2. & 3. part. 1. recent. & dec. 84. alias 85. coram Merlino*, non potest tamen visitationem aggredi, nisi elapsus sit annus a die ultimæ visitationis ab Episcopo peractæ, uti prosequuntur Barbosa *Jur. Ecclesiast. univers. lib. 1. cap. 32. num. 71.* Novar. *cit. Summ. Bullar. part. 2. comment. 32. num. 5.* Ventriglia *in praxi rer. Ecclesiast. part. 2. annot. 15. §. 1. num. 21.* ac sæpius decisum fuit a sacra Congregatione Concilii, signanter *in Ostunen.* 28. Julii 1718. *lib.* 53. *decretor. pag.* 266. cum, proposito dubio, *An, & quando Vicarius Capitularis possit visitare*, rescripsit: *Affirmative post lapsum anni*: & dum fungebamur munere Secretarii ejusdem sacræ Congregationis, propositis die 13. Septembris 1721. sequentibus dubiis: *An Vicarius Capitularis Scardonen. facere possit visitationem civitatis, & diœcesis. Secundo, an facere possit visitationem personalem Capitularium*; responsum fuit. *Ad primum, & secundum Affirmative, dummodo elapsus sit annus a die ultimæ visitationis factæ ab Ordinario*. Quocirca, cum a sacro Concilio Tridentino tam diœceseos visitatio, quam Synodi coactio, quotannis perficienda statuatur, ac proinde hæc duo in re præsenti videantur quodammodo inter se connexa, eodem jure metienda sunt, idemque de utraque est ferendum judicium, cum in utraque eadem vigeat ratio, bene perpensa ab Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib. 8. cap. 16. in fin. Probabilius est, Capitulum, Sede vacante, posse utrumque visitare, & Synodum celebrare, ne, crescente peccandi licentia, crimina maneant impunita*.

VII. Dicet fortasse quispiam: Quamvis ad Capitulum, & per Capitulum ad Vicarium tota Episcopalis jurisdictio, Sede vacante, transeat, & facultas convocandi Synodum, non ad Ordinem, sed ad jurisdictionem Episcopalem pertineat, non recte tamen exinde infertur, facultatem inesse Vicario convocandi Synodum: nam etiam potestas concedendi Indulgentias, non ad Ordinem, sed ad jurisdictionem pertinet, uti desumitur *ex Cap. Quod autem, de pœniten. & remission.* atque ex eo fit, quod a summo Pontifice simplici Clerico quandoque delegetur: & nihilominus ab Episcopo ad Capitulum, ejusve Vicarium non transit; hic quippe Indulgentias quadraginta dierum, quas Episcopus elargiri poterat, neutiquam concedere valet. At respondetur in primis, non deesse Doctores, qui eamdem potestatem concedendi Indulgentias, qua pollet Episcopus, attribuant Vicario Capitulari, inter quos Abbas *in Cap. Cum olim, quæst. 13. de majorit. & obedien.* Marchett. *in Praxi Vicar. Capitul. cap. 24. num. 1. & seq.* Peregrin. *in Praxi Vicar. part. 1. sect. 4. subsect. 2. num. 32.* Molin. *de just. & jur. tom. 6. disput. 11. num. 6.* Azor. *Institut. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 37. quæst. 9.* Barbosa *de Jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 32. num. 91.* Sylva *de Beneficiis part. 2. cap. 11. num. 4.* Armilla *in Summ. in verb.* Ca-

Capitulum, *verf. Cum jura dicant*, Sylvefter *in Summ. verb. Capitulum*, *in fin.* Sa *in Aphor. Confeffarior. verb. Capitulum Sede vacante*. Deinde, etfi libenter admittamus, veriorem effe fententiam oppofitam, quam tuentur Turrecremata *in Can. Item in Levitico num.* 41. *de pœnit. dift.* 1. Socin. *in Cap. Noftram num.* 19. *& feq. de pœnit. & remiff.* Fagnanus *in Cap. Accedentibus num.* 13. *de exceffib. Prælator.* Pirhing. *ad lib.* 1. *Decretal. tit.* 33. *fect.* 2. *num.* 49. *verf. Cujufmodi poteftas*, *& lib.* 5. *tit.* 38. *fect.* 2. *num.* 42. Formofin. *de Capitulo Sede vacante quæft.* 9. *num.* 10. Leander *Oper. Moral. tom.* 1. *tract.* 5. *difp.* 14. *quæft.* 23. Fragof. *de Regim. Chriftian. Reip. tom.* 2. *part.* 2. *lib.* 2. *difput.* 4. §. 1. *num.* 19. Pax Jordan. *Elucubrat. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 16. *num.* 27. Coton. *controv. lib.* 2. *controv.* 11. *cap.* 1. *num.* 20. & præterea fateamur, hanc fecundam opinionem effe omnino in praxi fervandam; nam facra Congregatio Concilii die 13. Novembris 1688. interrogata: *An Vicarius Capitularis, Sede Epifcopali vacante, facultatem habeat concedendi Indulgentias*, *quas ceteroquin concedere poffet Epifcopus vivens*: noluit quidem juris controverfiam decidere, diftricte tamen vetuit, ne opinio, eam facultatem afferens Vicario, deduceretur in praxim, refpondendo: *Vicarius Capitularis fe abftineat*: multa nihilominus intercedere agnofcimus difcrimina inter hanc, & poteftatem congregandi Synodum. Primo enim facultas concedendi Indulgentias, uti bene ratiocinatur Theodorus a Spiritu Sancto *in Tract. de Indulgentiis part.* 1. *cap.* 3. *artic.* 4. non eft adeo neceffaria ad diœcefeos regimen, ut aliquod damnum eidem immineat, fi ea careat qui diœcefim ad tempus adminiftrat: quod de ufu jurifdictionis, quoad alia externam politiam refpicientia, dici nequit. Secundo, præfata poteftas, etfi jurifdictionis, & non Ordinis fit, eft tamen jurifdictionis cujufdam extraordinariæ, foli dignitati Epifcopali annexæ, ficuti diferte dicitur *in Cap. Accedentibus*, *de exceffib. Prælator.* Tertio demum, jus Indulgentias elargiendi plenarie refidet in folo Romano Pontifice, qui Ecclefiæ thefauri, ex infinitis Chrifti Domini meritis, Sanctorumque fatisfactionibus conflati, cuftos, adminiftrator, & difpenfator eft; atque a fummo Pontifice profluit in Epifcopos, uti docet Bellarminus *in tract. de Indulgentiis lib.* 1. *cap.* 11. *Controv. tom.* 2. Potuit autem fummus Pontifex illius juris partem conferre Epifcopis, tamquam fuarum Ecclefiarum fponfis, ut ea uterentur in commodum gregis, cujus veri paftores, & tutores funt, & nolle illam credere aliis, qui neque Ecclefiarum fponfi, nec veri paftores funt, fed temporariam tantum gregis curam gerunt. Cum itaque tot & tanta inter utramque poteftatem, quæ in objectione invicem comparantur, interfint difcrimina; ex denegata Vicario Capitulari facultate concedendi Indulgentias, nullo pacto fequitur, effe pariter illi abjudicandum jus congregandi Synodum.

VIII. Cave tamen, ne hanc poteftatem Synodum Diœcefanam celebrandi, quam pluribus vindicavimus Vicario Capitulari, ita extendas ad Vi-

Vicarium vacantis Ecclesiæ Metropolitanæ, ut jus pariter huic adscribas indicendi Synodum Provincialem: nam, cum indecens & absonum visum fuerit tantam jurisdictionem tribuere Vicario Capitulari Metropolitanæ Ecclesiæ, ut valeat ad Synodum compellere totius provinciæ Episcopos, idcirco sancitum est, ut, vacante Sede Metropolitana, non ad istius Vicarium, sed ad antiquiorem Suffraganeum jus pertineat Provincialem Synodum cogendi, quod declaravit sacra Congregatio Concilii in causa *Tarraconen.* 10. Februarii 1624. *lib.* 12. *decretor. pag.* 160. in qua interrogata: *An Capitulum Tarraconen. possit, Sede Archiepiscopali vacante, indicere ac celebrare Concilium Provinciale; an vero hæc facultas spectet ad antiquiorem Episcopum ejus provinciæ:* respondit: *Jus Provinciale Concilium indicendi ac celebrandi, Sede vacante, non ad Capitulum Metropolitanum, sed ad antiquiorem provinciæ Episcopum pertinere.*

CAPUT DECIMUM.

De Vicario Apostolico.

Apostolicorum quorumdam Vicariorum illustria in Ecclesiastica Historia extant monumenta. Thessalonicensis Archiepiscopus a S. Damaso Romano Pontifice Vicarius Apostolicæ Sedis constitutus fuit. S. Simplicius Papa anno 482. Apostolicum Vicarium in Hispania Episcopum Hispalensem deputavit; ut in prima illius epistola habetur: *Congruum duximus, Vicaria Sedis nostræ te auctoritate fulciri, cujus vigore munitus, Apostolicæ institutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum nullo modo transcendi permittas.* Quem quidem Vicariatum Apostolicum S. Hormisda Romanus Pontifex ratum habuit, sub eoque Bæticam, & Lusitaniam comprehendit; pro reliqua autem Hispania Archiepiscopum Tarraconensem Vicarium Apostolicum constituit, ut ex 24. epistola illius deprehenditur: *Servatis privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apostolicæ Sedis exterius delegamus, ut sive ea quæ ad Canones pertinent, sive ea quæ a nobis sunt nuper mandata, serventur.* Flodoardus *in sua Historia lib.* 1. *cap.* 15. docet, S. Hormisdam eum fuisse Pontificem, per quem S. Remigius, Archiepiscopus Remensis, Apostolicus Vicarius in Gallia constitutus fuerit. Verum Cointius *in suis Annalibus* id, non Hormisdæ, sed Symmacho tribuit; additque, ut supremorum Principum in Gallia regnantium postulatis satisfieret, Vicariatum Apostolicum Arelatensibus etiam Episcopis concessum fuisse. De Apostolicis hisce Vicariis fuse agit Thomassinus *de veteri & nova Ecclesiæ disciplina part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 7. *& seq. & cap.* 30. Porro inter cetera, quæ ad officium Vicariorum Apostolicorum extra Italiam pertinebant, id erat, ut Provinciales Synodos cogerent, ut eisdem præsiderent, utque omnem curam adhiberent, ne a Metropolitanis Synodales Conventus prætermitterentur; quemadmo-

admodum P. Joannes Antonius Bianchi *in suo Opere de Potestate & Politia Ecclesiæ tom. 5. lib. 3. cap. 2. §. 3. num. 2.* late ostendit. Verum, quia ad nostrum institutum non pertinet de hujus generis Vicariis Apostolicis hoc loco agere, ideo, quæ ad illos attinent, ex citatis Auctoribus petenda relinquimus.

II. De illis Vicariis Apostolicis nobis in præsentia sermo est, qui hodiernis etiam temporibus a summis Pontificibus deputantur, interdum quidem sine Episcopali charactere, interdum autem hujusmodi charactere insigniti, cum titulo tamen alicujus Ecclesiæ in partibus Infidelium sitæ, ut spirituale regimen gerant alicujus regionis, cujus Episcopus & Pastor proprius non existat, aut, si existit, aliqua ratione, etiam sine vitio suo, aut culpa, impediatur, quominus proprium gregem per semetipsum pascere valeat: ac de his quæritur, utrum jus habeant diœcesanam Synodum in regionibus sibi commissis convocandi.

III. Cum per Monasteriensem Pacem læsa fuissent Archiepiscopi Coloniensis jura, eique impeditum regimen cujusdam partis suæ Diœcesis; delata fuit ad Apostolicam Sedem anno 1667. instantia Ducis Brunsvicensis & Luneburgensis, qui postulabat, ut in iis regionibus Vicarius Apostolicus constitueretur, simulque ad id muneris delegandum proponebat Valerium Macionum Equitem, & primum suum Eleemosynarium. Consultus per litteras Apostolicus Nuntius, Coloniæ agens, rescripsit, ex hujusmodi Vicarii deputatione, tum ipsi Duci majores animos additum iri ad Catholicam Religionem in illis regionibus promovendam; tum etiam fore, ut Catholici, qui in iis locis erant, magnopere sublevarentur: ipsum vero Coloniæ Archiepiscopum huic deputationi libenter assentiri, quippe qui impedimentum, exercitio sui juris objectum, a se nullo pacto superari posse intelligeret. De hujus Apostolici Vicarii constitutione, ac de reliquis, quæ superius exposuimus, extant monumenta in Tabulario S. Congregationis Propagandæ Fidei negotiis præpositæ.

IV. Postquam ab antiquissimo tempore, sive, ut aliis placet, jam usque ab Apostolorum ævo, Catholicæ Religionis primordia in Malabarica regione constituta fuerunt, diabolica fraude factum est, ut Nestorianæ hæresis labes illarum gentium animos inficeret; quam eo usque tenuerunt, donec per celebrem Alexium de Menezes Goæ Archiepiscopum eliminata fuit. Sed non diu permansit hujus laborum atque operum fructus. Cum enim Granganorensis Ecclesiæ Archidiaconus magnam semper in ea Ecclesia auctoritatem obtinuerit, quidam Thomas de Campo Archidiaconus gravissimum schisma adversus Archiepiscopum conflavit, & magnam illius subditorum partem ad suam obedientiam pertraxit. Quod cum circa finem Pontificatus Innocentii X. contigisset, ab Alexandro VII. ejus Successore missus fuit in eas regiones Vir Religiosus e Carmelitana Familia, nomine Joseph a Sancta Maria, qui amplissimis facultatibus a Pontifice sibi delegatis munitus, exitiali illi malo jam late

graf-

grassanti remedium adhiberet. Cui quidem, cum primum ad Malabaricam regionem accessit, quantumvis multum ac diu laboraverit, parum, aut nihil proficere datum est. Idem tamen cum, Romam reversus, initam a se agendi rationem summo Pontifici magnopere probasset, Episcopali charactere, & Hierapolitanæ Ecclesiæ titulo decoratus, & in easdem regiones iterum missus, memoratum schisma feliciter extinxit, & Thomam de Campo adduxit, ut male pr[illegible] pta potestate se abdicaret. Præterea Alexandrum de Campo, illius [illegible] uelem Episcopum consecravit, magnumque animarum numerum, qui in pristinum Nestoriani erroris laqueum reciderant, ad sanctam Ecclesiæ Catholicæ Fidem reduxit: indeque digressus, ab eodem Alexandro VII. summo Pontifice, pro laborum suorum præmio, Brisiniani Episcopatum accepit; a quo deinde ad Tiphernatem Ecclesiam translatus est, ubi supremum diem obiit.

V. Sed vix e Malabarica regione memoratus Episcopus excessit, cum Archidiaconus eumdem rursus auctoritatis locum invasit; in quo usque ad vitæ finem perseveravit: illo autem extincto, schismaticæ factionis qui erant, opem ferente schismatico Patriarcha Hierosolymitano, Gregorio V. nuncupato, alium sibi antesignanum, cui nomen pariter Thomas de Campo, sibi elegerunt. Atque hic rerum status cum ad nostra usque tempora permaneat, cumque Præsulibus Coecini, & Granganoris per seculares Potestates minime permissum sit propriam spiritualem jurisdictionem exercere in illis regionibus, quæ temporali eorum ditioni subjectæ sunt; necesse fuit, ut Sancta Sedes Vicarium Apostolicum, Episcopali charactere insignitum, in locis illis constitueret, qui Catholicorum ibidem degentium regimen gerens, eosdem in Sancta Religione continere, atque hæresis progressum reprimere satageret: cui tamen rei magnæ ad hunc diem difficultates se opponunt; cum & schisma ibidem etiam nunc perseveret, & aliquot loca sint, quæ Archidiaconi schismatici, ac hæresi infecti regimine & auctoritate continentur; licet ille, qui Archidiaconatum in præsentia occupat, apud nos & Apostolicam Sedem agat, ut in Catholicæ unitatis gremium recipiatur, paratum se ferens, erroribus abjuratis, in sanctæ Matris Ecclesiæ sinum, una cum magna populi multitudine sibi dicto audiente, redire, ac summi Pontificis auctoritatem agnoscere; quod sane gravissimi momenti negotium actu discutitur in dicta Congregatione Propagandæ Fidei præposita, quam nos jam semel coram nobis coegimus ad consultandum, qua via & ratione ad optatum tantæ rei exitum perveniri possit. Hæc autem partim desumpta ex historia vitæ præfati Patris Josephi a S. Maria, qui Tiphernatium Episcopus obiit; partim ex monumentis, quæ in actis ejusdem Congregationis asservantur, hoc loco paucis inserere opportunum duximus, ut originem exponeremus Vicariatus Apostolici regionis Malabaricæ, qui ex eo tempore alicui semper e Carmelitarum Discalceatorum Familia Episcopali charactere prædito committi solet.

VI.

VI. Nankinensem & Pekinensem Episcopatus in Sinarum Imperio erexit Alexander Papa VIII. & jus nominandi personas illis præficiendas attribuit pro tempore existenti Portugalliæ Regi Fidelissimo, ut videre est in ejusdem Pontificis Constitutionibus *16. & 17. tom. 9. Bullarii novæ Romanæ editionis*. Verum non multo post agnitum fuit, nimis vastas esse Diœceses memoratis Episcopis assignatas, atque hinc animarum regimen ibidem haud recte procedere. Itaque Innocentius XII. per diversos Diœcesum illarum tractus Apostolicos Vicarios constituit, quorum officium tamdiu duraturum esset, donec liceret novos ibi Episcopatus erigere: Episcopis autem Nankinensi, & Pekinensi interdixit, ne se ullo modo immiscerent regimini illarum regionum, quæ per Vicarios Apostolicos gubernarentur. Et hi quidem Vicarii Episcopali charactere præditi sunt, earumque regionum moderamini ad hunc diem præsunt, ad formam Constitutionis memorati Pontificis, quæ in eodem Bullario habetur *num.* 138.

VII. In Meliaporensis Episcopatus erectione, quæ facta est a Pontifice Paulo V. Peguviæ Regnum, tamquam Diœcesis illius pars, descriptum reperitur. Sed, cum Episcopis nunquam datum fuerit, in ea Diœcesis sibi attributæ parte visitationem peragere, ideoque animarum cura multum inibi negligeretur, re ad nos delata per sæpe dictam Congregationem de Propaganda Fide, anno 1741. Præsulem Galizia, Clismensis Episcopi titulo decoratum, Vicarium Apostolicum in dicto Peguviæ Regno constituimus.

VIII. Quod itaque ad hujusmodi Vicarios Apostolicos attinet, cum ipsis omnimoda Pastoralis auctoritas communicetur, nullus controversiæ locus est, quin Diœcesanam Synodum cogere, & celebrare valeant. Petrus Episcopus Beritensis, Vicarius Apostolicus in Tunkini, aliisque Sinensis Imperii partibus a summo Pontifice deputatus, cum pro bono animarum sibi creditarum regimine necessarium duxisset Diœcesanam Synodum convocare, de suis facultatibus nihil dubitans, ita scribebat: *Ex quo datum est nobis in Tunkinense Regnum ingredi, id unum præ animo habuimus, ut majorem Dei gloriam, ac infidelium conversionem promoveremus. Cum autem inter varia, quæ suppetebant, media, maxime præ ceteris conducere videretur Synodi celebratio, convocavimus eos omnes, quorum consiliis in præsenti negotio uti possemus*. In hac autem Synodo, cui Apostolici Missionarii, Catechistæ, & Presbyteri vocati interfuerunt, inter alia, quæ statuta atque provisa sunt, hoc quod subjicimus decretum est: *Unoquoque vertente anno, Conventus Synodalis fiet coram nobis, aut Vicario nostro Generali, ad quem vocabuntur Administratores, & in eo de rebus Religionis tractabitur*. Cumque Synodales hujusmodi Constitutiones Romam transmissæ, & in Congregatione de Propaganda Fide examinatæ & probatæ fuissent; a summo etiam Pontifice Clemente X. per suas Apostolicas litteras die 23. Decembris anno 1673. datas, quarum initium

Apo-

Apostolatus officium, in forma specifica confirmatæ fuerunt. Quæ litteræ inter Constitutiones Apostolicas ad Sinarum, & Tunkini Missiones pertinentes, anno *1676.* Parisiis editas, insertæ sunt *pag.* 121. *& seq.*

IX. Sixtus V. *in sua Constitutione* 117. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullarii novissimæ editionis Roman. pag.* 399. Congregationi Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum & Regularium præpositæ, facultatem attribuit, ut, quando Ecclesiarum necessitas id exigeret, in Italia præsertim, Vicarios Apostolicos deputaret, probos ac doctos Viros, qui, auctoritate accepta a Romano Pontifice per Apostolicas litteras in forma Brevis, peculiares Diœceses gubernarent: *Ubi necessitas exegerit, Viros usu & doctrina idoneos, rectos, & timentes Deum deligant, qui nostrarum litterarum auctoritate suffulti, Ecclesias ut Vicarii Apostolici regant*. Atque hujus quidem generis Apostolicos Vicarios frequenter deputari contingit; sive cum metus est, ne diutius Ecclesia aliqua Pastore viduata permaneat; sive cum in Vicarii Capitularis electione controversias & turbas excitandas fore prospicitur; vel quando Episcopus adversa valetudine, aut senio affectus, gregi gubernando impar agnoscitur; aut denique cum illius culpa fit, ut ab Episcopatus administratione suspendi, aut perpetuo removeri debeat.

X. Ad hos igitur Vicarios Apostolicos sermonem redigentes, si quæratur, an ipsis etiam competat facultas convocandi Synodum Diœcesanam, respondebimus, quoad illos, qui ad regendam Ecclesiam per obitum, aut translationem Episcopi, vacantem deputati fuerint, ea omnia locum habere, quæ in superiori Capite de Vicariis Capitularibus disseruimus. Quod vero spectat ad alios, quibus supplendæ injunguntur vices Episcoporum, qui vel Ecclesiæ regimini nequaquam idonei, vel ab illius administratione remoti sunt; omnium tutior ac melior ratio est, ut Apostolicæ eorum deputationis litteræ inspiciantur, & perpendantur. Si enim in iis expressa reperiatur facultas cogendæ Synodi, utique Vicario jus erit eam convocandi: sin autem ejusmodi facultas in litteris expressa non fuerit, & tamen ea sit rerum illius Diœcesis conditio, ut Synodum convocari requirat; supplicandum erit summo Pontifici, ab eoque facultas obtinenda celebrandi Diœcesanam Synodum: quod quidem facili negotio impetrabitur; eo vel magis, quod ipsis Apostolicis litteris, quibus Vicariorum deputationes fiunt, ut plurimum hujusmodi facultas inseri consuevit. Formula, qua concipi solent hujusmodi deputationum litteræ, impressa legitur in Tractatu *De Vicario Apostolico*, quem scripsit Præsul Bassi quondam Episcopus Ananiæ *ad tit.* 1. Qui etiam Auctor jure ac merito censet, ad Synodales Conventus ab hujusmodi Vicario Apostolico celebrandos, minime accersendum, aut admittendum esse Episcopum, cui vel ob inhabilitatem, vel ob culpam, datus est auctoritate Apostolica Vicarius ipse, de quo agitur; ut videre est *in citato Tractatu tit.* 2. *num.* 9.

CAPUT UNDECIMUM.

De Prælato inferiore.

TAmburinus *de Jure Abbatum tom. 1. disput. 24. quæst. 7.* Ciarlinus *Controverf. Juris lib. 2. cap. 220. num. 125.* & Joseph de Prospe-ris *in suo tract. de territorio separato quæst. 5. num. 18.* indistincte docent, omnibus Prælatis inferioribus, qui tantam jurisdictionem in loco exercent, ut dicantur loci Ordinarii, jus esse congregandi Synodum Dioecesanam. At, ad arcendum errorem, qui ex vocis ambiguitate oriri, & multos decipere solet, tres distinguimus inferiorum Prælatorum species.

II. Prima est eorum, qui certo præsunt generi personarum existentium intra septa alicujus Ecclesiæ, monasterii, seu conventus, cum passiva exemptione a jurisdictione Episcopi. Ejusmodi sunt Superiores Regulares, & nonnulli Prælati Seculares, qui una cum Ecclesia, ejusque Ecclesiæ Clericis, & Administris, quibus præficiuntur, subsunt immediate Romano Pontifici.

III. Secunda species est Prælatorum habentium jurisdictionem activam in Clerum, & populum certi loci, qui tamen locus est intra Episcopi dioecesim, a qua undique circumscribitur. Et ejusmodi Prælati improprie tantum, & lato quodam loquendi modo dicuntur esse *Nullius*.

IV. Tertia species est Prælatorum, qui jurisdictionem activam habent in Clerum, & populum alicujus loci, seu oppidi, aut plurium locorum & oppidorum, quæ omnino avulsa & separata sunt a cujuslibet Episcopi dioecesi; quapropter dicuntur constituere quamdam quasi dioecesim, ubi Prælatus, iis exceptis, quæ Ordinis Episcopalis sunt, omnia exercet, quæ ceteroquin ad Episcopalem jurisdictionem pertinerent. Hujus generis Prælati inter inferiores nobilissimi sunt; dicuntur vere & proprie *Nullius*; & veris annumerantur Ordinariis locorum. De singulis hisce Prælatorum speciebus diligenter, more suo, agit Cardinalis Petra *ad Constitutionem 4. Callisti III. sect. 1. tom. 5.* & post eum Clemens de Arostegui *in sua Concordia Pastorali super jure dioecesano inter Episcopos, & Prælatos inferiores part. 1. cap. 4. num. 64. & seq.* ubi simul omnium præfatorum trium Prælatorum investigat originem. Et siquidem ex privilegiis a Sede Apostolica concessis Prælatis primæ, & secundæ speciei, incaute admodum nonnulli Doctores, & quandoque etiam Tribunalia, inferebant concessionem territorii vere separati, & Prælatum tot tantisque condecoratum prærogativis, illico accensebant Prælatis tertiæ speciei; idcirco nos ad supremum Pontificatum evecti, ad hasce avertendas æquivocationes, Constitutionem edidimus, quæ est *in ordine 76. nostri Bullarii tom. 1.* in qua, additis etiam nostræ Romanæ Rotæ Auditoribus, totam hanc materiam accurate digessimus, & perspicue explicavimus, quod & a nobis præstitum est in

alia

alia nostra Constitutione, quæ incipit *Inter multa*, edita die 24. Aprilis 1747. super jurisdictione Episcopi Tusculani in Clerum & populum Cryptæ Ferratæ, inserta in secundum tomum nostri Bullarii 33. *in ordine*.

V. Hac opportuna distinctione præmissa, certum esse dicimus, ab inferioribus Prælatis tum primæ, tum secundæ speciei, non posse Diœcesanam Synodum celebrari: quod profecto de Prælatis primæ speciei, est per se manifestum: de Prælatis vero secundæ speciei, colligitur ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* præcipiente, ut, nisi ipsi subdantur Capitulis generalibus, accedant ad Synodum Episcopi, cui alias cessante exemptione interesse deberent: non enim ita Tridentinum jussisset, si ipsis jus esset propriam Synodum habendi. Quod vero spectat ad Prælatos tertiæ speciei, non idcirco, quod isti vere *Nullius* sint, & proprium ac separatum territorium habeant, statim jus sibi vindicare poterunt congregandi Synodum Diœcesanam; sed necesse est, ut duo insuper probent: primum, sibi a Sede Apostolica concessum fuisse explicitum privilegium Synodum convocandi: secundum, tale privilegium deductum fuisse in usum, & reapse a suis antecessoribus fuisse Synodum coactam: sicuti docent Garcias *de Benef. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 121. Paris. *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 9. *num.* 98. ac pluribus Cardinalis Petra *cit. tom.* 5. *sect.* 2. *pag.* 129. *num.* 114. *& seq.* quorum sententiæ adstipulantur plures Rotæ Romanæ decisiones relatæ a Garcia *cit. loc.* & uberius videri potest *in decis.* 13. *&* 14. *tom.* 2. *tit.* 23. *de offic. Ordinar. cor. clar. mem. Cardinali Falconerio*: & quod magis est, eadem semper fuit sententia sacræ Congregationis Concilii, cui sola qualitas *Nullius*, cum territorio separato, nunquam visa est sufficere ad astruendam Prælato inferiori facultatem cogendi Synodum, nisi simul in eodem concurrant illa duo, speciale scilicet & expressum privilegium Apostolicum, atque ejusdem privilegii usus: uti constat ex quamplurimis ejusdem sacræ Congregationis responsis, & decretis, congestis & relatis a Cardinali Petra *loc. cit.* de quibus etiam testatur bon. mem. Altovitus, sacræ Congregationis olim Secretarius, in voto, quod exaravit in causa *Isernien. seu Nullius*, *Sancti Vincentii in Vulturno*, proposita die 11. Januarii 1687. ubi hæc habet: *Ad hoc ut Episcopo Inferior possit Synodum congregare, duo copulative requiruntur; primum nempe, quod habeat proprium & separatum territorium; secundum vero, quod eamdem Synodum congregare consueverit; ut alias respondit sacra Congregatio, & signanter in Mileten. mense Decembri* 1586. *lib.* 4. *decretor. pag.* 216. *ibi*: *Abbatem Sanctissimæ Trinitatis non posse separatim Synodum celebrare, nisi constet, Abbatiam Nullius esse diœcesis, & proprium habere territorium, atque alias legitime Synodum celebrasse*.

VI. Quia porro jus convocandi Synodum, & jus indicendi concursum ad Parochiales Ecclesias videntur quodammodo inter se connexa, cum juxta Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 18. *de reform.* concursus instituendus sit coram Examinatoribus in Synodo Diœcesana electis; idcirco sacra Con-

gregatio jus indicendi concursum in Abbatibus non admisit, nisi prius & privilegio, & privilegii usu ostenderint, se esse in quasi possessione Synodum cogendi: *Quod si Parochialis*, verba sunt sacræ Congregationis, *non sit intra fines diœcesis alicujus Episcopi, & Inferior Episcopo omnimodam habeat jurisdictionem Episcopalem, nec alicui subdatur, sed est immediate subjectus Sedi Apostolicæ, Nullius diœcesis, proprium territorium habens, si habeat jus congregandi Synodum, & legitime constet, illam congregasse, & congregare, & elegisse, ac eligere Examinatores, poterit concursum instituere, examinare, & approbare; OEconomos, Vicarios deputare, & alia facere, quæ præscribuntur cap.* 18. *sess.* 24. *Episcopus vero debet manuteneri, donec dicta requisita Abbas probaverit, lib. 6. decretor. pag.* 91. Idemque, atque iisdem fere verbis rescriptum legitur die 26. Septembris 1615. *lib.* 11. *decretor.* 163.

VII. Prædicta connexio inter facultatem cogendi Synodum, & indicendi concursum ad Ecclesias Parochiales, ansam præbuit controversiæ, cujus notitia prodesse potest ad clariorem præsentis materiæ intelligentiam. Inter Commendatarium, *Archimandritam* nuncupatum, Monasterii S. Salvatoris de lingua Phari, & Archiepiscopum Messanensem, diu multumque disceptatum fuit de vera separatione territorii ejusdem Archimandritæ a diœcesi Messanensi, cum vera qualitate *Nullius*; atque ad omnem finiendam controversiam inita tandem est inter utrumque concordia, a Sede Apostolica approbata, in qua Archimandrita ponitur in pacifico statu Prælati tertiæ speciei, cum territorio separato, & inter cetera jus illi adscribitur indicendi, & instituendi concursus ad Beneficia Curata, in sua quasi diœcesi vacantia, & vacatura. Cohærenter ad hujusmodi concordiam, & veluti in necessariam illius sequelam, contendebat Archimandrita, jus pariter sibi esse Synodum congregandi. Re delata ad sacram Congregationem Concilii, a docto & accurato ejusdem Congregationis Secretario scite animadversum fuit, ex potestate indicendi concursum non necessario consequi jus cogendi Synodum, cum possit concursus fieri coram Examinatoribus, electis a Synodo finitimi Episcopi, qualis in casu esset Archiepiscopus Messanensis; ex quo intulit, onus adhuc incumbere Archimandritæ probandi & privilegium Apostolicum, quo sibi fiat expressa potestas Synodum cogendi, & præviam ejusdem privilegii, si ab antiquo concessum demonstretur, executionem: cumque hæc duo probata non fuerint, idcirco proposito, die 5. Julii anno 1738. sequenti dubio: *An Archimandritæ Messanensi competat jus convocandi Synodum*: responsum fuit *Negative*. Verum cum, post nostram assumptionem ad supremum Pontificatum, Cardinalis Silvius de Valentibus, Commendatarius Archimandrita præfati Monasterii S. Salvatoris, nobis supplicasset, ut potestatem, qua hactenus caruerat, Apostolica auctoritate ei concedere dignaremur, nos ejusdem Cardinalis precibus annuentes, nostris in forma Brevis litteris datis die 14. Januarii 1741. privilegium eidem Cardinali indulsimus celebrandi

Sy-

Synodum in aliquo loco suæ jurisdictionis, extra civitatem Messanensem; quod tamen privilegium personale dumtaxat esse, declaravimus, nec suffragari voluimus futuris Archimandritis, nisi simile indultum a Sede Apostolica ipsi quoque obtinuerint. Eodem Apostolico privilegio, nunc temporario, nunc perpetuo, a Sede Apostolica exornatos fuisse alios plures inferiores Prælatos tertiæ speciei, non ignoramus; cum frequenter occurrant Synodi ab iis habitæ, ac præsertim ab Abbatibus Cassinensi, Nonantulano, Farfensi, S. Salvatoris Majoris, & similibus.

VIII. Audivimus ab aliquibus, etsi viris probis & doctis, quæ modo dicta sunt, improbari, ex eo potissimum, quod, si tertiæ speciei Prælatis in vim ordinariæ suæ jurisdictionis competit aut Ordines suis subditis conferre, aut litteras dimissorias eis concedere, ut ab aliis Tonsuram & minores Ordines recipere possint, eisdem Prælatis tertiæ speciei denegari non possit facultas cogendi Synodum jure suo, & præciso quolibet Apostolico privilegio. At tantum abest, ut allatum exemplum intentioni sic arguentium prodesse possit, ut eam potius evertat: quod ut facilius percipiatur, opus est præmittere, a Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 10. *de reform.* duo fuisse sancita: primum, ne Abbatibus, aliisque quibuscumque, quantumvis exemptis, liceat primam Tonsuram, vel minores Ordines cuiquam conferre, qui Regularis subditus sibi non sit: secundum, ne iidem Abbates, aliique exempti litteras dimissorias Clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere valeant.

IX. Jam vero primam decreti partem expendenti statim coercita apparet illimitata illa facultas, a jure antiquiori quibusdam Abbatibus data, omnibus indistincte & promiscue conferendi primam Tonsuram & minores Ordines; & perspicuum fit, ab iis, quantavis fruantur exemptione, hodie non posse initiari, nisi suos subditos Regulares. Ut autem hac ipsa, qua nunc unice fruuntur, potestate uti valeant, non solum debent esse in Presbyteratus Ordine constituti, sed debent insuper benedictionem obtinuisse ab Episcopo, nisi Episcopus *tertio cum humilitate ac devotione*, *sicut convenit*, *requisitus*, *eos benedicere forte renuerit*, juxta textum *in Cap. Statuimus*, *de suppl. neglig. Prælator.* aut nisi alio peculiari fulciantur privilegio, quo eis potestas fiat, etiam non recepto benedictionis munere, omnia peragendi, quæ Abbatibus competunt, Episcopi benedictione quodammodo sacratis; quæ omnia singillatim & distincte a nobis exposita fuere in brevi quadam dissertatione, quam exaravimus occasione cujusdam causæ *Wratislavien.* sacræ Congregationi Concilii, cujus Secretarii officium gerebamus, propositæ die 12. Februarii 1724. & juxta nostrum sensum decisæ, uti videre est *tom.* 3. *Thesaur. Resolut. pag.* 19. & *pag.* 23. & *seq.* a quibus propterea ulterius enucleandis, ne actum agamus, consulto abstinemus. Solum addimus, prædictis peculiaribus privilegiis, quorum mentio fit etiam a Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 29. & a Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 5. *resolut.* 81. non fuisse derogatum per Constitutio-

nem ſan. mem. Benedicti XIII. quæ incipit *Commiſſi nobis*, editam poſt noſtram memoratam diſſertationem, & impreſſam in Appendice ad Concilium Romanum, in qua præcipitur Abbatibus Regularibus perpetuis, ut intra annum, a die eorum electionis, Epiſcopalem ſuſcipiant benedictionem: in ea quippe §. *Quo vero ad Abbates*, nihil innovatum legitur quoad Abbates, qui præfatis peculiaribus ſunt inſtructi privilegiis.

X. Quoniam autem Tridentinum Abbatibus, quovis modo exemptis, facultatem dumtaxat reliquit, primam Tonſuram minoreſque Ordines conferendi ſuis ſubditis Regularibus; & Abbates Seculares, quantacunque gaudeant exemptione, Regularibus non præſunt: neceſſario inde conſequitur, eos non poſſe, ullum, quamquam ſuæ juriſdictioni ſubjectum, ad primam Tonſuram Ordineſque minores promovere, niſi hanc poteſtatem a Sede Apoſtolica poſt Tridentinum Concilium impetraverint: Concilium enim præcedentia privilegia abrogavit, ſed ab iiſdem in poſterum concedendis non potuit Apoſtolicam Sedem impedire, quemadmodum ad rem ponderat Fagnanus *in Cap. Statuimus num.* 14. *&* *num.* 53. *&* 54. *de ſupplen. neglig. Prælator.* Ejuſmodi privilegium ab Urbano VIII. conceſſum Abbati Commendatario pro tempore B. Mariæ Farfenſis, & S. Salvatoris Majoris, liquet ex ejuſdem Apoſtolicis litteris, impreſſis poſt Synodum Diœceſanam Farfenſem, habitam a Carolo Cardinali Barberino *pag.* 997. idemque privilegium ab Alexandro VIII. die 8. Aprilis 1690. datum Primicerio S. Marci Venetiarum quoad perſonas eidem inſervientes Eccleſiæ, refert Clericatus *poſt deciſ.* 15. *de Sacram. Ordinis*. Eamdem facultatem ſibi pariter adſtruebat Abbas S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, de cujus juribus plura nos in utramque partem adduximus, quæ extant *citat. Theſaur. Reſolut. tom.* 3. *pag.* 214. *& ſeq. pag.* 230. *& ſeq. & pag.* 293. *& ſeq.* quibus in locis concludenter etiam probavimus, neminem poſſe eam poteſtatem ſibi arrogare, niſi a Sede Apoſtolica ſibi poſt Tridentinum ſpeciatim atque expreſſe conceſſam oſtendat.

XI. At duæ hac in re excitantur quæſtiones: prima ſcilicet, an Epiſcopi ſuis ſubditis, atque Regulares Prælati Religioſis ſibi ſubjectis litteras dimiſſorias concedere valeant, ut primam Tonſuram minoreſque Ordines recipiant aut ab Abbatibus Regularibus, quibus, virtute ſuorum privilegiorum, jus eſt ad eos promovendi ſubditos Regulares; aut etiam ab Abbatibus Secularibus, eodem ornatis privilegio, limitato tamen ad certum genus perſonarum; puta ad ſubditos in ſuo territorio commorantes, aliaſve certas, atque in privilegio deſignatas perſonas: ſecunda, an collatio Tonſuræ Ordinumque minorum, ab utriſque Abbatibus facta perſonis, in ſuis privilegiis minime comprehenſis, ſit tantum illicita, an etiam invalida. Sed ambæ iſtæ controverſiæ jamdiu diremptæ & definitæ ſunt a ſacra Congregatione Concilii.

XII. Atque, quod primam ſpectat, etſi olim, anno videlicet 1572. ea-

dem Congregatio censuisset, integrum esse Abbatibus, de quibus est sermo, prima Tonsura minoribusque Ordinibus initiare, quotquot hisce initiandi forent a propriis Ordinariis ad eos dimissi; ex quo plane conficiebatur, etiam locorum Ordinariis licere suas litteras dimissoriales ad eosdem Abbates dirigere: attamen, cum eadem quæstio, jubente Clemente VIII. fuerit ad trutinam revocata; atque in Rotæ Auditorio iterum diligenter discussa, sacra Congregatio inhærens decisioni, quæ a sacra Rota emanavit, estque *995. coram Seraphino*, a priori sententia recessit; statuitque, non posse ad prædictos Abbates litteras dimissoriales dirigi, neque iisdem fas esse personis, quæ in eorum privilegiis expressæ non sunt, etsi cum suorum Prælatorum dimissorialibus litteris ad se accesserint, primam Tonsuram minoresque Ordines conferre, sub pœna suspensionis ab Ordinum collatione, tam ab Ordinantibus, quam ab Abbatibus, aliisque Prælatis dimissoriales litteras concedentibus, incurrenda; atque hæc posterior sacræ Congregationis sententia approbata fuit ab Urbano VIII. quæ omnia fuse enarrantur a Fagnano *in Cap. A qua a num.* 8. *usque ad* 19. *de consecrat. Eccles. vel Altar.* atque a Clericato *decis.* 15. *de Sacram. Ordin. a num.* 19. *usq. ad* 33.

XIII. Quod autem ad alteram pertinet quæstionem de Ordinationis validitate, jam plerique Doctores sustineri docuerant primam Tonsuram, minoresque Ordines a prædictis Abbatibus collatos aut Regularibus sibi non subjectis, aut Secularibus in suis privilegiis non comprehensis. Ita quippe diserte asseruere Tamburin. *de Jur. Abbatum tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 8. *per tot.* Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 21. Peirin. *Oper. tom.* 2. *quæst.* 3. *cap.* 7. *num.* 23. Fermosin. *in Cap. Cum contingat part.* 2. *num.* 6. *& seq. de ætat. & qualit.* Fagnan. *in Cap. Statuimus a num.* 11. *de suppl. neglig. Prælator.* Huic vero sententiæ calculum subinde adjecit sacra Congregatio Concilii, quæ illicitam quidem habuit; sed validam semper pronuntiavit Ordinationem, de qua disserimus: etenim, cum in causa *Conimbricen.* 26. Junii 1655. quæsitum fuisset: *An Abbates Congregationis S. Bernardi, & S. Benedicti conferre potuerint Ordines minores Regularibus sibi non subditis, necnon Secularibus etiam habentibus litteras dimissorias suorum Superiorum*: respondit sane, id fieri nequaquam potuisse, sed simul addidit: *Promotos ab illis non indigere alia collatione dictorum Ordinum, sed absolutione, & rehabilitatione a Sanctissimo obtinenda:* quod habetur *lib.* 19. *decretor. pag.* 484. Similiter in causa *Panormitana collationis Ordinum*, die 16. Martii 1647. disceptato articulo: *An Ordines minores, per Abbatem Regularem non benedictum collati non suis subditis, sint validi, si Abbas habeat privilegium illos suis subditis conferendi:* prodiit decisio alteri conformis, quæ antea emanaverat in causa *Catanien.* 23. Novembris 1641. cujus verba sunt, *Collationem autem Ordinum supradictis non suis subditis, etiam Regularibus, factam, si fuerit de Ordinibus etiam minoribus, & dictus Abbas non benedictus non habeat pri-*

vilegium Apostolicum , Ordines collatos remanere invalidos , & Ordinatos indigere alia Ordinatione ; si vero Abbas , non benedictus , habeat dictum privilegium , & Ordines minores tantummodo contulerit suis non subditis, Ordinatos non indigere alia Ordinatione , sed solummodo absolutione , & rehabilitatione a Sede Apostolica obtinenda: uti habetur *lib.* 18. *decretor. pag.* 311. Denique, cum in causa *Lucana* , proposita 16. Martii 1726. disputaretur de privilegiis concessis Abbati S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, & speciatim res esset de Clerico, ab eodem Abbate ad minores Ordines promoto , quamquam promotus non recenseretur inter personas in Abbatis privilegio expressas, sacra Congregatio Ordinationem illicitam dixit, Clericumque minoribus initiatum , suspensione irretitum declaravit ; non tamen Ordines eidem iterum conferendos jussit, *Thesaur. Resolut. tom.* 3. *pag.* 288. & 296. Quare, ut, quam versamus, controversiam paucis absolvamus , aut Abbas nullo fruitur privilegio conferendi primam Tonsuram, & minores Ordines, aut privilegio potitur illos conferendi certo personarum generi. Si primum, nec licite, nec valide potest quemquam ad primam Tonsuram, minoresque Ordines promovere. Si alterum, illicite profecto, attamen valide, primam Tonsuram, minoresque Ordines etiam aliis confert, qui ceteroquin inter personas non numerantur in privilegio designatas.

XIV. Quæ hactenus diximus, omnes complectuntur Abbates, seu Prælatos inferiores , etiam tertiæ speciei , habentes nimirum proprium territorium, a cujuslibet Episcopi diœcesi avulsum & separatum , cum Clero & populo, in quem pleno jure exercent jurisdictionem activam & quasi Episcopalem ; nam etiam ejusmodi Prælatis, virtute præfati decreti Tridentini , adempta est facultas , si quam olim habuerant , conferendi primam Tonsuram, & Ordines minores suis subditis secularibus ; neque hanc potestatem possunt sibi vindicare, nisi a Sede Apostolica, post Tridentinum, & cum expressa Tridentini derogatione, eam iterum impetraverint ; sed secularium omnium, in prædicto territorio separato degentium , Ordinatio spectat ad Episcopum viciniorem : quemadmodum, si Abbatia , seu Abbatis territorium, quantumvis exemptum, situm sit intra fines alicujus diœcesis, ad ejusdem diœcesis Episcopum pertinet Ordinatio secularium inibi habitantium. Hæc omnia diserte definita sunt a sacra Congregatione Concilii, ex cujus sententia Fagnanus *in Cap. Significasti, de offic. Archidiaconi*, ubi *a num.* 12. *usque ad fin.* hanc versat quæstionem *sub num.* 24. ita demum concludit : *Nullus Prælatus inferior Regularis , aut Secularis hodie reperitur , cui liceat Tonsuram , & minores Ordines conferre personis secularibus, tametsi omnimodam jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, ac etiam temporalem habeant in Clerum & populum , exclusis Episcopis , & sive illorum territorium sit intra fines alicujus diœcesis , sive extra :* & prosequitur Cardinalis Petra *in comment. ad Constit. Apostolic. tom.* 5. *pag.* 116. *num.* 66. & *seq.*

XV.

XV. Aliquid nunc dicendum restat de secunda parte enuntiati Tridentini decreti *sess.* 23. *cap.* 10. ubi decernitur : *Nec ipsi Abbates , & alii exempti , aut Collegia , vel Capitula quæcumque , etiam Ecclesiarum Cathedralium , litteras dimissorias aliquibus Clericis secularibus , ut ab aliis ordinentur , concedant : sed horum omnium Ordinatio , servatis omnibus , quæ in hujus sanctæ Synodi decretis continentur , ad Episcopos , intra quorum diœcesis fines existant , pertineat .* Sub hujus decreti censura comprehendi Abbates, aliosque inferiores Prælatos primæ, & secundæ speciei, nemo unquam potuit in quæstionem adducere : at plerique Prælati tertiæ speciei, se ab ejusdem severitate autumabant immunes, hac freti ratione, videlicet, quia ipsorum territorium , in quod exercent jurisdictionem quasi Episcopalem, non existit intra fines alicujus diœcesis, de quo tantum videtur loqui Tridentinum, sed est a qualibet diœcesi omnino sejunctum & separatum : ac propterea, etsi ab Ordinibus per semetipsos conferendis, juxta modo traditam doctrinam, abstinerent; liberum nihilominus sibi esse putabant, litteras dimissoriales , ad Ordines suscipiendos, suis subditis sæcularibus impertiri . Verum alia fuit mens sacræ Congregationis, Concilii Tridentini interpretis, ad quam unice spectat decretorum ejusdem Concilii genuinum sensum aperire : ea siquidem probe considerans, in allegati capituli initio sermonem esse, non solum de Abbatibus utcumque exemptis , verum etiam de illis , qui *Nullius diœcesis esse dicuntur* , quales sunt , habentes territorium separatum ; hosce pariter in omni parte comprehensos dixit , iisdemque ablatam censuit facultatem concedendi suis subditis secularibus litteras dimissoriales ad Ordines, quas proinde elargiri, ad viciniorem Episcopum unice pertinere declaravit . Ejusmodi sacræ Congregationis responsa congesta sunt a Fagnano , & Cardinali Petra *cit. loc.* quibus alia atteximus, quæ eo prodierunt tempore, quo nos ejusdem Congregationis Secretarium agebamus . Ecclesia Collegiata B. Mariæ Virginis de Alba Regali , diœcesis Vesprimien. ejusque Præpositus , Canonici , ceterique eidem inservientes Ecclesiæ , plenam obtinent exemptionem a jurisdictione Episcopi Vesprimiensis, atque a jure Metropolitico Archiepiscopi Strigoniensis . Amplæ istius exemptionis obtentu , sibi jus esse arbitrabatur Collegiatæ Præpositus concedendi litteras dimissorias ad Ordines suæ Ecclesiæ Canonicis, aliisque ministris ; sed, causa delata ad sacram Congregationem Concilii , hæc die 26. Martii , & denuo 17. Decembris 1718. contra Præpositum pronuntiavit *tom.* 1. *Thesaur. Resolut. pag.* 31. *& duabus seq. & pag.* 141. Sed , quoniam (ut ingenue fateamur) ejusmodi decisio Prælatum tangit secundæ potius, quam tertiæ speciei , aliam statim proferimus , in qua sine ulla dubitatione quæstio erat de Prælato tertiæ speciei . Lis vertebatur in Romanæ Rotæ Auditorio inter Episcopum Brictinorien. & Capitulum Basilicæ S. Petri de Urbe , super articulo , an Abbatia S. Rufilli , sita in castro Fori Pompilii , eidem Capitulo perpetuo unita , haberet territorium omnino separatum a diœcesi Brictino-

rien-

rienfi. Interim vero Capitulum S. Petri, innixum immemorabili consuetudine, seu quasi possessione, concedendi litteras dimissoriales personis intra suæ Abbatiæ limites commorantibus, ne hac possessione exturbaretur, pendente adhuc controversia super Abbatiæ separatione, easdem litteras concedere non dubitabat; at, contradicente Episcopo Brictinoriensi, ac jure meritoque contendente, immemorabilem possessionem, utpote a Concilio Tridentino infractam, viribusque destitutam, non suffragari Capitulo, etiamsi territorium separatum evinceret, ad ejus instantiam, die 3. Decembris 1718. fuit in sacra Congregatione Concilii disceptatum: *An, etiamsi constaret de territorio separato, posset Capitulum S. Petri concedere dimissorias:* & die 21. Januarii 1719. unanimi omnium suffragio, responsum fuit *Negative tom.* 1. *Thesaur. Resolut. pag.* 140. & 150.

XVI. Nihilominus tamen non desunt etiam nunc Abbates tertiæ speciei, hac peculiari præfulgentes prærogativa, ut suis subditis litteras dimissorias ad Ordines nedum minores, sed etiam sacros suscipiendos elargiri valeant, & re ipsa elargiantur, ita ut nulli Episcopo fas sit, sine ipsorum litteris, eorumdem subditos ordinare: at hæc prærogativa non est annexa qualitati *Nullius*, neque profluit ex territorio perfecte separato, sed unice derivatur ex speciali privilegio, post Tridentinum obtento, quo Sedes Apostolica nonnullos cumulavit Abbates. Ejusmodi privilegio ab Urbano VIII. auctus est Abbas Nonantulanus, ita emudem Pontificem consulente sacra Congregatione Concilii die 10. Januarii 1636. cujus decretum refertur a Cardinali Petra *cit. loc. pag.* 117. Idem indultum assequutus est Abbas Farsensis, uti habetur in memorato Apostolico Brevi, impresso post Synodum Farfensem *pag.* 995. Eamdemque potestatem a Syxto V. Abbati Cassinensi, atque a Paulo V. Abbati Cavensi factam narrat Fagnanus *in cit. Cap. Significasti, de offic. Archidiac. num.* 25. & 26. Et, ne silentio prætereamus prædictam Abbatiam S. Rufilli, Capitulum S. Petri, cui, ex sacræ Congregationis sententia, denegatam diximus facultatem concedendi litteras dimissoriales personis incolentibus eamdem Abbatiam, sibi perpetuo unitam, id juris sibi fieri petiit a Sede Apostolica; sed, cum adhuc in Rotæ Auditorio indecisa penderet controversia super vera separatione Abbatiæ, ejusque territorii a diœcesi Brictinoriensi; Capituli instantia rejecta fuit a sacra Congregatione Concilii, ad quam Innocentius XIII. eam remiserat examinandam: verum, cum postea idem Capitulum causam obtinuerit in Rotæ tribunali, fueritque ei adjudicatum territorium omnino separatum, suas preces instauravit apud san. mem. Benedictum XIII. votique compos effectum est, per Apostolicum Breve ab eodem Pontifice datum. Ceterorum Abbatum, qui eodem jure ab Apostolica Sede sunt post Tridentinum donati, catalogum extare in Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii, testatur Romualdus Honorante *in Praxi Secretariæ Tribunalis dicti Cardinalis pag.* 193.

XVII.

XVII. Huc usque deducta, ni fallimur, sicuti aperte ostendut, Prælatis inferioribus tertiæ speciei non competere de jure facultatem concedendi litteras dimissorias suis subditis, nisi hæc eis ex speciali distincto Apostolico privilegio concessa sit; ita apprime demonstrant, nullum a dicto exemplo inferri posse argumentum adversus ea, quę in superioribus dicta sunt de Prę-lato inferiore tertiæ speciei, qui Synodum cogere nequit, nisi Apostolico distincto privilegio donatus sit; quin immo eamdem vigere juris censuram in utroque casu, cum litterarum dimissorialium, tum Synodi.

CAPUT DUODECIMUM.

De Episcopo latino, in cujus Diœcesi Græci Sacerdotes, & Clerici degunt.

NEminem latet, quosdam Græci Ritus homines, non quidem schismaticos, sed Catholicos, esse, qui in Latinorum Episcoporum Diœcesibus vivunt, quique Italo-Græci vocantur; pro quorum regimine summus Pontifex Clemens VIII. consultissimam suam promulgavit Instructionem, cui nos deinde non pauca addidimus per Constitutionem nostram, quæ est 57. *Bullarii nostri tom.* 1. Aliquot hujusmodi Græcorum Coloniæ tam in Italia, quam in Insulis ipsi adjiacentibus reperiuntur. Quærendum igitur occurrit, num Latini Episcopi, qui has Colonias habent in suis Diœcesibus & cum iis Parochos & Sacerdotes Græcos, possint cum his peculiarem Diœcesanam Synodum celebrare. Ut autem hujus quæstionis examini, ea, quę maxime opportuna sunt, præmittamus; quærendum primo est, quinam sit ejusmodi Græcorum Ordinarius, tam in eo quod spectat ad collationem Ordinum, quam in eo quod pertinet ad potestatem jurisdictionis, sive ad regimen animarum.

II. Laudatus Prædecessor noster Clemens VIII. de optimo Italo-Græcorum regimine, deque recta eorum disciplina valde solicitus, voluit, in urbe Roma semper adesse Episcopum Græcum, a quo Italo-Græci, qui in Latinorum Episcoporum Diœcesibus vivunt, Ordines suscipere deberent, ut in ejusdem Pontificis Constitutione 34. §. 7. *tom. 3. Bullarii* videre est. Hujusmodi Episcopus etiam nunc in Urbe existit. Verum san. mem. Clemens XII. qui, antequam ad summum Pontificatum ascenderet, inter Cardinales Collegii Græci Protectores locum tenuerat, adeoque gravia per se ipsum deprehenderat incommoda, quæ ab iisdem Græcis subeunda erant, dum a regionibus valde remotis Romam se conferre debebant, ut ab Episcopo Græco ordines reciperent, cum jam pro iisdem Græcis Collegium in Oppido S. Benedicti, Ullani nuncupati, Bisinianensis Diœcesis, erexisset, alterius Episcopi Græci domicilium in eo constituit, cui etiam facultatem concessit, ut Græcis hominibus, in diœcesibus Latinorum Antistitum degentibus, qui debitis documentis instructi ad ipsum accede-

rent,

rent, facrarum Ordinationum munera impendere valeret. Quo fane nihil detractum voluit de facultatibus a Clemente VIII. tributis Epifcopo Græco in Urbe conftituto, ad quem adhuc Græci ad Ordines promovendi accedere poffunt; fed alterum illum Græcum Epifcopum adjecit, ut pauperum Græcorum commoditati confuleret, quibus longum iter ad Urbem ufque fufcipere, grave nimis accideret. Videatur ejufdem Pontificis Conftitutio, cujus initium *Provida Paftoralis*, quæ etiam in Hiftoria erectionis memorati Collegii, anno 1757. ab Angelo Zavarrono Neapoli edita, per extenfum relata habetur *pag. 76. & feq.* De duobus hifce Græcis Epifcopis, altero Romæ, in Calabria altero commorante, actum etiam fuit a nobis citata Conftitutione noftra 57. §. 7. *de Sacramento Ordinis num.* 1. & prædictorum Deceffſorum noftrorum Clementis VIII. & Clementis XII. ratio ac providentia, hac etiam in re, pro merito commendata eft.

III. Sic igitur conftituto, quinam fit Italo-Grecorum Ecclefiafticus Superior in eo quod ad Ordinum collationem attinet; nunc de eorumdem Ecclefiaftico Ordinario agendum eft, pro eo quod pertinet ad jurifdictionem, & animarum curam, univerfumque eorum regimen & gubernium. In quo, fi ftandum eft Canonicis Conftitutionibus, ut certe ftandum eft, omnia hæc ad Epifcopum Latinum, in cujus Diœcefi Græci habitant, pertinere, dicendum eft. Verum Epifcopus Latinum Græcum Vicarium habere debet, fibi per omnia dicto audientem, cujus opera tutius atque falubrius eam Gregis fui portionem valeat gubernare: quod ipfum a nobis eft quoque demandatum in allegata Conftitutione 57. §. 9. *num.* 21.

IV. Poftquam clariffima Bizantii urbs, conjunctis Francorum, Venetorumque armis, expugnata fuit, & Balduinus Flandriæ Comes ibidem Imperator eft conftitutus, opportunum factu reputatum eft, ut Conftantinopolitanus Patriarcha Latinus crearetur, ad eamque dignitatem Maurocenus evectus fuit, ac ceteræ deinde minores Imperii urbes, Regiæ civitatis exemplar fecutæ, Latinos Epifcopos habuerunt. Cum igitur, ut cuique facile eft intelligere, hujufmodi Epifcoporum fubditi magna ex parte Græci effent, ut iftorum regimini confuleretur, in Concilio Generali Lateranenfi IV. quod fub Innocentio III. celebratum fuit, decretum eft, non quidem in una eademque urbe geminos Epifcopos effe debere, alterum Græcum, & alterum Latinum, quod monftri fimile reputatum fuit; verum ut Epifcopus Latinus Græcum Suffraganeum feu Vicarium retineret, qui ex illius præfcripto omnia ageret: *Sed, fi propter prædictas caufas*, quę ad Gręcę Linguæ imperitiam referuntur, *urgens neceffitas poftulaverit, Pontifex loci Catholicum Præfulem Nationibus illis conformem provida deliberatione conftituat fibi Vicarium in prædictis, qui ei per omnia fit obediens & fubjectus*: cum paulo prius repudiatum fuiffet id, quod de duobus Epifcopis, altero Latino, & altero Græco, proponi cœperat: ***Prohibemus autem omnino, ne una eademque Civitas, five Diœcefis, diverfos***

Pon-

Pontifices habeat, tamquam unum corpus diversa capita, quasi monstrum.

V. Hæc Concilii Lateranensis verba relata habentur *in Cap. Quoniam, de officio Judicis Ordinarii*. Cui quidem Canonicæ dispositioni nos inhærentes, cum Pontificatus nostri tempore, anno scilicet 1746. a Varadinensi Episcopo instantius actum esset, ut sibi concederetur Episcopus auxiliaris Græci Ritus, propterea quod Diœcesim haberet Græcis refertam, quorum linguam ipse ignorabat; audito prius hac de re Metropolitano Colocensi Archiepiscopo, acceptis Varadinensis Cleri supplicationibus, idque etiam petente Hungariæ Regina in Romanorum Imperatricem electa, legitimis processibus de mandato nostro confectis super illius qualitatibus, qui in auxiliarem Episcopum postulabatur, ac præsertim super abjuratione schismatis atque hæreseos per ipsum facta, ac tota re in Consistoriali Congregatione die 12. Julii 1748. mature discussa, sequens Decretum publicari mandavimus, quod etiam deinde executioni traditum est: *Deputandum esse Episcopum Suffraganeum, seu Vicarium, Reverendum Meletium Ritus Græci ad formam Canonis IX. Concilii Lateranensis IV. seu Capituli Quoniam, de officio Judicis Ordinarii, cum dispensatione super irregularitate ob schismata & hæresim incursa, necnon cum assignatione tituli Episcopalis, & congruæ pro ejus substentatione in florenis mille & quingentis illarum partium super fructibus mensæ Episcopalis Varadinen.*

VI. Verum quidem est, aliquando ob temporum circumstantias factum fuisse, ut ab hac Canonica disciplina recederetur; sed simul negari nequit, gravia inde incommoda & absurda plerumque derivasse. Quidam Romani Pontifices Græcis, qui in Latinorum Episcoporum Diœcesibus habitarent, privilegia concesserunt, per quæ ab Episcoporum localium jurisdictione exempti, & Romano Pontifici immediate subjecti forent. Verum, cum a Pontifice Pio IV. maturius consideratum fuisset, ex immediata Græcorum Romano Pontifici subjectione nonnisi diffidia extitisse, ac fomenta, per quæ in schismate, atque etiam in hæresi pertinacius obfirmarentur; die 16. Februarii anno 1564. Constitutionem suam, cujus initium *Romanus Pontifex*, quæque est 74. *Bullarii tom.* 2. promulgavit, in qua, privilegiis per Decessores suos concessis derogando, decrevit, ut Græci, qui Siciliam citra & ultra Pharum incolerent, in posterum jurisdictioni Ordinariorum locorum, in quibus ipsi habitarent, subjecti esse deberent in iis omnibus, quæ ad Divinum cultum, administrationem Sacramentorum, extirpationem hæresum, visitationem suarum Ecclesiarum, & Ecclesiasticam disciplinam pertinerent, ut latius videre est in allegata Constitutione: in qua tamen illæsum manere Græcum Ritum, se velle declarat, quoad ea omnia, quæ ab Apostolica Sede approbata sint. Pianæ Constitutioni nos quoque adhæsimus in nostra sæpe dicta Constitutione 57. §. 9. *num.* 19. In ea quippe statuimus, ut Græci, sive laici, sive Ecclesiastici Sæculares, aut Regulares, Episcoporum Latinorum, in quorum Diœcesibus degunt, jurisdictioni subjecti sint;

sint; amplissime derogantes privilegiis, quæ a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, id exigentibus rerum circumstantiis, fuerant eisdem Græcis indulta.

VII. Præterea toleratum aliquando est ab Apostolica Sede, ut in eo ipso loco, in quo Latini & Græci habitant, gemini Episcopi essent; alter Latinus, cui Latini subjecti essent; & alter Græcus, qui Græcorum regimen cum jurisdictione exerceret. Sed utinam id nunquam indultum, aut toleratum fuisset. Inde enim factum est, ut Græci, initio Catholici, Episcopum Græcum schismaticum aliquando nacti, in eamdem schismatis atque etiam hæreseos labem adducti fuerint, auctoque malis artibus numero subditorum Episcopi Græci, Latinorum numerus ad nihilum fere redactus sit; nec hactenus Latinis Episcopis vires sufficiant ad Græcorum schismaticorum audaciam retundendam.

VIII. Anno 1675. Genuensis Respublica sexcentis numero Græcis facultatem concessit, ut in Insula Corsicæ sedem figerent. In his nonnulli seculares Sacerdotes erant, aliquot præterea Monachi, ac etiam Præsul quidam, Parthenius nomine, Græci Ritus Episcopus Lacedæmoniæ; qui omnes in Diœcesi Sagonensi collocati sunt. Anno autem 1677. geminæ ab Apostolica Sede litteræ in forma Brevis prodierunt: alteræ quidem Sagonensi Episcopo directæ, quibus ipse super Græcos illos, Diœcesim suam incolentes, Delegatus Apostolicus destinabatur; alteræ vero ad prædictum Episcopum Lacedæmoniæ, quibus ille Vicarius Apostolicus pro iisdem Græcis, quoad viveret, deputatus fuit. Hic cum anno 1683. mortuus esset, quamquam tunc Sancta Sedes de hujusmodi Græcis Sagonensi Episcopo subjiciendis cogitaret; quia tamen a Genuensi Republica novi Vicarii Apostolici deputatio petita est, nihil circa eos innovatum fuit: rebusque in eodem statu relictis, alii deinceps Vicarii Apostolici eisdem dati fuerunt. Sed, orta controversia inter Sagonensem Episcopum, tamquam Apostolicum Delegatum ex una parte, & Vicarium Apostolicum ex altera, eo quod Vicarius omnimodam independentiam ab Episcopo sibi assereret; san. mem. Innocentius Papa XI. die 12. Maji anno 1685. per suas in forma Brevis literas declaravit, Episcopum Parthenium Vicarium quidem Apostolicum prædictis Græcis datum fuisse, sed ea conditione, ut debitam Sagonensi Episcopo subordinationem profiteri deberet: *Ipsisque Græcis in Vicarium Apostolicum assignatus fuit Episcopus, nomine Parthenius, qui illos in dictam Insulam comitatus fuerat, ita scilicet, ut idem Vicarius Apostolicus tunc existenti Episcopo Sagonensi, in cujus Diœcesi Colonia prædicta constituta est, subordinatus esset*: deinde Monachum quemdam Cassinensem, Odericum Pierium nomine, Vicarium Apostolicum deputans, sequentibus verbis utitur: *in Vicarium Apostolicum deputamus; Venerabilem vero Fratrem modernum, & pro tempore existentem Episcopum Sagonensem, in Delegatum Apostolicum, cui idem Vicarius subordinatus esse debeat*.

IX.

IX. Subsequentibus tamen temporibus intermissa est Vicarii Apostolici deputatio pro Græcorum in Insula Corsicæ existentium regimine; iidemque subjecti remanserunt Episcopo Sagonensi, cui etiam aliquando a sacra Congregatione de Propaganda Fide injunctum fuit, ut prædictam Græcorum Coloniam visitaret. Quod cum ab eodem sedulo præstitum fuisset, in relatione status Ecclesiæ, quam anno 1716. ad Congregationem Concilii de more transmisit, omnia a se gesta describens, exposuit abusus, & corruptelas, quas apud eos invenit, rationesque a se initas, ut illis opportuna remedia afferret; ad aliam se referens longiorem rerum enarrationem, quem eodem tempore ad supradictam Congregationem de Propaganda Fide mittebat. Illud etiam animadvertere non prætermisit, quod, cum Vicarius Apostolicus simul, & Delegatus Apostolicus ibidem reperirentur, Græci, suo arbitratu viventes, nec uni, nec alteri obtemperabant. Hæc autem Græcorum Colonia ad annum usque 1729. in Sagonensi Diœcesi permansit; quo anno a Genuensium Republica translati sunt in Adjacensem Diœcesim, ubi nunc vivunt, Episcopi jurisdictioni subjecti.

X. Hoc itaque posito, quod Græci, qui Episcoporum Latinorum Diœceses incolunt, eorumdem regimini, & Ordinariæ jurisdictioni in omnibus subesse debent, de his Episcopis Latinis quæri potest, an specialem Synodum coadunare valeant ex solis Presbyteris & Clericis Græci Ritus, suas Diœceses incolentibus. Id autem sine ulla hæsitatione fieri ab illis posse, affirmamus; cum nihil omnino huic actui videatur obstare. Inter manuscripta servata in Archivo Congregationis Concilii, litteras invenimus Archiepiscopi Hydruntini, quibus sacræ Congregationi exposuit, plures Sacerdotes Græcos, in sua Diœcesi commorantes, tanta paupertate laborare, ut cogantur victum sibi proprio labore comparare, eosque quotidianis laboribus fessos, nullo pacto posse Horas Canonicas Græco Ritu persolvere, cum in illis persolvendis ultra quatuor absumantur temporis horæ. Reperimus etiam accuratam scripturam a Carolo de Vecchis, dictæ Congregationis tunc Secretario, elaboratam; in qua narrat, Petrum Codreros Archiepiscopum Hydruntinum, commiseratum pauperiem Sacerdotum Græcorum in sua Diœcesi existentium, Synodum Diœcesanam coegisse, ad quam ducenti Presbyteri Græci convenerunt, atque in ea decrevisse, quid in recitatione Horarum Canonicarum ab eis in posterum faciendum esset. Ex quibus evincitur, posse ab Episcopis Latinis, in quorum Diœcesibus Græci habitant, peculiarem Synodum cogi Sacerdotum & Clericorum Græcorum, ut in ea statuatur, quid expediens visum fuerit pro eorum regimine. Diximus, posse: si enim Episcopus, in cujus Diœcesi tum Latini, tum Græci reperiuntur, velit in sua Synodo Diœcesana, consueto modo celebrata, aliquid de Græcis in sua Diœcesi existentibus statuere, id utique non erit ei vetitum, quod reapse factum reperimus in Synodo Melitensi anno 1703. coacta ab Episcopo Davide

de

de Cocco Palmerio ; in qua præterea indicatur , idem antea ab aliis Episcopis Melitensibus , Gargallo videlicet , & Cagliares , in suis Synodis præstitum fuisse . Similia inveniuntur in quadam Consultatione manuscripta , quæ extat in Bibliotheca Vaticana , quæque olim a bon. mem. Cardinale Julio Antonio Sanctorio , Sanctæ Severinæ nuncupato , conscripta fuit , ut quæstionibus responderet , a Præsule Antonio Lombardo Archiepiscopo Messanensi propositis , circa dubia quædam sibi occurrentia in regimine Græcorum , qui Messanam tunc incolebant , & apud quos nonnullos abusus deprehenderat : *Cum mensibus proxime decursis Archiepiscopus prædictus in eadem civitate Diœcesanam Synodum celebrasset , in qua cum illis , qui de jure interesse debebant , nonnulli Græcorum tam Sæcularium , quam Religiosorum , puta Calogerorum , intervenere .*



L I.

LIBER TERTIUS.

DE VOCANDIS AD SYNODUM, ORDINE SEDENDI, ET SACRIS VESTIBUS JUXTA PROPRIUM CUJUSQUE GRADUM ADHIBENDIS.

CAPUT PRIMUM.

De Prælatis Regularibus, & Secularibus.

PRiusquam Regulares ab Episcoporum jurisdictione subtraherentur, cogebantur eorum Abbates Diœcesanæ Synodo interesse. Concilium Aurelianense I. an. 511. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1011. *can.* 19. ait: *Abbates pro humilitate Religionis in Episcoporum potestate consistant; &, si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur, qui semel in anno in loco, ubi Episcopus elegerit, accepta vocatione, conveniant.* Concilium Oscense anni 598. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 535. *can.* 1. inquit: *Hoc Synodus sancta fieri elegit, ut annuis vicibus unusquisque nostrum omnes Abbates monasteriorum, vel Presbyteros, & Diaconos suæ diœcesis, ad locum, ubi Episcopus elegerit, congregare præcipiat: & omnibus regulam demonstret ducendi vitas; cunctosque sub Ecclesiasticis regulis adesse præmoneat.* Constitutiones excerptæ ex Concilio Galteri Archiepiscopi Senonensis, celebrato seculo x. *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 557. *cap.* 1. hæc habent: *Statuimus, ut Abbates, & Priores Conventuales, qui nec venerint ad Synodum, nec se excusaverint, prætendendo canonicum impedimentum, per octo dies ab ingressu Ecclesiæ suspendantur.* Inter statuta Synodalia Guillelmi Majoris, Episcopi Andegavensis, qui vivebat in fine seculi XIII. *tom.* 1. *novæ editionis Spicilegii* Lucæ Dacherii *pag.* 726. reperitur præceptum, Abbatibus, Archidiaconis, Archipresbyteris, & Decanis Ecclesiarum civitatis promiscue impositum, habendi penes se eadem statuta; & in nona Synodo ab eodem Guillelmo habita an. 1298. Abbatibus, ad Synodum accedere detrectantibus, infligitur pœna suspensionis; & in Synodo undecima, ab eodem celebrata anno 1300. revocatur quidem enuntiata suspensionis pœna, sed simul instauratur præceptum, ut Abbates omnino intersint Episcopali Synodo, quæ omnia leguntur *eod. tom.* 1. *cit. Spicileg. pag.* 739. & 740. Neque his refragatur textus *in Can. Episcopus* 11. *dist.* 18. ubi dicitur: *Episcopus non debet Abbatem cogere ad Synodum ire; nisi aliqua rationabilis causa existat.* Nam oppositum decernitur *in Can. Annis* 16. *ead. dist.* in quo habetur: *Annis singulis Episcopus in sua diœcesi Synodum faciat de suis Clericis, necnon Abbatibus, & discutiat alteros Clericos, & Monachos.* Unde Alteserra *de Jurisdict.* Eccle-

Ecclesiast. lib. 2. cap. 19. ad utrumque textum conciliandum, primum intelligendum arbitratur, de vocatione ad Synodum, quæ non semel, sed sæpius, seu ultra id, quod jura præscribunt, in anno fiat: *Et quod Can. Episcopus* (ait Alteserra) *dicit, Abbates non esse cogendos venire ad Synodum, nisi rationabilis causa adfuerit, cautius intelligendum est, non esse scilicet gravandos Abbates iterum in anno venire ad Synodum, si forte extra ordinem convocetur, nisi rationabilis causa adsit, puta translationis Reliquiarum, vel consecrationis Ecclesiæ, vel alia similis.*

II. Verum, cum hodie Abbates, ceterique Prælati Regulares plerumque plena gaudeant exemptione ab Episcopi jurisdictione, non possumus, juxta omnia antiqui juris principia, de illis ratiocinari, sed & eorum exemptionis habenda est ratio. Neque sectari licet Episcopum Phamaugustanum *in tract. de Conciliis*, cui titulus *Synodia Ugonia*, ubi *pag. 3. & seq.* plura disputat de interventu Abbatum ad Synodum; cum enim is scripserit ante Tridentinum, non omnia, quæ adducit, congruunt præsenti disciplinæ. Ut itaque distincte & ordinatim procedamus, primo de Abbatibus Secularibus, deinde de Regularibus differemus.

III. Abbates Seculares, intra Episcopi diœcesim existentes, teneri Episcopali Synodo adesse, statuitur *in Cap. Quod super his, de majorit. & obed.* Neque ullius exemptionis prætextu possunt se ab hac obligatione unquam solutos existimare: nam Tridentinum *sess. 24. cap. 2. de reform.* illos solos exemptos liberat ab onere accedendi ad Synodum, qui subduntur Capitulis generalibus; quod profecto de Abbatibus Secularibus nunquam dici poterit, uti bene ponderat Tamburinus *de Jur. Abbat. tom. 1. disput. 24. quæst. 4. num. 8. & 9.* Rem exemplis illustrabimus.

IV. In civitate Cremonæ extat Ecclesia Collegiata S. Agathæ, quæ cum olim esset Regularium, a summis Pontificibus Callisto II. & Eugenio III. amplissima obtinuit privilegia exemptionis a jurisdictione Ordinarii, & ab obligatione accedendi ad Synodum. Præpositura hujus Ecclesiæ auctoritate Pii II. fuit postmodum a statu Regulari, & electivo, commutata in Dignitatem Secularem, & collativam, ejusque Præbendæ Canonicales Clericis Secularibus addictæ sunt, præservatis tam Ecclesiæ, quam Præposito, & Canonicis, omnibus & singulis privilegiis, quibus antea fruebantur Regulares.

V. Præpositus, qui ex privilegio summi Pontificis Pii IV. & ex antiqua consuetudine, habet præterea usum Mitræ, & Pastoralis, & una cum eo Canonici, recusarunt accedere ad Synodum, ab Episcopo Cremonæ indictam ann. 1727. sed instaurato judicio coram sacra Congregatione Concilii, & re mature expensa, die 5. Aprilis 1732. decisum fuit, teneri accedere, & posse Episcopum pœnis, a jure statutis, in inobedientes animadvertere. Cumque denuo Præpositus, & Canonici sua jura experiri voluerint, in Congregatione habita die 29. Augusti 1733. iterum succubuerunt.

VI.

VI. Alterum, & celebre exemplum est Abbatis S. Barbaræ civitatis Mantuanæ. Præest iste insigni Collegiatæ, cui inserviunt Dignitates, & Canonici, & simul cum Ecclesia, omnibusque Ecclesiæ Administris, tanta fruitur exemptione, ut Episcopus nec Ecclesiam visitet, nec Canonicos, aliosque Administros corrigat, nisi Abbas, aliique habentes Dignitates, Abbatiali inferiores, qui sibi invicem in hoc munere gradatim succedunt, negligentes fuerint in visitando, & corrigendo: quæ omnia habentur in Bulla Pii IV. data pridie idus Octobris 1564. Idemque Pontifex hanc præterea Abbati eximiam addidit prærogativam, ut posset suis subditis, addictis scilicet servitio prædictæ Ecclesiæ, primam Tonsuram & Ordines minores conferre, ac Sacramentum Confirmationis, in sua Ecclesia, Chrismate a loci Ordinario accepto, omnibus indistincte administrare: Tot tantisque condecoratus privilegiis, renuebat Abbas accedere ad Synodum Episcopalem; sed, causæ articulo examinato in sacra Congregatione Concilii, cum hæc animadverterit, nullum ab Abbate privilegium produci, quo specialiter & expresse eximatur ab onere accedendi ad Synodum, propterea anno 1680. dixit, eum omnino interesse debere. Quæ omnia a nobis adnotata sunt in dissertatione, quam elaboravimus, cum ejusdem sacræ Congregationis Secretarii munere fungeremur, in causa *Mantuana*, discussa die 23. Augusti 1727. de qua *in Thesauro Resolut. tom.* 4. *pag.* 109. *& seq.* & præsertim *pag.* 112. *num.* 7.

VII. Hæc de Sæcularibus. Ad Regulares redeamus. Usus quondam apud Monachos invaluerat, ut uni principali monasterio plura inferiora subessent, perinde ac membra suo capiti. Hunc morem describit Mabillon *in præfat. ad secul.* V. *Act. SS. Benedict.* §. 4. *n.* 53. his verbis: *Observare convenit.... eam fuisse in nobilioribus monasteriis disciplinam, ut quælibet minores sub se haberent colonias, quæ Cellæ, Præpositura, Obedientiæ, Prioratus, Monasteriola, & Monasteria passim, immo & Abbatiæ aliquando vocabantur. In illis Cellis erant Præpositi, seu Decani, ad nutum Abbatis, qui principi monasterio præerat, amovendi: & si qui Abbates illis præficiebantur, nonnisi prius habito primi Abbatis consensu, eorum fiebat electio, ab eodem postea confirmanda.* Quandoque autem contingebat, principale monasterium esse plene exemptum ab Episcopi jurisdictione, secus vero inferiora: in quo rerum statu, Abbas, qui alicui ex inferioribus præerat, quamvis professionem emisisset in principali monasterio exempto, attamen, ratione alterius monasterii, non exempti, cui præerat, tenebatur adesse Synodo Diœcesanæ, juxta sententiam latam ab Innocentio III. *in Cap. Ex ore, de privilegiis*, ubi controversiam, hac ipsa de re agitatam inter Abbatem Evasensis cœnobii, & Vigoriensem Episcopum, ita definivit: *Sententialiter definimus, quod Evasen. cœnobium liberum est in capite, tamquam ab Episcopali jurisdictione prorsus exemptum, & soli Romanæ Ecclesiæ subjectum.... In membris autem, quæ non probantur exempta, Diœcesano Episcopo ipsum subjacere, decernimus: propter quod Abbas ad Sy-*

nodum ejus debet accedere .... pro ipsis quoque membris non exemptis idem Abbas tenetur Vigorien. Episcopo exhibere reverentiam, obsequium, & honorem. Ex hac porro Innocentii Decretali evidenter conficitur, potiori jure debere ad Episcopalem Synodum accedere Abbatem Regularem, qui non solum nulla fruitur personali exemptione, sed & insuper monasterio præficitur, Episcopi jurisdictioni plene subjecto.

VIII. Si vero Abbates, una cum monasteriis, quæ regunt, sunt omnino ab Episcopi jurisdictione exempti; non ideo tamen sunt statim liberi pronuntiandi ab obligatione interveniendi Synodo Episcopali: sed considerandum est, an simul cum aliis sui Ordinis monasteriis coalescant in unum corpus, seu conficiant unam communitatem, cujus singula membra subdantur Capitulo generali ejusdem Ordinis; vel potius monasteriis præficiantur, quorum quodlibet solitarium est, nullam nimirum habens cum aliis Ordinis monasteriis conjunctionem, nullum societatis, & mutuæ communicationis vinculum; atque ideo eorumdem monasteriorum Prælati nullum Superiorem Generalem agnoscunt, cujus Capitulo subjiciantur: cujus generis monasteria non pauca extra Italiam reperiri, exploratum est omnibus. Primi non coguntur accedere ad Episcopi Synodum; secundi omnino accedere debent; illos siquidem, & non istos, exemit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* ita decernens: *Synodi quoque Diœcesanæ quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur*. Cum enim exceptio firmet contrariam regulam pro non exceptis, manifestum inde fit, Regulares, generali Capitulo non subjectos, nulla ratione posse se a Synodo subducere, sicuti optime perpendunt Fagnanus *in Cap. Quod super his, de majorit. & obed. num.* 5. Cardinalis de Luca *de jurisdict. disc.* 37. *num.* 5. Cardinalis Petra *cit. loc. num.* 108.

IX. Nullam vero distinctionem adhibendam censuit Tridentinum quoad illos Regulares, qui curam gerunt animarum; sed hos omnes, sive subjecti, sive non subjecti sint Capitulo generali, universim, promiscue, & indistincte, Synodo interesse debere, decrevit: *Ratione tamen* (ait *cit. loc.*) *Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse*. Idem, longe ante Tridentinum, edixerat Concilium Provinciale Moguntinum an. 847. *cap.* 14. in Collectione Harduini *tom.* 5. *col.* 11. districte præcipiens, ne ullus Monachorum, qui Parochialibus præerant Ecclesiis, Episcopalem Synodum effugeret: *Nullus Monachorum* (inquit) *aliquid proprietatis habeat ..... nec Parochias Ecclesiarum accipere præsumat, sine consensu Episcopi. De ipsis vero titulis, in quibus constituti fuerint, rationem Episcopo, vel ejus Vicario reddant, & convocati ad Synodum veniant*.

X. Quam porro, Tridentino inhærentes, hactenus adhibendam diximus in-

inter Regulares distinctionem, non solum fuse explicant Doctores, præcipue Gonzalez *in cit. Cap. Quod super his, de majorit. & obed. num.* 8. Antonius Paulutius *de Comitiis Ecclesiast. pag.* 453. *num. 6. Biblioth. maxim. Pontif. tom.* 4. Gavantus *in Praxi de Synodo Diœcesf. cap.* 2. *in annot.* §. 1. *num.* 4. Tamburinus, Fagnanus, Cardinalis de Luca *locis citatis*, sed exacte servandam statuit sacra Congregatio Concilii in causa Regularium, die 19. Novembris 1604. *lib.* 10. *decretor. pag.* 102. *a tergo: Sacra &c. censuit, quoad primum esse injungendum omnibus Regularibus, qui vel Capitulis generalibus non subduntur, vel Curam animarum exercent, ut ad Synodos Diœcesanas accedant sub pœna privationis vocis activæ, & passivæ, ipso facto incurrendæ, atque aliis pœnis, arbitrio Episcoporum imponendis, etiam excommunicationis, adeo ut jus declarandi, atque pœnas imponendi, ad Episcopos, non obstante quacumque exemptione, pertineat, eisdemque Episcopis jus sit prædictos Regulares, qui nullis Capitulis subduntur, absolute cogere ad Diœcesanæ Synodi observationem, eos vero, qui ratione Curæ animarum interfuerint, ad servanda ea omnia, quæ in Synodo decreta fuerint circa Curam animarum, & administrationem Sacramentorum*. Quodque hic de Parochis Regularibus sanciverat, eadem Sacra Congregatio iterum confirmavit in causa *Passavien. Jurisdictionis*, die 1. Octobris 1661. *lib.* 22. *decretor. pag.* 661. *& seq.* cum enim quinto loco disputatum fuisset: *An Parochi Religiosi monasteriorum exemptorum, ut supra, vocati ad Synodum, teneantur venire, ac mandata Episcopalia accipere, circa ea quæ pertinent ad dictam Curam, pariterque festa propria diœcesis populo denuntiare, & celebrare Jubilæa, & alia mandata Apostolica ab ipso diœcesano Episcopo recipere*: responsum fuit: *Ad quintum, teneri*.

XI. Verum, cum animarum Cura, Ecclesiæ Regulari annexa, possit ab Ecclesiæ Prælato exerceri vel per se, vel per Cappellanos ad nutum amovibiles, vel per Vicarium Secularem, prævia approbatione Episcopi, in perpetuum deputatum, singuli casus sunt speciatim expendendi. De primo, utpote manifeste comprehenso in enuntiato Tridentini decreto, nulla fieri potest quæstio. De secundo dubitari potest, an ipse Prælatus Regularis, an potius ejus Cappellani Curati debeant Synodo interesse. Sed communiter sentiunt Doctores, hanc obligationem inesse Prælato, *juxta celebrem decis.* 190. *coram Seraphino*. Quoniam, pergit Cardinalis de Luca *cit. disc.* 37. *de jurisdict. num.* 3. tunc ipse Prælatus personam gerit Curati, aliique ab ejus nutu pendentes, meri reputantur ejusdem adjutores, & administri; unde rationi consentaneum est, ut Prælatus a Synodo normam accipiat, ad quam & se, & obnoxios sibi ministros, in animarum regimine dirigere debeat. In tertio casu, cum universum exercitium Curæ translatum sit in Sacerdotem Secularem, etsi ea habitu remaneat penes Prælatum Regularem, conveniunt pariter inter se Doctores, illi, & non huic, incumbere onus accedendi ad Synodum; Vicarius quippe, & non Prælatus Regularis, cu-

cujus vices gerit, potest Episcopo, & Synodo rationem reddere parochiæ, quam actu regit, sicuti docet, & decisum testatur Fagnanus *in Cap. Quod super his, de majorit. & obed. num. 7.* cui subscribit Cardinalis de Luca *citat. loc.*

XII. Sed quid, si Cura annexa sit, non Ecclesiæ principali conventus, seu monasterii, sed alteri Ecclesiæ, monasterio accessorie unitæ; eaque regatur, non per Vicarium Secularem, sed per aliquem Regularem, a monasterii Prælato designatum, atque ad ejusdem placitum amovibilem? Quinam tunc Synodo adesse debet? Prælatus ne, an iste Regularis Curam actu administrans? Hanc quæstionem movet modo citatus Cardinalis de Luca *num.* 4. eamque dirimit dicendo, non Prælatum, sed Vicarium Regularem debere Synodo intervenire: & recte; quia, posita locali separatione Ecclesiæ Curatæ a monasterio, Vicarius Regularis, qui in Ecclesia Curata residet, eamque actu administrat, solus versatur inter Parochiæ incolas, eorumque indolem & mores solus cognoscit: ex quo fit, ut loci Ordinarius in ceteris omnibus parochiam respicientibus, hunc, & non monasterii Præsulem, consulat, &, si opus fuerit, moneat, ac corrigat; neque ullam monasterii Prælati rationem habeat, nisi cum eidem injungendum duxerit, ut præfatum Regularem a Curæ exercitio removeat. Accedit, sæpius contingere, ut Ecclesia Curata, & monasterium, cui est accessorie unita, in diversis existant diœcesibus, ac propterea, nisi Regularis, qui Ecclesiam Curatam actu administrat, teneretur interesse Synodo, a loci Ordinario indictæ, neque ipse, neque ejus Prælatus compelli possent ad illam accedere.

XIII. Idemque juris esse, arbitramur, cum animarum Cura est annexa quidem principali Ecclesiæ monasterii, ubi Prælatus residet, regitur tamen & administratur per Regularem, non ab ipsomet Prælato, sed a Capitulo electum & designatum, ita ut non sit in Prælati arbitrio illum a Curæ exercitio divellere: quod evidenter colligi autumamus ex decreto, a sacra Congregatione Concilii edito die 1. Aprilis 1656. in causa *novæ Segoviæ Insularum Philippinarum, lib. 19. decretor. pag. 568.* in qua rescriptum fuit: *Episcopum procedere posse ad pœnas etiam censurarum contra Regulares exercentes Curam animarum in Ecclesiis Parochialibus Regularium, si renuant accedere ad Synodum, non autem contra Superiores eorumdem Regularium.*

XIV. Sed, quamquam hæc ita de jure se habeant, quandoque tamen Regulares privilegium obtendunt, quo se ab accessu ad Synodum excusari arbitrantur. Ejusmodi privilegio, credere fas est, fuisse olim donatos Monachos Cistercienses, ne secus dicamus, eos contra jura deliquisse, cum inter statuta in Capitulo generali anno 1273. condita *cap.* 12. vetuerunt Abbatibus Lemovicensibus accedere ad Synodos Episcopales, sicuti legitur apud Martene, & Durand. *tom.* 4. *Thesauri nov. Anecdotor. col.* 1440. Quod certo scimus, est, Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus fuisse illud con-

cef-

cessum a Gregorio IX. *in Cap. Nimis parva, de excess. Prælat.* Ferunt quoque, Monachos Cassinenses, & quosdam alios Regulares, etiam Curam animarum habentes, simile indultum impetrasse ab Eugenio IV. Quamobrem Murga *in adnotat. ad primam decisionem post commentaria ad Constitutiones Apostolicas, & in tract. de Beneficiis quæst. 2. cap. 109.* eos subtrahit ab obligatione interveniendi Synodo. At certe hallucinatur, & fallitur: ea quippe privilegia, ante Tridentinum obtenta, ab eodem Tridentino revocata & abolita sunt; atque ideo nullus Regularium, qui alias de jure ad Synodum pergere tenetur, potest illam evadere obtentu privilegii Apostolici, nisi doceat, tale privilegium fuisse, post Tridentinum, concessum. Ita contigit in lite, olim exorta inter Archiepiscopum Beneventanum, & Monachos S. Sophiæ, Rectores Ecclesiarum Parochialium, quæ eidem monasterio S. Sophiæ sunt unitæ. Renuebant Monachi interesse Synodo, ad quam ab Archiepiscopo cogebantur adire: & sacra Congregatio Concilii, in qua disceptabatur causa, non antea Monachos ab obligatione parendi Archiepiscopo solutos declaravit, nisi postquam docuerunt de expresso privilegio non adeundi ad Synodum, sibi a S. Pio V. & propterea post Tridentinum collato, quemadmodum referunt, & ad rem animadvertunt Fagnanus *in cit. Cap. Quod super his, de majorit. & obed. num. 12.* & Cardinalis Petra *ad Constitut. Apostol. tom. 5. pag. 131. num. 118.*

XV. Secus est de consuetudine, qua etiam aliquando fulciri se posse, credunt Regulares, ne teneantur ad Synodum ire: etenim, quamvis Cardinalis de Luca *cit. disc. 37. de jurisdict. num. 6. & seq.* opinetur, sola consuetudine absolvi posse Regulares a lege, eos ceteroquin ad Synodum ire adstringente, solumque disputet, an sufficiat decennalis, vel requiratur quadragenaria; verius tamen est, nullam consuetudinem, nisi tanti temporis sit, ut præsumptionem inducat privilegii Apostolici, Regularibus quoad hoc prodesse; quoniam aut consuetudo, de qua est sermo, præcessit Concilium Tridentinum, & illa ab eodem Tridentino fuit abrogata; aut est inducta post Tridentinum, & hæc infringitur a Bulla Pii IV. qua Concilii Tridentini acta & decreta confirmantur, & magis aperte ab alia ejusdem Pontificis Constitutione, data 13. Kalend. Martii 1564. ubi omnia, & singula, quæ Concilii decretis adversantur, sive antea inducta, sive in posterum inducenda, nulla, invalida, irrita, & nemini, tam in foro fori, quam in foro conscientiæ, suffragari posse, decernit.

XVI. Abbates, de quibus hucusque locuti sumus, de eorum numero sunt, qui potiuntur exemptione primæ dumtaxat, aut secundæ speciei: quod quilibet potuit ex iis, quæ diximus, advertere. Aliud dicendum de Abbatibus præditis nobiliori exemptione tertiæ speciei, cum territorio separato, & vera qualitate *Nullius*: durum quippe nobis videtur, istos proprium habentes territorium, in quo jura exercent quasi Episcopalia, adi-

adigere ad interveniendum Synodo vicini Episcopi, si ipsimet Abbates facultatem habeant propriam Synodum celebrandi. Solumque disceptari posset, an, qui hac facultate carent, cogendi sint ad eligendum aliquem, quem maluerint, ex finitimis Episcopis, cujus Diœcesanæ Synodo intersint. Rationem dubitandi præbet sæpius allegatum decretum Tridentini *sess. 24. cap. 2. de reform.* obligans Episcopos, nulli Archiepiscopo subjectos, ad semel eligendum aliquem Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium semper deinceps teneantur accedere; quo quidem decreto affici etiam Abbates vere *Nullius*, decisum fuit in particulari Congregatione, deputata a san. mem. Benedicto XIII. & habita die 8. Maji 1725. in responsionibus ad quintum, & sextum dubium: inde enim, propter rationis paritatem, inferri posse videtur, eosdem Abbates, si potestate careant propriam Synodum habendi, obstringendos similiter esse ad eligendum Episcopum, cujus Synodo assistant; ne secus Clerus & populus, cui præficiuntur, omni careat Synodali statuto. At nihilominus, re melius perpensa, oppositum nobis dicendum apparet: etenim onus eligendi Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium conferre se debeant, a Tridentino impositum est solis Episcopis, nulli Archiepiscopo subjectis, & solum, per extensionem, translatum est ad Abbates tertiæ speciei, habentes territorium separatum a diœcesi cujuscumque Episcopi: absonum autem, atque ab omni æquitate devium nobis videtur, iterum extensionem (ut ita dicamus) extendere, seu oneri per extensionem Abbatibus imposito, novum onus adjicere: quod profecto scimus nunquam fuisse in praxi receptum.

CAPUT SECUNDUM.

De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum subjectorum Jurisdictioni Episcopi, tamquam Sedis Apostolicæ Delegati.

AD intelligentiam eorum, quæ in præsenti capite dicturi sumus, brevis præmittenda est notitia suppressionis quorundam Religiosorum conventuum, factæ ab Innocentio X. Quoniam exiguus Religiosorum numerus, in parvis cœnobiis commorantium, plerumque in causa est, cur Regularis disciplina ibidem relaxetur, & corruat; inde enim fit, ut Religiosi, qui ob eorum paucitatem, Choro vacare, ceteraque cujusque Ordinis propria Instituta explere non valent, otio indulgeant, liberiores evadant, ac secularibus negotiis se immisceant: idcirco Innocentius X. in sua Constitutione 50. *tom.* 5. *Bullarii pag.* 481. quæ incipit *Instaurandæ*, data idibus Octobris 1652. multa ex ejusmodi cœnobiis, in Italia, eique adjacentibus Insulis sita, atque in litteris Congregationis, super hac re specialiter deputatæ, nominatim expressa, auctoritate Apostolica suppressit, extinxit, & abolevit. Verum, cum postea plerique Regula-

rium

rium Ordinum Superiores eidem Pontifici supplicassent, ut aliqua ex suppressis cœnobiis in pristinum statum restitueret, ac præterea ex publicis documentis, & Episcoporum attestationibus constitisset, in illis tot ali posse Religiosos, qui, etsi numerum non exæquarent, quem Pontifex optaverat, sufficientes tamen videri poterant ad Regularem custodiendam disciplinam, & insuper necessarii reputabantur ad excipiendas populi Confessiones, & Divina persolvenda Officia in locis, ubi alii non reperiebantur Regularium conventus; Innocentius X. porrectis sibi precibus indulgens, nonnulla ex præfatis cœnobiis redintegravit, & Regularibus restituit, hisce tamen adjectis legibus: primo, ut in illis sex ali possent, & actu alerentur Religiosi probatæ vitæ, quorum saltem quatuor essent Sacerdotes maturæ ætatis: secundo, ut iidem conventus, antea suppressi, & postea restituti, totaliter subjacerent jurisdictioni Ordinarii, tamquam a Sede Apostolica Delegati; quam subjectionem duraturam decrevit, quamdiu iidem conventus tantas adepti non essent fortunas, ut sustentare possent, & actu sustentarent duodecim Religiosos. Aliud autem idem Pontifex statuendum duxit de parvis monasteriis, cœnobiis, seu conventibus, intra Italiam pariter, eique adjacentes Insulas existentibus, quæ nunquam suppressa fuerunt: hæc siquidem Episcoporum jurisdictioni tunc solum subjecta esse, sancivit, cum in iis actu non degunt sex Religiosi; sed, si sex Religiosi in hisce cœnobiis, nunquam suppressis, commorentur, illa eadem gaudere voluit exemptione, qua antea fruebantur. Habentur hæc omnia in Decreto incipiente *Ut in parvis*, quod prodiit die 10. Februarii 1654. Totaque rei gestæ series a Fagnano, qui particularis Congregationis ab Innocentio X. deputatæ, fuerat Secretarius, describitur *in Cap. Relatum*, *ne Clerici*, *vel Monachi*; & specialis historia suppressionis, & successivæ restitutionis aliquorum conventuum diœcesis Bononiensis edita est post Synodum Diœcesanam Cardinalis Hieronymi Boncompagni.

II. Præfata distinctio inter parva Religiosorum cœnobia, quondam suppressa, & postea redintegrata, atque ea, quæ nunquam suppressa fuerunt, est præ oculis habenda, ne, contra Innocentii Decretum, idem feratur de utrisque judicium. Loquendo itaque de conventibus primi generis, statim excitata est controversia, an ita illi subjacerent jurisdictioni Ordinarii, ut simul censerentur subtracti a jurisdictione Prælatorum Regularium. Et, teste Fagnano *in Cap. Quanto*, *de Offic. Ordinar. num.* 41. decisum fuit, non esse ademptam Prælato Regulari jurisdictionem, qua antea potiebatur, sed eamdem promiscue, seu cumulative, datam etiam Ordinario, ita ut inter utrumque locus sit præventioni. Sed, quia nimis facile foret, ut Superior Regularis semper, atque in omnibus Ordinarium præveniret, ejusque jurisdictionem prorsus eluderet, propterea ab Alexandro VII. certi quidam casus determinati sunt, in quibus, non obstante præventione Superioris Regularis, licere voluit Ordinario causam ad se avocare; & simul quædam regulæ præscriptæ, ad quas & Ordinarii, & Superiores

Re-

Regulares, in eorumdem conventuum regimine, conformare se debeant, quæ videri possunt apud eumdem Fagnanum *citato loco num.* 42.

III. Unica restabat dirimenda quæstio, an scilicet Abbates, Priores, Guardiani, & uno verbo Superiores conventuum, de quibus agimus, teneantur interesse Synodo, ab Episcopo indictæ. Et etiam hanc definivit Alexander VII. suis Apostolicis litteris, datis die 30. Martii 1661. quarum meminere de Aste, Archiepiscopus Hydruntinus, *in Methodo Visitationis Apostolicæ part.* 5. §. 2. *num.* 18. Verhorst *in addit. ad Chokier de jurisdict. in exemptos tom.* 3. *in addit. ad part.* 4. *quæst.* 19. Romaguer. *ad Constitut. Synodal. Gerundens. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 8. Eæque per extensum relatæ a Fagnano *in cit. Cap. Quanto num.* 64. ita se habent: *Cum, sicut accepimus, posito Decreto fel. rec. Innocentii Papæ X. Prædecessoris nostri incipiente, Ut in parvis, die* 10. *Februarii* 1654. *edito, quo parvi conventus, non habentes præscriptum numerum Religiosorum, visitationi, correctioni, & omnimodæ jurisdictioni Ordinarii loci, tamquam super hoc a Sede Apostolica Delegati, plene in omnibus subjiciuntur, dubitetur, an Abbates, Priores, Guardiani, & alii prædictorum conventuum Superiores, ab Episcopo vocati, ad Diœcesanam Synodum accedere teneantur; Nos, ejusmodi dubium tollere cupientes, præfatos Abbates, Priores, Guardianos, & alios parvorum conventuum hujusmodi Superiores, ad Synodum Diœcesanam accedere teneri, si ad eam ab Episcopo, uti Sedis Apostolicæ Delegato, vocentur, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, declaramus, & ita ab omnibus, ad quos pertinet, servari præcipimus.*

IV. Alexandri VII. sanctioni concinit decisio sacræ Congregationis Concilii in causa *Pientina Synodi*, quam, ad uberiorem rei elucidationem, integram atteximus: *Instante Promotore Synodi Diœcesanæ Pientinæ pro declaratione, an Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, datæ fuerunt litteræ pro informatione Ordinario, qui retulit, Guardianum Minorum Conventualium Sancti Quirici, ad Synodum Diœcesanam die* 24. *Septembris proxime elapsi accersitum, comparuisse per Procuratorem, asserendo, non teneri accedere, eo quia Fratres Minores Conventuales obstringi non poterant legibus Synodalibus; Priorem vero Servorum Beatæ Mariæ Virginis se excusasse per epistolam, ex quo dietim visitationem generalem sui cœnobii expectabat; & denique Patrem Guardianum Conventualium civitatis Pientinæ, absque ulla hæsitatione, Synodo interfuisse: unde EE. VV. exorat, ut, ne Superiores hujusmodi parvorum conventuum subjectionem suæ jurisdictionis quodammodo excutiant, licet in iis, quæ respiciunt visitationem, & correctionem, ad tenorem Decreti san. mem. Innocentii X. incipientis, Ut in parvis, semper suam exercuerit facultatem, declarare dignentur, illos teneri ad Synodum accedere, mediante resolutione infrascriptorum dubiorum.*

Primo. An PP. Guardiani, ceterique Superiores parvorum conventuum, te-

teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato. Et, quatenus affirmative.

Secundo: An casu, quo vocati non interveniant, subjacere debeant mulctæ in prædicta Synodo Diœcesana adversus contumaces comminatæ.

Die 16. Junii 1703. sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ad primum respondit affirmative; ad secundum pariter affirmative arbitrio Ordinarii, excepta mulcta pecuniaria.

V. Jam, ut a suppressis, & restitutis, ad parvos conventus, nunquam suppressos, gradum faciamus, si hos actu non incolant sex Religiosi, quorum quatuor sint Sacerdotes, juxta censuram allegati Decreti Innocentii **X.** non secus ac priores, de quibus hactenus, subduntur jurisdictioni Ordinarii loci, & proinde metiendi sunt eodem jure, quo illi. Si vero sex in iis alantur Religiosi, eoque magis si plures, ab Ordinarii jurisdictione penitus eximuntur: quod liquet ex enuntiato Decreto, & diserte declaravit sacra Congregatio super statu Regularium die 29. Novembris 1657. *Sacra Congregatio super statu Regularium censuit, conventus, nunquam suppressos, in quibus actu degunt de familia plures, quam sex Religiosi, minime comprehendi in Decreto san. mem. Innocentii X. quod incipit, Ut in parvis; ac proinde locorum Ordinarios nequaquam posse, in vim dicti Decreti, in hujusmodi conventibus, aut illorum personis, ullam sibi jurisdictionem vindicare:* quam declarationem postquam retulit Panimoll. *decis.* 84. *annot.* 2. *num.* 62. addidit: *Pro cujus observantia decreti respondit sacra Congregatio Concilii in Melphiten. Jurisdictionis 3. Augusti 1686.* Causa autem Melphitensis, quam innuit Panimoll. hæc fuit. Cum Episcopus Melphitensis sacra visitaret Apostolorum limina, quæsivit a sacra Congregatione Concilii, an sibi competeret delegata jurisdictio in parvos suæ diœcesis Regularium conventus, nunquam suppressos, in quibus non alerentur quatuor Sacerdotes, ita ut jus sibi esset, non solum iisdem conventibus annexas Ecclesias, sed & ipsos conventus, ejusque cubicula, ac præterea inibi existentes Regulares personaliter visitare. Et sacra Congregatio die 3. Augusti 1686. respondit: *Servandum esse decretum Congregationis super statu Regularium, editum 29. Novembris 1657.*

VI. Quamobrem Regulares, qui seni, ut præscriptum est, parvis in conventibus, nunquam suppressis, degunt, nisi curam animarum habeant, adstringi nequeunt ad interveniendum Episcopali Synodo; quemadmodum in eadem, quam retulimus, causa *Pientina*, eadem sacra Congregatio Concilii, de his postmodum specialiter consulta, expresse sancivit.

VII. *In sacra Congregatione, habita sub die 16. Junii proxime elapsi, propositis ad instantiam Promotoris Fiscalis Curiæ Episcopalis Pientinæ infrascriptis dubiis, nempe Primo, an Priores, Guardiani, ceterique Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato. Et, quatenus affirmative.*

VIII.

VIII. *Secundo, an casu quo vocati non interveniant, subjacere debeant mulctæ, in prædicta Synodo Diœcesana adversus contumaces comminatæ, rescriptum fuit, Ad primum Affirmative; Ad secundum Affirmative, arbitrio Ordinarii, excepta mulcta pecuniaria. Reclamante autem adversus hujusmodi resolutionem Priore, & Patribus conventus B. Mariæ Virginis Servorum, loci* Scrofani, *sub fundamento, quod dictus eorum conventus non sit comprehensus in Decreto san. mem. Innocentii X. incipiente, Ut in parvis, renovato per Constitutionem san. mem. Alexandri VII. eo quia, ut asseritur, nunquam fuit suppressus, ac semper ibidem manserunt de familia sex Religiosi, Eminentiis Vestris resolvendum proponitur.*

IX. *An respectu dicti Conventus B. Mariæ Virginis loci Scrofani sit standum, vel recedendum a decisis in casu &c.*

X. *Die* 15. *Septembris* 1703. *sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, censuit, conventum Scrofani non esse comprehensum.*

CAPUT TERTIUM.

De obtinentibus dignitates, personatus, officia, & de Vicariis, tum Generali, tum Foraneis.

DIgnitas, Personatus, & Officium, sæpe promiscue accipiuntur: stricte tamen, & juxta juris apices, distincta sunt Beneficia. Dignitatem quippe obtinere dicitur, qui ratione Beneficii, quod possidet, præeminentiam habet, cum jurisdictione in foro externo, sicuti olim erat, & alicubi etiam nunc est Archidiaconatus: Personatum, qui solam præeminentiam, sine jurisdictione, uti Prior, & Decanus: Officium, qui, nec præeminentiam, nec jurisdictionem, sed administrationem dumtaxat habet aliquarum rerum, ad Ecclesiam pertinentium, uti Sacrista, & Thesaurarius. Hi omnes lato quodam loquendi modo, dicuntur Prælati, & eapropter, si sint de Clero Seculari, nec privilegio post Tridentinum impetrato excusentur, tenentur Synodo Diœcesanæ interesse: quod afferunt Massobr. *de Synodo Diœces. cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 9. Gavant. *in praxi Synodi Diœces. cap.* 2. *in annot. num.* 4. Pax Jordan. *lucubrat. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 46. *& seq.*

II. Vicarius Generalis Episcopi, quamquam a jure quandoque dicatur Officialis, ut *Cap. Licet, de offic. Vicar. in* 6. *& in Clement.* 2. *de rescriptis*, attamen in aliquibus regionibus ultra montes, præsertim in Gallia, & Belgio, usus obtinuit, ut ab Officiali distinguatur, & *Vicarius* nuncupetur, qui ea exercet, quæ sunt jurisdictionis voluntariæ; *Officialis* vero, qui jurisdictioni præest contentiosæ: quod testantur Cabassut. *in theoria & praxi Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 1. & Van-Espen *Juris Ecclesiast. tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 12. *cap.* 5. atque Alteserra *in Vindic. Ecclesiast. Jurisdict. lib.* 7. *cap.* 6. Apud nos autem unus & idem Episcopi vices, in utriusque

ju-

jurisdictioni exercitio, gerere consuevit; quod etiam esse juri conformius, observavit Guillelmus Lyndevvode *ad Constitutiones Angliæ lib.* 2. *ad tit. de sequestratione possessionis, & fructuum, verb. Vicarios Generales*, inquiens: *Horum potestas differt ab Officialium principalium potestate, de quibus sequitur in textu: nam Officiales dicuntur, quibus causarum cognitio generaliter per habentes jurisdictionem Ecclesiasticam committitur, & in tales transfunditur cognitio causarum totius diœcesis, non tamen inquisitio, nec correctio, sive punitio criminum &c. Sed Vicarii Generales omnia prædicta facere possunt virtute officii, excepta collatione Beneficiorum*. Quid porro Vicarius Generalis juris habeat quoad Synodum, absente Episcopo, jam supra ostendimus: in præsens asserimus, eum, præsente, atque ita jubente Episcopo, & posse & debere Synodo intervenire; atque insuper affirmamus, maximopere decere & expedire, ut Episcopus velit, suum Vicarium Synodo adesse. Colligimus hæc ex quodam Brevi Gregorii XIV. edito ad dirimendam celebrem controversiam, quam subdimus.

III. Præsidente Cardinali de Castro Metropolitanæ Ecclesiæ Hispalensi, magna excitata est controversia inter Vicarium Generalem, & Capitulum Metropolitanæ super præcedentia sedendi in Synodo: eaque delata ad sacram Congregationem Concilii, cum adhuc indecisa penderet, san. mem. Sixtus V. ita decrevit: *Vicarium, seu Officialem Generalem, præsente Archiepiscopo, vel Episcopo, neque locum in Synodo Diœcesana, aut in Capitulo, a jure communi habere, aut prætendere posse; ipso vero Archiepiscopo, vel Episcopo absente, præcipuum in eadem Synodo locum obtinere debere*. Adversus hujusmodi Breve, prævia aperitione oris, quam de voto sacræ Congregationis Concilii, a Gregorio XIV. obtinuit, reclamavit Cardinalis de Castro, aliudque ab eodem Gregorio reportavit Breve moderatorium decreti Sixti V. hisce verbis conceptum: *Vicarium, seu Officialem, aut Provisorem Generalem Archiepiscopi, cujus præsentia in Synodis Diœcesanis, pro controversiis & litibus dirimendis, & querelis cognoscendis, & decretis statuendis, necessaria omnino est, tam absente, quam etiam præsente Archiepiscopo, primum locum post ipsum Archiepiscopum, & ante Capitulum, vel a Capitulo deputatos, in eadem omnino Synodo Diœcesana de jure habere, & obtinere debere, nisi tamen ex consuetudine legitima Capitulo jus in eadem Synodo Vicarium præcedendi constiterit esse acquisitum*.

IV. Hæc, quæ indicantur in decisione Romanæ Rotæ *in Hispalen. Juris sedendi in Synodo*, 21. Junii 1697. *coram Muto*, edita apud Nicollium *Jur. Canon. tom.* 1. *litt.* C. §. 3. *post num.* 180. eo tantum animo hic retulimus, ut a Gregorio XIV. rationes audiremus, propter quas oportet, ut Vicarius Generalis, etiam præsente Episcopo, Synodo intersit; nam de loco, ubi sedere debeat, infra erit sermo.

V. Præter Vicarium Generalem, qui toti præest diœcesi, alii ab Episcopis constituuntur peculiares Vicarii, dicti *Foranei*, ut extra civitatem in pagis, & oppidis jus dicant, in quibusdam levioris momenti causis, & jurisdi-

risdictionem exerceant, ad certos dumtaxat actus limitatam; a quorum tamen sententiis liberum est ad Episcopum appellare, juxta Glossam *in Clementina* 2. *verb. Foraneo*, ubi Archidiaconus, & Cardinalis, *de rescriptis*, & late deducta per Sbrozzium *de Vicario Episcopi lib.* 1. *qu.* 3.

VI. Ejusmodi Vicariorum originem antiquissimam esse, atque ad Chorepiscopos referendam, non immerito arbitratur Juenin *de Sacramentis dissert.* 9. *qu.* 2. *cap.* 4. Quamquam enim Rabanus Archiepiscopus Moguntinus *in Opusc. de Chorepisc.* quem sequuntur Beveregius *in notis ad Conc. Ancyran. can.* 13. Binghamus *Origin. Ecclesiast. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. Caveus, Blondellus, Tournely, aliique existiment, Chorepiscopos, ordinatione, & charactere, veros Episcopos fuisse; attamen, quod citatus Binghamus fatetur, communior, magisque recepta est opinio, fuisse eos tantummodo Presbyteros, quemadmodum suse probant Turrianus *not. ad can.* LIV. *Nicæn. Arab.* Estius *in* 4. *sent. dist.* 24. §. 30. Anton. Augustinus *epit. Jur. Can. lib.* 6. *tit.* 1. *cap.* 8. 11. & 13. Morinus *de Sacr. Ordinat. part.* 3. *exercitat.* 4. Thomassinus *de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *et* 2. Natalis Alexander *Appendic. ad dissert.* 44. *in sec.* VI. etsi negari haud possit, quandoque contigisse in Chorepiscopum assumi, qui Episcopali charactere esset antea insignitus, & a sua diœcesi ob persecutionis æstum expulsus, aut ejusdem administratione, in alicujus gravis criminis pœnam, legitima auctoritate privatus, quod opportune animadvertunt Bellarmin. *tom.* 2. *Controv. de Clericis lib.* 1. *cap.* 17. Hallier *de sacris Ordinat. sect.* 5. *cap.* 2. *ar.* 2. §. 5. Cabassutius *Notit. Eccles. seculi* IV. *in can.* 13. *Concilii Ancyrani nu.* 6. & Petrus de Marca *lib.* 2. *de Concord. cap.* 13. Siquidem Concilium Nicænum *can.* 8. ita prospexit Episcopis Novatianis, qui ad Catholicam redirent Ecclesiam, ut ab Episcopo loci, sive ad Presbyteri cujusdam oppidani, sive ad Chorepiscopi officium admitterentur; idemque decretum fuisse de Episcopis Meletianis, ad Ecclesiæ unitatem reversis, colligitur ex ejusdem Concilii epistola Synodica apud Socratem *lib.* 1. *cap.* 9. Jam ergo hi Chorepiscopi constituebantur in pagis, & oppidis, ut ea Episcopi loco gubernarent; quamobrem a Ferrando Diacono *Breviar. cap.* 79. vocantur Episcoporum Vicarii: *Chorepiscopi*, inquit, *idest Vicarii Episcoporum*: eamdemque nomenclaturam apud alios habent sacrorum Canonum Collectores. Quia porro Chorepiscopis, præter jurisdictionem ad regimen loci, cui præficiebantur, necessariam, potestas quoque data erat conferendi minores Ordines, quibus tunc temporis accensebatur Subdiaconatus: & aliquando, cum nimirum Episcopali charactere erant exornati, iisdem ab Episcopo loci facultas quoque delegabatur conferendi Ordines sacros: inde factum est, ut Chorepiscopi, tot condecorati prærogativis, eo usque audaciæ devenerint, ut in omnibus se Episcopis æquarent: cumque nec Canones Conciliorum, præcipue Canon sextus Concilii Sardicensis, quartus Toletani XII. vigesimus secundus Francofordiensis, septimus Hispalensis, neque epistolæ Decre-

cretales summorum Pontificum, & signanter epistola olim 88. Leonis Magni (si tamen ejus est, quod recentiores Critici negant) & epistola Leonis III. ad Episcopos Galliæ, quibus Chorepiscoporum refrenabatur insolentia, satis fuissent, ad eos continendos in officio: idcirco seculo VIII. & IX. ita pluribus præcipientibus Ecclesiæ legibus, Chorepiscoporum ordo supprimi cœpit, ac medio circiter seculo X. prorsus extinctus est, quod narrat Natalis Alexander *hist. Eccl. tom.* 4. *ad seculum* IV. *in Append. ad dissert.* 44.

VII. Extinctis Chorepiscopis, solicitudo lustrandi rusticanas parochias, præsidendi parvis oppidis, corrigendi ac puniendi in his degentes Clericos, quæ prius Chorepiscopis competebat, translata est in Archipresbyteros, Archidiaconos, & Decanos rurales: unde Sigebertus *in Chronico* agens de Damaso II. qui Pontificatum iniit anno 1048. Archidiaconos cum Chorepiscopis confudit, ita scribens: *Damasus Papa decrevit, ne quid contra Episcopos præsumant Archidiaconi, qui dicuntur Chorepiscopi, idest villarum, et regionum Episcopi*. Erant igitur Archidiaconi, Decani, & similes, in Chorepiscoporum locum suffecti, Vicarii rurales, seu Foranei Episcoporum. Propterea Concilium Londinense anni 1237. *can.* 2. Archidiaconis, utpote vices Episcopi in sibi commissis diœcesis regiunculis obeuntibus, injungit, ut *in Decanatuum suorum conventibus Sacerdotes maxime in his studeant erudire, docentes eos, qualiter circa Baptismum, Pœnitentiam, Eucharistiam, et Matrimonium debeant se habere*: quemadmodum legitur in Collectione antiqua Spelmanni *tom.* 2. *pag.* 222. etsi in recentiori Wilkins *tom.* 1. *pag.* 650. *Eucharistiæ* nomen omissum sit. Et Concilium Lambethanum anni 1261. *cap.* 31. ac Concilium ad Pontem Audemari anni 1279. *can.* 21. iisdem Archidiaconis, & Decanis ruralibus, veluti jurisdictionem in pagis exercentibus, districte præceperunt, ut in Clericos animadverterent, qui Clericalem Tonsuram non gestarent. Ut porro ejusmodi Vicarii Foranei proprio muneri facilius satisfacerent, a Concilio Coloniensi anni 1266. *can.* 14. Excestrensi anni 1287. *can.* 31. aliisque congestis a Thomassino *de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 76. statutum est, ut eorum quilibet, singulis mensibus, omnes suæ jurisdictioni subjectos Sacerdotes in quamdam veluti ruralem Synodum, coram se congregaret, ubi & eos instruere, & quæ in sua regiuncula corrigenda essent, rescire posset.

VIII. Morem istum partiendi diœcesim in totidem veluti minusculos Episcopatus, quorum singulis suus præsideret Vicarius, etsi pervagatissimus esset in toto fere Occidente, inusitatum tamen fuisse in nostra Italia, asserit laudatus Thomassinus, in quam primum invectum credit a S. Carolo Borromæo, cujus rei causam refert in adeo angustos & coarctatos limites diœcesum Italiæ, ut unus Vicarius Generalis, in civitate residens, visus sit toti diœcesi regendæ sufficere. At suspicamur, virum, ceteroquin eruditissimum, in hoc errasse: nam, ut prætermittamus vesti-

gia,

gia, in plerisque diœcesibus adhuc extantia, antiquæ jurisdictionis, quam in aliqua earumdem parte exercebant Archidiaconi, & Decani, Joannes Franciscus Bonhomius, Episcopus Vercellensis, S. Carolo coævus, a quo, uti narrat Ughellius, anno 1572. fuit Episcopus inauguratus, *in suis Decretis generalibus reformationis Ecclesiasticæ, editionis Coloniensis anni* 1585. *pag.* 119. *et seq.* differit de nostris Vicariis Foraneis; non tamquam recens institutis, sed veluti jamdiu antea inductis, dicens, eos, assumi consuevisse ex Archipresbyteris, & Præpositis oppidorum; quod tamen monet, non oportere esse perpetuum, cum Vicarii Foranei officium illis dumtaxat sit committendum, qui litterarum scientia, morum integritate, ac rerum agendarum usu, præstantiores sunt. De iisdem pariter Vicariis, ante Bonhomium, mentionem fecerat Petrus Franciscus Zinus *in Exemplo boni Pastoris*: adhuc quippe vivente celebri Joanne Matthæo Giberto, Episcopo Veronensi, laudatus Zinus Giberti Constitutiones, typis Veronensibus impressas, evulgavit anno 1542. iterumque Venetiis excudi curavit anno 1563. quarum nova editio denuo prodiit Veronæ anno 1740. Jam autem in hac postrema editione *pag.* 290. profertur testimonium Zini asserentis, ab Episcopo Giberto constitutos fuisse per suam Veronensem diœcesim Vicarios Foraneos: *Porro, cum nec ipse Episcopus* (inquit Zinus), *nec ejus Vicarius, et reliqui ministri, magna negotiorum urbis multitudine distenti, valeant ita accurate ea, quæ ruri gerenda sunt, intueri, et animadvertere, utrum Sacerdotes se recte gerant, imperataque faciant; multos ex Archipresbyteris, et Parochis peritioribus, et magis idoneis, tamquam Vicarios....... constituit*. Vicarios quoque Foraneos nominatos legimus ab Innocentio IV. *in Cap. Romana, de offic. Ordin. in 6.* at ibi Foraneos appellat Vicarios, quos Archiepiscopus Remensis constituere attentaverat in suorum Suffraganeorum diœcesibus. De veris autem Vicariis Foraneis loquitur Clemens V. *in Clem.* 2. *de rescriptis*, ubi differentiam ponit inter Episcopi *principalem Officialem*, ejusque *Officialem Foraneum*, qui in certa diœcesis parte ad certos actus constituitur: notatque ibidem Glossa, ab hoc Officiali Foraneo posse appellationem interponi ad Episcopum, etsi Anastasius Germonius *Animadvers. lib.* 1. *cap.* 7. contra communiter receptam, usuque comprobatam Glossæ opinionem, oppositum suadere conetur.

IX. Verum, quidquid sit de primordiis Vicariorum Foraneorum in Italia, certum est, nunquam apud nos tantam illis tributam jurisdictionem, quantam olim habuerunt, & alicubi etiam nunc habent, extra Italiam, sed eorum facultates ad quædam dumtaxat levioris momenti negotia consuevisse restringi & limitari, quod jam supra observavimus.

X. Illos porro ad Synodum referendo, si ad cœtum pertinent Parochorum, nullus dubitat, debere Synodo adesse: si vero simplices sunt Presbyteri, quamvis nullum possideant Ecclesiasticum Beneficium, idem de iis statuimus, quod de Vicario Generali diximus; arcessitos nimirum ab

ab Episcopo, teneri ad Synodum accedere. Affirmamus præterea, oportere, ut Episcopus omnes suos Vicarios Foraneos ad Synodum vocet, quoniam ab istis, tamquam oculatis testibus, melius, quam a Vicario Generali, certior fieri poterit de iis, quæ in remotis diœcesis partibus occurrunt, & aliquam fortasse Synodalem sanctionem exposcunt.

CAPUT QUARTUM.

De Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatarum.

CAnonicos Ecclesiarum Cathedralium invitandos esse ad Synodum Provincialem, deliberatum fuit in Concilio Provinciali Mechliniensi, celebrato Lovanii anno 1574. *Fuit conclusum, & resolutum, quod posthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium*: apud Martene, & Durand *Thesaur. nov. Anecdot. tom.* 4. *col.* 451. & cum communi docet Fagnanus *in Cap. Etsi membra a num.* 37. *usque ad fin. de his, quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli*. Inviti tamen compelli nequeunt, ut interveniant, quemadmodum idem Fagnanus prosequitur: & si Concilio Provinciali intersint, votum mere consultivum, non decisivum, habent, juxta decretum sacræ Congregationis Concilii, in *Salernitana Synodi*, die 19. Aprilis 1596. *lib.* 8. *decretor. pag.* 174. *Capitulorum Deputatos vocem dumtaxat consultivam in Concilio Provinciali habere*.

II. Quod spectat ad Synodos Diœcesanas, ut vera fateamur, nulla in antiquis Synodis fit mentio Canonicorum: sæpius quidem illis interfuisse, atque interesse debere, legimus, Abbates, Priores, Decanos, & Parochos; quod patet tum ex iis, quæ *hujus libri cap.* 1. *num.* 1. retulimus, tum ex statutis Synodalibus Joannis Episcopi Leodiensis anni 1287. *Mandamus Decanis, & Sacerdotibus, & aliis, qui ipsi Synodo interesse tenentur*; & ex statutis Ecclesiæ Avenionensis anni 1337. *cap.* 8. *Hoc statuto præcipimus & mandamus, ut de cetero Priores, Rectores, Decani, & alii, qui ad Synodum venire consueverint &c.* atque ex statutis Ecclesiæ Meldensis: *Præcipitur districte, ut omnes Presbyteri, Curam habentes, veniant ad Synodum: cit. tom.* 4. *Thesaur. Anecdot. col.* 829. 563. & 891. sed nusquam Canonicos, specialiter nominatos, invenimus. At nihilominus, juxta præsentem disciplinam, ad Diœcesanam Synodum invitandos esse Canonicos Ecclesiarum Cathedralium, communiter asserunt Doctores congesti a Monacello *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 5. Solumque quæstio est, an, invitati, teneantur adesse. Bottus *in tract. de Synodo part.* 2. *in princ. num.* 2. & *seq.* & Massobrius *de Synodo Diœces. cap.* 3. *dub.* 2. affirmant, reluctantes cogi non posse, nisi tamen in Synodo agendum foret de negotiis ad eos pertinentibus, aut de rebus, in quibus ab Episcopo Capituli consilium est exquirendum. Attamen sententia opposita, obstringens Ca-

nonicos Cathedralis ad interveniendum Synodo, saltem per aliquot, e Capituli gremio deputatos, magis recepta est apud Doctores, & usu comprobata. Primo, quia censentur constituti in quadam quasi dignitate, comparanda cum Prioribus, & Decanis, quos semper ad Synodum adactos nuper vidimus. Secundo, quia nunquam accidit, ut in Synodo non tractetur de Horis Canonicis rite persolvendis, de Cleri moribus reformandis, de restauranda Ecclesiastica disciplina, ceterisque, quæ ipsos quoque Canonicos respiciant; in quo rerum eventu, omnes Doctores consentiunt, non licere Canonicis se a Synodo excusare, Barbosa *de offic. & potest. Episcopi part. 3. allegat. 33. num. 11.* Pax Jordan. *lib. 8. tit. 2. num. 59.* Romaguer. *ad Constitut. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 2. num. 15.* & alii, eamdem obligationem extendentes ad eorumdem Canonicorum Coadjutores.

III. Episcopus Illerden. a sua Synodo Diœcesana tentavit excludere Canonicum Pœnitentiarium, quia, ut ajebat, in jure cautum non reperitur, jus illi esse interveniendi Synodo. Sed interposita a Pœnitentiario appellatione ad sacram Congregationem Concilii, hæc censuit, eum nequaquam excludi posse. Si enim invitandi, & admittendi sunt ceteri Canonici, eo magis visus est admittendus Canonicus Pœnitentiarius, qui est quasi Parochus totius diœcesis, & jus habet excipiendi sacramentales diœcesanorum Confessiones, non ex speciali commissione Episcopi, sed a lege, a Concilio scilicet Tridentino, ita ut propterea in iis, quæ spectant ad forum internum, censendus sit Ordinarius; de qua re plura Fagnan. *in Cap. Grave a num. 10. de Præbendis.*

IV. Alii Ecclesiæ Cathedralis Beneficiarii, qui inter Canonicos non cooptantur, ab Episcopo vocari, possunt, & debent interesse, sed veluti singuli, non tamquam constituentes unum corpus, seu collegium, juxta sensum sacræ Congregationis Concilii, expositum a Pignatello *consult. 3. tom. 7.*

V. De Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum censet Massobrius *cit. cap. 3. dub. 2. num. 26.* neque oportere, ut ad Synodum invitentur, neque invitatos adigi posse ad interveniendum, nisi cum fortasse ceteri quoque e diœcesis Clero interesse tenentur. At, cum in supra allegato Concilio Mechliniensi decere visum fuerit, ut Capitula Collegiatarum Ecclesiarum vocarentur ad Concilium Provinciale: *Fuit conclusum, & resolutum, quod posthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani ...... & Capitula Collegiatarum Ecclesiarum provinciæ Mechliniensis, ut per se, vel per suos Procuratores, in Synodo Provinciali compareant:* multo magis oportere existimamus, ut ad Diœcesanam Synodum invitentur: invitatos autem non posse accessum detrectare, ex iis perspicuum fiet, quæ de obtinentibus Beneficia simplicia inferius statuemus. Quare rectius Pax Jordan. *cit. loc. num. 59.* omnes Canonicos Collegiatarum, eorumque Coadjutores, ad Synodum absolute compellit. Quod si Collegiata extra locum sit, ubi Synodus habetur, tunc, ne Ecclesia suo fraudetur servitio,

non

non omnes Canonici, sed aliqui eorum, a Capitulo deputandi, debent omnium nomine Synodum adire, juxta decretum sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium, apud Pignatellum *consult.* 77. *num.* 62. *tom.* 9. & bene deducta per Pacem Jordanum *eod. cit. loc. num.* 60.

VI. Usus obtinuit, ut Canonici tam Cathedralium, quam Collegiatarum Ecclesiarum, postquam quadraginta annorum non interrupto spatio diligenter Ecclesiæ inservierunt, exemptionem consequantur a Choro, atque ab omni absolvantur servitio, deinceps Ecclesiæ præstando, quin tamen idcirco aliquid amittant aut ex Præbendæ fructibus, aut ex distributionibus quotidianis, quas lucrantur, etiamsi absint a loco Beneficii: ea siquidem exemptione obtenta, libertatem pariter nanciscuntur a vinculo residentiæ, juxta declarationem editam a sacra Congregatione Concilii die 17. Decembris 1718. in responsione ad quintum ex dubiis jubilationum propositis a nobis, ejusdem sacræ Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus. Jam autem, si de hisce Canonicis, qui *Jubilati* dicuntur, instituatur quæstio, an teneantur Synodum adire, sine ulla hæsitatione affirmamus, modo tamen ab Episcopo specialiter vocentur: quod colligimus *ex Cap. Cum ad hoc, de Clericis non residentibus*, & decisum deprehendimus a sacra Congregatione Concilii in *Aquilana* 27. Septembris 1659. ad tertium dubium *lib.* 21. *decretor.* & in *Sabinen.* 2. Octobris 1717. *lib.* 67. *decretor.* Potest quippe contingere, ut Episcopus Canonici jubilati, veluti maturioris ætatis, & consilii, rerumque Ecclesiam & Capitulum respicientium magis periti, opera indigeat in Synodo; absonum autem videtur, ut in his circumstantiis ille non teneatur morem gerere Episcopo vocanti, possitque a Synodo se abducere; quemadmodum in re simili ratiocinatur Michael Thomasius *in Tract. de ratione habendi Concilia Provincialia & Diœcesana fol.* 136. Accedit, Canonicum, etiam post obtentum Jubilationis indultum, posse ad servitium Ecclesiæ revocari, si nimirum, ob aliorum ministrorum paucitatem, Divina Officia debito cultu expleri non valeant, quod *in cit. Cap. Cum ad hoc*, Patriarchæ Antiocheno disertis verbis rescripsit Gregorius IX. & censuit sacra Congregatio Concilii in responsione ad quartum ex prædictis dubiis Jubilationum: multo magis itaque poterit Canonicus jubilatus ab Episcopo compelli venire ad Synodum, cum ejus præsentia conferre posse videatur ad Ecclesiæ, totiusque diœcesis utilitatem.

CAPUT QUINTUM.

De Parochis.

DIœcesanas Synodos a prima earum origine potissimum ex Parochis fuisse conflatas, & ratio suadet, & antiquissimi Ecclesiæ Canones nos edocent. Illis quippe, quæ eo semper collimarunt, ut animarum sa-

lutem promoverent, eos maxime intereſſe oportuit, quibus aliqua Dominici gregis portio tradita erat cuſtodienda. Hinc Synodus Diœceſana Antiſiodorenſis anni 578. *can.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 444. ſancivit: *Ut medio Majo omnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant:* & in formula habendi Synodum Diœceſanam, a Burchardo adſcripta Concilio Salegunſtadienſi anni 1022. quod ab aliis *Moguntinum* dicitur, eo quod Salegunſtadium jam tum eſſet Moguntinæ diœceſis, legitur: *Convenientes Presbyteri omnes intrent (Synodum), & ſecundum Ordinationis ſuæ tempus reſideant*. Quibus in locis, ſicuti & in aliis vetuſtis Canonibus, Sacerdotum, & Presbyterorum nomine, Parochos deſignari, advertit Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 2. *num.* 4. inquiens: *Hic nota, omnes indiſtincte Presbyteros ad Synodum admitti; nec mirum, quia, juxta phraſim illius temporis, nomine Presbyterorum veniebant Parochi, adeo ut admittere Presbyteros ad Synodum, idem tunc ſignificaret, quod hodie admittere Parochos*. Enimvero Concilium Liptinenſe anni 743. *tom.* 1. *Concil. Galliæ* editionis Sirmondi *pag.* 538. aperte oſtendit, *Presbyterorum* nomine ſe, non alios, quam Parochos intelligere, cum *can.* 3. ait: *Ut unuſquiſque Presbyter, in parochia habitans, ſubjectus ſit illi Epiſcopo, in cujus parochia habitat; & ſemper in Quadrageſima rationem, & ordinem miniſterii ſui, ſive de Baptiſmo, ſive de Fide Catholica, ſive de Precibus, & ordine Miſſarum, ipſi Epiſcopo reddat, & oſtendat*. In eodem ſenſu *Sacerdotum* nomen uſurpavit Innocentius III. *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed.* cuidam Epiſcopo, quem, Gonzalez exiſtimat, fuiſſe Cantuarienſem, reſcribens: *Abbates, & Sacerdotes, diœceſana lege tibi ſubditos, qui ad tuam Synodum venire contemnunt (dummodo in ipſa Synodo non ducas aliquid ſtatuendum, quod Canonicis obviet inſtitutis) per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum ipſam venire compellas, & debitam tibi obedientiam & reverentiam exhibere*: ubi Innocentium *Sacerdotum* vocabulo Parochos indigitaſſe, obſervat Fagnanus *in comment. ad idem Cap. num.* 2. & 3.

II. Magis diſerte poſteriores Canones Parochos, ſeu Curatos, proprio & ſpeciali nomine expreſſos, ad Synodum compulere. Præter ſupra allegata ſtatuta Eccleſiæ Meldenſis, in quibus *Presbyteri Curam habentes*, ad Synodum ire jubentur; in epiſtola Synodica Raymundi, Epiſcopi Ruthenenſis, anni 1289. habetur: *Præcipimus, ut ad dictam Synodum hiemalem veniant Ruthenam perſonaliter omnes Prælati, & Clerici, & Sacerdotes Curam animarum habentes*: *ſæpius citat. tom.* 4. *Anecdot.* Martene, & Durand *col.* 673. Et inter ſtatuta Eccleſiæ Nemauſenſis, anni 1364. *tit.* 15. *cap.* 2. legimus: *Præcipientes diſtricte, quod Rectores, vel Sacerdotes Parochiales, ſingulis annis ad utramque Synodum veniant: eod. tom.* 4. *col.* 1065. Omnem demum dubitationem aufert Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* clare & manifeſte edicens: *Ratione tamen Parochialium, aut aliarum ſecularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum*

cu-

curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse. Quocirca extra controversiam est, quotquot animarum Curam gerunt, sive Seculares, sive Regulares illi sint, indubia lege adigi ad interveniendum Synodo. Barbosa *ad dictum cap. 2. Trident. num. 26. & de offic. & potest. Episc. part. 3. allegat. 93. num. 5. & seq.* Massobr. *de Synodo Diœces. cap. 2. dub. 2. num. 12.* Amedeus Chirolus *de sacris Conciliis pag. 381. §. Dixi simpliciter, in Biblioth. Max. Pontif.* Roccaberti *tom. 3.* Ildephonsus Clemens de Arostegui *in supracit. Concordia Pastorali part. 2. cap. 12. num. 22.*

III. Aliqua difficultas unice esse poterat quoad Parochos, Ecclesias administrantes, subjectas Prælato *Nullius*, secundæ tamen, & non tertiæ speciei, juxta distinctionem, quam adhibuimus, & explicavimus *lib. 2. cap. 11. num. 1.* Si territorium præfati Prælati secundæ speciei, quod lato quodam loquendi modo dicitur *Nullius*, sit undequaque circumscriptum ab una eademque diœcesi, nullus unquam dubitavit, quin illius territorii Parochi interesse debeant Synodo, ab ejusdem diœcesis Episcopo indictæ: at, cum aliquando contingat, illud territorium a pluribus diœcesibus terminari, disceptatum fuit, cujusnam Episcopi Synodo intervenire deberent. Sed difficultatem enodavit sacra Congregatio Concilii: etenim, cum Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 9. de reform.* statuerit, Ecclesias Seculares, quæ *Nullius* diœcesis esse dicuntur, visitandas esse ab Episcopo viciniori, hoc est, ut ibidem explicat, & decisum narrat Barbosa *num. 4.* ab Episcopo, cujus Cathedralis proximior est territorio, de quo agitur, & frustranea visa fuerit visitatio, nisi Parochi tenerentur accedere ad ejusdem vicinioris Episcopi Synodum, editisque in hac statutis parere; idcirco sacra Congregatio die 12. Februarii 1622. *lib. 12. decretor. pag. 90.* ad dubium his verbis propositum: *An Rectores, qui sunt Nullius diœcesis, teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam illius Episcopi, qui tamquam proximior potest eos visitare*: respondit: *Teneri*. Quam quidem sacræ Congregationis sententiam pluribus exornarunt, aliisque argumentis roborarunt Fagnanus *in Cap. Quod super his, de majorit. & obed.* & Cardinalis Petra *ad Constitut. Apostolic. tom. 5. pag. 131. num. 117.*

CAPUT SEXTUM.

De obtinentibus beneficia simplicia, ceterisque Presbyteris, & Clericis Diœceseos.

Nihil de istis disputandum jam superest, cum, quid de singulis sit statuendum, distincte explicaverit sacra Congregatio Concilii, cujus propterea sanctiones præstat dumtaxat referre. In causa *Tullen.* die 17. Martii 1593. *lib. 7. decretor. pag. 69. Sacra &c. censuit, Episcopum non posse cogere accedendum ad Synodum habentes Beneficia simplicia, nisi ex consuetudine aliud observatum fuerit.*

 II.

II. Quoad ceteros e Clero, nullum habentes Ecclesiasticum Beneficium, eadem sacra Congregatio die 15. Decembris 1629. *lib.* 14. *decretor.* ita consulta: *Episcopus Balneoregien. supplicat per sacram Congregationem responderi, Primo: An ipse cogere possit simplices Sacerdotes non Beneficiatos, & Clericos sacris Ordinibus initiatos, pariter non Beneficiatos, suæ diœcesis, ad interessendum Synodo Diœcesanæ. Secundo: Et quid, si concurrat consuetudo?* respondit: *Posse cogere, quando in Synodo agendum est de reformatione morum, sive de aliqua re, concernente totum Clerum, vel de intimandis decretis factis in Synodo Provinciali: hoc autem casu, in ipsa Synodi convocatione faciendam esse mentionem, quod de prædictis erit tractandum. Ad secundum, concurrente consuetudine, posse.*

III. Utramque responsionem confirmavit in causa *Januen.* die 10. Septembris 1633. *lib.* 14. *decretor. pag.* 780. addens, in circumstantiis, in quibus simplices Beneficiarii, aliique de Clero, Synodo adesse coguntur, *eos non esse admittendos ad votum ferendum pro confirmatione Judicum, & Examinatorum Synodalium.* Idem repetitum fuit in causa *Forosempronien.* die 17. Januarii 1654. *lib.* 19. *decretor. pag.* 302. simulque deliberatum, ut secreto moneretur Episcopus, *ne absque necessitate cogeret Clericos, & Sacerdotes ad interessendum Synodo.* Et, cum Episcopus Sancti Angeli, & Bisaciarum, occasione visitationis sacrorum liminum, sciscitaretur, an posset ad Synodum compellere quemdam suę diœcesis Sacerdotem, obtinentem Beneficium S. Antonii de Vienna, in eadem diœcesi existens, & propria carens Ecclesia; sacra Congregatio die 15. Aprilis 1690. respondit, servanda esse modo allegata decreta, *lib.* 4. *decretor. pag.* 254. *a tergo, &* 255.

IV. Ex quibus sacræ Congregationis sanctionibus, duo plane conficiuntur: Primum nimirum, obtinentes Beneficia simplicia tunc solum Synodo adesse debere, cum legitima consuetudo ad id eos obstringit: Alterum, tam ipsos, quam ceteros e Clero, generatim ad Synodum compelli posse, cum aut de morum disciplina restauranda, aut de re ad omnes Clericos pertinente, agendum est. Hæc non multum arrident Amedeo Chirolo *de Sacris Conciliis pag.* 382. *tom.* 3. *Biblioth. Max. Pontif.* Sed, præter auctoritatem sacræ Congregationis Concilii, cui, vel soli, Chiroli asseclas acquiescere oporteret, illa eadem communi calculo a Doctoribus approbantur, præcipue a Panormitano *in Cap. Quod super his, in primo notabili, de majorit. & obed.* Fagnano *ibid. num.* 3. Botto *in Tract. de Synod. part.* 2. *num.* 18. Azorio *Instit. moral. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 47. *quæst.* 3. Episcopo Crispino *in tract. de Visitatione Pastorali par.* 3. §. 18. *num.* 4. Monacello *in formular. legal. tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 3. *& tom.* 4. *pag.* 104. *num.* 155. quorum postremus illud iterum monet, quod a sacra Congregatione jam audivimus, nimirum oportere, ut Episcopus, ad omnem præcavendam litem, & impediendas querelas, cum omnes Clericos ad Synodum vocat, in convocationis edicto causam exprimat, propter quam id insueti oneris iisdem imponit.

V.

V. Ceterum, quod possit consuetudine induci, ut simplices Beneficiarii, ceterique de Clero obstringantur adesse Synodo, præter ea, quæ Doctores de robore & efficacia consuetudinis generatim adstruunt *ad Cap. fin. de consuet.* manifeste colligitur ex Pontificali Romano 3. *part. tit.* 5. ubi legitur: *Sacerdotes, & Cleri universi, qui ad Synodum de jure, vel consuetudine venire tenentur, conveniant in civitate, vel alio loco, prout Pontifex ordinaverit.* Idemque tam antiquæ, quam recentiores Synodi, ut certum ponunt. Statuta Synodalia Ecclesiæ Avenionensis anni 1337. *cap.* 8. *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 563. hæc habent: *Hoc statuto præcipimus & mandamus, ut de cetero Priores, Rectores, Decani, & alii, qui ad Synodum venire consueverint personaliter, in qualibet Synodo infallibiliter veniant.* Statuta Ecclesiæ Biterrensis anni 1368. *num.* 1. *tom.* 4. *Anecdot.* Martene *col.* 627. ad Synodum vocant, *qui de jure, vel consuetudine venire tenentur.* Et Concilium Provinciale Mediolanense V. *part.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 276. decernit: *Synodo Diœcesanæ universi & singuli Sacerdotes, & Clerici cujuscumque Ordinis intersint, quicumque Canonum jure, vel Ecclesiasticis sanctionibus, vel Tridentino decreto, vel consuetudine, aliave ratione interesse possunt, aut plane debent. Adsint vero inter ceteros, quicumque Beneficium Ecclesiasticum (cujus causa de jure, aut consuetudine adesse debent) in ea diœcesi obtinent, cujus Synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant.*

VI. Neque casu, sed consulto in hoc Mediolanensi Concilio bis mentio facta est consuetudinis; quia, si vera narrat Pax Jordan. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 65. Mediolani reapse consuetudo viget, ut omnes, Sacris initiati, ad Synodum accedant. Recte pariter ibidem cautum est, ut Beneficiarii ejus Episcopi Synodum adeant, in cujus diœcesi Beneficium possident: nam si quis origine subditus sit Episcopo ex. gr. Parmensi, sed Beneficium possideat in diœcesi Placentina, & in hac insuper commoretur; hujus, & non illius Episcopi, Synodo intervenire debet, quemadmodum censuit sacra Congregatio Concilii, apud Fagnanum *in Cap. Quod super his num.* 13. *de majorit. & obed.*

VII. At idem ne juris erit, cum quispiam simplex Beneficium obtinet in diœcesi Placentina, sed domicilium habet in diœcesi Parmensi? De hoc decerni videtur in allegato Mediolanensi Concilio, quod adesse cogatur Synodo Placentinæ. Verum tunc advertendum erit, qua ratione ab alterutro Episcopo ad Synodum vocetur. Si a Parmensi vocetur, tamquam Beneficiarius, eo quod consuetudo ibi invaluerit, ut omnes Beneficiarii ad Synodum eant; non poterit præfatus Clericus ad accessum adigi, quoniam, qua Beneficiarius, Placentino, & non Parmensi, subditur Episcopo: si vero vocetur, non quatenus Beneficiarius, sed quatenus Clericus, quia scilicet eæ circumstantiæ emergunt, quæ omnes Clericos ad Synodum urgent, non poterit accessum declinare, nam, qua Clericus, illi Episcopo subjicitur, in cujus diœcesi degit. Ab Episcopo autem Placentino potest ad suam Synodum

dum cogi, ratione Beneficii, quandocumque casus evenerit, ut alii similes Beneficiarii, diœcesis Placentinæ, compellantur ad Synodum se conferre. Ex quo fit, ut ille, de quo est sermo, eodem anno, ad duplicem Synodum adigi queat; ad Parmensem scilicet, & Placentinam, si ad unam uno nomine, altero ad alteram vocetur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Fratribus Cappellanis Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, curam animarum habentibus, aliisque eidem Religioni inservientibus.

Etsi sacrum Concilium Tridentinum *sæpius cit. sess. 24. cap. 2. de reform.* omnes Regulares, Curam animarum habentes, ad Episcopalem Synodum ire, jusserit; specialis nihilominus instituta est disputatio de Fratribus, quos Cappellanos vocant, Hierosolymitanæ Religionis, in aliqua eidem Religioni annexa, seu subjecta Ecclesia animarum Curam exercentibus: cui quidem peculiari disputationi ansam dederunt amplissima privilegia, quibus, ob ejus præclarissima in Ecclesiam Catholicam merita, Hierosolymitanus Ordo fuit a Sede Apostolica large exornatus. At perpetua & constans sacræ Congregationis Concilii sententia fuit, nullum privilegium Fratribus, de quibus agimus, suffragari, ut a Synodo, ab Episcopo indicta, se possint subtrahere: etenim S. Pius V. in sua Constitutione 104. *tom. 4. part. 3. Bullar. pag. 49. postremæ Romanæ editionis*, aperte declaravit, exemptiones concessas Religioni Hierosolymitanæ nequaquam comprehendere ejusdem Ordinis Religiosos, eisque commissas Parochiales Ecclesias, in illis, quæ animarum Curam respiciunt, in quibus servanda statuit Concilii Tridentini decreta. Idemque iterum sancitum reperitur a Gregorio XIII. *Constitut.* 125. §. 5. *cit. part. 3. tom. 4. Bullarii pag.* 456.

II. Quamobrem, cum sacræ Congregationis Concilii examini subjecta fuerint hæc dubia, in causa *Illerden. Synodi*:

Primo, an Fratres Cappellani sacræ Religionis Hierosolymitanæ, Curam animarum habentes, teneantur convenire ad Synodum Diœcesanam.

Secundo, an iidem Fratres Cappellani, Curam animarum habentes, & Sacramenta in eorum Ecclesiis Regularibus, & exemptis ministrantes Clero, & populo seculari, subjecto Episcopo loci, teneantur ad Diœcesanam Synodum convenire.

Tertio, an iidem Fratres Cappellani, Curam animarum habentes, teneantur interesse lectioni, & conferentiæ casuum conscientiæ ab Episcopo præscriptis propter necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, præsertim contra propositiones damnatas:

III. Die 17. Julii 1683. sacra Congregatio respondit: *Ad primum, secundum, & tertium, Affirmative.*

IV.

IV. Neque solus Episcopus prædictos Fratres Cappellanos cogere potest, ut Synodo interveniant; sed liberam præterea potestatem habet, quas administrant Parochiales Ecclesias, quoad ea pariter, quę ad animarum Curam quoquomodo referuntur, ut Delegatus Apostolicæ Sedis, visitandi, juxta Constitutionem 187. S. Pii V. *cit. part.* 3. *tom.* 4. *Bullarii pag.* 180. Quia porro S. Pius V. expresse ait, se per hanc Constitutionem nullum voluisse afferre detrimentum juri visitandi easdem Ecclesias, quod antea Religioni, ejusque Militibus competebat; inde fit, ut facultas illas visitandi, in his, quæ Curam spectant animarum, censeatur cumulative inesse Episcopo, & Prioribus Hierosolymitanis; illi quidem jure delegato; istis autem jure ordinario: ita tamen, ut, si Episcopi, & Priorum decreta inter se discrepent, illa prævaleant, quæ ab Episcopo sunt edita, juxta plures sacrarum Urbis Congregationum sententias, relatas a Monacello *in form. to.* 1. *tit.* 5. *form.* 2. *n.* 2.

V. Quæ autem diximus de Fratribus Cappellanis, potiori jure locum sibi vindicant in Sacerdotibus secularibus, qui aliquando præficiuntur Ecclesiis Parochialibus, annexis Hierosolymitanæ Religioni. Hi siquidem, cum Religiosi non sint, nullam omnino possunt prætexere causam, cur a Synodo se excusent, aut in aliis parochię administrationem respicientibus, Episcopi jurisdictionem declinent. Hinc, cum in celebri causa *Pragen. Jurisdictionis*, de his sacerdotibus quæsitum fuisset a sacra Congregatione Concilii: *An nominati, seu deputati in dictis Ecclesiis, postquam reportaverint ab Archiepiscopo licentiam pro exercenda Cura animarum, teneantur se conformare Constitutionibus Synodalibus, & ordinationibus Consistorialibus quoad omnia, in ordine ad Sacramentorum administrationem, & Curam animarum:* die 14. Januarii 1708. responsum fuit *Affirmative*, sicuti habetur *tom.* 9. *Thesauri Resolutionum anni* 1740. *pag.* 170.

VI. At, quoniam alii etiam Sacerdotes reperiuntur, seculares quidem, nec Religiosis votis devincti, qui, non Curæ animarum, sed aliis Hierosolymitanæ Religionis sunt servitiis addicti; de his quoque videndum remanet, an, & quando ad Episcopalem Synodum adigi queant. Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 11. *de reform.* decrevit, inservientes Ordinibus Militaribus, & nominatim Religioni Hierosolymitanæ, subjectos esse jurisdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, nisi vel Religiosam professionem emiserint, vel intra Militaris claustri, seu domus septa degentes, Religioni actu inserviant, & sub Ordinis Prælati obedientia vivant. Idem Tridentini decretum instauravit, & distinctius explicavit Gregorius XIII. *cit. Constit.* 125. *Bullar. part.* 3. *tom.* 4. in qua prædictos inservientes, quocumque nomine nuncupentur, iterum subjecit delegatæ jurisdictioni Episcoporum, tam in visitatione, quam extra visitationem, §. 2. *pag.* 455. *Exceptis tamen iis, qui Ecclesiis, aliisque locis dictorum Militum actu serviunt, & intra eorum septa, & domos resident, ac sub eorum obedientia vivunt, quæ omnia debere simul concurrere intelligantur; sive iis, qui legitime, & secundum Regulam prædictæ Religionis professionem fecerint, de qua*

loci

loci Ordinario constare debeat. Quam explicationem & prosequuntur, & illustrant Fagnanus *in Cap. Qui Presbyterum num.* 80. 91. *&* 99. *de pœnit. & remiss.* Monacellus *tom.* 4. *in supplemento ad* 3. *tom. num.* 159. *pag.* 105. Pignatell. *consult.* 22. *tom.* 2. Rota *decis.* 120. *num.* 16. *& seq. part.* 16. *recen.* atque eamdem semper respexit, suasque decisiones ad illam conformavit sacra Congregatio Concilii, præcipue in *Materanen. Jurisdictionis*, 8. Februarii 1659. *lib.* 21. *decretor. pag.* 533. *& seq.* & novissime in *Caputaquen. Jurisdictionis* 19. Novembris 1735.

VII. Eidem itaque distinctioni inhærentes, nullo labore rem nostram conficiemus. In primis enim nihil de illis Sacerdotibus peculiariter dicendum occurrit, qui religiosa vota nuncuparunt; hi quippe inter veros recensentur Religiosos, de quibus satis abunde differuimus. Ad alios vero quod attinet, aut Hierosolymitanæ Religionis obsequiis sunt ita mancipati, ut simul omnes servent & impleant conditiones, quas Concilium Tridentinum, & Gregoriana Constitutio exposcunt; & tunc, cum exemptione fruantur ab Episcopi jurisdictione, in illis dumtaxat eventibus coguntur Synodo interesse, in quibus eodem onere gravantur ceteri exempti, ac ipsimet Regulares: aut ab aliqua ex præscriptis conditionibus deficiunt, & tunc, cum omnino subdantur jurisdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, debent ad Synodum accedere, perinde ac alii diœcesani.

VIII. Quæ hactenus de Hierosolymitano dicta sunt, adamussim congruunt Militari Ordini SS. Mauritii, & Lazari, qui a S. Pio V. *in Constitutione* 43. §. 12. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 339. in omnibus exæquatus est Ordini Hierosolimitano. Hinc, cum nonnulli Sacerdotes diœcesis Uritanæ litteras, quas *Patentales* vocant, obtinuissent a Vicario Commendæ SS. Mauritii, & Lazari, iisdemque muniti se immunes jactarent a jurisdictione Ordinarii; caussa proposita in sacra Congregatione Concilii, & disputato, quod sequitur, dubio: *An Officiales Patentati Commendæ SS. Mauritii, & Lazari, sint exempti a jurisdictione Ordinarii*: die 7. Septembris 1726. responsum fuit *Negative*.

CAPUT OCTAVUM.

De Beneficiariis, Cappellanis, aliisque aggregatis Ecclesiæ in solo Lateranensi fundatæ; de Protonotariis, & subcollectoribus spoliorum; ac de Ecclesiasticis privilegiatis Almæ Domus Lauretanæ.

PRiusquam de istorum omnium accessu ad Synodum instituatur sermo, aliqua necesse est de singulorum exemptionibus delibare.

II. Privilegia, a summis Pontificibus Lateranensi Capitulo concessa, atque a Pio IV. postea revocata, denuo a Sixto V. restituta & confirmata fue-

fuerunt *in Constitutione 29. Bullar. tom. 4. part. 4. pag.* 183. Quocirca ad normam Sixtinæ, quæ hodie viget, Constitutionis, Ecclesiæ fundatæ in solo Lateranensi sunt exemptæ a jurisdictione ordinaria Episcopi, etsi subdantur ejusdem jurisdictioni delegatæ, juxta *decis.* 115. *num.* 7. *&* 9. *decis.* 313. *num.* 9. *in fin. & num.* 12. *cum duob. seq. part.* 9. *recen. & decis.* 485. *part.* 15. *decis.* 375. *num.* 17. *& seq. & decis.* 383. *num.* 5. *&* 6. *part.* 18. *recent.* Aliqua tamen, circa sensum Sixtinæ Constitutionis, remanebat difficultas a Doctoribus excitata; num scilicet, ut Ecclesia dicatur fundata in solo Lateranensi, necesse sit, ut solum reapse fuerit sub vero, proprio, sincero, ac stabili dominio Basilicæ Lateranensis, quod profecto exigere videntur verba privilegiorum eidem Basilicæ competentium, quæ instaurata fuere a Sixto V. quemadmodum adnotavit Monacell. *in formul. legal. tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *num.* 85. an potius satis sit, ut solum, paulo ante Ecclesiæ constructionem, fuerit, data opera, Capitulo Lateranensi donatum, ut nimirum Ecclesia in eo ædificanda subtraheretur ab ordinaria jurisdictione Episcopi. Hoc posterius satis esse censuit olim Rota *decis.* 185. *part.* 15. *recent.* Verum, oppositum decisum est a peculiari Congregatione, hac super re a san. mem. Benedicto XIII. deputata, die 20. Decembris 1726. uti videre est in voto decisivo, quod circumfertur, exarato a Cardinali Aldrovando, tunc Rotæ Decano, eidemque Congregationi adscripto. Ceterum, quidquid sit de qualitate soli, necessaria ad assequendam exemptionem, de qua disserimus, cum in citata Constitutione prohibuerit Sixtus V. Lateranensi Capitulo, ne novas Ecclesias, vel Beneficia erigeret, sine licentia Ordinarii, in cujus diœcesi esset erigenda, & præterea sanciverit, ut quicumque eidem Capitulo annexas, seu addictas Ecclesias regerent, aut Beneficia obtinerent, nullius exemptionis prætextu ab Ordinarii jurisdictione censerentur subtracti, sed exacte servanda edixerit Concilii Tridentini decreta; idcirco sacra Congregatio, ejusdem Concilii interpres, in causa *Pennen. Jurisdictionis*, die 7. Septembris 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 226. discusso articulo: *An Clerici seu Presbyteri aggregati Ecclesiæ, in solo Lateranensi fundatæ, excepto Vicario, sint exempti a jurisdictione Episcopi*; respondit: *Negative, ad formam Constitutionis Sixtinæ*. Et nuperrime, anno scilicet 1735. ab Episcopo Caputaquen. iterum interrogata: *An Beneficiatis Cappellanis, & Patentatis Capituli Lateranensis, existentibus in Caputaquensi diœcesi, competat exemptio ab Ordinarii jurisdictione:* die 17. Decembris denuo respondit *Negative*.

III. Transitum inde facientes ad Protonotarios, cuique exploratum esse credimus, eos originem duxisse a Notariis, qui a S. Clemente I. deputati perhibentur, ad perquirenda, & conscribenda Acta SS. Martyrum, quemadmodum affirmavit Leo X. in sua Constitutione, quæ incipit *Regimini universalis Ecclesiæ*, 11. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pagina* 406. edita in Concilio Lateranensi, quorum sane Notariorum mentio etiam occurrit *in Canone*, seu

seu *Constituto* S. Sylvestri *cap.* 1. quod etsi supposititium habeatur, non esse tamen medio seculo VI. posterius, eruditi consentiunt apud Petrum Coustant *in appendic. ad epistolas Pontificias tom.* 1. *pag.* 43. Ob eorumdem autem muneris excellentiam, dicti sunt Protonotarii, hoc est primi inter Notarios, qui subsequenti etiam ætate, post restitutam scilicet Ecclesiæ pacem, adhuc in Ecclesia Romana perseverarunt, & loco inscribendi Acta SS. Martyrum, aliis, in obsequium Apostolicæ Sedis, gravissimis distenti sunt curis. Quanti porro a Romanis Pontificibus suorum Notariorum dignitas haberetur, vel ex hoc colligitur, quod graviora Ecclesiæ negotia illis gerenda demandarent: siquidem S. Leo Magnus, & Synodus Romana, ad sedandas turbas, ab hæreticis Constantinopoli excitatas, duos statim illuc ablegarunt Romanæ Ecclesiæ Notarios, *epist.* 46. *col.* 23. ejusdem Leonis *cap.* 1. & Gregorius Magnus, cum graves accepisset accusationes adversus Archiepiscopum Calaritanum, misit in Sardiniam Joannem Notarium Apostolicæ Sedis, qui Archiepiscopum cogeret, certis documentis innocentiam suam prodere, *lib.* 2. *indict.* 10. *epist.* 49. *col.* 34. *Operum t.* 2. *col.* 613. narratque Joannes Diaconus in Gregorii Vita *lib.* 2. *cap.* 53. *Oper. tom.* 4. *col.* 64. ab eodem Notarios in provincias longinquas abigi solitos, ad disciplinam Canonum tuendam, aut restituendam. Similiter ab Innocentio III. *lib.* 15. *epist.* 153. *Magistro Maximo Notario nostro* ea in partibus Romaniæ peragenda legimus commissa, quæ summam quamdam auctoritatem, rerumque experientiam desiderarent. Hinc autem evenisse opinamur, ut Protonotarii, utpote præcipui Papæ Administri, olim in Romana aula supra Episcopos sederent, eamque prærogativam obtinuerint usque ad Pium II. qui eos deinceps Episcopis cedere jussit *sua Constitutione* 4. cui totum orbem plausisse, legitur in ejusdem Commentariis 4. *edit. Francofurt. anni* 1614. *lib.* 3. *pag.* 64. Qui plura de Protonotariorum origine, & præstantia scire desiderat, legat Thomassinum *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 104. *& duobus seq.* Cohell. *in Notitia Cardinalatus cap.* 18. Barbosam *Jur. Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 23. Andreuccium *in tract. de Protonotariis Apostolic. part.* 1. *cap.* 2. Quod nostra interest, est animadvertere, ex iis, qui nunc ad Protonotarium officium assumuntur, alios dici *Participantes*, alios *non Participantes*, sed *extraordinarios*, *supranumerarios*, *sive honorarios*, *& titulares*, de quibus Scarfantonius ad Ceccoper. *art.* 1. *lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 14. Participantium Collegium ante Sixtum V. ex septem constituebatur; sed Sixtus V. *sua Constitut.* 19. alios quinque illis adjecit: quare hodie ex duodecim conflatur veris Protonotariis, qui absque ulla dubitatione & controversia, tam in civilibus, quam in criminalibus, sunt plene exempti a jurisdictione Ordinariorum, quibus dumtaxat subduntur quoad Beneficia, quæ in eorum possideant diœcesibus, juxta allegatas Leonis X. & Sixti V. Constitutiones, & late deducta per Fabrum *de Protonotariis cap.* 11. Aliud tamen est de Protonotariis non

Par-

Participantibus: hos quippe, de quibus in præsens solum agimus, Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 11. locorum Ordinariis suppofuit, tamquam Apostolicæ Sedis Delegatis; ex quo inferri putavit Cochier *de jurisdict. in exemptos part.* 1. *quæst.* 18. *num.* 8. omnem prorsus, qua antea fruebantur, exemptionem esse illis ademptam. Sed verius Barbosa *Juris Eccles. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 35. & Faber *de Protonotariis cap.* 11. *num.* 13. existimant, decreti Conciliaris virtute, unice ablatam illis esse exemptionem quoad causas criminales, non autem quoad civiles, in quibus vigere adhuc arbitrantur privilegium, iisdem concessum a Concilio Lateranensi *sess.* 10. atque a Leone X. confirmatum *Constitut.* 11. §. 4. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 406. quo immunes fiunt a potestate Ordinarii in causis excedentibus summam viginti quinque ducatorum.

IV. Quod si quis istius privilegii nudum verborum corticem consideret, facile sibi in animum inducet, enuntiatam restrictionem exemptionis, ad solas causas civiles, excedentes summam viginti quinque ducatorum, intelligendam esse de Protonotariis, habitum, & Rochetum non gestantibus, non autem de illis, qui hisce insignibus induti continue incedunt, quos propterea credat in qualibet etiam minimi momenti civili causa esse ab Ordinarii jurisdictione subtractos. At, qui mentem Constitutionis penitius investigaverit, & contextum perpenderit, rectius existimabit, solum voluisse Pontificem, ut Protonotarii, proprium habitum deferentes, conveniri nequeant coram Ordinario, in causis prædictam summam excedentibus; ceteros vero, habitum non gestantes, in omnibus etiam gravioris momenti causis, reliquisse sub jurisdictione Ordinariorum, quibus alias de jure subduntur. Ita enim, paulo post Concilium Lateranense, Leonis Constitutionem interpretatus est Antonius de Pretis *de jurisdict. Episc. cap.* 8. *per tot. inter tractat. magnos tom.* 13. *part.* 12. *fol.* 368. cui subscripsit Faber *in cit. tract. de Protonotariis cap.* 11. *num.* 8. *& seq.* Et, quod caput est, eamdem interpretationem sequitur sacra Congregatio Concilii, uti videre licet in una *Papien.* 14. Decembris 1630. *lib.* 14. *decretor. fol.* 360. in *Placentina* 20. Augusti 1633. *lib.* 14. *decretor. fol.* 760. & in *Nullius* 19. Januarii 1641. *lib.* 16. *pag.* 520.

V. Quin immo eadem sacra Congregatio, ad arcendas frequentes Ordinariorum conquestiones de excessivo Protonotariorum numero, ex quo Episcoporum auctoritas in dies minuebatur, sæpius consulendum censuit Sanctissimo, ut deinceps in Apostolicis litteris, quibus ejusmodi Protonotarii creantur, expresse adderetur, ne in causis civilibus ulla gauderent exemptione a jurisdictione Ordinarii, quemadmodum, sacræ Congregationis consilium sequutus, addendum præcepit Urbanus VIII. anno 1633. quod legitur *in dicta Placentina lib.* 14. *fol.* 760. Et cohærenter ad hæc bon. mem. Altovitus, sacræ Congregationis Secretarius, in suo suffragio exarato in quadam causa, cui titulus: *Dubia exemptionis*: hæc scripsit: *Crederem, expresse declarandum, Protonotarios non Participantes, etiamsi im-*

immediate creatos a Papa, sive habitum, & Rochetum gestantes, sive non, tam ratione personarum, quam Beneficiorum, subjacere in criminalibus omnimodæ jurisdictioni Ordinarii; in civilibus vero causis, cujuscumque summæ, ejusdem Ordinarii jurisdictioni, in prima instantia, subjacere Protonotarios, habitum, & Rochetum continue non deferentes; illum autem continue deferentes prædictæ jurisdictioni subjacere in prima instantia, in causis summam ducatorum vigintiquinque non excedentibus, & quoad istos agendum denuo cum Sanctissimo, ut in Brevibus apponatur clausula, quod in civilibus omnino subjaceant jurisdictioni Ordinarii. Quocirca Apostolicis litteris, quibus aliquis in numerum refertur Protonotariorum non Participantium, semper hæc inseritur clausula: *Citra exemptiones a sacro Concilio Tridentino sublatas, ita ut nedum quoad criminalia, sed etiam quoad civilia, subjaceas Ordinariis*: uti habetur apud citatum Fabrum *cap.* 2. *num.* 7. Et nos ipsi, qui, amplissimo diplomate, Dignitates, & Canonicos Cathedralis Ecclesiæ Patavinæ, inter honorarios adscripsimus Apostolicæ Sedis Protonotarios, diserte simul declaravimus; per privilegia illis concessa, nihil esse detractum Episcopali jurisdictioni, quod legitur *in nostra Constit.* 92. *Bullar. tom.* 1. Consuli potest Josephi Rigantii Episcopi Aprutini Tractatus *de Protonotariis Apostolicis*, ubi specialiter *in dissert.* 2. *a num.* 112. *ad finem*, hæc omnia, quæ a nobis dicta sunt, confirmantur.

VI. Jam, quod attinet ad Subcollectores spoliorum ad Cameram Apostolicam pertinentium, est in primis animadvertendum, optimo jure summum Pontificem potuisse sibi reservare spolia Clericorum, in pauperes, aliosque pios usus distribuenda, uti bene, post Redoanum, probat Azorius *Instit. moral. part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 2. *quæst.* 4. & in provinciis, in quibus prædicta spolia colliguntur, potuisse Exactores, & Collectores constituere, quorum importunam, quam exaggerat, exactionem facile Clerici eludere queunt, si scilicet bona Ecclesiæ, quæ supersunt, pauperibus erogent, neque in commodum congregent cognatorum: uti bene perpendit Cardinalis Baronius *ad an.* 397. *num.* 64. ubi loquens de his Collectoribus, inquit: *De quorum importuna exactione cum multi querantur, hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona Ecclesiæ, quæ supersunt, non congregarint, sed in pauperes erogarint*. Et adhæret Thomassinus *de Beneficiis part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 57. *sub num.* 9. Horum Collectorum exemptio a jurisdictione Ordinarii certa est, & liquet ex Constitutione 40. Gregorii XIII. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. nov. pag.* 293. & Constitutione 47. Urbani VIII. *Bullar. tom.* 4. sed, cum in sacra Congregatione Concilii disceptatum fuisset, quanta ea esset, & quibus limitibus circumscriberetur, tandem die 27. Februarii 1677. approbante san. mem. Innocentio XI. decretum fuit, Subcollectorum privilegia non impedire, quominus iidem subdantur jurisdictioni Ordinarii, in rebus respicientibus aut Curam animarum, si quam exerceant, aut servitium Ecclesiæ, si Canonicatum, aliudve Beneficium possideant, aliisque pluribus nominatim expressis in eodem decreto,

edi-

edito in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. *pag.* 157.

VII. Edixit præterea sacra Congregatio, ut nonnisi unus pro qualibet diœcesi deputari possit Subcollector, & si plures deputentur, quamvis unus dicatur deputatus pro diœcesi, alter pro loco exempto, intra diœcesim existente, hunc postremum nulla gaudere exemptione, decrevit. Quare, cum in diœcesi Bituntina tres olim reperirentur Subcollectores, unus videlicet pro ipsa civitate, & diœcesi Bituntina, alter pro Abbatia *Nullius* Fasani, tertius pro loco *Nullius* Rutiliani, & Episcopus Bituntinus die 4. Maji 1697. a sacra Congregatione Concilii quæsivisset: *An Subcollectores, deputati pro jurisdictionibus Fasani, & Rutiliani, & commorantes Bitunti, aliqua in dicto loco gaudeant exemptione*: responsum fuit: *Non gaudere; & Episcopum procedere posse in futurum*: uti habetur *lib.* 47. *decretor. fol.* 185. Atque Episcopo Caputaquensi, similem quæstionem proponenti, in Congregatione habita die 14. Martii 1722. cui nos tunc temporis a Secretis eramus, rescriptum fuit, ut servaretur prædictum decretum, editum in *Bituntina*.

VIII. Jactabant olim tam Protonotarii non Participantes, quam spoliorum Subcollectores, se illis adnumerari Sedis Apostolicæ Officialibus, de quibus loquitur textus *in Cap. Cum Matthæus, de hæreticis, & in Cap. Divina in eminenti, de privilegiis, inter Extravag. com.* ac propterea contendebant, se non posse ab Ordinariis ulla irretiri censura, neque Dignitates, & Beneficia non Curata, quæ obtinerent, illorum jurisdictioni subesse; atque hæc opinio adeo eorum menti insederat, ut ipsimet curaverint, ut a sacra Congregatione Concilii examinarentur quædam exemptionis dubia; quorum primum fuit: *An Protonotarii non Participantes, immediate creati a Papa, connumerari debeant inter illos Officiales, de quibus loquuntur Extravagantes, Cum Matthæus, de hæreticis, & Divina in eminenti, de privilegiis, ita ut Ordinarii locorum non possint in illos ferre censuras, & in illorum Dignitatibus, & Beneficiis non Curatis se intromittere, aut quoquomodo immiscere, & judicare, sub pœnis in dicta Extravaganti contentis*: secundum: *An Subcollectores spoliorum pro Rev. Camera Apostolica recenseri pariter debeant inter Officiales, de quibus loquuntur dictæ Extravagantes ad effectum præmissum*. Et sacra Congregatio, re sedulo, de more, discussa, die 16. Maji 1682. ad utrumque *Negative* respondit; & perstitit in decisis die 20. Junii ejusdem anni. Etenim veri Officiales Sedis Apostolicæ, de quibus citati textus, altioris sunt gradus, atque ad graviora procuranda negotia destinati: quod egregie explicat Penia *comment.* 75. *vers. Rursus, in Addit.* ad Eimericum *in Directorio Inquisit. part.* 3. *quæst.* 26. ad quem remittit lectorem Glossator marginalis *eadem Extravag. Cum Matthæus*: unde audiendus non est Gonzalez, qui, unico citato Eimerico, oppositum asseruit *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 51. *num.* 82.

IX. Quibus adnotatis, indubitanter concludimus, nullum ex iis, de qui-

quibus in præsens differimus, posse a Synodo se excusare, si huic alias interesse deberet. Quod profecto de Beneficiariis, & Cappellanis, addictis servitio Ecclesiæ Capituli Lateranensis, atque insuper de Protonotariis non Participantibus, est luce meridiana clarius: illi quippe nulla fruuntur immunitate a jurisdictione Ordinarii; & istorum exemptio, etiamsi habitum, & Rochetum continue gestant, restricta est ad solas causas civiles, excedentes summam ducatorum viginti quinque, uti ex iis patet, quæ præmisimus. De Subcollectoribus autem spoliorum, omnem dubitationem, si qua antea subesse poterat, abstulit sacra Congregatio Concilii in præfato decreto anni 1677. cujus verba sunt: *Et quod majoris momenti est, ne, prætextu hujusmodi officii, Cura animarum, servitium Ecclesiæ, ac Divini cultus, morumque honestas, detrimentum patiantur, declaravit ... minime gaudere exemptione in concernentibus Curam animarum, & respective adimplementum onerum ipsarum Præbendarum, & eadem ratione non gaudere Canonicos, & alios Beneficiatos Subcollectores in concernentibus servitium Ecclesiæ, & adimplementum onerum ipsorum Canonicatuum, & Beneficiorum, nec lucrari distributiones quotidianas, si non inserviant. Insuper teneri ratione Beneficiorum, quæ obtinent, ad publicas Processiones accedere., solvere Cathedraticum, & subsidium charitativum, & interesse Synodo, ac visitationi, non tamen pluries, quam semel in anno.*

X. Neque sacra Congregatio ejusmodi decreto novum obligationis vinculum in Subcollectores injecit, sed libertatem, quam affectabant, iterum compescuit; siquidem jam antea, anno nimirum 1654. die 21. Martii Episcopo Cajacen. sciscitanti: *An in casibus, in quibus Clerici Beneficiati tenentur interesse Synodis Diœcesanis, & ad publicas Processiones accedere, possit Episcopus cogere etiam pœnis censurarum Clericos Subcollectores, præsertim actu in Subcollectoria non inservientes, ut Synodis intersint, & ad publicas Processiones accedant*: eadem sacra Congregatio responderat: *Episcopum cogere posse etiam Clericos Subcollectores, ut Synodis intersint, & ad Publicas Processiones accedant, lib. 19. decretor. pag. 329.*

XI. Denique, quod pertinet ad Ecclesiasticos Almæ Domus Lauretanæ servitiis addictos, eoque nomine ab Ordinarii jurisdictione exemptos, cum inter eos, & Episcopum Recinetensem ac Lauretanum controversia esset, an posset hic eos compellere, ut Synodo Diœcesanæ interessent; propositum nobis fuit dubium his verbis conceptum: *An occasione convocationis Synodi liceat eidem Episcopo vocare ad se Ecclesiasticos privilegiatos Almæ Domus, tam ad Concilium, quam ad reliquos actus necessarios pro explenda dicta Synodo, eodem modo, quo se gerit respectu suorum subditorum: Et an facultate delegata possit renuentes debitis pœnis compellere*. Nos autem omnibus mature pensatis, respondimus: *Affirmative quoad utramque partem*: ut videre est *in Appendice ad tom. 2. Bullarii nostri pag. 26. num. 28.*

CA-

CAPUT NONUM.

De Laicis.

VIros Principes, ac præsertim Romanorum Imperatores, vel per se, vel per suos Legatos adstitisse Conciliis Generalibus, exploratissima res est, quam nemo unquam inficiabitur. Nullus quippe est, qui nesciat, Constantinum Magnum Nicæno I., Marcianum Chalcedonensi, Philippum Francorum Regem Viennensi, Sigismundum Imperatorem Constantiensi interfuisse Conciliis; ut alios multos prætereamus Reges, & Principes, qui suos Oratores ad Œcumenicas Synodos, & speciatim ad omnium novissimam Tridentinam miserunt. Non adfuerunt tamen Conciliis tamquam Judices, ut vel de Fidei dogmatibus sententiam ferrent, aut de rebus Ecclesiasticis judicarent: *Nefas est enim* (ajebat Theodosius junior in epistola ad Ephesinam Synodum) *qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis & consultationibus se se immiscere*: *tom.* I. Collectionis Harduini *col.* 1346. sed ut Patrum securitati prospicerent, tumultuantes compescerent, & quæ definienda atque decernenda forent, sua auctoritate foverent & tuerentur, sicuti egregie scribebat Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in tractatu de reformatione Ecclesiæ *tit. de reform. Laicorum, & Principum*, inquiens: *Propter præmissa expedit, quod Reges, & Principes mittantur ad Generalia Concilia, non ad onerandum, & confundendum, sed ad honorandam, & confortandam Ecclesiam, & ad ea, quæ ibi decreta fuerint, quantum in eis est, exequendum*: quod etiam adnotarunt Bellarminus *lib.* I. *de Concil. cap.* 15. & Thomassinus *de Conciliis dissert.* 3. & 10. Neque difficultatem facit, quod in Actis Concilii Chalcedonensis, Anatolius Magister Militum, Palladius Præfectus Prætorio, Tatianus Præfectus Urbi, aliique nobiles Laici, qui Imperatorem comitabantur, & veluti ejusdem asseclæ Concilio interfuerant, vocentur *gloriosissimi Judices*: ita quippe vocantur, non quod haberent munus judicandi in Concilio, sed quod ita extra Concilium, honoris causa, communiter appellarentur; nam, uti bene animadvertit du Cangius, nomen Judicis, & Comitis sæpe legitur promiscue usurpatum; quoniam ex numero Comitum, qui Imperatoris, sive Regis latus assidue tegebant, eumque comitabantur, Judices eligebantur, qui ad provincias regendas mitterentur.

II. At, quamvis propter indicatas rationes maxime deceat, ut Principes sua, vel Legatorum præsentia, Œcumenica Concilia cohonestent; nihil tamen proinde Conciliorum auctoritati detrahitur, si ab illis & se, & suos Legatos abducant. Unde audaciam Vigorii, qui non veritus est scribere, Concilium Tridentinum non fuisse legitimum, eo quod ab eo recesserint Legati Regis Galliarum, jure meritoque retundit Duvallius

part. 3. quæst. 7. ita illum redarguens: *Quod autem Legati Regis Christianissimi a Concilio secesserint, quia honor illis debitus servatus non fuerat, nihil quidquam Vigorii intento favet: sicut enim eorum præsentia majorem vim decretis Fidei non conferebat, cum solis Prælatis, non autem Principibus, minusque eorum Vicariis, & Legatis, jus decernendi de Fide, & moribus Ecclesiæ conveniat; ita nihil quoque eorum absentia de robore eorumdem decretorum quidquam detraxit. Legati enim, Concilio præsentes, discere debent, non docere; audire, non loqui; decreta servare, & non condere.*

III. Non ita porro res se habet, cum, non de Œcumenicis, sed Provincialibus Synodis agitur; his siquidem intervenire non consuevisse Laicos, quantacumque, etiamsi Imperiali, præfulgerent dignitate, testantur Nicolaus I. & octava Synodus, quæ est Constantinopolitana IV. Ille quippe epistola ad Michaelem Imparatorem, qui adfuerat pseudosynodo Constantinopolitanæ, contra sanctissimum Præsulem Ignatium coactæ, ita eumdem alloquitur *tom. 5.* Collectionis Harduini *col.* 158. *Dicite, quæsumus, ubinam legistis, Imperatores antecessores vestros in Synodalibus conventibus interfuisse? Nisi forsitan in quibus de Fide tractatum est, quæ universalis est, quæ omnium communis est, quæ non solum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos.* Et octava Synodus Nicolao consentiens *cap. 17. cit. tom. 5. col. 907.* hæc ait: *Illud autem tamquam perosum quiddam ab auribus nostris repulimus, quod a quibusdam imperitis dicitur, non posse Synodum absque Principali præsentia celebrari, cum nusquam sacri Canones, convenire seculares Principes in Conciliis, sanxerint, sed solos Antistites. Unde nec interfuisse illos Synodis, exceptis Conciliis Universalibus, invenimus: neque enim fas est, seculares Principes spectatores fieri rerum, quæ Sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt.*

IV. Non ignorabant enimvero sapientissimi illi Concilii Patres, Dionysium Exconsularem, a Constantino Magno delegatum, interfuisse Synodo Tyriæ anni 335. sed simul sciebant, hac ipsa de causa fuisse illam reprobatam a Concilio Alexandrino in sua epistola Synodica, apud S. Athanasium *in Apol. contra Arian. num.* 8. ita loquente: *Quomodo Synodum vocare audent, in qua Comes præsidebat? tom. 1. part. 1. Oper. pag.* 130. Neque eosdem latebat, alias similes Synodos, contra Athanasium congregatas, ob eamdem rationem, quod scilicet illis potentes Laici interfuissent, illegitimas reputatas fuisse a Liberio Papa, qui nomine Imperatoris Constantii, ab Eusebio Spadone rogatus, ut in Athanasii damnationem, a pluribus pseudosynodis factam, subscriberet, inter cetera reposuit: *Ecclesiastica Synodus procul palatio cogatur, ubi nec Imperator compareat, nec Comes accedat, nec Judex comminetur:* quod refert Athanasius *in histor. Arianor. ad Monachos num. 36. loc. cit. pag.* 365.

V. Non idcirco tamen negamus, posse quandoque Reges, & Principes, aliosque Laicos particularibus Episcoporum conventibus adesse, si nimirum ita ferat consuetudo, aut ab Episcopis, ex aliqua rationabili cau-

causa, libere & sponte invitentur, aut illorum præsentiam rerum circumstantiæ exposcant, puta, si de rebus politicis, Principem & populum respicientibus, tractandum sit. Etenim Concilio Toletano VIII. anni 653. plures subscripsisse legimus Comites Palatinos, quos, antiqua consuetudo, ad illud introducendos suaserat, quemadmodum in allocutione ad Synodum ajebat Recesvinthus Rex: *Vos etiam illustres viros, quos ex officio Palatino huic sanctæ Synodo interesse primatus obtinuit*: *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 955. Concilium vero Toletanum IV. anni 633. *cap.* 4. Laicos arbitrio Concilii admitti permisit: *Post ingressum omnium Episcoporum, atque consessum, vocentur deinde Presbyteri, quos causa probaverit introire .... deinde ingrediantur Laici, qui electione Concilii interesse meruerunt*: *tom.* 3. *cit. Collect. col.* 580. Ad Concilium autem Epaonense anni 517. Viventiolus Episcopus Lugdunensis, in convocationis epistola etiam Laicos invitavit: *Præsenti protestatione denuntio conventum Episcoporum omnium sortis nostræ circa Septembris mensis initium, in Epaonensi parochia mox futurum, ubi Clericos, prout expedit, convenire compellimus; Laicos permittimus interesse: ut, quæ a solis Pontificibus ordinanda sunt; & populus possit agnoscere*: *cit. Collect. tom.* 2. *col.* 1046. Ac tandem Carolus Magnus, & Ludovicus Pius pluribus interfuerunt Episcoporum cœtibus, in quibus, non de solis rebus Ecclesiasticis, sed de aliis, ad politicum regni regimen spectantibus, actum & deliberatum fuisse, ex eorumdem Actis apparet. Iisdem vero urgentibus circumstantiis, & accedente Patrum assensu, posse etiamnum Laicos ad Concilium Provinciale admitti, tradidit Guillelmus Durandus junior, Episcopus Mimatensis, in tractatu *de modo Generalis Concilii celebrandi*, quem jussu Clementis V. summi Pontificis edidit, & Concilio Viennensi obtulit, ubi *part.* 2. *tit.* 11. agens de Concilio Provinciali, & de modo in eo retinendo, inquit: *Post ingressum omnium Episcoporum, atque consessum, vocentur deinde Presbyteri, quos causa probaverit intrare. Nullus se inter illos ingerat Diaconorum. Post hos ingrediantur Diacones probabiles, quos ordo poposcerit interesse*: *& corona facta de sedibus Episcoporum, Presbyteri a tergo eorum resideant; Diacones in conspectu eorum stent; deinde ingrediantur Laici, qui electione Concilii interesse meruerunt*. Ruthenorum Synodus Provincialis, Zamosciæ habita anno 1720. ac Romæ edita typis sacræ Congregationis de Propaganda Fide anno 1724. *sub. tit.* 19. exhibet eorum nomina, qui Synodo interfuerunt, eique subscripserunt; quorum primus est Hieroymus Grimaldus Archiepiscopus Edessæ, Apostolicæ Sedis Nuntius, Synodi Præses, quem postea Clemens Papa XII. inter Presbyteros S. R. E. Cardinales adlegit; mox sequitur Archiepiscopus Kioviensis totius Russiæ Metropolitanus, deinde Episcopi, ac demum Archimandritæ; nec ullus omnino Laicus intervenisse legitur. Contra vero in Synodo Provinciali Syrorum Maronitarum Montis Libani, in quam anno 1736. convenerat ejusdem Nationis Patriarcha Antiochenus cum subjectis

H 2 sibi

sibi Archiepiscopis, Episcopis, & Clero seculari, ac Regulari, præsidente in ea Josepho Simonio Assemani Præsule, Apostolicæ Sedis Ablegato, post subscriptiones dicti Patriarchæ, & Archiepiscoporum, ac Episcoporum, longus adjungitur catalogus Magnatum secularium, qui eidem Synodo, juxta antiquam consuetudinem, interfuerunt; cui quidem catalogo sequens inscriptio præfixa est: *Magnates, qui Synodo interfuerunt ex Gazenis Ageltonæ, & Gustæ Dominis, ex Habaiscis Gaziri Dominis, ex Montis Libani, & Antilibani Dominis*. Tum subjiciuntur eorum nomina. Hujus Synodi Acta nondum typis edita sunt, sed manuscripta asservantur in Tabulario supradictæ Congregationis de Propaganda Fide.

VI. Sed, præter recensitas circumstantias, nullum jus sibi arrogare possunt Principes, eorumve Administri interveniendi Synodis Provincialibus. Hinc summi Pontifices Pius IV. & S. Pius V. vetuerunt, ne quispiam nomine Regio admitteretur ad Synodum Provincialem Toletanam, ea tempestate indictam; sed Synodi acceleratio prævertit Pontificum mandata, quæ per Apostolicum Nuntium fuissent Archiepiscopo significanda. Cumque subinde aliud simile Concilium, præsente Legato Regio, anno 1582. fuisset Toleti celebratum, sacra Congregatio Concilii noluit illius decreta approbare, nisi prius Legati nomen ex Concilii Actis expungeretur: & quamquam Cardinalis Quiroga, Archiepiscopus Toletanus, pluribus ab antiquitate petitis exemplis, ostendere conatus sit, insuetum non esse, ut Ministri Regii in Conciliorum Provincialium Actis nominentur, ea tamen visa sunt non congruere præsenti disciplinæ, præsertim post Tridentinum vigenti, cum paucis exceptis in Hispania habitis, non facile sit aliud Provinciale Concilium reperire, cui Regii Administri interfuerint, sicuti scite ad eumdem Cardinalem Quiroga anno 1584. rescripsit Cardinalis Philippus Boncompagnus: *Nunquam invenitur, seculares Principes, eorumve Nuntios interfuisse Conciliis, nisi Universalibus, ubi agitur de Fide, reformatione, & de pace*. Quocirca, post longas hac super re habitas disceptationes, tandem Gregorius XIII. suis Apostolicis litteris, in forma Brevis datis die 26. Januarii 1585. nomen Regii Legati ex præfato Concilio omnino deleri, mandavit. Tota hujus rei series descripta reperitur *lib. 4. decretor. sacræ Congregationis Concilii pag.* 18. & 19. & narratur a Cardinali de Aguirre *tom. 4. Concilior. Hispaniæ pag.* 224. & *seq.*

VII. Non exinde tamen fas est inferre, integrum nunc amplius non esse Episcopis Laicos ad Synodum invitare, non quidem ut intersint tamquam Judices, quod nunquam licuit, sed tamquam meri auditores, seu testes eorum, quæ decernuntur, quod olim a Viventiolo factum, paulo ante audivimus; quoniam etiam nunc tales circumstantiæ occurrere possunt, quæ Laicorum præsentiam Synodo valde utilem, & fructuosam reddant. Quamobrem eadem sacra Congregatio Concilii post præfatum decretum editum in causa *Toletana*, die 22. Aprilis 1598. in alia causa *Turritana* dixit: *Gubernatorem, aliosque Laicos non debere Concilio Provinciali inter-*

tereſſe, *niſi a Synodo fuerint invitati : lib. 9. decretor. pag. 66. a tergo* . Idque certum ponit Cæremoniale Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 7. ubi loquens de Conciliis Provincialibus, etiam Laicis locum aſſignat : *Sedilia in Eccleſia diſponentur, in Provincialibus quidem capacia pro numero Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Eccleſiaſtica dignitate fulgentium, item pro Canonicis, ac etiam pro Laicis, ſi qui interfuturi ſunt* . Recte nihilominus, & opportune Pignatellus *conſult.* 70. *tom.* 1. Epiſcopos monet, ut caute in hoc ſe gerant, neque nimis faciles ſe præbeant in Laicis ad Synodum invitandis, ne quod ab initio meræ voluntatis, & urbanitatis fuit, tractu temporis fiat neceſſitatis.

VIII. Ut jam a Provincialibus ad Diœceſanas Synodos progrediamur, non prorſus ab antiquis moribus alienum fuiſſe arbitramur, ut ad iſtas pariter quandoque Laici introducerentur: quoniam in Concilio Tarraconenſi anni 516. edito a Garzia Loaiſa, & relato ab Ivone *part.* 5. *cap.* 158. ſtatutum reperimus, Synodos ab Epiſcopis eſſe per litteras indicendas: *Ut non ſolum de Cathedralibus Eccleſiæ Presbyteris, verum etiam de Diœceſanis ad Concilium trahant, & aliquos de filiis Eccleſiæ ſecularium ſecum adducere ſtudeant*. At hic mos ita poſtea obſolevit, ut diſputent Doctores, an in ullo rerum eventu liceat nunc Epiſcopo Laicos ad ſuam Synodum admittere. Monacellus *cit. tom.* 1. *formul.* 3. *n.* 6. & Dominus de Aſte *in Methodo Viſitationis Apoſtolicæ part.* 5. §. 3. *num.* 23. id arbitrio Epiſcopi plene permittunt. Sed his refragatur ſacra Congregatio Concilii, quæ in cauſa *Oriolen. Synodi*, interrogata: *An Epiſcopus poſſit ad Synodum vocare Laicos, ſi eorum conſilio uti velit:* reſpondit: *Epiſcopum non poſſe: lib.* 14. *decretor. pag.* 600. *&* 601. Bottus *de Synodo part.* 2. *n.* 38. Laicos admittendos affirmat, cum de communibus Clericorum, & Laicorum negotiis eſt deliberandum. At Maſſobrius *de Synodo cap.* 3. *dub.* 3. & Romaguer. *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *n.* 20. Botti aſſertionem ita temperandam exiſtimant, ut tunc Laici admitti quidem poſſint, ſed non neceſſario debeant. Nos vero coherenter ad ea, quæ de Synodo Provinciali diximus, hæc ſtatuimus. Primum, jus commune obſiſtere Laicis, ne Synodo ſe intereſſe debere contendant: Secundum, non obſtante hac juris ſeveritate, aliquid nihilominus eſſe deferendum contrariæ conſuetudini, ſi alicubi jam invaluerit: Tertium, etiamſi ejuſmodi conſuetudo nondum ſit inducta, poſſe Epiſcopum ex aliqua gravi urgentique cauſa ad ſuam Synodum Laicos admittere, dummodo tamen ſuffragium non ferant: Quartum, inter ſufficientes cauſas illos admittendi, non poſſe eam annumerari, quam ſacra Congregatio jam rejecit, quod ſcilicet Epiſcopus Laicorum conſilio indigeat; commode quippe poteſt eos extra Synodum conſulere: Quintum demum, cavendum eſſe Epiſcopis, ne ſine vera & gravi neceſſitate Laicos ad Synodum arceſſant; paulatim enim poſſent illi, conſuetudinis obtentu, jus interveniendi ſibi deinceps arrogare, quod jam nuper de Synodo Provinciali cum Pignatello animadvertimus.

IX. Hinc Odo, Episcopus Parisiensis, in suis Constitutionibus Synodalibus, quas anno 1198. condidit, quamvis Laicos a prævio ad Synodum apparatu non excluserit, districte tamen præcepit, ut ante sessionis initium e Synodi loco repellerentur: *Finito sermone* (inquit) *licentiabit Episcopus Laicos, & Scholares, & alios Clericos, qui non debent Synodo interesse*: *tom. 6.* Collect. Harduini *part. 2. cap. 2. col.* 1937. Idemque anno 1289. faciendum decrevit Raymundus, Episcopus Ruthenensis, in supra citata epistola Synodica: *In utraque vero die, completo sermone, Laici a loco, ubi tenebitur Synodus, expellantur*: quod pariter præscribunt sæpius laudata statuta Ecclesiæ Meldensis *tom. 4. cit. Anecdot. col.* 891. At S. Carolus Borromæus in suis Synodis, quo liberius posset Clericorum vitia redarguere, Laicos ante sermonem ab Ecclesia exire jussit, teste Giussano *in ejus Vita lib. 2. cap. 16.*

CAPUT DECIMUM.

De ordine Sedendi in Synodo.

EXtra omnem controversiam est, primum, & spectabiliorem locum deberi Episcopo, juxta textum *in Can. Episcopus in Ecclesia, dist. 95.* & decretum Tridentini *sess. 25. cap. 6. de reform. Episcopis præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, eisque in Choro, & in Capitulo, in Processionibus, & aliis actibus publicis, sit prima sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas.* Aliud tamen est de Synodis, sive Generalibus, sive Nationalibus, quibus una cum Episcopis simul intersint S. R. E. Cardinales: hi siquidem, etsi Episcopali careant charactere, ob eorum tamen officii, ac dignitatis præstantiam, Episcopis præferuntur, supra quos sedisse legimus in Concilio Lugdunensi I. sub Innocentio IV. in cujus Actis habetur *tom. 7.* Collectionis Harduini *col.* 378. *Ad dexteram, & in eminentioribus locis sederunt Episcopi Cardinales, ex altera vero Presbyteri Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi post eos.* In Concilio quoque Lugdunensi II. anni 1274. sub Gregorio X. Cardinales omnibus antelatos Episcopis, & Metropolitanis, legitur apud Raynaldum *ad eumd. annum nu. 3.* Eamdemque loci prærogativam Cardinalibus delatam in Concilio Florentino, ex ejusdem Actis liquet. In Concilio pariter Romano anni 1059. sub Nicolao II. quod ex antiquo codice Vaticano transcriptum, publici juris fecit Petrus Possinus, Cardinales, ante Episcopos, Conciliaribus decretis subscripserunt, *tom. 6.* Collectionis Harduini *part. 1. col.* 1066. Nec mirum est, Cardinalibus, qui supremi Ecclesiæ Moderatoris consiliarii sunt, eique, tamquam membra suo capiti adhærent, hanc attribui præeminentiam, cum in Ecclesia Constantinopolitana eamdem obtinuerint septem Diaconi Cruciferi, quin immo etiam Syncelli, hoc est simplices Clerici, aut Monachi, familiares, & com-

commensales Patriarchæ, qui loco superiore in Synodis sedebant, quemadmodum ad rem observat Christianus Lupus *in schol. & not. ad can. Concil. tom.* 2. *pag.* 1474. *& tom.* 3. *pag.* 441. Durum nihilominus visum est Henrico Archiepiscopo Cantuariensi, sibi Regni Primati, atque Apostolicæ Sedis Legato nato, juxta text. *in Cap.* 1. *de offic. Legat.* anteponi Joannem Kemp, Archiepiscopum Eboracensem, ab Eugenio IV. purpura decoratum, cui propterea cedere recusavit: verum, cum excitatam ab Henrico de præcedentia quæstionem resciverit Pontifex, litteris ad eumdem datis, primum in sedendo locum, honoremque, supra quosvis Episcopos, & Archiepiscopos, Cardinali adjudicavit: quæ quidem Eugenii litteræ, in quibus Cardinalitiæ dignitatis eminentia summopere celebratur, referuntur a Raynaldo *ad an.* 1439. *num.* 40. a Cardinali Jacobatio *de Conciliis lib.* 1. *pag.* 35. extantque *Bullar. Rom. pag.* 21. *tom.* 3. *par.* 3. Latæ tamen ab Eugenio sententiæ non acquievit Archiepiscopus Gnesnensis, Regni Poloniæ Primas, qui paucis postea annis, idest ann. 1449. in Comitiis Petricoviensibus de loci prærogativa contendit cum Cardinali Sbigneo, Episcopo Cracoviensi; quam tamen Nicolaus V. iterum Cardinali asseruit, uti narrat citatus Raynaldus *ad an.* 1449. *nu.* 8. cumque Archiepiscopus ad Regem provocasset, negavit Rex, se posse causam pertractare, quam summus Pontifex sua sententia terminaverat, sicuti prosequuntur Spondanus *ad eumdem annum num.* 14. & Cromerus *lib.* 22. Hæc, de quibus plura Jacobus Andrea Crusius *tract. de præcedentia cap.* 3. incidenter & cursim: scimus quippe nullam de hujusmodi præcedentia quæstionem moveri posse in nostra Synodo Diœcesana, cui unicus præest Episcopus; eique propterea principem locum deberi, nemo unquam dubitavit.

II. Post Episcopum, ante ceteros assidere debet Vicarius Generalis, qui ratione jurisdictionis, quam in omnes exercet diœcesanos, omnibus dignitate antecellit, sicuti late ostendunt Sbrozzius *de Vicario Episcopi lib.* 2. *quæst.* 25. Leo *in Thesauro Fori Ecclesiastici part.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. *&* 11. atque a sacra Congregatione Concilii decisum, testatur Jacobus Gallus *consul.* 62. *n.* 13. referens decisionis verba, quæ sic sonant: *Vicarium Generalem, tam præsente, quam absente Episcopo, præcedere debere Canonicos, & Dignitates Ecclesiæ Cathedralis, etiam in Synodo.* Gallo adstipulatur Scarfantonius in Addit. ad Ceccoper. *lib.* 4. *tit.* 3. *sub num.* 21. aliam adducens ejusdem sacræ Congregationis decisionem, hisce verbis conceptam: *Vicarium in Synodo locum habere ante Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis.* Quapropter Robusterius, Rotæ Auditor, in suo voto impresso apud Gratianum *discept.* 3. *num.* 23. egregie confutatis duobus contrariis consiliis 51. *&* 52. Jacobi Menochii, universim & generatim adstruit Vicario Generali præcedentiam tam in Synodo, quam extra Synodum, supra Ecclesiæ Cathedralis Capitulum, ejusque Dignitates: quod etiam affirmant Fagnanus *in Cap. Ad hæc, num.* 29. *de præbendis*, Pani-

moll. *decis.* 1. *adnot.* 5. *a num.* 2. *ad num.* 46. *& adnotat.* 16. *n.* 1. *et seq.* Ricc. *in praxi part.* 4. *resolut.* 190. *num.* 8. Monacell. *in formular. legal. part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 2. *num.* 18. quorum Doctorum sententiæ favet textus *in Can. Præcipimus, dist.* 93. ubi legitur: *Præcipimus, ne Diaconus, quamvis etiam in dignitate, hoc est in officio quolibet Ecclesiastico sit, ante Presbyterum sedeat, nisi cum locum habuerit proprii Patriarchæ, aut Metropolitani sui, pro aliquo Capitulo; tunc enim sicut illius locum tenens honorabitur*. Hinc siquidem, quidquid in contrarium opinetur Janus a Costa *tit. de majorit. et obed. pag.* 216. evidenter desumitur, Vicarium Generalem, præsente, vel absente Episcopo, cujus locum tenet, ac jurisdictionem exercet, in Synodo, & extra Synodum, etiam Canonicis, ac Dignitatibus præire debere.

III. De loci, post Episcopum, honorabilioris prærogativa, cum Vicario Generali Patavino contendit olim Abbas Sanctæ Nicæ, habens usum Mitræ, & Baculi, cum jurisdictione intra suam Ecclesiam, & in suos Canonicos: sed illam pluribus Vicario vindicavit Massobrius *de Synod. Diœces. cap.* 3. *dub.* 6. ubi validis argumentis conclusit, tam præsente, quam absente Episcopo, debere Vicarium Generalem Abbati præcedere. Hodie tamen, post Gregorii XIV. decretum supra allegatum *cap.* 3. *nu.* 3. neminem reperiri putamus, qui audeat jus sibi arrogare præcedendi Vicario, nisi illud acquisierit ex legitima consuetudine, cui Pontifex in eodem decreto non derogavit. Ejusmodi consuetudine se fulciri, jactabant Canonici Hispalenses, ut locum, supra Vicarium, sibi in Synodo compararent; sed, cum illam non probaverint, in sacræ Rotæ Auditorio die 21. Junii 1697. *coram Muto*, succubuerunt, quemadmodum etiam superius fuit indicatum. Secus accidit Archidiacono, Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Melitensis: hi quippe, cum rite ostenderint se ex antiqua consuetudine esse in quasi possessione præcedendi Vicario Generali, tam in Rotæ Auditorio, quam in sacra Congregatione causam obtinuerunt, uti narrat Auctor *Siciliæ Sacræ tom.* 2. *edit. Panorm. ann.* 1733. *pag.* 920. *num.* 49.

IV. Præter consuetudinem, alia quoque potest esse ratio, ob quam Dignitates, & Canonici, se in Synodo præferendos Vicario Generali, jure meritoque postulare queant, si nimirum sacris vestibus induti ipsi Synodo assistant; quod censuit sacra Congregatio Concilii in *Petragoricen.* die 16. Septembris 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 678. *Sacra etc. respondit, Vicarium Generalem in Diœcesana Synodo habere debere locum ante Canonicos, et Dignitates Ecclesiæ Cathedralis, si non sint parati*. Quæ tamen decisio est intelligenda, nisi Vicario assistat consuetudo, etiam tunc præcedendi, aut nisi ipse pariter sit indutus habitu Prælatitio, Rocheto videlicet, & Mantelletta, juxta alias ejusdem sacræ Congregationis declarationes, relatas a Massobrio *cap.* 4. *dub.* 6. *n.* 37. *et* 47. quem sequitur Panimoll. *decis.* 1. *adnotat.* 5. *n.* 53.

V.

V. Tertium in Synodo locum occupant Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis, eo inter se sedendi ordine retento, quem in Choro, aliisque actibus servare solent. Post Canonicos, sedent eorumdem Coadjutores, uti tradit Pignatell. *consult.* 185. *num.* 3. & 4. *tom.* 4. Beneficiariis vero, seu Mansionariis Ecclesiæ Cathedralis, sedilia aptantur statim post Canonicos, non quia digniores sint Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum, sed ne sejungantur a Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, cujus sunt addicti servitio; quod bene notavit Gavantus *in Praxi Synodi Diœcesanæ cap.* 13. *num.* 7. Eam autem post Episcopum, & Vicarium sedendi præeminentiam obtinent Canonici Ecclesiæ Cathedralis, cum simul uniti, & constituentes unum corpus, seu *capitulariter*, ut dicitur, Synodo interveniunt; nam, si separatim & singillatim adsint, debent locum cedere Abbatibus, jus Mitræ, & Baculi habentibus, etiam Titularibus, & Commendatariis, tam Secularibus, quam Regularibus, sicut præscribitur in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 15. ubi de ordine sedendi in Synodo sive Provinciali, sive Diœcesana, hæc habentur: *Dignitates, & Canonici Cathedralis Ecclesiæ cum capitulariter procedunt, aut sunt, præferuntur ceteris omnibus; alias Abbates Titulares, & habentes usum Mitræ præcedunt, & post eos Commendatarii, deinde Dignitates, mox Procuratores Capitulorum Ecclesiarum Cathedralium, deinde ceteri, pro cujusque dignitate, & gradu.* Additque Leo *For. Ecclesiastic. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. etiam Protonotarios non Participantes indutos Mantelletta, & Rocheto, anteponi Canonicis, non capitulariter, sed divisim incedentibus, aut adstantibus: & sequitur Scarfantonius in notis ad Ceccoperium *lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 38. & *seq.*

VI. Inter Abbates autem ille censetur alteri honore antecellere, qui prius Abbatiam est assequutus, nulla habita ratione antiquitatis, seu dignitatis Ordinum, aut Ecclesiarum, quibus sunt addicti, ad normam sententiæ latæ a Pio IV. in causa præcedentiæ inter Canonicos Regulares Lateranenses, & Monachos Cassinenses, quam quidem sententiam idem summus Pontifex suis corroboravit Apostolicis litteris, quæ habentur in Bullario Lateranensi *pag.* 275. Generatim enim, in quæstionibus de præeminentia, receptum est, ut, ceteris paribus, ille alteri præponatur, qui prius ad dignitatem est promotus, quod ex textibus *in Can. final. dist.* 17. & *in Cap.* 1. & *Cap.* 15. *de majorit.* & *obed.* bene deducunt Cassan. *in cat. glor. mund. part.* 4. Manriquez *de præcedentia quæst.* 1. *num.* 17. Peralta *eod. tract. de præcedentia cap.* 3. *num.* 4.

VII. Quartus in Synodo locus, Ecclesiarum Collegiatarum, intra civitatem; quintus, earumdem in diœcesi existentium, Canonicis assignatur: ita tamen, ut antiquior & dignior Collegiata civitatis anteponatur aliis Collegiatis ejusdem civitatis, idemque ordo servetur inter Collegiatas diœceseos. Contigit autem aliquando, ex insignibus Collegiatis unam, quamquam recentiorem, ex Apostolico privilegio, usum habuisse Cappæ magnæ, quam gestare non poterant Canonici Collegiatæ antiquioris, cui simi-

simile indultum non fuerat concessum: quamobrem prioris Collegiatæ Canonici, una cum spectabiliori, magisque honorifico Cappæ ornamento, se jus pariter assequutos contendebant præcedendi alterius antiquioris Collegiatæ Canonicis, sola Almutia indutis. Verum sacra Rituum Congregatio, ad quam causa est delata, censuit, ejusmodi honoris insignia nullam denotare præeminentiam, neque alterius juribus præjudicium ullum inferre: quocirca, etiam in prædicto rerum eventu, præcedentiam competere decrevit insigni Collegiatæ, quæ esset antiquior. Controversiæ seriem exponit Ursaya *part.* 1. *discept.* 6. in cujus fine laudatum refert sacræ Rituum Congregationis decretum. Canonicos, nisi obstet contraria consuetudo, subsequuntur Vicarii Foranei, quos forte contingat inter Parochos non cooptari; etenim ob illam qualemcumque jurisdictionem, quam exercent, maxime decet, eos Plebanis præferri, & præferendos statuit Joannes Franciscus Bonhomius *in supra alleg. Decretis reformationis Ecclesiasticæ pag.* 122. ubi, loquens de Vicariis Foraneis, ait: *Parochi, reliquique omnes, quicumque illi sint, & Archipresbyteri, aut Præpositi, Vicariis ipsis pareant, ac loco cedant, non in Divinis Officiis tamen, in quibus, si Canonici fuerint, suo loco eos sedere, convenit.* Ideo autem locum digniorem cedunt Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum, quia isti (ut putamus) Synodo adsunt collegialiter uniti, seu ut constituentes unum corpus. Infra Vicarios Foraneos sedere debent Plebani, seu Archipresbyteri rurales, nisi usus obtinuerit, ut promiscue assideant cum Parochis, & Curatis, qui in sedendi ordine statim succedunt, & e quibus ille alteri præire debet, qui prius parochiæ præfectus fuit.

VIII. Post omnes hucusque enumeratos, subsellia parantur: primo pro obtinentibus simplicia Beneficia: secundo pro ceteris e Clero: tertio pro Religiosis, & Monachis, si qui forte ad Synodum venire jussi fuerint: postremo pro Laicis, si casus evenerit, ut ad Synodum admittantur. Inter Clericos porro ille alteri præcedit, qui in majori Ordine est constitutus, Presbyter scilicet Diacono, Diaconus Subdiacono, & sic deinceps, per textum *in Cap. Statuimus, de majorit. & obed.* Quod si plures fuerint Ordine pares, spectatur tempus Ordinationis, & ille alteri anteponitur, qui prius est inauguratus; & si etiam in Ordinationis die conveniant, habenda est ratio ætatis. Ab hac tamen regula est ille excipiendus, cui Ordo collatus est a Romano Pontifice; is quippe, propter supremam dignitatem Ordinantis, inter alias quibus gaudet prærogativas, quas recenset Hallier *de sacris electionibus part.* 2. *sect.* 5. *cap.* 3. *art.* 9. §. 1. etiam hac potitur, ut ceteris præferatur, in eodem Ordine constitutis, per textus *in Can. ultim. dist.* 17. *Can. fin. dist.* 75. *& cap. Per tuas, de majorit. & obed.* ubi Gonzalez *num.* 3. Barbosa *num.* 2. Valenz. *consil.* 1. *num.* 16. & fusius Hallier *cit. loc.* Siquidem, uti observat Glossa *in eod. cap. Per tuas*, etiam lege civili sancitum est, primo eorum nomina esse scribenda, qui dignitatem judicio Principis sunt consecuti.

IX.

IX. Plurima de ordine sedendi in Synodo videri possunt apud Bottum *de Synodo part.* 1. *num.* 10. Massobrium *cap.*4. *dub.*6. Ursayam *discept.* 29. *tom.* 2. *part.* 1. *&* *discept.* 9. *eod. tom.* 2. *part.* 2. quamvis revera difficile sit, in hac præcedentiæ materia, certam regulam definire; cum potissimum inhærendum sit consuetudini, quæ pro locorum diversitate, diversa est. Ad amputandas autem lites, & cujusque jura sarta tecta servanda, prudenter se geret Episcopus, si in Synodi initio decretum promulgaverit, quo declaretur, ex ordine inibi sedendi nihil detractum iri juri habendi præstantiorem locum, quod quispiam sibi competere credat; quod faciendum statuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part.* 3. ubi inter Decreta initio Diœcesanæ Synodi legenda, hoc quarto loco commemorat *Act. Eccl. Mediolan. part.* 1. *pag.* 278. *Si cui in ea Synodo contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, per id propterea nemini jus acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cujusquam jure, possessioneve detrahi; sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum erit*: idemque cautum legimus in Synodo Diamperitana, habita anno 1590. quam notis a se illustratam anno 1745. typis Romanis edi curavit Pater Jo: Facundus Rauliu. Neque ulli displicere potest ejusmodi temperamentum, quod adhibitum scimus etiam ab Œcumenica Tridentina Synodo, quæ *in fine sess.* 2. ait: *Insuper ipsa sacra Synodus statuit ac decrevit, quod, si forte contigerit, aliquot debito in loco non sedere..... nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur*. In ejusdem vero Concilii resumptione, summus Pontifex Pius IV. ut eas controversias de medio tolleret, quę ex peculiaribus diversarum Ecclesiarum privilegiis & prærogativis oriri poterant, Præsules omnes, ad illius celebrationem congregatos, in tres tantummodo classes distribuit, Patriarcharum nempe, Archiepiscoporum, & Episcoporum; inter quos jussit Patriarchas primum locum tenere, Archiepiscopos secundum, Episcopos vero tertium; in singulis autem classibus digniorem sessionis locum ab illis occupari, qui Ordinatione anteriores essent; nullo respectu habito ad eorum Primitiales dignitates, sive veras, sive prætensas, quas proinde singulis in suo statu illæsas præservavit; ut videre est in ejusdem Pii IV. *Constit.* 24. *Bullar. Rom. tom.* 2. Ac demum ipsius Concilii Patres in fine *sess.* 25. declararunt, *ex loco assignato Oratoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, in sedendo, incedendo, aut quibuscumque aliis actibus*, nulli jus de novo acquisitum, nulli ablatum, censeri debere.

CA-

CAPUT UNDECIMUM.

De indumentis Episcopi, aliorumque, qui Synodo Diœcesanæ intersunt.

UT Sacerdotalis consessus majestas splendidior foret, suique venerationem omnibus ingereret, pluribus, & antiquis Conciliorum sanctionibus, decretum fuit, ut quotquot Synodo interessent Clerici, aliquod induerent sacrum ornamentum, cujusque dignitatis, seu Ordinis proprium. Ex innumeris, quæ præsto sunt, particularium Ecclesiarum hac de re statutis pauca quædam seligimus. Inter Constitutiones Ecclesiæ Claromontensis, anni 1268. Collectionis Harduini *tom. 7. col.* 587. legimus: *Districte præcipientes Sacerdotibus, ut jejuni intrent Synodum: in jejunio enim, & oratione debet fieri. Injungimus iterum districte Sacerdotibus Curam animarum habentibus, ut induti Albis, & Stolis intrent Synodum æstivalem; in Superpelliciis tantum, & Stolis, Synodum biemalem: Abbates autem Cappis sericis sint induti.* His concinunt sępius laudata statuta Synodalia Ecclesię Meldensis *cit. tom. 4. Anecdot. col.* 881. *cap.* 2. *Districte præcipitur Sacerdotibus, ut rasi coronam, & jejuni intrent Synodum, sub pœnis a jure statutis. Districte etiam præcipitur, ut induti Albis, & Stolis intrent Decani Synodum, Sacerdotes vero in Superpelliciis.* Constitutiones Ecclesiæ Nicosiensis *tom. 7.* Collectionis Harduini *col. 1679. cap.* 3. decernunt: *Intrent autem omnes in honesto babitu, videlicet in bieme in Superpellicio, vel Cappa clausa, aut Chorali; in æstate vero in Superpellicio tantum.* Statuta Sinodalia Ecclesię Nannetensis *cap. 2. cit. tom. 4. Anecdot. col.* 931. ajunt: *Præcipitur Sacerdotibus, ut jejuni, & induti Superpelliciis, & Stolis mane intrent in Synodum; ceteri autem, Personatus, seu Vicarias babentes Ecclesiarum, Superpelliciis tantum albis: Abbates autem Cappis sericis sint induti.*

II. Majorem, & splendidiorem sacrarum vestium apparatum pręscripsit Concilium Budense a Philippo, Episcopo Firmano, Sedis Apostolicæ per Hungariam, & Poloniam Legato, anno 1279. celebratum, quod ex mss. codicibus Vaticano, & Vallicellano edidit Odoricus Raynaldus *ad calcem tom. 14. Annal. Ecclesiast.* In hujus quippe *cap.* 20. hęc leguntur: *Statuimus etiam, & præcipimus, ut omnes tam Regulares, quam Seculares in Dignitatibus, seu Personatibus constituti illius Metropolitanæ, in qua Provincialis, & illius diœcesis, in qua Episcopalis Synodus fuerit celebranda, veniant.... præterea statuimus, quod Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & quilibet alii, qui ex privilegio Mitris utuntur, mitrati cum Superpelliciis, Stolis, & Cappis, seu Pluvialibus; Præpositi vero, Priores & alii inferiores Prælati cum Superpelliciis, & Stolis, si Diaconi saltem sint, &, si velint, Pluvialibus, seu Cappis: Rectores vero, & simplices Sacerdotes cum Cottis, seu Superpelliciis, & Stolis tantum; inferioris vero status, vel Ordinis

dinis Clerici cum Cottis Synodum intrent .... Religiosos quoque, nullam Prælaturam, vel administrationem habentes perpetuam, permittimus, in habitu suo cum Stolis in Synodo posse stare.

III. Licet porro hæc peculiarium Ecclesiarum statuta omnes non obstringant, ritum tamen & solemnitatem demonstrant, qua decet Synodum celebrari. Adde, quod non multum discrepant ab usitato, & communiori hujus temporis more, quem, ut ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. & Gavanto *in cit. praxi cap.* 13. describamus, ab Episcopo initium ducimus. Ante Synodum, aliquot congregationes, pro ejusdem directione, fieri solent in ædibus Episcopalibus, quibus Episcopus præsidet indutus habitu Prælatitio, Rocheto scilicet, & Mozetta: cum ad Ecclesiam accedit, Synodum incepturus, vel prosecuturus, incedit indutus Cappa: priusquam preces recitet, quæ cujusque sessionis initio dicendæ sunt, præter Superpellicium, Amictum, & Stolam, induit Pluviale rubeum: in solemni Supplicatione, quæ cum universo Clero in Synodi initio, & fine per urbem institui solet, pergit indutus Alba, Stola, Pluviali rubei coloris, Mitram pretiosam, & Pastorale baculum deferens; easdemque vestes in sessionibus Synodalibus retinet. Hisce ornatum insignibus suam Synodum auspicatum fuisse S. Franciscum Salesium, narrat Carolus Augustus Salesius *in ejus Vita lib.* 5. *pag.* 250. *Supplicatio per totam urbem instituta, in qua videre erat, præter Canonicos, centum Curiones Supparis indutos: ibat novissimus Salesius Mitra, & Trabea insignis, quem plurimi etiam Sacerdotes sequebantur.*

IV. Quod autem supra diximus de Episcopo, qui Congregationibus, pro rerum in Synodo decernendarum præparatione, in Palatio Episcopali habendis, habitu Prælatitio, id est Rocheto, & Mozetta indutus, assistere debet; de iis Episcopis intelligendum est, qui habent Rocheti usum. Sunt enim, quibus illud gestare interdictum est; nimirum ii qui ex Ordinibus Regularibus, Monasticis nempe, & Mendicantibus, ad Episcopatum assumuntur, ut habet *Cæremoniale Episcoporum lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. *& cap.* 3. *num.* 4. ubi tamen opportune declaratur, ejusmodi prohibitionem non afficere Episcopos illos, qui ex Ordinibus, seu Congregationibus Clericorum Regularium, aut Canonicorum etiam Regularium, sive Presbyterorum S. Spiritus, vel ex Militiis S. Joannis, & S. Jacobi, ad Episcopatum evecti fuerint. Modernus Joseph Catalanus *tom.* 1. *ad Cæremoniale Episc. lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *num.* 5. summa diligentia indicat auctoritates Theologorum, ac Juris Canonici Interpretum, qui docent, Episcopis ex Ordinibus Monasticis, aut Mendicantibus, assumptis non licere, sub excommunicationis, vel, ut aliis placet, sub gravis peccati pœna, Rochetum deferre; tam scilicet ob Cæremonialis nuper allegati prohibitionem, quam propter legem in Jure Canonico expressam, *Cap. Clerici officia, de vita & honest. Cleric.* Nonnulli asserunt, in locum Rocheti, concessum esse a Clemente VIII. Regularibus Episcopis usum Superpellicii. Ve-

Verum conceſſio iſthæc, ſi vera eſt, non pertinet ad caſum, de quo nunc agimus; ſed ad delationem Superpellicii ſubtus amictum, vel ſubtus albam, aut ſtolam, dum Miſſas privatim aut ſolemniter celebrant, vel cum Pluviale induunt, ut Divinis Officiis aſſiſtant; vel demum, cum ſtola dumtaxat induti, Sacramentum Confirmationis, aut Ordines Minores conferunt, aliiſve Benedictionibus, aut Conſecrationibus operantur. De his videri poteſt quondam Joſephi Mariæ Perrimezzii, qui Regularis erat Epiſcopus, *Diſſert.* 4. *part.* 1. *pag.* 118. *& ſeq.* ubi obſervat, Superpellicium, dum eo utuntur Epiſcopi Regulares, ſacrorum ſemper indumentorum partem eſſe; at Rochetum ab aliis Epiſcopis deferri, etiam tamquam communem habitum, & civilem. Dum vero exempla quædam affert conceſſionum a ſummis Pontificibus factarum certis illuſtribus Monachis ad Epiſcopatum promotis, ut veſtium colorem mutare, ac etiam Rochetum geſtare poſſent; dumque obſervat, in Hiſpaniis Epiſcopos Regulares Rochetum ex antiqua conſuetudine induere; ſatis indicat, has eſſe limitationes regulæ generalis, qua contrarium ſtatuitur. Quare, generaliter loquendo, concludendum erit, Epiſcopum Ordini Monaſtico, aut Mendicanti alias adſcriptum, in Congregationibus præſynodalibus, de quibus ſupra, talari veſte, & Mozetta dumtaxat indutum ſedere debere; ſervato in hujuſmodi veſtibus colore, cujus eſt habitus Religionis ab ipſo profeſſæ, ut ſe conformet textui *in cit. Cap. Clerici Officia, de vita & honeſt. Cleric.* Quamvis enim ibi dicatur, Epiſcopos Monachos habitum Monachalem deferre oportere; uſus tamen invaluit, ut hujuſmodi Epiſcopi, retento colore Ordinis, ex quo aſſumpti fuerunt, eadem veſtium forma utantur, qua reliqui Epiſcopi uti ſolent; Mozetta nimirum, Mantelletta, & veſte talari.

V. At una hic nobis occurrit quæſtio: nimirum, an Archiepiſcopus, Miſſam in ſua Diœceſana Synodo ſolemniter celebraturus, inter cetera Pontificalia ornamenta, etiam Pallium induere queat. Idemque quæritur de Epiſcopo, cui ex privilegio uſus Pallii ſit conceſſus. Certum in primis eſt, neutri licere, extra Eccleſiam, & extra Miſſarum ſolemnia, Pallium geſtare, cum id a Jure univerſim & generatim ſit omnibus interdictum, juxta celebre reſponſum S. Gregorii Magni ad Joannem Epiſcopum Ravennatem *epiſt.* 56. *lib.* 3. *indict.* XI. *Operum tom.* 2. *col.* 666. relata a Gratiano *Can. Contra morem, diſt.* 100. *Tibi non putamus ignotum, quod pene de nullo Metropolita in quibuslibet mundi partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus, uſum ſibi Pallii vendicaſſe. Et quod bene hanc conſuetudinem generalis Eccleſiæ noveritis, veſtris nobis manifeſtiſſime ſignificaſtis epiſtolis*: & infra, eumdem Joannem redarguens, quod in ſolemnibus extra Eccleſiam ſupplicationibus Pallium geſtare præſumpſiſſet, pergit Gregorius *col.* 667. *Admoneo, quatenus niſi Deceſſorum meorum munificentia tibi hæc per privilegium attributa docueris, uti in plateis Pallium ulterius ferre non præſumas, ne non habere & ad Miſſas incipias, quod auda-*

audacter & in plateis usurpas. In eamdem sententiam iterum scripsit Gregorius ad Marinianum, Joannis Successorem, *epist. 56. lib. 5. indict. XIII. tom. 2. Oper. col.* 787. *Quo (Pallio) non aliter te uti memineris, nisi in propria tuae civitatis, dimissis jam filiis, Ecclesia, procedens a Salutatorio ad sacra Missarum solemnia celebranda : peractis vero Missis, idem in Salutatorio rursus curabis deponere*. Salutatorium autem, cujus Gregorius meminit, quod etiam *Diaconicum magnum*, *Secretarium*, *Receptorium*, & *Vestiarium* appellabatur, erat Exedra Ecclesiæ adjuncta, ubi Episcopi sacras vestes induebant, & priusquam Ecclesiam ingrederentur, Fidelium salutationes excipiebant, sicuti videri potest apud du Cange *in descriptione ædis Sophianæ num.* 88. *ad calcem* Cinnami, & *in Glossario verb. Salutatorium*, & Binghamum *Origin. & Antiquit. Ecclesiastic. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 7. §. 7. & 8.

VI. Certum præterea est, non in omnibus Missarum solemniis posse ab Archiepiscopo, aut Episcopo, Pallii usum habente, illud adhiberi; ut enim ait Innocentius III. *in Cap. Ad honorem, de auctoritate & usu Pallii*, *Solus Romanus Pontifex in Missarum solemniis Pallio semper utitur, & ubique : quoniam assumptus est in plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis, quæ per Pallium significatur*. *Alii autem eo nec semper, nec ubique, sed in Ecclesia sua, in qua jurisdictionem Ecclesiasticam acceperunt, certis debent uti diebus*. Dies porro, quibus illis permittitur Pallium deferre, recenset Glossa *in eod. Cap. verb. Ad honorem*, quibus posse alias ex speciali privilegio addi, certum ponit Gregorius Magnus *in cit. epist.* ad Joannem Ravennatem, inquiens *col. 666. Aut enim mos omnium Metropolitarum etiam a tua est Fraternitate servandus, aut, si tuæ Ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum .... a vobis oportet ostendi*. Et profecto illis diebus, a Glossa enumeratis, sive ab antiquo, sive a recentiori jure adjectam scimus diem, qua Archiepiscopus, Synodum celebrans Provincialem, sacra Mysteria solemniter agit, cum in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 13. expresse dicatur : *Cantabitur Missa de Spiritu Sancto solemniter per Archiepiscopum, qui in ea utetur Pallio* : quod quidem fuisse in usum deductum a S. Carolo Borromæo, atque a san. mem. Benedicto XIII. cum ille Mediolani, hic Beneventi Provinciales Synodos haberent, narrat Cardinalis Petra *ad Constitut. Apost. tom.* 5. *pag.* 212. *num.* 31. & 32.

VII. Quare proposita quæstio unice versatur circa Missam solemniter celebrandam in Synodo Diœcesana. Ad quam indubitanter respondemus, neque Archiepiscopo, neque Episcopo habenti Pallii privilegium, fas esse in ea Pallium gestare. Ratio ex iis, quæ præmisimus, obvia & perspicua fit : etenim Pallii usus pro die, de qua agimus, nusquam reperitur Archiepiscopo, aut Episcopo, Pallii privilegio ceteroquin exornato, concessus; unde Gavantus *in praxi Diœcesanæ Synodi cap.* 13. *num.* 1. satis apposite scripsit : *Habitus Episcopi in Missa Synodali erit Pontificalis, &*

co-

coloris rubei. Si celebrat solemniter, assumit omnia Paramenta Pontificalia, usque ad Pallium exclusive: quod etiam notavit Pax Jordan. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 92.

VIII. Quod attinet ad indumenta Vicarii Generalis: aut is est Protonotarius Apostolicus; & tunc vestes induit, hujus muneris proprias, Rochetum videlicet, & Mantellettam: aut ea prærogativa caret; & vestes defert, quibus per urbem incedere solet. Quod si inter Canonicos cooptetur; in Missa, & solemni Supplicatione, vestes adhibet Canonicorum; in sessionibus vero Synodalibus, illis depositis, proprias assumit: Gavantus *cit. cap.* 13. *num.* 11. & 12.

IX. Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis Episcopo rem Divinam solemni ritu perficienti assistunt, induti vestibus sacris, hoc est Dignitates Pluviali; Canonici ex ordine Sacerdotali, Casula, seu Planeta; Canonici ex ordine Diaconali, vel Subdiaconali, Dalmaticis: quam distinctionem ideo servandam dicimus, quia factam credimus divisionem Præbendarum ad normam decreti editi a Tridentino *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformatione*; ubi enim ea divisio nondum facta fuit, omnes Canonicos uti solere Pluviali, affirmat Paris Crassi *lib.* 1. *cap.* 18. Coadjutores Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, & Canonici Ecclesiarum Collegiatarum, vestes adhibent, quas in Choro ferre consueverunt. Vicarii Foranei, & Archipresbyteri rurales, in aliquibus diœcesibus, aut Pluviale, aut aliud ornamentum assumunt, quo a ceteris distinguantur: in aliis autem nullum obtinent speciale insigne. Rectores quoque Ecclesiarum Parochialium, alicubi, præter Superpellicium, seu Cottam, gestant Caputium, alibi Stolam. Ceteri de Clero solum induunt Superpellicium. Quæ omnia didicimus a Gavanto *cit. cap.* 13. recte tamen concludente, standum esse locorum consuetudini.

X. Quod diximus de sacris indumentis, a Canonicis Ecclesiæ Cathedralis adhibendis, locum dumtaxat habet, cum ipsemet Episcopus Sacris operatur solemni ritu; nam, si vel privatim Missam faciat, vel Missæ, quam alter celebrat, assistat, quod tamen improbandum esse, ex iis patebit, quæ inferius *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 3. dicentur, Canonici sacra indumenta non assumunt, sed illa adhibent, quæ in Choro deferunt, quæ etiam retinent, cum sessionibus Synodalibus adsunt. Secus est de Episcopo, qui, etsi non celebret, debet tamen Synodo interesse, omnibus ornatus Pontificiis insignibus, quod monet Gavantus *eod. cap.* 13. *num.* 1. eique assistunt Diaconus, & Subdiaconus cum Dalmaticis, perinde ac si Missam celebranti inservirent, quemadmodum præscribitur in Pontificali Romano, notatque Pax Jordan. *loc. cit.*

XI. At una adhuc, quoad Canonicorum vestes, enodanda remanet difficultas. Nonnulla reperiuntur Cathedralium Ecclesiarum Capitula, a Romanis Pontificibus hoc singulari exornata privilegio, ut Dignitates, & Canonici usum habeant Pontificalium. Jamdiu Dignitates, & Canonici

ci Ecclesiæ Cathedralis Lucensis a Lucio III. Alexandro III. Martino V. & Julio III. potestatem acceperant gestandi Mitram albam sericam, ad instar S. R. E. Cardinalium; cumque Benedictus XIII. Lucensem Ecclesiam in Metropolitanam erexisset, aliud illis addidit privilegium deferendi Pastorale baculum, instar Abbatum. Clemens XI. Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Metropolitanæ Beneventanæ, & Ecclesiæ Metropolitanæ Mediolanensis, præter Mitram, omnia indumenta concessit, quibus utuntur Abbates usum Mitræ habentes. Ac tandem, ut cetera prætereamus exempla, Benedictus XIII. usum Pontificalium permisit Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Viterbiensis.

XII. Quibus positis, dubitatur, an Canonici, ejusmodi privilegiis decorati, possint in Diœcesana Synodo Pontificalia insignia adhibere. Et respondendum censemus, posse, sepositis cæteris Pontificalibus ornamentis, atque assumptis sacris vestibus, quæ communes sunt aliis Canonicis, uti sola Mitra, cum Episcopus Missam solemni ritu celebrat, cumque una cum eodem Episcopo, & universo Clero ad publicas incedunt Supplicationes. Mitram pariter gestare poterunt in Synodalibus sessionibus; modo tamen aliis sacris, non vero Pontificalibus, vestibus adsint induti; incongruum quippe esset, sine aliis sacris indumentis, Mitram deferre. Quod possint in prædictis actibus Mitram adhibere, ex verbis colligitur privilegiorum, quibus potiuntur: in illis siquidem vel usus Mitræ ipsis tribuitur etiam expresse & nominatim in Synodo, quemadmodum sonant verba privilegii concessi Canonicis Viterbiensibus; vel saltem generalis facultas datur, Mitram gestandi in omnibus functionibus Ecclesiasticis, quibus etiam Synodales comprehenduntur.

XIII. Quod vero nequeant alia Pontificalia indumenta adhibere, censuit sacra Congregatio Concilii: etenim cum Præpositus Ecclesię Collegiatę S. Agathę civitatis Cremonę, cujus *cap.* 1. *hujus libri num.* 4. meminimus, vellet Cremonensi Synodo interesse, indutus Pontificalibus ornamentis, quorum usum illi ceteroquin competere, nullus dubitabat, eique se opponeret Episcopus, quęsitum fuit a sacra Congregatione Concilii: *An Præpositus S. Agathæ possit, ultra usum Mitræ, in Cathedrali, & actionibus Synodalibus uti Baculo, aliisque Pontificalibus, & laminis aureis, cum separato genuflexorio, & sede, occasione celebrationis Missæ in Synodo.* Et die 5. Aprilis 1732. responsum fuit: *Negative, excepto usu Mitræ simplicis, in actibus Synodalibus tantum.* Iterumque causa proposita, die 8. Augusti 1733. sacra Congregatio fuit in eadem sententia quoad omnia, excepta qualitate Mitræ, quam, dixit, posse a Præposito gestari auriphrygiatam. Credere autem fas est, ideo quoad hoc sacram Congregationem sententiam mutasse, quia deprehensum fuit, Præpositum exemptum esse ab Episcopi jurisdictione; ceteri quippe, Mitræ usu a Sede Apostolica donati, si Episcopi jurisdictioni subjaceant, in Episcopali Synodo Mitram simplicem dumtaxat, & non auriphrygiatam, ferre permittuntur, juxta apertam de-

cisionem Clementis IV. *in Cap. Ut Apostolicæ, de privilegiis in 6.* cujus verba sunt: *De Fratrum nostrorum consilio, præsenti decreto statuimus, ut Abbates, & alii, quibus Mitræ usus est ab eadem Sede concessus; exempti quidem in Provincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis (quibus nonnulli eorum interesse tenentur) Mitris tantummodo auriphrygiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus, uti possint; non exempti vero, simplicibus, & albis, ac planis utantur. In aliis vero locis exemptis, & non exemptis, Mitris liceat illis uti, prout concessa eis ab eadem Sede Indulta permittunt.* Quamobrem Canonici, & alii, qui nobiliori Mitra in aliis actibus, & functionibus Ecclesiasticis, ex privilegio utuntur, si eamdem in Synodo deferre gestiant, concludenter probare debent, id etiam honoris sibi specialiter & expresse, & quidem post Clementem IV. fuisse a Sede Apostolica tributum.

CAPUT DUODECIMUM.

De Pœnis, quibus fiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, nisi legitimo detineantur impedimento.

INutiles essent leges, & contemptui expositæ, nisi simul in contumaces animadverterent. Eadem propterea jura, quę Sacerdotes ad Synodum ire jubent, aut pœnas irrogant, aut irrogandas illis decernunt, qui parere recusant. Memorata statuta Ecclesiæ Biterrensis ejusmodi refractarios ab ingressu Ecclesiæ interdicunt: Synodus Catalaunensis anni 1393. & statuta Synodalia Ecclesiæ Nannetensis anni 1499. eosdem excommunicatione statim innodatos declarant, *cit. tom. 4. Thesaur. nov. Anecdot. col. 627. 667. &* 1022. Jus vero commune *in Cap. Quod super his, de majorit. & obed.* Episcoporum arbitrio permittit, sibi subditos Abbates, & Sacerdotes compellere *per censuram Ecclesiasticam ad Synodum venire*. Unde quamvis Concilium Tridentinum *cit. cap. 2. sess. 24. de reform.* ubi omnes exemptos, & multis in casibus jam a nobis expositis, etiam Regulares, ad Episcopalem Synodum ire debere, statuit, nullam mentionem fecerit pœnæ, inobedientibus inferendæ, merito tamen sacra Congregatio, ejusdem interpres, censuit, posse Episcopum illorum pariter contumaciam censuris, aliisque pœnis coercere, sicuti *hoc eodem libro cap. 1. num. 5.* retulimus; siquidem quandocumque exempti, etiamsi Regulares sint, ad Synodum accedere tenentur, cessat, quoad hoc, eorum exemptio, & subduntur Episcopo, perinde ac ceteri diœcesani. Quia vero cum is, qui ad Synodum ita cunctanter se confert, ut cum jam absoluta est, ad eam perveniat, tum qui, priusquam absolvatur, a Synodo recedit, legi potius illudere, quam obedire videtur; idcirco iisdem pœnis se obnoxium facit, quæ in illos latæ, aut ferendæ sunt, qui nullo modo accedunt, quemadmodum advertunt Massobrius *de Synodo Diœces. cap. 3. dub. 7.* & Mare-

Marescottus *variar. resolut. lib. 1. cap.* 52. *num.* 32.

II. Nec solum potest Episcopus, suam Synodum pervicaciter evitantes, Ecclesiasticis censuris irretire, sed etiam pecunia multare, quod adnotavit Pax Joardan. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 70. non enim desunt homines adeo rudes & crassi, rebusque his terrenis tam perdite addicti, ut plus a pœna pecuniaria, quam a censuris, deterreantur. Ita Synodus Avenionensis, anni 1337. *cap.* 8. viginti solidis, usualis monetæ, in Ecclesiæ fabricam erogandis, illos multavit, qui ad Synodum arcessiti non advenerant: & Synodus Meldensis *cap.* 4. similis inobedientiæ reos, suorum Beneficiorum fructibus privavit, *cit. tom.* 4. *Anecdotor. col.* 563. *&* 918. Ex mente tamen sacræ Congregationis Concilii, explicata in causa *Pientina Synodi*, quam *cap.* 2. *hujus libri num.* 8. allegavimus, non debet Episcopus pecuniariam pœnam imponere Regularibus: ii quippe viritim accepti, rerum temporalium proprietatem non habent; nec æquum videtur, ut pro unius, vel alterius Religiosi contumacia, communitas, seu monasterium pœnam subire debeat.

III. Verum, quia omnes leges, sed præcipue Ecclesiasticę, sanctissimę sunt, & ne latum quidem unguem a justitia, & æquitate deflectunt, propterea a culpa, & pœna eum absolvunt, qui ex rationabili causa ad Synodum non venit. Concilium Tridentinum *cit. cap.* 2. *sess.* 24. *de reform.* ab obligatione accedendi ad Synodum Provincialem eximit Episcopos, *quibus cum imminente periculo transfretandum esset*: sicut olim contigit quatuor Episcopis, Antibarensi, Catharensi, Olchiniensi, & Suacensi, qui miserabili casu naufragium in mari fecerunt, dum ad Concilium Provinciale Spalati indictum se simul conferrent; ut narrat P. Daniel Farlatus *tom.* 1. *Illyrici sacri in Prolegomenis part.* 3. *sect.* 2. §. 5. *pag.* 308. Eodem igitur jure a Diœcesana Synodo sunt excusandi, qui illam aut omnino, aut sine gravi periculo, adire nequeunt, sive ejusmodi periculum ipsis immineat ab extrinseca causa, puta a flumine, quod sit trajiciendum, aut a latronibus viam obsidentibus; sive a causa intrinseca, puta ab adversa valetudine. Multoque magis excusandi sunt Parochi, quos, non propria, sed suarum ovium necessitas remoratur; etenim non solum non reprehendendi, sed plurimum commendandi sunt, si ideo dumtaxat ad Synodum non accedant, quia alium non habent Sacerdotem, quem sibi in animarum Cura substituant; idque præsertim, cum in parochia reperiuntur infirmi tam gravi morbo laborantes, ut prudenter timeatur, ne sint cito decessuri: quanta enim ratio a Parochis, priusquam ad Synodum se accingant, habenda sit de ægrotis, quos in parochia relinquunt, satis aperte edisserunt sanctissimi Ecclesiarum Antistites. Andreas de Albalato Episcopus Valentinus in sua Synodo, habita anno 1255. cujus Acta evulgavit Cardinalis de Aguirre *tom.* 3. *pag.* 511. ait *nu.* 152. *Item mandamus Sacerdotibus, vel habentibus Curam, quod nullus renuntiet, nisi in manu Episcopi; & cum venerint ad Synodum, perquirant parochias, & vi-*

visitent infirmos, & dent pœnitentias; eisdem exponendo, qualiter tenentur ire ad Synodum, & si interim morerentur, sine pœnitentia non decedant. A qua Synodo cum venerint, non requisiti, visitent infirmos, & faciant quod saluti animarum noverint expedire. Constitutiones Ecclesiæ Claromontensis, anni 1268. quarum supra meminimus, in principio hæc habent: *Item injungimus Sacerdotibus Parochialibus, qui Vicarios non habent, quod die Dominica, præcedente Synodum, diligenter inquirant publice in Ecclesiis suis, si aliqui sunt infirmi in parochiis suis: feria vero sequenti, sive antequam iter arripiant, eos visitent etiam non requisiti, & faciant quidquid necesse fuerit ad salutem animarum: præcipientes in Christo, eorum visitationem fieri per Presbyteros vicinos in eadem, vel aliis Ecclesiis remanentes.* Statuta Synodalia Ecclesiæ Constantiensis *cap.* 17. *cit. tom.* 4. *Anecdotorum col.* 805. præcipiunt: *Quando vos Presbyteri ad Synodum venire debetis, die Dominica præcedente, publice inquiratis in parochia, si qui sint infirmi, & ea die, vel sequenti feria, vel antequam iter arripiatis, & non requisiti, visitetis eos.* Ex his, aliisque sexcentis hujus generis monumentis, addiscere debent Parochi, quam solicitos eos esse oporteat de æterna salute suarum ovium, quæ in extremo versantur temporalis vitæ discrimine; cui nimirum si per alium consulere nequeant, licite, & sancte se a Synodo subtrahunt.

IV. Non idcirco tamen, quod quispiam legitimo detineatur impedimento, potest sua auctoritate, se ab accedendi obligatione absolvere; sed causam, cur non accedit, debet Episcopo significare, a Judicibus, ad id deputatis, absoluta Synodo, examinandam; & quo validius suam absentiam excuset, poterit ad Synodum mittere Procuratorem, qui omnes impedimenti, quo detinetur, circumstantias, melius, quam per litteras fieret, Synodo aperiat, quod scribit Fagnanus *in suis Commentariis mss. ad cap.* 2. *sess.* 24. *de reform.* inquiens: *Qui vero verentur accedere, ex sententia Congregationis, poterunt mittere Procuratores ad excusandum se.* Idemque de Conciliis Provincialibus sancitum invenimus in Concilio Parisiensi, an. 1346. celebrato, Præside Guillelmo Archiepiscopo Senonensi, in cujus *cap.* 6. habetur: *Illi, qui ad Provinciale Concilium venire tenentur, si propter impedimentum canonicum remaneant, se excusent per idoneum Nuntium litteratorie destinatum, qui possit facere fidem per juramentum, de impedimento canonico, super quo etiam debet habere mandatum: tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1681. Opinatur præterea Bottus *cit. part.* 2. *num.* 42. legitime impeditum posse constituere Procuratorem, non solum ut ejus absentiam excuset, sed ut Synodo ejus nomine intersit. At hæc opinio, quæ ceteroquin arrisit Massobrio *cap.* 3. *dub.* 6. a nobis improbatur & rejicitur: an autem id jure fiat, mox patebit. In electionibus Ecclesiasticis jus esse absenti, legitimo detento impedimento, constituere Procuratorem, qui ejus nomine suffragium ferat, constat *ex Cap. Quia propter*, §. *Illud autem, de elect.* & *Cap. Si quis justo, in princ. eod. tit. in* 6. Est tamen necesse, ut Procurator sit de gremio Capituli, ne secus Capi-

tuli

tuli secreta pandantur extraneo, quod in citatis textibus pariter decernitur. Sed, quia hæc constitutio emanavit in favorem Capitularium, est in eorumdem facultate favori suo renuntiare, & extraneum Procuratorem admittere, sicuti *in cit. Cap. Si quis justo*, *verb. Nolente Capitulo*, observat Glossa, docentque Panormitanus *in Cap. Quia propter*, §. *Illud num.* 2. Layman *num.* 1. Pirhing *ad lib.* 1. *Decretal. tit. de elect. num.* 148. Et, generatim loquendo, nunquam adstringi posse Universitatem, seu Collegium, ad admittendum Procuratorem extraneum, tradit Joannes Andreas *in Cap. Quod alicui*, *67. num. 17. de regulis juris*, *in 6.* quia non potest unquam compelli ad aperiendum Collegii negotia iis, qui de Collegii gremio non sunt, *l. Mercatores 4. C. de commerc. & mercator.* Quod si nullus de Collegio velit pro absente Procuratoris munus suscipere, & extraneus a Collegio non admittatur, sibi, & suæ absentiæ causæ imputare debet absens, si pro ea vice suffragio careat, quemadmodum citati Doctores perpendunt. Procurator autem de gremio Capituli, ad eligendum constitutus, si habeat speciale mandatum ad eligendam certam personam, illam, nomine absentis, tenetur eligere, etiamsi proprio nomine aliam duxerit eligendam; si vero constitutus sit cum generali mandato eligendi quem digniorem existimaverit, non potest unum suo, alterum procuratorio nomine eligere, sed utrumque suffragium debet in unam eamdemque personam conferre, sicuti diserte statuitur *in cit. Cap. Si quis justo*, §. *Porro*, *de elect. in 6.*

V. Quibus præmissis, cum Episcopi in Conciliis Generalibus votum habeant decisivum, & præterea solemni jurejurando, in sua consecratione præstito, promiserint, se Concilium adituros, nisi præpediti fuerint *canonica præpeditione*, juxta juramenti formam, statutam *in Cap. Ego N. de jurejur.* disputant Doctores, an Episcopus, legitime impeditus, possit ad Concilium mittere Procuratorem; an necesse sit, ut ejusmodi Procurator assumatur e cœtu Episcoporum; an vocem decisivam; an autem mere consultivam habeat; an saltem locum obtineat in sessionibus: an demum Episcopus, alterius Episcopi Procurator, duo ferre valeat suffragia. De hisce quæstionibus, quas uberrime tractat Cardinalis Jacobatius *de Conciliis lib.* 2. decertatum fuit in Concilio Tridentino, quemadmodum narrant Cardinalis Pallavicinus *in Concilii hist. lib.* 21. *cap.* 1. & Joannes Stoz *in succincta relatione historica de gestis in Concilio Tridentino sect.* 4. *art.* 23. §. 10. *punct.* 2. *a num.* 328. *ad* 332. Sed cum, jubentibus Apostolicis Legatis, singulæ discussæ fuerint a selectis sacrorum Canonum Peritis, hi fere unanimiter censuerunt, integrum quidem esse Episcopis, legitime absentibus, suos Procuratores ad Concilium mittere, sed Procuratoribus neque decisivam, neque consultivam vocem, neque locum in sessionibus, de jure competere. Omnem demum controversiam composuit Pius IV. concedendo absentium Episcoporum Procuratoribus votum mere consultivum.

VI. Secus est de Conciliis Provincialibus: in his quippe Procuratores Episcoporum absentium votum habent consultivum, &, annuente Concilio, habere possunt etiam decisivum; sicuti respondit sacra Congregatio Concilii in *Salernitana* 19. Aprilis 1596. *lib. 8. decretor. pag.* 174. his verbis: *Episcoporum Procuratores posse etiam decisivam vocem habere, si Concilio Provinciali placuerit*. Quam responsionem vetustissima Provincialium Conciliorum comprobat consuetudo: etenim Concilium Arelatense II. circa annum 452. coactum, *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 774. ita Episcopos vocatos ad Concilium venire jussit, ut legitime impeditis, alium, loco sui, mittere permiserit: *Si quis* (ait can. 18.) *commonitus, infirmitatis causa defuerit, personam vice sua dirigat*. Et Avitus Episcopus Viennensis *in epistola tractoria*, qua scilicet Viennensis provinciæ Episcopos ad Concilium Epaonense anni 517. invitavit, atque præcepti vinculo quodammodo traxit, inquit *cit. tom.* 2. ejusdem Collectionis *col.* 1045. *Sed si forte, quod Deus avertat, tanta cuicumque acerbitas corporeæ infirmitatis ingruerit, ut spirituale desiderium carnali vincatur incommodo, duos Presbyteros magnæ, ac probabilis vitæ, mandati instructione firmatos, Fratribus pro se præsentare procuret. Sed tales dignetur eligere, quos Episcoporum Concilio, non minus scientia, quam reverentia jure faciat interesse, cum quibus delectet summos Pontifices conferre sermonem, quos ad definitiones pro Episcopo suo sanciendas, subscribendasque, cum fuerit solertia eligi, sit auctoritas legi: sed istud non extorqueat, nisi summa necessitas*. Discriminis hac in re rationem inter Concilium Generale, & Provinciale, attigerunt Juris Canonici Periti, qui præfatos articulos in Concilio Tridentino examinarunt; illi siquidem, si vera narrat citatus Stoz, ideo absentium Episcoporum Procuratores a jure suffragandi repulerunt, quia, inquiebant, canones, & decreta, quæ a Concilio Œcumenico conduntur, propter eorum infallibilem auctoritatem, censentur quodammodo prodire a Spiritu Sancto, & Spiritus Sanctus eloquitur per os Pastorum, quos posuit regere Ecclesiam Dei, & non per alios, nullam Dominici gregis custodiam habentes, nisi etiam istis loquendi prærogativam concesserit supremus Ecclesiæ Pastor, ac totius gregis Moderator, id est Romanus Pontifex. Hęc autem ratio non urget, cum sermo est de Conciliis Provincialibus, quorum decreta nec obstringunt universam Ecclesiam, neque infallibilem auctoritatem habent, & plerumque nihil de rebus Fide Divina credendis, definiunt.

VII. Eodem modo, quo de Provinciali, ratiocinatur Bottus de Synodo Diœcesana. At longe diversa est utriusque ratio: etenim in Synodo Diœcesana solus Episcopus est Judex, & Legislator, ipse suo nomine decreta facit & promulgat, & quamvis astantium consilium exposcat, non tamen cogitur illud sequi; ex quo fit, ut admissio Procuratorum nihil prorsus ad Synodi utilitatem conferre valeat. Ad hæc, aut in Procuratorem eligitur, qui alias non esset Synodo interfuturus, & hic potest repelli tamquam extraneus; aut eligitur, qui jam suo jure Synodo intervenit, &

& hic certe non poteſt unum conſilium ſuo, aliud abſentis nomine, Epiſcopo præbere; eaque propter inutile & ſupervacaneum eſt; ut abſentis quoque perſonam in Synodo repræſentet. Quare concludendum exiſtimamus, abſentium Procuratoribus nullum patere aditum ad Diœceſanam Synodum, niſi illum iiſdem aperiat, quæ jamdiu ita in diœceſi inoleverit, conſuetudo.



LIBER QUARTUS.

DE OFFICIALIBUS, SEU MINISTRIS SYNODI, SUAM NIMIRUM OPERAM SYNODO PRÆSTANTIBUS, ALIISQUE, QUI PRO FUTURIS EVENTIBUS IN SYNODO ELIGUNTUR.

CAPUT PRIMUM.

De Officialibus primi generis.

IN Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 18. ubi sermo fit de Synodo Diœcesana, habetur: *Officiales quoque, & ministri necessarii, deputandi sunt hujusmodi Conciliis, veluti Notarii, Ostiarii, Magistri cæremoniarum, & alii, ut habetur in Concilio Toletano IV. can.* 4. Ejusmodi Officiales singillatim enumerat Gavantus *in praxi Diœcesf. Synodi cap.* 18. *& pluribus sequentibus*, quorum aliquos eligendos, affirmat, ab Episcopo ante Synodum, alios in Congregatione Consultorum, priusquam incipiant Synodales sessiones, in prima sessione postea promulgandos, quemadmodum idem Gavantus *part.* 2. *sess.* 1. tradit. Singulos & nos recensebimus; sed, qui minoris momenti sunt, cursim indicabimus. Ante Synodum destinare debet Episcopus Præfectum hospitiorum, cum sociis, de quibus idem Gavantus *cap.* 8. Eorum interest omnem adhibere diligentiam, ut Clerici, ad Synodum venientes, honestis excipiantur hospitiis, aut diversoria in civitate inveniant, eorum statui congruentia.

II. In Congregatione Consultorum unus pariter, vel duo destinantur Promotores, unus Urbanus, Foraneus alter, quorum munus est urgere actiones Synodales, seu insistere, ut omnia, quæ in Synodo facienda sunt, celeriter, & fructuose perficiantur. Eligitur Synodi Secretarius, quem, monente Gavanto *cap.* 20. decet esse aliquem ex Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, iisque alium, quem maluerit, sibi socium, seu coadjutorem, adsciscet; qui quidem Secretarii socius, etiam *Lector* appellatur, eo quod ei onus incumbat, alta voce legendi Synodi decreta. Ad Secretarium autem spectat primo curare, ut pridie, quam Synodus inchoetur, futuræ sessionis Edictum affigatur valvis Ecclesiæ: secundo, ante primam sessionem, nominatim, ut moris est, vocare Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, & insigniorum Collegiatarum; & ne nimium defatigetur, potest committere suo Coadjutori, ut ceteros de Clero vocet: tertio, præparare schedulas pro scrutinio, de quo mox, aliaque peragere, quæ a Gavanto *cit. loc.* describuntur.

III. Deputatur insuper Notarius Synodi, qui solet esse Episcopi Can-

cel-

cellarius. Hic absentes notat, ut, nisi postea a Judicibus excusentur, puniantur; singulorum, qui Fidei professionem emittunt, nomina scribit; atque in fine cujuslibet sessionis, rogatus a Promotore, ut de iis, quæ gesta sunt, instrumentum conficiat, respondet, se facturum, simulque aliquos de Clero vocat in testes, quorum nomina in tabulas refert. Designantur præterea Præfecti Synodalis disciplinæ, & scrutinii, hoc est aliquot Sacerdotes maturæ ætatis, prudentia & pietate conspicui, quorum officium sit, omnes Clericos singillatim ad se arcessere, ac cujuslibet mores, & vivendi rationem investigare: utque facilius huic muneri faciant satis, solet unicuique Præfecto certa pars Cleri, in schedula descripta, committi examinanda, aliaque schedula tradi, in qua quædam adnotantur, de quibus Episcopus vult specialius inquiri. Absoluto autem scrutinio, omnia ad Episcopum referentur, ac quilibet ex Præfectis, peracti a se scrutinii acta, propria manu subscripta, Episcopo tradet, sicuti monet Gavantus *cap.* 23.

IV. Ad evitandas turbas, & præcavendos tumultus, qui certe fierent, si singulis de Clero venia daretur reclamandi adversus decreta, quæ in Synodo promulgantur, solet Episcopus aliquem constituere totius Cleri Procuratorem, qui omnium nomine, ea tamen qua decet modestia, & reverentia, dicat in Synodo, quæ Clero displicent, quæque ex iis, quæ aut statuta, aut statuenda sunt, difficiliora, & aspera videantur; simulque modum suggerat, quo illa emolliri, Clerus optaret: omnia porro, quæ nomine Cleri petierit, scripta tradat Synodi Secretario: Gavantus *cap.* 25.

V. Inter Synodi Officiales enumerat Gavantus Confessarios, ab Episcopo pro Synodo destinatos, quibus valde congruum esse, ait, ut Episcopus, præsertim in sua prima Synodo, totam deleget potestatem, qua ipse potitur, ne ea quidem sibi retenta, quam habet a Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. *de reform.* absolvendi videlicet a casibus occultis, Sedi Apostolicæ reservatis, & dispensandi in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, illa excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario. Caveat tamen Episcopus, ne præfatis Confessariis potestatem faciat absolvendi ab hæresi externa, quantumvis occulta; siquidem non solum, virtute Tridentini, non posset ejusmodi facultatem alteri delegare, sed hodie per Bullam, in Cœna Domini legi consuetam, potestas absolvendi ab hæresi est ipsimet Episcopo omnino adempta, quemadmodum a S. Pio V. Gregorio XIII. & Clemente VIII. declaratum fuisse, testantur Toletus, Guttierez, Ugolinus, & alii apud Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 11. *num.* 26. & Suarez *de censuris disput.* 21. *sect.* 3. *num.* 5. & constat ex tertia propositione, proscripta ab Alexandro VII. in qua saltem indirecte, damnari sententiam adstruentem Episcopo facultatem absolvendi ab hæresi occulta, notat ibidem Dominicus Viva; de qua re plenius suo loco.

VI. Confessariis adduntur Concionatores, ad hoc electi, ut totius diœ-

diœcesis Clerum, simul coadunatum, opportune instruant, redarguant, hortentur, ac pabulo Divini verbi reficiant, nisi ipsemet Episcopus velit id muneris in se suscipere, quod profecto & maxime utile, & summopere laudabile foret.

VII. Officiales itidem, Synodo necessarii, sunt Magistri cæremoniarum, ut omnia, quæ in Synodo fiunt, debito ritu, cultu, & majestate peragantur. Necessarii quoque reputantur Ostiarii, qui præsint Ecclesiæ januis, & laicis, sine strepitu, ingressum prohibeant, & cum incipienda est Synodus, Ecclesiæ fores obserent. Ejusmodi Ostiarios esse debere viros graves, notat Gavantus *cap.* 29. quia ad ipsos spectat, sessionum tempore Clericos, quos forte videant Ecclesiam pervagantes, aut secum invicem colloquentes, admonere.

VIII. Officialibus Synodi attexit idem Gavantus *cit. cap.* 18. *&* 26. Œconomum, qui solet esse Præfectus domus Episcopi, cujus est exigere Cathedraticum, quod in plerisque locis, Synodi tempore, est Episcopo solvendum. Ac tandem mentionem facit de Judicibus querelarum, & excusationum, quorum officium est peculiariter considerandum.

CAPUT SECUNDUM.

De Judicibus querelarum, & excusationum.

INter ceteras Episcopalis muneris curas, ab Ecclesiæ incunabulis, una, & non infima fuit Clericorum, laicorumque jurgia audire, & componere, subortasque inter eos lites, sine forensi strepitu, dirimere. Quo vero sanctiora Episcoporum judicia forent, in Ecclesiis, & Synodis, adstante Sacerdotum senatu, plerumque exercebantur; quocirca non immerito Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 75. *num.* 4. speciem quamdam, & imaginem Curiæ, seu Tribunalis Ecclesiastici, Diœcesanas Synodos præsetulisse, asserit. Neque solum civiles controversiæ, sed etiam causæ criminales ad Episcopales Synodos deferebantur, ut perpetrati delicti rei, Synodali sententia debitam subirent pœnam; cujus rei indubiam fidem facit Cyprianus *epist.* 12. *&* 49. Inter Diœcesanas Synodos Landavenses, quinque reperimus hanc unicam ob causam coactas, ut sententiam ferrent in quosdam, qui homicidium, perjurium, & incestum commiserant; & insuper alias duas, in quibus pœna decreta est in alios, qui Ecclesiæ patrimonium invaserant, & Episcopi familiam injuriis lacessiverant, sicuti legi potest in earumdem Actis collectis ab Henrico Spelmano *Concil. Britann. tom.* 1. *a pag.* 381. *ad* 386. & Wilkins *tom.* 1. *pag.* 17. *& pag.* 199. Neque pœnæ a Synodis irrogatæ erant mere spirituales censurarum, quemadmodum garriunt, qui Ecclesiasticam jurisdictionem impugnant, sed quandoque erant mere temporales, quod factum præcipue legimus in Synodo Landavensi anni 887. *cit.* *tom.*

tom. I. Wilkins *pag.* 199. *in principio*, ubi Rex Brochvail, cujus familia læserat familiam Episcopi, nulla irretitus fuit censura, sed damnatus dumtaxat ad erogandum *pretium faciei suæ longitudine, & latitudine in puro auro*.

II. Hanc, quam exponimus, disciplinam maxime viguisse seculo XI. colligimus ex formula celebrandi Diœcesanam Synodum, a Burchardo relata, & Concilio Salegunstadiensi anni 1022. adscripta, cujus supra *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* I. meminimus; in ea quippe præscribitur, ut Episcopus, suæ Synodi initio, ita Presbyteros alloquatur: *Deinde vos simili obtestatione conjuro, ut nullus vestrum in judicando, aut personam accipiat, aut quolibet favore, aut munere pulsatus, a veritate discedat. Sed cum tanta pietate, quidquid cœtui se judicandum intulerit, retractare, ut nec discordans contentio ad subversionem justitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda æquitate rigor nostri ordinis, vel solicitudo tepescat*. Statimque ordo subnectitur, in causis audiendis servandus, qui erat ejusmodi: prima die expediebantur causæ Clericorum, & ideo post Episcopi admonitionem subditur: *Post hanc exhortationem quisquis Clericorum velit, conferat querelam:* secunda die propositæ a Laicis quæstiones dirimebantur, unde post preces, secundæ sessioni præmittendas, ibidem legitur: *Tunc si Clerici querelam non habent conferendam, Laici intromittantur..... quisquis ex Laicis habeat querelam, proferat*. Quod si non omnes secunda die absolvi potuerant, proponebantur tertia die: *Si quæ sint quæstiones, vel querelæ conferantur, & sic Synodus tertiæ diei solvatur*. Hæc autem omnia evidenter evincunt, plurimas tunc temporis fuisse Clericorum, Laicorumque controversias, ad Synodum definiendas delatas.

III. Ex hac antiqua disciplina ortum habuit, ut Episcopus in Synodo duos, vel tres, una cum suo Vicario Generali, deputet Judices, qui criminales querelas excipiant, & civiles lites audiant, ac summario judicio, de utrisque causis sententiam proferant. Ad eosdem Judices pertinet, quæstiones circa ordinem sedendi, seu præcedendi, inter congregatos forte excitatas, brevi manu (ut dici solet) ita componere, ut nulli præjudicium inferatur: ad eos pariter deferendæ sunt excusationes eorum, qui ad Synodum non accesserunt, finita Synodo deinde examinandæ.

IV. Licet autem hodie primum, & potissimum munus prædictorum Judicum fere conquiescat, quia fere impossibile est, ut Clericorum, aut Laicorum caussæ in Synodo terminentur: adeo enim mutati sunt hominum mores, ut contendentes inter se Partes summarium judicium effugiant, omnemque telam, seu ordinem judiciarium exacte, atque ad unguem servari exoptent, ex quo fit, ut Vicarii Generalis tribunal libentius adeant: non idcirco tamen eorumdem Judicum electio est censenda superflua: tum quia, uti animadvertunt Bottus *part.* 3. *art.* 7. & Massobrius *cap.* 5. *dub.* 19. adhuc possent, si qui vellent, litis sumptibus parcere, suasque causas celeriter expedire, Judices Synodales adire, eorumque judicio acquiescere:

tum

tum quia necessarii reputantur ad servandam antiquæ disciplinæ memoriam, atque ad alia duo explenda munia, quæ illis pariter diximus demandata.

CAPUT TERTIUM.

De Testibus Synodalibus.

DIsseruimus hactenus de Officialibus Synodo inservientibus: uberius nunc est de aliis agendum, qui in Synodo eliguntur, ut in posterum adhibeantur. Præcipuum inter istos locum obtinent Testes Synodales, homines scilicet probatæ fidei, ab Episcopo in Synodo designati, ut custodes quodammodo sint decretorum, quæ a Synodo eduntur. Eorum quippe officium est diœcesim subinde perlustrare, atque animadvertere, an quidquam alicubi contra Synodi decreta fiat, & omnia in futura Synodo Episcopo referre; sicuti recte tradunt du Cangius *in Glossario verb. Testes Synodales*, Cironius *Observat. Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 18. Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 76. *num.* 8. *& cap.* 79. *num.* 9. *& seq.* Janus a Costa *ad Cap.* 1. *tit.* 31. *Decretal. pag.* 156. Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 19.

II. Sunt, qui Synodalium Testium originem referant ad *Periodeutas*, de quibus in canone 57. Concilii Laodiceni *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 792. Verum *Periodeutæ* dicebantur, qui Episcopi vice, diœcesim circumeuntes visitabant, ejusque vicario nomine, non sine perfecto jurisdictionis exercitio, decreta condebant: quocirca diœcesis Visitatores, qui Græce *Periodeutæ*, Latine *Circuitores* dicti sunt, quemadmodum & Episcoporum Visitationes, *Circuitiones* passim appellatæ, præsertim in Capitulari Caroli Calvi *tit.* 5. *cap.* 4. ex recensione Baluzii *tom.* 2. *Capitular. col.* 23. Ac propterea procuratio, quæ visitanti Episcopo jam tum debebatur, *Circada* est vocata, quod observavit du Cangius *in Glossario verb. Circada*. Nostri vero Testes Synodales diœcesim perlustrant quidem, sed absque ullius prorsus jurisdictionis exercitio, sicuti mox audiemus. Vera Synodalium Testium lineamenta nobis exhibet Hincmarus Archiepiscopus Remensis, qui medio seculo IX. florebat; is quippe *Oper. tom.* 1. *pag.* 716. nonnullis præmissis, a suo Clero custodiendis, statim subjungit: *Hæc omni anno investiganda sunt a Magistris, & Decanis Presbyteris per singulas matrices Ecclesias, & per Capellas parochiæ nostræ, & nobis Kalendis Juliis renuntianda. Similiter etiam investigandum, & renuntiandum est nobis, qualiter observentur, & custodiantur illa, quæ capitulatim observanda Presbyteris dedimus.*

III. Adumbrata ab Hincmaro Synodalium Testium lineamenta clarius explicavit Regino, Abbas Prumiensis, qui, labente eodem seculo IX. scripsit. Modum, & formam describens Regino *lib.* 2. *de Eccl. disc. cap.* 2. visi-

visitandæ ab Episcopo diœcesis, illud inter cetera faciendum monet, ut in qualibet rurali parochia quædam veluti particularis Synodus congregetur ex omnibus ejusdem parochiæ Sacerdotibus, Clericis, aliisque gravibus & prudentibus viris; e quibus septem ab Episcopo, ait, seligendos Testes Synodales, qui juramento constricti ad renuntiandum quidquid explorati habeant, singillatim ab eodem Episcopo interrogentur de criminibus, & abusibus, in ea parochia grassantibus. Secundum hanc formulam suas visitationes instituisse Uldaricum Episcopum Augustanum, narrat Gerardus, Scriptor seculi x. *in ejus Vita* §. *6. num.* 27. apud Mabillon. *Act. Benedict. seculi* v. *pag.* 428. *Venetæ edit.* & Baluzius *ad Reginonem pag.* 533. se opinari, asserit, eamdem formulam per omnes Occidentis regiones fuisse receptam; atque inde factum est, ut Burchardus, & Gratianus, suo quisque Decreto, hunc Canonem inseruerint: *Episcopus, in Synodo residens, post congruam allocutionem, septem ex plebe ipsius parochiæ, vel eo amplius, prout viderit expedire, maturiores, honestiores, atque veraciores viros in medium debet evocare, & allatis Sanctorum pignoribus unumquemque illorum tali sacramento constringat: Amodo in antea quidquid nosti, aut audisti, aut postmodum inquisiturus es, quod contra Dei voluntatem, & rectam Christianitatem in ista parochia factum sit, aut futurum erit ... nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter parentelam, ullatenus celes Episcopum*: Burchardus *lib.* 1. *cap.* 91. & 92. Gratian. *Can.* 7. *caus.* 35. *quæst.* 6.

IV. Ne vero hæc salubris disciplina, quæ fortasse seculo XIII. remitti cœperat, obsolesceret, Innocentius III. in Concilio Lateranensi *cap.* 6. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 23. mandavit, ut in Synodis Provincialibus, quotannis celebrandis, Synodales Testes pro qualibet e provinciæ diœcesibus constituerentur, ut unusquisque sibi commissam perlustraret, quodque corrigendum deprehenderet ad futuram Provincialem Synodum deferret: *Per singulas diœceses* (ait) *statuant idoneas personas, providas videlicet, & honestas, quæ per totum annum, simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione, solicite investigent, quæ correctione, vel reformatione sint digna; & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & Suffraganeos, & alios in Concilio subsequenti, ut super his, & aliis, prout utilitati, & honestati congruerit, provida deliberatione, procedant; & quæ statuerint, faciant observari.*

V. Quamquam autem Innocentius III. de solis meminerit Testibus, a Provinciali Synodo designandis, non propterea tamen antiquum morem abrogavit, ut a quolibet etiam Episcopo in sua Diœcesana Synodo deputarentur: quare posteriora Concilia, se ad Innocentii instituta, ut par erat, componentia, in utrisque sacris Comitiis Testes designandos, aut expresse edicunt, aut certum & usitatum jam ponunt. Concilium Salczburgense, habitum anno 1420. *cap.* 2. Collectionis Harduini *tom.* 8. *col.* 960. sancivit: *Sacro approbante Concilio, ordinamus, ut omnes & singuli nostri*

nostri Suffraganei, in proximis ipsorum Synodis per singulas diœceses, prout & nos in nostra proxima Synodo Saltzburgensi ordinabimus, sub pœna suspensionis a Pontificali officio, studeant personas idoneas, probas videlicet, & honestas, in Testes publicos, sive Synodales ordinare, qui per totum annum simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione, sollicite investigent, quæ correctione, & reformatione sint digna; & ea fideliter referant ad Provinciale Concilium, aut Synodum Episcopalem, ut correctione digna, animadversione congrua puniantur. S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. anni 1576. *part.* 3. *cap.* 6. *Actor. pag.* 179. decrevit: *Ut Testium Synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur; atque non nomine solum, sed certis officii partibus recte per eos geratur, quibus in Synodo, vel Provinciali, vel Diœcesana committetur.* Concilium Avenionense anni 1594. *cap.* 4. Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1838. idem, ac fere totidem verbis repetit, quod S. Carolus sanciverat.

VI. Ut porro sine mendacio & dolo munus suum expleant, antequam illud assumant, jusjurandi religione electi Testes obstringuntur, ad omnia, quæ resciverint, & emendanda existimaverint, ingenue & sincere Episcopo renuntianda, juxta juramenti formam, statutam in Synodo Diœcesana Saltzburgensi, habita post prædictam Provincialem, eodem anno 1420. quæ extat *eod. tom.* 8. Harduini *col.* 981. aliamque similem, præscriptam a S. Carolo Borromæo *cit. cap.* 6. Concilii Provincialis Mediolanensis IV. de qua etiam Gonzalez *in Cap. Præterea, litt. C. de Testibus cogendis*, quæque non multum discrepant ab ea, quæ habetur *in alleg. Can. Episcopus in Synodo.*

VII. Sæpius laudatus Franciscus Bonhomius *in suis decretis generalibus Reformationis Ecclesiasticæ edit. Colon. ann.* 1585. postquam plurimum commendavit Synodalium Testium utilitatem, *pag.* 129. formam & ipse exhibet juramenti ab illis præstandi. Ratione autem emissi juramenti Testes Synodales recensentur quodammodo inter publicos Officiales, quibus in iis, quæ pertinent ad munus, ad quod sunt a republica destinati, plena fides habetur: quod tamen ita limitandum, docet Massobrius *de Synodo Diœces. cap.* 4. *dub.* 26. *& tribus seq.* ut non procedat, cum aut agitur de crimine, gravi pœna coercendo, aut cum de crimine denuntiatus, se alias insontem probat; quo in eventu puniendus est Testis, tanquam perjurus.

VIII. Verum ea est rerum humanarum conditio, ut non omnia, quæ optima sunt, semper in praxim deduci valeant. Synodalium Testium utilitatem jure meritoque extollunt sanctissimi Ecclesiæ Canones, eamque optime cognovit S. Thuribius in sexta Synodo Diœcesana Limensi, habita anno 1590. *cap.* 13. *tom.* 4. Collectionis Cardinalis de Aguirre *pag.* 453. inquiens: *Ratio, ob quam sancti Patres juste & sancte instituerunt, ut Synodi singulis annis fierent, erat, ut in eis tractetur correctio & emendatio malorum morum, atque bonorum reformatio, & ut in eis constituatur, quod expe-*

expedit ad bonum regimen animarum, & de rebus ad Episcopatus pertinentibus. Et, ut quod ordinaretur, & fieret in eisdem Synodis, cum majori efficacia adimpleretur, ac desideratum sortiretur effectum, statuerunt, ut singulis Episcopatibus constituerentur, & nominarentur Testes Synodales personæ idoneæ, & bonæ, quæ per totum Archiepiscopatum, quisque in districtu sibi assignato, magna diligentia inquirant, qualiter servetur & adimpleatur quod in Synodis constitutum, & præceptum est. Et nemo profecto est adeo hebetis ingenii, qui non videat, quantum illorum opera ad rectam conferret diœcesis administrationem; multis siquidem malis obviam iretur, si Episcopus ex relatione hominum integerrimæ fidei illa præsciret. Et nihilominus difficile, ne impossibile dicam, est hujusmodi homines invenire, qui velint id muneris capessere; enimvero quamquam, ut omnem ab illis arcerent invidiam, jamdiu cœperint Episcopi Testium nomina in Synodo non publicare, eorumque juramentum secreto excipere, quod & fieri permisit citatus Bonhomius, & a multis Episcopis factum, asserit Gavantus *in sua praxi in annot. ad cap.* 33. non propterea tamen, quos exoptassent, allicere potuerunt ad prædictum munus acceptandum. Præsto siquidem ii essent, qui illud affectarent, ut charitatis & zeli prætextu, possent pro libito huic, aut illi sibi inviso, falsum crimen appingere: sed viri vere probi & integerrimi, qui omni sepósito humano affectu, veritatem investigent, eamque sincere Episcopo, solo charitatis studio, aperiant, desiderari quidem possunt, sperari tamen non possunt. Quare, ut ait Piasecius *in praxi Episcopali part.* 2. *cap.* 2. *nu.* 9. Synodales Testes fere ubique desueverunt: in eorumque locum suffecti sunt Fiscales Episcoporum, & Decani, hoc est Vicarii Foranei, qui utique, quemadmodum bene animadvertit Van-Espen *Jur. Eccles. univers. tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 3. *num.* 14. si doctrina, pietate, prudentia, & zelo præstarent, ac munus suum diligenter obirent, Synodalium Testium defectum supplerent & compensarent.

CAPUT QUARTUM.

De Punctatoribus.

Compertum est omnibus, in historia Ecclesiastica vel mediocriter versatis, nomina Beneficiorum, & Præbendarum incognita fuisse prioribus Ecclesiæ seculis, cum bonorum, & redituum omnium Ecclesiasticorum cura & administratio ad solos pertinebat Episcopos, a quibus, statis temporibus, juxta præscriptam a sacris Canonibus mensuram, inter Clericos dividebantur: quia vero hujusmodi divisio singulis mensibus fiebat, ideo *mensurna* appellata est a S. Cypriano *epist.* 28. Erectis deinde Beneficiis, & cuique Clericorum sua assignata Præbenda, ex cujus fructibus, quoad viveret, aleretur; ne Præbendam assequuti ab Ecclesiæ servitio se im-

impune subtraherent, loco divisionum mensurnarum institutæ sunt distributiones quotidianæ, certæ videlicet redituum portiones, ex singulorum Præbendis plerumque detractæ, illis dumtaxat erogandæ, qui Divinis intersunt. Et ne hęc ipsa disciplina pedetentim relaxaretur, Bonifacius VIII. *in Cap. uni. de Clericis non residentibus*, *in 6.* omnem illi contrariam consuetudinem, quæ jam alicubi cœperat inolescere, tamquam abusum & corruptelam improbavit; statuitque, ut in nullo rerum eventu quotidianas distributiones lucretur, qui re ipsa Horis Canonicis, ceterisque Ecclesiasticis functionibus non adest: iis solum exceptis, *quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret*: ubi, nomine *justæ, & rationabilis corporalis necessitatis*, Doctores intelligunt injustam detentionem in carcere, injustam excommunicationem, aliamve censuram, & grave periculum, ab insidiante inimico imminens Beneficiario, si domo egrediatur: quemadmodum, nomine *utilitatis Ecclesiæ*, solum venire utilitatem ejus particularis Ecclesiæ, ubi quis Beneficium possidet, & verosimilius etiam Ecclesiæ universalis, iidem Doctores communiter tradunt; recte simul notantes, neminem, ab infirmitate, aliave ex indicatis causis impeditum a suo ministerio, Ecclesiæ præstando, lucrari quotidianas distributiones, nisi antea consueverit eidem inservire, ac Divinis Officiis interesse; quæ omnia enucleate explicantur a Covarr. *lib. 3. var. cap.* 13. Moneta *de distribut. quotidian. part. 2. a quæst.* 5. *usque ad* 18. Vasquez *opuscul. de Benefic. cap.* 4. Garcia *de Benefic. part.* 7. *cap.* 13. Pirhing *ad tit.* 4. *lib.* 3. *Decretal. sect.* 2. *per tot.* Bonifacii Constitutionem instauravit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* & quo religiosius custodiretur, omnem prohibuit inter Beneficiarios collusionem, seu remissionem: vetuit nimirum, ne Beneficiarii aut amissas ab absentibus distributiones, quæ præsentibus accrescunt, ullo pacto condonent; aut de illis condonandis, seu postquam præsentibus traditę sunt, restituendis, quoquo modo inter se paciscantur; de qua re iidem citati Doctores, aliique apud Barbosam *in collectan. ad idem Tridentini cap. num.* 108. *& seq.*

II. Verum facile eluderentur tot salutares Constitutiones, nisi in singulis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, certi & designati forent Canonici, seu alio quocumque nomine nuncupentur Beneficiarii, quibus onus incumberet accurate adnotandi, quotquot in Choro, aliisque sacris functionibus desiderantur, & quibus nominatim diebus, aut a qua speciatim Divini Officii parte hic, aut ille se subducat. Qui vero ad ejusmodi munus destinantur, olim dictos fuisse *Obedientiales*, quasi ex mera obedientia invisum munus subirent inquirendi in aliorum negligentiam, ex quodam diplomate Innocentii III. colligi autumat Petrus Morettus in suo Opere *de ritu dandi Presbyterium part.* 1. *sect.* 5. *num.* 3. Nunc autem communiter vulgo dicuntur *Punctatores*; atque ad id muneris in singulis Ecclesiis duo plerumque deliguntur, tum ut uno impedito, alter non

de-

desit, tum potissimum, ut alicujus a Choro absentiam ambo uniformiter testantes, omnem a se removeant suspicionem fraudis. Ex his duobus, unum deputandum a Capitulo, alterum ab Episcopo, decrevit S. Carolus Borromæus in primo Concilio Provinciali Mediolanensi *tit. de officio Punctatoris part. 1. Act. Eccl. Mediol. pag. 29. Ut autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid injuste aut remitti, aut adimi possit, præter delectum a Capitulo, alter Punctator ab Episcopo creetur*: quibus vestigiis laudabiliter & sancte plures alii Episcopi inhæserunt.

III. Neque hac sola diligentia contentus S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part. 2. Act. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 160.* juramentum ab iisdem præstari voluit, hisce verbis conceptum: *Ego N. Punctatoris officium, quod suscepi, per hæc sancta Dei Euangelia juratus, sancte promitto ac spondeo, me fideliter & sincere, quantum in me est, executurum. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Euangelia*; vel si juret super sacras Reliquias, *& hæc Sanctorum pignora*. Atque, universim loquendo, electos in Punctatores, priusquam officium assumant, esse jurejurando obstringendos ad illud fideliter obeundum, edixit sacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Visitationis sacrorum liminum 26.* Aprilis *1664.* ad sextum dubium *lib. 24. decretor. pag. 130.* & in *Curzulen. Jurisdictionis*, 16. Novembris *lib. 26. decretor. pag. 328.* Cumque postea dubitatum fuisset, coram quo prædictum juramentum præstandum esset, sacra Congregatio præstandum censuit coram illo, a quo Punctator esset electus; in causa enim *Senen. Officiorum*, die 13. Julii *1686.* proposito sequenti dubio: *An qui Punctatoris munere fungi debet, teneatur, & cogi possit ad præstandum juramentum in manibus Archiepiscopi, & in Capitulo, vel saltem alterutro modo, de fideliter exercendo dictum munus*: sacra Congregatio respondit: *Punctatorem teneri jurare coram Deputante*.

IV. Præterea S. Carolus Borromæus, quo magis magisque securus fieret de Punctatorum diligentia & fidelitate, non solum eos jurare voluit, cum Punctatoris officium capessunt, sed & idem juramentum renovandum, statuit, in prima Synodo Diœcesana, quam contingat celebrari, dum ipsi idem officium gerunt: *Quod de Punctatorum jurejurando* (ait *loc. cit. pag. 160.*) *in Concilio Provinciali primo sancitum est, id & ab iisdem, & ab unoquoque item Punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel Anniversariorum, vel Processionum, vel aliorum denique Divinorum Officiorum causa, etiam in Collegiatis, aliisve Ecclesiis constitutus est, præstetur, non modo cum Punctatoris officium suscipiunt, verum etiam in publico Diœcesanæ Synodi conventu, qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quo religiosius unusquisque eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo diligentius officium cum fidelitate conjunctum adhibendum.*

V. Hæc consuetudo jurandi in Synodo, quæ a Mediolanensi in plures alias pariter Ecclesias est propagata, unica causa fuit, cur Doctores, de Synodo tractantes, etiam Punctatorum meminerint. Ceterum, ubi ea

consuetudo non viget, nullo jure tenentur Punctatores juramentum, quod semel præstiterunt, iterum in Synodo emittere; ac proinde non recensentur inter veros Synodi Officiales, neque alia ratione ad Synodum pertinere queunt, nisi fortasse, quia de illis aut restituendis, sicubi non deputarentur, aut corrigendis, si officium suum negligerent, in Synodo agendum foret. De Punctatoribus, de distributionibus, de causis, ob quas absentes possunt eas lucrari, de collusione, aut remissione illarum vitandis, fuse a nobis actum est *in nostra Institut.* 107.

CAPUT QUINTUM.

De Judicibus Synodalibus.

CUncta *per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum, Sedes Beati Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Ita *epist.* 7. ad Episcopos Dardaniæ anno 495. scripsit Gelasius Papa *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 909. cujus auctoritatem Nicolaus I. allegavit *epist.* 8. ad Michaelem Imperatorem *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 167. inquiens: *Patet profecto, Sedis Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Est autem ejusmodi appellationum jus adeo necessario connexum cum Romani Pontificis in universam Ecclesiam jurisdictionis primatu, ut nemo possit illud in controversiam adducere, nisi & hunc velit perfracte inficiari: etenim cum primatus prærogativa, Romanus Pontifex sit supremus in Ecclesia Judex, cuique datur, per appellationem, ipsius implorare tuitionem: ab inferioris quippe sententia Superioris tribunal adire, omnibus concessum esse ipsa naturalis æquitas dictat & persuadet. Quocirca Stephanus Tornacensis *epist.* 162. *tom.* 25. *Biblioth. Patr. pag.* 34. in hoc appellationis communi refugio, ait *consistere dignitatem Ecclesiæ Romanæ*: & S. Bernardus *epist.* 198. quæ est ad Innocentium II. *tom.* 1. *Oper. col.* 190. in eodem sitam, affirmat, pretiosiorem gemmam, quæ in Pontificia emicet Thiara: *Hoc, inter cetera vestri singularis primatus insignia, specialius, nobiliusque nobilitat vestrum, & inclytum reddit Apostolatum, si eripitis pauperem de manu fortiorum ejus. Nulla, meo judicio, in corona vestra pretiosior gemma zelo illo vestro, quo æmulari consuevistis oppressos, nec relinquitis virgam peccatorum super sortem justorum.*

II. Appellationibus, quæ undequaque ad Sedem Apostolicam semper delatæ sunt, alia insuper Romanis Pontificibus accessit cura, audiendi ni-

nimirum, ètiam in prima instantia, causas eorum, qui ab Episcoporum jurisdictione subtracti, Apostolicæ Sedi immediate subduntur. Verum optime perpendentes iidem summi Pontifices, non facile esse de rebus, in longinquis regionibus emergentibus, rectum Romæ institui judicium, *ad quod testium necessariæ personæ, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis, adduci non poterunt*, sicuti ad Cœlestinum I. scripserant olim Africani Episcopi *epist.* 2. *num.* 3. inter epistolas Cœlestini, ex recensione Petri Coustant *col.* 1061. gravioribus proinde causis tantum suo judicio reservatis, alias levioris momenti Judicibus in partibus delegare consueverunt: cujus delegationis multa, & præclara exempla nobis suppeditant epistolæ Alexandri III. ad Petrum Abbatem Sancti Remigii, & alios, editæ a Jacobo Sirmondo post epistolas Petri Abbatis Cellensis *Oper. varior. tom.* 3. *in fin.* Cum autem Innocentius III. experientia didicisset, quod *nonnulli gratia Sedis Apostolicæ abutentes, litteras ejus ad remotos Judices impetrare nitereentur, ut reus fatigatus laboribus & expensis, liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compelleretur*; ut huic dolo aditum occluderet, in Concilio Lateranensi statuit: *Ne quis, ultra duas dietas extra suam diœcesim, per litteras Apostolicas, ad judicium trahi possit, nisi de assensu Partium fuerint impetratæ*: uti habetur *in Cap. Nonnulli*, 28. *de rescriptis*.

III. Magis adhuc, quam Innocentius, litigantium commodo prospexit Bonifacius VIII. *in Cap. Statutum*, *de rescriptis*, *in* 6. decernens, ut si actor & reus ejusdem civitatis, seu diœcesis fuerint: extra ipsas causa à Sede Apostolica non committatur, nisi in duobus casibus, ibidem nominatim expressis, in quibus extra dictas civitatem, & diœcesim ita causam committi permisit, ut *nullus eorum ultra unam dietam a fine suæ diœcesis valeat conveniri*: statimque subjungit: *Cum autem actor, & reus civitatum, & diœcesium fuerint diversarum, si actor in civitate, vel diœcesi rei, Judicem habere recuset; ipsum, non in sua, sed in alia civitate, vel diœcesi libere impetrare valeat . . . dummodo locus ad quem eum traxerit, ultra unam dietam, sicut in casu alio præmittitur, minime sit remotus*. Ad hæc, ne Apostolicæ delegationes vilescerent, non aliis causas committi, voluit idem Bonifacius, nisi personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, aut Personatum, vel saltem Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus obtinentibus, a quibus præterea non alibi causas audiri & definiri, mandavit, nisi in civitatibus, aut locis insignibus, ubi litigantibus juris Periti adesse queant: *Sancimus igitur* (ait *in eod. Cap. Statutum*) *ut nullis, nisi dignitate præditis, aut Personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ, auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejusdem, de cetero committantur, nec audiantur, alibi, quam in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commode copia Peritorum haberi*.

IV. Bonifacii Constitutionem renovavit Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 10. *de reform.* utque magis adhuc Sedes Apostolica secura foret de

ſcientia, prudentia, & probitate perſonarum, quibus cauſas extra Urbem judicandas committit, eidem Conſtitutioni nonnulla ſapientiſſime adjecit: *Quoniam* (verba ſunt Tridentini) *ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, perſonarum notitia, quibus cauſæ mandantur, uſque adeo haberi non poteſt, hincque interdum Judicibus, non undequaque idoneis, cauſæ in partibus delegantur; ſtatuit ſancta Synodus, in ſingulis Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis aliquot perſonas, quæ qualitates habeant, juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit Statutum, & alioquin ad id aptas deſignari; ut præter Ordinarios locorum, iis etiam poſthac cauſæ Eccleſiaſticæ, ac ſpirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur. Et ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci, cum conſilio Capituli, alium in ejus locum, uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum, ita ut habeat quaque diœceſis quatuor ſaltem, aut etiam plures probatas perſonas, ac, ut ſupra, qualificatas, quibus hujuſmodi cauſa a quolibet Legato, vel nuntio, atque etiam a Sede Apoſtolica committantur; alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim Epiſcopi ad ſummum Romanum Pontificem tranſmittant, delegationes quæcumque aliorum Judicum, aliis, quam his factæ, ſubreptitiæ cenſeantur.*

V. Itaque inter graviora negotia in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo tractanda & expedienda, recenſeri debet deputatio Judicum Synodalium, quorum nomina ad Sedem Apoſtolicam ſubinde tranſmittantur. Non eſt tamen neceſſe, ut in præfatos Judices, ab Epiſcopo in Synodo deputatos, ipſa Synodus conſentiat; quoniam non dixit Tridentinum, eos deſignandos a Synodo, ſed in Synodo: quapropter Tridentini decreto ſatisfaciet Epiſcopus, ſi Synodi conſilium expoſcat, etſi ex cauſis ſibi notis, illud amplecti poſtea noluerit: quemadmodum, cum aliquem ex deputatis in Synodo mori contingit, debet quidem Epiſcopus, priuſquam alium in ejus locum ſubſtituat, exquirere Capituli conſilium, ſed non tenetur illud ſequi; quia non conſenſum, ſed conſilium dumtaxat Capituli Tridentinum exigit: quod bene probat Fagnanus *in Cap. Cum olim, II. num.* 13. *& ſeq. de privilegiis*, atque a ſacra Congregatione Concilii declaratum refert Gallemart *ad cit. cap.* 10. *ſeſſ.* 25. *num.* 3. Generatim enim loquendo, *quibus in actionibus, aut deliberationibus, OEcumenica Synodo Tridentina, aut Provincialibus Conciliis conſtitutum eſt, de Capituli, Clerive conſilio aliquid agendum eſſe; non propterea tamen illud ſequendi neceſſitatem ſibi impoſitam eſſe, Epiſcopus exiſtimet, niſi in iis tantum, de quibus id ſpeciatim, nominatimque cautum eſt*: dixere Patres Concilii Mediolanenſis V. *part.* 3. *Actor. Eccleſ. Mediol. part.* 1. *pag.* 282.

VI. Præfati Tridentini decreti executionem, quam certe & litigantium indemnitati conſulere, & ad rectam conferre juſtitiæ adminiſtrationem, nemo eſt qui non videat, præ ceteris, ſummopere inculcarunt Joannes Franciſcus Bonhomius *in citatis decretis generalibus reformationis Eccleſia-*

ſticæ

stica edit. Colon. ann. 1585. *pag.* 115. & Cardinalis Gabriel Palæotus Archiepiscopus Bononiensis in suo Provinciali Concilio, habito anno 1586. ubi simul monuit, ut factæ in Synodo Judicum electiones, illico summo Pontifici notificarentur: *Hujusmodi autem nominationes, sive electiones, in singulis Ecclesiis factas, unusquisque Episcopus ad summum Pontificem statim transmittere curabit, ut iisdem Apostolica auctoritate causæ delegentur; & delegationes quæcumque aliorum Judicum, aliis, quam his, factæ, subreptitiæ censeantur.* Et nihilominus in sacræ Congregationis Concilii Archivo nullus extat catalogus Judicum Synodalium, qui ab Episcopis fuerit ad Sedem Apostolicam unquam transmissus; neque aliud hujus rei invenimus exemplum, præter unicum, adnotatum a Cardinali Bellarmino *ad cap.* 10. *sess.* 25. *Concil. Trident.* Ex hac porro Episcoporum injuria fit ut Sedes Apostolica causas in partibus personis committat in dignitate constitutis, ad solam normam *cit. Cap. Statutum*, nulla habita ratione Judicum Synodalium, quorum nomina ignorat, sicuti ad rem perpendit Barbosa *ad dictum cap.* 10. *Trident. num.* 25. scribens: *Decretum hoc de committendis causis solis Judicibus Synodalibus respectu Papæ in usu non est; cum adhuc frequenter ipse committere soleat causas aliis personis tam in dignitate Ecclesiastica constitutis, quam deputatis in Synodo; sed id verisimiliter ex eo procedit, sive quia sit supra Concilium, sive quod Diœcesani Episcopi ex sua parte etiam non curent, ad summum Pontificem transmitti nominationes, & designationes Judicum, a Synodo factas, quod tamen juxta hoc decretum facere tenentur, & sic Papa, ex quadam quasi necessitate justitiæ administrandæ, decretum non observat.* Et tamen sæpius Episcopi conquesti sunt apud sacram Congregationem Concilii, quod a Sede Apostolica delegationes fierent personis minus idoneis, perinde ac si ipsimet non essent hujus abusus præcipua causa. Id autem dissimulavit sacra Congregatio; & ne muneri suo deesset, monuit Officiales, ad quos pertinet, ut in causis, in partibus committendis, omnino morem gererent Tridentino. Ita a sacra Congregatione rescriptum fuisse ad Turritanum Antistitem die 3. Februarii 1635. legimus *lib.* 15. *decretor. pag.* 162. *a terg. Significatum est Ministris hujus sanctæ Sedis pro commissione causarum in partibus, ut eas nonnisi ab Archiepiscopo in Synodo ad præscriptum cap.* 10. *sess.* 25. *de reform. designatis, & notificandis committant.* Idemque & nos fieri curavimus, dum ejusdem sacræ Congregationis Secretarii munere fungebamur: etenim, cum Episcopus Portallegren. postulasset, ut causæ solis committerentur Judicibus, in Synodo electis, nequaquam autem, ut antea fieri solebat, Protonotariis Apostolicis, inter quos multi reperiebantur indocti & imperiti, & hanc instantiam nos retulerimus ad sacram Congregationem, hæc die 17. Novembris 1725. rescripsit, a Domino Cardinali Præfecto serio agendum esse cum Cardinali Pro-Datario, ut a suis Administris adamussim servari mandaret Tridentini sanctionem. Sed si Episcopi nomina Judicum, in Synodo deputatorum, Sedi Apostolicæ

non manifestant, sibi imputare debent, quod commissiones ad minus peritos quandoque dirigantur: Officiales enim sanctæ Sedis divinare non possunt, quinam in hac, aut illa diœcesi idonei sint ad Apostolicas commissiones rite subeundas, ac propterea Apostolicas litteras ad eos dirigunt, quos audiunt aliquo specioso titulo condecoratos, quamvis non ignorent, sub specioso tituli cortice homines aliquando latere satis rudes & crassos.

VII. Neque a Judicibus Synodalibus eligendis Episcopos remorari debet timor, ne illi quoddam quasi tribunal erigant, quasi aliquam jurisdictionem statim adepti essent: nam sacra Congregatio Concilii in causa *Januen.* die 15. Martii 1601. *lib. 9. decretor. pag.* 134. jam statuit: *Personas designandas in Synodo ex cap.* 10. *sess.* 25. *ante delegationem*, *nullam habere jurisdictionem*: quin immo, ut omnem ab illis arceret ambitionem ostentandi tribunal proprium cum propriis administris, eadem sacra Congregatio in causa *Alben.* die 15. Januarii *1656. lib. 19. decretor. pag.* 554. *a terg.* dixit: *In hujusmodi appellationum causis*, *ad Judices Synodales delatis*, *adhibendos esse Notarios Curiæ Episcopalis*. Unum dumtaxat impedimento esse potest Episcopis, ne Synodalium Judicum nomina ad Sedem Apostolicam mittant; prætermissio scilicet tam Provincialium, quam Episcopalium Synodorum, in quibus essent illi designandi: quamvis enim a Tridentino facultas Episcopis data sit, Judicibus in Synodo electis, & mox decedentibus, alios cum consilio Capituli, substituendi, duraturos usque ad novam Synodum, quæ ceteroquin, tempore a Tridentino statuto, sit habenda; nulla tamen iisdem potestas facta est novos Judices deputandi, cum aut nulli in Synodo deputati sunt, aut nulla habita est Synodus, in qua deputari potuerint, aut effluxit jam tempus, intra quod, juxta Tridentini decretum, nova Synodus fuisset habenda. Verum, ne diœceses suis Synodalibus Judicibus diu careant, etiam in his eventibus modus suppetit Episcopis illos nominandi: si enim potestatem, quam ceteroquin non haberent, a sacra Congregatione Concilii petant, eique simul causas exponant, propter quas Synodum celebrare nequeunt, hæc facultatem iisdem impertietur Judices Synodales, cum consilio Capituli, designandi; sicuti factum cum Archiepiscopo Januensi, constat ex Actis sacræ Congregationis *lib. 19. decretor. pag.* 171. ubi hæc leguntur. *Januen. Dubium Judicum Synodalium. Sacrum Concilium Tridentinum cap.* 10. *sess.* 25. *de reform. statuit*: *in singulis Conciliis Provincialibus*, *aut Diœcesanis &c. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit*, *substituat Ordinarius loci*, *cum consilio Capituli*, *alium in ejus locum*, *usque ad futuram Provincialem*, *aut Diœcesanam Synodum*.

VIII. *Occurrit in his terminis casus in diœcesi Januen. in qua per plures annos non fuit celebrata Synodus Provincialis*, *aut Diœcesana*. *Propterea Eminentissimus Archiepiscopus*, *dubius de facultate*, *si aliquem interim mori contigerit*, *substituendi alium in ejus locum*, *reverenter recurrit ad hanc sacram*

cram Congregationem pro declaratione, an valeat uti dicta facultate substituendi alium, etsi Synodus tam Provincialis, quam Diœcesana, non fuerit intra tempus a Concilio præscriptum sess. 24. cap. 2. de reform. celebrata. Unde expetitur sapientissimum oraculum EE. VV. ut declaretur, an & quomodo valeat Eminentissimus Archiepiscopus procedere ad substitutionem Judicum Synodalium in casu &c.

Die prima Junii 1609. Sacra &c. in casu, de quo agitur, petitam facultatem substituendi, cum consilio Capituli, Eminentissimo Archiepiscopo oratori impertita est.

IX. Quæ hactenus enarravimus, omnia a nobis indicata fuere in nostra Epistola encyclica, quum, post supremum Ecclesię clavum susceptum, die 26. Augusti 1741. dedimus ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, ubi methodum illis præscripsimus designandi Judices Synodales tam in Synodo, quam extra Synodum, & modum simul ostendimus, quo eorum nomina Sedi Apostolicæ notificare debeant, ut hæc viris probis & doctis causarum cognitionem in partibus deinceps committere valeat; uti videri potest in citata nostra epistola, quæ est 28. *in nostro Bullario tom. 1.*

CAPUT SEXTUM.

De Judicibus Conservatoribus.

REgularium Ordines, pleræque Universitates, ac nonnulla quoque Canonicorum Collegia, inter cetera privilegia, quibus a Sede Apostolica sunt exornata, hoc etiam gaudent, ut Judices eligant eorumdem privilegiorum Conservatores. Non deputantur ejusmodi Judices in Synodo; & nihilominus connexionem habent cum Synodo, quia desumendi sunt e cœtu Judicum Synodalium, de quibus in præcedenti capite actum est juxta Constitutionem 9. Gregorii XV. *Bullar. tom. 3. pag.* 440. cujus verba sunt §. 2. *In futurum vero Sanctitas sua hac generali, & perpetuo valitura Constitutione, statuit & decrevit, ut Judices Conservatores hujusmodi, sive principales, sive subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi non solum habeant qualitates requisitas & descriptas in Constitutione similis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui, quæ incipit Statutum, ita ut vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel Personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant; sed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diœcesanis, juxta decretum Concilii prædicti, Judices electi, seu designati sint.* Et §. 5. subdit: *Ceterum, ut latius pateat Conservatorum hujusmodi deligendorum facultas, Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Diœcesanis, quamplures personas ex habentibus qualitates in prædicta Constitutione ejusdem Bonifacii Prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas designari procurent: & si ali-*

quem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum usque ad futuram Provincialem, aut Diœcesanam Synodum. Et postquam *sequenti* §. *6.* iterum Pontifex edixit, ne quispiam in Conservatorem eligatur, qui inter Judices Synodales non numeretur; præcipit, ut nomina Conservatorum, quos Regulares selegerunt, Curiæ Episcopali exhibeantur: *Ejusque electionis, seu assumptionis documentum infra tempus hujusmodi*, videlicet sex mensium, *penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere & dimittere teneantur; alioquin, eo ipso termino elapso, quandiu Conservatores secundum formam præsentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinariis conveniantur*.

II. Neque hac Constitutione quidquam de novo Gregorius sancivit, sed sanctiones, quæ jam antea emanaverant, confirmavit: etenim, ante Gregorii XV. Pontificatum, hoc est anno 1614. sacra Congregatio Concilii, apud Gavantum *in prax. diœces. Synod. in annot. ad cap. 32.* etiam hac de causa oportere, dixerat, ut in Synodis Diœcesanis, celebrandis ab Episcopis Mediolanensis provinciæ, ad quos suas litteras direxit, plures deputarentur Judices Synodales, ut nimirum liceret Regularibus, quos vellent, ex illis seligere, suorumque privilegiorum Conservatores constituere. Quæ autem a Conservatoribus, qui inter Judices Synodales non recensebantur, antea gesta fuerant, eadem sacra Congregatio ad cautelam convalidavit, *perinde ac si a Conservatoribus, legitime deputatis, processissent*. Quod profecto indicio est, illa jam tum minus firma, & nutantia sacræ Congregationi visa fuisse.

III. Si autem in diœcesi nulli reperiantur Judices Synodales, tunc, ne Regulares (quod de Regularibus dicimus, de aliis eodem privilegio fruentibus est semper intelligendum) suo, sine culpa, priventur jure, poterunt, quem maluerint, in Conservatorem assumere; modo tamen qualitatibus præstet, quas Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Statutum*, exposcit, atque in reliquis omnia serventur, quæ a Gregorio XV. præscribuntur, uti docent Fagnanus *in Cap. Sane, II. num. 33. de offic. Judicis delegati, & in Cap. Si Clericus, num. 57. de foro competenti*, & Nidus *de Conservatoribus cap. 3. part. 7. num. 7.* At, si postea Synodus celebretur, in qua Synodales Judices constituantur, statim cessat jurisdictio prædictorum Conservatorum, iterumque a Gregoriana Constitutione adiguntur Regulares ad aliquem eligendum ex designatis in Synodo, quod, teste Monacello *tom. 4. pag. 21. num. 221.* sæpius declaravit sacra Congregatio Concilii, & præsertim in *Wladislavien.* *16.* Januarii *1649. lib. 18. decretor. pag.* 574. & in alia causa *Ordinis Minorum Observantium* die 10. Decembris 1661. *lib. 22. decretor. pag. 777. a tergo*.

IV. Dubitatur autem, an extra Judicum Synodalium cœtum, facultatem habeant Regulares, aliquem in Conservatorem sibi eligendi, qui majori præfulgeat Ecclesiastica dignitate, puta Episcopum, Archiepiscopum, aut aliquem ex S. R. E. Cardinalibus. Affirmant plerique Doctores, innixi

nixi perspicuo textu *in Cap. fin. de offic. delegati, in 6.* ubi Bonifacius VIII. non solum permittit, sed diserte præcipit: *Ne de cetero Conservatores deputari possint, nisi Episcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates &c.* Eamdemque olim fuisse sententiam sacræ Congregationis Concilii, liquet ex citato decreto anni 1614. relato a Gavanto, ubi expresse ait, præter Judices Synodales, posse in Conservatores assumi *Episcopos, atque illis Superiores, eorumque Generales Vicarios.* At rectius opinantur alii, ejusmodi sanctionibus derogatum esse a posteriori Constitutione Gregorii XV. qua Regularium libertas ita, quoad hoc, est coarctata, ut neminem in Conservatorem eligere valeant, qui Judicibus Synodalibus non annumeretur, & omnis electio Conservatorum, facta contra formam ibidem statutam, nullius roboris esse decernitur. Non immerito tamen ad hæc reponere possent Regulares, facultatem sibi datam a Bonifacio VIII. tunc saltem reviviscere, cum in diœcesi nullus adest Judex, in Synodo deputatus, aut ab Episcopo, necessaria facultate instructo, in Synodalium locum suffectus. Verum, quidquid sit, an possint Regulares in Conservatorem assumere Episcopum, aliumve majori præditum dignitate, qui forte in diœcesi commoretur, certum esse videtur, ab iisdem, in una diœcesi existentibus, in Conservatorem eligi non posse alterius diœcesis Episcopum; ejusmodi enim electiones sæpius improbatas fuisse a sacra Congregatione Concilii, testatur Monacellus *tom. 4. pag. 22. num. 222.* Cumque denuo alieni Episcopi electio a Regularibus attentata fuerit, eadem sacra Congregatio die 3. Augusti 1715. in *Nullius Altamuræ* iterum dixit, illam non sustineri, uti videre est *in Thesaur. Resol. tom. 9. pag. 222. inter selectas ab anno 1700. ad 1718.* Innituntur hæc sacræ Congregationis responsa citatæ Constitutioni Gregorii XV. in qua decernitur, nullum a Conservatore jus exerceri posse extra diœcesim, pro qua fuit deputatus. Conservator enim, sicuti ait Nidus *de Conservator. part. 2. num. 7.* præsto esse debet, ad Partes audiendas, & Regularium privilegia tuenda, eo ipso in loco, ubi in discrimen vocantur; ex quo fit, ut nequeat unus & idem pro diversis diœcesibus constitui, sed suus cuilibet diœcesi adesse debeat, quod late ostendunt Monacellus *cit. loc. num. 222.* Passerinus *in Cap. Hac Constitutione num. 161. in fine, de officio delegati, in 6.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat. 106. num. 7. in fin.* Aut igitur alterius diœcesis Episcopus, in Conservatorem electus, commissum sibi munus exercere vult in propria diœcesi, & hoc facere prohibetur a citata Gregorii Constitutione; aut, quandocumque Regulares ejus opera indigent, accurrere vult ad aliam diœcesim, pro qua fuit Conservator designatus, & hoc multis nominibus dedecere quilibet videt.

V. Plurima nunc superessent dicenda de Conservatorum jurisdictione, ejusque abusu, quæ, quoniam præsentis instituti non sunt, summatim indicabimus. Innocentius IV. *in Cap. 1. de offic. & potest. Judicis delegati, in 6.* statuit, Conservatores solum posse illos, quibus dati sunt, *defende-*

re

re a manifestis injuriis & violentiis : nec ad alia , quæ judicialem indaginem exigunt, *suam posse extendere potestatem*. Bonifacius VIII. *in Cap. Hac Constitutione*, *eod. tit.* addidit, quod, *si de aliis*, *quam de manifestis injuriis & violentiis scienter se intromiserint*, *seu ad alia*, *quæ judicialem indaginem exigunt*, *suam extenderint potestatem*; *eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi* . *Pars vero* , *quæ hoc fieri procurabit*, *sententiam excommunicationis incurrat*. Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 5. *de reform.* decrevit, causas criminales, & mixtas ad locorum Ordinarios, & non ad Conservatores, pertinere; civiles vero a Conservatoribus posse cognosci, cum ii, quorum privilegia tuentur, rei sunt, non autem si sint actores. Clemens VIII. *in sua Constitut.* 3. *Bullar. tom.* 3. & Gregorius XV. *cit. Constitut.* 9. præfatas juris sanctiones renovarunt, omnesque litteras Apostolicas, quas *Conservatorias* vocant, contra earumdem sanctionum formam concessas, revocarunt, & intra illarum terminos coarctarunt. Cumque Patres Societatis Jesu contenderent, litteras Apostolicas, quibus ipsi potiuntur, obtentas a S. Pio V. & sub consueta formula *Rationi congruit*, postea expeditas a Gregorio XIII. propter speciales, & amplissimas clausulas, quibus sunt roboratæ, non esse revocatas, neque restrictas intra limites Gregorianæ Constitutionis, in celebri causa *Angelopolitana* succubuerunt; in responsione enim ad quintum dubium, decisum fuit, illas clausulas minime obstare , quominus comprehensæ dicantur in Gregorii XV. Constitutione, quemadmodum habetur in Bulla 32. Innocentii X. *Bullar. tom.* 5.

VI. Cohærenter ad enuntiata jura, plura postmodum prodierunt a sacra Congregatione Concilii decreta. Die 28. Julii 1657. proposito dubio: *An Regulares*, *habentes Conservatorem*, *si rei sint*, *in causis requirentibus judicialem discussionem & indaginem*, *conveniri queant coram eodem Conservatore*: sacra Congregatio respondit *Negative* , addiditque , in eo rerum statu provocandos esse ad loci Ordinarium, *lib.* 21. *decretor. pag.* 31. Idemque responsum dedit in causa *Papien.* die 30. Martii 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 73. In causa *Januen. Jurisdictionis*, quæ versabatur inter Patres Societatis Jesu, & Patres Carmelitas Excalceatos, die 20. Februarii 1723. quo tempore nos sacræ Congregationi eramus a Secretis; declaratum fuit, Conservatori , a Patribus Societatis in civitate Januensi deputato, jus tantum esse, illos defendendi a manifestis injuriis & violentiis, eorumque causas cognoscendi, quando iidem rei sunt, ad normam Gregorianæ Constitutionis, quæ uberius videri possunt *in Thesaur. Resolut. tom.* 2. *pag.* 274. Quod vero attinet ad Ministros, quos Conservatores deputare se posse arbitrabantur, in causa *Faventina* 17. Septembris 1667. *lib.* 25. *decretor. pag.* 443. & iterum in dubiis generalibus de Conservatoribus die 28. Januarii 1679. *lib.* 30. *decretor. pag.* 249. *& seq.* ac denique in particulari Congregatione, a san. mem. Clemente XI. deputata, cui nos, tamquam ejusdem Secretarius, interfuimus, die 22. Martii 1720. decisum fuit, alios Ministros a Conservatoribus assumi non posse, præter unum Notarium. De Judice Conservatore Regularium in-

integrum tractatum concinnavit Petrus Maria Forti, Societatis Jesu, natione Siculus, quem, typis Mutinensibus impressum, evulgavit anno 1743. Non multum tamen huic Auctori fidendum est, quoniam multis in locis sed præsertim *art.* XXI. Judicum Conservatorum jurisdictionem ultra limites protendit, a sacris Urbis Congregationibus eidem præscriptos. De Judicibus Conservatoribus Universitatis Studii Generalis Avenionensis, & eorum jurisdictione nonnulla a nobis constituta sunt *in Constit.* 142. *Bullarii nostri tom.* I.

CAPUT SEPTIMUM.

De Synodalibus Examinatoribus.

SAcrosancta Tridentina Synodus *sess.* 23. *cap.* 7. *de reform.* decrevit, ut Episcopus, priusquam Ordines conferat, aliquot sibi adscitis Sacerdotibus, aliisque prudentibus viris, Divinæ Legis peritis, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, *Ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter investiget, & examinet.* Et *cap.* 15. statuit, nullum Sacerdotem, *etiam Regularem, posse Confessiones Secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat.* Postquam autem *sess.* 24. *cap.* 18. præmiserat, animarum saluti maxime expedire, a dignis, & idoneis Parochis gubernari, ut id diligentius, ac rectius perficiatur, edixit, vacantes Ecclesias Parochiales illis dumtaxat esse ab Episcopo conferendas, qui in experimento, seu examine, coram eodem Episcopo, aut ejus Vicario Generali, aliisque Examinatoribus *non paucioribus, quam tribus* instituendo, fuerint approbati, & idonei renuntiati. Jussit præterea, sex ad minus Examinatores ab Episcopo, vel ejus Vicario, in Diœcesana Synodo, singulis annis, proponi, *qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur*, e quibus, adveniente Parochialis Ecclesiæ vacatione, tres ab Episcopo seligi voluit, qui una cum eo examen perficiant, addiditque: *Sint vero hi Examinatores Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Seculares, qui ad id videbuntur magis idonei; jurentque omnes ad Sancta Dei Euangelia, se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros. Caveantque, ne quidquam prorsus, occasione hujus examinis, nec ante, nec post accipiant; alioqui simoniæ vitium tam ipsi quam alii dantes incurrant, a qua absolvi nequeant, nisi dimissis Beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.* Hæc quoad Ecclesias Parochiales, quæ ad liberam spectant collationem Episcopi, aut juris patronatus Ecclesiastici sunt, omnino servari jussit Tridentinum; omnesque earumdem Ecclesiarum provisiones, seu

seu institutiones, contra formam istius decreti factas, irritas & inanes fore pronuntiavit.

II. Quamobrem examen, seu concursus ad Ecclesias Parochiales necessario institui debet coram tribus saltem Examinatoribus, a Synodo approbatis: secus autem est de examine, ab aliis subeundo, qui aut Ordines petunt, aut ad excipiendas Confessiones approbari cupiunt; in hoc quippe poterit Episcopus Examinatoribus uti, quos maluerit, quod opportune advertit Gavantus *in praxi Diœces. Synod. cap. 31. num. 2.* quoniam Tridentinum Synodales Examinatores exigit tantum in concursibus ad Parochiales, cumque agatur de sanctione restringente facultatem, alias Episcopo a jure communi concessam, non debet extendi ultra casum expressum: quocirca merum consilium præbere voluisse, opinamur, septem illos Episcopos, auctores articulorum reformationis Parisiensis anni 1586. cum *articulo 58. tom. 4. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand. *col. 1199.* dixere: *In Diœcesana Synodo, ubi commode fieri poterit, juxta decreta Concilii Tridentini, deputentur Examinatores, quorum opera utatur Episcopus, tum pro examine illorum, quibus Beneficia, præsertim Curata, conferenda erunt, tum etiam eorum, qui promovendi erunt ad Ordines*: aut, si legem condiderunt, Episcopos extra Galliam non obstrinxere. Enimvero quod in examine, non causa conferendi Beneficium Parochiale, sed alio nomine faciendo, liceat Episcopo Examinatores adhibere, quos voluerit, pro certo posuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. cum *part. 3. Actor. Eccl. Mediol. part. 2. pag. 259.* præceptum a Tridentino Synodalibus latum, ne examinis occasione quidquam accipiant, etiam ad alios Examinatores extendit, inquiens: *Nec vero item, qui Examinatores libere, pro arbitratu Episcopi, ad alios quocumque nomine, causave examinandos adsciscuntur, examinis occasione unquam quidquam, ne esculenta quidem, poculentave capiant.* Præterea, etsi Benedictus XIII. in sua Constitutione, quæ incipit *Pastoralis*, & habetur in Appendice ad Synodum Romanam, edixerit, ut Præbenda Theologalis, & Pœnitentiaria, in Italia, eique adjacentibus Insulis, conferantur, prævio examine & concursu, eo plane modo, quo conferuntur Ecclesiæ Parochiales; expresse tamen declaravit, concursus ad illas non necessario institui oportere coram Examinatoribus Synodalibus, *sed coram Episcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamsi Synodales non sint.*

III. Quibus adnotatis, accuratius sunt singula explicanda, quæ in Examinatoribus Synodalibus Tridentinum exposcit. Sex ad minus ab Episcopo, aut ejus Vicario, in Synodo proponi voluit; non tamen vetuit, ne plures proponantur: quin immo ex tali loquendi modo, & plures proponi posse, & ut plures proponantur, se exoptare, satis aperte Tridentinum innuit; quemadmodum observat Barbosa *in collectan. ad cap. 17. sess. 24. num. 85.* ubi tamen a sacra Congregatione Concilii decisum refert, non esse ultra viginti proponendos, fortasse ob periculum, ne nimium aucto

aucto eorumdem numero, minus diligens sit personarum, quę proponuntur, delectus. Propositi ab Episcopo, officium non assequuntur, nisi approbentur a Synodo: unde necesse est, ut major pars eorum, qui Synodo intersunt, in illos consentiat; secus, alii ab Episcopo erunt proponendi, qui a majori parte acceptentur. Posse autem hanc acceptationem fieri per suffragia tum publica, tum secreta, respondit sacra Congregatio Concilii ad Patriarcham Venetiarum die 11. Julii 1592. *Amplitudini tuae super Examinatoribus, in Synodo approbandis, sic respondit Congregatio sacri Concilii Interpretum, nempe Examinatores, qui ab Amplitudine tua propositi fuerint Synodo, tam per vota secreta, quam aperta posse probari. Itaque Amplitudo tua eum modum in probatione servari faciat, quem magis expedire judicaverit.*

IV. Quod spectat ad Examinatorum qualitates, quamvis Tridentinum desideret, ut deputandi ad ejusmodi munus, gradum aliquem in sacra Theologia, vel in Jure Canonico sint consecuti; attamen arbitrio Episcopi permittit, etiam, qui nullo gradu est condecoratus, proponere: ex quo fit, ut, etiamsi plures in dioecesi reperiantur Doctoratus laurea insigniti, si nihilominus Episcopus eos minus peritos existimet, poterit, cum Synodi approbatione, aliis, sive Secularibus, sive Regularibus, qui sine Doctoratu doctiores reputantur, Examinatoris officium committere: quod a Sacra Congregatione Concilii decisum, refert Fagnanus *in Cap. Inter ceteras, num. 45. usque ad fin. de rescriptis.*

V. Designantur quandoque Examinatores sub nomine tantum dignitatum, seu officiorum, quæ obtinent, dicendo ex. gr. *Examinatores erunt Vicarius Generalis, Archidiaconus, Decanus, Prior Conventus S. Dominici &c.* statimque oritur quæstio, an decedentibus, vel dignitatem, seu officium dimittentibus electis, Examinatoris munus transeat ad eorum in dignitate, vel officio successores. De hac controversia, teste Garcia *de Beneficiis part. 9. cap. 2. in responsione ad dub. 22. num. 339. & seq.* actum fuit in sacra Congregatione Concilii in una *Toletana* anno 1594. & decisum, sub generali deputatione Auditorum consilii Archiepiscopalis, in Synodales Examinatores, illos solum fuisse comprehensos, qui Auditorum officium tunc temporis gerebant, non vero eorumdem successores; eidemque decisioni adstipulatam fuisse Romanam Rotam, idem Garcias *num. 341. & seq.* refert. Eadem quæstio fuit nuperrime instaurata in sacra Congregatione Concilii: etenim, cum in Synodo Dioecesana Policastrensi inter Examinatores Synodales deputatus fuisset etiam Vicarius Generalis Episcopi, sub solo appellativo nomine dignitatis Vicariatus, atque hic una cum aliis duobus Examinatoribus Synodalibus interfuisset concursui habito ad quamdam Parochialem; sacra Congregatio die 19. Septembris 1745. concursum convalidavit ad cautelam, sed simul scribendum dixit Episcopo, Vicarium Generalem non posse deinceps Synodalis Examinatoris munus exercere, nisi proprio expresso nomine ad illud iterum depu-

tare-

deputaretur. Ideo autem concursus fuit ad cautelam convalidatus, quia non desunt Doctores, qui opinantur, Examinatorum electionem, factam sub solo appellativo nomine dignitatis, seu officii, ne quoad illos quidem sustineri, qui electionis tempore dignitatem, seu officium obtinent: & licet sacra Congregatio in prædicta *Toletana* oppositum censuerit, noluit tamen hanc quæstionem refricare, iterumque decidere. Gavantus *in praxi Diœcess. Synod. annot.* 5. *ad cap.* 31. non improbabile opinatur; Examinatoris munus transire ad successorem in dignitate, seu officio, cum electio hoc modo fit: *Deputetur Prior S. Dominici, qui pro tempore fuerit*. At hæc opinio, cui solum dubitanter Gavantus adhæret, nobis non arridet; ad munus quippe, ad quod eligitur industria personæ, non potest designari persona incerta, cujus doctrina, prudentia, & probitas ignorantur. Ad tot itaque præcavendas, & obtruncandas controversias, consultius erit, ut Synodales Examinatores, sub proprio & expresso cujusque nomine, & cognomine, ab Episcopo proponantur, atque a Synodo approbentur.

VI. Electi Examinatores jurare debent, se, omni postposita humana affectione, munus suum fideliter executuros, sicuti Tridentinum præcipit. Ejusmodi autem juramentum in ipsa Synodo est emittendum, si illi Synodo adsint; sin minus, coram Episcopo, aut ejus Vicario. Quamvis porro Tridentinum, juramentum ab illis præstandum, dixerit, ad sancta Dei Euangelia; attamen Gavantus *citat. cap.* 31. *annot.* 7. nihil referre affirmat, an super Euangelia, vel sacras Sanctorum Reliquias præstetur. Morem jurandi ad Sanctorum Lipsana antiquum esse, constat ex S. Augustino *epist.* 78. *tom.* 2. *Oper. col.* 184. in qua refert, imperasse se, ut Bonifacii Presbyteri accusatores pergerent, *ubi B. Felicis Nolensis corpus conditum est*, ut ibi juramentum præstarent: subditque: *Nam & nos novimus, Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur, furem quemdam, qui ad eum locum venerat, ut falsum jurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat, reddere*. Gregorius Magnus *lib.* 6. *epist.* 61. *tom.* 2. *Oper. col.* 837. jussit, Archidiaconum Ravennæ & seniores personas venire *ante corpus S. Apollinaris, & tacto ejus sepulcro jurare, quæ consuetudo ante Joannis Episcopi tempora fuerit*. Formulam vero juramenti ibidem addit *col.* 838. *Juro ego per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, inseparabilem Divinæ potentiæ Trinitatem, & hoc Corpus B. Apollinaris Martyris, me pro nullius favore personæ, neque commodo aliquo interveniente, testari*. Cum vero Episcopus quidam fuisset accusatus, idem S. Gregorius *lib.* 2. *epist.* 33. *ibid. col.* 597. narrat, præter inquisitionem factam, *ne quid videretur omissum, aut nostro potuisset dubium cordi remanere, ad B. Petri sacratissimum Corpus, districta eum ex abundanti fecimus sacramenta præbere*. Singularia hæc exempla non esse, demonstrant frequentissima, quæ narrat Gregorius Turonensis, ut *lib.* 5. *histor. Franc. cap.* 33. & 49. *lib.* 1. *de glor.*

glor. Martyrum cap. 58. *lib.* 2. *cap.* 19. *lib. de glor. Confessorum cap.* 33. *cap.* 94. *&c.* Quin ex eodem constat, plurium SS. Martyrum sepulcra ob id ipsum insignia fuisse, quod perjuros, qui falso jurarent ad sua Corpora, punirent: *Est etiam* (inquit *lib.* 1. *de glor. Martyrum cap.* 39. *col.* 756.) *haud procul ab hujus urbis muro & Pancratius Martyr valde in perjuris ultor. Ad cujus sepulcrum si cujusquam mens insana juramentum inane proferre voluerit...... statim aut arripitur a dæmone, aut cadens in pavimento amittit spiritum. Ex hoc enim quisque fidem cujuscumque rei ab alio voluerit elicere, ut verum cognoscat, non aliter, nisi ad hujus Basilicam destinat. Nam ferunt, plerosque juxta Basilicas Apostolorum, sive aliorum Martyrum commanentes, non alibi pro hac necessitate, nisi Templum expetere B. Pancratii, ut ejus severitatis censura publice discernente, aut veritatem audientes credant, aut pro fallacia judicium Martyris beati experiantur.* Eadem ferme narrat de sepulcro S. Genesii Martyris *lib.* 1. *de glor. Martyrum cap.* 74. de S. Juliano *lib.* 2. *cap.* 39. *col.* 878. de S. Nicetio Treverorum Episcopo *de glor. Confess. cap.* 94. *col.* 976. *Ad cujus nunc tumulum* (ait) *vinctorum catenæ franguntur &c. Jam de perjuris quid dicam? Si quis enim ibi falsum juramentum proferre ausus fuerit, illico Divina ultione corrigitur.* De S. Eligio pariter Noviomensi Episcopo similia exempla narrat S. Audoenus *lib.* 2. *cap.* 56. 58. *&* 77. *tom.* 2. Spicilegii Dacheriani *pag.* 118. *&* 122. Idem aliquando factum & juramentum præstitum Constantinopoli in Basilica Sancti Petri in Hormisda, testis est Vigilius *epist.* 15. *tom.* 5. Collectionis Labbeanæ *col.* 330. ubi legitur: *Et dum sæpe dicti Judices posito indiculo super altare, & cataracta B. Petri Apostoli, & super Crucem, quæ de ligno Passionis Domini habet inclausum, sed & super Claves B. Petri Apostoli præstitissent corporale jusjurandum &c.* Hæc omnia exempla VIII. seculum præcedunt, atque initium hæresis Iconoclastarum. Nam, post eam exortam, maxime propagatum hunc morem arbitramur, ut sacra Pignora, quibus illi omnem cultum denegabant, hoc etiam speciali religionis actu Catholici prosequerentur; præsertim cum Sanctorum corpora tunc maxime distrahere, atque in partes secare, & in diversa loca transferre, Fidelium pietas cœperit; quod adnotavit Mabillonius *præfat. in sæcul. II. Bened.* Hinc ergo juramenti hujus consuetudo maxime invaluit: & in Concilio Francofordiensi, anni 794. postquam scilicet Iconomacorum in Sanctorum Imagines, & Reliquias furor eruperat, *can.* 9. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 906. mos innuitur jurandi aut tactis Euangeliis, aut coram propositis Reliquiis. Initio vero sequentis seculi IX. lege insuper cautum invenimus, ut omne juramentum supra Reliquias præstaretur: ita quippe jurandum edixere Capitularia, edita anno 803. *cap.* 10. ex recensione Baluzii *tom.* 1. *col.* 398. & inter Capitula ex variis Synodis, & publicis conventibus, post adeptum a Carolo Magno Imperium, celebratis, excerpta, & evulgata a Sirmondo *tom.* 2. *Concil. Gall. pag.* 246. hoc etiam *cap.* 13. adnotatur:

Omne

Omne sacramentum in Ecclesia, aut supra Reliquias juretur ... & sic juret: Sic illum Deus adjuvet, & illi Sancti, quorum istæ Reliquiæ sunt, ut veritatem dicat. De hoc jurandi modo legi possunt Martene *tom.* 3. *lib.* 3. *antiq. Eccl. rit. cap.* 7. *num.* 2. Ferrandus *disquisit. Reliq. lib.* 2. *part.* 1. *cap.* 3. *art.* 3. Postquam vero Lutherus, & Calvinus, qui nullam antiquam hæresim non iterum excitarunt, etiam Iconoclastarum impia dogmata renovaverunt, quo magis illis contrairet S. Carolus Borromæus, voluit, ut Testes, Judices, & Examinatores Synodales, super Sanctorum Reliquias jurarent: de quo ritu, a S. Carolo Borromæo in Mediolanensem provinciam inducto, pluribus differit Pax Jordanus *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 104. *& seq.*

VII. Synodalium Examinatorum officium durat usque ad novam Synodum, quę intra unius anni spatium, ad Tridentini normam, esset celebranda, & in qua aut iidem, aut alii de novo deputandi forent, sicuti idem Tridentinum *sess.* 24. *de reform. cap.* 18. pręcepit: *Examinatores autem singulis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo, vel ejus Vicario, ad minus sex proponantur*. Si autem vel omnes, vel aliqui ex designatis in ultima Synodo, decurrente anno, moriantur, aut e diœcesi se subducant; tunc si sex saltem ex designatis remaneant (quoniam longe plures eligi posse jam diximus), cum adhuc tunc numerum exæquent a Tridentino statutum, istorum opera Episcopus utetur, nec alios in demortuorum, aut longe absentium locum substituere poterit: si vero sex non supersint, tunc Clementis VIII. decreto, relato a Garcia *cit. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 72. & Fagnano *in Cap. Cum sit ars, num.* 54. *de ætate, & qualitate*, facultas data est Episcopis alios subrogandi, modo iis qualitatibus præstent, quas Tridentinum requirit, a Capitulo approbentur, & una simul cum superstitibus, ex electis in Synodo, senos non excedant.

VIII. Verum hæc annum dumtaxat respiciunt, a postrema Synodo ad aliam, quæ post annum habenda esset, defluentem. Quid autem fiet, si annus elabatur, & nova Synodus non celebretur? Certum est, statim ac effluxit annus ab ultima Synodo, cessare officium Examinatorum, qui intra ejusdem anni intervallum, in demortuorum, seu absentium locum forte fuerint ab Episcopo suffecti: ita enim diserte statuit Clemens VIII. in citato decreto: *Officium autem omnium prædictorum Examinatorum Synodalium subrogatorum expiret, cum primum advenerit tempus novæ Synodi, juxta cap.* 2. *sess.* 24. *celebrandæ*. Quoad alios porro non subrogatos, sed in ultima Synodo electos, hoc censuit sacra Congregatio Concilii: quamdiu sex illorum superstites sunt, omnes perseverant in munere, & Episcopus in concursibus ad Ecclesias Parochiales illis uti poterit: sed, si vel unus ex illis decesserit, ita ut, ex electis in Synodo, sex non remaneant, omnium officium expirat, & nullus adhiberi poterit in concursibus ad Parochiales; neque, post annum, datum est Episcopo in demortui locum quemquam sufficere; quæ videri possunt apud Garciam *cit.*

cap.

cap. 2. *num.* 73. Fagnanum *in cit. Cap. Cum sit ars*, *eod. num.* 54. & Massobrium *in praxi habendi concursum requisit.* 12. *dub.* 4.

IX. Quapropter ut, elapso anno, & non existentibus sex Examinatoribus, in Synodo electis, institui valeat validum experimentum concurrentium ad vacantes Ecclesias Parochiales, necesse est, ut Episcopus vel novam Synodum cogat, vel facultatem petat a sacra Congregatione Concilii novos Examinatores extra Synodum deputandi: etenim, si concursus fiat coram Examinatoribus, extra Synodum designatis ab Episcopo, nulla ad hoc instructo speciali facultate, Parochialium collationes, institutiones, seu provisiones, erunt irritæ. Hinc, cum in diœcesi Bracharensi, plures Parochiales iis collatæ fuissent, qui approbati fuerant ab Examinatoribus, extra Synodum deputatis ab Archiepiscopo cum consensu Capituli, opus deinde fuit, ut qui illas obtinuerant, preces porrigerent summo Pontifici, ut suprema sua auctoritate earumdem collationes convalidaret, & sacra Congregatio Concilii, ad quam preces remissæ fuerant die 26. Januarii 1715. illas convalidandas censuit, quia supplicantes, bona fide Parochiales acceptaverant, atque ex Archiepiscopi attestatione constabat, multa exoritura scandala, si novus concursus ad illas foret indicendus, quod refertur *Thesaur. Resolut. tom.* 9. *pag.* 219.

X. Nec sacra Congregatio facultatem, de qua loquimur, renuit unquam petentibus concedere; quoniam, cum probe noverit, non facile esse Episcopis, singulis prorsus annis, suas Synodos cogere, ne idcirco legitimis careant Examinatoribus, ex quorum defectu initi ad Ecclesias Parochiales concursus sint irriti, statim ac Episcopus eidem exponit, sex ex electis in postrema Synodo, amplius non extare, potestatem ei facit novos eligendi, a majori parte Capituli approbandos, quorum tamen officium duraturum decernit, tantum ad annum; quo elapso, iterum ad preces Episcopi illos in munere confirmat, quod & deinceps semper in annum iisdem prorogat. Ea facultate a sacra Congregatione accepta, Episcopus sex Examinatores seliget, omnibus præditos qualitatibus, a Tridentino requisitis, eosque Capitulo proponet. Quod si Capitulum illos, quamvis ceteroquin idoneos, approbare recusaverit, existimant Pignatellus *consult.* 119. *tom.* 1. & P. Andreuccius Societatis Jesu in suo tractatu *de tuenda pace & concordia inter Episcopum, & Capitulum part.* 4. *cap.* 1. §. 1. *num.* 198. habendos nihilominus esse pro approbatis: semel enim posito, quod propositi ab Episcopo tales sint, quales Tridentinum exigit, Capitulum tenetur ex justitia illos approbare, & consensus ex justitia præstandus, cum injuste denegatur, habetur pro præstito, sicuti docent Surdus *decis.* 220. *num.* 54. Mantic. *decis.* 226. *tract.* 9. Valenz. *consil.* 113. *num.* 27. Sed, quidquid sit de veritate hujus opinionis, de qua non vacat hic disputare, certum est, quod, qui illam in praxi sectatur, obnoxium se facit innumeris litibus & controversiis: cum enim hominum doctrina, & mores evidentes non sint, nec unquam obtrectantium linguas evadant, semper excitabitur quæstio, an Capitulum juste, vel injuste, consentire recusaverit in Examinatores ab Episcopo propositos;

& durante hac quæstione, firmi non erunt concursus ad Ecclesias Parochiales, coram illis instituti. Tutius propterea erit, ut in eo eventu Episcopus a sacra Congregatione Concilii petat supplementum consensus, quem Capitulum sine causa denegavit. Ita se gessit Episcopus Aversanus, qui cum potestate, antea sibi facta a sacra Congregatione Concilii, quemdam Sacerdotem proposuisset suo Capitulo, in Synodalem Examinatorem approbandum, quem tamen Capitulum approbare noluit, iterum supplex adiit eamdem sacram Congregationem, exposcens, ut consensum, a suo Capitulo irrationabiliter denegatum, ipsa suppleret. Episcopi instantia examinanda erat in Congregatione habita die 2. Martii 1639. sed, cum perpensum fuerit, jam tum elapsum fuisse annum, quo pręfatus Sacerdos exercere potuisset Examinatoris munus, juxta ea quæ supra diximus, sacra Congregatio supervacaneum duxit causam definire, ab ejusque propterea discussione supersedit.

XI. Aliquid nunc dicendum superesset de præcepto, Examinatores obstringente, ne quidquam prorsus occasione examinis recipere valeant: at Tridentinum adeo perspicuis verbis suam mentem, quoad hoc, explicuit, ut expositione non indigeant. Unum tamen, notatione dignum, referimus, quod statutum reperimus in Concilio Provinciali Toletano, habito anno 1566. *act.* 2. *cap.* 24. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1155. his verbis: *Horum vero Examinatorum cuilibet, pro muneris suscepti labore, Ordinarius, post Beneficii collationem, ex reditibus Ecclesiæ vacantis, qui alioqui Rectori debeantur, justam aliquam mercedem, ejus arbitrio, reddi curabit; cum & dignus sit mercenarius mercede sua.* Licet autem, quod a præfati Concilii Patribus gestum est, non improbemus, non tamen absolute approbamus, multoque minus imitandum proponimus: siquidem, cum reditus vacantis Ecclesiæ debeantur futuro Rectori, aut aliis, quibus forte fuerint ab Apostolica Sede assignati, si Examinatores quidquam ex illis lucrarentur, viderentur quodammodo aliquid, occasione examinis, ab illo percipere, quem ad Parochialem approbarunt; quod profecto quamdam simoniæ suspicionem posset indoctis ingerere, cujus vel solam speciem ab Examinatoribus arcere Tridentinum voluit. Quapropter, cum de simili statuto, edito a Concilio Provinciali Compostellano, relatum olim fuisset ad sacram Congregationem Concilii, hæc illud adversari censuit menti Tridentini: proposito enim ab Episcopo Abulensi sequenti dubio: *In Episcopatu Abulensi, & tota provincia Compostellana, ex decreto Concilii Provincialis Compostellani, post Concilium Tridentinum facti, datur stipendium Examinatoribus Synodalibus ex fructibus Parochialium, ad quas fit examen: dubitatur, an possit hoc dari, stante decreto sancti Concilii Tridentini sess.* 24. *de reform. cap.* 18. sacra Congregatio respondit: *Non posse*: quod narrat Garcias *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 7. *num.* 11.

CAP.

CAPUT OCTAVUM.

Expenduntur alia ad Synodalium Examinatorum Officium spectantia.

QUamquam Examinatorum officium sit extra Synodum exercendum; quia tamen eorum electio in Synodo fieri debet, non abs re esse, ducimus, nonnulla ad illud spectantia subnectere: inde enim clarius patebit, quanti momenti sit in Examinatorum delectu non errare.

II. Vacante igitur Parochiali Ecclesia, quæ sit per concursum conferenda, Episcopus, indicta ad concursum die, ex Examinatoribus, in Synodo electis, tres ad minimum vocabit, qui coram se, vel suo Vicario, concurrentes ad Parochialem examinent. Quod si examen fieret coram Examinatoribus Synodalibus *paucioribus, quam tribus*, vel si, præter tres, aut etiam plures Examinatores Synodales, alii adhiberentur non Synodales, ab Episcopo deputati, concursus esset illegitimus, & collatio Parochialis, utpote facta contra formam a Tridentino præscriptam, nullius esset roboris, sed ad Sedem Apostolicam devolveretur, juxta Constitutionem 51. S. Pii V. quæ incipit. *In conferendis*, *Bullar. Romanæ editionis tom. 4. part. 2. pag.* 362. quemadmodum Episcopo Carthaginensi a sacra Congregatione Concilii rescriptum fuisse, asserit Fagnanus *in Cap. Cum sit ars, de ætat. & qualit. num.* 55.

III. Examinatores autem, priusquam concurrentes approbent, seu idoneos renuntient ad animarum Curam; non solum experiri debent eorumdem scientiam, sed & præcipuam rationem habere probitatis morum, prudentiæ, ætatis, & ceterarum qualitatum, quibus præditum esse oportet, cui animarum regimen committitur. Hanc enim esse Tridentini mentem, satis manifeste ex ejus verbis liquet *sess.* 24. *cap.* 18. *de reform. Peracto deinde examine, renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis*: & adhuc clarius Tridentini mentem explicavit sacra Congregatio, ejusdem interpres; præfato enim Abulensi Episcopo, sciscitanti: *An provisio Parochialis nulla sit, si Examinatores relationem fecerint solum quoad litteraturam, examen vero circa mores, ætatem, & reliqua Episcopo relinquatur: vel si non fecerint relationem Episcopo de omnibus idoneis repertis, sed tantum de eo, qui ipsis magis idoneus videtur*: respondit: *Teneri facere relationem etiam circa mores, ætatem, & reliqua, & Examinatores debere renuntiare quotquot idonei judicati fuerint; Episcopum vero debere ex his qui renuntiati fuerint, magis idoneum eligere*: cujus quidem responsionis authenticas litteras se vidisse, testatur laudatus Garcias *cit. par.* 5. *cap.* 7. *num.* 11. easque refert etiam Massobrius *in praxi habendi concursum, requisit.* 4. *dub.* 1. Quin immo eadem Congregatio adeo necessarium reputavit, ut

Examinatores non solam respiciant scientiam, sed & ceteras expendant animi dotes eorum, quorum habilitatis ad exercendam animarum Curam periculum faciunt, ut aliter latum ab illis judicium, clarius adhuc, & expressius, quam in prædicta causa Abulensi fecerat, nullius esse roboris, postea dixerit, & inde consecutam Ecclesiæ Parochialis collationem irritam atque inanem decreverit, sicuti affirmat Fagnanus *in Cap. Eam te, de ætat. & qualit. num.* 15. inquiens: *Orta dubitatione, an sicut Episcopo, & Examinatoribus simul junctis Concilium Tridentinum cap.* 18. *sess.* 24. *committit examen scientiæ, sic etiam committat eisdem simul examen morum, & prudentiæ, ita ut, si examen ætatis, morum, & prudentiæ factum fuerit a solo Episcopo, concursus sit nullus*: *Die* 2. *Augusti* 1607. *sacra Congregatio censuit, si Examinatores non retulerint idoneos, quoad omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullum esse concursum*. De qua re videri etiam possunt Ventriglia *in praxi Eccles. part.* 2. *annot.* 5. §. 1. *num.* 46. & *seq.* Lotter. *de re Benefic. lib.* 2. *quæst.* 31. *num.* 98. Rota *decisc.* 299. *num.* 1. *seq. coram Cavalerio*. Cumque de his jamdiu antea nobis compertum esset, idcirco, postquam supremi Pontificatus solium conscendimus, in nostris litteris encyclicis diei 14. Decembris 1742. quæ editæ sunt *in nostro Bullario tom.* 1. & sunt 68. *juxta ordinem editionis*, ad universos Ecclesiarum Antistites datis, reprobavimus abusum, alicubi inolescentem, quod in concursibus ad Parochiales, Synodales Examinatores de sola litterarum peritia suffragium ferant, nec cetera considerent, quæ ad animarum regimen rite obeundum sunt necessaria; ac memoratas sacræ Congregationis Concilii sanctiones commendantes, diximus §. 10. *Idque probe noscens Congregatio, ejusdem Concilii interpres, pluries edixit, Examinatores suo deesse muneri, si doctrinæ tantum Judices essent, nec inquirerent, qui præ aliis, probitate morum, laboribus, præstito antea Ecclesiæ obsequio, ceterisque dotibus, ad Officium Parochi cumulate obeundum necessariis, essent idonei & commendabiles*.

IV. Porro Examinatores sua suffragia ferre debent, priusquam a loco examinis discedant, & ab Episcopo, ejusve Vicario sejungantur: quod recte notat Barbosa *ad cit. cap.* 18. *sect.* 24. *num.* 113. Nec quidquam refert, an suffragia secreto, vel palam ferantur; cum nihil de hac re fuerit a Tridentino sancitum: quod ad Cardinalem Gabrielem Palæotum, primum Bononiensem Archiepiscopum, rescripsit sacra Congregatio Concilii, addens tamen, congruentius sibi videri, ut Examinatores secum invicem suffragia communicent, & deinde jubeant Notario, ut in Acta referat, Titium ex. gr. esse approbatum, Sejum reprobatum; quæ omnia discimus a Fagnano *in Cit. Cap. Eam te, num.* 16. & 17. *de ætat. & qualit.* At nihilominus Bononiæ antiqua viget consuetudo, ut vota ab Examinatoribus dentur secreto per albos, & nigros lapillos, in urnam conjectos, teste Francisco Leone *Thesauri For. Eccles. part.* 2. *cap.* 18. *num.* 35.

V. In hoc examinatorum judicio nullæ sunt partes Episcopi, vel Vicarii,

carii, qui Episcopi loco examini assistat, nisi forte Examinatorum vota sint paria, aut singularia: tunc enim integrum erit Episcopo, vel Vicario, cui voluerit, accedere, juxta Tridentinum *eodem cap.* 18. *Omnes, qui descripti fuerint, examinentur ab Episcopo, sive, eo impedito, ab ejus Vicario Generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucioribus, quam tribus: quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur*. Quocirca, cum a sacra Congregatione Concilii anno 1573. quæsitum fuisset: *Utrum Episcopus, vel Vicarius haberent votum decisivum in approbando examinatos ab Examinatoribus in Synodis deputatis*: eadem censuit, *habere; si Examinatores fuerint pares, aut singulares in votis suis, lib.* 1. *decretor. pag.* 158. At, sicuti ab Examinatoribus suffragia ferenda sunt, statim peracto examine: ita etiam in eventu, quod Episcopus, aut ejus Vicarius alicui accedere possit, coram iisdem Examinatoribus explicare debet, cuinam accedat, cum id pertineat ad examinis complementum: Garcias *part.* 9. *cap.* 2. *num.* 58.

VI. Prolato ab Examinatoribus judicio, Parochialem Ecclesiam uni ex approbatis esse conferendam, diserte Tridentinum edixit: *Non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab Examinatoribus approbatis, juxta supradictam regulam, de Ecclesia provideatur*. Verum, cum idem Tridentinum simul definiverit, ex pluribus approbatis illi esse conferendam, qui magis idoneus reputatur; statim oritur quæstio, an ejusmodi judicium de majori habilitate, seu supra ceteros approbatos præstantia, ad solum spectet Episcopum, an etiam ad Synodales Examinatores. Sed adeo luculenta sunt verba, quibus Tridentinum renuntiare digniorem, inter approbatos, solius Episcopi judicio committit, ut mirum nobis videatur, aliquos reperiri Doctores, qui id juris adscripserint Examinatoribus: *Peracto deinde examine*, ait Tridentinum, *renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, prudentia, & aliis rebus, ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit*. Tridentino adhæsit sacra Congregatio, ejusdem interpres, quæ anno 1573. ab Episcopo Patavino ad hunc modum interrogata: *Licet clare Concilium Tridentinum cap.* 18. *sess.* 24. *loquatur, nihilominus Examinatores Patavini prætendunt, ad eos etiam spectare eligere magis idoneum ex illis, qui fuerint approbati in examine concursus ad Parochiales vacantes, & non ad Episcopum, contra clara verba ipsius Concilii. Quare nomine Ordinarii Patavini, Dominationibus Vestris Illustrissimis humiliter supplicatur, ut suis litteris ipsi Vicario Generali, & Examinatoribus explicite declarent, quænam in casu supradicto fuerit Concilii sententia:* respondit: *id ad eos non spectare*: *lib.* 1. *decretor. pag.* 110. Quod iterum nos declaravimus, & confirmavimus in præfata nostra epistola encyclica §. 11. ubi diximus: *Absoluto examine, ut cuique satis compertum est, fit tantummodo potestas Examinatoribus renuntiandi quotquot regendæ Ecclesiæ idoneos judicaverint, reservata uni Episcopo electione dignioris*. Non ne-

negamus tamen, posse Episcopum, si velit, antequam digniorem ex approbatis renuntiet, quo cautius agat, Examinatorum consilium exquirere: quod recte perpendit Ventriglia *in prax. rer. Eccles. part. 2. annot. 5. §. 1. num. 49. & 50.*

VII. Hæc de Parochialibus, quarum collatio ad Episcopum pertinet. Sed, cum Tridentinum *eod. cap.* 18. sanciverit, etiam ad vacantes Ecclesias Parochiales juris patronatus Ecclesiastici, indicendum esse concursum, & digniorem, ex approbatis, a Patrono præsentandum Episcopo; alia hinc suboritur quæstio, cujus nimirum tunc sit judicare, quinam ex approbatis ab Examinatoribus sit dignior. Verum hanc quoque quæstionem dirimunt verba Tridentini, aperte concedentia Patrono jus designandi magis idoneum: *Si vero juris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum, & non alium, pertineat; is, quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur.* Sed, quamvis Tridentini verba adeo perspicua sint, ut nullum dubitationi locum relinquant, attamen Abbas Sancti Cucufati diœcesis Barchinonensis anno 1573. conquestus est apud sacram Congregationem Concilii, quod in concursibus ad Ecclesias Parochiales sui juris patronatus Ecclesiastici, Examinatores sibi jus usurparent renuntiandi digniorem inter eos, quos approbaverant. Abbatis querelas, & sacræ Congregationis sententiam *lib. 1. decretor. pag.* 167. ita descriptam legimus: *Examinatores Synodales non ferebant tantum judicium super idoneitate concurrentium, sed apertum judicium ferebant super majori idoneitate inter eos, quos approbaverant ut idoneos; supplicavitque (Abbas) Cardinalibus Congregationis, ut dignarentur, suæ indemnitati providendo, ordinare Episcopo, ut faceret & curaret, quod Examinatores in hujusmodi Beneficiis patronatus Ecclesiastici approbarent tantum idoneos, & relinqueretur locus Patrono eligendi digniorem, quem ipse Episcopus instituere debet, & tenetur.* Et sacra Congregatio censuit, *non pertinere ad Examinatores judicare, quis magis idoneus sit; & si Parochialis sit juris patronatus Ecclesiastici, & institutio ad Episcopum pertineat, facultatem judicandi digniorem inter idoneos, approbatos ab Examinatoribus, spectare ad Patronum Ecclesiasticum, & Episcopum teneri instituere eum, quem dictus Patronus digniorem judicaverit, & ipsi Episcopo præsentaverit.*

VIII. Consulto autem adjecta fuit illa limitatio: *si Parochialis sit juris patronatus Ecclesiastici, & institutio ad Episcopum pertineat:* nam, cum institutio, non ad Episcopum, sed ad alium pertinet, electionem dignioris non ad Patronum, sed ad Episcopum spectare, voluit Tridentinum: *Cum vero institutio ab alio, quam ab Episcopo, erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat.* Quod quidem decretum adeo religiose custodiendum censuit sacra Congregatio Concilii, ut etiam quando institutio pertinet ad Papam, eo quod Ecclesia Parochialis vacaverit in mensibus Sedi Apostolicæ reservatis, facultatem designandi digniorem ex approbatis, non Patrono Ecclesiastico,

sed

sed Episcopo competere, dixerit, apud Garciam *cit. part. 9. cap. 2. num. 272. & seq.* & Barbosam *de offic. & potest. Parochi part. 1. cap. 2. num. 127.* ubi insuper ab eadem sacra Congregatione decisum refert, quod, si Ecclesiam Parochialem juris patronatus Ecclesiastici vacare contingat in mensibus Papæ reservatis, ad solum Ordinarium pertineat indicere concursum, renuntiare magis idoneum, atque hæc omnia ad summi Pontificis Datarium referre, nulla prorsus habita ratione Patroni Ecclesiastici : quocirca jure ac merito dixit Navarius *consil. 5. & 6. de jurepatronatus*, Patroni Ecclesiastici jura multum, post Tridentinum, imminuta esse, & limitata. Hoc ipso anno 1746. quo hasce nostras de Synodo lucubrationes, plures ante annos exaratas, expolimus, tres, quæ huc pertinent, quæstiones nobis decidendas proposuit Archiepiscopus Florentinus. Primo, an Patronus Ecclesiasticus, etiam in foro externo, teneatur ad vacantem Ecclesiam Parochialem præsentare magis idoneum, seu digniorem ex approbatis ab Examinatoribus. Ad quod indubitanter teneri respondimus, utrumque enim forum respiciunt enuntiata Tridentini verba *cap. 18. sess. 24. Quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur*. Secundo quæsivit, an Episcopus acquiescere debeat Ecclesiastici Patroni judicio, & quem iste tamquam digniorem præsentaverit, instituere; an potius investigare, num Patroni judicium fuerit rectum, & rationabile. Cui interrogationi satisfecimus, hac adhibita distinctione: aut ex approbatis ab Examinatoribus nullus est, qui de Patroni judicio conqueratur, suamque querelam ad Episcopum deferat; aut inter eos reperitur, qui illud injustum fuisse contendat, & hac de causa ad Episcopum provocet: in primo casu, non debet Episcopus indagare, an revera, inter approbatos, dignior ille sit quem Patronus præsentat, cum Concilium Tridentinum hanc indaginem Episcopo non commiserit, sed, instituendum edixerit, quem Patronum tamquam digniorem præsentaverit: in altero autem rerum eventu debet Episcopus Judicis partes assumere, & diligenter disquirere, an rectum fuerit indicium, a Patrono latum de sui præsentati meritorum, supra reliquos ex approbatis, præstantia. Tertio loco sciscitabatur, an ab Episcopi, in hujus generis causis, sententia, qua, ex litigantibus unum digniorem pronuntiat, appellatio ab alio interposita, qui in judicio succubuit, admittenda sit tantum in devolutivo, an etiam in suspensivo. Ad quod cum distinctione pariter duximus respondendum: aut enim judicium Episcopi est conforme judicio Patroni, ita scilicet, ut ille idem ab Episcopo magis idoneus pronuncietur, quem, tamquam digniorem, Patronus antea præsentaverat; & tunc appellatio admittenda est solum in devolutivo: aut judicium Episcopi discrepat a judicio Patroni, siquidem non illum, quem Patronus præsentavit, sed alium ex approbatis digniorem declarat, & interposita ab hac Episcopi sententia appellatio, admittenda est etiam in suspensivo; neque ullus est de Beneficio instituendus, nisi post aliam sententiam proferendam a Judice, ad quem appellatur; atque interim vacans Ecclesia Paro-

rochialis erit ab Œconomo administranda: quę uberius explanata leguntur in nostris litteris ad præfatum Archiepiscopum datis hoc ipso anno 1746. typis Florentinis impressis, & in secundum tomum nostri Bullarii insertis *num. 4. in ordine*.

IX. Hæc quoad Ecclesias Parochiales juris patronatus Ecclesiastici. At, si sermo sit de Ecclesiis Parochialibus juris patronatus Laicorum, ad eas non requiritur examen per concursum, sed sat est, ut præsentatus a Patrono, idoneus reperiatur ab iisdem Examinatoribus in Synodo deputatis: *quod si juris patronatus Laicorum fuerit*, (pergit Tridentinum,) *debeat, qui a Patrono præsentatus erit, ab iisdem deputatis, ut supra, examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti*. Dubitabant olim Doctores, an idem statuendum foret de Ecclesia Parochiali, quæ sit juris patronatus mixti, hoc est partim Ecclesiastici, partim Laicalis: & sacra Congregatio Concilii die 5. Februarii 1620. ne jura Laici, ob consortium cum Ecclesiastico, ulla ex parte læderentur, declaravit, neque ad ejusmodi Ecclesiæ collationem necessarium esse examen per concursum, ac proinde etiam jus patronatus mixtum hac postrema parte Tridentini decreti comprehensum censuit, sicuti testatur Barbosa *cit. loc. num.* 126. Potest nihilominus evenire, ut concursus institui debeat etiam ad Ecclesias Parochiales juris patronatus Laicorum: nam, si ab uno, aut pluribus Patronis Laicis, gaudentibus æquali jure, plures ad vacantem Ecclesiam sint nominati, & Episcopo præsentati, neque ullus ex præsentatis retulerit a Patronis plures voces, quam ceteri; tenetur Episcopus indicere concursum inter eosdem præsentatos, atque illum eligere, quem, ex approbatis ab Examinatoribus, judicaverit magis idoneum: quod pariter a sacra Congregatione Concilii decisum refert idem Barbosa *num.* 146.

X. Jus eligendi digniorem in singulis enumeratis casibus, competens Episcopo, vacante Sede Episcopali, transit ad Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, ad quod tota Episcopi jurisdictio devolvitur; sed a Capitulo transfertur in Vicarium Capitularem, quem ex Tridentini decreto *sess.* 24. *cap.* 16. *de reform.* intra octo dies ab habita notitia vacationis Ecclesiæ, tenetur eligere. Vigebat olim opinio permittens Capitulo aliquam jurisdictionis partem sibi reservare. Eapropter, cum olim institutus fuisset concursus ad quamdam Ecclesiam Parochialem, & lis excitata fuerit inter Capitulum, & Vicarium Capitularem, cuinam jus competeret renuntiandi magis idoneum; sacra Congregatio Concilii die 18. Novembris 1651. *lib.* 10. *decretor. pag.* 155. & 156. censuit, spectare ad Capitulum, quia in deputatione Vicarii id juris sibi expresse reservaverat. Verum, cum postea prævaluerit sententia opposita, & jam communiter Doctores sentiant, integrum non esse Capitulo, ne minimam partem quidem jurisdictionis sibi reservare, sed totam, quam habet, conferre debere Vicario Capitulari, quod nos insinuavimus *lib.* 2. *cap.* 9. & pluribus probant Fagnanus *in Cap. His qua, num.* 71. *de majorit. & obed.* & Marchett. *de Vicario Capitulari part.* 2. *tit.*

2. *tit.* 12. *num.* 27. etiam sacra Congregatio e priori sententia recessit, aliudque judicium tulit in alia simili controversia. Vacante Ecclesia Cathedrali Elven. indictus fuit concursus ad quamdam Ecclesiam Parochialem. Concursus, ut moris est in regno Lusitaniæ, habitus fuit coram Capitulo. Lis subinde vertebatur inter Capitulum, & Vicarium Capitularem, super jure eligendi digniorem ex approbatis; quod Capitulum, ea potissimum ratione, sibi astruebat, quod scilicet in Vicarii deputatione, ejusdem jurisdictionem coarctasset. Re delata ad sacram Congregationem Concilii, hæc die 1. Decembris 1736. jus, de quo disceptabatur, asseruit Vicario, cujus jurisdictionem, censuit, nequaquam potuisse a Capitulo limitari.



L I.

LIBER QUINTUS.

DE GERENDIS IN SYNODO.

CAPUT PRIMUM.

De Publicis Supplicationibus, Missis, Allocutionibus, Sermonibus, & Acclamationibus.

Constitutam ab Episcopo diem, qua suam Synodum celebrare vult, die Epiphaniorum, vel Calendarum Januarii, Cathedrali in Ecclesia e suggestu indici & promulgari, atque Calendario, quod in singulos annos confici solet, adscribi, statuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 177. Et in Concilio Provinciali V. *part.* 3. *ibid. pag.* 276. Parochis præcipit, ut per mensem, ante statam Synodi diem, quinta quaque feria Missam celebrent de Spiritu Sancto, aut, pro diversitate temporum, Orationem saltem de Spiritu Sancto in Missæ sacrificio recitent; populumque hortentur, ut die Dominico, Synodi diem antecedente, vere pœnitentes & confessi sacram Communionem sumant; hoc præcipue precantes, ut, quæ ad eorum salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia, per Episcopum in Synodo diligenter, sancteque agantur. Hæc, aliaque ante Synodum, tam in civitate, quam in diœcesi facienda, magis adhuc accurate & minutim descripta leguntur in appendice ad Synodum Amerinam, anno 1595. habitam a celebri ejus urbis Episcopo Antonio Maria Gratiano, *cap.* 1071. & 1072.

II. Synodali celebritati triduum, veteri ritu, præstitutum esse, idem S. Carolus *cit. loc. pag.* 278. affirmat, & Pontificale Romanum *tit. de ordine ad Synodum*, tribus sessionibus illam absolvi solere, ait; quamvis utrobique addatur, fas esse Episcopo, pro rerum gerendarum ratione, Synodum ultra triduum protrahere. Quid autem singulis diebus agendum sit, nostrum erit hic exponere. *Prima die Synodi Pontifex summo mane Cappam indutus, ab universo Clero cum Superpelliciis comitatus, ad Ecclesiam pergit; paratur in sede; celebrat Missam de Spiritu Sancto, & præbet Clero sacram Communionem:* verba sunt Pontificalis Romani *cit. loc.* Eodemque ritu, post ultimam sessionem, esse Episcopum a Clero associandum, cum ab Ecclesia se domum recipit, in eodem Pontificali inferius præscribitur: *Tunc omnes pariter surgentes, Pontificem, Cappa indutum, cum Superpelliciis ad domum reducunt.* Hic porro Clericorum, Episcopum associantium, comitatus speciem quamdam præsefert Processionis: nec alicubi, ut in diœcesi Neapolitana,

tana,

tana, alia fieri solet solemnis Supplicatio, seu Processio, cum nulla reapse descripta appareat in Actis Synodi Diœcesanæ, anno 1694. celebratæ a Jacobo Cardinali Cantelmo, neque in Actis alterius Synodi anno 1726. habitæ a Cardinali Francisco Pignatello, Neapolitanis Archiepiscopis; nisi forte ideo non reperiatur descripta in Actis Synodalibus, quia pridie habita fuerit, quemadmodum, sua ætate, Neapoli fieri consuevisse, asserit Gavantus *in praxi part. 2. sess. 1. annot. 1.* Ceterum, quidquid sit de contraria consuetudine, in hac, aut illa peculiari diœcesi vigente, communi usu receptum est, ut prima Synodi die ab Episcopo, & universo Clero publica instituatur Supplicatio, seu Processio per urbem; quod & faciendum præscripsit S. Carolus Borromæus *cit. loc.* & factum a S. Francisco Salesio *lib. 3. cap. 10. num. 3.* narravimus, quorum exempla satis superque sunt ad firmandam regulam, ad quam omnes conformare se debeant. Ejusmodi Processionem instituendam, post celebratam ab Episcopo Missam, ut dum ea celebratur, commodius possit Clerus in Ecclesia congregari, ait Gavantus *cit. loc.* sed S. Carolus Borromæus illam, ante Missam, peragendam dicit: *Primo Synodi die Episcopus, Processione solemni primum peracta, Missæ sacrificium celebret.* Quilibet, quoad hoc, suæ Ecclesiæ consuetudinem sectetur, modo Missa non omittatur, quam Synodalibus semper præmitti consuevisse, vel ex ipsis colligitur, quæ seculo VI. conficta creduntur, Gestis de Xysti Romani Pontificis purgatione, & Polychronii Hierosolymitani Episcopi accusatione, ubi *cap.* 8. cum Synodus Hierosolymis, certe, prout moris erat, celebrata fingatur, dicitur: *Feria prima celebratæ sunt Missæ a Casto Episcopo, qui directus fuerat a Xysto Episcopo, & Coepiscopis suis, vel a Synodo:* apud Coustant *in Append. ad tom. 1. epist. Pontif. col.* 121.

III. Itaque, sive ante, sive post Processionem, debet Episcopus Missam facere de Spiritu Sancto, & porrigere Clero sacram Communionem, quam, acceptis Stolis rubeis, etiam Sacerdotes sument, qui forte ea die non celebraverint. In Pontificalibus editis ante Clementem VIII. uti observat Joseph Catalanus *in notis ad Pontificale Romanum tom. 3. tit. 5. §. 2. num. 5.* non legimus, Missam celebrandam, sed audiendam ab Episcopo: *Prima autem die Concilii, seu Synodi, mane conveniunt Sacerdotes, & Clerici universi in Ecclesia, in qua debet Concilium, seu Synodus celebrari, ubi Pontifex Missam audit.* Sed quod ita olim fieret, non absolvit Episcopos ab obligatione per se ipsos celebrandi, quam illis imponit recens Pontificale, quod prodiit auctoritate Clementis VIII. ubi Episcopo, & non alteri, dicitur: *Paratur in sede, celebrat Missam de Spiritu Sancto.* Nec satis est, ut Episcopus Missam privatim faciat; sed omnino decet, ut solemni, & Pontificali ritu celebret: siquidem S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part. 2. tit. Quæ pertinent ad sanctissimum Missæ sacrificium, pag.* 152. dies enumerans, quibus Episcopus *& Patrum monimentis, & veteri rituum, cæremoniarumque Romanarum Codice, eoque comprobato*, sacra my-

mysteria solemni celebritate, & Pontificio apparatu perficere debet, primam quoque Diœcesanæ Synodi diem inter illas recenset.

IV. Secunda Synodi die, mos est, inquit Gavantus *cit. prax. part.* 2. *sess.* 2. *num.* 2. ut unus ex Canonicis Missam solemniter faciat pro Defunctis, cui Episcopus assistit, eaque peracta, Stolam, & Pluviale nigri coloris assumit, & consuetas Orationes recitat pro Defunctis, post quas, vestes nigras in rubeas mutat, & accepto Pastorali baculo, ad sedem Synodalem ascendit. Tertia demum die unus pariter ex Canonicis Missam celebrat de Sanctissima Trinitate, addita Collecta in gratiarum actionem: Episcopus astat indutus Stola, & Pluviali albi coloris. Missa absoluta, rubea accipit indumenta, ad consuetam sedem se confert, ultimæ sessioni præsidet, & Synodo finem imponit.

V. Post ultimam sessionem, alia fieri solet Supplicatio, seu Processio, minus tamen solemnis, intra, vel circa Ecclesiam, quod Gavantus *pag.* 40. monet; qua absoluta, Episcopus consueto ritu, Clero, & populo benedicit, & quadraginta dierum Indulgentiam impertitur. Quo tamen uberiorem fructum e Synodi celebritate singuli capiant, solent Episcopi, saltem cum primam agunt Synodum, Indulgentiam plenariam a summo Pontifice, sub consueta formula, illis impetrare, qui una, ex tribus Synodi diebus, Ecclesiam Cathedralem visitaverint. Cetera, quæ ad preces in Synodo recitandas, aliasque functiones peragendas pertinent, legenda sunt in Pontificali Romano; & antiquiora quædam monumenta, hanc eamdem materiam respicientia, videri possunt in Appendice Concilii Salegunstadiensis *tom.* 9. Collectionis Conciliorum Labbei *col.* 488. apud Martene *de antiquis Ecclesiæ ritibus tom.* 3. *lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 39. & apud Catalanum *ad Pontificale Romanum in Append. ad ordinem celebrandi Synodum*.

VI. Vetus institutum est, ut Episcopus in Synodo brevi, gravique sermone Clerum alloquatur, & de iis admoneat, quæ in illo corrigenda deprehenderit; quod saltem in postrema sessione omnino fieri, voluere Patres Concilii Mediolanensis V. *cit. part.* 3. *pag.* 279. *Episcopus antea, quam Synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimissioni accommodatum*. Hujus admonitionis antiqua formula, sub nomine *Inquisitionis*, extat apud Reginonem Abbatem Prumiensem; aliaque occurrit in Pontificali Romano, ex variis Conciliorum decretis, Pontificiis sanctionibus, & SS. Patrum sententiis concinnata. S. Carolus Borromæus ad sublevandos Episcopos, qui concionibus habendis assueti non sunt, quasdam elucubravit, atque a suo quarto Concilio Provinciali approbatas edidit admonitiones, in qualibet Diœcesana Synodo legendas, quæ compendiosam atque exactam Clericalis vitæ disciplinam, & vivendi rationem continent: *Quibus* (ait *pag.* 181.) *pro libito suo unusquisque Episcopus addat, & detrahat, prout Ecclesiæ suæ Clero, pro temporum ratione, utile esse viderit*. Alias insuper, & uberiores admonitiones idem S. Carolus evulgavit in sua tertia Synodo Diœcesana, quæ insertæ sunt Actis Ecclesiæ Me-

Mediolanensis *part.* 2. *pag.* 299. Ex his quilibet Episcopus ea seligere poterit, quæ suæ Ecclesiæ, pro loco, & tempore, magis accommodata judicaverit, aliaque addet, quæ Spiritus Sanctus dabit ei eloqui.

VII. Mirabitur fortasse quispiam, in præfata admonitionum formula, quæ habetur in Pontificali Romano *tit. de ordine ad Synodum ad fin.* 3. *sess.* hoc inter cetera ab Episcopo Clero injungendum adnotari: *Tribus temporibus in anno, id est Nativitate Domini, Pascha, & Pentecoste, omnes Fideles accedere ad Communionem Corporis Domini nostri Jesu Christi admonete, & ne omittat, quin saltem in Pascha communicet.* Sed meminisse oportet, legem olim ab Ecclesia latam fuisse, ut omnes Christiani adultæ ætatis, iis diebus, quibus præcipua nostræ religionis mysteria recoluntur, idest Paschatis, Pentecostes, & Nativitatis Domini, Eucharistiam sumerent; uti constat ex decreto, quod refertur, & Fabiano Papæ tribuitur ab Ivone *part.* 2. *cap.* 27. Burchardo *lib.* 5. *cap.* 17. & Gratiano *de consecr. dist.* 2. *Can.* 16. *Etsi non frequentius, saltem in anno ter laici homines communicent (nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur,) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini*: ex Concilio Agathensi anni 506. *can.* 18. *tom.* 2. Collect. Harduini *col.* 1000. *Seculares, qui Natale Domini, Pascha, Pentecoste non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur*: ex Concilio Turonensi III. aliisque. Sed, magis magisque in dies frigescente Fidelium pietate, Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. *can.* 22. relato *in Cap. Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* statuit, ut omnes Fideles semel saltem in anno sua peccata sacramentali Confessione expiarent, & *ad minus in Pascha* Eucharistiam susciperent. Totam, quæ in Ecclesia viguit, quoad obligationem accedendi ad Eucharistiam, disciplinam, ejusque pedetentim, & veluti per gradus, remissionem describit Petrus Blesensis *sermone* 16. ex recensione Joannis Busæi, inquiens: *In prima Ecclesia quotquot intererant consecrationi Eucharistiæ, communicabant eidem..... Postquam autem crevit numerus Fidelium, nec omnes accedere ad Eucharistiam visum est; statutum est, ut saltem diebus Dominicis Fideles communicarent. Cum vero paleæ supercrescentes cœperunt cooperire grana, & multorum refriguit charitas.... decretum est, ut saltem per tres solemnitates in anno Fideles communicarent, in Pascha, Pentecoste, & Natali..... Nunc autem, quoniam dies mali sunt, & omnes fere declinaverunt, & inutiles facti sunt, non audeo dicere, ex præcepto Ecclesiæ, sed ex tacita permissione ipsius introductum est, ut semel in anno congregentur in Ecclesia ad communicandum*: *quod præterire fas non est*. Jam vero cum formula, de qua loquimur, antiquissima sit, & ante Concilium Lateranense IV. exarata, nemini mirum videri debet, quod in ea Fideles admoneantur, ut ter in anno ad sacram Communionem accedant. Postquam autem præceptum communicandi ter in anno in Concilio Lateranensi temperatum fuit, addita sunt eidem formulæ ea verba, *& ne omittat, quin saltem in Pascha communicet*, quæ quidem in antiquioribus formulis desiderantur, & satis aperte indi-

dicant, Communionis præceptum nunc obligare solum in Paschate; quamvis expediat, ut Episcopus, & Parochi populum hortentur ad sæpius, sed præsertim in celebrioribus festivitatibus, sacra mysteria participanda.

VIII. Antiquam pariter disciplinam respiciunt verba, quæ in eadem formula sequuntur: *Certis temporibus conjugatos abstinere ab uxoribus exhortamini*. Olim enim in solemnioribus festivitatibus, ac jejunii diebus, quibus peculiariter erat orationi vacandum, vetitum fuisse conjugibus matrimonii usum, ex pluribus colligitur Ecclesiæ sanctionibus, collectis a Gratiano *causa* 33. *quæst.* 4. Ratherius, Episcopus Veronensis, in sua epistola Synodica, quæ habetur *tom.* 1. *Spicilegii* Dacherii *pag.* 379. conjuges se abstinere jubet *in Natali Domini viginti diebus ac noctibus .... in octavis Paschæ, & Pentecostes, Litaniarum, & omnium festivitatum vigiliis, sextis etiam feriis, præcipue autem omnibus diebus, vel noctibus Dominicis*. Inter Capitularia Theodori, Archiepiscopi Cantuariensis, ab eodem Dacherio *Spicilegii tom.* 1. evulgata, *cap.* 49. *pag.* 488. legitur: *Vir abstineat se ab uxore sua quadraginta dies ante Pascha, & prima hebdomada post Pascha, & post Pentecosten una hebdomada*. In Quadragesima pariter, in qua *non solum illicita, verum etiam multa a nobis quoque licita merito resecamus*, esse a conjugibus *omni voluptati renuntiandum, & ut licenter orationi vacetur, castitati mentis, & corporis incumbendum*, respondit Nicolaus I. *ad consulta Bulgarorum cap.* 9. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 358. In canone III. *tom.* 1. *noviss. Collect. Concilior. Britan. pag.* 107. ex iis, quos Ecgbertus Archiepiscopus Eboracensis ex pluribus excerpsit Conciliis, hæc habentur: *Qui in matrimonio sunt, abstineant se tres noctes, antequam communicent, & postquam communicaverint*. Hæc fortasse, aliaque hujus generis multa, ignota fuerunt nonnullis Theologis moralibus, qui antiquam disciplinam ex hodierna metientes, atque illam huic accommodantes, quod sæpe ab iisdem fieri notavit Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. non dubitarunt affirmare, nunquam ab Ecclesia fuisse usum conjugii certis diebus interdictum; cum potius asserere debuerint, nunc intra meri consilii limites contineri, quod olim severa lege erat prohibitum: sicuti scite ponderat Catalanus *in Comment. ad Pontificale Romanum tom.* 3. *tit. de ordine ad Synodum* §. 22.

IX. In fine Synodi fieri solent Acclamationes, quibus Diaconus, ceteris respondentibus, omnem laudem, honorem, & gloriam refert Deo Patri misericordiarum, qui Spiritus Sancti invisibili gratia Synodum dirigere, atque ad felicem exitum perducere dignatus est; summo Pontifici, universalem Ecclesiam gubernanti, veram & diuturnam prosperitatem; Episcopo, Synodo præsidenti, ejusque Ministris, salutarem vigilantiam, & Divinarum miserationum abundantiam; civitati, & oppidis diœceseos, pacem, animorumque concordiam, omniaque fausta precatur; supplicatque Deo, ut uberem opem elargiatur, qua singuli adjuti, edita in Synodo decreta, sancte inviolateque custodiant & exequantur.

X.

X. Faustæ Acclamationes frequenter occurrunt in Conciliis Œcumenicis. Eas quippe in Concilio Chalcedonensi *act.* 1. *act.* 4. & bis *act.* 6. factas legimus. In Concilio vero Constantinopolitano IV. ad finem cujusque actionis, acclamatum deprehendimus Hadriano Romano Pontifici, Basilio, & Constantino Imperatoribus, Eudoxiæ Augustæ, Ignatio, ceterisque Patriarchis Orientalibus, omniumque Episcoporum orthodoxo senatui. Quæ autem in Concilio Tridentino, auspicante Cardinali a Lotharingia, aliisque Patribus prosequentibus, factæ sunt, extant *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 129. Rarius occurrunt in antiquioribus Conciliis Provincialibus, etsi in Synodo Romana anni 853. *cap.* 42. *ab universis Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, & Clero cuncto* Leoni IV. summo Pontifici *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 75. & in Concilio Toletano IV. anni 633. *ad finem*, Sisenando Regi acclamatum legamus *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 595. Inter Concilia vero Provincialia, post Tridentinum habita, Acclamationes reperimus in fine Cameracensis, anni 1586. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2181. Burdigalensis anni 1624. *tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 141. & aliis. Post Acclamationes in Conciliis Provincialibus, omnes Episcopi accedunt ad osculum pacis, a Metropolitano accipiendum, quod deinde sibi invicem pariter dant, & accipiunt, ut mutuam charitatem, animorumque conjunctionem ostendant.

XI. Quod vero attinet ad nostras Diœcesanas Synodos, in Cæremoniali Episcoporum *cap.* 31. *in fin.* habetur: *In Synodis Diœcesanis magis deceret, ut Acclamationes, & oscula pacis omitterentur.* Sed nihilominus Gavantus *in praxi Synodi Diœces. part.* 2. *sess.* 3. *num.* 27. ait: *Acclamationes fiunt, saltem in prima Synodo, ut aliquando fiant: & Cæremoniale non eas prohibet, sed parcius adhiberi censet in Diœcesanis Synodis*: & re ipsa Acclamationes factas comperimus in Synodo Diœcesana Sutrina, anno 1671. habita a Julio Cardinali Spinola; in Synodo Diœcesana Farfensi, anno 1685. habita a Carolo Cardinali Barberino; in Synodo Diœcesana Montis Falisci, habita ab Episcopo Bonaventura, aliisque non paucis. De osculo pacis hæc habentur in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *cit. part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 279. *Acclamationibus factis, omnes Sacerdotes, & Clerici, surgentes, cum reverentia osculum pacis ab Episcopo accipiant, & sibi invicem dent, cum timore, & amore Dei. Si vero Cleri, qui convenerit, numerus is est, ut longius hic osculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut Præpositi, & Archipresbyteri solum ab Episcopo illud accipiant, qui deinceps suo cuique Clero dent, isque inter se mutuo item.* Verum, cum hæc in Cæremoniali Episcoporum nec præcipiantur, nec prohibeantur, liberum erit Episcopis ea vel facere, vel omittere; sicuti fert cujuslibet diœcesis consuetudo.

CA-

CAPUT SECUNDUM.

De legendis in Synodo, & Fidei Professione in ea emittenda.

COncilia Provincialia, & Diœcesana, olim fuisse ita inter se colligata ut unum alterum consequeretur, diximus *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 2. In Provincialibus enim Universalium, in Diœcesanis Provincialium Synodorum definitiones, & decreta promulgabantur: quocirca Concilium Toletanum XVI. anni 693. *cap.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1797. sancivit, ut unusquisque Episcopus, intra sex menses post peractum Provinciale Concilium, suæ diœcesis Clerum ad Synodum arcesseret: *Quatenus coram eis publice omnia reserata, de his, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita extiterint, plenissime notiores efficiantur*. Priscæ disciplinæ non ignarus S. Carolus Borromæus, in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. illam renovare studuit, decernens *part.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 179. *In prima quaque Diœcesana Synodo decreta, in Provinciali proximo Concilio edita, promulgentur*. Ad eundem pariter morem alludere voluit, & retinendum duxit sacra Congregatio Concilii, cum rescripsit, posse ab Episcopo omnes, & singulos diœcesis Clericos ad Synodum evocari, si Concilii Provincialis decreta sint in ea publicanda, sicuti *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 2. retulimus. Præterea Concilium Tridentinum, ne eorum, quæ de Episcoporum, & Parochorum residentia, tum *sess.* 6. *cap.* 1. *de reform.* sub Paulo III. tum *sess.* 23. *cap.* 1. sub Pio IV. sanctissime constituerat, ullo unquam tempore memoria obliteraretur, in Provincialibus, & Episcopalibus Synodis illa semper in posterum legenda, & promulganda præcepit: *Postremo* (ait) *tam decretum illud sub Paulo III. quam hoc ipsum, in Conciliis Provincialibus, & Episcopalibus publicari, sancta Synodus præcipit; cupit enim, quæ adeo ex Pastorum munere, animarumque salute sunt, frequenter omnium auribus, mentibusque infigi, ut in posterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut desuetudine aboleantur*.

II. Ad hæc, S. Carolus Borromæus in sæpius citato Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 278. & 279. in qualibet Diœcesana Synodo semper legendas edixit Constitutiones Pii II. de Clericis illegitime promotis, S. Pii V. de confidentiis Beneficialibus, & de Horis Canonicis recitandis, quibus permisit ut adjungerentur *aliæ vel Pontificiæ sanctiones, vel Provinciales Constitutiones, vel decreta Diœcesana, quæ Episcopus legenda censuerit*. Nec incongruum esse, ait Gavantus *in citata praxi part.* 2. *sess.* 2. *num.* 39. & *seq.* ut Episcopus promulgari jubeat etiam sacrarum Urbis Congregationum decreta, si quæ de novo prodierint, ad universum Clerum spectantia; simulque expedire monet, ut iis, quæ leguntur, aliqua Episcopus vulgari sermone

mone interferat, quibus caufam, & rationes exponat, propter quas emanarunt, & accuratam omnium obfervationem inculcet. Verum, ne tot Conftitutionum, & decretorum farrago confufionem pariat, & audientium mentes obruat, jamdiu mos inolevit, ut Epifcopus in fuis Synodalibus Conftitutionibus, fummorum Pontificum, facrarumque Urbis Congregationum recentia decreta, quæ fpeciatim fuo Clero notificanda judicaverit, breviter innuat, eademque poftea vel per extenfum, vel in compendium redacta, ac notis infuper quandoque illuftrata, in appendice ad Synodum edat, & evulget.

III. Quod attinet ad Fidei profeffionem, femper in Ecclefia hæc difciplina viguit, ut Patres, ad facra Comitia coeuntes, fe Catholicam Fidem profiteri, & præcedentia Œcumenica Concilia recipere ac admittere, publice proteftarentur. Ita præfertim in Concilio Chalcedonenfi, atque aliis deinceps Conciliis, Nicæna, ac Conftantinopolitana Fidei formula recitata. Quibus veftigiis inhærens Tridentina Synodus *feff.* 25. *de reform. cap.* 2. præcepit Patriarchis, Primatibus, Archiepifcopis, Epifcopis, aliifque omnibus, qui de jure, vel confuetudine Synodo Provinciali intereffe debent, *ut in ipfa prima Synodo Provinciali, poft finem præfentis Concilii habenda, ea omnia & fingula, quæ ab hac fancta Synodo definita & ftatuta funt, palam recipiant, necnon veram obedientiam fummo Romano Pontifici fpondeant & profiteantur, fimulque hærefes omnes, a facris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præfertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publice deteftentur & anathematizent*: eamdemque Fidei profeffionem femper deinceps a novis Ecclefiarum Præfulibus emittendam, ftatuit in prima Synodo Provinciali, cui intervenerint: *Idemque in pofterum quicumque in Patriarchas, Primates, Archiepifcopos, Epifcopofque promovendi, in prima Synodo Provinciali, in qua ipfi interfuerint, omnino obfervent*. Huic vero fanctioni Epifcopos, ut par erat, morem geffiffe, probant omnium Provincialium Conciliorum, quæ Tridentinum funt confecuta, Acta, quorum pleraque ad rem allegantur a Natali Alexandro *hift. Eccleſ. feculi* XV. & XVI. *differt.* 12. *art.* 16.

IV. Infpecto igitur Tridentini decreto, non tenetur Epifcopus Fidei profeffionem emittere in prima Synodo Diœcefana, fed in prima Provinciali: attamen maxime decet, ut in hoc religionis actu præftando, etiam in fua Diœcefana Synodo, ceteris exemplo præeat, & Fidem Catholicam, fub confueta formula, coram aftantium Sacerdotum cœtu, palam profiteatur; quod docet Gavantus *in citata praxi part.* 2. *in annot.* §. 3. rationem fimul adducens, cur id fieri expediat, inquiens: *Notandum eft, non teneri Epifcopum emittere profeffionem Fidei in prima Synodo Diœcefana, quia non habet ibi majorem, fed in prima Synodo Provinciali. Quia tamen Provincialis Synodus fere nunquam hodie celebratur, laudandi funt ii Epifcopi, qui in prima fua Synodo coram Deo, genuflexi ante altare, Fidei profeffionem emittunt; eft enim actus fummæ religionis: quo cafu fta-*

bit totus Clerus, ob reverentiam genuflexi Episcopi, qui breviori formula, de qua infra, eam emittet &c. Gavanto obsecuti sunt duo Cardinales, Archiepiscopi Neapolitani, Cantelmus, & Pignatellus, Fidei professionem, in sua quisque Synodo, emittentes; quod ideo se facere declararunt, quia nulli Provinciali Concilio, usque ad eam diem, intervenerant.

V. Severius egit Tridentinum *Seff. 24. cap. 12. de reform.* cum Parochis, a quibus Fidei professionem emitti voluit intra duos menses, numerandos a die, qua Beneficii Parochialis possessionem consecuti sunt: *Provisi etiam de beneficiis quibuscumque, Curam animarum habentibus, teneantur a die adeptæ possessionis, ad minus intra duos menses, in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, coram Generali ejus Vicario, seu Officiali, orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros, spondeant ac jurent:* eidemque obligationi obnoxios fecit Canonicos Ecclesiarum Cathedralium; quin immo istos non solum coram Episcopo, aut ejus Officiali, sed etiam Coram Capitulo, Fidei professionem edere debere, statuit: *Provisi autem de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo, idem facere teneantur.* Porro tam Canonicos, quam Parochos, huic sanctioni non obtemperantes, jure privavit percipiendi suorum Beneficiorum fructus: *Alioquin prædicti omnes provisi, ut supra, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur:* ubi tamen, nomine fructuum, non venire quotidianas distributiones, sæpius censuit sacra Congregatio Concilii, & præcipue die 9. Februarii 1726. cum interrogata: *Quibus pœnis subjaceant non emittentes, vel debito modo non emittentes professionem Fidei*: respondit: *Non facere fructus suos, sed distributiones lucrari pro Horis, quibus intersunt*: juxta ea, quæ de hac materia tractantes plene deduximus *in nostra Institut.* 60.

VI. Præfatum Tridentini decretum *seff.* 24. solos attingit Curatos, & Canonicos Cathedralium, non autem Canonicos Collegiatarum Ecclesiarum, ceterosque Beneficiarios: sed idem Tridentinum *cit. cap.* 2. *seff.* 25. postquam ad Fidei professionem, in primo Provinciali Concilio emittendam, adegit Episcopos, addidit: *Ceteri vero omnes, sive in præsenti, sive in futurum Beneficia Ecclesiastica habituri, & qui in Synodo diœcesana convenire debent, idem ut supra, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant & observent; alias secundum formam sacrorum Canonum puniantur.* Dubitarunt quidem nonnulli, an ejusmodi decretum *seff.* 25. referendum sit ad decretum *seff.* 24. & de illis dumtaxat Beneficiariis accipiendum, de quibus *cap.* 12. *seff.* 24. fuerat sermo: sed, unde hæc dubitatio oriri queat, plane non videmus. In priori quippe decreto soli nominantur Curati, & Cathedralium Ecclesiarum Canonici; posterioris vero decreti verba generalia sunt, & omnes omnino Beneficiarios complectuntur; nec ullam involvunt particulam, quæ vel leviter innuat,

hæc

hæc intra limites prioris decreti esse restringenda: quapropter, sine ulla hæsitatione, concludendum est, postremi decreti virtute, omnes & singulos, qui Beneficium Ecclesiasticum possident, in prima Synodo Diœcesana, cui alias obstringantur adesse, debere Fidei professionem emittere.

VII. Verum, etsi Concilium Tridentinum prædicta statuerit, nullam tamen specialem Fidei formulam, certis verbis conceptam, adornavit, in quam ii jurare debeant, quos ceteroquin ad Fidei professionem faciendam severa lege adstrinxit. Eam tamen formulam postea concinnavit Pius IV. & *sua Constitut.* 103. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 204. *Roman. edit.* in eam jurare jussit, quicumque Cathedralibus, aut superioribus Ecclesiis essent in posterum præficiendi, vel Canonicatus Cathedralium Ecclesiarum, aut Beneficium animarum Curam annexam habens, forent consecuturi. Quia autem de ceteris Beneficiariis nihil Pius IV. decrevit, inde exorta est dubitatio, an isti Fidei professionem in prima Synodo Diœcesana, ad Tridentini normam edituri, teneantur illam conceptis verbis emittere, juxta formam a Pio IV. præscriptam: sed, cum in Piana formula, re vera alia non contineantur, præter illa, quæ Tridentinum speciatim exprimenda præcepit, merito decisum fuit, illam ab omnibus esse adhibendam, qui Tridentini decreto obstringuntur ad Fidei professionem, sive in Synodo, sive extra Synodum, edendam, quemadmodum refert Fagnanus *in suis manuscriptis ad cap.* 2. *sess.* 25. *de reform. advertendum, quod, licet hæc formula professionis Fidei, edita a Pio IV. non fuit edita tempore hujus decreti; cum tamen præcipitur Concilio Provinciali interessentibus professio eorum, quæ in dicta formula continentur, bene fuit judicatum, secundum eam formulam quemque debere profiteri.*

VIII. Non est tamen necesse, ut singuli Pianam formulam separatim recitent, sed sat est, ut Synodi Secretarius illam e suggestu alta voce legat, omnesque Fidem professuri eamdem totidem verbis simul repetant; qua absoluta, bini, terni, vel quaterni ad Episcopum accedent, & coram eo genuflexi, super exposita sacrosancta Euangelia jusjurandum singulatim in hunc modum proferent: *Ego idem. N. N. spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Euangelia.*

IX. Displicet hoc jusjurandum plerisque heterodoxis, ideo dumtaxat illud improbantibus, quia unicuique fas esse vellent, religionem, & Fidem, quasi indusium, pro libito mutare; ac proinde Fidei professionem, conceptis verbis faciendam, *Fidem formulariam*, per ludibrium appellant. Nostrum hic non est, eorum insaniam refellere: obiter tamen, & veluti per transennam advertimus, Fidei formulas, non recenter adinventas, sicuti illi oblatrant, sed Ecclesiæ coævas esse, quod & cordatiores inter eosdem hæreticos ultro fatentur; nullus siquidem adultæ ætatis, primis Ecclesiæ seculis, Baptismate donabatur, qui Catholicam Fidem, conceptis verbis, antea non profiteretur, & grassantes tunc temporis hæreses publice non detestaretur: de qua re luculentum testimonium perhibent Cy-

 pria-

prianus *epist. 76. ad Magnum*, Tertullianus *de Baptism. cap. 6.* Eusebius *epist. ad Cæsar.* apud Socratem *lib. 1. cap.* 8. Agustinus *lib.* 8. *Confess. cap.* 2. Specialem quoque Fidei professionem, sub certa formula, semper Ecclesiam exegisse a suspectis Catholicis, redeuntibus ad Ecclesiam hæreticis, ac novis Episcopis, tradit Cyrillus Alexandrinus *epist. ad Acacium tom. 5. part. 2. Oper. pag. 109.* & pluribus probat Christianus Lupus *in scholiis, & notis ad Canones Ephesinos tom. 1. edit. Lovanien. anni 1665. pag. 360.*

X. Nec præterea recens institutum est, ut Catholicam Fidem, quam quis exterius profitetur, se costanter retenturum juratus promittat: etenim Patres Concilii Toletani XI. anni 675. *can.* 10. statuere: *Placuit huic sancto Concilio, ut unusquisque, qui ad Ecclesiasticos gradus est accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam placiti sui innodatione promittat, ut Fidem Catholicam sincera cordis devotione custodiens, juste & pie vivere debeat:* Collectionis Harduini *tom. 3. col.* 1028. ubi *placiti innodatione* aliud designari non posse, quam juramenti vinculum, nemo non videt. Gregorius II. a Bonifacio Germanorum Apostolo, quem pridie Kalendas Decembris anno 723. Episcopum inauguravit, juratam Fidei professionem, ab omnibus Episcopis in eorum ordinatione præstari solitam, accepit, in hanc formam conceptam: *Promitto ego Bonifacius &c. tibi, Beate Petre, Apostolorum Princeps, Vicarioque tuo beato Gregorio Papæ, & Successoribus ejus, per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem inseparabilem, & hoc sacratissimum Corpus tuum, me omnem Fidem, & puritatem sanctæ Fidei Catholicæ exhibere, & in unitate ejusdem Fidei, Deo operante, persistere, in qua omnis Christianorum salus esse sine dubio comprobatur &c.* apud Baronium *ad eumdem annum* 723. *num.* 4. Berengarius in Concilio Romano sub S. Gregorio VII. anni 1079. post ejuratam hæresim, Fidei professionem, juramento super sancta Dei Euangelia, obsignavit, ut narrat Baronius *ad dictum annum num.* 3. Et Concilium Tolosanum anni 1129. *can.* 10. sancivit: *Universi tam mares, quam fœminæ, masculi a* XIV. *anno, & supra, fœminæ a* XII. *abjurent omnem hæresim, extollentem se adversus sanctam, & Catholicam Romanam Ecclesiam ..... jurent etiam, quod Fidem Catholicam, quam Romana Ecclesia tenet & prædicat, servabunt: tom. 6.* Collectionis Harduini *part. 2. col.* 1151. Hæc, aliaque hujus generis innumera, vetustate veneranda exempla, & decreta satis superque essent ad obstruendum os hæreticorum obloquentium de Fidei professione ex Pii IV. Constitutione, conceptis verbis edenda, & juramento confirmanda; quæ tamen nos prætermittimus, quia præsentis instituti non est cum heterodoxis dimicare.

CA-

CAPUT TERTIUM.

De Scrutinio.

SCrutinium, ita dictum a scrutando, duplex esse potest: speciale, cum scilicet singularis personæ mores investigantur; & generale, cum in totius Cleri vivendi rationem inquiritur. Accuratissimum & minutissimum Scrutinium semper in Ecclesia fieri consuevit de probitate, doctrina, ceterisque animi dotibus eorum, qui ad Ordines, præsertim Sacerdotium, & Episcopatum, essent promovendi; quamvis nec semper, nec ubique idem fuerit modus illud instituendi. In Constitutionibus Apostolicis *lib.* 8. *cap.* 4. *tom.* 1. *Patr. Apostolic.* Cotelerii *pag.* 395. ab ipsis Apostolis statutum dicitur, ut Episcopum ordinaturi, eum populo sistant, petatque qui inter reliquos precipuus est, *an ab omnibus testimonium habeat, quod dignus sit magna hac & illustri præfectura*. Ex eadem Apostolica traditione promanasse, ut idem fieret in Sacerdotum, & Diaconorum Ordinatione, asserit Cyprianus *epist.* 68. quæ est ad Clerum, & plebes in Hispania consistentes: *Ordinationes Sacerdotales nonnisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, ut plebe præsente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur.... Nec hoc in Episcoporum tantum, & Sacerdotum, sed in Diaconorum Ordinationibus observasse Apostolos, animadvertimus*. At in fine seculi IV. hanc disciplinam in Africa mutari cœpisse, colligitur ex Concilio Carthaginiensi III. anni 397. *can.* 22. relato a Gratiano *dist.* 24. ubi Episcoporum arbitrio relinquitur, vel populi testimonium exquirere, vel aliter Ordinandorum merita examinare: *Nullus ordinetur Clericus, nisi probatus fuerit vel Episcoporum examine, vel populi testimonio*. Enimvero cum absonum visum fuerit, cuilibet etiam ex infima plebe permittere, illos publice accusare, quos ipsamet ad Episcopatum, Sacerdotium, aliudve sacrum ministerium, electio fecerat honorandos; usus postea invaluit, ut Ordinandi vitia, non palam & publice, sed secreto, Episcopo denuntiarentur: Episcopi autem erat, primo loco, in denuntiantium vitam inquirere, ut inde liqueret, an & quanta fides esset illis habenda; cujus consuetudinis plurima exempla adducit Cironius *ad tit.* 12. *de Scrutinio in ordine faciendo*. Ne autem, in hac ipsa secreta denuntiatione, aditus pateret calumniæ, accusatorem, crimen non probantem, quod Ordinis candidato affinxerat, exilio plectendum, statuit Justinianus Imperator *novella* 123. *cap.* 2. *Accusator autem, sive non probaverit, sive etiam fugit propositam a se accusationem, a provincia, in qua habitat, abjiciatur:* & *novella* 6. *cap.* 2. eum *in perpetuum a sacra communione* segregandum constituit.

II. Quia porro Episcopi, pluribus curis distenti, non poterant singulorum, quibus essent manus impos ituri, vitam & mores diligenter, sic-

uti oportebat, examinare; inde factum est, ut Ordinandorum Scrutinium commiserint Archidiaconis: quod quidem consilium jam a quarto seculo captum fuisse a Romanis Pontificibus, qui totius Ecclesię regendę onere gravantur, constat ex Hieronymo, *epist.* 146. *ad Euangelium tom.* 1. *Oper. col.* 1077. scribente: *Sed dicis, quomodo Romae, ad testimonium Diaconi, Presbyter ordinatur?*

III. Posteriori ævo diversus, magisque exactus peragendi Scrutinii modus inductus est, quem primo præscriptum invenimus a Concilio Nannetensi incertæ ætatis, quod tamen Eruditi consentiunt non esse seculo IX. posterius, sed vel anno 658. vel 900. celebratum; in ejus quippe *cap.* 11. decernitur: *Episcopus quando Ordinationem facere disponit, omnes, qui ad sacrum ministerium accedere volunt, feria quarta ante ipsam Ordinationem evocandi sunt ad civitatem, una cum Archipresbyteris, qui eos præsentare debent. Et tunc Episcopus e latere suo dirigere debet Sacerdotes, & alios prudentes viros, gnaros Legis Divinæ, & exercitatos in Ecclesiasticis sanctionibus, qui Ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, institutionem, locum, ubi educati sunt, si sint bene litterati, si in Lege Domini instructi, diligenter investigent. Concil. Gall.* editionis Sirmondi *tom.* 3. *pag.* 604. & Collectionis Harduini *tom.* 6. *part.* 1. *col.* 456. Sed, quoniam salutaris hæc institutio, temporum malitia, atque Episcoporum incuria desueverat; sapienter propterea ad hoc delecti a Paulo III. Cardinales & Præsules, ut nimirum collato studio ea ipsi suggererent, quæ ad reformandam Ecclesiam necessaria reputarent, in celebri consilio, anno 1538. eidem Pontifici in scriptis exhibito, inter ceteros corrigendos abusus, hunc, tamquam gravissimum, primo loco recensuere: *Primus abusus in hac parte est Ordinatio Clericorum, & præsertim Presbyterorum, in qua nulla adhibetur cura, nulla adhibetur diligentia, quod passim quicumque sint, imperitissimi sint, vilissimo genere orti sint, malis moribus ornati sint, adolescentes admittantur ad Ordines sacros, & maxime ad Presbyteratum, ad characterem, inquam, Christum maxime exprimentem: hinc innumera scandala, hinc contemptus Ordinis Ecclesiastici, hinc Divini cultus veneratio non tantum diminuta, sed etiam prope jam extincta.* Ad hęc autem præcidenda scandala, iidem delecti Cardinales, & Præsules modum Pontifici indicarunt, quo in posterum exactum, de promovendis ad Ordines, Scrutinium efformaretur. Quod vero illi tantopere exoptaverant, Concilii Tridentini Patres postea præstiterunt *sess.* 23. *cap.* 7. *de reform.* ubi allegatum Nannetensem canonem totidem fere verbis instaurarunt; eamque Tridentini sanctionem, adhuc luculentius explicatam, inculcarunt, religioseque custodiri præceperunt Clemens VIII. *Constit.* 61. §. 7. *tom.* 3. Alexander VII. *Constit.* 129. *tom.* 5. Innocentius XIII. *Constit.* 34. §. 5. *Bullar. tom.* 10. *part.* 2. *Roman. edit.* & nos ipsi in epistola commonitoria ad omnes Episcopos, quæ est *secunda* §. 1. *nostri Bullarii tom.* 1.

IV. Quamquam autem nunc in ipso Ordinationis actu Scrutinium non fiat,

fiat, attamen, ut antiquissimę illius disciplinę, quam commemoravimus, memoria extet, & saltem vestigia remaneant, Episcopus Diaconatum, aut Sacerdotium collaturus, populi testimonium exquirit, dicens: *Quid de eorum actibus, aut moribus noveritis, quid de merito sentiatis, libera voce pandatis.... Si quis habet aliquid contra illos, pro Deo, & propter Deum, cum fiducia exeat, & dicat*. Et Archidiaconum postea interrogat, an sciat, esse dignum, quem ordinandum exhibet: cui Archidiaconus respondet: *Quantum humana fragilitas nosse sinit, & scio, & testificor, ipsum dignum esse ad hujus onus officii*. Similem attestationis formulam adhibitam vidimus in nonnullis antiquis litteris, quibus Episcopus Clericum, e sua in alienam diœcesim commeantem, in hunc modum commendabat: *Qui, in quantum humana fragilitas scire potest, administratione sacrorum ministeriorum non sit indignus*: apud Pithœum *in Glossario Juliani Antecessoris*. Quia porro prædicta Archidiaconi attestatio, nunc merus ritus, & cæremonia est, cum jam aliunde Ordinandi vitam & mores Episcopus antea exploraverit, idcirco Innocentius III. *in Cap. unic. de Scrutinio in ordine faciendo*, culpa vacare dixit, Archidiaconum, illum dignum affirmantem, quem indignum esse non novit, quamvis ignoret, an re vera dignus existat.

V. Hæc de Scrutinio particulari. Scrutinium generale totius Cleri fieri deberet in Diœcesana Synodo, ubi totus Clerus Episcopi oculis & censuręsubjacet. Forma istud peragendi jam indicata fuit *lib. 4. cap. 2. n. 2.* Synodi initio eliguntur Scrutatores, seu Scrutinii Pręfecti, ex urbano, & diœcesano Clero, qui Sacerdotes sint, ętate, prudentia, & probitate pręstantes, tot numero, quot necessarii reputantur ad universi Cleri Scrutinium, intra tempus Synodalium sessionum, absolvendum: utque id commodius expleri valeat, singulis Scrutatoribus certus scrutandorum numerus assignatur, & unusquisque Scrutator unum sibi adsciscit Scribam, cujus sit, eorum, qui Scrutinio subjiciuntur, responsiones notare, quamvis ea, quæ graviora sunt, & arctius secretum exigunt, ipsemet Scrutator scribere debeat: omnia vero, quæ explorarunt, ante Synodi finem, in compendium redacta, & scriptis consignata, Episcopo referant, ut, si quid omnibus in communi injungendum sit, fiat, ac opportuno Synodi decreto irrepentes abusus coerceantur.

VI. Singulis Scrutatoribus traditur tabella, seu schedula Scrutinii, ubi certa capita adnotantur rerum, de quibus Episcopus vult esse speciatim inquirendum. A Burchardo, Wormatiensi Episcopo, *lib. 1. decretor. cap. 91. & pluribus sequentibus*, octo supra octoginta proponuntur interrogationes, in Synodo faciendæ, accuratum certe, sed nimis prolixum Scrutinium continentes: eodemque prolixitatis vitio laborat Scrutinium exhibitum ab Antonio Maria Gratiano *in Synodo Amerina cap. 1096. & seq.* In Actis Ecclesiæ Mediolanensis *part. 6. pag. 997.* diligens reperitur catalogus eorum, quæ Scrutatores indagare debent; quibus tamen permittitur

citur alia ſuperaddere, quæ iidem Scrutatores, pro ſua prudentia, in Clericis, & potiſſimum Canonicis, peculiariter perſcrutanda judicaverint. Pax Jordan. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *de Synodo Diœceſ. num.* 110. plurima Scrutatoribus ſuggerit quæſita, quæ ad exactum Scrutinium perficiendum exiſtimat opportuna. Preſſiores & breviores ſunt interrogationes, quæ proponuntur in Archiepiſcopali Bononiæ Cardinalis Palæoti *pag.* 213. *& ſeq.* ad quarum calcem idem prudentiſſimus Archiepiſcopus inquit, non eſſe omnia & ſingula, quæ in interrogationibus proponuntur, ab unoquoque inquirenda, ſed ea tantum, quæ ad cujuſque conditionem, ſtatum, & neceſſitatem magis accommodata videbuntur.

VII. Maximam Scrutinii utilitatem nullus inficiatur; ſed difficile videtur, intra triduum, vel quatriduum, cum ulterius Synodus protrahi non ſoleat, omnium Clericorum Scrutinium rite expleri poſſe. Hac fortaſſe difficultate perterriti Epiſcopi, etſi ceteroqui in ſuo Paſtorali munere obeundo diligentiſſimi, Scrutinium in Synodis jamdiu omiſerunt, & paſſim omittunt: quamplurima quippe nos Synodorum Acta tam typis edita, quam manuſcripta pervolvimus, & in aliquibus Scrutatores quidem deſignatos vidimus, Scrutinium tamen factum non legimus; in aliis vero nec Scrutinii, nec Scrutatorum ullam mentionem deprehendimus. Pax Jordan. *cit. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 102. Scrutinium inventum exiſtimat, ad ſupplendum defectum viſitationis; cumque diœceſis viſitatio, juxta rectam diſciplinam, Synodum præcedere debeat, inde eveniſſe arbitratur, quod Epiſcopi Synodale Scrutinium, veluti inutile & ſuperfluum, prætermiſerint. At hæc Jordani ratiocinatio aliquid efficacitatis unice habere poteſt apud antiquæ diſciplinæ ignaros: qui enim vetuſtos Eccleſiæ canones vel leviter pertractarunt, optime norunt, onus perluſtrandæ diœceſis, non eſſe de novo Epiſcopis impoſitum, ſed ſemper illis incubuiſſe; & nihilominus poſt diœceſim perluſtratam, Scrutinium in Synodo fieri curarunt. Atque, ut ceterea prætereamus ſanctiſſimorum Epiſcoporum exempla, S. Carolus Borromæus nunquam profecto ſuam diœceſim viſitare neglexit, nec propterea Scrutinium in ſuis Synodis omiſit. Alia igitur erit cauſa, cur hodie Synodalia Scrutinia fere deſueverint; eaque eſſe poteſt, vel quia Epiſcopus per ſuos Adminiſtros quotidie audit, quid a ſingulis diœceſeos Clericis fiat, & hac ratione omnium mores jam perſpectos & cognitos habet; vel quia homines tantæ experientiæ, atque integritatis non invenit, quibus Scrutatoris munus tuto credere queat; vel quia demum Clerici cupiunt, ſe a proprio Paſtore, non ab alio, examinari. Mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumſtantiæ, & quod uno tempore utile erat, poſtea inutile, & quandoque pernicioſum evadit. Prudentis autem Prælati eſt, in iis, ad quæ Superioris lege non adigitur, ſe loco, & tempori accommodare, & quædam, quæ olim in uſu erant, prætermittere, ſicuti ad rectum ſuæ diœceſis regimen magis expedire in Domino judicaverit. Superius diximus, nos interfuiſſe

Con-

Concilio Romano sub Benedicto XIII. Jam vero, integro fere anno, qui Concilium præcessit, plures habitæ sunt Congregationes Præsynodales, quibus pariter præsentes fuimus, una cum aliis, ab eodem Pontifice delectis viris: cumque aliquot ex iis nonnulla judicarent esse Concilio postmodum proponenda, quæ ibidem, ad servandam quodammodo formam Scrutinii, discuterentur, & deciderentur; nos ingenue diximus, id nequaquam fieri posse: negotia enim, quę Concilio proponenda suggerebantur, jus alterius lædebant; atque ideo, licet viderentur Conciliari discussione digna, nihilominus ii, de quorum jure agebatur, erant prius necessario audiendi; quod sane in Concilio, per modum Scrutinii, rite peragi, ob modo adductam rationem, impossibile foret: quocirca auctores fuimus, ut prædicta negotia, quæ judicialem quamdam requirebant indaginem, a summo Pontifice extra Concilium terminarentur: consilioque nostro ceteri acquieverunt.

CAPUT QUARTUM.

De auctoritate reservandi Casus, eorumque reservatione in Synodo facienda.

POsse summos Ecclesiarum Antistites, multoque magis omnium supremum, Romanum Pontificem, inferiorum Sacerdotum jurisdictionem ita coarctare, ut a quibusdam gravioribus culpis, quas sibi, suoque judicio relaxandas reservant, ne in foro conscientiæ quidem, & coram Deo, illi absolvere valeant, Catholicum dogma est, quod contra Wiclefum strenue propugnavit Waldensis *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 149. Etenim ad relaxanda, etiam in foro interno, peccata, præter potestatem Ordinis, necessaria est potestas jurisdictionis, quę a Superiore potest ad plures personas, & causas extendi, atque ad pauciores restringi, prout ei visum fuerit. Hanc Catholicam veritatem, iterum a Luthero impetitam, non solum validis argumentis fulserunt Theologi, e quibus videri possunt Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 5. Vasquez *in* 3. *part. Div. Thom. tom.* 4. *quæst.* 91. *art.* 3. & Cardinalis Roffensis *in suis Assertionibus adversus Lutherum art.* 3. *pag.* 66. *& seq.* sed Henricus VIII. Angliæ Rex, priusquam ab Orthodoxa Fide descisceret, agnovit, & explicavit *in sua Assertione septem Sacramentorum adversus Martinum Lutherum*, Romæ edita anno 1543. *de Confessione*, inquiens: *Sacerdos quilibet Ordinem quidem habet, sed auctoritatem judicandi non habet (quæ res ad absolventem pertinet), priusquam ei gregis alicujus cura committitur, idoneus tamen ante reputatur, cui cura tuto possit committi. Episcopus ergo, qui curam habet totius diœcesis, si cui Sacerdoti partem quampiam suæ curæ commiserit, an non ipsa ratio docet, hunc non amplius aut ligare posse, aut solvere, nisi quatenus ille permiserit, sine cujus mandato nihil omnino in illius populo, vel ligare quemquam, vel solvere potuisset? Quippe quod nec ipsi licebat*

Epi-

Episcopo in aliena diœcesi. Quid ergo miri est, si quædam sibi reservat Episcopus, quorum curam putat esse majorem, quam ut cuilibet possit, etiam non imperito, committi?

II. Validius autem idem Ecclesiæ dogma, contra Lutheri conatus, stabilivit Tridentinum *sess.* 14. *de Sacram. Pœnit.* ubi *cap.* 7. Catholicam doctrinam exposuit, & *can.* 11. contrarium sentientes anathemate percussit. *Magnopere vero* (ait *cit. cap.* 7.) *ad Christiani populi disciplinam pertinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non a quibusvis, sed a summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur: unde merito Pontifices Maximi pro suprema potestate, sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ a Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat, pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem, consonum est Divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo, vim habere.* Et *cit. can.* 11. *Si quis dixerit, Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominus Sacerdos a reservatis vere absolvat, anathema sit.* Plurima, quæ ad rem faciunt, & traditam a Tridentino doctrinam illustrant, occurrunt in libro, cui titulus *Tres Epistolæ Pastorales* Episcopi Atrebatensis, *cap.* 7. *de reservatione casuum pag.* 193. Licet autem Tridentinum potestatem reservandi peccata tantum summo Pontifici, & Episcopis nominatim adstruxerit; nomine tamen Episcopi, etiam inferiores Prælatos, habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, cum territorio separato, comprehendisse, censuit sacra Congregatio, ejusdem interpres, in *Salernitana* an. 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 36. rescribens: *Prælatos Seculares, Episcopis inferiores, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem in loco, & nulli Diœcesano nec ipsi, nec eorum subditi subsunt, habere facultatem reservandi sibi casus.* Et in *Marsicana* ann. 1587. idem, totidemque verbis respondit *lib.* 4. *decretor. pag.* 250. *a tergo*. Eadem insuper potestate gaudere Parochos, quoad simplices Sacerdotes, seu Cappellanos, in Curæ exercitio iisdem inservientes, docuerunt Sylvius *in* 3. *part. D. Thom.* 4. *quæst.* 19. *pag.* 552. *art.* 2. *quæsit.* 2. *edit. Antuerp. an.* 1714. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disput.* 29. *sect.* 1. *n.* 4. Cardinalis de Lugo *de Pœnit. disput.* 20. *sect.* 1. *n.* 2. Neesen *tom.* 2. *tract.* 5. *de Sacram. Pœnit. quæst.* 4. *dub.* 10. quia & ipsi jurisdictionem ordinariam habent *in foro interno*, quam delegant suis Capellanis: simul tamen iidem Doctores notant, non esse usu receptum, ut Parochi ea facultate utantur; additque de Lugo, inutilem insuper fore reservationem, si quæ a Parochis fieret, quoniam ea non ligarentur excipientes Confessiones auctoritate, & jurisdictione accepta ab Episcopo, cujus imperio tota Parochorum jurisdictio subest. Dedi-

ta

ta opera diximus, Parochos jurisdictionem ordinariam habere *in foro interno*: scimus quippe, Disceptationem Petri Mengonii *de eminentiori Parochorum dignitate supra Canonicos*, an. 1723. Florentinis typis excusam, in qua Auctor innixus Decretali Alexandri III. *in Cap. Cum ab Ecclesiarum*, *de offic. Judic. ordin.* asserere conatur Parochis jurisdictionem ordinariam etiam in foro externo, fuisse valide confutatam a Joanne Dominico Lario in alia Dissertatione, insequenti an. 1733. Pisis impressa, & merito; siquidem ex communiori, atque in praxi recepta sententia, quam cum S. Thoma *in Supplem. 3. part. quæst.* 22. *art.* 1. Suarez *de censuris disp.* 2. *sect.* 2. *num.* 10. Vasquez *in opusc. de excomm. dub.* 17. *num.* 1. aliisque propugnat, pluribusque exornat Gonzalez *ad cit. Cap. Cum ab Ecclesiarum*, *nu.* 2. non potest Parochus, jure ordinario, sententiam ferre excommunicationis: neque contrarium evincit textus objecti *Cap. Cum ab Ecclesiarum*; quamquam enim ibi Pontifex observari præcipiat excommunicationem *in Clericos*, *vel Laicos suos* latam a Plebano S. Pancratii de Lucar, hunc tamen Plebanum eam non tulisse jure ordinario, sibi, ratione solius Parochialis Ecclesiæ, competente, sed jure extraordinario, videlicet ex speciali privilegio, vel ex præscripta consuetudine, vel alio legitimo titulo, acquisito, idem Gonzalez ostendit. Sat tamen est id obiter adnotasse. Ad propositum regrediamur.

III. Quamvis prędicta facultate reservandi casus, possit Episcopus semper, & quandocumque voluerit, uti; multis tamen nominibus decet, ut illam potius in Synodo, quam extra Synodum exerceat. Primo, quia, ut in hoc negotio cautius se gerat, uti opportune monent Homobonus *tract.* 15. *cap.* 6. *quæst.* 12. & Lælius Zecchius *de munere Episcopi cap.* 7. expedit, ut prius probos, atque longa experientia edoctos Sacerdotes in consilium adhibeat, quos profecto nusquam melius & commodius, quam in Synodo, habere potest: attamen curandum est, ut hoc ipsum consilium maxima circumspectione, & cautela petatur, atque præstetur, ne arctissimum sacramentalis Confessionis sigillum ulla ex parte videatur violari: qua de causa, cum olim Vicarius Generalis Tridentinus rogaverit Regulares oppidi Bulganensis, ut sibi, adjecta ceteroquin severa lege secreti, quod se religiose servaturum promittebat, manifestarent, quęnam in genere essent graviora peccata, quę eo in loco magis communiter committerentur, & Regulares Vicario morem gerere abnuerint, quos tamen Vicarius urgere non desinebat; re delata ad sacram Congregationem Concilii, hæc die 19. Augusti 1673. dixit, Regulares ad id cogi non posse, & monendum Vicarium, ut ab ejusmodi interrogationibus abstineret, *lib.* 28. *decretor. pag.* 150. Secundo, congruum est, ut reservatio fiat in Synodo, ne secus Parochi conquerantur, suam ordinariam potestatem, ipsis prorsus insciis, nimis admodum coarctari: ut enim notat Cardinalis de Lugo *de Sacram. Pœnit. disp.* 20. *sect.* 3. *num.* 37. quamvis Episcopus possit jurisdictionem absolvendi, quam aliis Sacerdotibus delegat, omnino pro libito li-

limitare, & ad pauciffimas caufas reftringere; tanta tamen poteftate non potitur quoad Parochos, quorum jurifdictio, etfi ab Epifcopo pendeat, eique fubjaceat, non eft tamen delegata, fed ordinaria; nec poteft, fine legitima caufa, aut prorfus auferri, aut adeo imminui, ut fere inanis remaneat. Omnis autem querelarum occafio præciditur, cum refervatio fit in Synodo, ubi fi ea plus æquo aucta, & extenfa videatur, ftatim poffunt Parochi reclamare, & caufas Epifcopo exponere, cur exoptent, hoc, aut illud peccatum e refervatorum albo expungi: quibus auditis, aut Epifcopus fententiam mutabit, aut alias urgentiores rationes adducet, propter quas peccata illa refervanda exiftimat, quibus Parochi acquiefcent. Tertio denique convenit, refervationem fieri in Synodo, quia in Synodo facta, induit naturam legis, quæ, nullo contradicente, perpetua eft, & quamdiu non revocatur, perfeverat; facta autem extra Synodum, non ab omnibus reputatur perpetua, opinantibus plerifque Theologis, quos fequuntur Gavantus *in Manuali Epifcoporum verb. Cafus refervati num. 16.* & Roncaglia *in Theolog. moral. tom. 2. tract. 19. quæft. 7. quæfit. 2.* illam, decedente Epifcopo, a quo eft facta, illico expirare; aliis exadverfo, cum Capeavil. *de cafib. referv. part. 1. cap. 5. in fin.* contendentibus etiam tum perpetuam effe, & durare, donec a Succeffore vel expreffe, vel tacite revocetur; ex quo fiat, ut, mortuo Epifcopo, aliqui prima fententia imbuti, a refervatis abfolvant; alii vero fecundam fectantes, talem abfolutionem invalidam pronuntiabunt; atque exinde multa fcandala exorientur, quę pręcaventur, fi refervatio in Synodo fiat. Quocirca communi ufu receptum eft, ut Epifcopus in Synodo ftatuat, quænam peccata velit effe fibi refervata: nec folum in Diœcefanis, fed in pluribus Provincialibus Synodis cafuum refervationes factas legimus, ut in Eboracenfi anni 1195. *cap.* 11. Lambethenfi anni 1281. *cap. 6.* Avenionenfi a tribus provinciarum Epifcopis anno 1326. celebrata *cap.* 22. Collectionis Harduini *tom. 6. part. 2. col.* 1932. *&* *to.* 7. *col.* 864. *&* 1503. aliifque adductis a Thomaffino *de vet. & nov. Eccl. difcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 4. *&* 5. Non idcirco tamen, quod cafuum refervatio a Provinciali Concilio facta effet, poteftas adempta erat Epifcopis ab illis abfolvendi, ficuti contingit in legibus, a Superioribus latis, quæ a nullo inferiorum relaxari poffunt: etenim eadem Concilia, non fibi, aut Metropolitanis, fed ipfifmet Epifcopis illorum abfolutionem refervabant; quod præfatos canones legenti patebit. Aliud erat de gravioribus criminibus, Papæ refervatis; ab his quippe, ficuti nunc, ita & olim, nullus, fine auctoritate Papæ, unquam abfolvere audebat: Sic in Concilio Londinenfi anni 1142. ftatutum narrat Matthæus Parifienfis *ad eumdem annum*: *Ne aliquis, qui Ecclefiam, cœmeteriumque violaverit, vel in Clerico, aut viro religiofo manus injecerit violentas, ab alio, quam ipfo Papa, poffit abfolvi*: quod decretum ex Rogerio quoque refert Harduinus in Collectione fua *tom. 6. part. 2. col.* 1234. *ad annum* 1143. Et Concilium Sal-

Saltzburgense anni 1386. *cap.* 2. *sub interminatione maledictionis aeternae, districte* prohibet, ne quispiam a casibus, Sedi Apostolicae reservatis, absolvere praesumat, in Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 1901. Nec verum est, quod asserit Van-Espen *Juris Eccles. univers. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 7. *num.* 9. non ante seculum XI. coepisse Episcopos graviorum quorumdam criminum reos ad Sedem Apostolicam mittere, ut a Pontifice reconciliarentur: siquidem *ex lib.* 3. *de Gestis Sanctorum Rotonensium cap.* 1. *seculo* IV. *Benedictino*, constat, ante annos circiter nongentos, homicidas ad Papam fuisse remissos, quod opportune notavit Martene *de antiquis Ecclesiae ritibus tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 6. *num.* 6. Enimvero, cum homicidium, inter illa enumeretur enormia facinora, quorum reis, saltem in plerisque Ecclesiis, nunquam olim concessam fuisse absolutionem, contendunt Petavius *in notis ad S. Epiphanium haeresi* 59. Albaspinaeus *in notis ad Concilium Illiberitanum*, Morinus *lib.* 9. *de Poenit. cap.* 19. & citatus Martene, aliique non pauci; credere fas est, quod, cum nimia haec disciplinae austeritas emolliri coepit, id retentum fuerit, ut qui ea perpetraverant, a sola Sede Apostolica veniam consequerentur. Sedes autem Apostolica tanta semper lenitate usa est, ut, etiam cum prisca illa vigebat severitas, justis quandoque de causis, a peccatis absolveret, quae ceteroqui, ordinaria lege, non solebant ab Ecclesia remitti, sed uni Dei judicio relinqui, quemadmodum colligitur ex Tertulliano, qui haereticus Montanista jam factus, *lib. de pudicit. cap.* 5. Zephyrinum Papam carpit, quod moechis veniam daret, quibus, aut ipsamet Ecclesia Romana, ut existimat Martene, aut saltem pleraeque aliae Ecclesiae, sicuti opinatur Morinus, antea consueverant omnem indulgentiam denegare.

CAPUT QUINTUM.

Quaenam sint atrociora & graviora crimina reservanda, una cum aliis ad materiam pertinentibus, & signanter quoad Regulares.

POst assertam Episcopis facultatem casus reservandi, & designatum tempus, quod magis congruum videtur ad reservationem faciendam, operae pretium est examinare, quaenam sint illa atrociora & graviora crimina, quae sanctissimorum Patrum judicio reservari consuevisse dixit Tridentinum: inde enim normam sument Episcopi, ad quam in reservandis peccatis se tuto conformare queant. Non aliunde autem illa melius rescire possumus, quam ex Conciliis, in quibus modo haec, modo illa peccata, tamquam graviora, fuere reservata. Nuper laudatum Concilium Londinense, a solo Episcopo absolvendos, decrevit, *incendiarios, pejerantes in alicujus dispendium, & fures atrociores*. Concilium Lambethense *cit. cap.* 6. Episcopo reservavit *homicidia voluntaria, tam publica, quam occulta*. In Dioecesana Synodo Santonensi, habita anno 1280. *cap.* 14. Collectionis

nis Harduini *tom.* 7. *col.* 848. longus contexitur catalogus casuum reservatorum, inter quos numerantur homicidium, mutilatio, lapsus carnis tam sacrilegus cum Moniali, quam contra naturam, perjurium, incestus, abortus studiose procuratus, litterarum falsificatio, sortilegium cum abusu Sacramentorum, violatio Ecclesiarum, aliique non pauci. Concilium Provinciale Ravennat. anni 1286. *eod. tom.* 7. Harduini *col.* 948. *cap.* 8. ad Episcopum remittendum jussit, *cum quis petit absolvi ab excommunicatione majori, lata, vel inducta ab homine, vel a jure; item incendio, & crimine publico; sicut in blasphemante Deum, vel Sanctos; item in voto, qualitercumque emisso; & cum illis, qui filios oppresserunt ex proposito, sive casu; & cum quibuslibet homicidis, & sacrilegis, falsariis, violatoribus Ecclesiarum, & immunitatum Ecclesiasticæ libertatis, & sortilegis; item cum iis, qui cum brutis libidine polluuntur; item cum incestuosis, & corruptoribus Sanctimonialium, & in omni occupatione, usurpatione, & detentione rei alienæ, ubi, cui restitutio fieri debeat, non inveniri potest; item cum perjuris, & clandestine matrimonium contrahentibus, ex quo matrimonio dubitatio oriatur, vel oriri possit, & in omnibus aliis criminibus, delictis, & excessibus, in quibus de consuetudine generali, vel speciali, Episcopis reservatur confessio.*

II. Verum, cum seculi xv. initio nimium excreverit casuum reservatio, & præterea Abbates Carthusienses eousque devenerint, ut omnia suorum subditorum peccata gravia sibi reservaverint; in ejusmodi effrenes reservationes censoriam virgam strinxit Joannes Gersonius tam in Opusculo *super absolvendi potestate, & qualiter expediat fieri reservationem peccatorum*, quam in Epistola ad quemdam Episcopum *de moderatione casuum reservandorum*, *tom.* 2. *Oper. col.* 413. & 315. quibus in locis reservari quidem permittit pauca quædam peccata atrociora, sed non approbat, ut hæc ipsa reserventur, quando sunt occulta; exinde enim periculum subesse, inquit, ne, quod occultum est, publicetur. Gersoni adhæsisse videntur Concilium Senonense anni 1524. & Synodus Diœcesana Carnotensis anni 1526. quæ nulla reservatione, quoad crimina occulta, affici voluerunt mulieres, ne istæ, cum propriæ famæ dispendio, Episcopum vel Pœnitentiarium, ad quem alias accedere non consueverant, cogerentur adire. Alia tamen post Gersonis ætatem in Gallia celebrata Concilia, sicuti animadvertit Thomassinus *cit. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 8. in priori sententia, & praxi perstiterunt, pluraque, quantumvis occulta, peccata Episcopis reservarunt: quin immo Concilium Suessionense anni 1455. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 1385. hortabatur Episcopos, ne facultatem absolvendi a reservatis passim concederent Regularibus.

III. Sed quod in Gallia non est assequutus Gerson, præstitit in Germania Laurentius Cardinalis Campegius, ubi Legatum agens Apostolicum, & sedulam operam navans Ecclesiarum reformationi, inter suas Constitutiones, Ratisbonæ promulgatas anno 1523. quæ habentur *in fasciculo rerum*

rum expetendarum & fugiendarum, *edito Londini* 1690. *pag.* 425. omnibus Confessariis concedendam in posterum, edixit, facultatem absolvendi laicos a quibuslibet occultis criminibus, etsi alias reservatis, exceptis dumtaxat hæreticis, homicidis, & excommunicatis, quos ad Episcopos, vel Vicarios, remittendos constituit; Clericis vero etiam postmodum, eo loco futuris, quo prius erant. Campegio obsequens Archiepiscopus Coloniensis in suo Concilio Provinciali anni 1537. *part.* 7. *cap.* 37. potestatem fecit omnibus Parochis remittendi quælibet crimina occulta: & Synodus Diœcesana Augustensis anni 1548. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 2045. statutum Cardinalis Campegii instauravit, & confirmavit.

IV. Non propterea tamen, quod ita aliquibus visum fuerit statuendum, restricta censenda est auctoritas Episcoporum ad sola sibi reservanda peccata notoria: quoniam, uti recte perpendit citatus Thomassinus *eod. num.* 8. Concilium Tridentinum, novis præsidiis muniens Episcoporum jurisdictionem ad casus reservandos, illam non coarctavit ad publica, sed *ad atrociora*, *& graviora crimina*, qualia esse, & dici possunt etiam occulta. Quia autem idem Tridentinum simul Episcopos monuit, ne ea potestate in destructionem, sed ædificationem utantur; idcirco nimium faciles esse non debent ad reservationes multiplicandas. Quamquam vero non possit, quoad hoc, certa regula, ubique custodienda, præscribi, neque in specie designari queant peccata, quæ reservari oporteat; alicubi enim sola proclivitas populi ad aliquod crimen frequenter perpetrandum, ut difficultate obtinendæ absolutionis, veluti quodam freno, cohibeatur, sufficientem causam præbet Episcopo illud reservandi; quæ causa urgere desinit, ubi populus non est ad illud proclivis: attamen instar regulæ esse possunt quædam generalia monita, & decreta, quæ a sacris Urbis Congregationibus hac super re emanarunt. Sacra Congregatio, Episcoporum, & Regularium negotiis præposita, die 9. Januarii 1601. locorum Ordinarios ita monendos, statuit: *Ne locorum Ordinarii*, *quibus jus hoc reservandorum casuum competit*, *pluribus*, *quam opus sit*, *reservationibus*, *subditis*, *aut Confessariis in animarum salute procuranda cooperantibus*, *sint onerosi*, *monentur omnes*, *ut paucos*, *eosque tantum*, *quos ad Christianam disciplinam retinendam*, *animarumque sibi creditarum salutem*, *pro cujusvis diœcesis statu*, *& qualitate necessario reservandos esse judicaverint*, *reservent*. Idemque monitum replicandum decrevit die 26. Novembris 1602. *Sed*, *ne locorum Ordinarii*, *ad quos casuum reservatio spectat*, *ea in re modum excedant*, *eadem sacra Congregatio illos rursum magnopere admonendos censet*, *ut*, *non passim*, *sed cum id videbitur communi bono expedire*, *atrociorum tantum*, *& graviorum criminum absolutionem sibi reservent*, *quorum reservatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat*, *& in ædificationem*, *non autem in destructionem*, *cedat*; *ne alioquin*, *Sacramenti Pœnitentiæ Ministrorum coarctata potestate*, *sanctæ matris Ecclesiæ piæ menti contrarius effectus subsequatur*. *Probibet etiam*, *ne sibi superflue reservent casus in Bulla*, *die Cœnæ Domini legi*

con-

consueta, *contentos*, *neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reservatos*. Encyclicæ quoque litteræ ab eadem sacra Congregatione, eadem die 26. Novembris 1602. ad Episcopos in hunc modum datæ sunt: *Præcipue vero hæc monenda censet sacra Congregatio, ut videant ipsi Ordinarii, ne illos casus promiscue reservent, quibus annexa est excommunicatio major, a jure imposita, cujus absolutio nemini reservata sit, nisi forte propter frequens scandalum, aut aliam necessariam causam, aliqui hujusmodi casus nominatim reservandi viderentur, neque casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur, neque illos, qui etsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parvi momenti versantur, & frequenter inter idiotas evenire solent, uti damni dati, & similium. In peccatis etiam carnalibus reservandis multa utantur circumspectione, propter periculum scandalorum in iis maxime personis, in quas ob accessum ad Confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest. Postremo eam potissimum ineant & sequantur rationem, quæ, consideratis diligenter cujusque provinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propensione, magis in Domino expedire videbitur*. Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium decretis legendis apud Quarantam *in verb. Casus num.* 14. & apud de Lamet & Formageau *in Dictionario casuum conscientiæ tom.* 1. *cas.* 1. consentiunt decisiones sacræ Congregationis Concilii: etenim, cum ad hanc delatum fuerit, quod Episcopus Bellicastrensis supra modum auxisset catalogum casuum reservatorum, die 29. Januarii 1661. decem, aut ad summum duodecim gravioribus exceptis, Episcopi arbitrio designandis, ceteros e catalogo deleri, jussit *lib.* 22. *decretor. pag.* 415.

V. At illud, præ ceteris, cavere debet Episcopus, ne peccata, quantumvis gravia, sed mere interna, sibi reservet: licet enim etiam hæc reservari queant, sicuti docent Vasquez *supracit. quæst.* 91. *art.* 3. *dub.* 4. Cardinalis de Lugo *disput.* 20. *sect.* 2. *num.* 13. & Suarez *de Fide disp.* 21. *sect.* 4. *num.* 2. ubi hæc habet: *Solent aliqui Episcopi etiam hæresim mentalem reservare, quod quidem in summo rigore juris facere possunt, quia reservatio non est usus jurisdictionis externi fori, sed est ablatio jurisdictionis pro foro Sacramentali, quam Episcopus sicut dare potest, ita etiam auferre*: non est tamen in praxi receptum, ut unquam reserventur, veluti prosequitur Suarez *loc. cit. Nihilominus tamen Auctores communiter non consulunt, neque laudant talem reservationem, propter animarum periculum; nam actus interiores frequentes & molesti sunt, & difficile cognoscuntur; & ita etiam ego credo regulariter non expedire*: quin immo Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 5. actus mere interni reservationem acriter reprehendendam existimat. Et re vera, uti bene de Lugo observavit, solos, scimus, Prælatos Regulares quædam peccata sive externa, sive interna, sibi olim indiscrete reservasse; ceterum nec Episcopi, nec summi Pontifices, actus mere internos suis reservationibus complecti unquam consueverunt. Unde, etsi peccatum hæresis gravissimum sit, & cum in externum prodit, summo

Pon-

Pontifici reservetur; quamdiu tamen intra animum consistit, reservationem effugit. Et quoniam de Regularibus sermo incidit, ad coercendam nimiam libertatem, quam sibi Religionum Prælati usurpabant, augendi in dies casuum reservationes, Clemens VIII. die 26. Maji 1593. undecim casus designavit, quos referunt Suarez *de Pœnitentia disput.* 29. *sect.* 3. *num.* 11. & Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 6. vetuitque Regularibus, ne alios, præter illos, sibi reservare præsumerent, nisi *Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in provincia, matura discussione, & consensu*; quamvis non propterea ad omnes ibidem descriptos sibi reservandos, eosdem adstrinxerit. Et nihilominus contendebant Prælati Regulares, sibi ablatam non esse facultatem alicui gravi peccato, in Clementino decreto ceteroquin non expresso, annectendi censuram, quam sibi reservare possent: nec deerant graves Doctores, qui huic eorum opinioni adstipularentur, inter quos Suarez, Filliucius, Villalobos, aliique, quos adducit Diana *tom.* 7. *tract.* 1. *de dubiis Regular. resol.* 114. Sed, cum hac ratione Clementis decretum prorsus eluderetur, sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium die 7. Julii 1617. prædictam opinionem improbavit: *Cum a nonnullis Regularibus dubitaretur, an in decreto felic. record. Clementis Papæ VIII. anno* 1593. 26. *Maji, super qualitate casuum, ab eorumdem Regularium Superioribus reservandorum, edito, censura etiam comprehenderentur, ita ut iisdem Superioribus, absque Capituli Generalis, aut Provincialis consensu, aliquibus peccatis in decreto bujusmodi non contentis excommunicationem annectere, ejusdemque absolutionem sibi reservare liceat; Sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Regularium præpositorum, Illustrissimo Bandino referente, censuras in supradicto decreto comprehendi censuit.*

VI. Verum, quia homines quantum propriam jurisdictionem dilatare gestiunt, tantum alienam, cui subsunt, restringere tentant; illi iidem, qui reservationis vinculum in subditos, plusquam par erat, injicere voluerant, reservationes, ab Episcopis factas, pro viribus conati sunt effugere: & nisi eorum conatibus Apostolica Sedes obstitisset, Episcoporum jurisdictionem fere labefactassent. Jampridem Benedictus XI. *in Cap.* 1. *de privilegiis, inter Extravag. comm.* & Clemens V. *in Clementina Dudum*, §. *Per bujusmodi, de sepulturis, & in Clementina Religiosi*, §. *Quibus, de privileg. & excess. privilegiator.* declaraverant, non licere Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus quempiam absolvere a casibus Episcopis reservatis; & nihilominus iidem, ceterique Regulares, obtentu privilegiorum, quorum confirmationem post Concilium Tridentinum impetraverant, & præsertim illius, quod contineri jactabant in Bulla, quam vocant *Mare magnum*, jus sibi arrogabant crimina relaxandi, Episcopis reservata. Ut Regularium ausus reprimeret, suaque, & Coepiscoporum jura tueretur, S. Carolus Borromæus Sedem Apostolicam adiit, petiitque: *An Regulares, ex privilegiis a Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo,*

quod nominant Mare magnum , *possint in his casibus , quos sibi Episcopus reservavit , absolvere confitentes* : & sacra Congregatio Concilii die 10. Septembris 1572. approbante Gregorio XIII. respondit : *Ex facultatibus per hoc* Mare magnum , *aliave privilegia , Regularibus concessa , factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus sibi ab Episcopo reservatis* : cujus rei fidem faciunt ejusdem sacræ Congregationis litteræ, de quibus in notis Cardinalis Augustini Valerii , Episcopi Veronensis , ad Constitutiones editas per Joannem Matthæum Gibertum Antecessorem *pag.* 100. *edit. anni* 1740. Hoc responso fretus S. Carolus in suo Concilio Provinciali Mediolanensi III. anni 1573. *sub tit. De iis , quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent , Actor. part.* 1. *pag.* 93. edixit *Ne Confessarii Regulares , eorum peccatorum , quorum absolutio Episcopo reservata est , vinculis irretitos pœnitentes absolvant , quemadmodum a sancta Sede Apostolica declaratum est , id eis non licere , quavis privilegiorum suorum auctoritate* . Utque efficacius Regulares in officio contineret , in alio Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. *cit. part.* 1. *pag.* 222. absolvere præsumentes a casibus , Episcopis reservatis , excommunicatione innodavit : *Ab iis casibus proxime promulgatis , si quis Confessarius cujusvis Ordinis , sine facultate scripta , ab Episcopo data , aliquem absolvere attentarit , excommunicationis pœnam ipso facto subeat* .

VII. At non propterea Regulares sunt in ordinem redacti , sed alias in dies nectebant inanes rationes , quibus sibi assererent jurisdictionem , quam semel affectaverant . Quare a sacra Congregatione Episcoporum & Regularium die 9. Januarii 1601. novum promulgatum fuit decretum , Clementis VIII. auctoritate roboratum, quo iterum decisum est, nullam illis facultatem competere absolvendi a casibus, *quos locorum Ordinarii hactenus reservarunt , vel in posterum sibi reservabunt* . Et , quoniam etiam hanc novam decisionem variis tricis eludere iidem tentarunt , ut his obviam iret , eadem sacra Congregatio , jubente Paulo V. die 6. Januarii 1617. aliud edidit decretum , quo priora confirmavit , atque ad unguem servari præcepit . Tot , ac toties repetitis sanctionibus minime perterriti Regulares , illas , si non prorsus evertere , saltem debilitare, novo molimine studuerunt, dictitantes nimirum , robur non habere extra Italiam . Quocirca , ad hanc quoque cavillationem amputandam, eadem sacra Congregatio, præcipiente Urbano VIII. die 18. Novembris 1628. omnia hucusque relata decreta , jam tertio renovavit , ac Regulares tam intra , quam extra Italiam degentes afficere, & complecti, expresse edixit , & declaravit. Ad hæc, Alexander VII. die 24. Septembris 1665. inter alias, hanc etiam propositionem damnavit: *Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopo reservatis , non obtenta ad id Episcoporum facultate* . Et Clemens X. ut aditum obseraret innumeris effugiis , a Regularibus adinventis, anno 1670. sua Constitutione, quæ incipit *Superna magni Patrisfamilias, tom.* 6. *Bullar. pag.* 305. non solum denuo definivit, per *Mare*

ma-

magnum, aliave privilegia, nulli Regularium, cujuscumque Ordinis, Instituti, seu Societatis, etiam Jesu, factam esse potestatem absolvendi a casibus Episcopo reservatis, sed insuper sancivit, *habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus, Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo a casibus Episcopo reservatis posse absolvere*. Cumque demum nos sacræ Congregationis Concilii Secretarium ageremus, instante Archiepiscopo & Electore Coloniensi, ejusdem sacræ Congregationis examini subjecimus sequens dubium: *An confessarii Regulares possint seculares, extra mortis periculum, absolvere a casibus Ordinario reservatis*. Ad quod die 16. Novembris 1720. responsum fuit *Negative*. Ne porro præfatæ decisiones ullo unquam tempore e Regularium memoria exciderent, utque continue præ oculis iidem haberent culpas, quas nequeunt relaxare, eadem sacra Congregatio Concilii in *Sublacen. Jurisdictionis* die 10. Octobris 1676. dixit, eos teneri affigere propriis sedibus Confessionalibus notulas casuum Episcopo reservatorum; & renuentes, opportunis juris remediis, ad id cogi posse: uti habetur *lib. 29. decretor. pag.* 284. *a tergo & pag.* 285.

VIII. Præter Regulares, alii quoque Episcoporum reservationes declinare tentarunt, quibus itidem sacræ Congregationes obstiterunt. Confratres quarumdam Confraternitatum, & signanter sanctissimi Rosarii, suorum privilegiorum virtute, sibi fas esse arbitrabantur, in quibusdam anni solemnitatibus Confessarium eligere, a quo possent a casibus absolvi Episcopo reservatis. Sed sacra Congregatio, statim ac illorum falsam persuasionem detexit, eam radicitus evellere studuit pluribus decretis, quibus oppositum definivit, præcipue in *Neritonen.* anni 1573. *lib.* 1. *decretor. pag.* 143. & in *Mediolanen.* eodem anno *eod. lib. pag.* 162. Unde S. Carolus Borromæus in citato Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. *ead. part.* 1. *pag.* 222. statuit: *Ne facultatum, privilegiorumque jure, quæ cuicumque, etiam Rosarii, & Cruce signatorum, Scholæ, Confratriæ, Collegiove etiam laicorum, quæve collegis, confratribusque in eo adscriptis, ante, vel post Concilii Tridentini confirmationem, concessa sunt, Confessarius, cujusvis Ordinis sit, ab iis casibus, quos sibi Episcopus in sua diœcesi reservaverit, pœnitentes, sine illius facultate, absolvat. Si contra fecerit, suspensionem a Divinis ipso facto incurrat*. Canonicus Pœnitentiarius quandoque credidit, sola sui muneris assecutione, se facultatem nancisci relaxandi peccata Episcopo reservata; sed sacra Congregatio Concilii sancivit, ejusmodi facultatem, sine speciali Episcopi concessione, illi neutiquam competere, *lib.* 15. *decretor. pag.* 621. Præterea hæc olim opinio multorum mentes invaserat, liberum cuique esse, ex propria diœcesi, ubi in casum reservatum inciderat, ad aliam, in qua reservatus non esset, ad hunc finem commeare, ut inibi a simplici Confessario absolveretur: sed sacra Congregatio probe noscens, per hanc opinionem factas ab Episcopo reservationes penitus eludi, atque inutiles reddi, in causa *Compsana* die 16. Septembris 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 677. declaravit: *Absolutionem pœniten-*

nitentibus indultam, qui fraudolenter, & sub eo fine, in aliam diœcesim se transtulerunt, non sustineri. Quam declarationem postmodum confirmavit, & roboravit Clemens X. in laudata Constitutione, decernens: *Posse Regularem Confessorem in ea diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia diœcesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim, pro absolutione obtinenda, migrasse*. Atque hoc Pontificium decretum ab Auctore Theologiæ Moralis, in usum Seminarii Petrocorensis editæ, commendatur sequentibus verbis: *Hac convenienti moderatione contendentium Theologorum rationibus satisfecit. Sic enim secundum exterorum leges judicare non tenebimur, ut quidam opponebant. Sic etiam Episcopi casum reservantis piæ intentioni sufficienter consulitur, ut alii volebant. Quis enim conqueratur, si ipsius subditus bona fide in aliam diœcesim transiens, secundum illius loci leges Sacramenta recipiat? Receptissima siquidem consuetudo est, ut viatores, mercatores, aliique, qui propter negotiorum necessitatem, vel ob pium alium finem, in alienas diœceses transeunt, ibi possint sacramentaliter absolvi*. Ita legitur apud eumdem Auctorem *tom. 4. lib. 2. tract. 1. de Pœnitentia cap. 7. quæst. 6.*

IX. Denique post primam hujus Operis nostri editionem, occasione oblata, infrascriptum Decretum a nobis conditum fuit, quod ad eam pertinet piarum quarumdam Sodalitatum persuasionem, qua putant, Confessarios a suis sodalibus, in vim peculiarium facultatum sibi concessarum, electos, absolutionem ipsis impertiri posse a casibus etiam Ordinariis locorum reservatis. Cum enim in civitate Januensi non ita pridem erecta fuisset pia Confraternitas sub invocatione *B. Mariæ de Succursu contra Infideles*, eaque per nostras litteras in forma Brevis, quarum initium est *Attendentes*, non solum approbata & confirmata fuisset, sed etiam variis indultis & privilegiis ditata, inter quæ illud erat, ut singuli illius confratres Presbyterum quemlibet Confessarium, ab Ordinario Loci respective approbatum, eligere possent, cui facultas tribuebatur, ut unumquemque eorum a casibus etiam Sedi Apostolicæ reservatis, bis in eorum vita, & in eorumdem mortis articulo, absolvere valeret; non defuit, qui hanc excitaret controversiam, an scilicet Confessarii, sic a prædictis electi, possent etiam a casibus Ordinariis Locorum reservatis, sine ipsorum Ordinariorum licentia confratres illos absolvere. Nos vero aliis nostris Apostolicis litteris, incipientibus *Pias Christifidelium*, datis XII. Kal. Septembris 1752. ita respondimus: *Hujusmodi eligendi, & respective absolvendi facultatem &c. præterquam in casibus Nobis & Sedi Apostolicæ dumtaxat, non vero etiam Ordinariis locorum, reservatis, nisi eorumdem Ordinariorum licentia accedat, per Nos in præcitatis nostris litteris nunquam concessam fuisse; & consequenter absolutiones in vim earumdem litterarum, contra præsentis declarationis nostræ tenorem, forsan de præterito impertitas, aut in posterum impertiendas, nemini suffragari potuisse, sive posse, decernimus, & declaramus.*

CA-

CAPUT SEXTUM.

De jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimum solvendum.

ABusus quondam in Ecclesiam irrepserat, ut Archiepiscopus Patriarchę, Episcopus Metropolitæ, Sacerdos Episcopo, in sua quisque Ordinatione, aliquid penderent, veluti in honoris, & subjectionis significationem: sed quod fortasse ab initio modicum quid fuerat, adeo postea auctum est, ut Eusebius, Ancyræ Episcopus, & primæ Galatiæ Metropolita, in Concilio Chalcedonensi *act. 16. tom.* 2. Collectionis Harduini *col. 642.* conquestus fuerit, se invenisse suam Ecclesiam nimio ære alieno gravatam, ob debita, quæ Theodotus decessor contraxerat ad solvenda Patriarchæ Constantinopolitano Ordinationis jura. Ad pestiferum hunc abusum ex Ecclesia Latina, ubi non minus, quam in Græca, invaluerat, eliminandum, Concilium Bracarense II. anni 572. *can.* 3. statuit: *Placuit, ut de Ordinationibus Clericorum Episcopi munera nulla suscipiant; sed, sicuti scriptum est, quod gratis, donante Deo, accipiunt, gratis dent:* Collectionis Harduini *tom. 3. col. 386.* Voluerunt quippe hujus Concilii sapientissimi Patres exempla sectari antiquioris Synodi Illiberitanæ, quæ *can.* 48. idem in Baptismo servandum edixerat: *Emendari placuit, ut qui baptizantur (ut fieri solebat,) nummos in concham non immittant; ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur:* Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 255. Sed Concilii Bracarensis salutare decretum efficax non fuit ad serpentem morbum compescendum: tempore enim Gregorii Magni adhuc idem abusus vigebat aliquid pensitandi Episcopo ordinanti, quod, novo vocabulo, a simulatione invento, uti Gregorius ait, a Romanis dicebatur *Pastellum*, quasi, instar modici pastus, esset quid modicum, & vile: sed, quantulumcumque esset, illud severe prohibuit idem Gregorius Magnus in Synodo Romana, decernens *tom.* 3. Collectionis Harduini *col. 497. Antiquam Patrum regulam sequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum esse constituo.... Pro Ordinatione ergo, vel Pallio, seu cartis, atque Pastello, eumdem, qui ordinandus, vel ordinatus est, omnino aliquid dare, probibeo.* Quam Gregorii Magni sanctionem instauravit Tridentinum *sess.* 21. *cap.* 1. *de reform. Quoniam ab Ecclesiastico Ordine omnis avaritiæ suspicio abesse debet; nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis Tonsuræ, nec pro litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alii Ordinum Collatores, aut eorum Ministri, quovis prætextu, accipiant.*

II. Jam vero, quia prædictum munus, tributum, seu Pastellum, olim in Ordinatione dari solitum, quandoque appellabatur etiam *Cathedraticum*, quod recte observarunt Gonzalez *in Cap. Conquerente, de offic. Or-*

dinar. litt. L. in fine, & Christianus Lupus *in scholiis & notis ad canon. Concilior. tom.* 1. *pag.* 467. inde factum est, ut nonnulli, nominis æquivocatione decepti, scribere non dubitaverint, Cathedraticum, generatim, atque universim, a sacris Canonibus improbari, & prohiberi. At, quantum isti a veritate aberrent, ex sequentibus patebit. Verum Cathedraticum, de quo in præsens, est certa pensio, non occasione Ordinationis, sed singulis annis Episcopo solvi consueta in signum subjectionis, & honorem Cathedræ Episcopalis, ad ejusdem Cathedræ, seu Episcopalis officii onera sustentanda. Huic pensioni solvendæ, pro locorum, & temporum diversitate, duplex erat præfixum tempus: alicubi præstabatur Episcopo, cum diœcesim visitabat, quod ex mox referendis Conciliis Bracarensi, & Toletano VII. colligitur: alibi, & magis communiter, pendebatur tempore Synodi; & quoniam Synodus plerumque post Pascha cogebatur, idcirco ejusmodi pensitatio quandoque *Paschalis* est nuncupata, sicuti post textum *in Cap.* 15. *de Simonia*, *in prima Collect.* notavit Cironius *ad tit. de censibus*, & prosequitur Gonzalez *in cit. Cap. Conquerente*, *eadem litt. L.* Frequentius tamen a Synodo dicta est *Synodatica:* quod constat tum *ex cit. Cap. Conquerente*, ubi Honorius III. ait: *Synodatici, seu Cathedratici nomine*: tum *ex Cap. Olim, de censibus*, ubi Innocentius III. causam definit inter Episcopum Spoletanum, & Clericos Plebis Rupinæ super quantitate *Synodatici* exagitata. Dicta est etiam *Synodus*, ut constat ex Concilio Tolosano *cap.* 10. *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1045. *Statuimus etiam, ut Ecclesiæ ad Sedem pertinentes, quæ solvunt tertium, aut Paratam, vel Synodum, solito more persolvant Episcopis, vel Clericis: ex epist.* 58. Fulberti Carnotensis, *tom.* 18. *Bibl. Patr. pag.* 18. *&c.* quamquam a *Synodatico* distingui *Synodus* videtur in Indice ms. Beneficiorum Eccles. Constan. apud du Cangium *verb. Synodaticum: Archidiaconi habebunt cohertionem extra visitationem pro deportationibus, & pensionibus sibi debitis, ac ratione Circatæ, quæ debetur in Synodis, ac ratione tertiæ partis, quæ debetur in Synodatico.* Cujus nominis ea ratio esse videtur, quod ad avertendam fortasse omnem fraudis suspicionem penderetur in Synodo. Quare in vetere carta apud Joannem Columbum *lib.* 4. *de Episc. Sistaric. num.* 36. *concessit tertiam partem juris, seu servitii Synodatici, quod solvi consuevit in Synodo, quæ tenetur ad Sistaricum &c.*

III. Cathedraticum in hac acceptione nunquam Ecclesiæ Canones vetuere, sed dumtaxat illud taxarunt, jubentes, ne duos solidos excederet. Laudatum Concilium Bracarense II. *Can.* 2. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 386. ait: *Placuit, ut nullus Episcoporum per diœceses suas ambulans, propter honorem Cathedræ suæ, idest duos solidos, aliquid aliud per Ecclesias tollat.* Concilium Toletanum VII. anni 646. *cap.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 622. *Non amplius, quam duos solidos, unusquisque Episcoporum præfatæ provinciæ, per singulas diœcesis suæ Basilicas, juxta Synodum Bracarensem, annua illatione sibi expetent conferri.* Et, ne quispiam Cathedrati-

ticum cum procuratione Episcopo diœcesim visitanti, alio nomine debita, confunderet, de hac, veluti de re diversa, idem Concilium subjunxit, *Cum vero Episcopus diœcesim visitat, nulli præ multitudine onerosus existat*. Alexander III. *in Cap. 9. de censibus*, permittit Episcopo ab Ecclesiis, quas de novo acquirit, Cathedraticum exigere: *Ecclesiis*, inquit, *quas de novo Episcopi de manibus laicorum eripiunt, præter Cathedraticum, & jura omnia, quæ aliis Ecclesiis imponuntur, exactionem prohibemus imponi*. Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente*, inter jura Episcopalia recenset jus exigendi, *Synodatici, seu Cathedratici nomine, duos solidos Lucensis monetæ*; sicuti legitur in integra Decretali apud Gonzalez. Nullum enimvero Episcopale jus, Cathedratico antiquius, comperimus: siquidem Arnoldus, Abbas Lubecensis, in Chronico Sclavorum narrat, Hartuinum Archiepiscopum Bremensem, deductum ad inopiam, ex solo Cathedratico victitasse. In Concilio Ravennati anni 997. *can.* 2. constitutum est, ut quotannis, die Sancto Vitali sacro, omnes Archipresbyteri censum Episcopo penderent duorum solidorum, quos, non alio, quam Cathedratici nomine solutos, ostendit Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. disciplin. part. 3. lib. 2. cap. 34. num.* 5. Geraldus Episcopus Carducensis, cum anno 1090. Canonicorum Regularium Collegium instituisset, illi in dotem assignavit jus exigendi tertiam partem Paratarum, ideft Procurationum, & Cathedratici: *Tertiam partem Paratarum, & quod in Synodis exierit, ipsorum usui deputavit tertiam portionem*. *Spicileg. tom. 3. pag.* 416. Gualterus Episcopus Pictaviensis, in sua Synodo, habita anno 1280. *can.* 11. inter Episcopalia jura Synodaticum recensuit: *Monemus in generali, quod de Bissexto, & aliis juribus Episcopalibus reddant nobis, vel mandato nostro; item de Synodo, Parata, & aliis juribus Archidiaconorum*: Collectionis Harduini *tom. 7. col.* 854. ubi *Bissexti* nomine, intelligi quartam decimarum, & oblationum, suspicatur Thomassinus. Synodus Avenionensis anni 1366. *cap.* 11. neminem e Synodo recedere jussit, nisi prius Cathedraticum solvisset: *Quilibet vestrum etiam, antequam recedat, solvat Synodalem, & Cathedraticum .... si voluerit excommunicationis sententiam, & expensarum gravamina evitare*. Idemque decrevit Synodus Biterrensis, anni 1368. *cap. 26. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *tom. 4. col. 576. & 632.* Humbertus de Romanis, quintus Generalis Magister Ordinis Prædicatorum, in suo Opere *de eruditione Religiosorum Prædicatorum lib. 2. cap.* 2. de Synodis agens, dicit, Sacerdotes ad eam accedentes, ut suam subjectionem Episcopo testentur, solvere eidem *didrachma Cathedraticum*, exemplo illorum, de quibus ait Euangelista Lucas 2. *Ibant omnes, ut profiterentur singuli in suam civitatem*. Hæc, aliaque hujus generis multa, quæ congeruntur a Christiano Lupo *in scholiis, & notis ad canones Conciliorum cit. tom. 1. pag. 469. tom. 2. pag. 1123. tom. 3. pag.* 209. atque a Thomassino *cit. part. 3. lib. 2. cap.* 5. plane evincunt, Synodaticum semper fuisse Episcopis debitum.

IV. Non tamen negamus, potuisse Episcopos, in Cathedratico exigendo, aut contra justitiam, aut contra æquitatem, aliamve virtutem peccare, & quandoque peccasse: vel quia ultra duos solidos, a jure statutos; vel quia nimis violenter a pauperibus Clericis illud exigebant; vel demum quia nimiam aviditatem, aurique sacram famem in Cathedratici exactione, non sine profecto aliorum offensione, & scandalo, manifestabant: contra quos juste invehitur S. Petrus Damianus *lib.* 2. *epist.* 2. *ad Cardinales Episcopos Apostolicæ Sedis*, sive *Opusc.* 31. *cap.* 5. inquiens: *Vidi..... quemdam de Fratribus nostris..... qui sic subsultabat, atque gliscebat, dum præfixum Synodalis Concilii tempus insisteret, ac si trituræ, sive vindemialis proventus articulus immineret. Accingebat enim se muneribus colligendis, ad quos utique præcidendos, non aciem ferri, sed falcem exacuebat eloquii*. Quamobrem alii sancti Antistites, ut omnem a se avaritiæ suspicionem quam procul arcerent, suis Presbyteris, ad Synodum evocatis, onus solvendi Synodatici liberaliter remiserunt, inter quos emicuit Sanctus Rudolphus, Eugubinus Episcopus, quem idem Petrus Damianus, scribens ad Alexandrum II. *lib.* 1. *epistol.* 19. *cap.* 3. hoc nomine laudat, quod *congregans annualiter Synodum, nullum adsuetæ oblationis, vel xeniorum canonem a Clericis exigi permittebat..... absit, inquiens, ut Synodum vendam*. Eademque de causa Hincmarus, Archiepiscopus Remensis, *epist.* 46. omnibus sibi subjectis Episcopis mandavit, *Synodos Presbyterorum secundum sacros Canones sine venalitate habere*. Non idcirco vero, quod priores contra leges deliquerint, & posteriores juri cesserint, quod eis competebat, jus aliis ademptum est, quod a sacris Canonibus, & legitima consuetudine fuit singulis Episcopis concessum, sicuti egregie ratiocinantur Lupus *cit. loc.*

V. Hinc, quamvis Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 3. *de reform.* novis exactionibus Episcopis interdixerit, non proinde expunxisse jus Cathedratici, modo non in visitatione, ubi quidvis exigi, idem Concilium vetuit, sed vel in Synodo, vel alio tempore, pendatur, censuit Congregatio, ejusdem interpres: *Sacra Congregatio Concilii censuit, Concilium Tridentinum nequaquam sustulisse Cathedraticum, non illud tamen solvendum in visitatione, sed extra, & in Synodi celebratione*. Quam decisionem pluribus argumentis roborat Fagnanus *in Cap. Conquerente, num.* 48. *& seq. de offic. Ordinar.* & *in Cap. Venerabili, num.* 16. *& seq. de censibus*. De hac Tridentini mente nihil dubitavit S. Carolus Borromæus, qui etsi sacrosancta illius decreta religiose custodierit, & ne minimum quidem eorum apicem neglexerit, nihilominus in sua secunda Synodo Cathedratici legem renovavit *Act. Eccl. Mediol. part.* 2. *pag.* 346. *Illud sacris Canonibus constitutum est, ut a singulis Parochis in Diœcesana Synodo, Cathedratici nomine, solidi duo exigantur, idque argumento honoris, qui Cathedrali Ecclesiæ tamquam Matri a ceteris Parochialibus Ecclesiis tribui debet*. S. Carolo consenserunt Præsules Concilii Bituricensis, anni 1584. sub anathematis interminatione,

ne, Synodaticum, seu Cathedraticum solvi, jubentes, *tit.* 33. *can.* 7. *Jura Synodalia, Cathedratica, Episcopalia, & quævis alia .... integre persolvantur, sub pœna excommunicationis*: Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1402.

CAPUT SEPTIMUM.

De nonnullis quæstionibus Cathedraticum respicientibus.

FIrmato jure Cathedratici, aliquot statim occurrunt enodandæ difficultates, & dirimendæ quæstiones. Et primo quidem, non facile est determinare quantitatem pecuniæ, Cathedratici nomine, Episcopo erogandæ: scimus quippe, a jure præscriptos duos solidos; sed quænam pecuniæ species, & quantitas, *solidi* nomine, sit intelligenda, ignoramus: siquidem, uti observant Covarruvias *de veter. numism. cap.* 3. *&* 6. *num.* 5. & Gonzalez *in cit. Cap. Conquerente*, *litt. M.* nec solidus, nec solidi valor, semper, & ubique unus fuit, sed, pro temporum, & regionum diversitate, diversus. Apud Romanos solidus erat sexta pars unciæ auri, & ideo, alio nomine, dicebatur *sextula*, uti tradit Isidorus *de origin. lib.* 16. *cap.* 24. quod tamen Budæus *de asse lib.* 5. intelligendum putat, non de solidis aureis antiquis, qui quaterni in uncias signabantur; & singuli binas drachmas pendebant; sed de posterioribus, cum, pondere imminuto, sex aurei solidi ex uncia cudi cœperunt. Apud Gallos aureus solidus quadraginta, argenteus duodecim tantum denariis æstimabatur: non enim ejusdem aurei solidi valor, a quadraginta, ad duodecim denarios, a Rege Pipino est adductus, uti putarunt Lindenbrogius, du Cangius, & alii, quos refellunt le Blanc *in tract. histor. pecun. Gallic. pag.* 8. & Maurini *in addit. ad Gloss. du Cangii*; sed ad similitudinem antiqui solidi aurei percusum a Francis solidum argenteum, & duodecim denariis æstimatum, iidem Auctores narrant, quibus etiam suffragatur Gronovius *lib.* 3. *de pecun. veter. cap.* 6. Apud Longobardos quilibet solidus quadraginta pariter denarios continebat, sicuti citatus Gonzalez notat. Verum non satis liquet, aureus ne, an argenteus esset, & quanti æstimaretur solidus ille Lucensis, in cujus moneta duos solidos pendendos, statuit Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente*. Concilium Romanum anni 1725. singulis solidis valorem attribuit unius auri monetæ Romanæ, ac proinde duos solidos, titulo Cathedratici persolvendos, continere, ait, viginti julios ejusdem monetæ: quamquam non integros solidos, a singulis Beneficiariis pendendos decrevit, sed pro quantitate redituum Beneficiorum, quæ obtinent, secundum mensuram ibidem definitam. Verum, cum præfatum Concilium mere Provinciale fuerit (quod alibi diximus,) legem non constituit extra Romanam provinciam servandam. Quocirca, cum nihil certi, hac de re, a jure communi colligere possimus, concludendum est, certam & universalem regulam, quoad quanti-

tita-

titatem Cathedratici, præscribi non posse, sed illam desumendam esse a particularibus locorum statutis, & recepta in qualibet diœcesi consuetudine, quemadmodum docuerunt Abbas *in Cap. Olim, de censibus*, & Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.* 86. *num.* 84.

II. Facilius, quam census Episcopo pensitandi quantitas, determinantur personæ, a quibus sit quotannis persolvendus: certum enim est, Cathedraticum solvi debere ab omnibus Ecclesiis Secularibus, & quibuscumque Parochis, & Beneficiariis; æquum quippe est, ut qui ab Ecclesia stipendia recipit, Ecclesiæ Moderatori, ejusque Cathedræ, in subjectionis signum, aliquod tributum pendat: nec ad rem præsentem quidquam refert, cujus ritus Parochi, & Beneficiarii sint, modo in diœcesi degant, & unius Episcopi jurisdictioni subsint: quare, cum quidam Parochi, & Beneficiarii diœcesis Cassanensis, hac ratione se exemptos crederent ab obligatione solvendi Cathedraticum Episcopo Latino, quod ipsi addicti essent Græco ritui, in sacra Congregatione Concilii, ad quam ejusmodi controversia delata fuerat, die 8. Februarii 1738. causa ceciderunt, uti habetur *tom.* 8. *Thesaur. Resolut. part.* 2. *pag.* 23. *& duabus seq.*

III. Consulto diximus, ab Ecclesiis Secularibus; quoniam Ecclesiæ Regularium, monasteriis contiguæ, in quibus iidem Regulares Divina peragunt Officia, gaudent exemptione a Synodatico solvendo, per textus *in Can. Inter cetera, cauf.* 10. *quæst.* 3. *& Can. Quam sit, cauf.* 18. *quæst.* 2. aliaque jura allegata a Barbosa *jur. Eccles. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 2. *& seq.* Engel *ad tit. de censib. num.* 2. Aliud est de Ecclesiis, Capellis, & Parochialibus Secularibus, Regularium monasteriis pleno jure unitis, a quibus Cathedraticum Episcopo loci esse pensitandum, communiter Doctores tradunt; quia ejusmodi Ecclesiæ nusquam reperiuntur subtractæ a lege diœcesana, quin immo huic diserte subjiciuntur *in Cap. Conquerente, de offic. Ordinar.* ubi Honorius III. ait: *Episcopus jura Episcopalia in Ecclesiis, seu Capellis monasterii debeat habere:* ac propterea, cum inter jura Episcopalia annumeretur Cathedraticum, etiam hoc Episcopo ab illis deberi, merito infert Fagnanus *in eod. Cap. Conquerente, num.* 10. *&* 43.

IV. De Confraternitatibus laicorum, auctoritate ordinaria erectis, disputatum est, an tenerentur ad Cathedratici solutionem: & responsum fuit, teneri, si habeant propriam Ecclesiam; secus autem, si simplicem tantum Capellam, seu Altare habeant, in aliena Ecclesia situm: in causa enim *Firmana Cathedratici* die 24. Julii 1734. examinatis sequentibus dubiis: *An Confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Ecclesiam teneantur solvere Cathedraticum in casu &c.* item: *An ad solutionem Cathedratici teneantur item Confraternitates, non habentes propriam Ecclesiam, sed simplicem tantum Capellam in honorem Sanctorum, sub quorum titulo sunt erectæ, in casu &c.* sacra Gongregatio Concilii ad primum respondit *Affirmative*; ad secundum *Negative*: idemque responsum dedit in *Urbevetana Cathedratici* die 20. Martii 1745.

V. Di-

V. Diximus etiam, Cathedraticum solvendum a quibuscumque Parochis, & Beneficiariis. Quoniam autem qui civitatem incolunt, unum quasi corpus simul constituunt, aliudque corpus conflant ceteri Parochi, & Beneficiarii, in suburbiis degentes; dubitatum fuit, an satis sit, ut unicum Cathedraticum solvatur a corpore Parochorum, & Beneficiariorum civitatis, alterum a corpore aliorum, extra civitatem commorantium: an potius ab unoquoque singulatim suum Cathedraticum sit pensitandum. Quæstio discussa, & decisa fuit in sacra Congregatione Concilii die 19. Novembris 1735. in *Perusina Cathedratici*, in qua proposito dubio: *An Cathedraticum sit solvendum a Rectoribus Ecclesiarum Parochialium civitatis, & suburbiorum Perusiæ, uti asserto uno corpore, seu potius ab unoquoque ex eis*: responsum fuit: *Negative quoad primam partem; & affirmative quoad secundam*. Secus est, cum nullus Clericorum, uni eidemque Ecclesiæ inservientium, suam possidet specialem Præbendam, sed singuli sustentantur ex massa communi, ex qua unusquisque suam accipit portionem; tunc enim unicum Cathedraticum esse ab omnibus ex eadem massa persolvendum, sancitum est in Concilio Romano anni 1725. *tit.* 8. *cap.* 4. *Ab Ecclesiis vero, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, julii viginti; salvis tamen consuetudinibus, Ecclesiis, & Episcopis magis favorabilibus*. Et quod specialiter attinet ad Beneficia simplicia, sacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Cathedratici* die 29. Aprilis 1731. dixit, ex omnibus Beneficiis Cathedraticum deberi Episcopo, solis exceptis Capellaniis laicalibus, & ad nutum amovibilibus.

VI. Alia succedit controversia: an ex privilegio, vel consuetudine tanti temporis, cujus initii non sit memoria, acquiri possit exemptio ab onere solvendi Cathedraticum. Atque, ut prius de privilegio loquamur, cum Romanus Pontifex possit quamlibet Ecclesiam, & Beneficium, ab Episcopi jurisdictione totaliter subtrahere, multo magis poterit a solutione Cathedratici eximere, quod ex textu *in Cap. Constitutus, de religiosis domibus*, bene probat Bottus *de Synodo 3. part. num.* 90. Non tamen præsumitur, quod Pontifex id privilegii alicui concesserit, nisi illius expressam mentionem fecerit, juxta textum *in Cap. Pastoralis, de donationibus*. Quin immo docet Piasec. *in prax. Episcopal. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. non censeri Ecclesiæ remissum Cathedraticum, etsi generatim fuerit ab Episcopi jurisdictione subtracta, nisi speciali privilegio ab illius pensitatione deprehendatur nominatim liberata. Quod vero consuetudinem spectat, in eam olim sententiam nonnihil propenderat sacra Congregatio Concilii, quod posset, immemorabili consuetudine, quilibet libertatem nancisci ab obligatione præstandi Cathedraticum; sed, causæ articulo ad novam trutinam revocato, cum consideraverit, Episcopalia jura a subditis adversus Episcopos nunquam præscribi posse, juxta sanctionem Innocentii III. *in Cap.* 16. *de præscript.* e priori sententia recessit, & oppositum definivit in *Lavellen. Cathedratici* 6. Junii 1693. *lib.* 42. *decretor. pag.* 261. disceptato enim sequenti

ti dubio: *An Cathedraticum Episcopo debeatur, non obstante immemorabili in contrarium*: responsum fuit. *Affirmative, ad formam juris, ab Ecclesiis, & Beneficiatis*. Quam decisionem postea roboravit sæpius laudatum Concilium Romanum anni 1725. *tit.* 8. *cap.* 4. decernens: *Census Cathedrali Ecclesiæ solvendus in signum honoris, & subjectionis Cathedræ Pontificali. Jus sane, inter cetera Episcopalia, ita privilegiarium, ut neque ab Episcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat, quocumque titulo, vel immemorabili consuetudine, præscribi*. Atque hac definitione freta sacra Congregatio Concilii, in nuper allegata causa *Perusina*, interrogata: *An Cathedraticum debeatur Episcopo ab Ecclesiis existentibus in asserta quasi centenaria, vel immemorabili illud non solvendi*: fidentius respondit *Affirmative*. Nimium itaque a sacris Ecclesiæ Canonibus deviarunt, qui asseruerunt, non licere Episcopo a suis Clericis Cathedraticum exigere, nisi premarur inopia, aut innitatur præscriptione longioris temporis; quod moribus Galliæ receptum affirmat Feuret *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 23. addens, quod, si exigatur, interponitur appellatio tamquam ab abusu: etenim uti contra eumdem Feuret egregie ratiocinatur Alteserra *in vindic. Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 19. gravis Episcopi necessitas requiritur, ut exposcere queat subsidium charitativum, quod in paupertatis levamen illi concessit Concilium Lateranense III. anni 1179. sub Alexandro III. *can.* 4. inquiens *Sustinemus pro multis necessitatibus, quæ aliquoties superveniunt, ut, si manifesta ac rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare*: quam sanctionem commemorat Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente, de offic. Ordinar.* scribens Episcopo Assisiensi, ut aliis juribus contentus, subsidium charitativum ab Ecclesiis, præsertim exemptis, non exigat, nisi gravi urgeatur necessitate: *Tu autem, his juribus ..... contentus existens, non amplius ab eis exigas, præter moderatum auxilium, quod juxta formam Lateranensis Concilii, si manifesta & rationabilis causa extiterit, cum charitate postulandum: sicut ab aliis Ecclesiis ejusdem diœcesis, pro necessitate temporis, sustinemus*. Sed neque paupertas, neque alia causa requiritur ad exigendum Cathedraticum, quod inter Episcopalia jura recensetur, & cuilibet Episcopo, sine ulla limitatione, conceditur: nec profecto necesse est, ut Episcopus a præscriptione sortiatur illud jus, quod adeo est sui muneris proprium, ut ne contraria præscriptione quidem possit illud amittere; ut enim dicebamus, nullus unquam potest præscribere adversus subjectionem, & reverentiam debitam Episcopo, in cujus significationem Cathedraticum pensitatur.

VII. Postremo dubitatur, an Cathedraticum, quod pensitandum esset in Synodo, debeatur Episcopo pro tempore, quo Synodum non celebravit; quod idem est ac quærere, an, posito, quod Episcopus decem ex. gr. annorum spatio Synodum non coegerit, in prima Synodo, quam habet, unicum tantum, an potius decem Cathedratica exigere valeat. Sæpius de hac quæstione disceptatum est in sacra Congregatione Concilii; ea-

eaque semper fuit in sententia, quod Cathedraticum singulis annis sit Episcopo solvendum, etiamsi Syodus quotannis non cogatur: quamvis enim in Synodo solvi consueverit, & hac de causa Synodaticum sit appellatum (ut diximus); non idcirco tamen est ita affixum Synodo, ut, hac non habita, cesset obligatio illud præstandi: semper quippe urget ratio reverentiæ, & subjectionis erga Cathedram Episcopalem, propter quam Synodatici pensitationem jura imperarunt. Quocirca in citata Synodo Avenionensi anni 1366. *cap.* 11. & in alia Synodo pariter Avenionensi sub Alano Episcopo *cap.* 15. *cit. tom.* 4. *Anecdotor. col.* 575. *&* 580. decretum fuit, ut non solum Synodaticum anni tunc decurrentis, sed *etiam Arreragia temporis jam lapsi*, ante Synodi dimissionem, integre Episcopo persolverentur: & sacra Congregatio Concilii, nullo habito respectu ad Synodum, Cathedraticum Episcopo deberi a die adeptæ possessionis Ecclesiæ, dixit in *Amalphitana Cathedratici* 5. Septembris 1705. & 26. Februarii 1707. & in *Cassanensi* 21. Martii 1735. *lib.* 55. *decret. pag.* 326. *& lib.* 57. *pag.* 68. *& lib.* 85. *pag.* 188.

VIII. Quod tamen est intelligendum, nisi adsit longæva, & legitime præscripta consuetudo non solvendi Cathedraticum, nisi in Synodo: quoniam, etsi consuetudo non possit prorsus delere obligationem illud pensitandi, potest nihilominus minuere solutionis onus, & facere, ut non urgeat singulis annis: siquidem eo ipso, quod aliquando, & in aliqua etiam minima quantitate, est solvendum, jam servatur honor debitus Cathedræ Episcopali, contra quem dumtaxat præscribi non potest, sicuti recte perpendunt Bottus *de Synod. part.* 3. *num.* 89. *& seq.* & Massobrius *eod. tract. cap.* 4. *dub.* 33. *&* 34.

IX. Porro, ut quam celeriter, & prompte sibi debitum Cathedraticum Episcopus assequatur, in particulari Congregatione a san. mem. Clemente XII. deputata die 5. Octobris 1731. hæc methodus, in illius exactione servanda, præscripta fuit: *Ut Cleri solutioni Cathedratici consultum sit, nec tamen judiciarius ordo prætermittatur, sacra Congregatio, a Sanctissimo Domino nostro deputata, censuit, rem sic esse temperandam, ut adversus eos, qui illud solvere tenentur, si in mora fuerint, unica sufficiat citatio, cum præfixione termini quinque dierum, antequam decernatur expeditio mandati executivi: præmissa autem illa citatione, possit etiam deinde in contumaces ad ejusdem mandati executionem procedi, absque alia nova citatione*. Cohærenter ad hujusmodi decretum datæ sunt litteræ, quæ extant in Appendice ad Constitutiones Synodales Sabinenses Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis *pag.* 30.

X. Duo his superaddimus, quæ ad Cathedraticum referri possunt. Primum est, ab Antiocheno Patriarcha Maronitarum, cum sacra Olea distribueret, aliquam exigi consuevisse pecuniæ oblationem, qua uteretur ad sui alimoniam, atque ad onera sustinenda, quæ Patriarchali incumbunt officio, ac dignitati. Quamquam autem constitisset, pecuniam neque

que dari, neque recipi animo nundinandi sacra Olea; attamen, ad omnem propellendam simoniæ suspicionem, prædicta consuetudo fuit improbata a Congregatione particulari, cui demandata est cognitio rerum ad Maronitas pertinentium, ejusque sententia fuit a nobis confirmata: Ut vero Patriarchæ indigentiis prospiceremus, jussimus, ut in posterum eædem pecuniarum oblationes, nomine subsidii charitativi, fierent Patriarchæ die Dominica infra octavam solemnitatis Assumptionis Deiparæ Virginis Mariæ, quod videre est *in nostra Constit.* 43. *Bullar. tom.* 1. Alterum est, quod Canonica portio, seu Quarta Episcopalis, debita Episcopo ex iis, quæ relinquuntur Ecclesiis, juxta textum *in Cap. Requisisti, de testam.* de qua copiose nos, in minoribus tunc constituti, disseruimus in quadam causa *Aretina*, & plura etiam adducta fuerunt a Ferdinando de Valentibus in suo voto, in eadem causa exarato, quod est 19. *Oper. tom.* 3. Cathedratici naturam imitatur, iisdemque prorsus subjacet juris regulis, quæ in Cathedratici solutione servantur: quemadmodum demonstrat Scarsantonius in dissertatione, quam concinnavit pro quadam causa *Piscien. Quartæ*, edita Lucæ anno 1746. ad cujus calcem impressa pariter reperitur prædicta nostra elucubratio in simili causa *Aretina*.

CAPUT OCTAVUM.

De Eleemosyna Missarum, & ejus taxatione in Synodo ut plurimum facienda.

MOs fuit in Ecclesia, plurium seculorum intervallo sancte retentus, ut quotquot ad Missarum solemnia convenirent fideles, suam unusquisque sacrificii partem, hoc est panem, & vinum consecrandum, offerret: ad quem alludens Cyprianus *lib. de oper. & eleemosyn.* divitem fœminam hoc nomine increpat, quod nihil offerens, alienæ oblationis partem sumeret: *Locuples* (inquit) *& dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ corban omnino non respicis, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis*: eumdemque respexit Augustinus (seu quisquis est Auctor sermonis olim 215. *de tempore*, nunc 265. *in Append. tom.* 5. *part.* 2. *num.* 2.) dicens: *Erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicaverit*: atque inde etiam factum est, ut Tertullianus *lib. de exhort. castitat. cap.* 7. omnes Christianos, Sacerdotes dixerit, non quod omnes potestatem haberent consecrandi, sed quia omnes panem, & vinum ad Dei Altare offerebant, sicuti egregie explicat Petavius *in diatriba de potestate consecrandi cap.* 1. *tom.* 4. *Theolog. dogmat.* Tanta porro illius ritus fuit apud majores nostros religio, ut, cum Patres Concilii Matisconensis II. anni 585. deprehendissent, eum pedetentim obsolescere, statim restitui curaverint, *can.* 4. decernentes: *Residentibus nobis in sancto Concilio, cognovimus, quosdam Christianos,*

nos, relicto fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deviasse; ita ut nullus eorum legitimo obsecundationis parere velit officio Deitatis, dum sacris Altaribus nullam admovent hostiam. Propterea decernimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini: ut per has immolationes & peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel, vel ceteris justis offerentibus, promereantur esse consortes. Omnes autem, qui definitiones nostras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellantur: Collectionis Harduini *tom.* 3. *col.* 461. Neque vero, quod a singulis fidelibus offerebatur, modicum quid erat panis, & vini, quæ postea per Sacerdotem consecrata, atque in Christi Corpus, & Sanguinem conversa, ipsimet offerentes perciperent; sed quilibet, pro sua facultate, plures offerebat panes, cum larga vini amphora, quorum exigua pars consecraretur, & reliqua massa Sacerdotibus, & Clericis cederet, quemadmodum, pluribus allatis monumentis ostendit Christianus Lupus *dissert.* 2. *proœm. ad decret. & canon. Concil. tom.* 3. *primæ edit. pag.* 183.

II. Præter panem, & vinum, quæ sacrificio usui erant, aliud ad Altare offerre prohibuit canon 3. Apostolorum: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in sacrificio offerat super Altare, id est aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, aut confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra constitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.* Et quamvis sequens canon 4. ejusmodi prohibitionem temperans, permittat offerri etiam oleum, incensum, novas spicas, & uvas; ceteros tamen fructus, non ad Altare offerri, sed ad Episcopum mitti jubet, Presbyteris, Diaconis, & Clericis distribuendos: *Offerre non liceat aliquid ad Altare, præter novas spicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiama, id est incensum, tempore, quo sancta celebratur oblatio. Reliqua poma omnia ad domum primitiæ Episcopo, & Presbyteris dirigantur, non offerantur in Altari. Certum est autem, quod Episcopus, & Presbyteri dividant & Diaconis, & reliquis Clericis.* Concilium vero Carthaginiense III. anni 397. *can.* 24. qui est 37. in Codice canonum Ecclesiæ Africanæ, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 883. mel, & lac offerri permittit in die Paschalis festivitatis, quo solemne Baptisma celebrari, & egressis e sacro fonte mel, & lac dari consueverat: de quo ritu plura Cardinalis Bona *rer. liturg. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 3. *Ut in Sacramentis* (ait cit. Concilium) *Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est panis, & vinum aquæ mixtum. Primitiæ vero, seu mel, & lac, & quod uno die solemnissimo in infantum mysterio solet offerri, quamvis in Altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici Corporis, & Sanguinis distinguantur: nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, & frumentis.* Verum posteriori ætate usus obtinuit, ut nihil quidem, præter panem, & vinum, juxta prisca Patrum decreta, Offertorii

torii tempore exhiberetur, sed vel ante Missam, aut ante Euangelium, sive statim post Euangelium, liceret fidelibus, quidquid vellent, in Sacerdotum commodum, ad Altare offerre: quod ex Reginone *lib. 1. de Ecclesiast. discipl.* recte colligit Martene *de antiquis Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 4. art. 6.* Duo pariter oblationum genera commemorant Capitularia Caroli Magni *lib. 6. cap.* 305. & magis aperte antiquissima Liturgia Æthiopum, quam ad hunc ritum comprobandum adducit Honoratus a Sancta Maria *in suis Animadvers. in regulas, & usum Critices tom. 2. lib. 4. art. 6.* oblationes factas ante Offertorium, ab illis distinguit, quæ fiebant, dum Offertorium canebatur.

III. Sed num, inter cetera, etiam pecunia, sive ante Missam, sive ante Offertorium, prioribus seculis, ad Altare offerri soleret, ignoramus. Scimus enimvero, ab Ecclesiæ incunabulis, in singulis Christianorum Ecclesiis expositam fuisse arcam, quam Baronius *ad an. 44. num. 69. Gazophylatium* appellat, in quam pecuniæ a fidelibus inferebantur. Ejusmodi arcæ meminit Tertullianus *apol. cap. 39.* inquiens: *Si quod arcæ genus est, non de ordinaria* (al. *bonoraria*) *summa quasi redemptæ religionis congregatur. Modicam unusquisque stipem, menstrua die, vel cum velit, & si modo velit, & si modo possit, apponit: nam nemo compellitur, sed sponte confert.* Et Justinus *apolog. 1. ad Antoninum Pium num. 67.* quasi rationem reddens pecuniæ, quæ in Ecclesiæ Gazophylacium conjiciebatur, ait: *Qui abundant, & volunt, suo arbitrio, quod quisque vult, largiuntur, & quod colligitur, apud eum, qui præest, deponitur, ac ipse subvenit pupillis, & viduis, & iis qui vel ob morbum, vel aliam ob causam egent, tum etiam iis qui in vinculis sunt, & advenientibus peregre hospitibus; uno verbo, omnium indigentium curam suscipit.* Ubi *indigentium* nomine, etiam Ecclesiæ Ministros Justinum comprehendisse, minime dubitamus: illi siquidem ex fidelium oblationibus alebantur, & incredibile videtur, quod ex solo pane, & vino, ad Altare oblatis, potuerint omnia sibi ad vitæ sustentationem necessaria comparare. Eumdem morem deponendi pecuniam in Gazophylacio commemorant Augustinus *serm. 356. tom. 5. Oper. part. 2. num. 13.* & Paulinus *epist.* 34. sive *sermone de Gazophylacio*: quorum proinde testimonio constat, labente seculo IV. & decurrente V. illum perseverasse.

IV. Sed quandonam, non in Gazophylacium immitti, sed ad ipsum Altare cœperit pecunia offerri, certo definire non possumus. Habemus quippe ex Augustino *epist. 22. num. 6. tom. 2. Oper. col. 29.* quæ est ad Aurelium Primatem, tempore oblationis, seu Missæ pro defunctis, fuisse simul denarios oblatos: sed, cum istos ab ipsismet offerentibus in pauperes erogari idem præcipiat, non videtur approbare, ut in Diaconorum manibus ad Altare deponerentur: *Oblationes pro spiritibus dormientium, quas vere aliquid adjuvare credendum est, super ipsas memorias non sint sumptuosæ, atque omnibus petentibus, sine typho, & cum alacritate præbeantur, neque vendantur; sed, si quis pro religione aliquid pecuniæ offerre vo-*

voluerit, in præsenti pauperibus eroget. Honorius Augustodunensis, Scriptor XII. seculi, *in Gemma animæ lib.* 1. *cap.* 66. tunc in Ecclesiam morem invectum asserit, pecuniam, loco panis, ad Altare offerendi, cum desierunt fideles, Sacrificio assistentes, sacra participare mysteria, quod ceteroquin antea fas non erat prætermittere: *Postquam autem Ecclesia numero quidem augebatur, sed sanctitate minuebatur, propter carnales, statutum est, ut qui possent, singulis Dominicis, vel tertia Dominica, vel summis festivitatibus, vel ter in anno communicarent; ne ante Confessionem, & pœnitentiam pro aliquo crimine, judicium sibi sumerent. Et quia populo non communicante, non erat necesse panem tam magnum fieri, statutum est, eum in modum denarii formari, vel fieri, & ut populus pro oblatione farinæ denarios offerret:* tempus tamen, quo id acciderit, Honorius non designat.

V. Verum, ut ut hæc res se habeat, & quidquid sit de initio usus offerendi ad Altare pecuniam, indubitatum est, quod asserit Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 8. juxta primigeniam nascentis, & adolescentis Ecclesiæ disciplinam, sive panem, sive denarium oblatum fuisse Ecclesiæ, & Clericis in commune, non vero datum cuipiam peculiari Sacerdoti, ut Missam privatim faceret, quæ uni eleemosynam offerenti prodesset. Morem autem stipem elargiendi Sacerdoti, ut exuberantem Sacrificii fructum stipis largitor in se, proximos, aut amicos, sive vitæ compotes, sive defunctos, derivaret, non ante seculum VIII. inductum, neque passim ubique ante XII. receptum, asserit Mabillonius *in præfat.* 1. *in seculum* III. *Benedictinum num.* 62. cui tamen contradicit Pater Fracifcus Berlendi Clericus Regularis Theatinus *in dissert. Historico-Theologica de Oblationibus part.* 2. §. 2. illum longe antiquiorem affirmans: enimvero, quod in fine seculi VIII. jam invaluisset, fidem facit Chrodegangus, Episcopus Metensis, in Regula, quam, eo seculo labente, vel nono ineunte, suis Canonicis præscripsit: in ea quippe *cap.* 32. *de eleemosynis*, cuique Canonicorum liberam potestatem fecit accipiendi, & in quos vellet usus expendendi, eleemosynam, quæ pro sua sibi Missa offerebatur: *De eleemosynis accipiendis* (inquit) *ita constituimus, ut si aliquis uni Sacerdoti pro Missa sua, vel pro Confessione, aut infirmitate, seu pro quolibet caro suo, aut vivente, aut mortuo, aliquid in eleemosyna dare voluerit, hoc Sacerdos a tribuente accipiat, & exinde, quod voluerit, faciat*: Collectionis Harduini *tom.* 4. *col.* 1196. Seculo vero XI. eumdem morem adeo longe lateque propagatum scimus, ut etiam pueris notus esset: etenim Joannes Monachus *in vita S. Petri Damiani cap.* 2. de eo adhuc puerulo narrat, *quod quadam die ...... casu nummum reperit, & tamquam subito dives effectus, gratulabundus, quid eo mercari aptius posset, diu mente revolvere cœpit .... divinitus tandem inspiratus, ait: melius est, ut tradam Presbytero, qui Deo Sacrificium offerat pro patre meo.*

VI. Specialem hanc Sacrificii applicationem illi, qui eleemosynam largitus fuerat, visus est improbare Walafridus Strabo, qui seculo IX. floruit, existimans, illud non plus prodesse uni, pro quo speciatim offeratur, quam universo cœtui fidelium; libro enim *de reb. Ecclesiast. cap.* 22. ait: *Sed & in hoc error non modicus videtur, quod quidam se non posse aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, nisi singulas oblationes pro singulis offerant, vel pro vivis, & defunctis non simul æstimant immolandum, cum vere sciamus, unum pro omnibus mortuum, & unum panem esse, & sanguinem, quem universalis Ecclesia offert. Quod si cui placet, pro singulis singulatim offerre; pro solius devotionis amplitudine, & orationum augendarum delectatione id faciat, non autem pro stulta opinatione, qua putet, unum Dei Sacramentum non esse generale medicamentum.* At non animadvertit Walafridus, quod, etsi sacrificium ex parte rei oblatæ, & principalis offerentis, scilicet Christi, sit infinitæ virtutis, non tamen, ita ejus institutore Christo volente, infinitos producit effectus: secus, si finem excipias colendi Deum, & supremum latriæ actum, qui sane ex qualibet, quantumvis crebro repetita, Divinæ victimæ immolatione, semper Deo exhibetur, quoad cetera, quæ ex sacrificio reportare intendimus, superflua esset ejusdem iteratio. Semel autem posito, quod effectus sacrificii finitus sit, perspicuum jam est, illud plus ei prodesse, cui applicatur, quam aliis: uti enim ratiocinatur Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 78. *sect.* 1. *& disput.* 79. *sect.* 12. aut consideratur tamquam propitiatorium, seu satisfactorium; & certe pro illo speciatim satisfacit, in cujus debiti solutionem Deo exhibetur: aut consideratur tamquam impetratorium; & profecto ad beneficia illi uberius elargienda Deum movet, pro quo nominatim Sacerdos Divinam Hostiam immolans, Deum exorat. Rem totam explicat D. Thomas *in* 4. *dist.* 45. *art.* 4. *quæstiunc.* 1. *& quæstiunc.* 2.

VII. Quod visus est improbare Walafridus, alio nomine sunt aperte insectati Wiclefistæ, hodieque insectantur Lutherani, & Calvinistæ, dictitantes, pecuniam Sacerdoti celebraturo in Missæ pretium dari, eamque propterea, veluti aperte simoniacam, damnantes. At in primis, ad eorum fallaciam refellendam, satis abunde foret illud adducere, quod ad rem ajebat Gerson *in opusc. de solicitudine Ecclesiasticorum, tom.* 2. *part.* 3. *partic.* 19. inquiens: *Sufficere in primis debet ad consensum hujus veritatis usus totius communis Ecclesiæ, qui sic habet, & recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit.* Et *part.* 6. *Nihil æquius, secundum omnem legem, esse deducit Apostolus prima ad Corinth.* 9. *quam qui altario deservit, de altario & vivat.* Præstat nihilominus audire D. Thomam, qui hanc ipsam hæreticorum calumniam jampridem anteverterat, & diluerat 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 2. *ad* 2. inquiens: *Sacerdos non accipit pecuniam, quasi pretium consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ; hoc enim esset simoniacum: sed quasi stipendium suæ sustentationis.* Et *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 3. *art.* 2.

quæ-

quæstiunc. 1. *ad* 4. *Facere pactionem de Missa celebranda est simoniacum semper. Si tamen non habet alios sumptus, & non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarios, sicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vitæ.*

VIII. At, quamvis res ita se habeat, nihilominus fatendum est, quorumdam improborum Sacerdotum sordidam avaritiam quandoque dehonestasse, quod ceteroqui in se licitum, & sanctum erat: nonnulli quippe visi sunt Missas quodammodo venditare, ac turpissimum quæstum de illis facere. Et primo quidem, cum nondum Missæ eadem die iteratio erat severa lege prohibita, nonnulli ad solum finem plures eleemosynas captandi, sæpius in die Sacris operabantur, quos acriter perstringit Auctor vitæ S. Thomæ Cantuariensis *cap.* 11. his verbis: *Illos autem in præsentiarum nec memoratu dignos, non Christi, sed mammonæ Sacerdotes prætereo, qui, propter oblationum quæstum, unam Christi, & semel oblatam Hostiam quotidie, non semel, sed libentius iterum, non tam consecrant, quam dilaniant, Filium Dei quæstui habentes.* Postquam vero & Alexander II. *Can.* 53. *de consecratione, dist.* 1. & Innocentius III. *in Cap. Consuluisti, de celebrat. Missar.* & Honorius III. *in Cap. Te referente, eod. tit.* districte vetuerunt, Sacrificium eadem die, sola excepta solemnitate Nativitatis Domini, ab eodem Sacerdote iterari, alias nequiores artes excogitarunt, quibus plures eleemosynas, unius Missæ celebratione, lucrarentur. Aliqui enim tot Hostias in eadem Missa consecrabant, quot illi fuerant, a quibus eleemosynam acceperant, autumantes, se hac ratione omnibus satisfacere: alii plures Missas in unam congerebant; Missam quippe diei usque ad Offertorium legebant; tum aliam incipiebant usque ad eumdem locum; deinde tertiam, & quartam, eodem modo; postea tot Secretas dicebant, quot Missas inceperant; demum sub uno Canone Sacrum perficiebant, totidem additis in fine Collectis, quot initio recitaverant: has autem Missas *bifaciatas*, *& trifaciatas* nuncupabant, quasi duplicem, & triplicem haberent faciem, quæ solæ satis illis esse videbantur ad plures eleemosynas, pro earum numero, assequendas. Hæc, aliaque hujus generis Missarum monstra recensent Petrus Cantor in Opere, quod inscripsit *Verbum abbreviatum*, *cap.* 29. & Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 15.

IX. Quibus ab Ecclesia eliminatis, non idcirco improba Sacerdotum cupiditas fuit radicitus evulsa: adhuc enim iidem ingens lucrum ex Missa aucupantes, de unica eleemosyna, quam accipere poterant, quasi de mercis cujuspiam pretio paciscebantur, & nisi ad eorum votum augeretur, Missam facere renuebant; quos proinde Robertus Cardinalis Pullus, natione Anglus, *in Summa Theologica*, quam medio seculo XII. concinnavit, *part.* 7. *cap.* 17. ita objurgavit: *Quid est Missarum solemnia contuitu temporalis commodi celebrare, nisi cum Juda Christum vendere, tanto nequius, quanto resurgendo est sublimatus?* Quamobrem, ut gliscentem

hanc pestem tandem ab Ecclesia prorsus propellerent, & insatiabilem Sacerdotum aviditatem perpetuo freno coercerent, Patres Concilii Toletani, anni 1324. *cap. 6.* vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Missa ex pacto exigeret, sed eleemosyna contentus esset, quæ ei sponte daretur: *Multa mentis amaritudine concitamur, gravisque doloris aculeus persodit mentem nostram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri, detestanda, & abominabili ambitione cæcati, pro Missis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & super hoc, ac si vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur ..... Verum, cum dictum Sacramentum super omnia pretiosum sit liberaliter, sicut cetera Sacramenta, celebrandum; districtius probibemus, ne aliquis Presbyter pro Missis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, sed grate accipiat, si aliquid, per facientem Missas celebrari, oblatum sibi charitative fuerit, absque pacto, & conventione quacumque*: Collectionis Harduini *tom 7. col.* 1489.

X. Ac demum Concilium Tridentinum cum animadverterit, nondum Sacerdotes a profano illo mercimonio cessasse, quod Patres Toletani fuerant detestati, *sess. 22. in decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, injunxit Episcopis, ut de medio tollant quidquid avaritia contra reverentiam sacrificii Missæ induxit, utque in primis *cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis novis celebrandis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino probibeant*. Ut itaque Episcopi Tridentino obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemosynarum pro Missis exactiones impediant, debent, in sua quisque diœcesi, Missarum stipem taxare, ultra quam, nemo quidquam exigere valeat: quod etiam ante Tridentinum factum legimus a Willelmo Archiepiscopo Eboracensi, cujus Constitutionem renovavit Joannes ejusdem Successor in Concilio Provinciali Eboracensi anni 1367. *cap. 3. Universis Rectoribus, & singulis Ecclesiarum Prælatis, Vicariis, & aliis quibuscumque personis Ecclesiæ, Capellas, Cantorias, Oratoria, Hospitalia, seu Beneficia Ecclesiastica quæcumque, infra nostram diæcesim, obtinentibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna quadraginta solidorum, eleemosynæ nostræ applicandorum, similiter inbibemus, ne in Ecclesiis, Capellis, Cantoriis, Hospitalibus, seu aliis Beneficiis suis hujusmodi, quemquam Capellanum stipendiarium Divina celebrare permittant, nisi, nomine stipendii sui annualis, de summa sex marcarum sit contentus: Concilior. Britanniæ tom. 3. pag. 69.*

XI. Quamvis autem eleemosynæ taxatio & a consuetudine induci, & ab Episcopo extra Synodum fieri queat; attamen, ut stabilior sit, ac Sacerdotibus commodius significetur, & innotescat, plerumque in Synodo fieri consuevit, ac proinde *Taxa Synodalis* communiter appellatur: quocirca sacra Congregatio Concilii interrogata, primo, *Quanta debeat esse eleemosyna Missarum manualium*; secundo, *Quanta esse debeat pro perpetuis*,

tuis, non taxatis a Fundatore: die 15. Novembris 1698. respondit: *Ad primum, & secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus, statuendam esse per Episcopum eleemosynam competentem, ejus arbitrio: lib.* 48. *decretor. pag.* 584.

CAPUT NONUM.

De advertendis ab Episcopo in statuendis Missae eleemosynis, evellendisque abusibus circa eas glisccentibus; & ne Confessarii easdem a poenitentibus exigant.

SApienti sane consilio sacra Congregatio Concilii Episcoporum arbitrio commisit praefinire quantitatem eleemosynae, pro singulis Missis, Sacerdotibus erogandae; quia non potest hac in re, certa & universalis regula, ubique custodienda, statui, cum alicubi majorem, alibi minorem eam esse deceat, habito respectu ad locorum, & temporum circumstantias, & praecipue ad annonae penuriam, vel copiam. Unum tamen advertendum existimamus, nimirum necesse non esse, ut eleemosyna tanta sit, quae integram sustentationem Sacerdoti ea die, qua celebrat, suppeditet: etenim, sicuti optime perpendit Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 83. *art.* 6. *sect.* 2. *conclus.* 3. actio sacrificandi non requirit integrum diem, neque majorem ejus partem; unde non est, cur Sacerdos propter hoc solum ministerium integre alatur ab eo, pro quo Sacrificium offert. Accedit, neminem Secularem ad sacros Ordines promoveri, qui sufficiens Beneficium, aut patrimonium non habeat; nec ullum ad Religionem admitti, qui ex monasterii reditibus, aut consuetis eleemosynis ali nequeat: ex quo fit, ut nullus cogatur victum sibi comparare ex solo Missarum stipendio, quemadmodum argumentantur Gibalinus *de simonia quaest.* 18. *consect.* 7. *num.* 4. Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *resolut.* 22. *num.* 17. & Juenin *de Sacram. dissert.* 5. *quaest.* 7. *cap.* 1. *art.* 5. ubi ait: *Sed monitum velim lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, quae illud stipendium definit ex summa, quae satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. Ratio est, quia stipendia non conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum: nec mirum: quippe quod Seculares Sacerdotes fruantur aut titulis patrimonialibus, aut Beneficiis, quae tenent eorum locum: vetant nempe Canones, ne Seculares ordinentur, quin suffulti ad vitam titulo; Mendicantes vero a populo fideli supponuntur recipere eleemosynas, quibus vescantur: nec enim ad monasterium admitti debent plures, quam consuetae eleemosynae sustentare valeant.*

II. Porro, si ultra eleemosynam, ab Episcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non solum delinquit contra legem Ecclesiae, verum etiam justitiam commutativam laedit: etenim, uti argumentatur Suarez *cit. loc. conclus.* 1. quamvis Missae stipendium non habeat rationem pretii,

nihilominus exposcit justitia, ut aliqua proportio servetur inter illud, & opus, ad quod subeundum subministratur; eamque proportionem definire, inspecta natura rei, de qua agitur, ad solum spectat Episcopum. Ob eamdem rationem, judicio Episcopi, Missarum eleemosynam taxantis, stare debent etiam Regulares, quibus, suorum privilegiorum obtentu, neutiquam licet stipem exigere illa majorem, quam Episcopus præscripsit: quemadmodum enim ipsi, veluti membra communitatis, obstringuntur in contractibus servare æqualitatem statutam a legibus loci, ubi degunt; ita & in hoc quasi contractu non possunt proportionem prætergredi, quam loci Ordinarius determinavit. Quocirca sacra Congregatio Concilii in una *Romana*. 15. Januarii *1639. lib. 16. decretor. pag.* 138. dixit: *Eleemosynam pro qualibet Missa, per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii, juxta morem regionis*. Nec Regulares tamen, nec Seculares prohibentur uberiorem stipem a sponte dantibus accipere, dummodo absit dolus, & quodcumque pactum, etiam implicitum: quod docuerunt Suarez *cit. conclus.* 1. Cardinalis de Lugo *respons. moral. lib.* 5. *dub.* 18. ac censuit sacra Congregatio Concilii 16. Januarii *1649. lib.* 18. *decretor. pag.* 575. *a tergo*, quæ interrogata: *An possit Episcopus prohibere sub pœna censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxæ solvant Sacerdotibus tam Secularibus, quam Regularibus, Missam celebrantibus, & quod iidem Sacerdotes illud acceptare non possint, etiam a sponte dantibus*: respondit: *Prohiberi non posse*. Si tamen qui manualem eleemosynam, consueta pinguiorem, accepit, alteri Sacerdoti Missam celebrandam committat, non potest illius partem sibi retinere, sed totam, quam accepit, erogare debet Sacerdoti celebranti: quod ab Urbano VIII. statutum est, & opposita opinio ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. proscripta fuit; inter propositiones enim, ab eodem Pontifice damnatas, una, quæ est nona, sic sonat: *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta*. Neque, solo jure spectato, prohiberentur Sacerdotes, minori accepta eleemosyna, ad Missam celebrandam se obligare; siquidem quilibet potest cedere juri suo, & etiam sine ullo stipendio celebrandi onus in se suscipere: quia tamen aliquando illa consuetæ eleemosynæ remissio deprehensa est noxia aliis Sacerdotibus, qui, ob fraudulentam aliorum liberalitatem, debita stipe privabantur, idcirco sacra Congregatio Concilii prædictam remissionem quandoque fieri vetuit, quemadmodum contigit in una *Sancti Severini*, in qua Episcopo, ad hunc modum interroganti: *Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis eleemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat declarari, an ipse statuere possit eleemosynam manualem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate*: die 16. Julii 1689. eadem respondit: *Affirmative, quoad eleemosynam manualem*.

III. Quia vero recta ratio non patitur, ex eleemosyna, ab Episcopo ta-

taxata, quæ exigua esse solet, aliquid detrahi in commodum Ecclesiæ subministrantis Sacerdoti sacra indumenta, aliaque utensilia, ad Missæ celebrationem necessaria; hac de causa Urbanus VIII. decrevit, nihil ex eleemosynis manualibus esse, eo nomine, detrahendum: ex stipendiis vero, pro Missis perpetuis relictis, tunc solum Ecclesias, ubi sunt celebrandæ, aliquid percipere permisit, cum alios reditus non habent, quibus onus sustineant sacra utensilia præstandi: quæ omnia a nobis adducta, & fuse pertractata fuere *in nostra Instit. Eccles.* 56. & in dissertatione, quam, dum munus obiremus Secretarii sacræ Congregationis Concilii, exaravimus, quæ extat *in Thesaur. Resolut. tom.* 3. *pag.* 307.

IV. Quis non crederet, tot salubres Constitutiones, Sacerdotum avaritiam refrenasse? Et nihilominus scimus, sufficientes haud fuisse ad eam cohibendam. Aliqui enim suffulti plurium Theologorum opinione, qui, etsi Sacrificii fructum, quoad effectum, & in actu secundo, uti ajunt, finitum esse fateantur, attamen opinantur, illud pluribus applicatum, æque singulis prodesse, ac si uni tantum applicaretur, instar radii solaris, qui quamvis finitus sit, æque tamen in unum, ac in multos se effundit; post acceptam a pluribus consuetam eleemosynam, se omnibus satisfacere arbitrabantur, unicum Sacrificium singulis, qui sibi stipem contulerant, nominatim, & expresse applicando. Alii considerantes, tres esse Sacrificii fructus; generalem videlicet, qui in universam Ecclesiam redundat; specialem, seu medium, quem ille solus participat, pro quo nominatim a Sacerdote Sacrificium offertur; & specialissimum, quem ipsemet celebrans in se derivat: putarunt, se posse hunc tertium fructum, qui ceteroquin est veluti actio immanens, quæ nequit ab agente in alium transire, alteri cedere, atque hac ratione novam eleemosynam accipere. Ejusmodi opiniones, & subdolæ artes, unice ab avaritia excogitatæ, jam a seculo XIII. in Ecclesiam irrepserant, iisque obviam ierat Concilium Lambethense, celebratum anno 1281. *cap.* 2. decernens: *Nec credat celebrans, se dicendo Missam unam posse satisfacere pro duobus, pro quo utroque promisit specialiter, & in solidum celebrare.... Absit enim, ne a quoquam Catholico credatur, tantum intentione prodesse Missam unam devote celebratam mille hominibus, pro quibus forsan dicitur, quantum si mille Missæ pro eis devotione simili canerentur. Licet ipsum Sacrificium, quod est Christus, sit infinitæ virtutis, non tamen in Sacrificio suæ immensitatis summam plenitudinem operatur: alioquin pro uno mortuo, nunquam oporteret, nisi unam Missam dicere. Operatur enim in hujusmodi mysteriis distributione certa suæ plenitudinis, quam ipse eisdem lege infallibili alligavit*: Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 862. Et nihilominus seculi XVI. initio nondum abolitæ fuerant: siquidem Norimbergensis Germanorum Principum conventus, apud Hadrianum VI. summum Pontificem, de hoc eodem abusu conquestus est: *Sacerdotes unius diei Missas, ad quas fundationis, seu annuæ recordationis jure celebrandas obligantur; non semel, sed quater, quinquies, pluriesve venundant, unaque Missa duobus,*

bus, tribus, aut pluribus Ecclesiasticis Beneficiis satisfacere præsumunt. Quamobrem eam pestilentem corruptelam iterum totis viribus eradicare studuerunt cum Urbanus VIII. in suis decretis anno 1625. promulgatis, tum sacra Congregatio Concilii aliis decretis editis die 25. Januarii 1659. & 13. Decembris ejusdem anni, quæ referuntur a Fagnano *in Cap. Fraternitatem, de sepulturis, num. 96. & 97.* ac postremo illam omnino profligavit Alexander VII. cum anno 1665. has damnavit propositiones: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII. Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.*

V. Quæ hucusque sunt in medium prolata, adhuc uberius exposita a nobis fuere *in nostra Instit. Eccl. 56.* ubi de Missarum eleemosyna, de titulo eam percipiendi, de abusibus in illius perceptione præcavendis, de proscriptis ab Apostolica Sede propositionibus, hanc materiam respicientibus: & rursus *in Instit. Eccl. 36.* ubi quæstionem agitavimus, an suffragia uni defunctorum specialiter applicata, plus ei prosint, quam ceteris fidelium animabus in Purgatorio detentis: *in Instit. Eccl. 92.* ubi, an Sacerdotes Missæ sacrificium pro eo offerre valeant, qui postea erit eleemosynam oblaturus, ut Sacrificium pro se peragatur, quamvis ante Missæ celebrationem, nec eleemosynam dederit, nec Missam pro se celebrari petierit: & *in nostro tractatu de Sacrificio Missæ sect. 2. §. 19. & 20.* ubi agitur de Sacerdote, qui tenetur per se celebrare, & quæritur, an justa de causa possit interdum a celebrando se abstinere, & an tunc teneatur celebrare per alium: atque *in nostra Constitut. 22. Bullar. tom. 1.* qua turpe damnavimus quorumdam mercimonium, qui Missarum eleemosynas ibi quæritant, & colligunt, ubi taxa Synodalis largiorem stipem Sacerdotibus, Sacrum peragentibus, assignat, Missas vero alibi celebrari curant, ubi, sive consuetudine, sive Synodali lege, minor eleemosyna pro singulis Missis est celebrantibus attributa, ut hac ratione prædicti pravi nundinatores partem lucrentur acceptæ stipis.

VI. Aliquid dicendum superest de prava quadam avaritiæ specie, in quam incurrere possent Sacerdotes Confessarii, si eleemosynas pro Missarum celebratione sibimet ipsis a pœnitentibus erogari curarent. Porro non dubitatur, quin possit Confessarius pœnitentibus injungere, ut Missarum Sacrificia celebrari faciant in satisfactionem suorum peccatorum; id enim inter opera satisfactoria merito recensetur, tum quia pœnitentes propterea aliquam pecuniæ summam a se abdicant, tum quia sic Sacrificii oblationi cooperantes, peculiari quadam ratione participes efficiuntur illius fructus satisfactorii. Sed, ne hac occasione aliqua suboriatur avaritiæ suspicio, non debet Confessarius a pœnitente, cui hujusmodi Missarum celebrationem

pro-

procurandam injungit, eleemosynam accipere, ut vel ipse eas Missas celebret, vel in propria Ecclesia celebrari faciat. *Cum pro pœnitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat*: verba sunt S. Caroli Borromæi in Instructione ad Confessarios *part. 4. Actorum Ecclesiæ Mediolanensis*, a nobis alias relata *in citata nostra Institutione* 92. Quam vero abhorreat Ecclesia a qualibet hujusmodi avaritiæ specie, & Sacerdotes Sacramentorum Ministros ab omni illius suspicione, nedum crimine, velit immunes, satis declarat Rituale Romanum tum in prima generali Instructione *de iis, quæ in Sacramentorum administratione servanda sunt*, tum etiam peculiariter *in Regulis de ordine ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ*. Cum autem anno 1709. sacræ Universali Inquisitioni relatum fuisset, Presbyteros quosdam in Ecclesia S. Jacobi de Compostella Confessionibus excipiendis addictos, sub præsidio antiquæ consuetudinis, eleemosynas accipere solere a pœnitentibus, qui eas post Confessionem peractam sponte illis dabant; san. mem. Clemens Papa XI. in Congregatione S. Officii coram ipso habita *die 14. Februarii prædicti anni* mandavit, ad Archiepiscopum litteras scribi, quibus moneretur, ut omni studio & vigilantia caveret, ne vel minima avaritiæ suspicio in Sacramenti administratione misceretur. Laudatus autem S. Carolus Borromæus *loco citato* ita scribit: *Non modo non petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem, pro suscepti in Confessione laboris munere, immo verbis, vel potius factis, ab his omnibus abhorrere demonstret.*

CAPUT DECIMUM.

De Missarum oneribus minuendis.

CUm sapientissimi Concilii Tridentini Patres probe animadverterint, adeo ingentem esse numerum Missarum, ex piorum defunctorum legatis, in perpetuum celebrandarum, ut illum explere, & exæquare, impossibile jam foret; cumque insuper perpenderint, ob decrementum redituum, quos illi reliquerant, adeo tenuem superesse eleemosynam, singulis Missis respondentem, ut nullus reperiretur Sacerdos, qui onus subire vellet eas celebrandi: hisce de causis *sess. 25. cap. 4. de reform.* facultatem dederunt Episcopis, & Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi in sua quisque Diœcesana Synodo, hi vero in Capitulis Generalibus, pro ipsorum arbitrio, & conscientia, Missarum onera contrahere, seu eorum numerum minuere possent.

II. Verum hanc facultatem, qua plerique Antistites, præsertim Archiepiscopus Valentinus in sua Diœcesana Synodo anni 1577. & in Synodo Provinciali anni 1584. atque in alia Synodo Diœcesana, habita anno 1590. apud Cardinalem de Aguirre *tom. 4. Conciliorum Hispaniæ pag. 289. & pag. 459.* usi fuerant, revocavit, & ad Sedem Apostolicam avocavit Urbanus

VIII.

VIII. in sua Constitutione 45. *Bullar. tom.* 5. §. 1. cujus verba sunt: *Districte probibet, atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro bis omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis, ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes bujusmodi, si quas, contra bujus probibitionis formam, fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quare hodie integrum amplius non est Episcopis in suis Diœcesanis Synodis, virtute facultatis sibi olim a Tridentino concessæ, Missarum onera minuere, & moderari; ac proinde rescissæ hodie sunt pleræque quæstiones, quæ antea a Doctoribus versabantur; puta, an solus Episcopus, etiam extra Synodum, possit Missarum onera minuere, an potius Synodi consensus ad id requiratur, aliæque similes, de quibus Hurtadus *resol. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *num.* 2125. Solumque disputari potest, an per prædictam Urbani VIII. Constitutionem adempta quoque eis sit potestas moderandi numerum Missarum, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in se suscepit, & fortasse, ob tenuitatem eleemosynæ, illarum numero respondentis, nemo reperitur, qui illam acceptare velit. Non esse ademptam, opinati sunt Pasqualig. *de Sacrificio novæ Legis quæst.* 1168. Passerin. *de stat. bominum tom.* 2. *quæst.* 187. *num.* 1055. & alii; quoniam Urbanus VIII. solum interdixit Episcopis, ne Missarum onera, a fundatoribus imposita, imminuant; onus autem, inquiunt, a fundatore quidem relictum, sed nondum acceptatum, non potest dici ulli impositum, cum, ante acceptationem, nullus sit, qui eo gravetur: sed, hac subtili ceteroquin ratiocinatione posthabita, prævaluit sententia opposita, quam tuetur Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *resol.* 14. *num.* 3. & 4. eique semper adstipulata est sacra Congregatio Concilii, a qua cum quæsitum fuisset: *An probibitio facta Episcopis reducendi onera Missarum babeat locum etiam in casu, quo legatum sit ita tenue, ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire, &, si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis*: quamvis verba illa: *ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire*: manifeste indicarent, celebrationis onus nondum fuisse ab ullo acceptatum, nihilominus eadem sacra Congregatio respondit: *Etsi legatum sit adeo tenue, nibilominus pro reductione oneris ut supra impositi, ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam*: quod adnotatum legitur post prædictam Constitutionem Urbani VIII. *Bullar. tom.* 5. idemque iterum sacra Congregatio declaravit in causa *Lucen. onerum Missarum*, in qua disceptato sequenti articulo: *An Episcopus possit onera Missarum nondum acceptata reducere, absque beneplacito Sedis Apostolicæ, sive bujus sacræ Congregationis, quoties reductionem necessariam esse judicaverit, ex eo quod locus pius legatum acceptare recuset, non diminuto onere*:

re: die 20. Junii 1682. respondit *Negative*. Secus vero esset, si is, qui legatum reliquit, expressam facultatem dedisset Episcopo, Missarum designatarum numerum minuendi; tunc enim licere Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, ea facultate uti, censuit eadem sacra Congregatio, uti habetur *cit. tom.* 5. *Bullar.* post laudatam Urbani VIII. Constitutionem.

III. Attamen, post Urbanum VIII. alii Romani Pontifices, videlicet Alexander VII. Clemens X. Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. fere omnibus Religiosis Institutis privilegium concesserunt, ut Superiores Generales, adhibito maturo consilio, ac nonnullis servatis regulis, in eorumdem privilegiorum litteris expressis, possent, in sua quisque Religione, onera Missarum, antea relicta, & acceptata moderari: eademque facultas a san. mem. Benedicto XIII. facta fuit omnibus Episcopis, qui vel per se, vel per suos Procuratores, interfuerant Concilio Romano, habito anno 1725. uti videre est in eodem Concilio *tit.* 15. *cap.* 8. Huic Concilio nos quoque interfuimus, tamquam Doctor in Decretis, non vero tamquam Archiepiscopus Theodosiæ, licet hujus Ecclesiæ titulo essemus exornati; Episcopis quippe mere Titularibus aditus ad illud non patuit: & nihilominus, postquam ab Ecclesia Anconitana ab eodem Benedicto XIII. nobis commissa, ad Bononiensem Metropolitanam, auctoritate Clementis XII. translati fuimus, ab eodem Clemente potestatem impetravimus, Missarum in perpetuum celebrandarum numerum, justis exigentibus causis, in nostra Bononiensi civitate, & diœcesi contrahendi; qua tamen, summa cum moderatione, & cautela, usi sumus, iisque in primis adhibitis regulis, quas semper præ oculis habuimus, cum sacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obeuntes, de Missarum numero, a fundatoribus præscripto, minuendo in eadem sacra Congregatione agendum erat.

CAPUT UNDECIMUM.

De ratione redituum Seminarii a Deputatis in Synodo reddenda, & de nonnullis ad eosdem deputatos pertinentibus.

NIhil est, quod magis conferat ad reipublicæ felicitatem, quam quod puerilis ætas ad omnem informetur sapientiam: cum enim sit Spiritus Sancti effatum: *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea, Proverb.* 22. inde poterit respublica optimos Rectores, & Administros sperare, ac jure sibi polliceri. Hæc scite perpendentes majores nostri, ubi primum turbulentis priorum seculorum temporibus successit tranquillitas, Episcopalia Seminaria institui curarunt, in quibus, sub Episcopi oculis, instruerentur & perpolirentur juniores Clerici, qui ad majores

res Ordines crescerent. Nisi suspecta esset fides illorum Nicænorum canonum, quos ex Arabico in Latinum sermonem versos, primo Franciscus Turrianus, deinde Abrahamus Ecchellensis evulgarunt, merito affirmari posset, ejusmodi Seminariorum vestigia fuisse a Concilio Nicæno delineata: etenim in canone qui est 55. apud Turrianum, & 59. apud Ecchellensem, jubentur Chorepiscopi *instituere Ministros, eosque distribuere per Ecclesias, & monasteria, & providere, ut discant: ut reddantur apti, & idonei ad ædificationem monasteriorum, & Ecclesiarum, & aliorum locorum, quæ horum opera indigebunt*. Quæ quidem verba expendens qui notas huic canoni adjecit in Collectione Labbeana *tom. 2. pag.* 307. ait: *Cernitur in hoc canone ratio quædam Seminarii Ministrorum Ecclesiæ, seu vestigium quoddam Seminariorum, quæ nuper, secundum decretum Synodi Tridentinæ, instituta sunt*. Verum, quod jam nos animadvertimus *in nostra Instit. Eccles.* 59. ubi de Seminariis disseruimus, cum allegatus canon Nicænus non accenseatur numero illorum viginti, quos, tanquam indubios Concilii Nicæni fœtus, universa recipit Ecclesia, nihil certi ex eo colligere possumus. Aliud certissimum, & manifestum Seminarii Clericorum vestigium nobis suppeditat Concilium Toletanum II. habitum anno 531. cum *cap.* 1. decernat: *De his, quos voluntas parentum a primis infantiæ annis Clericatus officio manciparit, statuimus observandum, ut mox cum detonsi, vel ministerio Lectorum contraditi fuerint, in domo Ecclesiæ, sub Episcopali præsentia, a Præposito sibi debeant erudiri*: Collectionis Harduini *tom. 2. col.* 1139. Idem, quod Toletanum II. constituit, Toletanum IV. celebratum anno 633. *cap.* 24. & relatum a Gratiano *Can.* 1. 12. *quæst.* 1. præcipiens, ut in ædibus Ecclesiæ proximis juniores Clerici educentur sub cura sanctissimi senis, cujus oculos nec ad momentum effugiant: *Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum: nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, ut si qui in Clero puberes, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commorentur, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, sed in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem magistrum doctrinæ, & testem vitæ habeant*. Concilium vero Valense II. anni 529. *cap.* 1. non unum tantum in qualibet diœcesi, sed in cujuslibet Parochi domo, Clericorum Seminarium esse jubet, asseritque idem in totius Italiæ moribus positum: *Placuit, ut omnes Presbyteri, qui sunt in Parochiis constituti, secundum consuetudinem, quam per totam Italiam satis salubriter teneri cognovimus, juniores Lectores, quantoscumque sine uxore habuerint, secum in domo, ubi ipsi habitare videntur, recipiant: & eos quomodo boni patres spiritaliter nutrientes, Psalmos parare, Divinis lectionibus insistere, & in Lege Domini erudire contendant: ut & sibi dignos successores provideant, & a Domino præmia æterna recipiant*: Collectionis Harduini *tom. 2. col.* 1105.

II. Posterioribus tamen seculis infrequens est mentio ejusmodi Episcopalium Seminariorum; quod ideo evenisse, plerique arbitrantur, quod, illorum loco, passim erecta fuerint Clericorum collegia intra Mona-

fteriorum clauftra. At, licet Monachi fcholas ubique aperuerint, in quibus pueri erudirentur, ficuti narrat Mabillonius *in præfat. ad fecul.* III. *in Act. SS. Ord. S. Benedicti* §. 4. & colligitur ex Concilio Aquifgranenfi anni 789. *cap.* 72. ubi adolefcentes vel in epifcopiis, vel in monafteriis, pro ipforum, vel parentum libito, litteris, atque Ecclefiafticis difciplinis inftitui juffit: *Ut fcholæ legentium puerorum fiant, Pfalmos, notas, cantus, computum, grammaticam, per fingula monafteria, vel epifcopia difcant*: *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 842. attamen, ut idem Mabillonius *ibidem num.* 40. probat, nunquam Seculares Clerici, intra monafterii fepta educandi, bonifque artibus imbuendi, excepti fuere, fed duæ diverfæ in quolibet Monafterio conftitutæ erant puerorum fcholæ: aliæ *interiores*, *feu clauftrales* pro Monachis, & pueris monafterio oblatis; aliæ *exteriores*, *& canonicæ* pro Clericis Secularibus; Clerici enim vocabantur, quotquot litteris operam dabant, quod teftatur Ordericus Vitalis *hift. lib.* 3. inquiens: *Rodulphus autem quintus frater, Clericus cognominatus eft, quia peritia litterarum, aliarumque artium optime imbutus*. Ejufdem etiam difcriminis inter Secularium Clericorum, aliorumque, qui fe Religioni devoverant, fcholas, præter Mabillonium, fidem facit Gerardus Dubois *in hift. Eccl. Parif. lib.* 11. *cap.* 7. ubi *pag.* 776. ait. *Scholæ illæ in primis cœptæ funt ad Clericorum inftitutionem: unde Scholares, Clerici vulgo dicebantur, & eam ob caufam fcholas erigi jubent & Conftitutiones Regiæ, & decreta Conciliorum; locus & epifcopium, & monafterium defignatur, hoc Monachis, illud Clericis*: quin immo in Conventu ab Abbatibus Franciæ habito Aquifgrani anno 817. *cap.* 42. expreffe ftatutum legimus: *Ut nullus plebejus, feu Clericus fecularis in monafterio ad habitandum recipiatur, nifi voluerit fieri Monachus*: & *cap.* 45. *Ut fchola in monafterio non habeatur, nifi eorum, qui oblati funt*: *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1231.

III. Quamquam itaque verum fit, quod afferit Thomaffinus *de vet. & nov. Eccles. difcipl. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 102. *num.* 1. nimirum, circa annum Chrifti millefimum neglecta prorfus fuiffe Epifcopalia Clericorum Seminaria, id tamen non inde contigit, quod Clerici intra monafteria educarentur, fed quia fatius vifum eft Epifcopis, ut Monachorum, aut Univerfitatum, quæ jam ea tempeftate auctæ & propagatæ erant, fcholas illi frequentarent. Sed, cum poftea, quod idem Thomaffinus *ibidem num.* 4. obfervat, in Univerfitatibus, litterarum fervore, & fcholarum pompa, pene oppreffa languefceret pietas; Regulares vero Congregationes fubalienatæ effent ab illa ftrictiffima cum Epifcopis conjunctione, qua olim ab ipfis totæ pendebant, & quam Clericis omnibus infpirari avebant Epifcopi; idcirco de antiquis Seminariis reftituendis cogitatum eft. Reginaldus Cardinalis Polus, cum anno 1556. Anglicani Cleri reformationem meditaretur, inter cetera reformationis capita, quæ extant in Collectione Conciliorum Harduini *tom.* 10. *col.* 408. juniores Clericos educari

cari

cari jussit in Seminariis, quorum formam decreto 11. expressit; uti etiam a nobis fuit adnotatum *in citata nostra Instit. Eccl. 59.* Formæ autem, quam Polus delineaverat, summam manum adjecere Patres Tridentini *sess.* 23. *cap.* 18. *de reform.* decernentes, ut a quolibet Episcopo prope suam Cathedralem Ecclesiam, aut alio convenienti loco, Collegium, seu Seminarium instituatur, ubi Clerici omnibus liberalibus artibus, & Ecclesiasticis excolantur institutis: cujus quidem decreti executionem urgere non omisimus in nostra Epistola commonitoria ad omnes Episcopos, quæ est secunda §. 2. *Bullarii nostri tom.* 1. Ne vero ejusmodi Seminaria ex redituum defectu, ullo unquam tempore pereant, statuit ibidem Tridentinum, ut ex reditibus Mensæ Episcopalis, & Capituli, & quorumlibet Beneficiorum diœcesis, certa pecuniæ summa detrahatur, quotannis Seminario pensitanda, juxta mensuram, seu taxam, ab ipsomet Episcopo præscribendam cum consilio duorum de Capitulo, quorum alter ab ipsomet Episcopo, alter a Capitulo eligatur, ac duorum item de Clero Civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad Episcopum, alterius vero ad eumdem Clerum pertineat. Inter Apostolicas litteras S. Pii Papæ V. typis impressas per Franciscum Gaubau, complures leguntur, quæ hujusmodi Seminariorum erectiones respiciunt, dum Sanctus Pontifex Episcopis per Germaniam constitutis Tridentinorum Decretorum executionem hac in re enixe commendat.

IV. Præterea idem Tridentinum *loc. cit.* mandavit, ut Episcopus, singulis annis, rationem redituum Seminarii ab Administratoribus accipiat, præsentibus duobus a Capitulo, ac totidem a Clero Civitatis deputatis. Hanc porro redituum rationem accipiendam in Synodo, docuerunt Piasec. *in prax. Episcop. part.* 1. *cap.* 2. *art.* 1. *num.* 11. & Barbosa *de offic. & potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 93. *num.* 22. Sed, cum neque a Tridentino, neque ab ulla Apostolica Constitutione, id cautum reperiatur, verius existimamus, liberum esse Episcopo prædictæ administrationis rationem extra Synodum exposcere; nisi peculiaris cujusque diœcesis consuetudo ferat, ut illa in Synodo reddatur. Quoniam autem prædictorum Auctorum opinio occasionem nobis præbuit de Episcoporum Seminariis, eorumque curæ deputatis hic loquendi, inopportunum non erit nonnulla sacræ Congregationis Concilii decreta, præfatos Deputatos respicientia, simul conglomerata hic referre.

V. In *Oscen.* anni 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 84. hæc habentur: *Alias sacra Congregatio ad interpretationem decreti cap.* 18. *sess.* 23. *censuit, Episcopum Oscen. cum consilio Deputatorum teneri tam circa institutionem, disciplinam, & mores Clericorum, quam circa temporalium rerum administrationem providere: sufficere tamen, quod Episcopus hujusmodi consilium requirat, eorumque consilio adhibito, posse Episcopum statuere & deliberare, quæ pro prudentia sua magis expedire judicaverit; exactionem vero, quæ sit pro Seminario, ad solum Episcopum pertinere.*

VI.

VI. In *Nullius*, anni 1595. *lib. 8. decretor. pag. 97.* ita legitur: *Sacra Congregatio censuit, omnes quatuor Deputatos, de quibus agitur in cap. 18. sess. 23. adhibendos esse in consilio, in administratione rerum ipsius Seminarii, præterquam in compulsione ad portionem Seminario debitam, cujus facultas ad solum Episcopum spectat.*

VII. Instante Capitulo Salernitano, plures quæstiones discussæ, & decisæ fuerunt in eadem sacra Congregatione, quæ habentur *lib. 6. decretor. pag. 22. & seq. Primo, an duo Canonici, electi ab Archiepiscopo ad constituendam educationem puerorum Seminarii, possint pro libito Archiepiscopi mutari. Secundo, an eorum consilium adhibendum tam in constituendis regulis universalibus Seminarii, electione singulorum puerorum introducendorum, electione Magistrorum, librorum legendorum, Confessoris, punitione discolorum, expulsione, visitatione, & similibus. Tertio, an alii quatuor sint deputandi in consilio tantummodo in taxatione, contributione fructuum ex unione Beneficiorum, ut in aliis difficultatibus, ob quas Seminarii instructio, vel conservatio impediretur, aut perturbaretur, an etiam in exactione, & temporalium administratione tam dicti Seminarii, ut, puta, deputatione, vel expulsione ministrorum, & famulorum temporalium, expensis quotidianis provisionis bladorum, quam etiam bonorum quorumcumque, & redituum ipsius Seminarii, etiam ex Beneficiis unitis, ut puta locationibus, concessionibus, aliisque contractibus, litibus. Quarto, an hi quatuor Deputati sint perpetui, vel etiam amovibiles, servata, in eorum electione, ratione Concilii, & dicta electio spectet ad Capitulum.* En quæsita. Sequuntur responsiones: *Ad primum, non posse amoveri, nisi ex legitima causa. Ad secundum, in omnibus his esse adhibendum. Ad tertium, teneri Episcopum adhibere Deputatorum consilium tam circa institutionem, disciplinam, & mores, quam temporalium rerum administrationem. Ad quartum, esse perpetuos.*

VIII. In causa *Fundana Deputationis Officialium Seminarii*, 26. Martii 1689. disceptato sequenti articulo: *An Episcopus potuerit, & possit deputare Rectorem, aliosque Officiales Seminarii, absque consilio Deputatorum a Capitulo*: responsum fuit *Negative*: & examinato subinde altero dubio: *An Episcopus in revisione, & solidatione computorum dicti Rectoris debuerit sequi consilium Deputatorum*: responsum fuit: *Teneri adhibere consilium, sed non sequi: lib. 39. decretor. pag. 129. & seq.* His cohærent responsa ab eadem sacra Congregatione data in *Tricarien. Administrationis Seminarii* 24. Martii 1736.

IX. Verum, quod diximus, Seminarii Rectorem esse ab Episcopo constituendum cum Deputatorum consilio, limitationem patitur quoad Seminaria, quæ, legitima auctoritate, tradita sint curæ, & regimini alicujus Ordinis Regularis, sub expressa conditione, ut ejusdem Ordinis Prælato integrum sit, quem maluerit, sui Instituti Religiosum in Seminarii Rectorem eligere, & deputare. Ita accidit Romæ, ubi cum, juxta Triden-

dentini ſtatuta, Clericorum Seminarium a Pio IV. erectum fuerit, & ſuppoſitum juriſdictioni, ac tutelæ Cardinalis in Urbe Vicarii, ejus cura, & actualis adminiſtratio commiſſa eſt Præpoſito Generali, & Preſbyteris Societatis Jeſu, quod legere eſt in Conſtitut. 134. Urbani VIII. §. 4. *Bullar. tom.* 5. Dubitaverant nonnulli ex iiſdem Religioſis, an ſine violatione proprii Inſtituti, fas ſibi eſſet, curam acceptare Seminarii, quod Epiſcopi ſubſit juriſdictioni: ſed, pervolutis S. Ignatii Regulis, perpenſiſque ſuarum Generalium Congregationum decretis, nihil inventum eſt, quod prædicto regimini ſuſcipiendo adverſaretur, modo tamen deputatio Rectoris, aliorumque Religioſorum, qui Seminarii præſint regimini, & diſciplinæ, ad Præpoſitum Generalem pertineat, quod a Congregationibus Generalibus, ſecunda ſcilicet ſub S. Franciſco Borgia, quarta ſub P. Claudio Aquaviva, & duodecima ſub P. Carolo de Noyelle fuit declaratum. Cum nos munere fungebamur Secretarii ſacræ Congregationis Concilii, Epiſcopus Civitatis Conceptionis in America Meridionali, ſe plurimum adlaboraſſe, retulit, ut Clericorum Seminarium, ad Tridentini normam, in ſua erigeret diœceſi; ſed vel nullum, vel exiguum ſane fructum ex illius jam propediem abſolvenda erectione ſperare, niſi ejus cura demandaretur Patribus Societatis Jeſu; cum difficile eſſet, homines ſeculares inibi invenire, ad Clericos in doctrina & pietate imbuendos, & Seminarium rite adminiſtrandum idoneos. Actum fuit de hac re in Congregatione habita 13. Junii 1722. & deliberatum, dandam eſſe Epiſcopo, quam poſcebat, facultatem, ita tamen, *ut Seminarium ſit ſub patrocinio, protectione, & ſubjectione Epiſcopi, ejuſque alumni nominentur ab Epiſcopo;* quemadmodum habetur *tom.* 2. *Theſaur. Reſolut. pag.* 191. Sub iiſdem legibus, alia quoque Epiſcoporum Seminaria, aliorum Regularium gubernio reperiuntur commiſſa: cura ſiquidem Seminariorum civitatis Albani, & Senogalliæ tradita eſt Clericis Regularibus, *Scholarum Piarum* nuncupatis: & nos ipſi Seminarii noſtri Bononienſis regimen dedimus Clericis Regularibus S. Pauli, vulgo *Barnabitis*, non amotis quidem Deputatis, qui, juxta enuntiatas Tridentini ſanctiones, Seminarii diſciplinæ, atque adminiſtrationi invigilent, ſed eorumdem auctoritate intra certos limites coercita. Poſt primam hujus Operis noſtri editionem, ad manus noſtras pervenit *Hiſtoria Seminariorum Clericalium* ſtudio Joannis de Joanne, Metropolitanæ Eccleſiæ Panormitanæ Canonici, collecta, in qua de omnibus, quæ ad rem pertinent, diligentiſſime agitur: quamque conſulere poterit, quiſquis exordia & progreſſus Seminariorum Epiſcopalium, optimamque eorum regiminis rationem noſcere cupiat.

CAPUT DUODECIMUM.

De nonnullis monitionibus in Synodo faciendis.

CLerici constituti in Minoribus, nullum possidentes Ecclesiasticum Beneficium, nisi Clericalem habitum, & Tonsuram deferant, aliasque adimpleant conditiones, quas Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 6. *de reform.* exposcit, fori privilegio non gaudent, quemadmodum idem Tridentinum ibidem sancivit. Possunt tamen iidem Clericales vestes, quas dimiserant, resumere, & amissum fori privilegium hac ratione recuperare; modo tamen id non fiat in fraudem, & nisi ab Episcopo fuerint illo, per sententiam, privati: potest quippe Episcopus Clericum, qui habitum deseruit, ut illum resumat, monere, & si ter monitus non paruerit, potest per sententiam declarare, eum excidisse Clericalibus privilegiis, neque ad ea, quibus jam sponte per habitus dimissionem se abdicavit, esse deinceps admittendum: qua sententia prolata, etiamsi Clericales vestes iterum induere propria auctoritate præsumat, ad fori privilegium non restituitur.

II. His positis, quæ summatim hic indicata, uberius a nobis inferius exponentur; putarunt nonnulli, posse Episcopum in sua Synodo universim edicere, ut Clerici, qui Clericalem habitum dimittunt, nisi intra trimestre numerandum a die, quo illum deponunt, iterum eumdem resumant, statim, & illico Clericalibus excidant privilegiis; neque illis profuturum, si trimestri elapso, denuo habitum suscipiant: trinæ enim monitioni, quam privationis sententiam præcedere debere diximus, hanc unicam declarationem in Synodo factam æquivalere autumant Panimoll. *decis.* 41. *tom.* 1. Monacell. *in formul. legal. pract. tom.* 2. *tit.* 15. *formul.* 5. *num.* 3.

III. Verum quamvis hæc monitio, seu declaratio in Synodo laudabiliter fiat ad incutiendum terrorem Clericis contumacibus, sicuti re ipsa in pluribus Synodis eam factam vidimus, inutilis tamen est ad inducendam statim privationem, quam comminatur: quoniam, etiam hac generali monitione præmissa, in singularibus casibus necessario conficiendus erit judicialis processus super transgressione, & contumacia ejus, qui Synodali decreto non obtemperavit; ac propterea fieri nequit, ut alio ordine judiciario non servato, illa sola declaratio vires habeat quempiam privandi jure resumendi habitum, quo ceteroquin potiretur.

IV. Præterea juxta Constitutionem 18. san. mem. Gregorii XV. Episcopus, una cum Prælatis Regularibus, interesse, & præsidere potest electionibus Abbatissarum, quæ præficiendæ sunt in monasteriis iisdem Regularibus subjectis: in cujus Constitutionis sequelam, a sacris Urbis Congregationibus decisum est, debere Regulares futuram electionem Ab-

batissæ Episcopo denuntiare; & si Episcopus dixerit, se velle per se, vel per alium eidem electioni interesse, teneri Episcopi adventum, usque ad præfinitum tempus, exspectare. Jam vero, ne Episcopus gravetur onere suam voluntatem singulis vicibus manifestandi, eidem consulunt Doctores, ut semel in Synodo generatim declaret, se uti velle facultate a Gregorio XV. sibi facta, & quarumcumque Abbatissarum, quantumvis exemptarum, electionibus semper, & quandocumque interesse: hac enim declaratione semel in Synodo emissa ligari Regulares, ne Episcopo inconsulto, Abbatissarum electionibus præsidere valeant, perinde ac si in singulis specialibus casibus fuisset Episcopi voluntas expresse iisdem significata, recte probat Monacell. *in formul. legal. tom. 3. pag.* 187.

V. Multa, quæ controversias spectant inter Episcopos, & Prælatos Regulares, quoad electiones Abbatissarum, his subjectarum, sæpius excitatas, legi possunt in folio sacræ Congregationis Concilii, habitæ die 26. Aprilis 1727. a nobis, ejusdem Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus, exarato, & edito a Bartholomæo Liverzani *Thesaur. Resolut. tom. 4. pag.* 47.



L I.

LIBER SEXTUS.

DE CONSTITUTIONIBUS IN DIŒCESANA SYNODO EDENDIS, EARUMQUE CONSCRIBENDARUM METHODO.

CAPUT PRIMUM.

Summa ſtatuendorum in Diœceſanis Synodis.

REM nedum difficilem, ſed plane impoſſibilem aggrederemur, ſi in animo nobis eſſet, cuncta ſigillatim exponere, quæ in Diœceſanis Synodis conſtitui poſſint: innumera quippe ſunt mala, quæ in hanc, aut illam diœceſim irrepere queunt, quibus, opportunis conſtitutionibus, ſit occurrendum: cumque non eadem ſit omnium locorum indoles, non iidem ubique hominum mores, non eædem in omni loco ſimul inoleſcant morum corruptelæ, nequeunt omnes leges cuicumque loco, & tempori congruere, ſed quod unus diœceſis ſtatus hic & nunc decernendum ſuadet, alteri diœceſi, ſi ibidem ſtatueretur, inopportunum, inutile, & quandoque etiam noxium accideret, quod, inferius afferendis exemplis, oſtendemus. Solum itaque generatim aſſerimus, debere Epiſcopum in ſua Synodo conſtituere, quæ ad vitia coercenda, virtutem promovendam, depravatos populi mores reformandos, & Eccleſiaſticam diſciplinam aut reſtituendam, aut fovendam, neceſſaria & utilia eſſe judicaverit. Ut autem facilius remedia parare valeat, quæ ingraveſcentibus in diœceſi morbis medendis ſint apta, expedire videtur, ut ante Synodum a Vicariis Foraneis, Parochis civitatis, Monialium Confeſſariis, aliiſque probis, & prudentibus viris ſciſcitetur, quænam, eorumdem judicio, in diœceſi, præcipue quoad adminiſtrationem Sacramentorum, verbi Divini prædicationem, dierum feſtorum cultum & obſervationem, videantur corrigenda, & emendanda; in Congregationibus vero, quæ Synodo præmitti ſolent, Theologos, & Canoniſtas, doctrina, pietate, ac prudentia præditos, de modo conſulet, quo inoleſcentes abuſus ſuaviter ſimul, & efficaciter eradicari poſſint. Has omnes diligentias a Præſule Bonaventura, Epiſcopo Montis Faliſci, & Corneti, præmiſſas ſuæ Synodo Diœceſanæ, ut uberem ex illa fructum commiſſa ſibi diœceſis perciperet, deprehendimus ex Ordine ejuſdem Synodi, a Franciſco Gervaſio typis edito anno 1719. Eaſdemque in omni Diœceſana Synodo adhibendas, ſancitum eſt in celeberrima Synodo Provinciali Colonienſi, habita anno 1536. ab Archiepiſcopo Hermanno, annoque 1544. typis Venetis excuſa, & evulgata; in ea ſiquidem *part.* 14. *cap.* 18. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 2028. ubi ſermo eſt de Synodo Epiſcopali, hæc habentur: *In his ergo Conciliis*

liis ... apud Metropolitanæ, Cathedralium, Collegiatarum, Monasteriorumque Prælatos, & præsertim Archidiaconos, ac quos vocamus Decanos rurales, qui vocati sunt in partem solicitudinis Episcopalis, per Vicarium nostrum in Pontificalibus, ac Officialem, disquisitio diligens fiat: & quæ ex illorum judicio reformatione opus habere comperientur, communi consilio emendentur. Hanc Coloniensem Synodum, saluberrimis sane, atque utilissimis Constitutionibus refertam, cum laudis significatione commemoramus; at non eamdem laudem attribuere possumus eidem Præsidi Hermanno, qui turpiter postea ad Lutheranos defecit, eaque de causa fuit a Paulo III. per judicialem sententiam Coloniensi Archiepiscopatu exturbatus, uti narrat Cardinalis Pallavicinus *in histor. Concil. Trident. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 2. & 3. *lib.* 7. *cap.* 1. & 1. & *lib.* 9. *cap.* 13. *num.* 1.

II. Opus est etiam, ut Episcopus sanctissima Concilii Tridentini decreta, summorumque Pontificum Constitutiones, sacrarum Urbis Congregationum sanctiones, suorumque Prædecessorum statuta diligenter expendat, cum ut eorum inhæreat vestigiis, tum ut videat, an illa excitata, iterumque inculcata, satis sint ad compescendos abusus, quibus obsistere exoptat: non enim necesse est, ut in qualibet Synodo novæ semper condantur leges, sed quandoque expedit antiquas tantum instaurare, earumque insistere observationi; quod, inter ceteros, fecisse comperimus Joannem Episcopum Trecorensem, in sua Synodo, quam habuit anno 1423. relata *in sæpius cit. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand. *tom.* 4. *col.* 1129. ubi ait: *Communi utilitati, & grato regimini gregis nobis commissi intendere cupientes, nihil de novo, præter unum inferius descriptum ad præsens statuentes; sed potius laudabilibus statutis Prædecessorum nostrorum, infra designatis, & per nos mature advisatis inhærentes, ipsa statuta dictorum Prædecessorum nostrorum, inferius per rubricas adnotata, & per nos ex multis aliis extracta, & alia, quæ de jure procedunt, laudamus, & approbamus, ipsaque, juxta eorum formas, & tenores, volumus, & præcipimus, a subditis nostris inviolabiliter observari.* Ita cum nobis innotuisset, complures abusus in Regno Poloniæ invectos esse in usu Oratoriorum domesticorum, ideoque, ad eos de medio tollendos, Epistolam encyclicam dederimus ad Primatem, Archiepiscopos, & Episcopos ejusdem Regni, quæ incipit *Magno cum animi nostri dolore*, datam die 2. mensis Junii 1751. & impressam *tom.* 3. *Bullarii nostri num.* 48. collectis in unum Prædecessorum nostrorum legibus hac de re constitutis, necnon resolutionibus a Congregationibus Urbis, cum eorumdem Prædecessorum assensu, editis circa ea, quæ in hujusmodi Oratoriis domesticis fieri possunt, vel non possunt, demum §. 26. ita scripsimus: *Quod si vos etiam id præstare curabitis, ut in Diœcesanis Synodis vestris, in vestris item Edictis, quæ a vobis pro bono Diœcesis vestræ regimine publicantur, Pontificiorum Decretorum, ac Resolutionum desuper indicatarum observantiam inculcetis, duplex inde bonum extabit, ut & vivam in vobismetipsis eorumdem memoriam*

riam teneatis, atque ab aliis aut ignorantiam expellatis, aut eamdem, utpote crassam deinceps, atque supinam, inexcusabilem reddatis. Hanc agendi rationem & normam tenuerunt, atque in præsentia tenent nostri in Italia Episcopi, cum aut Pontificiorum Decretorum, quæ super privatis Oratoriis condita sunt, summam in Synodis suis inseruerunt, aut in Appendice ad ipsas Synodos eadem decreta per extensum adjunxerunt.

III. Quoniam igitur specialia decreta, quæ fieri oporteat, Episcopis suggerere non possumus, eosdem monemus, ut scopum, ad quem Synodi colliment, studiose perpendant: inde enim facili negotio assequentur, quæ hic & nunc specialiter sanciri debeant. Ut porro finis, quem Synodi respiciunt, magis magisque eorum menti insideat, & oculis obversetur, præter ea, quæ *lib.* I. *cap.* 2. retulimus, alia subnectimus, illustrium Antistitum allocutiones, & monita, eorum Synodis plerumque præmissa, quibus diserte causas explicarunt, propter quas illas coegerunt.

IV. In Constitutione edita a Leone X. in Concilio Lateranensi dicitur, Synodos cogi, *ut depravata corrigantur*: quæ verba expendens Erasmus Chokier *in tract. de jurisdictione in exemptos tom.* 2. *part.* 1. §. 18. *num.* 206. ait: *Episcopalis Synodus instituta est quatuor ex causis, e quibus unam hic designat Pontifex: primo, ut depravata corrigantur; secundo, ut ignorantes instruantur: tertio, ut regulæ morum, statutaque formentur: quarto, ut quæ in Provinciali Synodo decreta sunt, in Episcopali publicentur.*

V. In Pontificali Romano *sub tit. de ordine ad Synodum*, ita Episcopus præsentes alloquitur: *Venerabiles Consacerdotes, & Fratres nostri charissimi, præmissis Deo precibus, oportet, ut ea, quæ de Divinis Officiis, vel sacris Ordinibus, aut etiam de nostris moribus, & necessitatibus Ecclesiasticis a nobis conferenda sunt, cum charitate, & benignitate unusquisque vestrum suscipiat, summaque reverentia, quantum valet, Domino adjuvante, percipiat, vel quæ emendatione digna sunt, omni devotione unusquisque fideliter studeat emendare.*

VI. Initio statutorum Synodalium Ecclesiæ Æduensis anni 1299. quæ referuntur *tom.* 4. *Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *col.* 480. hæc leguntur: *Quia humana natura de facili prolabitur ad delicta, expedit, ut homini noxius appetitus frenetur, & ligetur legalibus constitutionibus, & præceptis, ut declinet probibita, & permissa sequatur.* Extant *eod. tom.* 4. *col.* 522. *& seq.* Synodalia statuta Ecclesiæ, & diœcesis Andegavensis, ab Episcopo Harduino anno 1423. edita, in quorum præfatione hæc Episcopus loquitur: *Cura Pastoralis officii, & suscepti regiminis nos instanti pulsat aculeo, tanto velocius ad subjectorum nostrorum culpas, & morum correctionem assurgere, quanto eas damnabilius desereremus incorrectas.* Et postquam diœcesis suæ vitia, & corruptelas longa oratione est prosecutus, sic tandem præfationem absolvit: *Hinc est, quod nos præmissorum consideratione debitum officii nobis commissi exequentes, vitia extirpare, virtutesque inserere, ac saluti, & periculis animarum subditorum nostrorum, &* no-

nostræ providere cupientes, ne sanguis eorum de manibus nostris in districti Judicis examine requiratur, plurimorum scientificorum, proborum, & honestorum virorum ducti consilio, probibitiones, monitiones, ordinationes, & statuta, quæ sequuntur, fecimus, constituimus &c.

VII. In amplissima Collectione veterum Scriptorum, & Monumentorum, edita a citatis Martene, & Durand, *tom.* 7. *col.* 1225. referuntur statuta Synodalia Ecclesiæ Ambianensis, condita anno 1464. in quorum initio hæc leguntur. *Cum solum illud bene actum censeatur, quo vita hominum corrigitur, nullique dubium existat, quia ex decretis, & legibus, statutis, & constitutionibus humana coerceatur audacia, & appetitus noxius ad juris tramitem reducatur; ideo nos subditorum nostrorum mores in melius reformare cupientes, nonnulla statuta decrevimus promulganda.*

VIII. Episcopus Audomarensis in Synodo Diœcesana anni 1583. caussam allegans, cur Synodus quotannis cogatur, ait: *Quædam sunt ita communia mala, ut diœcesim unam integram obtineant, nec facile possint, nisi communi consilio, & auxilio eorum omnium, qui in diœcesi sunt, extirpari. Ad hæc congruit, ut una eadem diœcesis, eodem uno modo, & eisdem unis legibus universa regatur. Quare recte a Patribus, & nominatim a Tridentinis statutum est, ut, præter particulares Ecclesiarum visitationes, quotannis etiam Synodi Diœcesanæ celebrentur, in quibus, congregatis totius diœcesis capitibus omnibus, statuantur ea, quæ pro communi totius diœcesis bono statuenda videri possint, & caveatur, ne quæ bene constituta sunt, temerentur.*

IX. Sanctus Carolus Borromæus in præfatione ad Synodum Diœcesanam Mediolanensem undecimam, quam habuit anno 1584. *part.* 2. *Act. Eccles. Mediol. pag.* 399. *Quoniam*, inquit, *præcipua quædam capita sunt, in quibus exequendis longe languidiori studio actum, aut fortasse crebrius peccatum est (id quod ex speculatione nostra Archiepiscopali, quam in visitatione, alioque munere præstare debemus, hoc ipso præsertim anno, animadvertimus); ideo, ut prospiciamus, atque adeo caveamus, ne quid ex eo detrimenti jam institutæ disciplinæ ratio, progressioque patiatur, voluimus bis nostris monitis assiduam eorum executionem excitare, eamdemque explicationibus augere, atque adeo ob oculos ponere, quo distinctius, & clarius, ob eamque rem facilius, & commodius in executionis usum ab iis ipsis, quorum interest, inducantur.*

X. Similia passim occurrunt in aliorum Episcoporum Diœcesanis Synodis, quæ scopum indigitant, ad quem Synodales Constitutiones collineare debeant. Hunc præ oculis habeat Episcopus, ad illum suas dirigat Constitutiones, & rem totam conficiet, quam ex crebra Synodorum celebratione Ecclesia intendit.

CA-

CAPUT SECUNDUM.

Qua methodo, quoque sermonis stylo conscribendæ sint Synodales constitutiones.

NIhil peculiare dicendum occurrit de methodo, qua sint exarandæ Synodales Constitutiones, nisi quod in memoriam revocetur monitum Isidori *lib.* 2. *etymolog. cap.* 10. relatum *Can.* 2. *dist.* 4. ubi inter ceteras conditiones, quas in lege requirit, has etiam exposcit, nimirum, ut sit *necessaria*, *utilis*, *loco*, *temporique conveniens*. Haud enim imitatione dignos putamus illos Episcopos, qui ut methodum retineant, quam a suis Prædecessoribus servatam vident, innumeras consarcinant, neque necessarias, neque utiles, neque tempori accommodatas Constitutiones: non animadvertentes, sapienter utique eas conditas fuisse a suis Prædecessoribus, utpote maxime convenientes ætati, qua suas celebrarunt Synodos; hodie vero, mutatis rerum circumstantiis, esse prorsus supervacaneas. Inter plurimas Diœcesanas Synodos, quas pervolvimus, Synodum etiam percurrimus, anno 1609. habitam ab Anastasio Germonio, Archiepiscopo Tarantasiensi, cujus Constitutiones distributæ sunt juxta ordinem titulorum Decretalium. Ideo autem hanc methodum Germonius elegit, ut suo Clero aliquod saltem specimen daret Juris Pontificii, cujus plerosque prorsus jejunos, & ignaros deprehenderat. At si quis vellet eamdem methodum sectari, ubi Juris Canonici studium viget, & scientia emicat, superfluis certe, atque inutilibus Constitutionibus suam repleret Synodum, & potius, quam statuta suæ diœcesis indigentiis congruentia, novam videretur conficere collectionem juris communis.

II. Synodus coacta ab Antonio Maria Gratiano, Episcopo Amerino, anno 1595. referta est decretis Concilii Tridentini; & laudabiliter sane: etenim celebrata cum fuerit triginta circiter annis post absolutum, & confirmatum Tridentinum, necesse fuit, istius saluberrimis sanctionibus Clerum, & populum imbuere; quod ob eamdem rationem a S. Carolo Borromæo in suis tam Provincialibus, quam Diœcesanis Synodis præstitum, ex earumdem discimus lectione. At cum hodie Tridentini decreta vulgatissima sint, frustraneum profecto videretur illa transcribere, atque in Diœcesanæ Synodi Acta intrudere; sed sat erit, eadem innuere, novis sanctionibus fulcire, earumque observationem urgere. Eadem præterea Amerina Synodus quamplurimis abundat adhortationibus, monitis, & statutis, quæ prudens Episcopus necessaria putavit ad radicitus evellendum vitiorum lolium, quod, ob diu intermissam Synodorum coactionem, in suæ curæ concredito Domini agro nimium supercrevisse, compererat. Hanc methodum illis commendamus Episcopis, qui diœcesi præsunt, in qua abusus, & corruptelæ, una cum rerum Divinarum inscitia,

tia, adeo altas egerunt radices, ut non facile extirpari queant: oportet enim tunc Synodo inserere congruas instructiones, ad erudiendos indoctos, & Synodales Constitutiones crebris conspergere adhortationibus, quibus earum jugo ferendo insuetus populus, ad collum eidem submittendum suaviter inducatur: quin immo, generatim loquendo, hanc methodum illis etiam Ecclesiarum Præsulibus summopere convenire arbitramur, qui fere nunquam suum Clerum, & populum encyclicis litteris alloquuntur, nec alias Synodos se facile deinceps habituros prævident; ita quippe, in unius saltem Synodi lectione, omnes oves sui Pastoris vocem quodammodo audient, quæque facere, quæque declinare debeant, addiscent. Qui vero sæpius Synodos celebrant, aut frequenter, prout scilicet se obtulerit occasio, encyclicis litteris commissum sibi gregem pascunt, hortantur, & edocent, satius erit, ut a prolixis instructionibus, in suam Synodum inserendis, abstineant, ne secus inutiliter repetant, quæ jam alias edixerunt, rerumque frustra repetitarum multitudine legentium mentes obruant. Verum, cum etiam hæc res ab innumeris pendeat circumstantiis, quas prævidere, & considerare est impossibile, idcirco liberum relinquimus Episcopo eam methodum in suis conscribendis Synodalibus Constitutionibus seligere, quæ magis ei arriserit, modo nunquam a proposito deviet prospiciendi saluti animarum.

III. Quod attinet ad sermonis stylum in componendis Constitutionibus servandum, meminisse etiam oportet, quod laudatus Isidorus inculcat, nempe: *Erit autem lex ... manifesta, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat*: ac proinde talibus verbis est concinnanda, quæ omnem excludant ambiguitatem, conditorisque mentem, ac voluntatem subditis perspicue exhibeant. Estque hæc conditio adeo necessaria, ut quamvis, juxta Suarez *lib.* 1. *de Legibus cap.* 11. *num.* 1. ad solam pertineat legis perfectionem, non itidem ad substantiam; attamen, si lex verbis ita obscuris sit concepta, ut multiplicem sensum reddat, nec qualem Legislator intenderit, potuerint Interpretes, & Doctores determinare, vim, & efficaciam obligandi eam non obtinere, docent Baldus *in l. Data opera*, 11. *Cod. de his, qui accusare non possunt*, & Everard. *Arg. legal. loco a rubro ad nigrum*, *num.* 7. & certe qui in praxi unum ex multis sensibus, quos lex obscura præsefert, sequitur, legis violatæ reus, & pœnæ obnoxius esse nequit; etiamsi postea, eo rejecto, alius sensus, legitima auctoritate, usuve approbatus sit, vel receptus, arg. *Cap. Capellanus*, 4. *de feriis*, ubi Panorm. *num.* 6. Imola *num.* 3. Barbos. *num.* 4. Tanti igitur interest, claris ac manifestis verbis legem adornare, quanti exactam ejusdem executionem obtinere, aditumque occludere tergiversationibus, quibus subditi se valeant excusare a legis observatione. Ceterum, dummodo obscuritas, & dubietas in lege evitetur, nihil refert, quo sit exarata stylo. Synodi habitæ annis 1680. 1686. 1692. & 1697. a Guidone de Seve de Rochechouart, Episcopo Atrebatensi, qui annis

am-

amplius quadraginta eidem Ecclesiæ præfuit, gregemque suum assidua præsentia fovit, atque a noxiis erroribus, morumque corruptelis, indefessa cura tutatus est, uti legitur *tom. 3. Galliæ Christianæ* Dionysii Sammarthani *col.* 353. scriptæ sunt brevi, conciso, & laconico sermone; eumdemque stylum imitantur Synodi habitæ a Cardinali Lanfredino, Episcopo Auximano, & Cingulano, annis 1734. 1735. & 1736. Exadverso alias multas invenimus Synodos, longo, & asiatico, ut vocant, elucubratas stylo; qui utique rudiorum captui videtur magis accommodatus. Sed etiam in hoc quilibet abundet in sensu suo, & stylum adhibeat, quem maluerit.

CAPUT TERTIUM.

Quæ utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur: ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Græcis degentibus in Diœcesibus Episcoporum Latinorum.

AUdivimus nuper ab Isidoro, legem convenire debere *loco, & tempori*: ex hoc vere illud consequitur, quod jam superius animadvertimus, non posse videlicet certam regulam præscribi, quæ Constitutiones indigitet in qualibet Synodo edendas; quæ enim uno tempore, atque in uno loco saluberrimæ sunt, alio tempore, alioque in loco incassum renovantur. Rem, uti nos facturos promisimus, nonnullis exemplis illustrabimus.

II. Pluribus Ecclesiæ seculis, liberum fuit parentibus, impuberes filios Deo, & monasterio offerre; iisque semel a parentibus oblatis, integrum deinceps non erat, monasterium deserere, atque ad seculum regredi, sine apostasiæ nota: quocirca communis adagii loco habebatur canon 49. Concilii Toletani IV. *Monachum, aut paterna devotio, aut propria professio facit*: *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 589. Tantam parentum in filios potestatem aliqui profluxisse opinantur a veteri Testamento, ubi 1. *Regum cap.* 1. legitur, Samuelem, trium annorum puerum, fuisse a matre templo oblatum: alii eam referendam autumant ad antiquas Romanorum leges, per quas tantum parentibus in suos liberos adstruebatur dominium, ut jus vitæ, ac necis in istos haberent, summaque urgente necessitate, possent eosdem in servitium vendere sine redemptione, quemadmodum constat *ex l. 1. tit. 3. lib. 3. Cod. Theodos. & ex l. 10. tit. 47. lib. 8. Cod. Justinian.* Quamquam autem Christianorum Imperatorum leges ejusmodi enormem parentum in filios potestatem multum coercuerint; facultatem nihilominus illis reliquerunt, de suis liberis, quamdiu essent impuberes, pro arbitrio disponendi, excepto dumtaxat mortis, & servitutis negotio, uti habetur *in l. unic. tit. 15. lib. 9. Cod. Theodos.* Verum, quæcumque fuerit origo prædictæ consuetudinis, quam usque ad seculum XII. perseverasse, ex epistola 1. Sancti Bernardi ad Robertum nepotem, atque ex epistola Siberti ad Rodulphum Abbatem Sancti Trudo-

donis, colligit Coustant *in epist. Romanorum Pontificum tom.* 1. *col.* 317. certum est, quod, quamdiu ea in Ecclesia viguit, fere omnia Concilia aliquid decrevere de pueris, & puellis, a parentibus monasterio oblatis, uti, inter cetera, Aurelianense V. anni 549. *can.* 19. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1447. Matisconense I. anni 581. *can.* 12. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 452. Toletanum X. anni 656. *can.* 6. *ibid. col.* 980. At, postquam ea disciplina obsolevit, ineptum plane foret, de iisdem Oblatis in Synodis verba fieri.

III. Quemadmodum porro diversitas temporum facit, ut in hodiernis Synodis nihil statuendum occurrat de impuberibus filiis, a parentibus monasterio oblatis; ita locorum diversitas efficit, ut in aliqua Synodo prudenter atque utiliter, in alia vero imprudenter & inutiliter de alio agatur, adhuc extante, Oblatorum genere. Alii quondam fuerunt, & alicubi etiam nunc sunt, monasteriorum Oblati, de quibus Mabillonius *in præfat. ad sec.* VI. *in Act. SS. Ord. S. Benedicti num.* 92. & Carolus du Cangius *in Glossar. verb. Oblati monasteriorum*; homines scilicet, qui se, suaque omnia in monasterii usus conferunt, ejusdemque monasterii Prælato ad omnia obediunt. Ejusmodi autem Oblati, qui etiam *Donati* appellantur, habitum quidem assumunt a secularibus paululum diversum, seque monasterio tradunt sub certa verborum formula, nulla tamen solemni professione se obstringunt: quocirca Religiosi vere non sunt, nec matrimonii valide contrahendi incapaces; simplex quippe castitatis votum, si quod forte in prædicta oblationis formula, quæ, pro monasteriorum diversitate, est diversa, contineatur, impedit utique matrimonium contrahendum, sed contractum non dirimit: uti ad rem ponderant Regens Tapia *in Aut. Ingressi, v. Sua, cap.* 10. *num.* 6. Covarr. *in Cap. Alma mater, part.* 2. *relect.* §. 2. *cap.* 8. Navarrus *consil.* 81. *primæ edit. num.* 15. *de Regular.* Fagnanus *in Cap. Ut privilegia, de privilegiis, num.* 30. Lezana *Oper. moral. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 8. *&* 9. ubi formulam refert, quam recitant Oblati Ordinis S. Hieronymi, Rocca *tom.* 2. *disput. jur. cap.* 140. ubi expendit formulam oblationis mulierum, sacras ingredientium ædes nuncupatas *SS. Virginis Dolorum de Urbe*, Donatus *tom.* 1. *rer. Regular. part.* 2. *tract.* 13. *de Oblatis Religiosorum quæst.* 6. *per tot.* Rota *in Romana Majoratus, & Primogenituræ de Cæsarinis* 16. *Junii* 1698. §. *Siquidem electio, coram Lancetta.*

IV. Quamvis vero prædicti Oblati Religiosi non sint, attamen si omnia bona sua, ne minima quidem eorum parte, neque quoad proprietatem, neque quoad usumfructum, sibi reservata, absque fraude, & dolo, in monasterium contulerint, & habitum aliqualiter mutaverint, censentur personæ Ecclesiasticæ, gaudentque privilegio fori, atque immunitate ab exactionibus secularibus: uti colligitur *ex Cap. Per exemptionem, de privileg. in* 6. ubi Bonifacius VIII. statuit: *Per exemptionem Ecclesiæ concessam, ipsa Ecclesia, & ipsius Monachi, vel Canonici, Clerici etiam, &*

Con-

Conversi, perpetuoque Oblati ..... intelliguntur exempti: atque ex *Clementin. 1. de decimis*, in qua Clemens V. postquam declaravit, teneri Regulares, decimas persolvere *de animalibus familiarium, & pastorum suorum*, addit: *Cæterum præmissa extendi nolumus ad animalia, quæ per Religiosorum ipsorum Donatos, seu Oblatos tenentur, dum tamen illi Religiosis eisdem cum effectu donaverint, aut obtulerint se, & sua:* quas Constitutiones recte perpendunt Fagnanus *in cit. Cap. Ut privilegia, num. 25. & seq.* & Barbosa *in eod. Cap. num. 43.* Ut vero subtrahantur etiam ab Episcopi jurisdictione, solique subdantur Prælato Regulari, non solum necesse est, ut prædictas impleant conditiones, juxta apertam decisionem Alexandri III. *in Cap. Cum & plantare, 3. de privileg. De Confratribus* (hoc nomine *Oblatos* appellat) *hoc constituimus, ut si, non se prædictis Fratribus omnimodo reddiderint, sed in proprietatibus suis omnino duxerint remanendum, propter hoc ab Episcoporum sententia nullatenus eximantur, sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos, exerceant, cum pro suis fuerint excessibus corrigendi*; verum etiam, jure novissimo Tridentini *sess. 24. cap. 11. de reform.* requiritur, ut actu Religioni inserviant, cujus sunt Oblati: secus, etiamsi ab aliis conditionibus non deficiant, Episcopali foro remanent obnoxii. Ad arcendas autem dissensiones, super prædicta Oblatorum exemptione, sæpe inter potestatem secularem, & Episcopos excitatas, accuratissimum decretum olim editum fuit a sacra Congregatione Concilii, in quo singulæ enumerantur qualitates, quibus præstare debent Oblati, ut habeantur pro personis Ecclesiasticis; atque ad istius decreti normam omnes deciduntur quæstiones, Oblatorum immunitatem spectantes. Alia præterea ab eadem sacra Congregatione emanarunt decreta, quibus definitum est, quandonam iidem Oblati etiam a foro Episcopali prorsus subtrahantur, & quandonam tam Episcopi, quam Prælati Regularis coercitioni subjaceant. Primum decretum refertur a Cohell. *ad Bullam Boni Regiminis cap. 50. num. 142.* Passerino *de hominum stat. tom. 2. quæst. 187. art. 4. num. 225.* Barbos. *cit. loc.* & fuse explicatur a laudato Fagnano. Alia decreta sunt a nobis indicata, & expensa in quadam causa *Anglonen.* sacræ Congregationi proposita 15. & 29. Januarii 1724. de qua *tom. 3. Thesaur. Resolut. pag. 5. & 11.*

V. Jam autem Episcopus diœcesim administrans, ubi plures degunt Oblati, sapienter sane enuntiata decreta in suam Synodum inseret, aut illis conformes novas promulgabit Constitutiones: at, si in diœcesi ejusmodi Oblati non reperiantur, Constitutiones ad eosdem pertinentes Synodi paginas inutiliter replerent. Idemque judicium ferendum est de Synodalibus statutis fœminas respicientibus, quæ vulgo *Beatæ, Beguinæ, Tertiariæ, & Bizochæ* appellantur: ubi enim ejusmodi fœminarum copia invenitur, prudenti certe consilio aliquid de iis, earumque vivendi ratione, in Synodo decernitur: laudabiliter quoque poterunt certæ regulæ designari, in earumdem admissione ad *Beguinarum* habitum servandæ, quæ

quæ jampridem a sacra Congregatione Concilii præscriptæ fuere, & a nobis relatæ sunt in quibusdam ex nostris Institutionibus pro Archiepiscopi munere olim Bononiæ Italico sermone editis, ac deinde in Latinum conversis, videlicet *Institut.* 29. §. *Post Moniales*, & *Institut.* 105. *in Monitis pro Mulieribus Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vitam agunt*, §. 1. Ast, ubi aut nullæ, aut raræ sunt fœminæ, quæ *Beguinarum* amplectantur institutum, nemo non videt, supervacaneum esse de illis in Synodo pertractari.

VI. A Religionum Oblatis ad Eremitas progredientes, aliud ad rem nostram appositum ab istis desumimus exemplum. Quatuor sunt Eremitarum genera: alii tria substantialia nuncupant Religionis vota in aliqua ex Religionibus a Sede Apostolica approbatis, quales sunt Eremitæ Camaldulenses, qui propterea sunt veri Religiosi: alii a votorum nexu soluti, in aliqua Congregatione degunt, ab Episcopo approbata, modumque vivendi ibidem tenent ab eodem Episcopo præscriptum; & isti, licet Religiosi vere non sint, interdum tamen, cum aliqua improprietate sermonis, *Religiosi* vocantur: alii sunt Eremitæ, qui nec Religionem professi, neque ulli adscripti Congregationi, habitum Eremiticum ab Episcopo accipiunt, ejusdemque auctoritate, alicujus Ecclesiæ addicuntur servitio: alii demum sunt, qui pro suo libito Eremiticas vestes induunt, neque ullius Ecclesiæ, legitima auctoritate, alligati servitio, solitariam vitam eligunt. Ex his quatuor Eremitarum speciebus, de quibus a nobis actum est *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 15. secunda, & tertia ordinariæ subsunt Episcopi potestati: Eremitæ vero quartæ speciei, utpote qui inter personas Ecclesiasticas non numerantur, fori privilegio non gaudent; absonum quippe videretur, ut quis, pro suo arbitrio, se a laicali eximeret jurisdictione, cui erat antea obnoxius: quemadmodum recte considerant Fermosinus *in Cap. Nullus, de foro competenti, quæst.* 15. *num.* 1. & 2. Fagnanus *ibid. num.* 63. Cortiada *decis. Catal. tom.* 3. *decis.* 137. *num.* 61. Diana *in Oper. coordinat. tom.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 174. aliique passim: licet tamen Episcopo eos compellere ad habitum dimittendum, vivendique rationem deferendam, quam propria auctoritate susceperunt. Hanc potestatem in sua Synodo exercuit Episcopus Gerundensis, prohibens, sub pœna excommunicationis, ne quis, sine Episcopi decreto, audeat Eremiticas vestes assumere, uti legitur apud Romaguer. *lib.* 3. *tit.* 15. *cap.* 1. 2. 4. & 5. Severiores etiam leges adversus eosdem Eremitas, tamquam apes sine rege, uti Doctores loquuntur, huc illuc discurrentes, tulit clar. mem. Cardinalis Portocarrero, Archiepiscopus Toletanus, in sua Toletana Synodo *lib.* 3. *tit.* 13. *constit.* 4. Nihil igitur est, quod a similibus Constitutionibus condendis alios detineat Episcopos, qui ejusdem generis vagos Eremitas in sua habent diœcesi. Jure pariter poterunt leges sancire, alios complectentes secundæ, & tertiæ speciei Eremicolas; puta edicere, se nulli in posterum veniam daturum solitarie vivendi, cujus mores sibi non fuerint antea bene per-

spe-

ſpecti, aliorumque teſtimonio comprobati: quod laudabiliter ſancitum legimus a Cardinali Carolo Barberino in ſua Synodo Farfenſi, atque a Cardinali Cybo in Synodo Oſtienſi & Veliterna, habita anno 1698. *tit.* 35. Ea ſiquidem ſolitarie vivendi ratio, adeo periculoſa eſt, ut Hieronymus *in epiſt.* 125. *ad Ruſticum monachum num.* 9. eligendam afferat a ſolis vere, & non ex parte perfectis; & Synodus Venetica anni 465. *can.* 7. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 797. ne Monachis quidem illam permittendam cenſuerit, *niſi forte probatis, poſt emeritos labores*. Multoque magis decet, ut Epiſcopus in Synodo regulas præſcribat ab Eremitis religioſe ſervandas, quod itidem a præfatis Cardinalibus diligenter præſtitum vidimus. Ex pluribus autem, quæ circumferuntur, Eremitarum regulis, optimæ ſunt, quæ habentur in Appendice ad Concilium Romanum *pag.* 257. a ſan. mem. Benedicto XIII. concinnatæ, atque in eodem Concilio *tit.* 22. *cap.* 2. ſingulis Epiſcopis propoſitæ, & commendatæ, ut ad earum normam ſuos diœceſanos Eremitas vivere cogant. Has igitur recte Epiſcopus ſuæ Synodo adjunget, earumque obſervationem, ut in eodem Concilio Romano cautum eſt, *practice promovebit*. Verum hæc, ut quilibet videt, ſolis aptantur diœceſibus, quas aliquot incolunt Eremitæ; neutiquam vero aliis, a quibus abſunt. Quamobrem qui iſtarum regimini præficiuntur Antiſtites, oleum & operam perderent, ſi vano pruritu voluminoſam conficiendi Synodum, Conſtitutiones, & Regulas in illam ingererent cuſtodiendas ab Eremitis, qui ceteroquin in nullo ſuæ diœceſis angulo exiſtunt.

VII. In aliquibus diœceſibus, uti etiam ſuperius dictum eſt, una cum Latinis, commorantur Catholici, Græci ritus, eidem Latino Epiſcopo omnes ſubjecti; cui propterea laudi adſcribetur, ſi in ſua Synodo proſcribat errores, & inſectetur abuſus, ſi qui forte in prædictos Græcos irrepſerint. Ita ſe geſſit Cardinalis de Torres, Archiepiſcopus Montis Regalis in Sicilia, qui in Diœceſana Synodo interdixit Italo-Græcis, ſuam habitantibus diœceſim, uſum *Synaxarii*, quod recitare ſolebant poſt lectionem ſextam Sabbathi ante Dominicam Sexageſimæ, eo quod in eo contineretur error, a Catholica Eccleſia jamdiu damnatus, de animabus in cœlum non recipiendis, neque ad æternas ablegandis pœnas ante diem Judicii: vetuit præterea, ne iidem recitarent Officium impii Gregorii Palamæ, Archiepiſcopi Theſſalonicenſis: cenſuraque perſtrinxit quaſdam acclamationes, quibus plaudebant eidem Palamæ, ac ſceleſtiſſimo Photio, pſeudo-Patriarchæ Conſtantinopolitano, auctori Schiſmatis Græcorum: quæ quidem Synodalia Cardinalis de Torres decreta referuntur a Joanne de Joanne *in tract. de Divinis Siculorum Officiis cap.* 11. Neque idcirco Cardinalis ordinariæ ſuæ poteſtatis limites eſt prætergreſſus; quamvis enim nequeat Epiſcopus quæſtiones definire ad Fidei doctrinam pertinentes, non tamen prohibetur, ne aut in Synodo, aut extra Synodum, cavendos jubeat errores, jam ab Eccleſia proſcriptos, quod colligitur *ex Cap. Ad*

abo-

abolendam, *de hæreticis*, notatque Gonzalez *in Cap. Vestra*, *num.* 3. *de locato*, *& conducto*. Commendandi igitur erunt etiam alii similium Ecclesiarum Præsules, si suam curam & studium impendant, ut Græcorum, quibus præsunt, præcidant errores, depravatosque mores corrigant. At, ubi nulli sunt homines Græci ritus, videretur aerem verberare Episcopus, qui in sua Synodo de illis sana doctrina informandis se valde solicitum ostentaret. Sed de Græcorum erroribus, deque his, quæ præstare debent Episcopi Latini, ut Græcos homines, in suis diœcesibus degentes, ab illis immunes servare valeant, alibi fusius agemus.

CAPUT QUARTUM.

Aliis exemplis demonstratur, non omnes Constitutiones omni Synodo æque congruere: ubi multa de Judæis degentibus in terris Christianorum.

A Multis Christiani orbis regionibus, uti in Hispania, & Lusitania, Judæi coguntur perpetuo exulare; in aliis autem libere habitare permittuntur. Ab omni temporali ditione Romanæ Ecclesiæ jussi sunt abesse excepta Roma, & Ancona, per Constitutionem 110. S. Pii V. quæ incipit *Hebræorum*, *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 57. Et quamquam Sixtus V. per alias litteras in forma Brevis, datas die 22. Octobris 1586. inter cetera privilegia Hebræis concessa, potestatem eisdem fecerit domicilium figendi in quolibet loco, temporali Ecclesiæ dominio subjecto; hæ tamen Sixti V. litteræ revocatæ postea fuere a Clemente VIII. Constitutione 19. quæ incipit *Cæca & obdurata*, qua iterum Hebræi expulsi sunt e terris Ecclesiæ, exceptis dumtaxat Roma, Ancona, & Avenione. Cumque sub eodem Clemente VIII. ad Ecclesiam Romanam devolutus fuerit Ducatus Ferrariensis, & subinde sub Urbano VIII. Ducatus Urbinatensis, venia data est Hebræis domicilium retinendi, quod antea habebant, in aliquot istorum Principatuum locis.

II. Quibus præmissis, facile erit cuilibet dijudicare, quibusnam locis statuta conveniant, certum Christianis præfinientia modum cum Hebræis conversandi: illis quippe in regionibus, in quibus Hebræi stabilem sedem habent, omnino expedit, ut Episcopi in suis Synodis nimiam coerceant Christianorum cum illis consuetudinem, jurisque communis sanctiones, summorumque Pontificum instaurent huc respicientia decreta, quæ, ad eorumdem Episcoporum commodum, conglomerata proferimus. *In Cap. Judæi*, 5. *de Judæis*, prohibentur Christiani cum Hebræis cohabitare, & contravenientes subjiciuntur excommunicationi. Quo vero exactius huic præcepto fieret satis, atque nimia evitaretur familiaritas Christianorum cum protervis Hebræis, quam omnes antiqui Ecclesiæ canones detestantur, præcipue canon 50. Concilii Illiberitani *tom.* 1. Collectionis Hardui-

ni

ni *col.* 255. canon 40. Concilii Agathensis *tom.* 2. Collectionis ejusdem *col.* 1002. canon 15. Concilii Epaonensis *ibid. col.* 1049. canon 15. Concilii Matisconensis I. *tom.* 3. ejusdem Collectionis *col.* 453. jussit Paulus IV. in sua Constitutione 4. §. 1. *tom.* 4. *part.* 1. *Bullar. pag.* 321. ut in locis ditionis Ecclesiasticæ, in quibus degere permittuntur Judæi, habitare debeant in loco separato, & clauso, atque a Christianorum ædibus penitus sejuncto. Ne vero cum Christianis confundantur, decrevit Innocentius III. *in Cap. In nonnullis*, 15. *de Judæis*, ut in qualibet Christianorum provincia habitum deferant a Christianis diversum. In cujus decreti executionem Concilium Ravennatense II. anni 1311. *rub.* 23. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1370. Judæos portare statuit *in pannis superioribus certum signum, scilicet rotam panni crocei coloris; & mulieres eorum in capite*. Eodemque fere signo eosdem a Christianis distingui, voluere Patres Concilii Albiensis, anni 1254. *can.* 65. *tom. cit.* ejusdem Collectionis *col.* 468. Nemausensis anni 1284. *tit. de perfidis Judæis, ibid. col.* 936. & Avenionensis anni 1326. *can.* 57. *ibid. col.* 1514. Paulus vero IV. in laudata Constitutione §. 3. ab Hebræis masculis semper deferendum constituit *biretum glauci coloris, a fœminis vero aliud signum patens, ita ut nullo modo celari, aut abscondi possit:* & licet ab istius signi delatione Pius IV. in Constitutione 57. *tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 105. iter facientes absolverit Hebræos, ejus tamen Constitutio rescissa fuit a S. Pio V. in sua Constitutione 10. §. 6. *tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 286. atque a Clemente VIII. in citata Constitutione 19. Ne porro Judæi publicis præficiantur officiis, vetitum est ab Innocentio III. *in Cap. Cum sit*, 16. atque a Gregorio IX. *in Cap. Ex speciali*, 18. *de Judæis*. Ne iidem fiscalia, ac Vectigalia conducant, atque a Christianis exigant, interdictum jam fuerat a Synodo Regiaticina anni 850. *can.* 20. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 30. iterumque sancitum a Gregorio IX. *cit. loc.* Ne ad suos lactandos filios Christianas nutrices adhibeant, cautum est in *cit. Cap.* 8. & *Cap.* 13. *de Judæis*, atque a Gregorio XIII. in sua Constitutione 131. §. 11. *tom.* 4. *part.* 5. *Bullar. pag.* 6. Christianis autem non licere, aut accepta mercede servitium suum Judæis assidue impendere, habetur *in cit. Cap.* 5. 8. & 13. *de Judæis;* aut, ad suas curandas infirmitates, Judæum Medicum arcessere, liquet ex citata Constitutione 4. Pauli IV. Constitutione 129. Gregorii XIII. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.* 1. quin immo a Synodo quinisexta *can.* 11. relato a Gratiano *quæst.* 1. 18. *Can.* 13. anathemate percelluntur laici, & depositionis pœna decernitur in Clericos, qui ad suam sive tuendam, sive recuperandam valetudinem, Judæi Medici opera utuntur. Aliæ plurimæ Ecclesiæ sanctiones, hanc materiam spectantes, congestæ sunt a Cardinali Sanctorio *in suo Rituali Sacramentorum tit. de Infidelium conversione procuranda:* quibus addenda est Constitutio Clementis XI. incipiens *Propagandæ*, *in ordine* 61. *tom.* 10. *Bullar. nov. pag.* 64. ubi prospicitur indemnitati Hebræorum Chri-

Christi Fidem complectentium, caveturque, ne bonis priventur, quæ antea possidebant, neque excludantur a successione ad parentum hæreditatem. In iis itaque dicecesibus, in quibus licet Hebræis impune commorari, licebit etiam Episcopo prædictas Constitutiones, ne e Fidelium memoria excidant, renovare. Legere etiam idem poterit nostram Epistolam die 28. Februarii 1747. datam ad Archiepiscopum Tarsensem, nostrum in Urbe Vicesgerentem, in qua ex communi Theologorum doctrina probavimus, Hebræorum infantes baptizandos non esse, invitis parentibus, nisi eæ occurrant peculiares circumstantiæ, quas recenset S. Thomas 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 12. *&* 3. *part. quæst.* 68. *art.* 10. eaque occasione, non pauca allegavimus sacrarum Urbis Congregationum decreta ad eamdem rem pertinentia, e quibus excerpere poterit Episcopus, suæque Synodo attexere, quæ opportuna judicaverit ad suum edocendum gregem, si quem habeat Hebræis permixtum. Hæc Epistola inserta est *in tom.* 2. *Bullarii nostri num.* 28. Aliam quoque Epistolam encyclicam ad Primatem, Archiepiscopos, & Episcopos Poloniæ conscripsimus, datam die 14. Junii 1751. in qua pleraque indicavimus, quæ vetita sunt Hebræis commorantibus in Christianorum regionibus. Eodemque anno sub die 15. Decembris, aliam dedimus Epistolam ad Præsulem Petrum Hieronymum Guglielmi, Romanæ Inquisitionis Assessorem, de baptizandis Hebræorum infantibus: quæ Epistolæ, separatim tunc editæ, mox impressæ sunt *ejusdem Bullarii nostri tom.* 3. *num.* 49. *&* 54.

III. Verum, quod plus negotii interdum facessit Episcopis, est matrimonium ab Hebræis in Infidelitate contractum, & consummatum, de quo disputatur, an, & quando, per conversionem alterutrius conjugis ad Christianam Fidem, dirimatur. Certum est, Infidelium conjugium, ex privilegio in Fidei favorem a Christo Domino concesso, & per Apostolum Paulum 1. *ad Corint. cap.* 7. promulgato, dissolvi, cum conjugum alter Christianam Fidem amplectitur, renuente altero, in sua Infidelitate obdurato, cohabitare cum converso, aut cohabitare quidem volente, sed non sine contumelia Creatoris, hoc est non sine periculo subversionis conjugis Fidelis, vel non sine execratione sanctissimi nominis Christi, & Christianæ religionis despicientia. Ex hoc vero fit, integrum non esse conjugi converso transire ad alia vota, prius quam Infidelis interpellatus, aut absolute recusaverit cum eo cohabitare, aut animum sibi esse ostenderit, cum illo quidem cohabitandi, sed non sine Creatoris contumelia; uti colligitur ex celeberrima Decretali Innocentii III. *in Cap. Quanto, de divortiis*, notantque Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 74. *num.* 12. Salmanticenses *tom.* 2. *tract.* 9. *de matrim. cap.* 4. *num.* 48. Cardinalis de Lauræa *de matrim. disp.* 16. *num.* 198. Clericatus *de Sacram. matrim. decis.* 11. *num.* 24. At quandoque evenit, conjugem Infidelem in longinquas abiisse regiones, aut ita latitare, ut interpellari nequeat; & tunc dubitatur, an, interpellatione omissa, fas sit converso alias inire nuptias. Affirmant plo-

plerique, quibus adstipulantur Sanchez *cit. loc. num.* 14. Genuensis *in prax. Cur. Archiep. Neapolit. cap.* 27. *num.* 20. Riccius *in prax. part.* 1. *resolut.* 241. Alii exadverso, inter quos Pontius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 48. *num.* 22. in eo rerum statu necessariam putant dispensationem summi Pontificis, cujus est declarare, in quibusnam circumstantiis desinat obligare præceptum Divinum, quo prædicta interpellatio, ante rescissionem matrimonii, videtur injuncta: atque huic posteriori sententiæ in quadam causa *Florentina*, discussa 17. Januarii 1722. adhæsit sacra Congregatio Concilii, cujus judicio nos omnia subjecimus rationum momenta, quæ a dissidentibus inter se Doctoribus in utramque partem afferuntur, uti legere est *tom.* 2. *Thesaur. Resolut. pag.* 117. *& seq.* Nec Sedes Apostolica difficilem se præbet eam petentibus dispensationem, quam urgens causa suadet concedendam: etenim, sicuti in præfata causa *Florentina* animadvertimus, Gregorius XIII. locorum Ordinariis, Parochis, & Presbyteris Missionariis Societatis Jesu, in Angola, Æthiopia, & Brasilia degentibus, potestatem fecit dispensandi cum quolibet conjuge, qui Christianæ religioni nomen dedit, ut novum possit matrimonium inire, omissa interpellatione alterius conjugis Infidelis, quem constat legitime interpellari non posse; & nos ipsi, ad Petri Cathedram evecti, facultatem concessimus Apostolico Nuntio, Venetiis commoranti, ut in simili rerum eventu possit ab ejusdem interpellationis onere relevare conjuges conversos, existentes in loco pio Cathecumenorum ejusdem civitatis Venetiarum: quod habetur *in Constit.* 3. *nostri Bullarii tom.* 1.

IV. Sed alia hinc oritur controversia de temporis momento, quo rescindatur fœdus connubii, de quo est sermo. Plerique Doctores sentiunt, interpellato conjuge Infideli, eoque aut expresse abnuente legitime cohabitare cum Fideli, aut intra terminum, sibi in interpellatione præfixum, nihil respondente, dissolutum statim censeri vinculum conjugii, quo erant ambo constricti. Alii arbitrantur, tunc primum dirimi, cum conjux conversus alteras nuptias contrahit. Ab istius autem controversiæ decisione, alterius pendet enodatio difficultatis, de qua non semel contigit in Ecclesiasticis foris disputari. Fingite, Titium Hebræum Christianam Fidem amplecti: postquam fuit Baptismate ablutus, uxorem suam Næviam, quam in Judaismo pertinacem reliquit, interpellet, an velit secum cohabitare sine Creatoris contumelia: Nævia aut expresse renuat, aut intra præfinitum sibi temporis intervallum nihil respondeat: aliud deinde matrimonium cum Hebræo viro contrahat Nævia, Titius autem Christianus cælibem statum eligat: fingite rursus, post aliquot annos, Næviam, cum suo secundo viro, ad Christianam Fidem converti, colente adhuc Titio cælibatum: gravis statim excitatur quæstio, an Nævia redire debeat ad Titium suum primum virum, an potius permanere cum secundo. Hujus autem quæstionis decisio ab alia pendet, quam antea proponebamus: etenim, si matrimonium Titii cum Nævia rescissum fuit, statim ac Nævia in-

interpellata renuit cum Titio legitime cohabitare, uti opinantur Doctores primæ sententiæ; valide profecto potuit eadem Nævia alteri se copulare viro, cum quo propterea perseverare debet, etiam cum ambo Christianorum sacris sunt initiati: at, si matrimonium, in Infidelitate contractum, tunc solum dissolvitur, quando conjux conversus aliud conjugium init, uti existimant Doctores secundæ sententiæ, cum Titius, in casu, aliam non duxerit uxorem, illegitimum certe fuit novum matrimonium a Nævia, nondum a priori vinculo soluta, contractum; atque idcirco, cum Christianam Fidem amplectitur, tenetur ad primum virum redire. Verum, cum res contigerit Florentiæ anno 1726. & de ea disceptaretur in sacra Congregatione Concili, nos, pro nostro, quod tunc gerebamus, Secretarii munere, dissertationem elucubravimus, qua luculenter ostendimus, ex enuntiatis sententiis posteriorem esse tam inter antiquos, quam inter recentiores Theologos, & Canonistas, fere communiter receptam: ex quo conclusimus, virum Hebræum, de quo res erat, quique cum secunda uxore, quam, juxta præmonstratum casum, duxerat, Baptismum petebat, post illud susceptum teneri redire ad primam, jampridem Christianam factam, & adhuc perseverantem innuptam: & sacra Congregatio ne latum quidem unguem a nostra sententia recessit, eoque libentius eam est amplexata, quod, nobis pariter suggerentibus, compererit, ita consentientibus Theologis in consilium adhibitis, fuisse ab eadem definitum anno 1679. & 1680. in simili casu, qui Florentiæ quoque evenerat: quæ omnia legenda sunt *in Thesaur. Resol. tom. 3. pag. 346. & 352. ac seq.*

V. Alter ejusdem causæ articulus, sacræ Congregationis discussioni tunc quoque propositus, indecisus remansit. Quærebatur itidem, an saltem jus esset summo Pontifici, primum matrimonium, in Infidelitate contractum, & consummatum, suprema sua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugi, tardius ad Fidem converso, ut, in prædictis rerum circumstantiis, posset cum secunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longe utique graviori, quæstione fuit a nobis exarata dissertatio, quæ extat *tom. 4. cit. Thesaur. Resolut. pag. 30. & seq.* in qua plures allegavimus Doctores, hanc potestatem Pontifici asserentes, simulque contendentes, eam re ipsa exercuisse S. Pium V. & Gregorium XIII. sicut in citata dissertatione fuse habetur: sed sacra Congregatio satius duxit, a sententia ferenda se abstinere; quoniam, etiam data Pontifici potestate rescindendi prius vinculum conjugii in Infidelitate contracti, nihilominus, quod nos sacræ Congregationi insinuare non prætermisimus, merito dubitabatur, num eæ adessent gravissimæ causæ, quæ necessariæ sunt, ut per Apostolicam dispensationem dirimatur.

VI. Itaque Episcopus diœcesi præsidens, in qua, ob admixtionem Christianorum cum Hebræis, interdum casus occurrant, de quibus disseruimus, utiliter de iisdem sermonem instituet in sua Synodo. Salubriter in ea formam inseret interpellationis a conjuge converso, alteri faciendæ,

in

in sua persistenti perfidia, quam formulam integram refert Clericatus *cit. loc.* Prudenter denique suis Parochis doctrinam tradet a sacra Congregatione Concilii approbatam, secundum quam dijudicare debeant, an, & quando, per conversionem alerutrius conjugis ad Christianam Fidem, alter in Infidelitate relictus libertatem nanciscatur a vinculo matrimonii, quo erat obstrictus. Severe autem prohibebit, ne maritus Hebræus, ad Fidem conversus, mittat ad uxorem in sua persistentem Infidelitate libellum repudii, juxta ritum Judaicum, ut hac ratione det illi libertatem transeundi ad alia vota. Hunc enim detestabilem abusum, Judaica utique superstitione infectum, nos proscripsimus nostra Constitutione, quæ incipit *Apostolici ministerii*, edita die 16. Septembris 1747. estque 38. *in ordine Bullarii nostri tom.* 2. Frustra vero, & incassum hæc constituerentur, aut pertractarentur in Synodo diœcesis, a qua Hebræi coguntur perpetuo exulare, nec proinde unquam in ea casus eveniunt, de quibus hactenus.

CAPUT QUINTUM.

Quæ in præcedenti capite dicta sunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum Hæreticis in Divinis, atque adeo etiam Matrimonii Catholicorum cum Hæreticis.

QUantum Ecclesia abominata fuerit Catholicorum cum hæreticis consortia, plane liquet ex epistola secunda Apostoli Joannis, in qua *vers.* 10. & 11. discipulos suos in hunc modum admonuit: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis: qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis*:, & insuper ex epistola Apostoli Pauli ad Titum *cap.* 3. *vers.* 10. *Hæreticum hominem, post unam, & secundam correptionem, devita*. Quocirca idem Apostolus Joannes, ut ceteris suo præiret exemplo, noluit cum Cerintho hæretico in eodem balneo lavari, sed dixit ad collegas: *Fugiamus ocius, ne balneum, in quo est Cerinthus veritatis adversarius, extemplo corruat*: uti Irenæus, Hieronymus, atque Epiphanius testantur. Suique Magistri exemplo edoctus S. Polycarpus, Smyrnensis Episcopus, obvium, & salutantem Marcionem, nec resalutare ausus, reposuit: *Cognosco primogenitum diaboli*. Hujus autem disciplinæ adeo tenax fuit magnus Antonius, ut de eo scribat Athanasius *in Vita num.* 68. *tom.* 1. *part.* 2. *Oper. pag.* 847. *Cum Meletianis schismaticis nunquam communicavit, compertam habens eorum ab initio malitiam atque defectionem. Nec cum Manichæis unquam, aut aliis quibuslibet hæreticis amica collocutus est, nisi admonendi causa, ut mutata sententia piam sectarentur Fidem, ratus, eorum amicitiam & colloquia, animi damnum atque perniciem esse; quod item alios monebat*. Eamdem prohibitionem instaurarunt innumeri Ecclesiæ Canones,

 sed

ſed potiſſimum inſtitere ne Catholici cum hæreticis communicarent in rebus ſacris, neve eorumdem frequentarent conventus. Inter Apoſtolicos Canones xlv. *al.* xxxvII. ſtatuit: *Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, qui cum hæreticis oraverit tantummodo, communione privetur*: & lxv. *al.* lxIv. *vel* lvII. *Si quis Clericus, aut laicus, ingreſſus fuerit in ſynagogam Judæorum, vel hæreticorum, ad orandum, deponatur, & ſegregetur*. Similem in modum Synodus Laodicena *canon.* 9. ex verſione Dionyſii Exigui, *tom.* I. Collectionis Harduini *col.* 781. decrevit. *Quod non permittantur Eccleſiaſtici ad hæreticorum cœmeteria, vel ad ea, quæ ab eis martyria appellantur, orationis cauſa, vel ſanitatis, accedere: ſed hujuſmodi, ſi Fideles fuerint, certo tempore communione privari*: & rurſus *canon.* 33. *col.* 788. *Quod non oporteat cum hæreticis, aut ſchiſmaticis pariter orare*. Et Concilium Carthaginienſe IV. *canon.* 72. *tom.* I. Collectionis Harduini *col.* 983. quem laudat Auguſtinus in ſermone ad populum Cæſarienſem, ait: *Cum hæreticis nec orandum, nec pſallendum*. Hinc Cyrillus Hieroſolymitanus *catech.* IV. *num.* 37. *in fin.* Cathecumenum ſuum præcipue odiſſe jubet omnia perfidorum hæreticorum conventicula; idemque monent ceteri Patres, quos adducit Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad can. Concil. tom.* 4. *edit. Bruxellen. pag.* 129. *& ſeq.*

II. Et nihilominus ea eſt miſera noſtrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in quibus hæreſes aut dominantur, aut graſſantur impune, duram Catholici ſubeant neceſſitatem cum hæreticis converſandi, & familiariter agendi. Quamvis autem per Canonem Concilii Conſtantienſis a Martino V. approbatum, qui incipit *Ad evitanda*, quique in ſuo ſemper vigore permanſit, non obſtantibus contrariis ſubſequentibus Conſtitutionibus Conciliorum Baſilæenſis, & Lateranenſis, nonnihil relaxata fuerit diſciplina in eo, quod pertinet ad converſandum, atque etiam in Divinis communicandum cum hæreticis, qui tolerantur, & expreſſe denunciati non ſunt tamquam vitandi, ut fuſe probat Cabaſſut. *in Theoria & Praxi Juris Canon. lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 3. *& ſeq.* non idcirco tamen arbitrari debent Catholici, fas ſibi eſſe, indiſtincte cum hæreticis, quamvis non denunciatis, in rebus ſacris & Divinis communicare: ſiquidem Paulus V. poſt maturam rei diſcuſſionem, neutiquam licere definivit Catholicis Regni Angliæ, hæreticorum templa adire, ritibuſque intereſſe, quos inibi exercent, uti legere eſt in duobus decretis, ab eodem Pontifice editis, uno ſcilicet anni 1606. altero anni 1607. quæ referuntur a Cardinali de Lauræa *in* 3. *ſent. part.* 2. *tom.* 3. *diſp.* 11. *art.* 9. §. 4. *num.* 292. Haud equidem ignoramus, non deeſſe Theologos, ab omni culpa abſolventes Catholicos, qui cum hæreticis, & ſchiſmaticis, nominatim non denunciatis, communicant in Divinis, atque etiam Sacramenta ab iiſdem recipiunt, dummodo hæ ſimul concurrant rerum circumſtantiæ: primo ſcilicet, ut ad prædictam communicationem Catholicos adigat graviſſima, & urgentiſſima cauſa: ſecundo, ut hæretici, aut ſchiſma-

matici, a quibus Sacramenta exposcunt, sint valide ordinati, ut Sacra administrent ritu Catholico, absque ulla admixtione ritus damnati: tertio, ut communicatio cum iisdem in Divinis, non sit externa protestatio falsi dogmatis, qualis erat ingressus in Protestantium ecclesias, cum Catholicis Angliæ illum inhibuit Paulus V. ideo quippe Regis edicta omnes adire jusserant hæreticorum templa, ut tali pacto se cum Protestantibus sentire faterentur: quarto demum, ut Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis nulli scandalum ingerat. Verum in primis prædicta Theologorum sententia suos habet adversarios, neque ab omnibus admittitur tamquam in praxi secura: deinde, ea etiam admissa, cum omnes enumeratæ circumstantiæ, simul & conjunctim adesse debeant, ut Catholicorum cum heterodoxis in rebus sacris societas omni vacet culpa, quemadmodum docent Sylvius *in 3. part. S. Thomæ tom. 4. quæst. 64. art. 6. quæsit. 3. conclus.* 3. Cardinalis de Lugo *de Fide disp. 22. sect. 1. num.* 11. Thomas a Jesu *tract. de omnium gentium salute procuranda lib. 8. part. 2. §. 4. vers. Sed major est difficultas pag.* 556. Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide cap.* 18. *num.* 30. *& seq.* Cardinalis Gottus *in 2. 2. S. Thomæ quæst. 4. dub. 6. §. 3. num. 2. & quæst. 3. de Infidelibus comparate ad Fideles dub. 3. §. 2.* idcirco fere impossibile est usuvenire, ut a flagitio excusari valeant Catholici, se se in rebus sacris cum hæreticis, vel schismaticis admiscentes. Quamobrem sacræ Urbis Congregationes, sancti Officii videlicet, & de Propaganda Fide, illicitam semper reputarunt communicationem, de qua est sermo, doctamque concinnarunt instructionem, nobis in minoribus tunc degentibus qualemcumque nostram operam navantibus, ad Missionarios, cum opus fuerit, transmittendam, ubi rationes expenduntur, propter quas vix unquam accidere potest, ut in praxi sit innoxia Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis.

III. In Divinis porro cum hæreticis communicant Catholici, qui cum iisdem se se matrimonio jungere non dubitant: etenim, cum matrimonium unum sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis, a Christo Domino institutis, idem est matrimonium cum hæretico contrahere, ac unum idemque Sacramentum una cum eodem vel conficere, si nimirum ipsimet contrahentes sint talis Sacramenti Ministri, quod magis communiter opinantur Scholastici, vel saltem percipere, si scilicet, quod alii præsertim ex recentioribus Theologis autumant, illius minister sit solus Sacerdos. Utrumque autem & illicitum, & sacrilegum esse, nemo dubitat. Quare Ecclesia iisdem fere legibus, quibus Christianis interdixit, ne connubia inirent cum Infidelibus, Catholicos pariter a sacrilegis nuptiis, cum hæreticis contrahendis, deterruit. Concilium Laodicenum *can.* 10. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 784. ait: *Quod non oporteat indifferenter Ecclesiastico fœdere nuptiarum hæreticis suos filios, filiasque conjungere.* Agathense *can.* 67. relato a Gratiano *caus.* 28. *quæst.* 1. *Can.* 16. *Non oportet cum hominibus hæreti-*

cis miscere connubia, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros, & Catholicos. Concilium Chalcedonense *can.* 14. Lectoribus, & Cantoribus, inter inferiores Clericos, interdicit *Haeretico, vel Pagano, vel Judaeo se conjungere, nisi forte promittat se ad orthodoxam fidem persona orthodoxae copulanda transferre*. Hasce vero sanctiones roboravit Bonifacius VIII. *in Cap. Decrevit, de haereticis, in 6.* ubi dote privandam statuit mulierem, quae scienter viro haeretico nupserit. Iis igitur in provinciis, in quibus ejusmodi conjugia, non sine sacrorum Canonum contemptu, passim celebrantur, debet Episcopus, in sua praesertim Synodo, ab illis in propriarum animarum perniciem contrahendis Catholicos absterrere: quod nos faciendum ediximus *in nostra Constitutione* 34. §. 3. *nostri Bullar. tom.* 1. Praecipue quoque Episcopalis muneris partes erunt, maxima Catholicis denunciare pericula, quae tam ipsis, quam nasciturae soboli ex praefatis imminent nuptiis; quae propterea cohonestari nequeunt obtentu solius consuetudinis (verius corruptelam dicerent), nisi ea amoveantur pericula, quod tamen vix evenire posse, recte notant Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 14. *num.* 2. Pirhing *ad tit. de sponsal. & matrim. num.* 166. Reiffenstuel *ibid. num.* 360. Engel *ad tit. de matrim. contract. contra interdict. Eccles.* §. 2. *num* 2. Gobat *Theolog. experim. tract.* 9. *casu* 11. *num.* 216. Nicolaus Serarius *in opusc. de Catholicorum cum haereticis matrimoniis*, Van-Espen *Jur. Eccles. part.* 2. *tit.* 13. *cap.* 8. *num.* 9. aliique passim.

IV. Diximus autem, vix evenire posse, ut a connubiis Catholicorum cum haereticis ea amoveantur pericula, quae ipsis plerumque conjuncta esse solent; verum non id omnino impossibile esse pronunciavimus. Tales enim re ipsa concurrere possunt circumstantiae, quae cum ab eo, qui facultatem dispensandi habet, expensae fuerint, aditum aperiant concessioni legitimae dispensationis, cujus vi matrimonium inter partes, haereticam unam, alteramque Catholicam, licitum reddatur, ut alibi demonstrabimus. Quare in iis locis, atque regionibus, ubi hujusmodi matrimonia aliquando sic contrahi permittuntur, expedit omnino, ut Episcopus, ad tuendum Ecclesiae decorem, ritus in eorumdem connubiorum celebratione servandos opportune prudenterque praescribat.

V. Putant aliqui, & fidenter docent, hujusmodi matrimonia a Sacerdote benedicenda esse. Ita censet Theophylus Raynaudus in libro, cui titulus *Heteroclita Spiritualia*, *Operum tom.* 16. *pag.* 182. *num.* 24. *& seq.* Sed rectius judicat Pontius *de Sacram. Matrim.* in Appendice *de Matrimonio Catholici cum haeretico cap.* 9. admonens, hujusmodi matrimoniis Sacerdotalem benedictionem impendendam non esse, neque Missam in praesentia haeretici celebrari debere, nec matrimonium ipsum intra Ecclesiae ambitum contrahi; quoniam nihil horum ad illius validitatem intervenire necesse est. In Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *de Matrimonio tom.* 3. *lib.* 1. *collat.* 2. §. 5. exhibetur ritus, quo celebratae fuerunt

nu-

nuptiæ inter Henrichetam e Regio Francorum sanguine Principem, & Carolum I. Magnæ Britanniæ Regem, quibus Apostolicam dispensationem Urbanus Papa VIII. in eum finem concesserat: quæ nuptiæ descriptæ habentur etiam in Historia, seu Commentario, cui titulus *Mercurius Gallicus*, *tom.* 2. *pag.* 359. Narrant itaque, matrimonium inter prædictam Catholicam Principem, & hæretici Regis Procuratorem, extra Ecclesiam contractum fuisse ad limina Ecclesiæ Metropolitanæ Parisiensis coram Cardinale magno Franciæ Eleemosynario, a quo tamen benedictio nuptialis data non fuit: deinde Britannici Regis Procuratorem novam nuptam deduxisse usque ad ingressum Chori: ibi vero a prædicto Cardinale celebratam solemni ritu fuisse Missam, adstantibus Rege, & Regina Franciæ, & nova Magnæ Britanniæ Regina, ac universa Regia Familia: sed prædictum Regis Angliæ Procuratorem, quamvis ipse Catholicus esset, cum personam gereret Principis Anglicanæ sectæ addicti, in proximum Archiepiscopi Palatium interim secessisse, donec Missa terminaretur, qua demum expleta, ad reducendam ab Ecclesia Reginam accessit. Honoratus Tournely *in Prælectionibus Theolog. de Sacram. Matrim. pag.* 106. juxta editionem Parisiensem, narrat, expresse vetitum fuisse a Clemente VIII. ne hujusmodi matrimoniis Benedictio impenderetur; Gallicanum vero Clerum anno 1670. suas ad Christianissimum Regem preces detulisse, ut eorum importunitatem cohibere curaret, qui Parochos ad benedicendas hujusmodi nuptias compellere sæpe tentabant; aliaque ad rem hanc pertinentia subjungit *ibidem pag.* 108.

CAPUT SEXTUM.

De iis, quæ provisa sunt super matrimoniis initis, atque ineundis in Hollandia, & in regionibus fœderatorum ordinum dominio in Belgio subjectis; quæ scilicet in Synodis earum regionum, non autem in aliis, inseri & manifestari convenit.

SOlemne judicium de his rebus actum, quas in præsenti capite tractandas suscipimus, promulgatum fuit die 4. Novembris anni 1741. edita Declaratione & Instructione, quæ in Bullario nostro extat *tom.* 1. *num.* 34. & diligentiæ ea occasione adhibitæ, in volumine foliorum Congregationis Concilii anni 1741. in lucem evulgatæ fuerunt. Quia tamen facillime evenire potest, ut hujusmodi rerum notitia nequaquam ad omnes perveniat, nos, qui hanc curam assumpsimus, ut quædam hic indicaremus, quæ laudabiliter inseri possunt in Synodis ab iis Episcopis, ad quos pertinent, id quod ab aliis, ad quorum curam illa non spectant, minus laudabiliter fieret; cum in hoc rerum genere ea matrimonia merito recensenda putemus, quæ in Hollandia, aliisque Belgii regionibus, Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, ineuntur, sine Parochi præsentia, in-

inter partes hæreticas, vel alteram hæreticam, alteram vero Catholicam: ideo quiquid ad eamdem materiam pertinet, summatim in hoc capite inserendum suscipimus.

II. Cum sacri Tridentini Concilii acta atque decreta a Summo Pontifice Pio IV. die 26. Januarii anno 1564. confirmata fuissent, nulla interposita mora, Philippus II. Hispaniarum Rex Catholicus, Concilium ipsum per omnia Regna, ceterasque dominio suo subjectas regiones promulgandum mandavit, ejusque decretorum promptam ubique observantiam edixit. Qua in re in Hispaniis quidem mira facilitate Regiis jussis obtemperatum est. Cum autem ejusdem Philippi dominio Belgium quoque subjectum esset, illisque regionibus Margarita Parmensis Ducissa Gubernatricis munere præsideret; hæc verita, ne Concilii publicatio gravem aliquem motum excitaret in iis provinciis, quæ contra Hispanorum regimen jampridem tumultuari cœperant, ex sententia etiam Episcoporum, & Magistratuum, qui omnino supersedendum censebant a promulgatione Concilii, pro ea in aliud tempus differenda ad Philippum conscripsit: a quo tamen responsum eidem mandatumque est, ut, omnibus posthabitis, Concilium publicaretur: id quod ab ipsa prompte adimpletum est. Ita Belgicarum rerum Scriptores testantur, videlicet Cardinalis Bentivolus, Famianus Strada, Nicolaus Burgundus, Joannes Meursius, Emmanuel de Meteren. Et sane Provincialia duo extant Concilia, alterum a Maximiliano a Bergis Archiepiscopo Cameracensi anno 1565. alterum ab Archiepiscopo Mechliniensi anno 1570. celebratum, quæ legi possunt *tom.* 10. Collectionis Harduini, in quibus, secundum Tridentini Concilii decretum, irrita declarantur ea matrimonia, quæ sine Parochi, & duorum testium præsentia celebrari contingat; adeo ut valde probabile ac verisimile fiat, Concilii decretum *de Reformatione Matrimonii*, in Belgio & regionibus Fœderatis publicatum observatumque fuisse, antequam res in apertam rebellionem erumperent, quod anno 1572. factum est. Ad cujus rei comprobationem facit etiam relatio quædam Præsulis de Turre Archiepiscopi Ephesini, olim in Fœderatis Belgii provinciis Vicarii Apostolici; in qua Religionis statum in Hollandia exponens, anno 1656. ad Pontificem Alexandrum VII. scripsit, Concilium Tridentinum fuisse in iis locis & præceptum & promulgatum, ejusque decreta in praxim deducta, antequam fera pessima hæresis omnia illuc devoratum venisset. Relatio hæc impressa habetur *in Historia Ecclesiæ Ultrajectinæ* Pauli Hoynck *in Appendice pag.* 95.

III. Cum igitur eo tempore, quo Tridentini Concilii leges vim suam habere cœperunt, Fœderatæ provinciæ, non hæreticorum, sed Principis Catholici dominio subjectæ essent, cumque decretum, de quo agitur, in eisdem promulgatum fuerit; id gravi controversiæ viam aperuit, num scilicet, mutato earum regionum temporali dominio, iisque a Catholici Regis ditione in hæreticorum Principum potestatem translatis, matrimonia,

nia, quæ ibi fierent inter partes vel utramque hæreticam, vel alteram Catholicam, & alteram hæreticam, sine Catholici Parochi, & duorum testium præsentia, nulla & irrita censeri deberent, veluti facta contra Tridentini Concilii dispositionem, an vero valida, utpote sub ejusdem Concilii censura minime comprehensa.

IV. Hic, quod in omnibus quæstionibus usuvenire solet, in duas classes divisi Auctores fuerunt: alii enim tam ex Theologis, quam ex Canonistis, pro nullitate; alii vero pro validitate steterunt. Cum autem in Romanæ Curiæ Tribunalibus, & Cardinalium Congregationibus, occasione quarumdam causarum matrimonialium, super hoc quæstionis capite deliberatum esset; negari nequit, illis ut plurimum magis arrisisse priorem opinionem, quæ eorum matrimoniorum nullitatem tuetur. Nos quidem, cum plurium annorum spatio, antequam ad majores dignitates ascenderemus, munera tum Secretarii Congregationis Concilii Tridentini interpretis, tum Doctoris in Decretis in Pœnitentiariæ Apostolicæ Officio, tum etiam Consultoris supremæ Inquisitionis, exercuerimus, memoratarum causarum discussioni interfuimus; sed nunquam opinioni illi acquiescere potuimus, per quam prædicta matrimonia nulla judicantur. Quare nobis continenter in votis erat, ut aliqua se opportunitas offerret, in qua generalis regula & lex pro eorumdem matrimoniorum aut nullitate, aut validitate statueretur; quoniam anteacto tempore nonnisi particularia decreta in hac, vel illa causa, condita erant, quæ ne inter se quidem conformia semper fuerant, propter varietatem circumstantiarum, quæ modo in una facti specie aderant, modo in altera desiderabantur.

V. Optata a nobis opportunitas oblata quidem est, sed non eo tempore, quo nos memoratis officiis fungebamur, verum postquam ad Cardinalitiam dignitatem evecti, Bononiæ ad Archiepiscopalis illius Ecclesiæ regimen residebamus. Eam occasionem attulit factum hujusmodi. Yprensis Episcopus optimo Ecclesiæ suæ moderamini studiose prospiciens, in relatione status suæ Ecclesiæ, quam, ex Sixti V. præscripto, ad sacram Concilii Congregationem transmisit, certam sibi regulam præfiniri postulavit, secundum quam posset opportune se gerere, & matrimonia hujusmodi, quæ in Fœderatis Belgii regionibus, sine Parochi, & duorum testium præsentia, vel ab hæreticis inter se, vel a Catholicis cum hæreticis contracta forent, aut nulla & irrita, aut firma & valida reputare. Ut igitur Episcopi illius postulatis satisfieret, Præsul Cavalchinus, Archiepiscopus Philippensis, qui tunc temporis eidem Congregationi a Secretis erat, nunc autem hujus S. R. E. Presbyter Cardinalis, cum laborem nullum omisisset pro iis colligendis, quæ hac super re ante decreta fuerant, accuratam Dissertationem ad explanandam materiam conscripsit; aliæ vero tres, de Congregationis ejusdem mandato, a tribus eximiis in Urbe Theologis elucubratæ fuerunt. Quæ omnia in unum collecta in tomo foliorum dictæ Congregationis Concilii anni 1741. quemadmodum di-

dictum est, impressa reperiuntur. Cumque sub Clemente XII. Decessore nostro materia minime proponi atque examinari potuisset, nosque interea temporis, nullis meritis nostris, ad summum Pontificatum evecti essemus, lectis per nos, examinatisque omnibus, quæ super hac re in præcedenti Pontificatu collecta & conscripta fuerant, opportunum factu existimavimus, Congregationem Concilii coram nobis habere, ut Cardinalium ejusdem Congregationis sententias viva voce prolatas exciperemus, id quod die 13. Maji anni 1741. præstitum est. Decretum autem, quod a Congregatione conditum, atque a nobis die 4. Novembris ejusdem anni approbatum fuit, impressum, ut dictum jam est, *in tom. 1. Bullarii nostri* reperitur.

VI. Tres sunt partes illius Decreti, quæ unicuique legenti occurrunt. Prima versatur circa matrimonia inita, vel ineunda in locis Hollandiæ, & Belgii Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, inter duos conjuges hæreticos, sine Catholici Parochi præsentia: & de his quidem decernitur, ea valida esse, tam quæ jam facta fuerint, quam quæ eodem modo in posterum fieri contingat: ita ut, si ambo conjuges ad Catholicam Religionem convertantur, contracti matrimonii vinculo adstricti remaneant, absque eo quod coram Catholico Parocho renovare consensum obligentur; si vero alter eorum convertatur, altero in hæresi permanente, neutri fas sit ad alias nuptias transire, nisi alterutrius mors intercesserit, per quam maritalis nodus dissolvatur.

VII. In quo sane conformia fuerunt suffragia eorum, qui in Congregatione convenerant: & licet alii alia via insisterent, omnes tamen ad eamdem metam, eumdemque finem pervenerunt, ut pro validitate matrimonii sententiam ferrent. Quidam enim existimarunt, certam & perspicuam deesse probationem, quod Concilii decretum publicatum fuerit in unaquaque parochia earum regionum, antequam illæ ab Hispanica dominatione se subtraherent; ideoque ex ejusdem Conciliaris decreti tenore, ea matrimonia nequaquam nullitatis vitio subjacere. Quamvis enim admitterent, edita fuisse Regia mandata pro Concilii publicatione, neque negarent, decretum *de reformatione Matrimonii* in supra laudatis Provincialibus Synodis insertum fuisse; attamen nil aliud ex his desumi posse dixerunt, nisi quamdam præsumptionem, quod decretum promulgatum fuerit, ut par erat, in singulis parochiis: quod tamen ad effectum, de quo agitur, demonstrari oporteret per positivam probationem, quæ saltem colligeretur ex immediata, nec interrupta serie plurium actuum similium, & decreto uniformium; quæ sane probatio in proposito casu non adest. Hæc autem eo vel magis confirmari autumabant, quod si, post finem bellis impositum, apertumque Catholicis aditum in Hollandia, aliisque Fœderati Belgii regionibus vivendi, pro verisimili habetur, Parochos & Missionarios Catholicos Conciliaris decreti promulgationem tunc in suis quosque parochiis fecisse; ex hoc ipso arguere licet,

hu-

hujusmodi publicationem antea factam non fuisse, quantumvis Catholici Regis mandata pro Concilii observatione prodiissent. Videatur Marchantius *in Tribunali Sacramentor. lib.* 1. *tit.* 7. *quæst.* 9. *conclus.* 4.

VIII. Alii vero, omissa quæstione, an ante defectionem earum gentium ab Hispanorum Principum fide, in singulis locis atque parochiis publicatum fuerit, necne, Tridentinæ Synodi decretum, ac etiam admittentes publicationem hujusmodi rite factam; duas reputabant hominum societates, inter se plane distinctas, per occasionem, & in sequelam illiusmet defectionis, efformatas fuisse; alteram Catholicam, & alteram hæreticam, quæ nunc invicem permixtæ in iisdem regionibus versantur. Quapropter, etiamsi ante civiles motus publicatum fuisset decretum, de quo agitur, cum nondum exorta, neque ibi constituta tunc esset altera illa hæreticorum societas, hæc ipsis minime videbatur ejusmodi decreti publicatione adstringi potuisse.

IX. Alii videntes, propositum casum cum adjunctis circumstantiis nequaquam dici posse litteraliter decisum in Conciliari decreto, quo nil aliud statuitur, nisi quod nulla sint matrimonia, quæ coram Parocho, & duobus testibus non contrahantur; quodque hæc nova lex non ante vim habere incipiat, quam post triginta dies, ex quo ipsa in singulis parochiis publicata fuerit; ulterius autem decretum non progredi, neque declarare, an ejusmodi lege heterodoxæ societates, quæ tunc essent, æque ac aliæ, quæ in posterum efformari possent, comprehendi deberent: ideo necessarium putabant, ipsam Tridentinorum Patrum mentem indagare, ut secundum eam de proposita quæstione judicari posset. Quo posito, magnam sane rationem habendam esse dicebant de ea conditione in decreto apposita, quod nempe decretum ipsum non obligaret, nisi post triginta dies ab ejus publicatione in singulis parochiis elapsos. Quæ quidem conditio (si fides habenda Cardinali Pallavicino *in historia Concilii lib.* 22. *cap.* 8. *num.* 10. ut certe habenda est) idcirco adjecta fuit, quia, absque illa, magnus heterodoxorum querimoniis campus apertus foret, eoque magis aucta fuisset eorum aversio a Concilio, dum illius decreti vigore, uxores suas pro concubinis haberi, suosque liberos illegitimos declarari doluissent: siquidem nunquam futurum erat, idque Patres ignorare non poterant, ut novum decretum ab illis acciperetur, & executioni demandaretur, eorumque matrimonia coram Parocho Catholico celebrarentur. Huic igitur incommodo provide occursum est per conditionem illam decreto adjectam, qua imposita fuit illius publicationis necessitas, ita ut in locis hæreticorum, in quibus procul dubio nunquam expleta foret hujusmodi publicatio, non verificata conditione, a cujus existentia Concilium pendere voluit decreti sui efficaciam, nec incolæ hæretici unquam adstricti forent servandæ formæ in ipso decreto præscriptæ. Quod si nunc in proposito casu pronunciaretur pro nullitate matrimoniorum, quæ ab heterodoxis in Hollandia, & in Fœderato Belgio, absque præsentia Catholici Parochi ineuntur,

tur, futurum dicebant, ut in omnia illa incommoda & absurda incideremus, quæ Tridentini Patres, laudatum decretum efformantes, tanta prudentia evitare studuerunt.

X. Alii denique Catholicæ Religionis causam utilitatesque potissimum præ oculis habentes, ajebant, in hujusmodi rerum circumstantiis, id consilii capiendum esse, per quod eadem Religio minus invisa ipsius hostibus redderetur, quodque impedimenta non interponeret his, qui forte parati essent in illius gremium se se recipere. Hoc autem præmisso, perpendere non omittebant, quod, si matrimonia, de quibus agebatur, irrita declararentur, si quando aliqui conjuges de abjuranda hæresi statuissent, ut ipsis liceret in conjugali societate permanere, necesse haberent consensum renovare coram Parocho Catholico, & duobus testibus; alioquin pro legitimis conjugibus se invicem habere non possent. Quantum porro in hujusmodi consensus renovationibus periculum insit, & quam gravia incommoda inde metuenda essent, enarrando pergebant. Primum videlicet, quod plures conjuges, quibus Catholicam Religionem amplectendi desiderium inesset, illud fortasse abjicerent, utrimque metuentes, ne alter ab altero, cum quo multorum annorum spatio libenter vixisset, relinqueretur. Deinde, quod si forte vir uxori, aut uxor viro displiceret, nec alia ipsis suppeteret via, qua se a contracto vinculo liberarent, facillime evenire posset, ut simularent se ad Catholicam Fidem converti, quo sibi solutionem a matrimoniali vinculo quærerent, requisitam nempe consensus renovationem, post simulatam conversionem, alter alteri denegando. Tertium, quod, etiamsi conjuges ad sanctam Religionem serio ac firmo proposito converterentur, attamen fieri posset, ut præcipua causa, ad conversionem impulsiva, esset spes recuperandæ libertatis, & abrumpendi vinculi, quod ipsis ad ferendum molestissimum esset; quod ubi eveniret, nemo est, qui non videat, quanti conversiones hujusmodi faciendæ essent.

XI. Sane, quod pertinet ad timorem simulationis, de qua modo dictum est, congruit Innocentii III. responsum ad Episcopum Ferrariensem, relatum *in Cap. Quanto, de divortiis*, ubi Pontifex rogatus, num matrimonii vinculum dissolvatur, altero conjugum a Catholica Religione ad Ethnicam superstitionem, aut ad hæresim transeunte, nequaquam dissolvi respondet; & hanc, inter alias, rationem affert: *Quorumdam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, vel quando sibi invicem displicerent, si eas possent in tali casu dimittere, simularent hæresim.*

XII. De altero autem quæstionis capite, quod in secunda Decreti parte definitum fuit, nimirum de matrimoniis, quæ in iisdem Fœderati Belgii provinciis a Catholico viro, aut muliere, cum hæretica fœmina, aut viro, sine Catholici Parochi præsentia, contrahuntur, de quibus quærebatur, valida ne, an nulla habenda essent; quidam suffragia ferentium, Apostolicæ Sedis instituta præ oculis habentes, quibus semper ea matrimo-

monia reprobata sunt, quæ inter duos contrahentes, alterum Catholicum, & alterum hæreticum ineuntur, in eam propendebant partem, ut matrimonia isthæc nulla & irrita decerni deberent. Verum ab aliis sapienter responsum fuit, non utique id agi, ut a prædictis institutis, & a veteribus hac de re decretis discederetur, quorum observantia etiam in præsentia inculcanda erat, quemadmodum gravibus verbis in Decreto inculcata fuit; sed propositæ difficultatis summam in eo esse, ut dispiceretur, num, contracto jam matrimonio in dictis regionibus a Catholica parte cum alia hæretica, & jam expleto hujusmodi actu, qui sine dubitatione ulla illicitus est, nullum præterea & irritum declarandum esset matrimonium, propterea quod in eo contrahendo minime servata fuisset Concilii forma: adeoque, cum matrimonium inter duos baptizatos, diversæ licet communionis, de facto initum, non quidem nullum, sed dumtaxat illicitum sit, num idem pro nullo habendum esset, ex eo quod sine Parochi præsentia in iis regionibus contractum foret. Sensu igitur quæstionis explanato, concordibus suffragiis in eam sententiam itum est, quod sicuti valida declarata fuerant ea matrimonia, quæ in prædictis Fœderati Belgii provinciis inter duos contrahentes hæreticos, sine Parochi præsentia, inita essent; ita valida dici deberent illa, quæ in iisdem locis inter duas partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eodem modo contracta forent: quoniam, cum conjugum alter, tum ratione loci, in quo habitat, tum ratione societatis, in qua vivit, exemptus sit a Tridentinæ Synodi lege; exemptio, qua ipse fruitur, alteri parti communicata remanet, propter individuitatem contractus, vi cujus exemptio, quæ uni ex partibus competit, ad alteram, secundum etiam civiles leges, extenditur, eidemque communicatur.

XIII. Postquam vero supra memoratum Decretum nostrum anno 1741. in Fœderatis Belgii provinciis promulgatum est, quæsitum a nobis fuit, utrum ea matrimonia comprehenderet, quæ in iisdem regionibus inirentur a contrahentibus utrimque Catholicis, non coram Parocho Catholico, & duobus testibus: quin etiam petitum fuit, ut, si forte illud hæc minime comprehenderet, ad ea saltem per viam indulti extenderetur; quo conscientiæ Catholicorum, qui in Fœderatis Belgii provinciis habitant, in tranquillo ponerentur. Responsum facile est, & dicta matrimonia in Decreto nequaquam comprehendi, & extensionem, quæ petebatur, absurdam, & mali exempli futuram. Et quidem, matrimonia Catholicorum in Decreto non comprehensa, facile intelliget quicumque advertat, illud nominatim restrictum esse ad ea matrimonia, quæ in præfatis regionibus vel inter duos contrahentes hæreticos, vel inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam, contrahuntur. Extensio autem Decreti ad Catholicorum matrimonia, idcirco absurda, & mali exempli extitisset, quod, cum in iis locis Missionarii Catholici adsint, coram quibus anteacto tempore a contrahentibus Catholicis celebrata sunt matri-

trimonia, cumque Concilii Tridentini decretum inter Catholicos illarum partium, & in peculiaribus eorum Parochiis, saltem postquam provinciæ Fœderati Belgii a Catholici Principis dominatione in hæreticorum potestatem transierunt, rite publicatum fuisse constet; unusquisque videt, quanta cum offensione universæ Ecclesiæ auditum fuisset, matrimonia Catholicorum, quæ in regionibus illis juxta Tridentini formam celebrari possunt, a tam providæ legis observantia eximi per viam gratiæ & dispensationis. Videantur Juenin *de Sacramentis dissertat.* 10. *quæst.* 5. *cap.* 4. & Piette *Quæst. Theologicar. part.* 6. *pag.* 441. *edit. anni* 1741. qui docent, a contrahentibus Catholicis servandum esse Concilii decretum etiam in iis regionibus, in quibus ab hæreticis non observatur.

XIV. Ultima Decreti nostri pars ea respicit matrimonia, quæ in Catholicorum Principum regionibus fiunt ab iis, qui domicilium habent in aliis regionibus Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, necnon illa, quæ in provinciis Fœderatis contrahuntur ab his, quorum domicilium situm est in dominio Principum Catholicorum. De quibus sane reputatum fuit nihil necesse esse peculiariter statuere, cum satis provisum sit per Canonici Juris regulas jam pridem constitutas de iis, qui, relicta regione, in qua domicilium habent, nec novo alibi domicilio, vel quasi, adhuc acquisito, matrimonium ibi contrahere cupiunt. De quibus regulis nos ipsi egimus *in nostra Institutione 33. editionis Latinæ*.

XV. Hæc autem satis erunt, ut in Synodis earum diœcesium, quarum conditio exigit, ut de hujusmodi matrimoniis agatur, opportuna super ipsis decreta, Apostolicis definitionibus consentanea, efformari valeant.

CAPUT SEPTIMUM.

De aliis quibusdam respicientibus Matrimonia, quæ a Catholicis contrahuntur in regionibus Infidelium, aut Hæreticorum Principum dominio subjectis, vel quæ in regionibus Catholicis ineuntur inter Catholicum ex una parte, & Hæreticum occultum ex altera; de quibus similiter nequaquam in omnibus Synodis agendum est.

QUædam regiones sunt Principum Infidelium dominio subjectæ, in quibus degentes Catholici matrimonia inter se coram Parocho & duobus testibus contrahunt, temporali Principe, cui patent, nullam in hac re molestiam eisdem exhibente. Verum, quia vel ante, vel post matrimonium ea ratione celebratum, patriis legibus coguntur coram Infideli Ministro se sistere, eoque præsente quamdam contractus matrimonialis speciem inire: neque id ab iis prætermitti potest, quin graves ipsis perturbationes obveniant, & magnum præjudicium innocenti proli, quæ alias minime legitima reputaretur: quæsitum aliquando est, num id a Catholicis, salva conscientia, fieri possit; & quo modo Rectores ani-

ma-

marum in hujusmodi casibus se gerere debeant: & quidem id, quod contingit in regionibus subjectis dominio Principum Infidelium, in aliis pariter evenit, quæ Principum hæreticorum imperio parent.

II. Lessius *in Auctario cas. 24. in verb. Hæreticorum conversatio*, id, salva conscientia, neque fieri, neque tolerari posse, contendit: ejusque opinio verissima esset; si hæreticus ministellus adhiberetur tamquam persona sacra, quæ sacram cæremoniam intenderet exercere, ac per eam, sanctitatem tribuere contractui matrimoniali; tunc siquidem viderentur Catholici eum agnoscere tamquam legitimum Christi Ministrum, ritumque hæreticum approbare, & profiteri. Verum, cum plerumque res aliter se habeat, illeque Catholicorum matrimoniis solum assistat, tamquam minister mere politicus, neque virtute verborum, quibus conjugibus bene apprecatur, ullam credat sanctitatem accedere eorum conjugio, quod Sacramentum esse, nostri temporis hæretici communiter inficiantur; rectius idcirco Catholicos eidem se sistentes, ut patriæ legibus morem gerant, graviaque evitent incommoda, quæ secus sibi imminerent, a culpa excusant Joannes Verjuys *in suo Pastorali tract.* 13. *art.* 7. Arsdekin *Theolog. tripartitæ tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 4. *de Matrim. cap.* 8. §. 2. *num.* 17. la Croix *lib.* 6. *part.* 3. *de Matrim. num.* 775. Piette *Quæstion. Theologicar. part.* 6. *pag.* 441. In hac quoque sententia fuit sacra Congregatio Sancti Officii, quæ hanc quæstionem diligenter, uti solet, examinavit, & die 29. Novembris 1672. in eum, qui sequitur, modum definivit: *Catholici, qui matrimonio juncti sunt coram Parocho & testibus Catholicis, in pluribus locis (ita invaluit consuetudo) solent coram ministro haretico, seu protestante, rursus conjungi, ad evitanda gravia damna; neque potest consuetudo hæc a Clero corrigi. Peccant ne? & quo peccato, Catholici sic denuo conjuncti coram ministro hæretico? Et quomodo se gevere debeat erga illos Ordinarius loci? Sacra Congregatio respondit: Quatenus minister assistat matrimoniis Catholicorum, uti minister politicus, non peccare contrahentes. Si vero assistat ut minister addictus sacris, non licere, & tunc contrahentes peccare mortaliter, & esse monendos.* Huic nos sententiæ, tunc a laudata Congregatione prolatæ, auctoritatem nostram adjecimus *in nostra Constit.* 89. §. 10. *nostri Bullarii tom.* 1. ubi Fidelibus degentibus in Regno Serviæ, finitimisque regionibus, interdiximus, ne, matrimonio inter se Catholicis ritibus celebrato, illud renovare præsumant coram *Caddi*: nostram tamen interdictionem hac temperavimus limitatione, nisi scilicet nuptiarum cæremonia, explenda coram *Caddi*, actus sit mere civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve superstitionis genus includat.

III. Postquam conditum, promulgatumque fuit Decretum illud nostrum, quod in præcedenti capite sexto exposuimus super matrimoniis, quæ in Belgii regionibus Fœderatorum Ordinum dominio subjectis contrahuntur vel inter hæreticos, vel inter partem alteram Catholicam, & alteram hæ-

hæreticam; eaque, licet non coram Parocho Catholico contracta, valida esse declaratum est: cum palam factum fuerit, hujusmodi indulgentiam in illis matrimoniis minime locum habere, quæ in illis eisdem regionibus inter Catholicos contrahuntur, in quibus videlicet servanda est forma a sacro Concilio Tridentino præscripta, expositum nobis fuit, prædictos Catholicos, in eis locis degentes, non solum teneri coram ministro hæretico se sistere, atque ibi quamdam contractus matrimonialis speciem celebrare, idque re ipsa ab illis fieri ad gravissima evitanda infortunia, quæ ipsis alioquin imminerent; verum etiam aliquando contingere, ut, cum memoratus actus coram hæretico ministello præcedat, celebratio autem matrimonii coram Parocho Catholico, & duobus testibus differatur, hoc intermedio tempore inter hujusmodi sponsos copula intercedat, ex eaque proles oriatur. Unde controversia orta erat inter Missionarios: quorum aliqui prædictos actus intermedios excusabant, ea nixi opinione, quod etiam inter Catholicos possit in matrimonio contractus a Sacramento sejungi: alii vero Concilii Tridentini sanctionibus inhærentes, quæ in illis regionibus inter Catholicos vim suam obtinere debent, nulla ratione subsistere, aut validum censeri posse putabant matrimonium illud, quod coram Catholico Parocho & duobus testibus celebratum non foret, adeoque omnes intermedios actus, quos supra innuimus, illicitos, & prolem inde susceptam illegitimam esse judicabant; contrariæ autem opinioni connivere, perinde esse contendebant, ac observantiam formæ, a Tridentino Concilio præscriptæ, ab iis regionibus, & ab ipsis Catholicorum matrimoniis penitus eliminare.

IV. Re itaque per Missionarios dissentientes ad nos & Apostolicam Sedem delata, una cum eorum rationibus hinc inde scripto exaratis, hisque per nos accurate perpensis, audiendum nobis esse judicavimus consilium nonnullorum S. R. E. Cardinalium, aliorumque virorum sacræ Theologiæ, & Juris Canonici peritorum, quibus antea singulis dissertationem quamdam, super hoc a nobis conscriptam, distribui mandavimus. Qui sane, iisdem principiis inhærentes, quæ nos in dissertatione posueramus, concordibus suffragiis eorum Missionariorum sententiam approbarunt, qui steterant pro nullitate matrimonii, nisi contrahentes Catholici vel ante, vel postquam hæretico ministello se præsentassent, coram Parocho Catholico, & duobus testibus, matrimonium rite celebrassent: quique proinde peccaminosos definierant prædictos actus, intermedio tempore a sponsis exercitos.

V. De hac controversia certiores nos fecerat vir religiosus, multiplici ex capite laudandus, P. Paulus Simon a S. Joseph e Carmelitarum Excalceatorum familia, cui propterea directæ sunt litteræ responsa nostra ferentes, quarum exemplum hic subjicimus, quæque etiam referuntur *tom. 3. nostri Bullarii in Supplem. num. 3.* His deinde omnes in dictis regionibus facile acquievisse, ac normam in ipsis traditam in posterum sibi

bi sequendam proposuisse, ex posterioribus litteris, inde acceptis, cum gaudio intelleximus. Nostrarum litterarum tenor talis est:

BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Redditæ sunt nobis per Dilectum Filium, eumdemque primarium Administrum nostrum, Silvium Cardinalem Valenti, vestræ litteræ, quibus subortam inter vos in re gravis sane momenti controversiam exponitis, eamque judicio nostro subjicitis. Non possumus equidem non magnopere commendare propositum vestrum, quo Sedem Apostolicam consulendam censuistis, ejusque definitionem exposcendam, ut eam unanimi consensu amplectamini; quam si omnes, cum similes emergunt quæstiones, pari docilitate exquirerent, & sequerentur, non tanta succresceret in dies inter Euangelicos operarios opinionum varietas, nec doleremus aliquando, ob eorumdem in tradenda morum doctrina diversas sententias, in partes distrahi Christianum populum, eamque scindi mentium, animorumque concordiam, quam Christus Dominus Ecclesiæ suæ commendatam voluit usque adeo, ut ea præsertim, quasi tessera, discipulos suos cognoscendos prædixerit.

Exposuistis itaque nobis, non raro isthic contingere, ut Catholici matrimonium inter se contracturi, civilem adeant Magistratum, aut hæreticum ministellum, quibus se sistere legibus patriæ coguntur, & coram illis mutuum exprimant in conjugium consensum, quem tamen postea renovare coram legitimo Ministro Catholico & duobus testibus, uti Tridentinum præcipit, aut omnino negligunt, aut in longum tempus differunt: interim vero, perinde ac si legitimi conjuges jam forent, non dubitant omnem conjugalem consuetudinem inter se habere. Quæsivistis deinde, quid de illo consensu sentiendum sit, coram civili Magistratu, aut hæretico ministello, præstito: num scilicet satis fuerit ad perficiendum matrimonium validum, saltem in ratione contractus, quod alter ex vobis affirmat, alter inficiatur; etsi ad Sacramenti dignitatem non assurgat, quod nemo vestrum in quæstionem adducit: si enim res ita se haberet, ut primus existimat, subsequens inter consentientes copula, etiam ante renovatum coram Parocho Catholico consensum, omni flagitio vacaret, & suscepta exinde proles absque ulla dubitatione esset legitima reputanda.

Jam vero, ut postulatis vestris breviter simul, & dilucide respondeamus, unaque controversiam omnem judicio nostro præcidamus, sic habete: ubicumque promulgatum & receptum sit Concilii Tridentini decretum cap. 1. sess. 24. de reformat. matrim. ibi nulla prorsus, atque in omni ratione irrita esse conjugia aliter, quam coram alterutrius contrahentium legitimo Parocho, aliove Sacerdote Parochi vices agente, & duobus testibus, celebrata. Scimus profecto, esse Theologos, qui in ipso Fidelium matrimonio contractum a

Sacramento ita dividunt, ut illum omnino perfectum quandoque consistere credant, quin ad Sacramenti excellentiam pertingat. Sed, quidquid sit de hac opinione, quam nos quidem nunc in medio relinquimus, ea certe, quod attinet ad rem præsentem, locum nullum sibi vindicare potest apud eos, qui Tridentina lege obstringuntur: etenim qui, præter formam a se præscriptam, matrimonium contrahere attentant, eorum Tridentina Synodus non Sacramentum modo, sed contractum ipsum irritum diserte pronunciat, atque, ut ejus verbis utamur, eos ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos esse decernit.

Quare, cum inter Catholicos in istis provinciis degentes, & promulgatum, & receptum jam fuerit illud Tridentini decretum, quod ambo fatemini; perspicuum est, matrimonium ab ipsis invicem initum coram civili Magistratu, aut a catholico ministello, & non item coram proprio alterutrius contrahentium Parocho & duobus testibus, neque in ratione Sacramenti, neque in ratione contractus sustineri, aut ullo pacto validum reputari posse. Neque vero rationes, propter quas valida pronunciavimus matrimonia, quæ aut ab hæreticis inter se, aut a Catholicis cum hæreticis, in istis Fœderatis provinciis contrahuntur, non servata forma Tridentini, aptari queunt conjugiis inter se initis a Catholicis, quorum quilibet Tridentini decreto se obstrictum agnoscit, ejusque se auctoritatem sequi profitetur.

Sciant itaque Catholici vestræ curæ concrediti, cum civili Magistratui, aut hæretico ministello, matrimonii celebrandi causa, se sistunt, actum se mere civilem exercere, quo suum erga leges & instituta Principum obsequium ostendunt: ceterum tunc quidem nullum a se contrahi matrimonium. Sciant, nisi coram Ministro Catholico & duobus testibus nuptias celebraverint, nunquam se, neque coram Deo, neque coram Ecclesia, veros & legitimos conjuges fore: nec, si interim conjugalem inter se consuetudinem habuerint, eam gravi culpa carituram. Sciant denique, si qua ex hujusmodi conjunctione oriretur soboles, eam, utpote ex non legitima uxore natam, in oculis Dei fore illegitimam, & nisi conjuges consensum ex Ecclesiæ præscripto renovaverint, illegitimam perpetuo futuram etiam in Ecclesiæ foro.

Erit porro officii vestri, hæc omnia, cum commoda se obtulerit occasio, atque ea, quam rerum circumstantiæ vobis adhibendam suaserint, circumspectione & cautela, singulis explicare prolixius; simulque omnes commonere, ut, siquidem regionis consuetudini, & terreni Principis sanctionibus obtemperare coguntur, faciant illi quidem, sed Religione salva, potioresque ducant sanctissimas Ecclesiæ leges, quibus Fidelium matrimonia constringuntur. Illud præterea vobis curandum est, ne, etiamsi duo Catholici civilem illam, ac mere politicam coram hæreticis cæremoniam peregerint, nimium inter se familiariter agant, aut sub tecto in communi habitent, nisi se prius veris & legitimis nuptiis, ex norma Tridentini, alligaverint; quamquam enim ea familiaritas esse possit sine flagitio, flagitii certe periculo & suspicione non vacat: utrumque autem probis & bene moratis Christifidelibus cavendum est.

est. Ad ejusmodi porro evitanda pericula, cognoscimus consultius utique fore, ut Catholici, nonnisi matrimonio jam antea in faciem Ecclesiæ inter se legitime celebrato, ad illam explendam civilem cæremoniam, secularem Magistratum, seu hæreticum ministellum adirent: sed, quoniam ex vestris litteris deprehendimus, id non sine periculo, & perturbationibus posse adimpleri; id saltem pro viribus satagite, ut, postquam reipublicæ morem illi gesserunt, non diu differant Ecclesiæ legibus parere, & conjugale fœdus, juxta præscriptam a Tridentino normam, rite & sancte inire, & si quid tum super hac re, tum super aliis, quæ istam Missionem respiciunt, nobis suggerendum esse putetis, communicato inter vos consilio, operam nostram implorate, quam semper præsentem invenietis. Epistola hæc nostra tibi, dilecte fili, Paule Simon a Sancto Joseph, inscripta est: eam tamen volumus a te communicari etiam dilecto filio Hadriano Augustino Won-Duck Pastori Leidensi, cujus scriptum super ea, de qua nunc agitur, controversia a supradicto Cardinali de Valentibus nobis oblatum libenter perlegimus.

Postremo vos hortamur majorem in modum, ut istam Dominici gregis non contemnendam portionem sedulo, sicuti laudabiliter hactenus fecistis, excolere, atque ad omnem pietatem informare pergatis. Vobisque interim Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. *Septembris* 1746. *Pontificatus nostri anno septimo.*

VI. Quæ hactenus dicta & narrata sunt, ad ea pertinent loca, quæ infidelium, aut hæreticorum Principum ditioni subsunt. Sed alia loca non desunt, in quibus etiamsi alia Religio, præter Sanctam Catholicam Romanam, non toleretur, complures tamen occulte vivunt ab illius communione extranei, qui Catholicorum speciem præ se ferentes, matrimonia cum Catholicis ineunt; eaque occasione Catholicus Parochus accersitur, qui matrimonii celebrationi assistat, licet hic privata scientia satis superque compertum habeat, alterum ex contrahentibus hæreticum esse. In arduis hujuscemodi circumstantiis, sunt qui contendant, debere Parochum, nulla opposita difficultate, vel mora, matrimonio assistere, nec in occultam contrahentium fidem subtilius inquirere, quamvis matrimonium inter Sacramenta vivorum connumeretur; cum etiam Eucharistia, quæ vivorum Sacramentum est, peccatoribus occultis, cum ad eam recipiendam publice accedunt, non denegetur, juxta doctrinam Sancti Thomæ 3. *part. quæst.* 80. *art.* 6. Contra autem alii reputantes, quod in Sacramento matrimonii tenetur Parochus suam assistentiam denegare, si noverit privata etiam scientia, impedimentum aliquod adesse, nedum dirimens, sed vel dumtaxat impediens, ut puta sponsalia cum aliis præcedenter contracta, vel votum simplex castitatis ab alterutro contrahentium emissum; in eoque rerum statu, illius officii partes esse, ut Ecclesiasticum Superiorem, sive Episcopum, de ea re certiorem faciat, qui opportune consulere, & providere valeat: eadem ratione, docent, atque contendunt, se gerere debere Parochum, qui advocatur ad assistendum matrimonio, in

quo ipsi constat, quantumvis privata scientia, alterum ex contrahentibus, pro orthodoxo publice habitum, hæreticæ sectæ occulte adhærere. In Aquensi Concilio, quod anno 1585. celebratum est, *ad tit. de Parochis*, extat decretum hujusmodi: *Nullus Parochus, pœna illis excommunicationis proposita, Sacramentum ullum administrare audeat hæreticis quibusvis, vel quocumque modo a Fide Catholica aversis, nisi prius constiterit, illos resipuisse, & Ecclesiæ rite reconciliatos fuisse: tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1562.

VII. Altera hæc sententia, non solum priore tutior, sed etiam communior est. Cum autem illius defensoribus onus incumbat diluendi argumentum illud, quod contra eam objiciebatur, de peccatore occulto publice Eucharistiam petente, quam illi administrandam esse paulo ante significavimus; id sane aggreditur Sanchez *in lib. 3. de Matrimonio disput.* 15. *num.* 13. verum felicius rem confecisse videtur Cardinalis de Lugo *de Sacramentis disput.* 8. *sect.* 13. *num.* 208. *& seq.* quem super hac re consuli volumus; cum minime consilium nostrum fuerit, ut hic ex professo, ut ajunt, Tractatum de Matrimonio conscriberemus. Illud ad suscepti instituti rationem pertinet, ut Episcopis, in quorum diœcesibus hæretici, cum publice versari non permittantur, occulte vivunt, magnopere suademus, ut sive in Synodis, sive alia quacumque opportuna ratione, certas præscribant regulas de his, quæ præstari debeant ab illis omnibus, qui occultæ hæresis suspicione laborant, antequam Parochi ad Sacramenta illos admittant, atque adeo antequam eorum matrimoniis assistant; severiores autem pœnas constituant adversus eos, qui, expletis semel illis actibus, qui pro solemni probatione eorum orthodoxæ Fidei præscripti sunt, atque ita ad Sacramenta Ecclesiæ Catholicæ, & ad matrimonii celebrationem admissi, in hæresim postmodum relapsi deprehendantur. Hac enim tuta agendi methodo Parochis suppeditata, si ipsi eam sequantur, ab illis eximentur angustiis, in quibus hærere merito solent, cum ad assistendum matrimoniis accersuntur, privata scientia compertum habentes, contrahentium alterum, tametsi pro Catholico habeatur, hæreticum esse: poterunt siquidem, atque debebunt, in hujusmodi circumstantiis, eas probationes ab illo exigere, quibus se Catholicum esse, certa & irretractabili professione demonstret, secundum ea, quæ ab Episcopo in Synodo, vel in aliis ordinationibus, præscripta fuerint.

CAPUT OCTAVUM.

De constitutionibus Synodalibus ad Missæ Sacrificium spectantibus, quæ peculiaribus quibusdam Diœcesibus, non vero aliis, congruere possunt.

PRæsens Ecclesiæ disciplina circa numerum Missarum, quæ singulis diebus a Sacerdote celebrari possunt, unum dumtaxat Sacrificium quo-

quovis die offerri permittit; excepto Natalis Jesu Christi solemni die, quo recurrente, cuique Sacerdoti fas est ter Missam celebrare, modo a purificatione abstineat, ne alioqui, ea sumpta, frangat jejunium naturale, quod alteram, ac tertiam Missam necessario præire debet, ut expresse statuitur *in Can. Sufficit, de Consecrat. distinct.* 1. *in Cap. Te referente, & in Cap. Consuluisti, de celebratione Missarum.*

II. Nonnullæ tamen a Theologis excitantur quæstiones circa alios casus, in quibus licere ajunt duas eadem die, etiam extra prædictum Nativitatis Domini festum, Missas celebrare; veluti si priore Missa expleta, infirmo jam jam morituro ministranda sit Eucharistia per modum Viatici; si nuptiarum benedictio urgeat; aut festo die, celsioris nobilitatis, aut dignitatis quispiam superveniat, qui Sacrum non audierit, & Missam iterari postulet, ut Ecclesiæ præcepto faciat satis, nec interim in hisce rerum circumstantiis alius Sacerdos præsto sit, præter eum, qui Sacrum pridem obtulit. Regino Abbas, qui floruit decimo Ecclesiæ seculo, *in libello de Ecclesiasticis disciplinis num.* 33. monet Episcopum, ut visitationem instituens, Parochum interroget, *si tempore statuto, id est circa horam tertiam diei, Missam celebret, & post hac, usque ad mediam diem jejunet, ut hospitibus, atque peregre venientibus, si necesse fuerit, possit Missam cantare.* Quidquid vero sit de hujusmodi Theologorum quæstionibus, hodie unus dumtaxat superest casus, quo Sacerdoti fas est uno eodemque die geminum offerre Sacrificium, si nempe idem Parochus duarum Parochiarum curam gerat, quæ ad invicem longo satis intervallo dissocientur; ex quo fiat, ut vix, aut ne vix quidem, utriusque Parochiæ populus in unam se conferre possit Ecclesiam ad Sacrum audiendum. In quo rerum statu concors omnium opinio est, Parochum nedum posse, sed plane teneri bis eodem die Missam celebrare, ac, postquam in una Parochia Missam expleverit, ad aliam accedere, ne alterutrius Ecclesiæ populus, die festo, a Sacro audiendo excludatur. Rem hanc fusiore stylo expendimus in Tractatu nostro *de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 34. *& seq.* ubi in unum colligere studuimus, quidquid circa eam cum ex veteri, tum ex recenti Ecclesiæ disciplina, nobis haurire licuit. Itaque ad eamdem lucubrationem lectores amandamus, ne actum agere videamur.

III. Cum per Oscensis Diœceseos tractum, non uno in loco, duæ Parochiæ, longo intervallo dissitæ, sub uno animarum Rectore socientur, Parochis illis consilium incidit, ut, post Sacrum in una Ecclesia peractum, aliud eodem die in alterius Parochiæ Ecclesia celebrarent. Verum solers Episcopus, edita Synodali Constitutione, id vetuit, non enim deerant Sacerdotes, qui, post Missam a Parocho in una Ecclesia Parochiali celebratam, possent illius vice in alia Parochia Sacrum obire. Excitatam hac de re controversiam nos definivimus favore Episcopi, cujus Synodalis Constitutio firmo satis innitebatur fundamento. Tunc enim

solummodo permitti potest, die festo, Missarum celebrationem iterari, ne alterutrius Parochiæ populus solemni Sacrificio eareat, cum nemo, præter Parochum, adest, qui in altera ex Parochiis Missam celebrare valeat. Ast, ubi alii suppetunt Sacerdotes, qui in secunda Parochia rem Divinam facere possunt, prædictæ disciplinæ indulgentia locum non habet; ut accurate expendimus, tandemque decrevimus in Constitutione nostra, *ordine tertia Bullarii nostri tom.* 2. quam lectores consulere poterunt; nolumus enim, quæ pridem scripsimus, hic rursum inutili labore repetere.

IV. In quarumdam Civitatum Ecclesiis mos obtinet, speciali quopiam privilegio firmatus, celebrandi Missas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Cumque Synodali sanctione Episcopi decreverint, nulli fas esse Sacrum obire, qui a præcedentis noctis dimidio jejunus non sit, nonnulla hinc prodiere controversiarum capita. Onus quippe minime ferendum imponi visum est Sacerdoti, si a media nocte quæ præcessit, ad illud temporis spatium, quo sequenti nocte Sacrificium offerre debet (etiamsi hujusce noctis dimidium, ex vi privilegii, nondum expectet,) jejunio obstringatur. Nec defuere, qui arbitrarentur, ex privilegio semel obtento, necessario sequi exemptionem a lege jejunii, quod alias a præcedentis noctis dimidio servandum præcipitur. Itaque existimarunt, Sacerdoti, qui ante noctis dimidium jus habet Missam celebrandi, licere præcedenti die Sacrificium offerre, & ablutionem sumere, immo & prandio se se reficere; tum maxime, quod in sacra antiquitate nonnulla suppetunt monumenta, ex quibus colligitur, Sacram Eucharistiam etiam non jejunis ministratam fuisse. Enimvero, ut alibi videbimus, infantibus, quos matrum ubera paulo ante lactaverant, olim Eucharistiæ Sacramentum post Baptismum porrigebatur, ut patet e Sacramentario Gregoriano, apud Hugonem Menardum, *tom.* 3. *Oper.* S. Gregorii *pag.* 73. ubi legimus: *Pontifex vero redit in Sacrarium, expectans, ut, cum vestiti fuerint infantes, confirmet eos; qui etiam probibentur lactari ante sacram Communionem, si necesse fuerit.* Concordat etiam Ordo XV. Ecclesiæ Apamiensis penes Martene *de antiquis Ecclesiæ ritibus lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 18. *col.* 206. *litter. C. edit. Anturp.* Neque primus Ordo Romanus, relatus a Mabillonio *tom.* 2. *Musei Italici pag.* 28. *num.* 46. statuit, ut infantes a lacte, aliove cibo abstineant a præcedenti nocte, sed jejunium dumtaxat indicit unius horę spatio servandum, hoc est ab eo tempore, quod a Baptismo ad Eucharistiæ sumptionem intercurrit. Nec silentio prætereundus mos ille, qui apud Fideles olim invaluerat feria quinta in Cœna Domini, quo die ad sacram Synaxim accedebant post comestionem: *Sacramenta Altaris nonnisi a jejunis hominibus celebrentur, excepto die anniversario, quo Cœna Domini celebratur*: uti legitur *in Can. Sacramenta Altaris, de Consecrat. dist.* 1. Qua de re interrogatus S. Augustinus, *in epistola* 54. *ad Januarium* respondit, servandam esse locorum consuetudinem.

V.

V. Ut recte dissolvatur hæc controversia, quæ nonnisi ad peculiaris alicujus diœcesis gubernium pertinet, hæc, quæ sequuntur, prænotasse juvabit. Et primo, juxta Missalis Rubricas, tempus ad privatam celebrationem Missarum statutum, ab auroræ initio incipere, & ad meridiem usque inclusive protendi. Et quamvis ex ejusdem Rubricæ præscripto, pro conventualibus, ac solemnioribus Missis certa quædam hora definiatur, ea tamen eisdem limitibus includitur, nimirum ab aurora ad meridiem. Cujus rei causam explicat Sanctus Thomas 3. *part. quæst.* 83. *art.* 2. *ad* 4. nosque nonnulla item adnotavimus in Pastoralibus nostris Institutionibus Bononiæ editis, ac præcipue in ea, quæ *tertiadecima* occurrit in Latina editione.

VI. Secundo, etiam post constitutam, & usu firmatam ejusmodi disciplinam, adhuc tamen veterem consuetudinem celebrandi Missas vespertinas quibusdam per annum noctibus in more permansisse. De Missis hisce vespertinis consulendus Vicecomes *de Ritibus Missæ lib.* 3. *cap.* 29. ubi fusiori stylo rem tractat. Noctibus, quibus Sacrificium offerebatur, S. Thomas *loc. cit.* accenset noctem Sabbati Sancti, quæ Dominicam Resurrectionis immediate præcedit, aitque, tunc temporis Missam celebrari consuevisse *circa noctis principium*. Sed alii aliud tempus designant, hoc est post noctis dimidium. Ita sentiunt Suarez *tom.* 2. *in* 3. *part. disput.* 46. *sect.* 2. *& tom.* 3. *disput.* 80. *sect.* 3. §. *Secunda exceptio*, Vasquez *tom.* 3. *disput.* 232. *cap.* 2. *a num.* 23. Binius *tom.* 1. *Concilior. pag.* 77. *num.* 66. Saussay *part.* 2. *Panopliæ Sacerdotalis lib.* 1. *cap.* 9. *art.* 2. §. 3. Rursum alii, non jam post mediam noctem, sed eo temporis spatio, quod ad dimidium noctis accedit, Sacrificii tempus statuunt, ut refert Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 4. quæ quidem sententia ceteris probabilior videtur, cum a S. Hieronymo *cap.* 25. *in Matthæum* doceamur, in Paschæ pervigilio populum ante noctis dimidium non dimitti; quod satis ostendit, Missam vespertinam paulo ante mediam noctem fuisse absolutam, ut scite ratiocinatur Henaus *part.* 2. *de Sacrificio disput.* 21. *sect.* 3. *num.* 48. Verum, cum prisca illa consuetudo Missam celebrandi nocte Sabbathi Sancti, justis de causis sublata jam fuerit, nihil est, quod in hanc rem plura congeramus.

VII. Tertio prænotandum, etiamnum vigere consuetudinem celebrandi Missam ipsa nocte, quæ diem festum Nativitatis Domini antecedit: *Nocte sancta Nativitatis Domini Salvatoris Missas celebrent Presbyteri, & hymnum Angelicum in illis solemniter decantent, quoniam & eadem nocte ab Angelo Pastoribus nunciatus est:* sic habet textus *in Can. Nocte sancta, de Consecrat. distinct.* 1. Quæ verba cum nullo modo definiant tempus noctis, quo Sacrum offerre liceat, profecto ritum Missas celebrandi post noctis dimidium, a communi, & universali consuetudine, quam Ecclesia probavit, repetamus oportet, ut animadvertit Pasqualig. *de Sacrificio novæ Legis nom.* 1. *quæst.* 405. *per tot.*

VIII. Quarto præmittendum, nonnunquam summos Pontifices Ecclesiis aliquibus tribuisse privilegium celebrandi Missas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Quo pertinet Indultum Alexandri VI. editum 6. Augusti 1502. favore monasterii Canonicorum Regularium Venetiis erecti sub titulo S. Mariæ Charitatis, quod quidem privilegium refert Flaminius Cornelius *in decade septima* Ecclesiarum Venetarum, quarum ipse monumenta erudite illustravit. Pius IV. Prædecessoris Alexandri exemplum sequutus, die 27. Februarii 1562. pari beneficio donavit Moniales S. Mariæ Miraculorum ejusdem urbis; & sequenti anno 1563. instante Equite Jacobo Superantio, Venetæ Reipublicæ apud S. Sedem Oratore, benigne annuit, ut in Collegiata & Parochiali Ecclesia S. Pauli, Missæ Sacrificium peragi posset prima hora noctis, quæ Natalem Christi diem antecedit. Præterea ante ejusdem noctis dimidium, solemnis Missa in augusto S. Marci Templo celebratur; idemque ritus in aliis Ecclesiis bene multis Venetiis obtinet, ut nos ipsi, quo tempore munus a Secretis Congregationis Concilii gerebamus, multis prolatis monumentis olim ostendimus in folio quodam, quod typis evulgatum in causa *Veneta* 13. Julii 1720. prostat *tom.* 1. *Thesaur. Resolut. Sac. Congregat. Concil. pag.* 345.

IX. Quinto: S. Pontifex Pius V. privilegia omnia de Missæ Sacrificio ante dimidium noctis Nativitatis Domini celebrando abrogavit per Constitutionem, quæ incipit *Sanctissimus in Christo*, & inter ejusdem Pontificis Constitutiones recensetur *ordine quarta tom.* 2. *Bullarii Romani*. Hinc communi suffragio Scriptores affirmant, non licere post Pianam sanctionem ullibi celebrare Missas in pervigilio Nativitatis ante mediam noctem, esto, ex vi præcedentium privilegiorum, id olim in Ecclesiis aliquot obtinuisset. Ita censet Azor. *Instit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 25. *quæst.* 3. Francolin. *de tempore Horar. Canonic. cap.* 29. *num.* 11. & 14. Cardinalis Brancatius *de Privil. Cappell. Cardinal. pag.* 15. Clericatus *de Sacrific. Missæ decis.* 39. *num.* 15. & 16. Quod si etiam nostra ætate adhuc Venetiis in Ecclesiis nonnullis mos perseverat Sacrum offerendi ante dimidium noctis, quæ Festum Nativitatis præcedit, id aut ab aliis privilegiis posteriori ævo indultis repetendum est, aut a veterum privilegiorum confirmatione, justis ac rationabilibus causis ita suadentibus, concessa, ut contigisse meminimus in Pii IV. Diplomate favore Collegiatæ & Parochialis Ecclesiæ S. Pauli, quam supra memoravimus. Etsi enim Congregatio Concilii die 15. Julii 1720. rescripserit, hocce privilegium per Pii V. Bullam fuisse revocatum, addidit tamen, consulendum summo Pontifici, ut Pii IV. Indultum confirmaret; nec Pontifex confirmationem denegavit.

X. Postremo, aliquid etiam de jejunio ab iis servando, qui aut Missam celebrant, aut sacram Eucharistiam percipiunt, præmittere opportunum ducimus. Vetustissima sane est Ecclesiæ disciplina, quæ præcipit, neminem

ad

ad Euchariſtiam accedere poſſe, qui jejunus non ſit; nec deſunt qui ejus initia repetant ab ævo Apoſtolico, ut probat Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 1. *cap.* 21. *Ut nullus poſt cibum, potumque, ſive quodlibet minimum ſumptum, Miſſam facere præſumat*: verba ſunt decreti, quod Antero Pontifici a nonnullis tribuitur. *Ut nullus accipiat Sacrificium poſt cibum, aut poſt aliquam parviſſimam refectionem, niſi pro Viatico*: verba ſunt alterius decreti, quod ſub Eutychiani Pontificis nomine ab Ivone recitatur *part.* 2. *cap.* 45. Haud ignoramus, ejuſmodi decreta apocryphis accenſeri. Quidquid vero ſit de genuino illorum auctore, nemo tamen, qui ſapiat, inficiabitur, jam tum ab antiquiſſima ætate invaluiſſe conſuetudinem miniſtrandi jejunis Euchariſtiam, eſto definitum originis tempus adhuc ſit incompertum.

XI. Statuta autem neceſſitate jejunii, ejuſque jejunii, quod naturale, vocatur, ſupereſt inquirendum, a quo tempore illius initium deſumi debeat. Juxta communem Eccleſiæ conſuetudinem, cujus item exordia adhuc ignorantur, jejunium illud a noctis dimidio incipit, & uſque ad tempus, quo Euchariſtia ſumitur, perſeverat. Ita unanimi conſenſu docent Theologi, duce D. Thoma, qui 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 8. *Ad quintum*, ita loquitur: *Eccleſia Romana diem a media nocte incipit: & ideo, ſi poſt mediam noctem aliquis ſumpſerit aliquid per modum cibi, vel potus, non poteſt eadem die hoc ſumere Sacramentum: poteſt vero, ſi ante mediam noctem*. Excipit tamen S. Doctor *in præcitato art.* 8. infirmum, cui etiam non jejuno, miniſtrari poterit Euchariſtia, ſi periculum mortis immineat, ne forte ſaluberrimo Corporis Chriſti Viatico deſtitutus moriatur. Conſonat Rubrica Miſſalis *tit.* 9. *num.* 1. in eodem jejunii naturalis initio deſignando: atque huc referri etiam poſſunt, quæ lato calamo ſcripſit Theodoſius Rubeus *in Horario univerſali cap.* 20. Hoc naturale jejunium quamcumque vel minimam cibi quantitatem, ſive, ut ajunt, materiæ parvitatem excludit, quæ tamen cum Eccleſiaſtico jejunio componi poteſt. Hinc patet utriuſque jejunii latum diſcrimen, quod multis demonſtravimus *in Tractatu de Sacrificio Miſſæ ſect.* 2. §. 96. *Latinæ editionis*, contra ſingularem cujuſdam ſententiam, quæ adſtruere nitebatur, jejunium naturale per modiciſſimam cibi partem non lædi. Huic ſane non parum favet Petrus Ledeſma, qui *in quæſt.* 24. *art.* 2. veterum Theologorum opinionem obtendens, aſſerere non dubitavit, licere Sacerdoti, plures Miſſas celebraturo, ad ſecundam, & tertiam Miſſam progredi, etſi in primo Sacrificio conſuetam purificationem ſumpſerit. At Henaus *in cit. diſput.* 20. *ſect.* 4. *num.* 46. id falſum eſſe demonſtrat, relatis auctoritatibus Paludani, Durandi, Gabrielis Biel, Sylveſtri, ac aliorum. In Decretali Innocentii III. quæ incipit. *Ex parte, de celebrat. Miſſar.* injungitur Sacerdoti, ut purificationem ſorbeat, *poſtquam totum acceperit Euchariſtiæ Sacramentum*: mox vero Pontifex monet, ne Sacerdos ita ſe gerat, ſi pluries eodem die Sacrificium offerat: *Ne, ſi forte vinum perfuſionis acciperet, celebrationem a-*

liam

liam impediret. Eadem occurrunt in Sacramentario Gregoriano *tom. 3. pag. 111. litter. D. Ad vigiliam Sancti Petri, & Pauli*, hisce verbis concepta: *Quando Apostolicus duas Missas celebrat una die, inter eas non lavat os, nisi post officium; sed absque intervallo, finita priore, incipitur altera*.

XII. Certam igitur Ecclesia constituit disciplinam cum circa numerum Missarum, quæ a Sacerdote uno eodemque die offerri possunt, tum circa tempus ad Missas celebrandas statutum, tum etiam circa jejunii legem a Sacerdote servandam, necnon circa definitum temporis limitem, a quo jejunii naturalis initium ducere oportet. Cum tamen in hac Ecclesiæ œconomia nihil occurrat, quod a naturali, aut Divina lege suam trahat originem; hinc sequitur, posse Romanum Pontificem, graviori quapiam, ac legitima causa impellente, super hujusmodi Ecclesiasticis Constitutionibus dispensare. Sed, cum plura sint relata Ecclesiasticæ disciplinæ capita, eaque ad invicem distinguantur, quippe quæ nullo necessario nexu inter se copulantur; hinc etiam sequitur, dispensationis beneficium ab uno ad alium casum, cujus expressa non fiat mentio, extendi non posse. Quocirca improbanda est illorum opinio, qui ex privilegio Missam celebrandi ante dimidium noctis Nativitatis Domini, inferunt, ipsam quoque jejunii servandi legem, quæ a dimidio præcedentis noctis Sacerdoti imponitur, fuisse sublatam; ita ut is, exempli causa, qui Missam de vigilia Nativitatis pridem celebraverit, & ablutionem hauserit, adveniente nocte, ejus tamen dimidio nondum elapso, solemnem Missam de Nativitate Domini celebrare valeat; Indultum præveniendi in ea solemnitate statutam mediæ noctis horam, ideo a nonnullis cum prætensa exemptione a naturalis jejunii lege conjungitur; quia alioquin gravi nimis incommodo premeretur Sacerdos, si a præcedentis noctis dimidio ad insequentem noctem, etiam non expectato illius dimidio, jejunium protraheret; & quia non desunt sacræ antiquitatis exempla, quæ probant, Eucharistiam etiam non jejunis fuisse porrectam. At exaggeratum cum primis Sacerdotis incommodum, usque adeo grave non est, ut ferri non possit. Siquidem nostra etiam ætate multi enumerantur, qui, per idem temporis spatium, jejunium tolerant circa ullum valetudinis detrimentum. Quæ ex adverso producuntur monumenta, minus officiunt. Haud inficiamur, infantibus pridem lacte nutritis, ac Fidelibus feria. v. in Cœna Domini prandio refectis, sacram Eucharistiam olim fuisse distributam. Reponimus tamen, prius exemplum ad rem non facere, ut cuique patet; posterius vero desumptum esse a peculiari dumtaxat quarumdam Ecclesiarum more, qui in memoriam novissimæ Cœnæ, a Christo Domino celebratæ, olim institutus, aliquandiu apud illas viguit, sed jampridem in usu esse desiit.

XIII. Opportunius ad præsentem controversiam produci potuisset exemplum Pontificiæ Capellæ, in qua primam Missam ante noctis dimidium ce-

celebrat, qui ut plurimum a præcedentis noctis dimidio jejunium non servavit. Antequam vero hujusce difficultatis nodum dissolvamus, abs re non erit aliquanto longius digredi, ut, quæ hac in re ad Pontificiam Capellam pertinent, accuratius explicemus.

XIV. Ex Diariis, quæ Pontificii Cæremoniarum Magistri ab anno 1484. ad annum 1517. digesserunt, colligimus, Matutinum in Pontificia Capella incepisse circa octavam, nonam, ac etiam decimam horam (ab occasu Solis numerando, juxta Italiæ morem) illius noctis, quæ diem Christi Natalem præcedit; ac præterea, sacrum hunc ritum, una cum solemni Missa, nonnisi quatuor horarum spatio expleri consuevisse. Leo X. referente in Diariis Paride de Crassis, anno 1517. ob adversæ valetudinis incommoda, Pontificiæ Capellæ initium statuit *hora quinta noctis*. Pontifex Hadrianus VI. veterem morem sequutus, horam noctis nonam restituit. At Clemens VII. Paulus III. ac Julius item III. circa secundam, aut tertiam noctis horam Matutinum inchoandum mandarunt: hinc hora septima noctis ipsi etiam solemniori Missæ finis imponebatur. Varius in hoc tempore designando fuit S. Pontifex Pius V. quandoquidem, eo jubente, anno 1566. Matutino initium dedit hora noctis sexta; anno 1567. hora quarta; anno 1568. hora quinta; anno 1569. hora octava cum dimidio; anno demum 1570. hora nona. Gregorius XIII. juxta veterem morem, tertiam, aut quartam noctis horam in usum revocavit. Atque hic demum mos in Pontificia Capella deinde servatus fuit, & adhuc viget, statuta pro Matutini initio quarta hora noctis: ex quo sequitur, ut solemnis Missa paulo ante noctis dimidium perficiatur.

XV. Jam vero a designatione temporis, & horæ, ad jejunium progrediamur. Cæremoniarum Magistri nonnunquam in Diariis referunt, Cardinalem qui Sacrum obtulit, ad Missam celebrandam accessisse jejunum. Nostra ætate Cardinalis Leander Colloredus, qui per quamplures annos Missam nocte Nativitatis Domini solemni ritu obtulit, jejunium a præcedentis noctis dimidio accurate servavit. Eadem jejunii lege se se obstrinxit recolendæ memoriæ Benedictus Papa XIII. quem præterea novimus, ad meridiem usque Festi Nativitatis Christi, jejunium protraxisse: siquidem, post Sacrum in pervigilio hora consueta noctis solemniter peractum, alteram Missam in aurora recitabat; ac postremo Missarum solemnia aut in Pontificia Capella, aut in Vaticana Basilica perficiebat. Quia vero haud multa occurrunt eorum exempla, qui jejuni accesserint ad Altare; contra vero frequentius contingit, ut Cardinalis, qui nocte Nativitatis Sacrum explet, die præcedenti a refectione non abstinuerit: superest, ut rationem, quæ id licere suadeat, inquiramus.

XVI. Sunt qui credant, Romanum Pontificem quotannis litteras in forma Brevis expedire, per quas Cardinalis nocte Nativitatis celebraturus eximatur a lege jejunii, quod alioquin a præcedentis noctis dimidio servare teneretur. Ita putat Pasqualig. *in Decisionibus Moralibus decis.* 311.

&

& decis. 451. *de jejunio*. Id tamen gratis asseritur, & hujusmodi litteræ re ipsa minime conceduntur, ut apposite animadvertit Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 3. *resolut.* 12. *num.* 4. Alii, ut a difficultate se expediant, aliam ineunt viam. Cardinalis de Lugo *de Sacramentis disput.* 15. *de Eucharistia sect.* 2. *a num.* 55. affirmat, Cardinalem, qui in pervigilio Nativitatis ante noctis dimidium Missam celebrat in Pontificia Capella, jejunium naturale non frangere, etsi mane cibum sumpserit, & Sacri oblatio mediam noctem antevertat, nec ullam a Pontifice obtinuerit dispensationem. Cum enim, expressa Pontificis voluntate, certum temporis spatium ad solemne Officium peragendum fuerit definitum, Pontifex ipse mediam noctem anticipasse censetur, non universim quidem, sed quoad solum Pontificiæ Capellæ locum, & quoad personam dumtaxat Cardinalis, qui Missam canit, ac aliorum, qui ibidem Missarum solemniis adstant. Ad hanc opinionem confirmandam, advertere juvat; fas esse Romano Pontifici Ecclesiasticorum dierum limites statuere, absque eo quod mediæ noctis, vel auroræ physica momenta accuratius inspiciat. Enimvero iis in regionibus, in quibus, ob sublimiorem poli elevationem, punctum mediæ noctis statui vix potest, punctum vero insequentis auroræ magis adhuc latet, quia plerumque nullum est, Ecclesiasticorum dierum initia a moribus, & consuetudine petenda sunt; nimirum ab eo tempore, quo regionum illarum incolæ aut laboribus se se exercere incipiunt, aut quieti indulgent: ut olim sub Pontifice Urbano VIII. in Congregatione habita die 2. Novembris 1634. definitum fuisse testantur memoratus Theodosius Rubeus *in Horario universali cap.* 19. *a num.* 17. & in alio Opusculo *ad Rubricam Missalis de aurora*, Cardinalis Brancatius in Dissertatione *de privilegiis Capellæ Cardinalium pag.* 22. *& seq.* Merati *ad Gavantum tom.* 1. *part.* 2. *pag.* 767. *& pag.* 1378. *Decreto* 276. *Romanæ editionis*.

XVII. Sententiam Cardinalis de Lugo amplectuntur Magri *in Hierolexico verb. Nativitas Domini*, Aversa *de Eucharistia quæst.* 8. *sect.* 8. & Diana *loc. cit. resolut.* 11. *& resolut.* 12. Quia vero nunquam fortasse Romani Pontifices de noctis dimidio in Pontificia Capella anticipando cogitaverunt, proindeque fundamentum, cui Cardinalis de Lugo, ejusque sectatores innituntur, satis firmum non est; hinc meliori consilio alii sentiunt, ac docent, in proposito casu, licet expressa Pontificis dispensatio non appareat, inesse tamen tacitam, ac rationi admodum consonam. Enimvero, cum, nonnisi præhabito summi Pontificis assensu, stata ad Matutinum inchoandum hora definiatur, profecto summus Pontifex haud ignorat, quo tempore in pervigilio Nativitatis Capella incipiat, qua hora solemnis Missa, cui nonnunquam ipsemet Pontifex interesse solet, celebretur. Et, quoniam præterea compertum persæpe illi est, eum, qui Sacrum offert, non esse jejunum, & tamen nullus unquam Pontifex edixisse fertur, ut Cardinalis ea occasione ante noctis dimidium celebrans, a præ-

a præcedenti media nocte jejunium servaret; nil ultra requirendum videtur ad tacitam Pontificis dispensationem inducendam, æquitatis tamen, ac rationis legibus consentaneam. In hanc sententiam descendunt Dicastillus *tom.* 1. *de Sacramentis tract.* 4. *de Eucharistia disputat.* 9. *dubitat.* 17. *quæst.* 7. *num.* 404. Gabriel de Henao *part.* 2. *de Sacrificio Missæ disputat.* 22. *sect.* 4. *num.* 44. Martinon. *tom.* 3. *disputat.* 35. *num.* 64. Quartus *ad Rubricas Missalis part.* 3. *tit.* 9. *sect.* 1. *in dubiis conscientiæ dub.* 6.

XVIII. Hanc tacitam Pontificis dispensationem, æquitati ac rationi consentaneam diximus: non enim temere antevertitur Officii nocturni hora in Pontificia Capella; cum & hujusmodi anticipatio modica sit, & Cardinalibus, ac Prælatis, qui ea nocte eidem Capellæ intersunt, non modo valde opportuna, sed fere necessaria dignoscatur. Nam iidem sequenti die ad aliam Capellam accedere debent, in qua summus Pontifex solemnia ut plurimum exercet Pontificalia. Quare, cum illi, qui Episcopi, aut Presbyteri sunt, mane tres Missas sint celebraturi, antequam ad tertiam solemnem Missam in Capella peragendam revertantur; aut tempus illis deficiet, aut angustum nimis supererit, nisi per anticipatum nocturni Officii initium angustia temporis laxetur.

XIX. Quod si rationi, & æquitati consonum est horam antevertere; non minore rationis & æquitatis jure innititur tacita dispensatio, quæ celebrantem in Pontificia Capella ante noctis dimidium a naturali jejunio eximit. Si enim humani corporis imbecillitatem, quæ in dies gravior fit, expendamus; quodque caput est, si ad celebrantis ætatem, quæ ut plurimum senilis est, oculos convertamus: facile apparebit, vix, ac ne vix quidem sperandum esse, ut possit tamdiu jejunium tolerare. Pontifex Julius III. die 15. Martii 1554. per litteras in forma Brevis concessit Imperatori Carolo V. ut, antequam sacram Eucharistiam sumeret, paululum cibi gustaret *ad necessariam sustentationem ventriculi*; ac insuper eumdem Imperatorem absolvit, quod antea, citra Romani Pontificis dispensationem, *de Medicorum consilio*, ad sacram Eucharistiam accesserit non jejunus. Pius item IV. a Portugalliæ Rege certior factus, quod nonnulli Sacerdotes, qui Indicas regiones, ejus dominio subjectas, inhabitabant, *aut propriæ infirmitatis, aut aeris intemperiei occasione quibusdam remediis comestibilibus, aut potabilibus nocte uti consueverant*; per alias litteras datas die 10. Februarii 1563. benigne indulsit, ut, *si ipsos illis post mediam noctem uti contigerit, Missam die sequenti celebrare valeant, si urgentissima fuerit celebrandi necessitas, & paululum inde dormierint*. Præterea, inter Innocentii XIII. litteras in forma Brevis, una occurrit sub die 5. Octobris 1722. in qua regnanti Ludovico Galliæ Regi conceditur, ut die coronationis suæ *modicum jentaculum* sumere valeat ante Communionem, habita nimirum ratione diuturnioris temporis, quod in eo solemni ritu peragendo impenditur, ac imbecillis valetudinis ipsius Regis, qui

qui ætate adhuc recens, corporis habitudinem nondum satis firmaverat, ut in memoratis litteris expressum legimus. Pari privilegio idem Pontifex donavit Imperatricem Elisabetham, datis litteris die 20. Augusti 1723. ut scilicet modica refectione uti posset, quamvis communicatura, quo die illius coronatio in Bohemiæ Reginam, solemni pompa, ac in multas horas protrahenda, fieri debebat.

XX. Ex hactenus dictis colligitur, privilegium celebrandi Missam in Pontificia Capella ante noctis dimidium, non quidem per necessariam connexionem secum ferre aliud privilegium exemptionis a lege jejunii; immo vero posterius hocce privilegium esse repetendum a tacita Pontificis dispensatione, quam satis probant eæ rerum, ac temporis circumstantiæ, simul sumptæ, quas supra memoravimus. Hinc sequitur, sublatis hisce circumstantiis, jam nullum tacitæ dispensationi esse locum; ideoque ad jejunium naturale servandum teneri, qui alibi Sacrum offerat, etiamsi, ex Apostolico Indulto, mediæ noctis articulum in Missæ oblatione præveniat. Consulendi in rem hanc Andreas Piscara Cataldo *in Prax. Cæremon. lib. 3. sect. 2. cap. 1. num. 4. pag. 391. & cap. 3. num. 1. pag. 393.* necnon celebris Gavantus *part. 4. tit. 3. num. 5.* ubi ita loquitur: *Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine, vere non dispensatur in jejunio necessario ad Missam. Ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Missa vigiliæ sumat purificationem.* Consonat diligens Scriptor P. Merati *tom. 1. part. 2. Romanæ editionis pag. 853. num. 12.*

XXI. Itaque, ut rem hanc expediamus, Episcoporum partes erunt, duo hæc in Synodis opportune secernere: ut scilicet primo edicant; nulli fas esse, citra Apostolicam dispensationem, in nocte Nativitatis Christi Missam celebrare ante noctis dimidium: & id quidem fieri prohibeant, indicta in contumaces pœna suspensionis, quam etiam probant, ac laudant Polacus *in suis Aphorismis sacrar. Cæremoniar. Aphorism. 1. num. 4.* Pax Jordan. *Elucubrat. tom. 1. lib. 4. tit. 1. de Sacrificio Missæ num. 93.* secundo aperte declarent, eos, qui ex Apostolico privilegio Sacrum obeunt ante noctis dimidium, adhuc teneri lege jejunii, idque a præcedentis noctis dimidio servandum esse. In ordine quodam pro Divini Officii celebratione, Romæ edito anno 1645. cujus etiam meminit Diana *in edit. coord. tom. 3. tract. 1. resolut. 55. num. 3.* hæc legimus: *Missa hujus sacratissimæ noctis debet celebrari post mediam noctem; aliter Sacerdos non celebraret jejunus. Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine, non dispensatur in jejunio necessario ad Missam; id est a pridiana nocte jejunet, neque in Missa vigiliæ sumat purificationem.* Eadem occurrunt in ordinario Patriarchali, quod anno quolibet Venetiis evulgatur, ubi ad diem 24. Decembris hæc legitur adnotatio: *Celebrantes ante mediam noctem sint jejuni a media nocte antecedenti, adeoque non sumant purificationem in Missa hodierna.*

XXII.

XXII. In Regnis, atque ditionibus, Hispaniarum, & Portugalliæ Regibus subjectis, adest privilegium celebrandi tres Missas in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum; quod olim pro aliquibus ex dictis Regnis, & pro quibusdam personis ibidem degentibus invectum, a nobis ampliatum, & declaratum est sub ea forma, quæ legi potest in decreto nostro, Apostolicis litteris firmato, quod extat *Bullarii nostri tom. 2. num. 61*. Sane pro recto hujus privilegii usu plura observanda, pluraque opportune præscribenda providimus; eaque omnia eodem decreto complexi sumus. Proindeque Episcopi locales earum regionum, in quibus locum habet hujusmodi indultum, si quid statuendum habeant circa triplicem illam Missarum celebrationem, ut errandi pericula evitent, eidem decreto nostro in omnibus & per omnia se conformare curabunt.

CAPUT NONUM.

De Communione sub utraque specie quoad Laicos, Clericos, & Sacerdotes non celebrantes: de qua etsi quibusdam in Synodis actum fuerit, in aliis tamen non expediret sermonem instituere.

DE Communione sub utraque panis, & vini specie late egimus *in nostro Tractatu de Sacrificio Missæ, editionis Latinæ §. 356. & pluribus sequentibus*: ubi ostendimus primo, Fidei dogma esse, totum ac integrum Christum sub unaquaque specie contineri: secundo, eos, qui sub una tantum specie Christum sumunt, nulla fraudari gratia, quæ propria sit Sacramenti, & ad æternam salutem necessaria: tertio, nullo Dei præcepto iis, qui Missam non celebrant, Communionis sub utraque speciei necessitatem imponi: quarto, ad Ecclesiasticam disciplinam unice pertinuisse, quod Calicis usus aliquando permissus, & Communio sub utraque specie Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non celebrantibus concessa fuerit; prævia tamen protestatione, per quam agnoscere se profiteantur, totum ac integrum Christum Dominum sub utraque specie contineri, seque ea omnia, quæ supra exposuimus, tamquam Fidei dogma ab Ecclesia definitum, tenere, & credere.

II. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio Missæ* narravimus, Archiepiscopum Pragensem, ut Hussitas a seditionibus ac cædibus, quas propter sibi denegatum a Constantiensi Concilio Calicis usum passim instaurabant, tandem avocaret, in Synodo habita anno 1426. Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie illis concessisse; mox tamen Martini Papæ V. decreto hocce privilegium fuisse revocatum. Præterea memoravimus, Concilium Basileense, Bohemiæ, ac Moraviæ populis usum Calicis tribuisse, modo in ceteris omnibus cum Ecclesia Romana convenirent, ac crederent, non minus sub panis, quam sub vini specie, totum ac integrum Christum Jesum existere; sed hanc itidem concessionem, ob varios,

rios, qui invaluerant, abusus, fuisse sublatam. Insuper addidimus, Romanos Pontifices Paulum III. ac Julium III. Apostolicis Nunciis authoritatem delegasse, ut Calicis usum Laicis permitterent; eos autem satius duxisse ab hujusmodi privilegii largitione abstinere. Tandem adnotavimus, Concilium Tridentinum hanc ipsam de usu Calicis discussionem, Romani Pontificis arbitrio expediendam reliquisse: ac Pium IV. ut refractarios, ac rebelles ad veritatis semitam revocaret, per litteras in forma Brevis ad Archiepiscopum Pragensem datas indulsisse, ut nonnulli Sacerdotes Catholici destinarentur, qui, præhabitis necessariis de Fide protestationibus, possent Eucharistiam sub utraque specie Laicis ministrare: verum, cum spes a Pio IV. concepta, irrita cecidisset, immo ex hac benigna Calicis concessione non levia prodiissent mala, oportuisse, ut successores Pontifices S. Pius V. & Gregorius XIII. beneficium illud, quod in perniciem vertebatur, e medio tollerent.

III. Nihil igitur hac in parte addendum superest, nisi hoc unum, nimirum temporibus Sixti V. & Pauli V. iterum de Calicis concessione actum fuisse, instantibus Apostolicæ Sedis Nunciis, qui eam indulgentiam, si tunc temporis in usum revocaretur, in magnum Catholicæ Religionis incrementum cessuram pollicebantur. Placuit tamen postulata rejicere, ut patet ex monumentis, quæ in Archivo sacræ universalis Inquisitionis servantur.

IV. In Synodo Diœcesana ab Wratislaviæ Episcopo habita, atque *in capite sexto de Eucharistia*, quod Apostolicæ Sedis Nuncio, jussu Pauli V. fuit transmissum, post rejectas preces a Nunciis, ut modo narravimus, porrectas, hæc, quæ sequuntur, circa Calicis usum statuta fuere. Ipso capitis initio declarat Synodus, præcepto Eucharisticæ Communionis solo Paschatis tempore Fideles obstringi: addit tamen, monendos eos, ac hortandos, ut etiam solemnioribus festis Nativitatis Christi, Pentecostes, & Assumptionis B. Mariæ Virginis ad sacram Synaxim accedant. Mox docet, jam tum ab Ecclesiæ primordiis Eucharisticam Communionem aut sub una panis, aut sub utraque panis & vini specie ministrari consuevisse; Ecclesiam tamen successu temporis, justis, validisque rationibus ita suadentibus, hanc, quoad Laicos, probasse consuetudinem, ut nonnisi sub una panis specie sacra Eucharistia reficerentur. *Licet vero* (verba sunt Synodi *citato capite*) *ab initio Christianæ Religionis aliquando unius, aliquando utriusque speciei usus fuerit; progressu tamen temporis Ecclesia, gravibus, & justis causis adducta, consuetudinem sub altera tantum specie communicandi approbavit*. Admittit etiam concessionem a Pio IV. Regno Bohemiæ factam; nec inficiatur, Diœcesim Wratislaviensem sub Bohemiæ Regni ditione contineri: fatetur tamen, se nolle a communi Ecclesiæ disciplina recedere: *Ex concessione autem Apostolicæ Sedis sub Pio IV. Pontifice felicis recordationis Regno Bohemiæ facta, cui Provincia hæc & Diœcesis Wratislaviensis incorporata est, Laicis Calicis usus liber permittitur.*

Ni-

Nihilominus Ecclesiæ universalis approbatam consuetudinem, quantum Domino suffragante poterimus, rursum introducere cupimus. Postremo methodum suppeditat, quam hac in re sequantur magistri erga discipulos, Sacerdotes erga parentes, quorum interest filios erudire, Confessarii erga pœnitentes; ut omnes studio pacis & charitatis incensi, communem Ecclesiæ consuetudinem ultro amplectantur: *Quod obtinebunt facilius, ubi illos accurate erudierint, tantum sub una specie, quantum sub utraque specie contineri*.

V. Pietatis, prudentiæ, ac pastoralis solicitudinis legibus consentanea profecto est memorata Synodalis constitutio, si temporum circumstantias, quibus edita fuit, inspiciamus. At vero pari digna laude fortasse non esset, aut saltem inutilis videri posset Episcoporum cura, si quæ olim in Wratislaviæ Synodo sancita fuere, ad eas Diœceses, & loca trahere vellent, in quibus, citra ullam controversiam, laudabilis ac inviolatus vigeret usus dispensandi Laicis Eucharistiam sub unica panis specie.

VI. Quoad hosce Episcopos, in quorum diœcesi pacifica viget consuetudo Communionis laicis ministrandæ sub sola panis specie, hoc unum notatu dignum superest explicandum. Accidit non semel, ut Lutheranus aliquis, qui pravo imbutus errore, Eucharistiam sub utraque specie sumere consuevit, Catholicam Religionem amplectatur. In hoc rerum statu solent aliquando Episcopi, pietate moti, ab Apostolica Sede supplices postulare, ut is, qui, hæresi ejurata, Catholicæ Fidei nomen dedit, valeat in posterum Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie recipere, veteri consuetudine, cui pridem assueverat, non immutata; præmissa tamen protestatione, per quam se credere fateatur, totum integrumque Christum tam sub panis, quam sub vini specie contineri, ac spondeat, se nonnisi in privata domus Capella sacram Eucharistiam sub gemina specie sumpturum. In toties memorato Tractatu nostro *de Sacrificio Missæ* multa numerantur exempla Romanorum Pontificum, qui privilegium pro Communione sub utraque specie, Catholicis Principibus aliquando ministranda, concesserunt. Hæc tamen exempla ad hanc, quam tractamus, causam transferri non possunt; tum quia Personarum conditio, quæ ad privilegia impetranda plurimum aliquando valet, diversa est; tum etiam quia suspicari non licet, eum, qui in Catholica Fide educatus, ab ea nunquam recessit, affirmare, aut docere posse, Communionem sub utraque specie Divino præcepto cunctis Fidelibus fuisse propositam. Contra vero timendum, ne is, qui longo tempore hæresim professus est, in veteri errore adhuc permaneat, quantumvis eum solemni protestatione ejuraverit, atque in hoc ipso articulo nominatim id omne, quod Romana credit Ecclesia, se crediturum spoponderit; cum præsertim de sinceritate protestationis antea emissæ ex hoc ipso dubitandum videatur, quod nihilominus sacram Eucharistiam sub utraque specie accipere, post factam hæresis abjurationem, in votis habeat: qui enim ita se gerit, videtur ad-

adhuc in eadem versari opinione, quam ante abdicatam hæresim fovebat. Hæc autem, aut his similia rationum momenta, in causa fuisse putamus, cur Prædecessor noster Urbanus VIII. anno 1627. privilegium a Barone quopiam Bohemo petitum, ut in privato domus suæ Oratorio Eucharistiam sub utraque specie acciperet, constanter denegaverit. Neque vero nos ipsi faciliores hac in re fuimus erga nobilem mulierem, pridem Lutheranam, postea Catholicam; quam tamen moneri curavimus, ut, quoniam singulari Dei beneficio ad Catholicam Fidem accesserat, æquo animo se submitteret legibus Romanæ Ecclesiæ, quæ mater omnium clementissima, ac de filiorum salute impensius solicita, quid prosit illis, quid noceat, optime intelligit. Hujusmodi sensus eruimus ex oratione, quam super usu Calicis habuit in Concilio Tridentino Villalpandeus Segobiensis Theologus, quamque Harduinus retulit in sua Conciliorum Collectione *tom.* 10. *col.* 312. *Tanti enim apud nos, modo pie Christianeque simus instituti, Ecclesiæ auctoritas, & charitatis opinio valere debet, qua nos illa semper tamquam piissima mater liberos tenerrime prosecuta est, nostraque commoda procurat, ut, posthabito, atque abjecto procul quocumque affectu, quem fortasse nos erga Calicem hunc temere admodum induimus, gerimusque, illi uni nos, atque omnia nostra submittere, illud velle unum, quod illa vult, illud optimum putare, quod optimum illa ducit, suspectamque habere sententiam nostram, quæ non ex obedientia Ecclesiæ orta sit, & ortam jam, continuo deserere debeamus.* Sylvius *in* 3. *part. D. Thomæ quæst.* 80. *art.* 2. *quæsit.* 4. proposito dubio, *Utrum Calix sit ex dispensatione concedendus hæreticis*, qui sanctæ Romanæ Ecclesiæ imperio ac legibus se obtemperaturos promittunt, respondet, posse quidem hoc privilegium concedi; addit tamen: *Vix est, ut ejusmodi dispensatio expediat respectu hæreticorum nostri temporis.* Haud equidem ignoramus, celebrem hunc Scriptorem ita sentire de iis, qui, hæresi nondum ejurata, Calicis usum postulant, quo fruantur post hæresim abjuratam. Si tamen rationes, quibus ille utitur, expendantur, unusquisque facili negotio dignoscere poterit, eas sibi locum vindicare etiam quoad eos, qui pro usu Calicis orant post hæresim ejuratam: inquit enim Sylvius, quod instantes pro usu Calicis ante hæresim abjuratam, ut plurimum ita se gerunt, pravo errore ducti, quod putant, Eucharistiam sub utraque specie ex vi Divini præcepti esse sumendam. Jam vero hujus erroris suspicione non carent, qui hoc ipsum postulant post hæresim ejuratam. Addit, quod, privilegio semel concesso, in præconcepta opinione magis adhuc obfirmarentur hæretici, quibus latior aperiretur campus, ut Catholicis audaciores insultarent, & contra infirmiores ac pusillos acceptam dispensationem ostentarent, perinde ac si Romana Ecclesia eorum dogmata tandem probaret. Ac denique subdit, Sedis Apostolicæ indulgentiam ceteris exemplo futuram, ut privilegium peterent, quod aliis concessum scirent; ex quo communis ac perniciosa paulatim inolesceret consuetudo. Tanti Scriptoris ani-

animadversiones & valido non destituuntur fundamento ; & si quis eas accurate perpendat, easdem videbit utrique casui maxime aptabiles, hoc est tam illi, in quo hæretici ante hæresim abjuratam Calicem petunt, ut eo post ejurationem utantur, quam alteri, in quo conversi ad Fidem Catholicam, Calicis usum, post hæresim ejuratam, efflagitant.

CAPUT DECIMUM.

De vernacula divinarum scripturarum lectione alicubi probibenda Synodali decreto, si abusus irrepserit : si tamen nullus abusui locus sit, hac de re silere præstabit.

SPiritus Roterus, inter Dominicanæ familiæ alumnos accuratus Scriptor, & contra hæreticam pravitatem Inquisitor ; cujus multa cum laude meminit P. Echardus *tom. 2. Scriptorum Ordinis Prædicatorum pag.* 188. celebrem edidit Dissertationem, de non vertenda Scriptura Sacra in vulgarem linguam, quam anno 1548. Henrico II. Francorum Regi nuncupavit. Hæc lucubratio communi plausu in Galliis recepta, anno 1661. publica Cleri Gallicani auctoritate iterum prælo subjecta fuit. Tres item egregii S. R. E. Cardinales hoc idem argumentum pertractarunt, eorum sententiam refellentes, qui aut plane necessariam, aut saltem opportunam, ac valde utilem, jactabant versionem sacrarum Scripturarum in vulgarem linguam, ut nimirum cuique promiscua esset earum lectio. Hos inter primus occurrit Cardinalis Stanislaus Hosius, qui in Tridentino Concilio Legati munere præclare functus est, *lib. 3. de auctoritate Scripturæ sacræ pag.* 247. alter vero Cardinalis Jacobus de Perron *lib. 6. cap. 6. Respons. ad Angliæ Regem*, tertius Venerabilis Cardinalis Bellarminus *tom. 1. Controversiar. Fidei lib. 2. de verbo Dei cap.* 15. Si quis autem nosse cupiat Scriptores alios, & quidem bene multos, qui varios Tractatus, ac Dissertationes erudito calamo elucubrarunt, ut ostendant, lectionem sacrorum Bibliorum, vulgari lingua redditorum, non esse cuique permittendam, consulat volumen jussu Cleri Gallicani Parisiis editum anno 1661. ita inscriptum : *Collectio quorundam gravium Auctorum, qui ex professo, vel occasione, sacræ Scripturæ, aut Divinorum Officiorum in vulgarem linguam translationes damnarunt*. Quibus addere possumus, præter Justum Fontaninum in Opere *de Italica eloquentia verb. Romanzo, sive Romanzio*, etiam Passavantium *in Speculo veræ Pœnitentiæ*, ubi solidis probat rationibus, quam ardua res sit sacrarum Scripturarum nuda & accurata in vulgarem linguam conversio. Non enim sufficit, ad opus rite perficiendum, sola linguarum peritia ; sed alia insuper scitu necessaria sunt, quæ ab interpretibus ut plurimum ignorantur. Nolumus hic silentio præterire Fridericum Furium Coriolanum, virum eruditione clarum, & Carolo V. Imperatori, ac Philippo II. ejus Filio satis acceptum.

ptum. Hic Auctor scripsit ac evulgavit Opus *de Consilio*, & *Consiliario*; communi suffragio comprobatum commendatumque. Mox tamen sobrietatis limites prætergressus, postquam Dissertationem adornavit anno 1556. Basileæ impressam, cui titulus: *Bononia, sive de libris sacris in vernaculam linguam convertendis*: cunctorum indignationem ac censuram promeritus, in quamplura se se conjecit discrimina, teste P. Michaele a S. Joseph, nunc Episcopo Guadicensi, *tom.* 2. *Bibliographiæ Criticæ pag.* 413.

II. Propositum nobis non est, hanc controversiam universim expendere, ac funditus exhaurire: ab iis tamen abstinere nolumus, quæ semel cognita, plurimum prodesse poterunt. Itaque prænotare juvat primo, summum Pontificem Innocentium III. opportuna adhibuisse remedia, ut modum imponeret divinarum Scripturarum versioni, cum earum in linguam Gallicam translatio Metis vulgata non leves in Diœcesi illa tumultus excitasset; quippe vernacula lectio in omnium etiam mulierculatum manibus & ore versabatur. Consulenda in rem hanc memorati Pontificis *epistola* 141. *lib.* 2. *pag.* 432. & 434. juxta Baluzii Collectionem. Consulendus item Raynaldus *ad annum Christi* 1199. *num.* 27. Secundo, Clementem XI. Prædecessorem nostrum, per celebrem Constitutionem *Unigenitus*, nonnullas propositiones, hoc est 79. cum aliis pluribus, quæ sequuntur, ideo proscripsisse, quod communem omnibus inducerent necessitatem legendi sacram Scripturam: quo semel posito, etiam ipsa Scripturarum in linguam cuique obviam translatio statuenda omnino esset. Errorem hunc Pontificia auctoritate confixum, alii etiam Catholici Scriptores impugnarunt: quos inter numerandi P. Jacobus Fontana Societatis Jesu, *tom.* 3. *Operis*, quod Romæ prodiit anno 1721. contra Quesnellii propositiones, P. Fulgentius Belleli ex Ordine Eremitarum S. Augustini, *tom.* 2. *Operis*, quod contra easdem Quesnellii propositiones scripsit, ac Romanis typis edidit anno 1737. P. Viva item Societatis Jesu, in suis lucubrationibus, quas adversus hunc ipsum errorem perfecit, ac evulgavit.

III. Nec defuere complures Episcopi, qui de ovium custodia soliciti, promiscuam sacrorum Bibliorum vulgari lingua lectionem per Synodales Constitutiones e medio sublatam voluere. In Concilio Tolosano, habito anno 1229. atque ab Harduino in Conciliorum Collectione relato *tom.* 7. *col.* 178. cavetur *cap.* 14. ne laici libros retineant veteris, aut novi Testamenti, exceptis Psalterio, & Breviario: mox vero additur: *Sed, ne præmissos libros habeant in vulgari translatos, arctissime inhibemus*. Pari œconomia Concilium Provinciale Oxoniense anni 1408. *cit. tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1491. ita statuit *cap.* 7. *Periculosa res est, testante Beato Hieronymo, textum sacræ Scripturæ de uno in aliud idioma transferre, eo quod in ipsis translationibus non de facili idem in omnibus sensus retinetur*. Dein prohibet, ne quispiam ullum Divinarum Scripturarum librum in Anglicum sermonem transferre præsumat; versionem a Vicleso institutam da-

damnat; ac tandem decernit, nullas translationes recipi, nisi primum Concilii Provincialis decreto probentur. In novissimorum Conciliorum, quæ in Galliis celebrata sunt, Collectione, a Ludovico Odespun concinnata, occurrit Concilium Provinciale Bituricense, habitum anno 1584. in quo *sub tit. 4. de abusu Scripturarum tollendo* hæc decernuntur *can. 2. Omnia Biblia sacra, & quivis alii libri de Fide & Religione, vernacula lingua scripti respuantur, nisi quos Ecclesiæ Catholicæ, & Ordinarii auctoritas probaverit.* Eadem statuuntur in Concilio Hierosolymitano, an. 1672. a Patriarcha Dositheo adversus Calvinistas coacto, cujus Concilii Acta prostant in memorata Harduini Collectione *tom. 11. col. 255. & 258.* Adstipulantur alia item Concilia in Belgii provinciis habita, nimirum Cameracense, ac Mechliniense; necnon Synodi Diœcesanæ Brugensis, Yprensis, Gandavensis, Namurcensis, ac Leodiensis, quarum sanctiones promiscuam Divinorum librorum lectionem vulgari idiomate expressam proscribunt, ut testatur P. Fontana *cit. tom. 3. pag. 593. sub num. 4.*

IV. Hæc tamen Conciliorum, & Synodorum decreta utilitati ac necessitati consentanea fuisse arbitramur, quod in provinciis, ac diœcesibus, in quibus promulgata fuerunt, jam inoleverit abusus promiscuæ lectionis sacrorum librorum, in maternam linguam pro cujusque lectoris intelligentia captuque translatorum. At vero iis in locis, in quibus ejusmodi abusus nondum invectus est, minus provido consilio fortasse uterentur Episcopi, qui vetitam lectionem insectarentur, ac propositis pœnis interdicerent. Ea quippe hominum conditio est, ut nitantur in vetitum, ac, statuto semel interdicto, perniciosa quadam cupidine illecti, quod prohibitum audiunt, curiosius inquirant; atque hac una de causa vetantem legem infringant, ut, quod legis jussu inconcessum norunt, introspiciant. S. Carolus Borromæus, prudentia, ac vigili cura vere magnus, in primo Mediolanensi Concilio, cui præfuit anno 1565. hanc legem servandam decrevit: *Ut Episcopi regulas Indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio a sacrosancta Tridentina Synodo præfecti fuerunt, ex auctoritate Sanctissimi Domini nostri Pii IV. editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, ceterisque omnibus laicis, & Ecclesiasticis personis servari jubeant.* Quarta autem Indicis regula, jussu Trid. Concilii statuta, & Pii IV. Pontificis auctoritate firmata, hæc circa vernaculam sacrorum librorum lectionem servanda præcipit: *Cum experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis, oriri; hac in parte judicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi, vel Confessarii, Bibliorum a Catholicis Auctoribus versorum lectionem vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione, non damnum, sed fidei & pietatis augumentum capere posse; quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere, seu habere præsumpserit, nisi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit.*

V. Quia vero insequentibus annis experientia docuit, Episcopos, & Inquisitores, quorum judicio vernacula sacrorum librorum lectio concedi poterat, vel denegari, indulgentiores hac in re se præbuisse; immo vero ipsos etiam Regularium Præsides eamdem, quę Episcopis, & Inquisitoribus concessa fuerat, auctoritatem sibi arrogasse: hinc quartæ Indicis regulæ, hæc, quæ sequuntur, jussu Clementis VIII. fuere superaddita: *Animadvertendum est circa supradictam quartam regulam Indicis fel. record. Pii Papæ IV. nullam per hanc impressionem & editionem de novo tribui facultatem Episcopis, vel Inquisitoribus, aut Regularium Superioribus, concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, cum hactenus mandato, & usu sanctæ Romanæ & universalis Inquisitionis sublata eis fuerit facultas concedendi hujusmodi licentias legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias sacræ Scripturæ tam novi, quam veteris Testamenti partes, quavis vulgari lingua edita, ac insuper summaria, & compendia etiam historica eorumdem Bibliorum, seu librorum sacræ Scripturæ quocumque vulgari idiomate conscripta; quod quidem inviolate servandum est.*

VI. Itaque, ut rem conficiamus, ubi nullus quoad vernaculam sacrarum Scripturarum lectionem abusus irrepsit, aut sileant Episcopi, aut solum quartæ Indicis regulæ urgeant complementum. Ubi vero abusus semel innotuit, etiam Synodali decreto radicitus evellatur. Concilium Tridentinum *sess. 22. de Sacrificio Missæ cap.* 8. declarat, non expedire, ut vulgari idiomate Missæ Sacrificium offeratur. Ubi vero, nullo contradicente, lex ista servatur, superfluum plane est, hac de re in Synodis sermonem instituere. At contra, si forte paulatim inferenda timeatur prava consuetudo celebrandi Missam novo quopiam idiomate, quod Ecclesia nondum probaverit; Episcoporum intererit non solum Synodali decreto contra abusum illum totis obniti viribus, sed etiam ab Apostolica Sede consilium, ac præsidium quærere, ut ingruenti malo validiores occurrant. In Ecclesiastica historia notum satis est duorum Monachorum Cyrilli & Methodii, quorum uterque sanctitatis fama decoratur, exemplum. Cum enim, post evulgatum in Moraviæ regionibus Evangelium, potestatem Sacerdotibus tradidissent, ut Missæ Sacrificium Sclavonico sermone perficerent, judicium subiere Joannis VIII. summi Pontificis, qui ab iis gesta, Apostolica auctoritate firmavit. Universam rei seriem *in Tractatu de Sacrificio Missæ sect.* 1. §. 79. *& seq.* fusiori stylo explicavimus. Hunc igitur locum, ne futili labore eadem repetamus, lectores consulant.

CAPUT UNDECIMUM.

Recens subortus in diœcesi abusus, modo revera talis sit, & remediis canonicis submoveri valeat, necessariam interdum reddit Constitutionem, quæ in alia forte Synodo redundaret: ubi de Confessariis, qui pœnitentes adstringerent ad sibi aperiendum nomen complicis in peccato; item de denunciatione Confessariorum sollicitantium ad turpia, & de solicitantibus ad alia illicita.

NE *improba usurpatione dissimulatio in deterius convalescat, & fiat de consuetudine regula, quæ non veniat ab ipsa, quæ litteris mandata est disciplina* (uti ad Episcopos, in Toletana Synodo constitutos, apposite scripsit Innocentius I. *epist.* 23. *num.* 2. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1023.,) quantocius sane præcidendus est abusus, qui sub specie severioris, & sanctioris disciplinæ, eam labefactat, quæ ab Ecclesia est tradita, veramque Sacramentorum sanctitatem contaminat. Rem enarrabimus, quæ non diu antea contigit. Concilium Tridentinum *sess.* 14. *can.* 7. anathemate perstringit asserentes, non esse in sacramentali Confessione necessario aperiendas circumstantias, mutantes speciem peccati: an autem sint etiam necessario aperiendæ, quæ inter eamdem speciem notabiliter aggravant peccatum, litigant quidem Theologi; sed Catechismus S. Pii V. *tit. de conditionibus, & circumstantiis ad Confessionem requisitis*, S. Carolus Borromæus *in Instruct. Sacerdotum, Actor. Eccles. Mediol. part.* 4. *pag.* 756. pluresque Synodi Episcopales, quas profert Genettus *Theolog. moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. cap.* 6. *quæst.* 3. etiam istas manifestandi gravem obligationem in pœnitente agnoscunt: quod etiam inter Theologos docent Suarez *de Pœnit. disp.* 22. *sect.* 3. Henriquez *de Pœnit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. Thomas Sanchez *in Summ. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 39. & *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 24. Gonet *disp.* 10. *art.* 3. Salmant. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 8. *punct.* 2. Baron. contra Amad. *disput.* 2. *sect.* 3. aliique ab his citati. Cavere nihilominus debet Confessarius, ne occasione, seu prætextu exquirendi a pœnitente peccati, quod confitetur, circumstantias, eumdem inducat ad pandendum nomen complicis, hoc est personæ, cum qua peccatum illud perpetravit: etenim, quidquid sit, quando liceat pœnitenti sui criminis socium libere & sponte Confessario revelare; certum tamen est, raro evenire posse, ut liceat Confessario complicis nomen a pœnitente sciscitari, multoque minus ad illud sibi patefaciendum eumdem obligare. Et nihilominus haud ita pridem rumor ad nos pervenit, aliquot Sacramenti Pœnitentiæ Ministros, suffultos quorumdam Theologorum aut falsa, aut male intellecta doctrina, cœpisse non solum a pœnitentibus complicis nomen exquirere, sed ad illud sibi aperiendum, locumque insuper designandum, ubi is habitaret,

eosdem adigere, denegata renuentibus alterutrum manifestare Sacramentali absolutione. Hujus vero perniciosæ praxis hanc præferebant causam, videlicet, ut ipsi complicem postea corriperent, atque ita in ejus tantum utilitatem hujusmodi uterentur revelatione. Verum nos gravia considerantes mala, quæ inde necessario consequebantur; proximi enim lædebatur fama; arctum sacramentalis Confessionis sigillum periclitabatur; absterrebantur Fideles a suis culpis Confessario integre, prout ceteroquin opus est, manifestandis; rixæ, & discordiæ disseminabantur, & tota demum perturbabatur communitas: idcirco, pro nostro supremi Apostolatus munere, prædictum tunc primo pullulantem abusum, priusquam inolesceret, præfocandum duximus nostris Apostolicis litteris, incipientibus *Suprema*, quæ habentur *nostri Bullarii tom.* 1. *num.* 134. aliisque duabus posterioribus Constitutionibus, quarum initia sunt *Ubi primum*, necnon *Ad eradicandum*, quæ insertæ sunt *ejusdem Bullarii nostri tom.* 2. *num.* 8. & *num.* 20. super quibus bo. mem. Ludovicus Antonius Muratorius peculiarem Dissertationem conscripsit, ac typis vulgavit.

II. Quod autem faciendum fuit a nobis, qui omnium Ecclesiarum gerimus curam, non illico fieri decuisset a quolibet Antistite, cui unius particularis Ecclesiæ commissum est regimen; is siquidem solicitus esse debet de sua excolenda diœcesi, non de insectandis abusibus, quos audit in aliena inolescere, nisi prudenter prævideat, eosdem, si non statim retundantur, suam pariter esse mox subituros: ubi enim abusus non est, quando novæ Constitutionis freno vitium cohibetur, quod nunquam diœcesim invasit, injuriam sibi fieri credunt diœcesani, putantes nimirum, se quodammodo infamari, quasi reos criminis, quod ipsi non admiserunt. Ad Præsules vero, si forte eorum diœceses exitiosus ille morbus inficeret, spectabat sane opportunis sanctionibus eum quantocius propulsare, quod sanctissime factum legimus in pluribus antiquis Synodis. In Synodo enim Bajocensi anni 1300. *cap.* 82. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1238. habetur: *In Confessione sibi caveant Sacerdotes, ne inquirant nomina personarum cum quibus peccaverunt confitentes, sed circumstantias tantum, quæ possunt aggravare peccatum*. In Synodo Lingoniensi anni 1404. *Caveant Sacerdotes, ne in Confessione inquirant ab his, quorum audiunt Confessiones, ut nominent eis expresse personas, cum quibus ipsi confitentes peccaverint, nisi esset tale peccatum, quod oporteat exprimi aliquid de persona; puta, peccavi cum filia mea naturali, vel spirituali, vel nepte: & hoc casu non debet dici nomen proprium, aut cognomen personæ*. In Synodo Leodiensi anni 1405. *Inhibemus Sacerdotibus, statuendo, & omnibus Confessoribus, ne a confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirant, vel circumstantias, per quas possint nomina eorum designari. Quod si fecerint, ab officio audiendi Confessiones noverint se ipso facto esse suspensos*. In Synodo Senonensi anni 1524. *In audiendis Confessionibus caveant Sacerdotes, ne inquirant loca mansionum, & nomina personarum, cum quibus peccaverunt confiten-*

tentes. His concinunt Synodus Carnotensis anni 1626. Synodus Parisiensis anni 1557. Statuta Synodalia Ecclesiæ Trecensis, & Sifridi Archiepiscopi Coloniensis, quæ videri possunt in Tractatu historico, & dogmatico *de secreto inviolabili Confessionis*, edito anno 1708. a Langlet du-Fresnoy *pag.* 223. *& seq.* In aliis autem innumeris Synodis, quamquam speciatim agatur de Sacramento Pœnitentiæ, nulla tamen occurrit peculiaris constitutio, qua expresse prohibeantur Confessarii, ne a pœnitentibus complicum nomina exquirant; quia scilicet ejusmodi detestandus abusus, non in omnes irrepserat diœceses, ac proinde non ab omnibus erat speciali constitutione repellendus.

III. Quare iterum concludendum est, quod satis abunde demonstratum arbitramur, nimirum non omnes Synodales Constitutiones omni loco, & tempori convenire; sed prudentis Præsulis esse, eas tantum in Synodo edere, quas ad obsistendum serpentibus corruptelis, atque Ecclesiasticæ disciplinæ nitorem restituendum, pro locorum, & temporum diversitate, utiles reputaverit, & necessarias. Apostolicas vero Constitutiones, quamvis non omnes Episcopus Synodo inserere debeat, præsertim eas, quæ pertinent ad vitia, quæ in suam diœcesim minime invecta noverit, nec facile in eam introducenda prospiciat; expedit tamen, ut ipse eas probe calleat, quo ipsi in promptu sit ad earum præscriptum se gerere, earumque executionem ab aliis exigere, quoties abusus, & crimina per eas damnata, aditum sibi in ejus diœcesim aperuerint, aut aperire moliantur. Præter superius adductum de Confessario complicis nomen a pœnitentibus indebite exquirente, aliud exemplum afferre juvat de matrimoniis Eunuchorum, & Spadonum, qui utroque teste carent. Ea postquam a Sixto V. per Constitutionem 59. quæ incipit *Cum frequenter*, nulla & irrita declarata sunt, talia etiam communiter agnita fuerunt ab Auctoribus, Schmalzgrueber *ad lib.* 4. *Decretal. tit.* 15. §. 2. Anacleto *ad eumdem librum & titulum num.* 31. Clericato *de Matrimonio decis.* 32. *num.* 48. Rosignolio *Oper. Moral. part.* 1. *tom.* 6. *prænot.* 17. *contract.* 15. *num.* 37. aliisque recentioribus. Itaque in iis diœcesibus, in quibus de hujusmodi matrimoniis contrahendis neque cogitatur, neque cogitatum fuisse constat, improvidum esset in Synodo præfatam Sixtinam Constitutionem inserere. Ut autem Episcopus, si quæ forsan aliquando inter suos subditos hac in re attentari contigerit, de his recte decernere valeat, opportunum ipsi, vel potius necessarium erit, hujus quoque Sixtinæ Constitutionis legem non ignorare.

IV. Innuimus autem in argumento hujus capitis, non omnes semper abusus revera tales esse, ut novis condendis legibus causam præbere possint. Quod quidem ex iis, quæ mox dicturi sumus, probari poterit. Pervulgatæ sunt Romanorum Pontificum Constitutiones, altera Pii IV. & altera Gregorii XV. contra Confessarios, qui sacramentalis Confessionis obtentu pœnitentes ad turpia solicitant. In harum postrema injungitur Con-

fessario, qui personæ solicitatæ Confessionem audit, ut eam adigat ad denunciandum Confessarium solicitantem apud competens Tribunal, nimirum aut sanctæ Inquisitionis Officio, aut Ordinario loci. Et nos quidem has omnes Constitutiones innovavimus, & declaravimus per nostram, quæ incipit *Sacramentum Pœnitentiæ*, quæque extat *tom. 1. Bullarii nostri num.* 20.

V. Cum itaque aliquando contingeret, & alias contigisse constaret, ut personæ solicitationem passæ, admonitæ a Confessario de obligatione ipsis imposita denunciandi solicitantem, huic antea rem communicarent, ut ipse quoque sibi consuleret, idem Tribunal adeundo, suumque reatum sponte accusando; quidam Episcopi, corrigendorum criminum zelo flagrantes, hujusmodi communicationem pro abusu valde pernicioso accipientes, cogitaverant aut peculiaribus Edictis, aut Synodalibus Constitutionibus districte inhibere, ne personę solicitatæ solicitantibus quidquam significare auderent, quo hi ad sponte comparendum excitarentur.

VI. Favebant ipsis Edicta tum ab Hispanica Inquisitione, tum ab ea, quę per Siciliam constituta est, emanata, quibus injungitur solicitatis, ut solicitantem denuncient, hoc addito, ut nemini id antea significent: Bannes *in* 2. 2. *quæst.* 33. *art.* 8. *dub.* 2. *in septimo argumento*, Sanchez *in selectis disput.* 11. *num.* 57. Diana *edit. coord. tom.* 5. *tract.* 9. *resol.* 68. *num.* 3. Felix Potestas *tom.* 2. *part.* 2. *de denunciatione num.* 257.

VII. Cum vero hujusmodi clausula in Edictis supremę Romanæ Inquisitionis minime appareat, non deerant tamen alia, quibus veluti fundamentis inniteretur dictorum Præsulum solicitudo, ut ea, quę meditabantur, re ipsa decernerent atque statuerent. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 33. *art.* 7. *in corpore*, expresse docet, in criminibus etiam occultis fraternam correctionem judiciali denuntiationi minime præmittendam, quin immo illa confestim Judici deferenda esse, quoties ejus generis sint, ut etiam in occulto ad spiritualem tendant proximorum perniciem, quemadmodum in hæresis crimine evenire non dubitatur. Præterea Sylvius *ad cit. art.* 7. *conclus.* 3. certas quorumdam Regularium Ordinum Constitutiones, tamquam justitiæ consonas tuetur, quæ statuunt, delicta quædam, absque prævia correctione fraterna, Superiori statim denunciari debere. Quod vero plurimum refert, illud est, Alexandrum VII. Pontificem Maximum, in Congregatione S. Officii coram ipso habita die 8. Julii anno 1660. illorum reprobasse opinionem, qui docebant, crimina ad S. Officii jurisdictionem spectantia, denuncianda illi non esse, nisi correctio fraterna præcesserit. Quod quidem decretum in Opere Cardinalis Albitii *de Incostantia in Fide cap.* 35. *num.* 44. & *seq.* editum est.

VIII. Nec silentio prætereundum, quod ex prævia admonitione, quæ a solicitato ante denunciationem solicitanti fit, justitia vindicativa non leve patitur detrimentum. Etenim, si reus ad se accusandum coram Tribunali compareat, antequam solicitatus ad illum denunciandum accedat; ex consue-

sueta Tribunalis pietate, tamquam sponte comparens, salutaribus dumtaxat impositis pœnis, dimittitur. Nec aliter se res habet, ubi solicitans Judicibus se sistat, semetipsum incusans, etiam postquam a persona solicitata fuerit denunciatus; tunc enim, si ab unica tantum persona præventus fuerit non amplius quidem uti sponte comparens, verum *ac si esset sponte comparens*, salutaribus solum multatus pœnis, dimittitur.

IX. Dubitari nequit, quin allata rationum momenta aliquam vim præseferre videantur. Verum, cum nulla lege, aut decreto prohibitum sit, quominus solicitantem sollicitatus admoneat, ut, quoniam ab eo denunciandus est, interea temporis cavere sibi festinet; optimum factu visum est, Præsulibus significare, ut a quocumque Edicto, vel Synodali Constitutione super hoc promulganda se se abstinerent, remque totam intactam relinquentes, non quidem approbarent eorum agendi rationem, qui delinquentem Confessarium ante denunciationem monendum censebant, sed neque eam improbarent; cum in quibusdam rerum circumstantiis hujusmodi admonitio perniciosa esse, & pravos effectus producere valeat; in aliis autem proficua esse possit: siquidem, ut sæpe experiendo dignoscitur, vix unquam solicitatus adduci posset, ut solicitantem denunciaret, nisi liberum illi esset eumdem antea admonere. Ex quo sequitur, ut id, non ab Edictis, aut Constitutionibus, verum a spiritualium directorum prudentia definiri debeat.

X. Diximus autem, nullam hactenus legem, nullumque decretum adesse, quo interdictum sit, nequis Confessarium a se denunciandum antea commonefaciat. Verum duos casus distinguamus oportet. Alter ad illum pertinet, qui denuntiare omnino recusat, quia secretam admonitionem satis superque esse censet; vel recusat ad tempus, propterea quod nondum fraterne reum denunciandum admonuit: idque ab Alexandro VII. damnatur, qui non ideo quemquam ab onere denunciandi immunem fore decernit, quia fraternam correctionem non antea præmiserit. Alter casus est de eo, qui reum quidem admonet, verum non idcirco ab eodem denunciando se abstinet. Hoc autem est, quod nulla adhuc lege, aut decreto vetatur; cum sic & correctionis naturale præceptum, & simul denunciationis positivum, adimpleatur. Ita differunt Sanchez *in selectis disput.* 11. *num.* 58. Escobar *in tractatu de Confess. solicit. part.* 2. *quæst.* 4. §. 1. *num.* 56. Roccafull. *in Praxi Theologiæ Moralis part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 96. & 97. Thomas del Bene *de officio Inquisitionis part.* 2. *dubit.* 218. *sect.* 21. *num.* 20. Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 68. Dandinus *in tractatu de suspectis de hæresi cap.* 4. *sect.* 2. *subsect.* 1. *num.* 18. Pignatellus *in novissimis Consultationibus tom.* 2. *consult.* 143. *num.* 14.

XI. Quod pertinet ad Edictum aliquod, a Superioribus Regularibus promulgatum, de quibusdam criminibus religiosæ communitati noxiis, etiam absque prævia secreta correctione, patefaciendis, Suarez *tom.* 4. *de Religione tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 31. recte sapienterque animadvertit duas

esse

esse quæstiones, quæ super hoc institui possunt: alteram scilicet, utrum prævia admonitio in hujusmodi casibus necessaria censeri debeat; & ad hanc negative respondet: alteram vero, utrum sæpedicta admonitio præmitti possit: ad hanc autem respondet affirmative; ubi potissimum non alio consilio id agatur, quam ut reus, se denunciandum superiori non ignorans, & ad emendationem, & ad correctionem recipiendam se melius comparare possit. Hanc sententiam plane sectantur Antonius a Spiritu Sancto *in suo Directorio Regularium tract. 3. disput. 6. num.* 614. & Castropalaus *part. 3. tract. 16. disput. 5. punct. 7. num.* 13.

XII. Nec obstare videtur supra indicatum justitiæ vindicativæ detrimentum. Ecclesiastica enim Tribunalia misericordiam ęque, ac justitiam fovent atque id præcipue spectant, ut delinquentes ad bonam frugem convertantur.

XIII. Illud præterea, veluti significando, indicavimus, nonnisi canonicis remediis procedendum esse in extirpandis abusibus, etiam cum revera tales esse comprobentur. Utque a solicitationis materia, quæ prædictarum Constitutionum objectum est, minime recedamus, cum olim in quibusdam regionibus, quæ turbulentis & factiosis hominibus refertæ erant, evenisset, ut in ipsa sacramentali Confessione pœnitentes a Confessariis solicitarentur ad tumultuandum, & rebellandum adversus legitimum dominum, qui hujusmodi locis, urbibus, aut regnis actu imperabat; non defuerunt Ecclesiastici Præsules, tanta impietate commoti, qui censerent, & affirmarent, ac etiam propositis Edictis decernere vellent, pœnitentes ita solicitatos teneri coram legitimo Ecclesiastico Judice Confessarios ad prædicta solicitantes denunciare: non solum quia hujusmodi Sacerdotes in Fide suspecti habendi erant, propter Sacramenti abusum; verum etiam quia fundamentum prædictarum Constitutionum, quæ statuunt solicitatos in Confessione ad venerea, solicitantem denunciare debere, cum sit irreverentia, & contemptus, quem hic erga Sacramentum ostendit; similis causa æque militat adversus eos, qui in Confessione pœnitentes solicitant ad alterius generis crimina, adeoque etiam ad seditiones atque tumultus. *Ille quoque graviter peccat, nec levem contrahit malæ credentiæ suspicionem, qui in Sacramento Confessionis vel ad venerem, vel ad quæque flagitia, seu peccata, provocat confitentem; & propterea jure etiam optimo judicio Inquisitorum subjectus est*: verba sunt Peniæ in Commentariis ad Directorium Eymerici *part.* 2. *comment.* 81. *ad quæst.* 56. Cui pariter sententiæ suffragantur Rodericus a Cunha *in tract. de Confessar. solicit. quæst.* 2. *num.* 20. & *quæst.* 8. *num.* 9. Sanchez *in suis select. disput.* 11. *num.* 23. Trimarca *de Confessar. abus. Sacram. Pœnit. disput.* 14. *sect.* 3. *num.* 15. & *seq.*

XIV. Sed, cum Pontificiæ Constitutiones, superius laudatæ, de Confessariis dumtaxat, qui solicitant ad inhonesta vel turpia, loquantur; cumque hoc delictum frequentius esset, & sæpius in Tribunali Pœnitentiæ

tiæ committeretur, quam alia alterius generis (atque utinam adhuc identidem admitti non pergeret), ideoque Pontifices huic potissimum occurrere voluerint ; denique cum ageretur de extensione a casu ad casum in re pœnali : hinc factum est, ut neque laudari, neque probari meruerit consilium dictorum Præsulum, qui Constitutiones Apostolicas ad alia crimina, præter ea, quæ expresse in illis enunciantur, extendere cogitabant, atque decernere, ut, sicuti solicitatus ad venerea in Confessione, Confessarium solicitantem denunciare tenetur, nec, nisi expleta hujusmodi denunciatione, aut saltem data fide de ea adimplenda, peccatorum suorum absolutione donari potest ; & sicuti adversus Confessarios ad præmissa solicitantes proceditur cum testium singularium depositionibus ; ita pariter agendum esset in casibus, quibus pœnitentes a Confessariis solicitarentur ad crimina diversi generis, quæ ad carnis concupiscentiam non referuntur. His rationum fundamentis innititur sententia priori contraria, cui Doctores communiter suffragantur. Consuli possunt Carena, Diana, Bonacina, Homobonus, Bossius, Sanctarellus, & alii, quos allegat, & sequitur bon. mem. Card. Cozza *in suis dubiis selectis* de hac solicitationis materia *dub.* 1.



L I.

LIBER SEPTIMUS.

DE HIS, QUÆ CAVENDA SUNT IN CONSTITUTIONIBUS SYNODALIBUS.

Ne factæ ab Episcopo Synodales Constitutiones viribus careant, aut interpositæ ab illis appellationes earumdem executionem retardent, plurima detegemus vitia, ob quæ sæpius illas aut rescissas, aut saltem impugnatas vidimus, cum in minoribus constituti sacris Urbis Congregationibus studium, operamque nostram navavimus. Et quoniam hæc præcipua causa fuit, cur huic nostræ lucubrationi manus admoveremus; nimirum ut Episcopos de iis moneremus, a quibus in suis Constitutionibus cavere debeant: idcirco in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPUT PRIMUM.

De cavendis quoad quæstiones nondum definitas: ubi de quæstione, an sit De Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum.

SApienter monet Fagnanus *in Cap. Sicut olim, num.* 82. *de accusat.* ne in Provincialibus Synodis facile quæstiones decidantur, inter Catholicos Doctores controversæ, & a Sede Apostolica hactenus non definitæ: *In rebus dubiis, & de jure controversis, non facile definitiones fiant, præsertim ubi grave aliquod præjudicium parari potest, velut in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis casibus usurarum, & aliorum vitiorum, quibus timoratæ conscientiæ irretiri possunt*. Minus itaque erunt illæ definiendæ in Synodis Diœcesanis, aut quidquam in harum Constitutionibus dicendum, quo statui videatur, quid de illis sentiendum sit.

II. Cum sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, quidam Epscopus, prudentia, ac doctrina præclarus, atque amicitiæ necessitudine nobis conjunctus, suas ad nos misit Constitutiones, quas paraverat, in sua futura Synodo mox promulgandas. In his animadvertimus, Parochis, aliisque animarum Rectoribus continuam inter suas oves residentiam præcipi, & commendari, utpote quæ iis injuncta esset jure naturali, & Divino; quod insuper, dicebatur, a Concilio Tridentino jam definitum. Præsulem amice admonuimus, ut suos Parochos quidem ad assiduam residentiam pro viribus excitaret, sed abstineret a jure determinando, e quo residentiæ obligatio oriatur: quale enim hoc sit, Divinum ne, an mere Ecclesiasticum, disputant Theologi, & adhuc sub Judice lis est. Nostris monitis morem gessit Episcopus, e sua Constitu-

tio-

tione verba expungens, quæ nobis displicuerant; sed simul nobis significavit, sibi innotuisse controversiam jam pridem inter Theologos exagitatam, sed eam existimasse a Concilio Tridentino decisam *sess.* 23. *cap.* 1. *de reform.* iis verbis: *Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus animarum Cura commissa est, oves suas agnoscere; pro his sacrificium offerre; verbique Divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere .... quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt &c.*

III. Ut amico Præsuli plene satisfaceremus, hæc nos illi reposuimus. Indubitatum est, assiduæ residentiæ onus cunctis animarum Pastoribus incumbere, illudque a Conciliis, & Patribus frequenter inculcari, quod, longa contexta canonum serie, fuse ostendunt Bartholomæus Caranza *opusc. de resid. Episcop. cap.* 7. & Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *a cap.* 30. *usque ad* 36. sed non ita certum est jus, a quo illud promanet; contendentibus plerisque, residentiam a jure Divino esse Episcopis, & Parochis imperatam; aliis exadverso ejus obligationem ad jus mere Ecclesiasticum referentibus. De hac controversia acriter disceptatum fuit in Concilio Tridentino ante *sess.* 6. sub Paulo III. sed ea vehementius recruduit sub Pio IV. in conventibus habitis ante *sess.* 19. & 23. ac tanto studio in utramque partem versata est, ut plura pro utraque sententia exarata fuerint opuscula, quæ prodierunt Venetiis anno 1562. impressa typis Jordani Zileti. Cumque diffidentes inter se Patres haudquaquam invicem conciliari potuerint, tandem deliberatum est, ut novo quidem decreto cuncti animarum Pastores ad residentiam adigerentur, ac severæ pœnæ contumacibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continue inter suas oves versari tenentur: quin immo ita decretum concinnandum Patres duxere, ut nihil inde alterutri sententiæ detraheretur: quæ omnia enarrantur a Cardinali Pallavicino *in histor. Concil. Trident. lib.* 7. *cap.* 6. *lib.* 16. *cap.* 4. *lib.* 21. *cap.* 12. Hanc Tridentini mentem cum perspectam habuerit Pius IV. in Allocutione habita ad Cardinales, & Episcopos Kalendis Martii 1564. quæ extat in Actis Consistorialibus, agens de residentia a Concilio Lateranensi sub Innocentio III. atque a Tridentino animarum Pastoribus, novis sanctionibus injuncta, hæc ad rem subdidit: *Licet vero neque in illo, neque in isto Concilio clare definitum sit, an residentia de jure Divino esse censeatur, quod neque etiam nos nunc ex improviso definire audemus.*

IV. Non ignoramus, quosdam præstantissimos Doctores contendere, quæstionem, de qua est sermo, etsi clare & expresse definita non fuerit, esse nihilominus virtualiter, & implicite, ut ajunt, a Concilio Tridentino decisam, quod hac argumentatione manifeste confici arbitrantur. Quo quisque jure obligatur ad finem, ad ea pariter obligatur, quæ ad assequendum finem sunt necessaria: atqui Episcopi, ceterique animarum Re-

Rectores, juxta Tridentinum, jure Divino obligantur ad pascendum sibi commissum gregem, atque ad pascendum, uti decet, & oportet, est necessaria residentia, quemadmodum idem Tridentinum declarat: igitur jure Divino iidem ad residentiam obligantur. Sed difficultas est in altera parte secundæ propositionis, quam minorem vocant: etenim non dixit Tridentinum, non posse oves pascere, qui non resident, sed *qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt*: hæc autem verba commode referri queunt ad animum, cum vere intelligatur gregi suo invigilare, assistere, eumque non deserere, qui, etsi absens sit corpore, illius tamen regimini, & tutelæ sedulo excubat animo, juxta illud Apostoli 2. *ad Corinth.* 11. *Instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum*. Quamobrem aliquot ex Tridentinis Patribus, qui prædictis decreti verbis obstiterant, metuentes, ne illis controversia decidi, & residentiæ præceptum juri Divino adscribi videretur, eorumdem verborum sensu penitus inspecto, postea acquieverunt: quod pariter refert laudatus Pallavicinus *cit. lib.* 21. *cap.* 12. *num.* 5. Ad hæc, docet S. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 5. *in corp.* in qualibet obligatione præcipue spectandum esse obligationis finem: cum autem finis, propter quem animarum Pastoribus residentia præcipitur, sit spirituale bonum animarum, quibus præsunt; exinde concludit Angelicus, quod, si eumdem finem assequi possint in absentia, tunc licite se a suis ovibus iidem subducere queant. Et profecto, si residentiæ præcepto non satisfacit, qui ita inter suas oves versatur, ut animo ab illis absit, nullam gerens earumdem curam; quia tali pacto finem contemnit, propter quem residentia ei imperatur, sicuti sapientissime perpenderunt Patres Concilii Aquilejensis anni 1596. *rubrica* 5. *Quod de Episcoporum residentia a sacro Concilio Tridentino, & summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil præterea agant, cum ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa; id, quod duobus præsertim Tridentinæ Synodi verbis egregie exprimitur, ut pascant, & regant &c.* Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1886. ob oppositam rationem censebitur residentiæ præceptum adimplere, qui, etsi a suis ovibus corpus subducat, animo tamen iisdem adest, & finem obtinet illas pascendi, & regendi, ad quem localis Pastoris præsentia dirigitur.

V. Hanc eamdem S. Thomæ ratiocinationem prosequentes illi Tridentini Patres, qui residentiæ onus a solo jure Ecclesiastico impositum affirmabant, adhuc clarius eam expoliverunt, atque exemplo illustrarunt, apud eumdem Pallavicinum *lib.* 16. *cap.* 4. *num.* 15. Contingit aliquando, ajebant, adeo exiguam esse diœcesim, cui Episcopus præest, tamque angustis limitibus coarctari, ut a loco suæ diœcesi finitimo, melius ipse, & commodius suas oves pascere, & regere queat, quam possit alius residens in amplissimæ diœcesis centro: si itaque in residentiæ obligatione, juxta doctrinam Angelici, spectandus est obligationis finis, non potest di-

dici, quod residentiæ præcepto non obtemperet, qui in prædicto loco degit, unde pusillo suo gregi æque imminere, ac prospicere potest, ac alter, qui in amplissimæ suæ diœcesis præcipua urbe commoratur.

VI. Hæc nos amico Præsuli scripsimus eo dumtaxat consilio, ut sibi persuasum haberet, non esse a Tridentino definitam quæstionem, de qua loquimur, sicuti ipse opinabatur; non autem, ut illum distraheremus a sententia, quæ residentiæ obligationem jure naturali, & Divino, animarum Pastoribus injunctam defendit; ultro enim fatemur, hanc sententiam communiorem esse, eique fere omnes calculum adjecisse, qui post Tridentinum scripserunt, tam Theologos, quam Canonistas, inter quos Sotus *lib.* 10. *de justitia*, *&* *jure quæst.* 3. *art.* 1. Bellarminus *epist. ad Theanensem Episcopum nepotem suum*, post editionem Coloniensem anno 1619. aliasque, rursum vulgata post *Acta Legationis Helveticæ* Cardinalis Passionei, Vasquez *opusc. de Benefic. cap.* 4. §. 2. *num.* 121. Lessius *lib.* 2. *de just. & jur. cap.* 34. *num.* 153. Azorius *Instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 1. Caranza *cit. tract. de resid. Episcop. cap.* 2. Navarrus *manual. cap.* 25. *num.* 121. Gonzalez *in Cap. Relatum*, *de Cleric. non residen. num.* 6. *& seq.* Fagnanus *in Cap. Ex parte*, *eod. tit. num.* 21. *& seq.* Zoesius *ad eumd. tit. num.* 2. Zypæus *num.* 7. Pirhing *num.* 11. aliique innumeri.

VII. Quod autem accidere posse, *numero præcedenti* indicavimus, id re ipsa contingit in sex Episcopis Cardinalibus, Ostiensi, Portuensi, Sabinensi, Albanensi, Prænestino, & Tusculano, qui, ut omnibus notum est, in Collegio S. R. E. Cardinalium principem locum obtinent, suppresso per Callistum II. septimo Episcopatu suburbicario, sanctarum videlicet Rufinæ & Secundæ, seu Sylvæ Candidæ olim nuncupato, cujus Cathedram & Diœcesim idem Pontifex Portuensi Ecclesiæ perpetuo univit. Sex hujusmodi Episcoporum Diœceses Urbi Romæ admodum proximæ sunt, ac pene contiguæ; sed tamen a Diœcesi Romana vere distinctæ & separatæ, ut etiam colligere licet ex nostra Constitutione 115. §. 21. *Bullarii nostri tom.* 1. Cum vero prædicti Episcopi Cardinales in ipsis Diœcesibus non resideant, sed Romæ moram ducant, summo Pontifici assistentes, & Apostolicæ Sedis servitiis addicti; licet aliquando ad visitandas easdem Diœceses se conferant, ut alibi videbitur, sicque a residentia in propriis Diœcesibus ex dispensatione Pontificia plerumque absint: hinc aliquis argumentum desumere posset, ut sustineret, residentiæ debitum, non a præcepto Divino, sed ab Ecclesiastica institutione provenire. Neque porro ullum nobis onus incumberet huic argumento respondendi; cum nos nec uni, nec alteri ex præmissis sententiis adhærere professi simus. Sed, quoniam diximus, communiorem post Tridentinum esse opinionem illam, quæ residentiæ præceptum a jure Divino desumit, silentio minime prætereundam censemus responsionem, quæ dari posset ab hujus sententiæ propugnatoribus: nimirum, Cardinales Episcopos suburbicarios, dum in Urbe resident, ut Romano Pontifici, & Ecclesiæ universalis negotiis operam præstent,

satisfacere debito residentiæ, si non materialis, at saltem formalis; quod quidem summa facilitate adimplent ob parvam Diœcesium sibi commissarum ab Urbe distantiam: Romanum vero Pontificem, dum sciens & prudens id fieri patitur, & tacitam ipsis dispensationem a residentia materiali concedit, non eos quidem a legis Divinæ vinculo absolvere, sed interpretando definire, Divinam legem illos in casu, de quo agitur, ob adjunctas rerum circumstantias, nequaquam adstringere. Et hæc sane responsio conformis est doctrinæ S. Thomæ *in quodlibet. 9. art. 15.* cui post Covarruviam, Sotum, & Vasquez, plenissime adhæret Fagnanus *in Cap. Ex parte, num. 57. & seq. de Clericis non residen.* quamque etiam late exornat Hurtadus *in suis Resol. Moral. de Residentia tom. 1. resol. 9. num. 29. & seq.* Specialiter autem, pro eo quod pertinet ad prædictos sex Episcopos suburbicarios, plura habet Cardinalis Brancatius in sua dissertatione *de Optione sex Episcopatuum*.

CAPUT SECUNDUM.

Iterum de cavendis quoad quæstiones nondum definitas: ubi de ea, an Clerici Beneficiarii sint domini, vel administratores Fructuum suorum Beneficiorum.

MInus nobis arrisit, quod in alia offendimus Synodo, ubi, illata mentione gravis obligationis, quam habent Clerici Beneficiarii, Beneficiorum, quæ possident, fructus, suæ honestæ, decentique sustentationi superfluos, erogandi in pauperes, aliasve pias causas, ejusmodi obligationis hæc ibidem afferebatur ratio, nimirum *quia Clerici Beneficiarii non sunt prædictorum fructuum Domini, sed meri dispensatores*: quamquam enim commendaverimus consilium Episcopi, renovandi, seu verius inculcandi observationem præcepti, quo singuli obstringuntur Beneficiarii; neutiquam tamen visa est approbanda adjecta præcepti ratio, qua videbatur assumi, quasi decisa controversia, etiamnum inter Doctores agitata, de qua statim.

II. Quidquid sit, an, juxta priorum Ecclesiæ seculorum disciplinam, Ecclesiasticis Beneficiis gaudere possent, quibus opulentum suppetebat patrimonium, quod negare videntur Hieronymus *epist. ad Nepotianum*, Julianus Pomerius *de vit. contemplat. lib. 2. cap. 9.* aliique Patres, congesti a Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 3. cap. 4.* certum est, hac nostra tempestate, etiam Clericis divitiis affluentibus Ecclesiastica Beneficia conferri: neque est, qui dubitet, quin iidem verum dominium habeant redituum, quos ex proprio percipiunt patrimonio; in quorum proinde mala distributione, aut etiam pravo usu, possunt utique contra alias virtutes, perinde ac laici, non vero contra strictam justitiam peccare.

III.

III. Certum pariter est, ante factam divisionem bonorum Ecclesiasticorum, debuisse Episcopum, ad quem pertinebat eorumdem administratio, partem singulis assignatam fideliter elargiri, nec potuisse, absque violatione justitiæ commutativæ, pauperes fraudare ea quarta parte proventuum, quæ, juxta ejus ævi disciplinam, erat pauperum indigentiis sublevandis destinata; quod quidem onus, ex eadem profluens justitiæ virtute, iis in locis, in quibus nondum facta est prædicta divisio, etiammnum incumbit Episcopis, Abbatibus, aliisve Beneficiariis, quorum Ecclesiasticis redditibus sunt illi admixti, pauperibus, ac Ecclesiæ fabricæ, juxta priscam institutionem, attributi; ex quibus propterea si aliquid sibi usurpent, sunt injusti rei alienæ detentores, & tenentur ad restitutionem.

IV. Certum denique est, etiam posita Ecclesiasticorum bonorum divisione, & assignata jampridem pauperibus quarta parte fundorum ad Ecclesiam pertinentium, ex quibus, putant Doctores, erecta, & dotata fuisse hospitalia, aliaque instituta opera pia, ad eorumdem pauperum commodum; adhuc nihilominus teneri Clericos Beneficiarios, reditus, quos ultra sui honestam sustentationem ab Ecclesia percipiunt, distribuere in pauperes, aliave pia opera erogare, nec posse, absque gravi peccato, in convivia, ludos, venationes, & similes profanos usus impendere, aut consanguineis elargiri, nisi tamquam pauperibus, si vere pauperes sint, & tunc, ut minus egeant, non ut ditescant.

V. Hanc obligationem omnes Ecclesiæ canones aut imponunt, aut omnibus impositam agnoscunt, qui Ecclesiæ militant stipendiis. Canon 37. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 18. inter Apostolicos, decernit: *Omnium rerum Ecclesiasticarum Episcopus curam gerat, & eas administret, tamquam Deo intuente. Non liceat autem ex eis aliquid sibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt, largiri. Sin autem sunt pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu vendat, quæ sunt Ecclesiæ.* Huic innumeri consentiunt canones collecti a Gratiano *caus.* 12. *quæst.* 1. aliique quos profert Theophilus Raynaudus *in Opusculo* cui titulus *Mala e bonis Ecclesiæ, lib.* 2. *sect.* 3. *cap.* 3. *num.* 12. *Oper. tom.* 12. Et, ne quis hasce Ecclesiæ sanctiones ad solum tempus referri credat, quo nondum facta erat prædiorum, aliorumque fundorum, ad Ecclesias spectantium, divisio, audiat Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de reform.* ubi, postquam Episcopos monuit, ut modesta supellectili, mensa, ac frugali victu sint contenti, iisdem interdicit: *Ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum canones probibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed, si pauperes sint, iis, ut pauperibus, distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: immo, quammaxime potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque Beneficia Ec-*

clesiastica tam Secularia, quam Regularia obtinentibus, pro gradus sui conditione, observari, sed & ad S. R. E. Cardinales pertinere decernit. Scimus utique, Magistrum Lorcam hunc Tridentini locum intellexisse, non de Beneficiorum fructibus, seu eorumdem portione Ecclesiæ Prælatis, aliisque Clericis attributa, sed de bonis immobilibus mensæ Episcopalis, aliorumque Beneficiorum, quorum dominium est penes Ecclesiam. At ipsamet allegata Tridentini verba turpiter deceptum Lorcam evincunt: etenim Tridentinum loquitur de illis bonis, quibus fas est Beneficiariis sublevare suorum consanguineorum, si qua vere premantur, inopiam: nemo autem dicet unquam, posse in istos conferri bona immobilia Præbendarum, quemadmodum scite ponderat Sylvius *in 2. 2. D. Thom. quæst. 185. art. 7. conclus. 5.* Quocirca nullus omnino Doctor, præter unicum Lorcam, ausus fuit unquam eximere Beneficiarios a gravi obligatione distribuendi reditus Ecclesiasticos, suæ honestæ sustentationi superfluos, in pauperes, aliave pia, & religiosa opera: quod eruditissimus Raynaudus, quo fortasse nullus accuratius Doctorum placita hac de re perquisierat, testatum reliquit, *cit. loc.* inquiens: *Denique nemo plane Doctorum dissentit, sive inter Theologos scholasticos, sive morales, sive inter Jurisperitos, ita ut quamvis jampridem lites, & dissidia efferbuerint inter Doctores quoad dominium fructuum superfluorum, sitne penes Beneficiarios, an penes alios, tamen quoad peccatum grave in dispensatione superfluorum aliter, quam ad pios usus, nemo plane, plane inquam nemo, dissentiat.*

VI. Hæc, ut diximus, certissima sunt. Verum, quod modo a Raynaudo audivimus, acriter decertatur de titulo, seu causa, e qua prædicta gravis oriatur obligatio. Plerique, præcipue ex antiquioribus, eam oriri arbitrantur ex stricta justitia: docent siquidem, Clericos meros esse administratores, non autem dominos Ecclesiasticorum proventuum, qui honestæ ipsorum sustentationi supersunt; ac proinde eos impendentes in usus profanos, tamquam reos violatæ justitiæ, obligant ad restitutionem aut Ecclesiæ, aut pauperibus faciendam: idemque restitutionis onus imponunt lusoribus, consanguineis, ceterisque pecuniam a Clericis recipientibus, quam certo sciunt ex Ecclesiastico Beneficio illis obvenisse. Ita, præter antiquiores, sentiunt Navarrus *de Ecclesiast. redit. quæst. 1. monit. 21. num. 1.* Azor. *Instit. part. 2. lib. 7. cap. 8. §. Prima igitur, & §. Quod attinet*, Comitolus *Respons. moral. lib. 1. quæst. 70. & 71.* Moneta *de distribut. part. 3. quæst. 1. num. 14.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ord. lib. 2. cap. 5. regul. 9. & regul. 10.* Genettus *Theolog. moral. tom. 2. tract. 1. de Benefic. cap. 11.* Continuator Prælectionum Honorati Tournely, *tract. de Benefic. cap. 4. art. 3. conclus. 1.* Cardinalis Capisuccus *in suis Controvers. theolog. controv. 30. per tot.* sed speciatim *§. 5. & seq.* quorum opinioni præcipuum fundamentum præbent cum Canones asserentes, bona Ecclesiastica esse *Patrimonium Christi*, sicuti habetur *in Cap. Cum secundum, de præben. & dignit. Res Ecclesiæ, & patrimo-*

monium pauperum, ut dicitur *in Can. final. 16. quæst.* 1. tum Ecclesiæ Patres, qui furti, & rapinæ reos faciunt Clericos expendentes reditus Ecclesiasticos in profanos usus, inter quos Hieronymus *in cap.* 3. *Isaiæ vers.* 14. *in fin.* ubi ait: *Rapina pauperum in domibus eorum est, quando replent thesauros suos, & Ecclesiæ opibus abutuntur in delicias, publicasque stipes, quæ ad sustentationem pauperum datæ sunt, vel sibi reservant, vel propinquis distribuunt, & alienam inopiam, suas, suorumque faciunt esse divitias*: Bernardus *in epist.* 2. *ad Fulcon. Canonic. Regul. num.* 11. *Quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est*: aliique relati a Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 3. *lib.* 3. *a cap.* 26. *usque ad* 33.

VII. Alii exadverso, attribuentes Clericis verum dominium etiam superfluorum redituum, quos ab Ecclesia percipiunt, existimant gravem obligationem illos erogandi in pauperes, aliisve piis operibus applicandi, non oriri ex stricta justitia, sed vel ex lege charitatis, & misericordiæ, Clericos Beneficiarios præ aliis adstringente; vel cum Cardinali de Lugo *de justit. & jur. tom.* 1. *disp.* 4. *num.* 16. ex virtute religionis; vel cum Lessio *lib.* 2. *de just. & jur. cap.* 4. *num.* 47. & Haunoldo *de justit. & jur. tom.* 1. *tract.* 4. *num.* 82. ex positivo præcepto Ecclesiæ: quamobrem prædictos reditus elargientes consanguineis, aliave ratione dissipantes, a gravi quidem culpa non excusant, sed a restitutionis onere absolvunt. Hanc sententiam inter ceteros, propugnant Bannes 2. 2. *quæst.* 32. *art.* 6. Dominicus Soto *de just. & jur. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 3. Sylvius *in* 2. 2. *D. Thomæ quæst.* 185. *art.* 7. *conclus.* 4. Molina *tract.* 2. *de just. & jur. disp.* 143. Vasquez *de reditib. cap.* 1. §. 1. *dub.* 1. Covarr. *in Cap. Cum in officiis, de testam. num.* 7. Sarmiento *de reditib. Eccles. part.* 4. *cap.* 6. *num.* 2. Marsilius *eod. tract. part.* 2. *cap.* 1. 15. & 35. Gonzalez *in Cap. Si quis sane, de peculio Clericorum, a num.* 6. *usque ad fin.* Fagnanus *in eod. Cap. a num.* 1. *usque ad* 6. Barbosa *Jur. Eccles. lib.* 3. *cap.* 17. aliique ab his allegati, qui suam opinionem duobus potissimum sustentant argumentis. Primum desumunt ex Beneficiorum origine, quod in hunc modum exponunt. Cum Ecclesiæ proventus, inquiunt, in communi administrabantur, & quarta illorum pars, statis temporibus, in Clericos distribuebatur Ecclesiæ obsequiis addictos, nemo facile credet, alterum ex his evenisse; nimirum vel singulos Clericos adeo exiguam redituum portionem, ubique locorum, atque e qualibet Ecclesia participasse, quæ tantum ad necessariam sustentationem iisdem sufficeret; vel, si aliquid ultra sui honestam sustentationem perciperent, istius portionis dominium non fuisse penes illos, quibus ceteroquin dabatur in pretium, & mercedem laboris. Jam vero, pergunt, cum, post factam bonorum divisionem, quartæ parti, inter Clericos olim dividendæ, subrogatæ sint Præbendæ, & subrogatum induat naturam ejus, cui subrogatur; necessario inde consequi videtur, ut una cum possessione Præbendæ, omnium ejusdem Præbendæ fructuum dominium Beneficiarii consequantur.

VIII. Alterum argumentum eidem opinioni suppeditat Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. *&* *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* quibus in locis decernit, ut Beneficiarii, qui e Beneficii loco sine legitima causa diu absunt, aut Fidei professionem intra præscriptum tempus emittere negligunt, suorum Beneficiorum fructus *non faciant suos*: hinc enim, per argumentum a contrario, infertur, quod, si in loco Beneficii resideant, & Fidei professionem debito tempore emittant, eosdem fructus *faciant suos*. Facere autem *fructus suos*, idem omnino esse, ac eorumdem dominium acquirere, patet *ex Cap. unic. de Clericis non residen. in 6.* ubi Bonifacius VIII. loquens de distributionibus quotidianis, iis dumtaxat erogandi, qui Divinis intersunt, ait: *Qui vero aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit....... rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas.*

IX. Neque hujus sententiæ patroni aliquid roboris inesse putant argumentis in contrarium allatis. Ad primum enim reponunt, bona Ecclesiastica recte dici *Patrimonium Christi*, quia scilicet Christi intuitu, ejusque amore sunt in Ecclesiam collata: nuncupantur etiam *Res Ecclesiæ*, quia Beneficialium fundorum dominium penes Ecclesiam est: ac denique appellantur *Patrimonium pauperum*; tum quia Clericis dantur, qui solis Ecclesiæ stipendiis olim victitabant, eorumque plerique etiamnum, præter id, quod ab Ecclesia percipiunt, aliud non habent, unde valeant sustentari; tum quia singuli Beneficiarii gravi obstringuntur præcepto elargiendi pauperibus quidquid ultra propriam sustentationem ex Ecclesiæ bonis acquirunt. Ad allegata autem Patrum testimonia, eos ita loquutos, respondent, oratoria quadam exaggeratione, qua etiam in divites laicos, pauperum indigentiis non subvenientes, interdum invehi consueverunt: Hieronymus enim, relatus a Gratiano *sub initium distinctionis* 42. ait: *Aliena rapere convincitur, qui ultra necessaria sibi retinere probatur*: & Ambrosius, seu quicumque sit Auctor *sermonis* 81. qui inter Ambrosii Opera circumfertur, relatus *in Can. Sicut, dist.* 47. omnes divitiis affluentes ita alloquitur: *Quis tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus est criminis habenti tollere, quam, cum possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines; nudorum indumentum est, quod tu recludis, & miserorum redemptio est, & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis.*

X. Porro tam Auctores primæ, quam secundæ sententiæ, sibi suffragari contendunt Angelicum Doctorem. Duplici in loco S. Doctor hanc versavit quæstionem, in Quodlibetis nimirum, & in Summa. In Quodlibetis, quæ circa annum 1257. ab eo scripta, testantur Echard *de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom.* 1. *pag.* 272. & Touron *in Vita S. Thomæ pag.* 153. aperte adhæret posteriori sententiæ: etenim *quodlibet.* 6. *quæst.* 7. *art.* 12. *ad* 3. hæc habet: *Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principali-*

ter

ter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus Ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum hujusmodi; & aliter de illis bonis, quae sunt principaliter attributa usibus Ministrorum, sicuti sunt Praebendae Clericorum, & alia hujusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit, quod est alterius; & ideo tenetur ad restitutionem, tamquam defraudator rei alienae. In secundis vero bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut & de bonis patrimonialibus dictum est: unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad poenitentiam peragendam.

XI. Post exarata Quodlibeta, suadente Clemente IV. qui mense Februario 1265. fuerat Pontifex renuntiatus, operam dare coepit Angelicus suae conscribendae Summae Theologicae, & Secundam Secundae circa annum 1269. absolvit, uti prosequuntur Echard *cit. loc.* & Touron *pag.* 203. In hoc autem postremo Opere, nempe 2. 2. *quaest.* 185. *art.* 7. sententiam retractasse, quam in Quodlibetis docuerat, contendunt plerique ex iis, qui primam opinionem propugnant. Verum, ut ingenue loquamur, in hoc ipso Theologicae summae loco, quem isti Doctores sibi favere ajunt, videtur Angelicus doctrinam confirmare, quam *in citato quodlibeto 6.* tradiderat: praemissa siquidem distinctione bonorum, & differens de Ecclesiasticis proventibus, Episcopi sustentationi assignatis, inquit: *De his autem, quae sunt specialiter suo usui deputata, videtur esse eadem ratio, quae est de propriis bonis.* Nihilominus tamen, quia hic S. Thomas non ita perspicue, sicuti alias solet, mentem suam explicuit, ideo Genettus, ne sibi contrarium fateatur Angelicum, cujus doctrinae est addictissimus, de ejusdem, hac in re, sententia ita *cit. loc.* concludit: *Licet autem Angelicus Doctor singulari quadam perspicuitate mentem suam utplurimum aperire soleat, nullumque relinquat de veritate opinionis, & mentis suae dubitandi locum; fatendum tamen, illum, in hac quaestione resolvenda, verbis ita in speciem ambiguis usum esse, ut, etiamsi insigniores illius discipuli significarint, docuerintque, quod, juxta ejusdem Sancti Doctoris mentem, Beneficiati non possunt esse domini redituum Beneficiorum suorum; attamen nonnulli reperti sunt, qui contrario plane modo illius mentem interpretati sunt, & fundamentum suae sententiae hauserunt ex quodlibeto sexto.*

XII. Aliud suae opinioni praesidium comparare studuit Natalis Alexander ab auctoritate S. Caroli Borromaei, in cujus Concilio Mediolanensi I. definitum affirmat, Beneficiarios non esse dominos Ecclesiasticorum redituum, qui suae honestae sustentationi supersunt, eosque in profanos usus impendentes, ad restitutionem ab eodem adactos. Verum nos, qui nullius partis studio abrepti sumus, nihil ejusmodi a S. Carolo decisum comperimus: etenim in primo Concilio Provinciali Mediolanensi, ad restitutionem obligantur Beneficiatii non satisfacientes oneribus, suis Beneficiis impositis, quique reditus ad certos usus, puta ad Templorum ornatum, vel ad dotan-

tandas virgines, a fundatore designatos, sibi usurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt usus, de quibus decernitur *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 39. *Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum non impenderint, se ex sacris Canonibus, & sanctorum Patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant, & eorum omnium necessaria restitutione teneri, neque ulla omnino, etiam immemorabili consuetudine excusari*. Sermonem postea instituit Concilium de Ecclesiasticis proventibus, quos interdum Beneficiarii uberius percipiunt, quam ad vitam honeste traducendam propria cujuslibet requirat conditio; & de hisce eosdem Beneficiarios in hunc modum alloquitur: *Dubitare non debent ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, ut præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus Divini cultus ornatus, & splendor conservaretur, & pauperum inopia, & indigentia sublevaretur*. Monet deinde, ac per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestatur Clericos, quibus annui reditus redundant, ne hisce abutantur in augendis consanguineis, aut in nutrienda vanitate, & luxu fovendo; sed ut memores propriæ obligationis, illos pauperibus distribuant, nulla tamen facta mentione justitiæ, immo potius sola indicata lege charitatis, qua ad id faciendum obstringantur: ait quippe: *Ex eo vero, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant, se, quos non paverint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ charitatis legem, mortale peccatum commisisse, quo sibi iram in die iræ thesaurizaverunt*.

XIII. Quod tamen a S. Carolo decisum negamus, ultro concedimus, in nonnullis Diœcesanis aliorum Episcoporum Synodis affirmari, & veluti certum assumi: in Synodo quippe Nonantulana, anno 1688. habita a Cardinali de Angelis, legimus: *Superfluos Ecclesiæ reditus in pios usus expendant, memores, illorum non esse dominos, sed tantum commendatarios, & administratores*: & in Synodo Veliterna, habita a Cardinali Cybo anno 1698. *Quicumque reditus Ecclesiasticos possident, noverint, res Ecclesiæ nihil aliud esse, quam vota Fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, earumque propterea ministros se esse, non dominos, ut, quod illis superest, in pauperum necessitatibus erogent*. Licet autem nos ejusmodi Episcoporum effata haudquaquam reprehendamus, cum liberum illis fuerit sententiam amplecti, quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, & tutiorem esse, atque in praxi consulendam, etiam alii, qui pro contraria stant, Doctores fatentur, inter quos Lessius *de just. & jur. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 42. & Duvallius *in* 2. 2. *D. Thom. part.* 2. *Tract. de charitate, & eleemosyna quæst.* 8. *art.* 6. attamen consultius existimamus, ut Episcopus in Synodo abstineat a quæstione decidenda, suoque calculo adjiciendo alteri ex controversis inter Catholicos opinionibus. In hoc autem proposito nos obfirmant Patres Concilii Tridentini; scimus etenim, enunciatum decretum *sess.* 25. *cap.* 1. *de reform.* quo interdicitur Episcopis, ne ex reditibus Ecclesiæ

siæ

siæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant, ita prius fuisse efformatum, ut ejusmodi prohibitionis hæc ibidem adduceretur ratio, videlicet, quia *Ecclesiasticorum proventuum dispensatores tantum sunt*: & tamen hæc postrema verba in generali Congregatione, habita die 23. Novembris 1563. visa sunt Patribus expungenda, & re ipsa expuncta sunt; quoniam Cardinalis a Lotharingia Archiepiscopus Remensis, Petrus Guerrerus Archiepiscopus Granatensis, aliique Præsules illis intercessere, ne detrimentum afferrent sententiæ, ut ipsi ajebant, valde communi, quæ Ecclesiasticorum etiam superfluorum proventuum dominium Beneficiariis attribuit. Rem totidem fere verbis narrat Cardinalis Pallavicinus *hist. Concil. Trident. lib.* 24. *cap.* 3. *num.* 4. neque inficiatur Paulus Sarpi *ejusdem Concil. hist. lib.* 8. quamvis, ut indulgeat suo genio aut impugnandi, aut saltem obscurandi veritatem, decreto obstitisse asserat, non Cardinalem a Lotharingia, neque Archiepiscopum Guerrerum, sed Episcopum Sulmonensem; quod tamen falsum esse, fatetur etiam modernus Auctor, qui Sarpi historiam in Gallicum sermonem vertit, eodemque, quo Sarpus, infectus veneno, lividis notis aspersit, uti legere est *tom.* 2. *pag.* 724. *num.* 22. Quocirca, si Concilii Tridentini Patres noluerunt quæstionem attingere inter Catholicos exagitatam, jure meritoque nos consulendum duximus Episcopis, ne illam in suis Synodis definiant, aut tamquam definitam assumant.

XIV. Urgeant ipsi, & inculcent suis Clericis, ex Ecclesiæ stipendiis victitantibus, gravem obligationem, quam habent, elargiendi pauperibus, aliisve piis usibus applicandi, sibi redundantes Ecclesiasticos reditus; sed adhuc latentem hujus obligationis originem non investigent: ut enim ajebat Cardinalis Bellarminus in epistola ad Theanensem Episcopum nepotem suum *controv.* 8. & 9. parum refert determinare, unde illud proveniat gravis obligationis vinculum, quo ceteroquin omnes Beneficiarios obstringi, indubitanter scimus: *Non disputo* (inquit Bellarminus) *quæstionem illam, an Prælati sint vere domini redituum Ecclesiasticorum, & an teneantur restituere, quæ male expenderunt. Parum enim refert, utrum Prælatus damnetur ad inferos, quia peccavit contra justitiam, an quia peccavit contra charitatem, non bene distribuendo facultates suas. Solum quæro, in quos usus debeat expendere suas Ecclesiasticas facultates, ut non amittat vitam æternam.*

CAPUT TERTIUM.

Regula in præcedentibus capitibus tradita limitatur.

Accidit interdum, rem aliquam in quæstionem adduci nondum ab Ecclesia definitam, & nihilominus integrum esse Episcopo, aliquid de illa decernere, citra violationem regulæ, quam modo tradidimus: etenim aliquando totius controversiæ cardo unice vertitur circa jus commune, quo so-

solum inspecto, disputant Theologi, utrum aliquid fieri liceat, necne; ceterum nullus eorum abjudicat Episcopo potestatem, illud suo peculiari statuto inhibendi, quod plerique contendunt esse a jure communi permissum. Rem pandunt, quæ subnectimus, exempla. Percurrenti Diœcesanam Synodum Neapolitanam, celebratam a Cardinali Pignatello, poterit, primo aspectu, decisa videri controversia, magnis animorum motibus inter Doctores agitata, de qua nos egimus *in nostra Instit.* 15. *num.* 20. *& seq.* In ea quippe Synodo *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. sancitum legitur, Ecclesiastici jejunii sanctitatem ab iis quoque servandam, quibus, valetudinis causa, esus carnium in Quadragesima, aliisque esurialibus feriis indulgetur; quod tamen apud Theologos est in quæstione positum. Verum, re sedulo examinata, controversiæ decisionem ex ejusdem Synodi verbis minime inferri, animadvertimus: in ea siquidem non dicitur, Ecclesiasticum jejunium cum carnium esu rite componi, quod plures negarunt Theologi, qui res morales per analogiam ad physicas explicantes, sibi animo fixerunt Ecclesiasticum jejunium instar compositi physici, quod destrui necesse est, si vel una corruat ex partibus, ejusdem essentiam constituentibus; sed, abstrahendo ab hac quæstione, jejunium, etsi non integre, ac sicuti ab Ecclesia præcipitur, suo tamen modo servare, in ea Synodo jubentur, quos a carnibus abstinere ægra valetudo non permittit; quod & ab aliis Diœcesanis Synodis, Lucana videlicet, Adjacensi, & Aleriensi, sanctissime constitutum, ibidem asseritur: in quarum præsidium adduci etiam potuissent Acta Ecclesiæ Tarantasiensis, edita ab Anastasio Germonio, ejusdem Urbis Archiepiscopo, in sua Diœcesana Synodo, ubi *ad tit. de observat. jejun. lib.* 3. *cap.* 2. hæc habentur: *Nos autem, qui dispensantem huc solum spectare intelligimus, ut, quantum fieri potest, a male affectis corporibus pericula ex noxiorum ciborum usu imminentia avertantur, non videmus, cur dispensatus (quamvis carnes edere licite possit) ab hoc tamen saluberrimo Ecclesiæ præcepto excusari possit: immo, cum ex robustiore alimento valentior factus, facilius jejunaturus præsumatur, nihil obstare putamus, quin & ipse, sicut ceteri Christiani, tempore jejunii, semel tantum in die, horaque ab Ecclesia præscripta, cibum sumere debeat; cum & inter celeberrimos Theologos non desint, qui se idem sentire scriptis mandaverint.* Neque vero quempiam inficiari arbitramur, posse Episcopum ad unicam saltem comestionem præcepto obstringere, quos adversa valetudo ab alia jejunii parte, quæ est abstinentia a carnibus, absolvit; præsertim cum summi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. in Edictis, quæ tamquam Episcopi Romani per Cardinalem suum in Urbe Vicarium super observatione quadragesimalis jejunii, singulis annis, ut moris est, promulgarunt, id ipsum Romæ fieri præceperint; ad quæ Edicta allusit laudatus Cardinalis Pignatellus, præfatam Synodalem Constitutionem ita exorditus: *Quia vero Apostolicæ Sedis, magisterio Spiritus Sancti edoctæ, præceptionibus, & institutis saluberrimis admonemur &c.* Sed supervacaneum est de hac re pluri-

ribus differere; quoniam nos, postquam supremum Petri solium conscendimus, finentes, Theologos in suis speculationibus tempus terere, Ecclesiastici jejunii, hominum intemperantia, fatiscentem disciplinam, quantum fert conditio temporum, pro viribus sustentare curavimus, injungentes Episcopis, ne ulli permittant diebus Quadragesimæ, valetudinis causa, carnibus vesci, nisi adjecta lege religiose servandi alteram jejunii partem, quæ consistit in unica comestione: quod patet ex nostris Apostolicis litteris, quæ extant *in tom.* 1. *nostri Bullarii*, 19. 27. 55. 99.

II. Simile judicium ferendum est de aliis Synodalibus Constitutionibus, quibus severe interdicitur, ne Dominicis, aliisque festis diebus, exerceantur negotiationes, neve fiant publicæ nundinæ, sive annuæ, sive hebdomadariæ, quemadmodum non solum cautum reperimus in Synodo Provinciali Cameracensi II. *tit.* 4. *cap.* 2. & Mechliniensi I. *tit. de festis*, *cap.* 3. verum etiam, teste Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 2. *tit.* 17. *cap.* 4. *num.* 15. & 16. statutum legitur in aliis pluribus Synodis Diœcesanis Belgii, nimirum Buscoducensi *tit.* 12. *cap.* 2. Tornacensi anni 1643. *tit.* 3. *cap.* 7. & Yprensi anni 1609. *tit.* 6. *cap.* 1. quibus ex Italicis addimus Synodum Lauretanam, habitam a Cardinali Roma anno 1626. Senogalliensem, habitam a Cardinali Antonio Barberino 1527. Sutrinam, celebratam a Cardinali Julio Spinula 1671. Farfensem, coactam a Cardinali Carolo Barberino 1685. Cæsenatensem, habitam a Cardinali Denhoff 1693. aliasque non paucas. Etenim, quamquam plures reperiantur nimium fortasse benigni Theologi, qui negotiationem, etiamsi publice, & cum strepitu exerceatur, non accensendam opinentur operibus servilibus, festis diebus vetitis, atque aliquot præterea ex iis cum inficiari nequeant, nundinas, seu mercatus, ne Deo sacratis diebus fiant, expresse saltem prohiberi *in Cap.* 1. *de feriis*; huic tamen præcepto derogatum afferunt per contrariam consuetudinem: uti videre est apud Cajetanum *in Summ. verb. In festo prohibita*, Sylvestrum *in Summ. verb. Negotium* §. 2. Navarrum *manual. cap.* 13. *num.* 8. & Layman *Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 2. *num.* 6. *versic. Dico octavo*. Nihilominus nullus unquam ausus fuit negare Episcopo potestatem, ejusmodi consuetudinem abrogandi, suaque peculiari sanctione interdicendi, ne prædicti profani actus, per quos certe Fideles summopere distrahuntur a Divinis, exerceantur diebus festis: quod bene observant Ventrigl. *in prax. rer. Eccles. tom.* 1. *annot.* 16. §. 1. *num.* 19. Zaul. *ad Stat. Favent. tom.* 1. *lib.* 7. *observat. ad rubric.* 2. *num.* 24. Nicol. *in prax. Canonic. tom.* 1. *litt. C.* §. 1. *num.* 44.

III. Quamobrem Episcopus removens a diebus, Dei cultui specialiter deputatis, aut solemnes nundinas, aut etiam hebdomadarias, nullam definit quæstionem inter Theologos controversam, sed suo muneri indubitanter adnexam auctoritatem exerit, ad tuendam dierum festorum sanctitatem, quæ per prædictos actus profanatur. De hac materia uberrime a nobis tractatum est in nostris Apostolicis litteris, ad Ordinarios ditionis

Ecclesiasticæ datis 5. Novembris 1745. impressis *tom.* 1. *nostri Bullarii* 144. *in ordine*, in quibus, præmissa distinctione nundinarum annuarum ab hebdomadariis, quas *mercatum* vocant, mercatum diebus festis haberi omnino prohibuimus, annuas vero nundinas, non tam permittendas, quam, ad evitanda populorum incommoda, ex quadam conniventia, tolerandas duximus, modo non exerceantur iis matutinis, & vespertinis horis, quibus Divina Officia in Ecclesiis celebrantur, quod in iisdem litteris copiosius explicatur.

CAPUT QUARTUM.

Præcipue abstinendum a definiendis quæstionibus respicientibus Sacramenta: ubi de intentione Ministri requisita ad validitatem Sacramenti.

Audivimus a Fagnano, illas potissimum quęstiones in particularibus Synodis esse relinquendas intactas, quæ circa Sacramenta versantur. Quoniam autem impossibile foret eas omnes hic recensere, nonnullas delibabimus, quæ frequentius occurrunt.

II. Utque id ordinatim conficiamus, a quæstione exordimur omnia Sacramenta complectente, alias subinde indicaturi ad singula pertinentes. Quæstio est inter Theologos, sæpius a Parochis refricari solita, an, & qualis intentio sit necessaria in Ministro, ut validum Sacramentum conficiat. Aliquam intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, in eo requiri, Fidei dogma est: etenim Eugenius IV. in suo decreto post Concilium Florentinum, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 438. septem novæ Legis Sacramentis singulatim enumeratis, ait: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia*: & Concilium Tridentinum *sess.* 7. *can.* 11. *de Sacramentis in genere*, contrarium sentientes anathemate perstrinxit: *Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.*

III. Nec vero pauca, nec levia sunt rationum momenta, quibus hoc Fidei dogma fulcitur: nam in primis Christus Dominus, Sacramentorum novæ Legis auctor & institutor, eorumdem administrationem esse voluit actionem humanam: actio autem humana esse non potest, nisi sit libera; nec libera, nisi fiat ex rationis judicio, & cum intentione voluntatis. Præterea actio Sacramentalis referri potest ad varios fines: infans quippe potest ex. gr. aqua ablui vel ad munditiem corporis, vel ad sanitatem: quamobrem, ut ablutio sit Sacramentalis, necesse est, ut ad finem Baptismi determinetur per intentionem abluentis. Demum, ut Sacramentum valide conferatur, qui illud administrat, gerere se debet ut

Chri-

Christi, & Ecclesiæ Ministrum: ad quod profecto necessarium est, ut illud animo intendat, quod Christus instituit, aut facit Ecclesia.

IV. Ex his porro, quæ late exornant Theologi, præcipue Gregorius de Valentia *tom. 4. commentarior. Theologicor. disput. 3. quæst. 5. punct.* 3. colligitur, eum, qui jocose ac scurriliter Sacramenti ritum celebrat, Sacramentum non conficere, neque valide administrare. Is quippe animum illudendi sibi adesse ostendit, non vero ponendi religiosam actionem, a Christo Domino institutam, ejusque virtute sacratam: quare Lutheri, & Calvini error, Sacramenta, per jocum administrata, nihilominus rata esse asserentium, primo confixus est a Leone X. anno 1520. cum, inter ceteras, hanc quoque Lutheri propositionem proscripsit: *Si per impossibile confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus*: & deinde expresse damnatus a Concilio Tridentino, cum *cit. sess.* 7. tum *sess.* 14. *cap. 6. & can. 9. de Sacrament. Pœnit.*

V. Nec quemquam movere debet, quod Socrates *lib.* 1. *hist. Eccles. cap.* 15. Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 17. aliique ex Rufino scribunt de Alexandro Patriarcha Alexandrino; ei nempe, aliisque Episcopis ad Concilium congregatis, ratum visum fuisse, ac validum Baptisma, ab Athanasio nondum ex puerili ætate emerso, cum sociis ludente, collatum. Primo enim, uti nos animadvertimus *Instit.* 8. multi Auctores factum illud non modo revocant in dubium, sed plane inficiantur: quoniam, si Hieronymi Chronico fidem adhibeamus, Alexander ad sedem Alexandrinam non est evectus ante annum 321. & Athanasius, eodem Sozomeno referente, anno 325. Concilio Nicæno, jam Diaconus, interfuit, atque insequenti anno, Alexandro vita functo successit; quocirca explicari non potest, quomodo puer luserit, Ecclesiam Alexandrinam regente Alexandro: & quamvis Alexandrum anno 313. Episcopum inauguratum dicamus, uti tradunt Papius *ad ann.* 311. *num.* 26. & Patres Mauro-Benedictini *in Vit. Athanas. tom.* 1. *Oper. part.* 1. *pag.* 3. tunc tamen Athanasium suæ ætatis annum duodevicesimum egisse oportuit, quoniam annorum saltem triginta prædicto anno 326. Alexandrinum Episcopum eumdem renuntiatum, fere communiter Eruditi consentiunt: nunquam enim ei ab Arianis objectum legimus, quod junior Episcopatum arripuisset, ut de Paulino, Hieronymi fratre, narratur: ætas vero duodeviginti annorum ab illis puerilibus nugis jam abhorret, quibus Socrates, & Sozomenus Athanasium distentum scribunt. Deinde, etsi res ita se habuerit, nihil tamen exinde ad adstruendum hæreticorum errorem conficitur; Athanasium quippe, non irrisorie, sed serio Baptisma contulisse eo ritu, quem ab Alexandro Episcopo adhiberi viderat, ex eo colligitur, quod iidem Historici narrant, eum scilicet, non omnes promiscue socios, sed solum Catechumenos baptizasse: cum autem Athanasium tunc lusisse iidem asserunt, nihil aliud sibi voluisse videntur, quam eumdem, in re serio peracta, oble-

lectamentum animi, tamquam extrinsecum finem, sibi proposuisse.

VI. Verum, quamquam apud Catholicos certissimum sit, in Sacramenti Ministro aliquam intentionem requiri, saltem faciendi quod facit Ecclesia; valde tamen inter eosdem disputatur de hujus intentionis objecto, seu quid illud sit, ad quod ferri debeat ejusmodi intentio, quam omnes necessariam fatentur. Ambrosius Catharinus, e Dominicanorum familia, Episcopus Minorensis, & postea Archiepiscopus Compsanus, *in Opusc. de Intentione Ministri* contendit, ad Sacramentum valide administrandum, satis esse, ut Minister intentionem habeat serio perficiendi ritum externum, qui ab Ecclesia adhibetur: atque ideo, etiamsi suam intentionem retineat, aut interius dicat, se nolle facere, quod facit Ecclesia, dummodo exterius serio agat, nulloque signo pravam suam voluntatem prodat, ratum, perfectumque Sacramentum ab eo perfici, Catharinus propugnat. Catharino præiverant Petrus Cantor, Robertus Cardinalis Pullus, Paludanus, Sylvester; eumque postea sunt sectati Salmeron *lib.* 1. *comment. in epist. D. Pauli* 3. *par. disp.* 2. Joannes Marius Scribonius *in Summ. Theolog. de Sacram. in genere quæst. 6. & 7.* Vincentius Contempsonius *in suo Tract. de Sacram. in genere*, Hyacinthus Serry *in Vind. Catharin.* Natalis Alexander, Gaspar Juenin, aliique recentiores.

VII. Hæc tamen opinio visa est aliis coincidere cum Lutheri, & Calvini doctrina, a Concilio Tridentino expresse damnata; ac propterea non dubitarunt hæresis notam eidem inurere. Verum hujusmodi censores Concilii Tridentini historiæ se prorsus jejunos ostendunt: etenim sessio septima, ubi primo impium hæreticorum dogma anathemate confossum fuit, habita est die 3. Maji 1547. & laudatum Catharini Opusculum, Romæ typis impressum prodiit anno 1552. quin Opusculi Auctor, ea occasione, in aliquam erroris suspicionem venerit: quapropter Cardinalis Pallavicinus, cui Tridentini canones, & decreta, eorumque genuinus sensus, ignota profecto non erant, *in ejusdem Concilii historia lib. 9. cap. 6. num.* 2. loquens de sententia a Catharino in eodem Concilio propugnata, hæc habet: *Equidem existimo, Catharini sententiam falsam esse, sed non ideo per Tridentinos canones diserte damnatam: quapropter fas illi fuit affirmare, eam Concilio non contradicere*: & *lib.* 12. *cap.* 10. exponens decreta Pœnitentiæ Sacramentum spectantia, a Concilii Patribus formata, *num.* 34. ait: *Ex hisce postremis verbis conjicere potest quisquis ea legerit, haud esse expunctam sententiam Catharini, aliorumque Theologorum, opinantium, Sacramento, quo ratum sit, sufficere in Ministro voluntatem serio agendi, & obesse tantummodo jocum, quem Sacramentum suscipiens cognoscere possit.*

VIII. Quamobrem melioris judicii Theologi, Catharini opinionem ab hæresis censura vindicant, latumque inter illam, ac Lutheri, & Calvini doctrinam, discrimen intercedere demonstrant, præsertim Vasquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disput.* 138. *cap.* 2. & 3. Cardinalis de Lugo *de Sacrament. disput.* 8. *sect.* 2. *num.* 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.*

1. *lib.*

1. *lib.* 2. *de Sacramentis in genere cap.* 7. *art.* 3. *reg.* 1. Juenin *de Sacram. differt.* 1. *quæst.* 5. *cap.* 2. *art.* 3. §. 1. Quin immo Marcus Antonius de Dominis *lib.* 5. *de republic. Eccles. cap.* 12. §. 12. & 13. ubi perversum hæreticorum errorem adstruit, Catharinum a sua sententia prorsus alienum agnoscit, & fatetur. Negari tamen haud potest, grave vulnus præfatæ opinioni inflictum ab Alexandro VIII. a quo die 7. Decembris 1690. hæc inter alias propositio damnata fuit: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: non intendo facere, quod facit Ecclesia.* Sed nihilominus a damnationis telo illam defendere conantur Juenin *cit. loc.* Serry *in citatis Vindiciis pag.* 109. Auctor *Oper. de re Sacram. pag.* 113. aliique, confixam propositionem intelligendam rati, cum ritus externus aut non serio, sed joco, & mimice peragitur, aut ab illo exercetur, qui aliunde, hoc est ab aliqua exteriori circumstantia, puta a Sacramenti postulatione, non determinatur ad agendum nomine Ecclesiæ, seu tamquam Ecclesiæ Minister: ultro enim admittit Juenin, non valide baptizare, qui a nemine postulatus domi infantem abluit cum expressa Sanctissimæ Trinitatis invocatione, si intra se deliberet id, quod fert propositio damnata: *non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

IX. Verum, ut ut hæc res coram Deo se habeat, nulla usque ahuc de ea emanavit expressa Apostolicæ Sedis definitio. Quamvis igitur communior sit sententia exigens in Ministro intentionem vel actualem, vel virtualem, faciendi non solum ritum externum, sed id, quod Christus instituit, seu quod facit Ecclesia, & hæc, veluti tutior, sit omnino servanda in praxi: non est tamen Episcopi priorem opinionem reprobare, atque ad hanc posteriorem, etiam theorice tuendam, suos diœcesanos adigere: causas quippe majores, difficilioresque quæstiones, Fidem, aut disciplinam spectantes, ad Apostolicam Sedem deferendas, statuit perpetua Ecclesiæ consuetudo, ab Innocentio III. *in Cap. Majores, de Baptismo*, confirmata. Quare, si constet, quempiam aut Baptismum contulisse, aut aliud Sacramentum ex iis, quæ iterari nequeunt, administrasse, omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Ecclesia, urgente quidem necessitate, erit Sacramentum iterum sub conditione perficiendum; si tamen res moram patiatur, Sedis Apostolicæ oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum faciendum scripsit Ferrandus, Ecclesiæ Carthaginiensis Diaconus, in difficili quæstione, qua tunc Ecclesia fatigabatur, doctis, indoctisque in varias partes scissis, inquiens: *Interroga, vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolicæ Sedis Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis: tom. 9. Biblioth. Patrum pag.* 509. Quod semel monitum volumus, ut regula sit etiam pro aliis controversiis, quas mox commemorabimus.

CA-

CAPUT QUINTUM.

Nonnullæ recensentur quæstiones, spectantes Sacramentum Baptismi, a quibus in Synodo definiendis est abstinendum: ubi de Baptismo collato infanti in matris utero latitanti, necnon infanti, qui aliquam sui partem ex utero matris emisit.

NEmo sit, qui putet, nos extra propositum vagari, cum de singulis Sacramentis, atque interdum etiam prolixius, differimus: etenim, quamquam nobis in animo non fuerit, tractatum de Sacramentis elucubrare, attamen, quia plerumque Episcopi in suis Synodis de quolibet Sacramento specialem sermonem instituunt, nostri instituti esse arbitramur, difficultatum scopulos, in singulis latentes, iisdem detegere, per quos medii incedere debeant, neque in unam, alteramve partem deflectere, ne secus in legem delinquant, quam a Fagnano didicimus, suamque Synodum eruditorum hominum dicteriis exponant.

II. Post indicatam igitur controversiam, omnibus Sacramentis communem, nonnullas statim offendimus quæstiones, ad Sacramentum Baptismi peculiariter pertinentes, quas in Synodalibus Constitutionibus præstat potius præterire, quam enodare. Certum est, infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non posse, nec ei quidquam prodesse, quod nonnulli hæretici olim sunt arbitrati, si ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum *lib. 6. contra Julianum cap.* 5. diserte tradit Augustinus, relatus *in Can.* 114. *de Consecrat. distinct.* 4. *Si ad matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater baptizata est aliquo mortis urgente periculo, cum eum gestaret in utero. Nunc vero, cum etiam ipse baptizatur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cum esset in utero, pertinebat*: & prosequitur D. Thomas 3. *part. quæst.* 68. *art.* 11. At quæstio est, an, reserato materni uteri ostio, quod puerperii initio contingit, valide baptizetur infans, cujus corpusculum, etsi nulla sui parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, saltem per siphunculum tingi potest. Mirum est, quantum in hac quæstione varient Doctores. Valide eum baptizari affirmant Victoria *in summ. de Sacram. quæst.* 32. Suarez *in* 3. *part. disput.* 2. *quæst.* 68. *sect.* 6. *art.* 11. *in comment.* Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disput.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 2. §. *Tertio sequitur*, Chapeaville *de casibus in peste cap.* 2. *quæst.* 10. *sub fin.* quibus ex recentioribus adhærent Peguletus *in tract. probabilit. cap.* 41. *& seq.* Piette *in elucidat. difficiol. Theolog. quæstionum part.* 5. *de Baptismo quæst.* 8. Florentius Cocq *de Baptismo sect.* 7. Franciscus Henno *disp.* 3. *quæst.* 1. *conclus.* 2. Holzmann *Theolog. moral. tom.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. §. 1. *num.* 137. Sbogar *in Theologia radicali tract.* 13. *de Baptismo cap.* 5. *num.*

43.

43. & Gabriel Gualdus in Opusculo de hac re accurate conscripto, Patavii impresso anno 1710. & denuo anno 1712. quorum sententiam Theophilus Raynaudus, etsi contrariam sequatur, dicit communissimam. Negant exadverso idem Raynaudus *Opusc. de ortu infantium per sectionem cæsaream cap. 6. num.* 14. *Oper. tom.* 14. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *sent. tom.* 1. *de Baptism. disput.* 14. *art.* 4. Martinus Orelli in peculiari de hoc argumento dissertatione, Nicolaus Herminier *de Baptism. cap.* 10. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 7. *prop.* 2. *in fin.* Juenin *de Sacram. dissert.* 2. *quæst.* 7. *cap.* 1. *art.* 2. *in fin.* Gibert *consult. Canonic. tom.* 2. *consult.* 22. *de Baptismo per tot.* & præsertim *pag.* 242. *& seq.* Cardinalis Gotti *tom.* 13. *pag.* 260. & novissime Joannes Laurentius Berti *in sua Theologia tom.* 6. *lib.* 31. *cap.* 18. Sed non omnes hujus posterioris sententiæ patroni eidem fidunt argumento. Theophilus Raynaudus validum fatetur Baptismum, collatum infanti e matris utero nondum egresso, si ad ejus corpus aqua quomodocumque pertingat; sed hoc nequaquam evenire posse putat: *nam* (inquit) *& ipse uterus est admodum abditus, ac exquisite occlusus a momento conceptionis usque ad tempus partus, & intra ipsius uteri latebras fœtus tot undique secundinis circumsepitur, ut nesciam, qua ratione dici possit, aquam ita esse applicabilem, ut ad fœtum immediate possit pertingere:* neque ad rem facere autumat Raynaudus, quod aqua madefiant secundinæ, quibus infantis corpus involvitur; nemo quippe, ait, censebit, vere baptizatum iri puerum sacco coriaceo inclusum, si aqua soli corio affunderetur, per quod ad pueri corpus non pervaderet.

III. Sed ex duobus, quæ Raynaudus tamquam certa sumit, primum est evidenter falsum; siquidem ex medicorum, & obstetricum testimonio satis constat, infantem, puerperii initio, secundinarum involucris jam spoliatum, posse intra matris uterum tangi, & tractari: alterum vero est in quæstione positum; quamvis enim fere communiter Doctores concedant, validum non fore Baptismum, si aqua solæ perfunderentur vestes, quibus baptizandus obtegitur, non omnes tamen idem sentiunt de secundinis, quibus infans a natura circumvestitur; hæ quippe censentur quodammodo pars infantilis corporis, quod propterea videtur immediate ablui, cum illæ madefiunt: uti præ ceteris ratiocinantur Sylvester *verb. Baptismus* 4. *quæst.* 1. & Vasquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disput.* 145. *cap.* 4. *num.* 31.

IV. Quamobrem aliud alii argumentum instaurant, ad evertendum Baptisma, de quo est sermo. Baptismus (inquiunt isti) est Sacramentum regenerationis, & secundæ nativitatis spiritualis, cui necesse est ut prima corporis nativitas præcedat; dixit enim Christus Dominus *Joann.* 3. *Nisi quis renatus fuerit denuo*: & rursum: *oportet vos nasci denuo*: non potest autem denuo nasci, qui nunquam antea natus fuit. Eo autem fidentius huic argumento insistunt, quia ab Augustino se illud accepisse

gloriantur: enimvero non semel Sanctus Doctor hac ratiocinatione utitur ad probandum, natum esse oportere, qui regenerationis lavacro ab originali culpa est expiandus; *libro* enim 2. *de peccat. merit. & remission. cap.* 27. *tom.* 10. *Oper. col.* 63. inquit: *Sacramentum Baptismi profecto Sacramentum regenerationis est: quocirca sicut homo, qui non vixerit, mori non potest, & qui mortuus non fuerit, resurgere non potest; ita qui natus non fuerit, renasci non potest*: *epist.* 187. olim 57. ad Dardanum *num.* 31. *tom.* 2. *Oper. col.* 688. *Nec renasci quisquam potest, antequam natus sit*: & infra: *Non video, quomodo ædificentur homines in domum Dei, ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati, quod non possunt esse, antequam nati*: ac tandem *num.* 33. *Si igitur homo regenerari, per gratiam Spiritus, in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci, renascitur ergo, antequam nascitur, quod fieri nullo modo potest*. Idem, quod Augustinus, docet Isidorus *lib.* 1. *sentent. cap.* 24. relatus *in Can.* 115. *de Consecrat. dist.* 4. *Qui in maternis uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc secundum Adam non est, renasci secundum Christum non potest*.

V. Verum has, & similes Patrum locutiones facile evadunt Auctores primæ sententiæ, contendentes, unicum illarum scopum esse, improbare Baptismum collatum matri pro puero, quem in utero gestat; quod quidem Baptisma Augustinus loco paulo ante producto contra Julianum rejecit. Neque urgeri se arbitrantur a ratione petita ex allegatis Christi Domini verbis: vere enim, quantum ad rem attinet, natum ajunt, qui ex abditioribus maternæ alvi penetralibus ad uteri ostium decidit, atque obstetricis manibus pertractatur. Hanc porro responsionem confirmant auctoritate D. Thomæ, qui *cit. quæst.* 68. *art.* 11. *in corp.* nuper allatis Patrum testimoniis rite expensis, ideo dumtaxat infantem intra matris uterum latitantem baptizari posse inficiatur, quia salutari aqua immediate lustrari nequit: ex quo apparet, oppositum ab Angelico statui, cum infantis corpus potest aliquo modo immediate ablui: *Dicendum* (verba sunt Angelici) *quod de necessitate Baptismi est, quod corpus baptizandi aliquo modo aqua abluatur, cum Baptismus sit quædam ablutio, ut supra dictum est: corpus autem infantis, antequam nascatur ex utero, non potest aliquo modo ablui aqua, nisi forte dicatur, quod ablutio baptismalis, qua corpus matris lavatur, ad filium in ventre existentem perveniat. Sed hoc esse non potest &c.*

VI. Hisce argumentis nimium confisus Gualdus *in cit. Opusc. cap.* 12. *num.* 216 Episcopos hortatur, ut parvulos intra matris uterum adhuc occlusos, cum in vitæ discrimine versantur, & obstetricis manibus tractari queunt, omnino baptizari præcipiant, atque edicant. Verum, quoniam ipsemet fatetur, ultimum controversiæ judicium a Sede Apostolica esse proferendum, tutius erit, ut Episcopus istud expectet, nec interim quidquam suis Constitutionibus inserat, quo implexæ istius quæstionis decisionem sibi arrogasse videatur. Ad Parochos vero pertinebit obstetrices

in-

instruere, ut cum casus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc sui parte editum, mox decessurum prudenter timeant, illum baptizent sub conditione, sub qua pariter erit iterum baptizandus, si periculum evadat, & foras prodeat: quemadmodum, post alios, faciendum monet Tournely *in suis prælection. de Sacram. Baptism. quæst. 3. art. 3.*

VII. Hæc de infante intra matris uterum totaliter abdito. Quid autem de illo dicendum, qui aliquam sui partem ex utero emisit? Huic, instante mortis periculo, in ea parte esse Baptismum conferendum, quæ ex utero emersit, statuit Rituale Romanum *tit. de baptizand. parvulis*: additque, non esse Baptismum ullo pacto repetendum, si salutari aqua infantis caput tinctum fuerit; secus vero faciendum decernit, cum, non caput, sed alia quælibet corporis pars aqua perfunditur; tunc quippe puerulum, si vivus evaserit, iterum sub conditione baptizandum præcipit. Rituali Romano consentit Rituale Sacramentorum, a Cardinali Julio Antonio Sanctorio, jussu Gregorii XIII. Romæ evulgato anno 1584. atque utrique respondent Instructiones S. Caroli Borromæi, *Actor. Ecclesiæ Mediolanensis part. 4. pag. 497. §. Si vero fœtus*. Hanc eamdem doctrinam diserte tradit D. Thomas 3. *part. quæst. 68. art. 11.* ubi hæc habet: *Ad quartum dicendum, quod expectanda est totalis egressio pueri ex utero ad Baptismum, nisi mors immineat: si tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo imminente, & non est postea rebaptizandus, si eum perfecte nasci contigerit. Et videtur idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita consistit, sicut in capite, videtur quibusdam, quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.*

VIII. At nihilominus, licet Doctores satis communiter admittant, sub conditione esse repetendum Baptismum, cum abluta fuit exigua pars corporis, puta digitus, & juxta alios etiam sola manus, aut pes, quæ ex matris utero erupit; attamen inter se disputant, an repetendus sit, cum abluta fuit alia pars æque principalis, ac caput, puta humeri, pectus, scapulæ, brachia &c. existimantibus plerisque, tam a D. Thoma, quam a Rituali Romano, caput nominatum esse, non restrictive, sed mere demonstrative, ut ajunt, seu exempli causa, ac propterea idem judicium esse ferendum de aliis partibus æque principalibus; sicuti ratiocinantur Sotus *in 4. distinct. 3. quæst. unic. art. 7. circa medium*, Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 20. quæst. 66. art. 4. sect. 2.* ubi explicans mentem D. Thomæ, ait: *Si Baptismus fieri potest in capite, illa est certissima, & sufficientissima materia, quia illa pars præcipua est, & ab ea maxime potest totus homo denominari. Quod si hoc commode fieri non potest propter aliquod gravis nocumenti periculum, si fiat ablutio in scapulis, aut in pectore, vel in humeris, erit satis certa, & indubitata materia. Interdum vero solet oc-*

currere necessitas baptizandi puerum in pede propter periculum mortis, & tunc etiam licite id fit: tamen, quia res est dubia, si infans evadat periculum, & perfecte nascatur, iterum abluendus est sub conditione, prout in Ritualibus Ecclesiasticis Parochi admonentur. Et hæc est communis doctrina Theologorum cum D. Thoma: & prosequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disput.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 2. §. *Quamquam recte Sotus*, Coninck *de Sacram. quæst.* 66. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 79. Gonzalez *in Cap.* 5. *de Baptismo num.* 3. & alii.

IX. Idem dissidium, quod viget inter Theologos, viguisse olim deprehendimus inter Ecclesiarum Antistites. Etenim statuta Synodalia Ecclesiæ Biterrensis, a Guillelmo Episcopo anno 1342. condita, *num.* 10. *tom.* 4. *Thesaur. nov. Anecdotor.* Martene *col.* 644. validum statuunt Baptismum, quæcumque sit pars corporis, quæ aqua lustretur: *Præcipimus moneri populum, quod, si in ipso partu mulieris immineat grande periculum, ipsa muliere multo tempore laborante in editione partus, & caput, manus, vel alia pars infantis appareat, quod in illa baptizetur, & censeatur baptizatus*. At antiqua statuta Ecclesiæ Rutenensis in Aquitania, ratum dumtaxat habent Baptismum in capite, non vero in alio quovis membro, collatum: *cap.* enim 6. *tom.* 4. *Thes. Anecdotor.* Martene *col.* 686. ita decernunt: *Si vero, muliere in partu laborante, infans extra ventrem matris caput tantum emiserit, & in tanto periculo infans positus, commode haberi nequiverit, infundet aliquis, vel aliqua de astantibus aquam super caput infantis, dicens: Creatura Dei ego te baptizo &c. & erit baptizatus. Si vero, non caput, sed aliud membrum emiserit, & super illud membrum aquam effundendo, prædicto modo fuerit baptizatus, & postea vivus natus fuerit, non judicamus, talem esse baptizatum*. Concilium vero Trevirense anni 1310. discrimen faciens inter membra principalia, & minus principalia, idem statuit, quod nuper laudati Theologi opinantur; *cap.* enim 114. hæc habet, *eodem tom.* 4. *Thes. Anecdotor. col.* 268. *Si autem, muliere in partu laborante, infans in ventre matris tantum caput emiserit, & nasci nequeat, mox aliqua de obstetricibus aquam super caput infantis infundat, dicens: Ego baptizo te &c. & erit baptizatus. Idemque dicendum est, prout quidam asserunt, si major pars corporis, præter caput, appareat, baptizatur, secus, si minor, solus pes, vel sola manus appareat, baptizari non debet: quod si fiat, nihil agitur. Cum enim partus tunc non nascatur, nec tunc etiam renasci potest*.

X. Cum itaque hæc controversia hactenus indecisa remaneat, uti scite animadvertit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo* §. 5. inquiens: *Utrum ratus sit Baptismus, non in capite, sed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immerito dubitant*: idcirco cavere debet Episcopus, ne in sua Synodo aliquid quoad eam decernat; sed id solum curabit, ut Parochi, ceterique, quorum interest, illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali præscribitur, sicuti optime animad-

madvertit citatus Gibertus *in consult. Canonic. de sacramento Baptismi consult.* 22. ubi Synodos affert Rituali Romano conformes, ejusque vestigiis inhærentes.

CAPUT SEXTUM.

De forma conditionata Baptismatis, alteriusve Sacramenti characterem imprimentis: uti de Baptismo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari.

QUoniam *in præcedenti capite* sæpius facta est mentio formæ conditionatæ Baptismatis, necessarium ducimus, de eadem hic ex professo agere, ne deinceps Episcopales Synodi, de illa loquentes, errent; sicuti re ipsa non paucas hac in re errasse comperimus. Eam a Scholasticis esse adinventam, & in Ecclesiam invectam, plerique viri eruditi existimarunt; sed eos toto cœlo aberrasse ait Martene *de antiquis Eccles. ritib. to.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 16. *num.* 9. Siquidem, longe ante Scholasticos, S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus, in suis statutis, circa annum 745. conditis, & *tom.* 1. *Spicilegii* a Luca Dacherio editis, *cap.* 28. hæc habet: *Si de aliquibus dubium sit, utrum sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen verbis præmissis, non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, ego te baptizo*. Idemque, ac totidem fere verbis, statutum legimus *Capitular. lib.* 6. *cap.* 184. apud Baluzium *tom.* 1. *pag.* 954. e quibus idem decretum excerpsit, ac suæ Canonum Collectioni *sub tit.* 11. *cap.* 17. inseruit Isaac Episcopus Lingonensis, apud Harduinum *Collect. Concil. tom.* 5. *col.* 447. Licet porro, ante seculum VIII. prædictæ conditionatæ formulæ expressam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus, quemadmodum, præter laudatum Martene, observarunt Juenin *de Sacramen. dissert.* 1. *quæst.* 3. *cap.* 5. *art.* 1. & Tournely *prælect. tom.* 6. *de Sacram. in genere quæst.* 1. *art.* 4. *conclus.* 2. non recte tamen inde intulit Natalis Alexander *hist. Eccl. secul.* IV. *cap.* 4. *art.* 12. illam non fuisse in usu: quin immo ex antiqua, & constanti Ecclesiæ praxi oppositum colligi, putamus; quod hac ratiocinatione ostendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum esse Baptisma, juxta illud Apostoli *ad Ephes.* 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*: quod propterea semel rite collatum, sine gravi piaculo iterari posse, semper Ecclesia negavit, uti constat *ex can.* 47. *Apostolor.* juxta versionem Dionysii, *ex can.* 3. Concilii Valentini anni 374. & *ex can.* 38. Concilii Carthaginiensis III. anni 397. quibus in locis temere rebaptizantes gravibus subduntur pœnis, & Ecclesiastica communione privantur. At eadem Ecclesia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitabatur, an essent in Christo regenerati, incunctanter baptizandos præcepit; quod innumeris testimoniis comprobatur. Seculo III. disputatum fuit de Baptismo Clinico-

rum, num scilicet validum esset Baptisma per aspersionem datum ægrotis in lecto decumbentibus: consulitur Cyprianus: respondet Sanctus Doctor *epist. 76. ad Magnum*, validum quidem sibi illud videri; iis autem, qui dubitabant, auctorem se esse, ut illud iterum conferrent: *Si aliquis existimat* (ait Cyprianus) *eos nihil consequutos, eo quod aqua salutari tantum perfusi sunt, sed inanes, & vacui sunt, non decipiantur, ut, si incommodum languoris evaserint, & convaluerint, baptizentur.* Seculo v. a Legatis Maurorum interrogantur Patres Concilii Carthaginiensis V. (aliis VI.) anni 401. quid agendum foret de pueris, qui an baptizati essent, nemo certo sciret: ad quod responderunt Patres *can. 6.* Collectionis Harduini *tom. 1. col. 987. Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui, eos baptizatos esse, sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere; absque ullo scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari:* eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anni 401. & alia Synodus Carthaginiensis sub Bonifacio Episcopo anno 525. Idem ad Rusticum Narbonensem Episcopum, atque iterum ad Neonam Episcopum Ravennatem rescripsit Leo Magnus. Ad hæc autem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta allusit Gregorius II. cum de eadem re interrogatus a Bonifacio Episcopo, *epist. 2. num. 9. tom. 3.* Collectionis Harduini *col. 1859.* respondit: *De parvulis, qui a parentibus subtracti sunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogasti; hos ut baptizare debeas, secundum Patrum traditionem, si non fuerit, qui testificetur, ratio poscit.* Jam vero, cum ex his, aliisque similibus testimoniis, a laudato Martene prolatis, luculenter pateat, antiquum, atque ipsi Ecclesiæ coævum usum fuisse, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num per regenerationis lavacrum ab originali culpa essent expiati, ne dicamus, Ecclesiam in eumdem incidisse rebaptizantium errorem, quem toties detestata erat, & damnaverat, necesse est existimare, non aliter in ea dubietate Baptismum conferri voluisse, quam sub tacita, & mente concepta conditione: *Si nondum es legitime baptizatus.* Hęc autem conditio, quę prius mente tantum concipiebatur, cœpit seculo VIII. in ipsa Baptismi forma exprimi, & pronuntiari: quam quidem disciplinam, multis jam in locis receptam, Alexander III. seculo XII. non solum approbavit, sed ubique servandam edixit *in Cap. 2. de Baptismo*, inquiens: *De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed, si nondum baptizatus es, ego te baptizo &c.* eamdemque sanctionem confirmavit Joannes XXII. apud Odoricum Raynaldum *ad annum 1333. num. 42.*

II. Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi eum, qui jam semel fuerit legitime baptizatus, est illa passim, & temere adhibenda; sed tunc solum ea uti licebit, cum prudens, & probabilis subest dubitatio, an quis fuerit rite baptizatus, nec, diligenti

præ-

præmiſſa indagatione, potuit rei veritas innoteſcere: quemadmodum ſcite perpendit Sotus *in* 4. *diſt*. 3. *quæſt. unic. art*. 9. §. *Circa hanc igitur ſolutionem*, ubi a ſacrilegio non excuſat, neque ab irregularitate abſolvit Sacerdotem ſub conditione rebaptizantem, quem ſcit domi baptizatum, & nihil eſt, quod collatum ei Baptiſma rationabiliter ſuſpectum reddat. Quare minime ſectanda ſunt exempla, quæ congeſſerunt Gobat *tom*. 1. *tract*. 2. *ſect*. 3. & Marin. *Theolog. tom*. 3. *tract*. 19. *diſput*. 1. *ſect*. 8. *num*. 140. ubi plures ſub conditione baptizatos narrant, qui ob merum ſcrupulum non tam dubitabant, quam imprudenter ſuſpicabantur, ſe non eſſe rite baptizatos; quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob conſequutos, ſeu potius adprehenſos effectus quietis conſcientiarum, iidem Auctores videntur approbare; ſed potius aures præbendæ ſunt Eſtio *in* 4. *diſt*. 2. §. 15. hæc ad rem adnotanti: *Sciendum eſt, non quamcumque levem in contrarium ſuſpicionem, vel ſcrupulum debere ſufficere ad hoc, ut ſub conditione quis hoc pacto baptizetur; ſed requiri dubitationem probabilem ...... Ea autem probabilis dubitatio eſt, quæ, facta etiam diligenti indagine, diſcuti non poteſt, ita ut nec moralis certitudo facti haberi queat*. Immo verius obtemperandum eſt Catechiſmo Romano *part*. 2. *de ſacram. Baptiſm. num*. 57. ubi de forma conditionata ait: *Ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, an Baptiſmum rite ſuſceperint; aliter vero nunquam fas eſt, etiam cum adjunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare*.

III. Quæ hucuſque diximus, copioſius adhuc, & clarius a nobis expoſita, pluribuſque ſacræ Congregationis Concilii reſponſis confirmata fuere *in noſtra Inſtit*. 84. ubi non ſolum ex ejuſdem ſacræ Congregationis ſententia oſtendimus, non eſſe Baptiſmum, ne ſub conditione quidem, iterandum, cum nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptiſmi validitate, ſed etiam ab irregularitate iterantibus Baptiſma inflicta ab Alexando III. *in Cap. Ex litterarum, de apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma*, non eximi probavimus, qui, ob ſolum apprehenſum prioris Baptiſmi vitium, nullaque præmiſſa veritatis indagatione, illud denuo ſub conditione conferunt, quibus certo ſciunt jam ſemel antea fuiſſe collatum: etenim, quamquam plures Doctores iſtiuſmodi, ſub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregularitate abſolvant, eo quod per adjectam conditionem ſatis conſultum exiſtiment reverentię debitę Sacramento, ad quod conficiendum non aliter fertur intentio Miniſtri, niſi ſi rite confectum non fuerit aliud antea adminiſtratum; hæc tamen ſententia rejicitur a Catechiſmo Romano *cit. loc*. ubi reprobantur aſſerentes, *nullum ſcelus admitti, ſi quemvis ſine delectu cum adjunctione illa* (videlicet conditionis) *baptizent*: eidemque opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus Inſtructionibus, *Actor. Eccleſiæ Mediolanenſis part*. 4. *pag*. 497. hæc de forma conditionata habentur: *Qua forma utitur, cum infans, aliuſve, qui Baptiſmo of-*

fertur, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, aut certe non apparet, eum baptizatum esse, ut de expositis inventisque parvulis dubitari, atque ignorari sæpenumero solet. Quod si, re accurate investigata, exploratum habuerit, illum, forma servata, baptizatum esse, caveat omnino, ne hanc sub conditione baptizandi formam adhibeat; cum sacrilegium committat, si contra fecerit, & illud impedimentum contrahat, quod sacri canones irregularitatem vocant.

IV. In alia itidem nostra *Instit.* 8. hanc eamdem materiam tractantes, diximus cum Cardinali Albitio *de Inconstantia in Fide cap.* 33. *a num.* 14. *usque ad* 16. improbandas esse Synodos, in quibus generatim, atque indistincte, iterum sub conditione in Ecclesia baptizari jubentur, quicumque privatim fuere ab obstetricibus domi baptizati. De hisce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus, agit Holzmann *in sua Theologia moral. tom.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. qui, licet eorumdem Auctores hoc nomine excusset, quod scilicet dubium illis visum fuerit Baptisma ab obstetrice collatum, fatetur nihilominus, minus caute, ac nimium indefinite eos loquutos; cum debuerint potius rerum circumstantias distinguere, easque determinare, quæ incertam reddunt validitatem collati Baptismi, quem propterea tunc oporteat sub conditione iterari. Enimvero, si obstetrices de Sacramenti materia, forma, & necessaria in Ministro intentione, sint legitime edoctæ, sicuti nos *in cit. Instit.* 8. eas per Parochos solerter edoceri jussimus, priusquam ad obstetricum officium exercendum admittantur, eæque in speciali eventu, quo Baptisma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ, omnia rite a se adhibita, testentur, quæ ad Sacramentum valide conficiendum requiruntur; nulla sane subest probabilis ratio, cur Baptismus debeat, aut licite possit sub conditione repeti. Scimus utique, in aliis Synodis relatis a Giberto *cit. tom.* 2. *consult. Canonicar. consult.* 16. cautum reperiri, ne plena fides habeatur solius obstetricis testimonio, nisi comprobetur assertione aliorum, qui Baptismo præsentes fuerint. Verum, quamquam ex plurium attestatione major profecto hauriatur rei gestæ certitudo, attamen sacri canones sufficienter probatam habent collationem Baptismatis per unicum testem, præcipue si is testificetur de facto proprio, hoc est si affirmet, illud fuisse a se legitime administratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quod illius testimonio fidem detrahat; uti diserte decernitur *in Can.* 110. & 112. *de Consecrat. dist.* 4. & *Cap. Nuper, de testibus*, ubi Interpretes omnes.

V. Aliud est, cum collati Baptismi testimonium præbetur a persona incerta: etenim, cum juxta rescriptum Imperatoris Hadriani ad Junium Rufinum, Proconsulem Macedoniæ, relatum a Callistrato *in l. Testium* 3. *ff. de Testib. Testibus, non testimoniis*, sit credendum, non debemus rem adeo gravem committere fidei personæ ignotæ, cujus qualitates, uti Callistratus *in cit. leg.* faciendum monet, explorare non possumus. Quare sacra Congregatio

tio Concilii interrogata, an iterum baptizandi essent infantes, vulgo *expositi*, ad hospitale S. Spiritus in Saxia de Urbe delati, etiamsi habeant collo appensam schedulam attestantem, eos fuisse Baptismate ablutos, die 15. Januarii 1724. respondit, esse denuo baptizandos sub conditione, nisi certa habeatur notitia personæ, a qua schedula sit exarata, aut aliunde indubitatum desumatur indicium Baptismatis rite eisdem collati: quod nos *in cit. nostra Instit.* 8. animadvertimus, & videre est *in Thesauro Resolut. tom.* 2. *pag.* 412. *& tom.* 3. *pag.* 2.

VI. In eadem sententia fuerant Patres Concilii Provincialis Tolosani, habiti a Cardinali Francisco de Joyosa anno 1590. in cujus *part.* 2. *cap.* 2. decernitur: *Cum projectis expositisque puerulis, licet affixa reperiatur schedula, quæ eos baptizatos esse testetur, in id tamen, an verum, fictumque sit, Parochi diligenter inquirent: si certi nihil compererint in scripto chartulæ nomine, eos sub conditione baptizabunt: tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1798. Cumque minorem fidem collati Baptismatis, quam schedula incerti auctoris, faciant alia signa exposito infanti apposita, puta sal; ideo rectissime a Richardo Poor, Episcopo Sarum, cautum legitur: *Si vero pueros cum sale, vel sine sale expositos contingat inveniri, baptizentur*, sub conditione tamen, ut statim ibidem explicatur: *tom.* 2. *Concilior. Britan.* Henric. Spelman. *pag.* 143.

VII. Itaque, si Episcopus in sua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profecto nedum utile, sed quandoque etiam necessarium reputamus, omnia præ oculis habeat, quæ hactenus enarravimus, atque, ad eorum normam, congruam formet instructionem, ad quam Parochi, in illa adhibenda, se debeant conformare. Quod si diœcesi præsit, in qua sæpe contingat, baptizatos ab hæreticis, ejurata hæresi, qua erant imbuti, in Catholicæ Ecclesiæ gremium se se recipere, & dubitetur, uti alicubi dubitatum scimus, an ii iterum sint sub conditione baptizandi, antequam in re admodum sane gravi & ardua quidquam decernat, diligenter investiget, oportet, num in illa hæreticorum secta, de qua agitur, aliquid innovatum fuerit circa Baptismi materiam, & formam a Christo Domino institutas. Si enim utramque ab ejusdem sectæ pseudo-ministris rite adhiberi deprenderit, non potest permittere, ut Baptismus ullo pacto iteretur, quin veniat in suspicionem erroris rebaptizantium, a S. Stephano I. atque, uti affirmat Augustinus *lib.* 2. *cap.* 8. *de Baptismo contra Donatistas, Oper. tom.* 9. *col.* 103. *a Concilio plenario* proscripti, sive ejusmodi Concilium fuerit Arelatense I. sive magnum Nicænum, de quo litigant Eruditi. Si autem certo compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut forma pronuntiari sine expressa invocatione Sanctissimæ Trinitatis, sive alia ratione, ab illa diversa, quam Christus instituit, Baptismum absolute renovari jubeat: ob non adhibitam quippe legitimam formam, canon 8. Concilii Laodiceni, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. rebaptizandos decrevit hæreticos Montanistas: & Gregorius Ma-

Magnus *lib.* 11. *indict.* 4. *epist.* 67. *tom.* 2. *Oper. col.* 1167. scribens ad Episcopos Hiberiæ, universim statuit: *Hi vero hæretici, qui in Trinitatis nomine baptizantur..... cum ad sanctam Ecclesiam veniunt, baptizantur, quia Baptisma non fuit, quod in errore positi in Sanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt.* Hæc sapienter respexit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo num.* 6. cum ait: *Baptizati ab iis hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo absolute baptizari debent.* Quod si denique, diligenti præmissa perquisitione, rei veritatem certo assequi nequiverit, & dubia sibi atque incerta remaneat validitas Baptismatis, ab hæretico ministro suscepti, illud utique erit sub conditione repetendum quod *in cit. nostra Instit.* 84. declaratum diximus a sacra Congregatione Concilii, quæ interrogata: *An, & in quibus casibus hæretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur*: die 27. Martii 1682. respondit, non esse rebaptizandos, *nisi dubium adsit probabile invaliditatis Baptismi.*

VIII. Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechliniensis anni 1606. incertum saltem, & dubium visum est Baptisma collatum ab hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut, uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronunciaret; ac propterea juste illud iterandum decrevere *tit.* 3. *cap.* 6. *Et quia frequens experientia docet, modernos hæreticos sæpe contra receptam Ecclesiæ consuetudinem, & antiquissimam traditionem, baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronunciante; ab hæreticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præsto est) baptizati, similiter sub conditione baptizentur:* Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1943. cujus quidem Concilii sanctionem tuto sectari possunt, & debent aliarum Ecclesiarum Præsules, a quibus sint Ecclesiæ reconciliandi hæretici, iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum Baptismi ritum plerumque adhiberi, non ex incerto rumore, sed ex fide dignis testimoniis acceperint, atque ideo merito suspicentur, eodem modo fuisse etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari: quod eam ob causam cum hæreticis Angliæ faciendum, docuere Sylvius *in* 3. *part. quæst.* 66. *art.* 9. Cardinalis de Lugo *in Respons. moral. lib.* 1. *dub.* 2. *num.* 3. Gobat *tract.* 2. *num.* 392. Laurentius Neesen *tract.* 2. *de Baptismo dub.* 5. Ludovicus Michon *in usibus de Sacram. cas.* 8. & la Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 322. Idem vero Sylvius *in var. Resolut. verb. Baptismus* III. *Operum tom.* 5. agens de quodam Britanno, baptizato ab hæretico Puritano, de quo valde dubitabatur, num in Baptismatis collatione orthodoxa forma usus fuisset, ait, quod, cum rationabiliter de hoc dubitari posset, sub conditione rebaptizandus erat: *Quia justa prorsus est ratio dubitandi de valore Baptismi collati, attenta hæreticorum nostri temporis (qui, ut testantur Molanus, & Synodus Mechliniensis Provincialis secunda, frequenter deprehensi fuerunt vel formam corrupisse, vel intentionem necessariam non habuisse, vel aliter male baptizasse) malitia....*

quo-

quoniam saluti consulere oportet: quandoquidem est probabilis ratio dubitandi de remedio, quod constat esse necessarium; id, quod fieri hic potest, etiam expedit, ut fiat.

IX. Caveat tamen Episcopus, ne incertam & dubiam pronunciet Baptismi validitatem hoc tantum nomine, quod hæreticus minister, a quo fuit collatus, cum non credat, per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Christo Domino est institutum: siquidem, cum in Galliis disputatum olim fuerit, an ob prædictam rationem rebaptizandi essent baptizati a Calvinistis, S. Pius V. ad quem controversia delata est, minime rebaptizandos definivit. Sacramenti enim validitati non officit privatus ministri error, cui prævalet generalis ejusdem ministri intentio faciendi, quod Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia: quemadmodum testantur Acta Concilii Ebroicensis anni 1576. ubi hæc ad rem adnotantur: *Ante decisionem Apostolicæ Sedis Romanæ, licuit fortasse cuique in suo sensu abundare. Verum, quoniam, post habitam de hac facultate disputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum esse Baptisma, quo uterentur Calvinistæ adhibentes formam, & materiam institutam a Christo, cum intentione generali faciendi, quod Christus instituit; licet errarent in particulari interpretatione, & singulari intentione, ut alii fere omnes hæretici erraruut, vel circa intelligentiam formæ baptismalis, vel circa aliquem ejus effectum: ob id baptizatos ab ipsis Calvinistis, non iterum tingendos sub conditione &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris, sub pœna suspensionis ipso facto a Divinis, ne allatos ad se pueros, jam baptizatos a Calvinistis, audeant iterum tingere sub illa conditione.* Alia similia Synodorum statuta legi possunt apud Grancolas *in antiquo Sacramentario Ecclesiæ part. 2. pag. 153. & seq.*

X. Quædam exstant in Orbe Catholico Sanctuaria, ad quæ deferuntur infantes sine Baptismate vita functi. Eorum cadavera ante aliquam Imaginem Salvatoris nostri Jesu Christi prodigiis celebratam, quæ ibidem veneratur, a piis parentibus collocantur, ibique aliquantisper relinquuntur, quo interim spatio enixæ preces Omnipotenti Deo porriguntur, ut hujusmodi infantes demortuos ad vitam revocare velit, quo possint Baptismatis Sacramentum accipere. Quod si deinde aliquod in eis vitæ signum appareat, salutari lavacro *sub conditione* abluuntur; cumque deinde ut plurimum morti reddantur, tamquam baptizati, in loco sacro sepeliuntur.

XI. De his Sanctuariis, quæ in Germania potissimum existunt, ac de hujusmodi miraculosis eventibus agunt P. Bagatta in suo Opere *de admirandis Orbis Christiani*, P. Gobat *in sua Theologia Morali tom. 1.* ac recentius omnibus P. Amort *tom. 3. suæ Theologiæ in tract. de Sacramento Baptismi.* In Synodis Diœcesanis Lingonensibus, anno 1452. & 1455. habitis, item in statutis Synodalibus Ecclesiæ Lugdunensis, a Cardinali Tournonio Ar-

chie-

chiepiscopo promulgatis, ac in aliis etiam Synodalibus Bisuntinæ Ecclesiæ statutis, anno 1592. & 1656. editis, præmissa omnia vetita fuerunt sub gravium pœnarum interminatione; dictæque Synodales sanctiones relatæ sunt a Thiers in tractatu de superstitione *tom. 2. tert. edit. Parif. anni* 1712. *cap. 7. de Superstitionibus quæ ad Baptismum pertinent*, & a Natali Alexandro *in sua Theologia Dogmatica & Morali lib. 2. de Sacram. Baptismi cap. 7. regul.* 3. Fundamentum, quo prædictæ Synodales Constitutiones innituntur, in eo potissimum constituitur, quod nimis ambigua sunt signa, ex quibus ejusmodi infantium resurrectio erui contenditur; quodque levis plerumque fidei & auctoritatis sunt testes, qui de iisdem testimonium perhibent; cum pro certis revivifcentiæ signis habeantur aut pallidi coloris in rubicundum mutatio, aut membrorum, quæ antea rigebant, flexibilitas, aut sanguis e naribus fluens, aut aliqua sudoris gutta, quæ in fronte, vel in stomacho appareat; cumque de his ipsis rudes mulierculæ testes ut plurimum sint: quapropter sapientes illi Episcopi Ecclesiasticæ disciplinæ gravitati convenire existimarunt, a suis diœcesibus hæc omnia removere, ac interdicere, ne Baptismus prædictis infantibus conferatur, neve in locis sacris eorum cadavera tumulentur; idque eo magis, quod supradicti physici effectus facile adscribi possunt calori, qui ex facibus circum infantium cadavera accensis oritur, aliisque ignibus, quibus ipsa Sanctuaria tepescunt.

XII. Inter hujusmodi Sanctuaria, quod ad rem præsentem attinet, omnium fortasse celeberrimum est illud Usspergæ in Suevia, intra fines diœcesis Augustanæ, sub cura Canonicorum Regularium Præmonstratensium; ad quod nimirum ex remotis etiam regionibus infantium absque Baptismate mortuorum cadavera deferuntur, ut, aliquo in eis vitæ indicio comparente, sacra Baptismatis unda abluantur. Sed, cum ad Congregationem S. Officii delatus fuisset recursus adversus hujusmodi morem baptizandi prædictos infantes *sub conditione*, & quæstio diligenter coram ea examinata fuisset, ipsis etiam Canonicis Præmonstratensibus auditis; die tandem 27. Aprilis anni 1729. decretum fuit, ut hujusmodi consuetudo de medio tolleretur: idemque confirmatum fuit die 19. Decembris ejusdem anni, item die 20. Februarii anni 1737. 30. Januarii 1738. 3. & 6. Junii 1744. ac denique die 11. Maji 1751. Porro qui consuetudinem hanc tuebantur, ac pro illius approbatione instabant, hæc maxime afferebant; quod scilicet, quamvis oculos aperire, colorem mutare, aliquam sudoris guttam emittere, & alia hujusmodi signa resurrectionis haud evidentia essent, probabilia tamen censeri debebant: cumque proinde dubium subesset, an infans revixisset, necne, id satis superque erat, ut baptizari posset, vel potius deberet, sub conditione, *si vivus es*. Verum prædicta Congregatio recte sapienterque animadvertit, quod minime agebatur de infantibus, de quorum vita, aut morte, ambiguis in utramque partem concurrentibus indiciis, disputaretur; sed de infantibus procul

cul dubio vita functis, quique saltem tanto jam tempore vita caruerant, quantum in itinere plurium quandoque dierum, nullo prorsus alimento ipsis dato, impensum fuerat; ac proinde rem esse de vero miraculo resurrectionis; quod sane admitti non debet, nisi perspicuis & plane concludentibus probationibus evidenter demonstretur. Quemadmodum vero, deficientibus hujusmodi probationibus, nec resurrectio admitti, nec Baptismus sub conditione conferri debet; ita, si resurrectio pro certa habeatur (quod tamen ex signis superius enunciatis, aliisque similibus nequaquam inferri potest), jam non conditionata, sed absoluta Baptismi forma adhibenda erit. Quod autem innuimus, resurrectionem ex prædictis signis minime inferri posse, id sine ulla dubitatione confirmamus, quantumvis eadem signa per testes idoneos atque inter se concordes comprobarentur. Sane, cum aliquando illa in Servorum Dei, aut Beatorum extinctis corporibus conspiciuntur, an, & quibus in casibus miraculosa, aut naturalia censeri debeant, late ostensum per nos est in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 4. part. 1. cap. 31.* Sed nunquam ulli hominum in mentem venit asserere, prædictos Servos Dei, atque Beatos, in quorum corporibus id genus signa reperta sunt, a mortuis resurrexisse, vel saltem pro verisimili, aut probabili habendum esse, eosdem fuisse ad vitam revocatos. Illud autem silentio prætereundum non est, quod inter signa, quæ in eorum infantium cadaveribus apparere dicuntur, neque vagitus, neque ejulatus connumerari perlegimus; quæ cæteroquin infantium indoli adeo prona sunt, quæque in resurrectionis materia, utpote minus fraudi ac falsitati subjecta, magni quidem momenti existimarentur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Sacramento Confirmationis relative ad Presbyteros Græcos, qui illud pueris post Baptismum administrant, & primo de Ministro bujus Sacramenti.

Cum vetusta apud Græcos consuetudo obtinuerit, ut simplices Sacerdotes Sacramentum Confirmationis administrent, puerosque statim post Baptismum sacro Chrismate liniant; Episcopi Latini, in quorum diœcesibus Græci habitant, suorumque majorum institutis utuntur, persæpe dubitarunt de ejusmodi Confirmationis robore. Hanc autem quæstionem potissimum movere, & refricare solent in eorum Synodis, in quibus, juxta salutare monitum Fagnani *in cit. cap. Sicut olim, num. 91. de accusat.* ea sunt accuratius enucleanda, quæ in singulis Sacramentis, ut rata sint, dignoscuntur necessaria. Quapropter in hac nostra lucubratione, quam ad omnium Ecclesiarum Antistitum utilitatem, & commodum exaramus, operæ pretium est, præfatis mixti ritus diœcesium Præsulibus viam sternere, quam tuto calcare queant, quin impedian-

diantur innumeris molibus difficultatum, quæ a Doctoribus excitantur circa legitimum Sacramenti Confirmationis Ministrum, nullique incertæ, & controversæ inter Catholicos opinioni adhærentes, veram sectentur doctrinam, ab Apostolica Sede approbatam, quidque de Confirmatione a simplici Sacerdote administrata sentiendum sit, pro locorum diversitate, absque errandi periculo, in suis Synodis statuant. Quo vero clarius id fiat, nonnulla sunt præmittenda.

II. Ordinarium Ministrum Sacramenti Confirmationis esse solum Episcopum, definitum est a Concilio Constantiensi in damnatione errorum Wiclefi, ab Eugenio IV. in decreto instructionis ad Armenos, atque a Tridentino *sess. 7. de Confirmatione can. 3. Si quis dixerit, sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit*. Hanc veritatem didicit Catholica Ecclesia ab Apostolis, qui cum *Actor.* 8. audivissent, Samariam recepisse verbum Dei, miserunt illuc Petrum, & Joannem Apostolos, ideoque Episcopali charactere insignitos, qui recens a Philippo Diacono baptizatis manus imponerent, ac Spiritum Sanctum traderent. Hinc Innocentius I. in epistola ad Decentium Eugubinum Episcopum, *cap. 3. num. 6.* ex recensione Petri Coustant *tom. 1. epist. Roman. Pontif. col.* 858. scripsit: *De consignandis vero infantibus manifestum est, non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere. Nam Presbyteri, licet secundi sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium solis deberi Episcopis, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio Actuum Apostolorum, quæ asserit, Petrum, & Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum; nam Presbyteris, sive extra Episcopum, sive præsente Episcopo, cum baptizant, Chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum*.

III. Neque huic Catholico dogmati illud contrariatur, quod adnotavit Lucas Holstenius *in dissert. 1. de Ministro Confirmationis cap. 1.* nimirum ab Anania, non utique Apostolo, sed Discipulo, manus fuisse impositas Saulo, uti legitur *Act. 9. versic.* 17. Etenim ea manuum impositio, utpote quæ Baptismum præcessit, non fuit confirmatoria, sed curatoria, hoc est adhibita ad restituendam Paulo visus sanitatem; quod *ex ejusdem capitis 9. versi.* 18. liquet. De simili manuum impositione, adhibenda nimirum ad curandos energumenos, loquitur Innocentius I. *in cit. epist. ad Decentium cap. 6. num. 9.* ubi eam, ex Episcopi delegatione, fieri permisit etiam a Diacono, inquiens: *De his vero baptizatis, qui postea a dæmonio, vitio aliquo, aut peccato interveniente, arripiuntur, est solicita dilectio tua, si a Presbytero, vel Diacono possint, aut debeant designari. Quod hoc, nisi Episcopus præceperit, non licet. Nam eis manus imponenda omnino non est, nisi Episcopus auctoritatem dederit id efficiendi*. Quem Inno-

nocentii locum non recte considerarunt Morinus *in dissertat. de Sacramento Confirmationis cap.* 16. & citatus Lucas Holstenius, qui inde erui affirmarunt, potestatem confirmandi quondam fuisse Diaconis delegatam: nam, uti melius observavit Morini Editor Moretus, & pluribus confirmat Petrus Coustant *ad cit. epist.* nullus hic est sermo de Sacramento Confirmationis, quod tunc temporis statim post Baptismum conferebatur, quemadmodum in sequenti capite ostendemus; sed de ritu, quo eis succurrebatur, qui a dæmonio, post susceptum Baptismum, essent arrepti.

IV. At gravis olim exarsit inter Doctores controversia, an, ex speciali delegatione Romani Pontificis, possit simplex Sacerdos, saltem Chrismate ab Episcopo jam consecrato, Sacramentum Confirmationis administrare. Negabant quamplurimi non infimæ notæ Theologi, inter quos Robertus Cardinalis Pullus *part.* 5. *sentent. cap.* 23. Hugo Victorinus *lib.* 2. *de Sacram. part.* 7. *cap.* 2. Hadrianus *in* 4. *distinct.* 7. *art.* 3. Durandus ibidem *quæst.* 3. *&* 4. quibus ex recentioribus adhæserunt Estius *in* 4. *dist.* 7. §. 21. *&* 22. Sambovius *tract. de Sacram. Confirm.* du-Hamel *tom.* 6. *Theolog. tract.* 2. *lib.* 2. *dissert.* 3. *cap.* 4. Herminier *eod. tract. cap.* 7. Affirmant ex adverso Jacobus Cardinalis a Vitriaco *serm. in vigilia Pentecostes*, D. Thomas *in* 4. *dist.* 7. *quæst.* 3. *&* 3. *part. quæst.* 72. *art.* 11. Sotus *in* 4. *distinct.* 7. *quæst.* 1. *art.* 11. Bellarminus *de Sacram. Confirmat. cap.* 12. *Oper. tom.* 3. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 36. *sect.* 2. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disput.* 5. *quæst.* 2. *punct.* 1. Covarruvias *lib.* 1. *var. cap.* 10. Navarrus *manual. cap.* 22. *num.* 8. Cardinalis de Lugo *in Responsf. moral. lib.* 1. *dub.* 6. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *disput.* 2. *art.* 2. Cardinalis Gottus *tom.* 2. *in* 3. *part. quæst.* 2. *de Ministro Confirmat. dub.* 2. §. 1. Juenin *de Sacram. diss.* 3. *quæst.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. §. 3. Tournely *de Sacram. Confirm. quæst.* 3. *art.* 2. Drouet *de re Sacramentaria lib.* 3. *quæst.* 7. Boucat *diss.* 2. *de Confirm. art.* 4. *sect.* 2. *tom.* 5. Simonet. *tract.* 13. *disput.* 2. *art.* 2. Berti *Theolog. tom.* 7. *lib.* 32. *cap.* 7. quorum sententia, etsi neque a Concilio Florentino, neque a Tridentino fuerit definita, sicuti contra Gregorium de Valentia observant Tournely *cit. loc.* & Vuitasse *de Minist. extraord. Sacram. Confirm. tom.* 2. *quæst.* 2. *art.* 5. *sect.* 1. attamen non videtur posse amplius in controversiam & dubitationem revocari.

V. Etenim S. Gregorius Magnus, cum *epist.* 9. *lib.* 4. *indict.* 12. *tom.* 2. *Oper. col.* 689. Presbyteris Calaritanis interdixisset: *Ne baptizatos infantes signare in fronte præsumerent, sed eos ungerent in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte*: audiens postmodum, hac sua prohibitione multos offensos, *epist.* 26. *ead. indict. col.* 705. *tom. cit.* relata *in Can. Pervenit, dist.* 95. facultatem, quam illis denegaverat, concessit, hæc ad Januarium, Calaritanum Episcopum, scribens: *Pervenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod, Presbyteros Chrismate tangere in fronte eos*,

eos, qui baptizati sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum usum veterem Ecclesiæ nostræ fecimus; sed, si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus. Sunt quidem, qui Gregorium loquutum putant, non de unctione Confirmatoria, sed de mera cæremonia, seu Sacramentali quadam unctione, illi simili, quæ fit in vertice baptizati, quam Presbyteri Calaritani, contra usum ceteroquin Romanæ Ecclesiæ, aut ante, aut post Baptismum, faciebant in fronte. Ita Gregorium intelligendum affirmat Hadrianus *cit. loc.* cujus interpretationem approbat etiam Petrus de Marca *dissert. ad can.* 28. *Concilii Claromontani, anni* 1095. licet enim hic Auctor non neget, posse a summo Pontifice potestatem confirmandi delegari simplici Sacerdoti, id tamen ex eo Gregorii loco, & facto, minime confici autumat. Verum hanc interpretationem validissimis argumentis refellit Suarez *cit. sect.* 2. Quoniam in primis Gregorius Magnus *epist.* 26. eam ipsam facultatem Episcopis Calaritanis elargitur, quam *epist.* 9. denegaverat: in hac autem de Sacramento Confirmationis sermonem fuisse, videtur manifestum; solius enim cæremoniæ abolendæ tantam curam, & solicitudinem Pontifex non suscepisset: deinde, si de mera cæremonia quæstio fuisset, illius usum non limitasset Gregorius ad solam circumstantiam temporis, quo Episcopus abest: ac tandem Eugenius IV. in laudato decreto, præfatam sane respiciens Gregorii epistolam, certum ponit, in ea potestatem fieri simplici Sacerdoti, non solius ritus exercendi, sed verum Sacramentum Confirmationis administrandi, inquiens: *Legitur tamen aliquando per Sedis Apostolicæ dispensationem, ex rationabili, & urgenti admodum causa, simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum.*

VI. Idem privilegium, quod Calaritanis Gregorius Magnus, plures posteriores Pontifices aliis Presbyteris sunt elargiti. Refert siquidem Lucas Wadingus *in Annal. Minorum tom.* 11. *ad anm.* 1444. & 1447. & *tom.* 16. *ad anm.* 1521. & 1522. nonnullos Fratres Minores hoc privilegio donatos fuisse a Nicolao IV. Joanne XXII. Urbano V. Eugenio IV. Leone X. atque Hadriano VI. cujus diploma in Cœnobio Franciscanorum Hispali asservari, idem Wadingus asserit: ex quo colligere licet, Hadrianum, ad Petri Sedem evectum, e sententia recessisse, quam antea docuerat. Narrat pariter Arcudius *Concord. lib.* 2. *cap.* 15. se accepisse a Patre Ludovico Fonseca, Societatis Jesu, paucis quibusdam ejusdem Societatis Religiosis a Sede Apostolica indultum, ut Christianos Brasiliæ sacro Chrismate inungerent. Eamdem facultatem Abbati Montis Casini concessit Sixtus V. confirmavitque Benedictus XIII. *in sua Constitut.* 8. *post Concilium Romanum.* Recens pariter est exemplum san. mem. Clementis XI. qui eodem ann. 1721. quo summum diem obiit, Patri Custodi Terræ sanctæ, Ordinis Minorum, permisit Confirmationis Sacramentum,

tum, Chrismate ab Episcopo confecto, conferre. Hæc, aliaque ejusdem generis exempla nos congessimus in quadam causa *Americana*, sacræ Congregationi Concilii, cui tum eramus a secretis, proposita die 13. Junii 1722. *tom.* 2. *Thesaur. Resolut. pag.* 187. eademque repetita fuere a bon. mem. Cardinali Lanfredin, idem munus obeunte, in alia causa pariter *Americana*, eidem Congregationi proposita die 24. Januarii 1733. *tom.* 6. *Thesaur. pag.* 14. Evectique ad Petri Cathedram, etiam nos potestatem fecimus Patri Custodi, & Guardiano sancti Sepulcri D. N. Jesu Christi, Ordinis Minorum de Observantia, idem conferendi Sacramentum Confirmationis in locis Terræ sanctæ, in quibus actu non degunt Episcopi Latini, & quoad Fideles Græci ritus, ubi desit Episcopus Græcus Catholicus, qui in propria resideat diœcesi, aut ubi istius ibidem residentis accesserit consensus, uti habetur *in nostra Constit.* 10. atque *in Constit.* 87. §. 14. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 28. & *pag.* 294.

VII. Quare non videtur hodie fas esse, potestatem, de qua olim disceptabatur, summo Pontifici abjudicare. Quoniam, ut ait Veracrux *in specul. part.* 2. *art.* 27. *De Pontificis potestate, postquam dispensavit, dubitare, instar sacrilegii est. Esset enim Christo quasi exprobrare, quod non satis Ecclesiæ suæ providisset*: & magis ad rem Sotus *cit. dist.* 7. *quæst. unic. art.* 11. *Non est dubitandum, quin simplex Sacerdos ex commissione Papæ possit Sacramentum Confirmationis exhibere. Et qui de hoc jam modo hæsitaret, Ecclesiasticis sanctionibus adversaretur. Etenim, quamvis hæc conclusio ex sacris litteris non plane colligatur, sufficere tamen debet orthodoxis, quod Gregorius* (addimus nos, & alii Pontifices) *illam fecerit dispensationem*.

CAPUT OCTAVUM.

De adhibendo Chrismate ab Episcopo benedicto, si Presbyter uti minister extraodinarius Confirmationis Sacramentum administret; & an ad solum Pontificem, excluso Episcopo, pertineat jus delegandi simplici Sacerdoti dicti Sacramenti administrationem.

HActenus expositæ quæstioni, quam Romanorum Pontificum facta enodarunt, alia succedit nondum dirempta controversia. Privilegium, a laudatis Pontificibus inferioris ordinis Presbyteris concessum, Chrismate consignandi baptizatos, semper limitatum audivimus hac lege, modo scilicet Chrismate uterentur ab Episcopo sacrato. Quærunt autem Doctores, an potuisset iisdem fieri etiam potestas conficiendi Chrisma in sacra unctione adhibendum. Nemo est, qui dubitet, Chrismatis benedictionem annumeratam semper fuisse inter propria & præcipua Episcopalis Ordinis munera. In Concilio enim Carthaginiensi II. anni 390. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 952. *cap.* 3. *Ab universis Episco-*

piscopis dictum est; Chrismatis confectio, & puellarum consecratio a Presbyteris non fiant. Carthaginiense III. anni 397. *cap.* 36. *ibid. col.* 964. edixit: *Ut Presbyter, inconsulto Episcopo, Virgines non consecret, Chrisma vero nunquam conficiat*. Concilium Bracarense anni 561. *cap.* 19. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 352. deponi jussit Presbyteros, Chrisma conficere præsumentes. In Actis pariter Concilii Toletani II. anni 531. editis a Cardinali de Aguirre *tom.* 2. *pag.* 271. refertur epistola Montani Episcopi Toletani ad Theoribium, in qua Montanus sacrilegam increpat quorumdam Presbyterorum audaciam, qui contra antiquissimum, ipsique religioni Christianæ coævum morem, jus sibi arrogabant consecrandi Chrisma: *Quidam* (ait), *ut ad nos perlatum est, Presbyteri, ausu temerario, res sacras non tam consecrare, quam violare præsumunt; & cunctis ab initio Fidei Catholicæ sæculis inusitatum summis sui Ordinis hominibus, nisi tantum Pontificibus debitum, jus consecrationis Chrismæ, nescio quo typho, an dementia dicam, indubitanter assumunt: quod quam sacrilegum sit, piissimam conscientiam tuam latere non credo*. At, cum isti, aliique similes canones de sola loquantur potestate ordinaria, quam nullus unquam simplici Presbytero asseruit, non adimunt quæstionem, quæ versatur circa potestatem extraordinariam: solum enim disputatur, an, sicuti summus Pontifex potest simplici Sacerdoti facultatem impertiri administrandi Sacramentum Confirmationis, ita eidem committere etiam valeat potestatem conficiendi Chrisma. Affirmant Cajetanus *in* 3. *part. quæst.* 72. *art.* 3. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disput.* 5. *punct.* 2. §. *At hoc in primis*, Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *disp.* 2. *art.* 3. Berti *in sua Theolog. tom.* 7. *lib.* 32. *cap.* 5. *proposit.* 4. quorum sententiam valde probabilem existimant Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæst.* 72. *disp.* 33. *sect.* 2. §. *Tertia sententia*, Bonacina *de Sacram. disp.* 7. *quæst. unic. punct.* 2. *num.* 3. Etenim, si summus Pontifex suprema sua auctoritate potest simplici Sacerdoti munus demandare conficiendi Sacramentum Confirmationis, de se ceteroquin annexum Ordini Episcopali, eo magis poterit facultatem eidem elargiri præparandi ejusdem Sacramenti materiam. Neque desiderantur ejusmodi concessæ facultatis exempla. Nam, si qua fides Waddingo *in Annal. Minor. tom.* 11. *ad ann.* 1444. Eugenius IV. Fabiano de Bachia Ordinis Minorum, ad Indos proficiscenti, veniam dedit non solum Chrismate consignandi Fideles, sed etiam ipsum Chrisma conficiendi. Apud Mabillonium itidem *tom.* 1. *part.* 2. *Musei Italici*, extat epistola Joannis Diaconi hæc ad Senarium scribentis *num.* 8. *pag.* 73. *Sed nec illud tangat animum, quod sibi aliquando quædam vis necessitatis assumit, veluti (quod nunc per Africam fieri dicitur) ut Presbyteri sanctum Chrisma conficiant; quod merito moveret, si istam Pontificalis auctoritas licentiam non dedisset. Unde constat, etiam nunc a Pontificibus quodammodo fieri, quod in tanta rerum necessitate, ut a Presbyteris effici possit, superior Ordo constituit*.

II.

II. Ultro tamen fatemur, ejusmodi exempla, si vera sint, paucissima tamen esse, atque ut plurimum non aliter consuevisse a summis Pontificibus simplices Sacerdotes insigniri potestate administrandi Sacramentum Confirmationis, nisi sub expressa conditione adhibendi Chrisma, non a se, sed ab Episcopo consecratum; quemadmodum perpendit Auctor Theologiæ moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom. 3. lib. 1. tract. 3. cap 2. quæst. 5.* quare insuetum foret, hac etiam prærogativa, Episcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare. Accedit, nullam adesse necessitatem, hanc potestatem faciendi simplici Presbytero: is quippe, quocumque se conferat, potest secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum: & siquidem a sacris Canonibus, præcipue *Can. Litteris, de Consecrat. dist. 3.* & *Can. Si quis de alio, de Consecrat. dist. 4.* vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, satis erit, ut ab hoc positivo Ecclesiæ præcepto, summi Pontificis auctoritate, eximatur; sicuti nos *in cit. nostra Constit.* 10. ab eodem absolvimus prædictum Custodem sancti Sepulcri, si in loco degat, ubi novi Chrismatis ei non suppetat copia.

III. Sed omnium in hac materia gravissima controversia versatur circa auctoritatem Episcoporum: adeo enim diversa sunt hominum ingenia, ut eam ipsam potestatem, quam plerique summo Pontifici abjudicarunt, alii cuilibet Episcopo asserere non dubitent. Cardinalis Pallavicinus *hist. Concil. Trident. lib. 9. cap. 7. num. 16.* Christianus Lupus *in notis ad canones octavæ Synodi cap. 5. tom. 2. pag.* 1423. *& seq.* Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 1. lib. 2. cap. 23. num. 6.* Franciscus Farvacquius *de Sacram. Confirm. cap. 4. quæst. 4. & 5.* Van-Espen *Jur. Ecclesiast. part. 2. tit. 3. cap. 2. num. 5. & seq.* Juenin *cit. dissert. 3. quæst. 5. cap. 2. art. 1. §. 3. in fin.* Petrus Coustant *in epistolas Roman. Pontific. tom. 1. col.* 857. aliique recentiores opinantur, sola inspecta institutione Divina, & seclusa Ecclesiæ prohibitione, posse Episcopum simplici Sacerdoti committere, ut Chrismate a se confecto Fideles consignet, ne secus degentes in locis, ad quæ ipse accurrere nequit, Sacramento Confirmationis perpetuo careant. Nec vero pauca, nec levia sunt rationum momenta, quibus hæc opinio innititur. Nam, ceteris prætermissis, quæ videri possunt apud laudatum Lupum, Concilium Toletanum I. celebratum anno 400. cui Patres undeviginti subscripsere, *can.* 20. Collectionis Harduini *tom. 1. col.* 989. ita statuit: *Quamvis pene ubique custodiatur, ut absque Episcopo Chrisma nemo conficiat; tamen quia in aliquibus locis, vel provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac die, nullum alium, nisi Episcopum Chrisma facere, & per diœcesim destinare ..... Statutum est, & Diaconum non chrismare, sed Presbyterum, absente Episcopo; præsente vero, si ab ipso fuerit præceptum.* Toletano concinunt Concilium Arausicanum I. anni 441. & Epaonense anni 517. *tom. 1.* Collectionis Harduini *col.* 1783. *& tom. 2. col.* 1049. quorum pri-

mum *can.* 1. ait : *Hæreticos in mortis discrimine positos , si Catholici esse desiderant , si desit Episcopus , a Presbyteris cum Chrismate , & benedictione consignari placuit :* alterum autem *can.* 16. inquit : *Presbyteros , propter salutem animarum , quam in cunctis optamus , desperatis , & decumbentibus hæreticis , si conversionem subitam petant , Chrismate permittimus subvenire . Quod omnes conversuri , si sani sunt , ab Episcopo noverint expetendum .* Ad hæc , Martinus Archiepiscopus Bracarensis *in sua canonum Collect. cap.* 51. non de hac, aut illa regione, sed veluti de consuetudine ubique recepta, ait : *Presbyter , præsente Episcopo , non signat infantes , nisi forte illi ab Episcopo fuerit præceptum .*

IV. Sed , licet hæc momentosa sint , non tamen leviora sunt , quæ in contrarium proferuntur . Etenim Innocentius I. qui statim post allegatam Synodum Toletanam , hoc est anno 402. fuit Pontifex renuntiatus, *cit. epist. ad Decentium Eugubinum Episcopum* , ex Actis Apostolorum colligi asseruit , solius Episcopi esse , baptizatorum frontem inungere , eaque unctione *Spiritum Paracletum tradere* . Non potuisset autem Pontifex , sine ulla hæsitatione , hæc affirmare , si eadem ætate viguisset alicubi consuetudo , ut baptizati infantes a simplici Presbytero confirmarentur : quare , etsi Thomassinus dixerit , se non videre , nec suspicari posse , quidnam aliud, quam Sacramentum Confirmationis, Patres Toletani simplici Sacerdoti permiserint ; attamen alii ex hac ipsa Innocentii I. Decretali manifeste confici arbitrantur , eos de sola loquutos unctione, fieri solita post Baptismum ex mera cæremonia, a qua facienda jusserunt Presbyterum abstinere, si Episcopus astaret. Ita Toletanum canonem interpretatur Binius *in notis ad eumdem* , apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 2. *Concilior. Hispaniæ pag.* 148. inquiens. *Hæc verba canonis intelligenda sunt , non de sacramentali unctione Chrismatis in fronte , sed de unctione cæremoniali , quæ in solemni Baptismo in vertice baptizandi adhibetur . Hanc cæremonialem unctionem , olim Presbyteris interdictam , nonnisi cum licentia Episcopi ab iisdem usurpatam fuisse ...... recensuimus .* Hanc vero fuisse mentem præfati Concilii Toletani , suadent etiam Acta Concilii Hispalensis II. habiti anno *619.* adversum Agapium , Cordubensem quondam Episcopum , cui, inter cetera, crimini datum est, quod meris Sacerdotibus potestatem delegasset *conficiendi Chrisma , & Chrismate baptizatorum frontem signandi . Hæc enim omnia* (dixerunt Hispalenses Patres *cap.* 7.) *illicita esse Presbyteris , vel Chorepiscopis , quia Pontificatus apicem non habent , quem solis deberi Episcopis , auctoritate canonum præcipitur : tom.* 3. Collectionis Harduini *col. 560.* Minime autem reprehendendus fuisset Agapius , si rem gessisset a Patribus Toletanis Episcoporum arbitrio permissam.

V. Minus porro hujus sententiæ patroni se urgeri opinantur ab allegatis Arausicani, & Epaonensis Conciliorum locis : incertum quippe esse ajunt, num in illis sermo sit de Confirmatione , an potius de unctione,

per

per quam hæretici ad Ecclesiam redeuntes, ritu valde affini ritui Confirmationis, olim recipiebantur, & verosimilius credunt, ad hanc solam illa referri; ea siquidem tempestate, qua Confirmatio statim post Baptismum conferebatur, vix evenire poterat, ut hæretici in Ecclesiæ Catholicæ gremium se recipi exoptantes, nondum essent confirmati, ac propterea in mortis articulo sacro Chrismate signandi forent. Ad hæc Theodulfus Aurelianensis Episcopus, cui certe canones Conciliorum Galliæ ignoti non erant, *lib. de ordine Baptismi cap.* 17. *tom.* 14. *Biblioth. Patr. pag.* 13. absolute ait: *Quod ergo Presbyteris Baptizatos Chrismate ungere licet, Spiritum vero Sanctum per manus impositionem tradere non licet, antiquus iste mos ab Apostolis Ecclesiæ est traditus.* Nulla autem ratione potuisset Theodulfus id ab Apostolis traditum asserere, si oppositum scivisset Galliæ moribus olim usitatum.

VI. Ita ratiocinantur Doctores, jus, de quo agimus, uni vindicantes Romano Pontifici, quorum longum catalogum contexuit Verricellus *de Apostol. Mission. quæst.* 130. *sect.* 1. *& duabus seq.* eorumque agmen ducit D. Thomas 3. *part. quæst.* 72. *art.* 11. *Ad primum*, ubi hæc habet: *Dicendum, quod Papa in Ecclesia habet plenitudinem potestatis, ex qua potest quædam, quæ sunt superiorum Ordinum, committere quibusdam inferioribus, sicut quibusdam Presbyteris concedit conferre minores Ordines, quod pertinet ad potestatem Episcopalem. Et ex hac plenitudine potestatis concessit Beatus Gregorius Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu scandalum tolleretur.*

VII. Ceterum, quidquid sit de hac difficili, & valde implexa controversia, omnibus in confesso est, irritam nunc fore Confirmationem a simplici Presbytero Latino, ex sola Episcopi delegatione, collatam, quia Sedes Apostolica id juris sibi unice reservavit; quam quidem reservationem non tantum a consuetudine in tota Ecclesia Latina jamdiu recepta tacite inductam arbitramur, sicuti opinantur Juenin *cit. loc.* & Tournely *de Sacram. Confirmat. quæst.* 3. *art.* 2. sed jam ante IX. seculi finem expresse factam colligimus *ex epist.* 70. Nicolai I. ad Hincmarum, & ceteros Archiepiscopos, atque Episcopos, in Regno Caroli constitutos, in qua legitur, Græcorum Imperatores, eosque, qui illis parebant, calumniari sanctam Romanam Ecclesiam, immo omnem Ecclesiam, quæ Latina utitur lingua, *quia Presbyteros sortiri conjuges probibemus, & quoniam eosdem Presbyteros Chrismate linire baptizatorum frontes inhibemus: tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 309. Posita autem reservatione facultatis, de qua est sermo, a summo Pontifice sibi facta, nec licite, nec valide potest Episcopus Latinus illa uti: nam, quamvis confirmare sit actus Ordinis Episcopalis, cujus firmitas & validitas a Pontificis nutu non pendet, delegare tamen simplici Presbytero potestatem exercendi ejusmodi actum, potius ad jurisdictionem, quam ad Ordinem, pertinet; Episcoporum vero jurisdictio, sive sit immediate a Christo Domino, sive a summo Pontifice,

ita semper huic subest, ut, consentientibus omnibus Catholicis, ejusdem auctoritate, & imperio limitari, atque ex legitima causa, omnino auferri possit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a D. Thoma, nempe delegationem, de qua est sermo, esse actum potestatis, & jurisdictionis supremæ, a Christo Domino soli suo in terris Vicario commissæ. Quamobrem Clemens VI. priusquam ad Catholicam communionem reciperet Consolatorem, Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an cum Ecclesia Romana sentiret etiam in hisce articulis, expressis in Apostolicis litteris ad eumdem Patriarcham datis, quæ habentur apud Raynaldum *ad ann.* 1351. *num.* 12. nimirum *Primo de consecratione Chrismatis, si credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non est Episcopus, Chrisma potest rite, & debite consecrari. Secundo, si credis, quod Sacramentum Confirmationis per alium, quam per Episcopum, non potest ex officio ordinarie ministrari. Tertio, si credis, quod solum per Romanum Pontificem, plenitudinem potestatis habentem, possit dispensatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non sunt Episcopi, committi. Quarto, si credis, quod chrismati per quoscumque Sacerdotes, qui non sunt Episcopi, neque a Romano Pontifice super hoc commissionem, seu concessionem aliquam receperunt, iterum per Episcopum, vel Episcopos sint chrismandi.* Quæ verba perpendant, oportet, qui potestatem, de qua differimus, Episcopis attribuunt.

CAPUT NONUM.

In quo finis imponitur propositæ quæstioni de pueris, qui post Baptismum a Presbytero Baptizante Confirmantur.

DIcendum nunc restat de Græcorum consuetudine, quæ nos ad hanc materiam tractandam induxit. Longe ante Photianum schisma, fuisse Græcorum moribus receptum, ut simplices Sacerdotes baptizatos infantes statim sacro Chrismate inungerent, demonstrant Morinus *cit. dissert.* 2. *de Sacram. Confirmat.* & Lucas Holstenius *dissert.* 1. *de Ministro Confirmationis apud Græcos:* eumdemque usum invaluisse apud alias Orientales Ecclesias testantur Ambrosiaster *in comment. in epist. Pauli, ad cap.* 4. *epist. ad Ephes. vers.* 12. *tom.* 2. *Oper. edit. Paris. anno* 1690. *col.* 241. *in Append.* inquiens: *Apud Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus:* & Auctor *Quæstion. veter. & nov. Testam. quæst.* 101. *in Append. ad* 1. *part. tom.* 3. *Oper.* S. Augustini *col.* 93. *In Alexandria, & per totam Ægyptum, si desit Episcopus, consignat Presbyter:* quibus in locis verbum *consignat*, non merum ritum, sed veram Confirmationem denotare, tanquam indubitatum ponit Christianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1424. Sunt qui hanc Græcorum consuetudinem semper ab Ecclesia Latina improbatam affirmant.

Ete-

Etenim, inquiunt, Nicolaus I. vix exorto Photiano schismate, cum audierit, Græcos Presbyteros, auctoritate, & suasionibus Photii, Sacramentum Confirmationis per Bulgariam administrasse, misit illuc Paulum Populoniensem, & Formosum Portuensem Episcopos, Legatos suos, qui omnes Bulgaros a prædictis Presbyteris inaniter confirmatos, iterum sacro Chrismate rite signarent; quod constat tum ex epistola Photii ad omnes Episcopos Orientales, ubi de hoc facto acerbe conqueritur, tum ex epistola Metrophanis Metropolitæ Smyrnensis ad Manuelem Patricium, *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 1114. testanturque Patres octavæ Synodi in sua epistola Synodali ad Hadrianum II. *ibidem*, ac ipsemet Nicolaus I. scribit ad Hincmarum, apud Baronium *ad annum* 867. *num.* 50. Adhuc etiam expressius præfatam consuetudinem damnatam ajunt ab Innocentio III. *in Cap. Quarto*, 4. *de consuet.* ubi Lucio Vicario suo, in Constantinopolitana urbe constituto, scripsit: *Pervenit ad audientiam nostram, quod quidam simplices Sacerdotes apud Constantinopolim ea Sacramenta præsumunt Fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorum tempore fuerunt solis Pontificibus reservata, ut est Sacramentum Confirmationis ..... conferre; ad excusandas excusationes in peccatis solam consuetudinem prætendentes &c.* Quam quidem Innocentii III. Decretalem corroboratam dicunt ab Innocentio IV. qui de pluribus interrogatus quæstionibus inter Archiepiscopum Nicosiensem, ejusque Suffraganeos Latinos ex una parte, atque Episcopos Græcos regni Cypri ex altera, subortis, hæc ad Ottonem Cardinalem Tusculanum, Apostolicæ Sedis Legatum, inter alia rescripsit: *Soli autem Episcopi consignent Chrismate in frontibus baptizatos; quia hujus unctio non debet, nisi per Episcopos, exhiberi:* Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 364.

II. At, si Doctoribus hæc nobis obtrudentibus assentiremur, cogeremur quoque cum iisdem admittere, vacuam, inanem, atque irritam esse Confirmationem Græcorum, hæc enim a simplici Presbytero administrata, non potest aliunde vires sortiri, quam a delegatione, sive expresse, sive tacite, eidem Sacerdoti facta a Romano Pontifice: hujus autem delegationis nullum haberemus indicium, si Græcorum consuetudini, de qua est sermo, semper Romani Pontifices obstitissent. Asserere vero cum præfatis Doctoribus, quos citant, & sequuntur Sambovius *cit. disput.* 7. *de Sacram. Confirm.* & du-Hamel *cit. tom.* 6. *tract. de Sacram. Confirm. cap.* 4. *in fin.* Sacramentum Confirmationis ab Ecclesia Græca nunc penitus exulare, multis nominibus absurdissimum, recte ostendit Goarius in suis notis ad Euchologium Græcorum *pag.* 367. Equidem ex Concilio Florentino certo conjicimus, Græcorum Confirmationem, etsi a simplici Sacerdote administratam, a Latinis Patribus ratam habitam: cum enim Græci, inter undecim quæstiones sibi a Latinis post unionem propositas, ad hanc quoque jussi sint respondere: *Quare Episcopi non inungunt sacro Chrismate, sed Sacerdotes; cum hoc Pontificibus sit datum? tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 430. plene, quoad hanc, per Mitylenensem Præsulem Latinis satisfecisse, ex eadem histo-

historia colligimus, in qua, post undecim illas quæstiones, habetur: *Hæc a Latinis objecta Mitylenensis canonice omnia legitimeque dissolvit, præterquam duo, de quibus Papa significavit Imperatori; cur scilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur.* Magis autem diserte ejusdem rei testimonium nobis præbet Gregorius Protosyncellus, qui eidem Concilio interfuit tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & postea creatus est Patriarcha Constantinopolitanus: is quippe scribens adversum epistolam Marci Ephesini, apud Harduinum *tom. 9. col. 641.* ait: *Verum Latini etiam nostros consignabant, & chrismatos appellabant. Sed hæc non fuisse in æquo, & bono facta, constat ex eo, quod in nostra unione nihil habuerunt, quod nobis objicerent; sed, cum essemus orthodoxi, habiti sumus ab orthodoxis orthodoxi.*

III. Neque Confirmationem Græcorum irritam evincunt facta Romanorum Pontificum in contrarium adducta. Etenim Nicolaus I. iterum Bulgaros consignari voluit; cum quia Confirmationem receperant a Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti, eam contulerant jure ordinario, existimantes nimirum, potestatem eam conferendi, & Episcopis, & Sacerdotibus, pari jure competere: tum quia iidem Sacerdotes delegati fuerant a *Photio mœcho, & invasore*, uti loquebantur Apostolici Legati, hoc est pseudo-Patriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant: tum denique, & præcipue quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Christianus Lupus *cit. tom. 2. pag.* 1404. *& seq.* atque ideo delegatio, de qua est sermo, a Romano Pontifice Græcis Presbyteris sive expresse, sive tacite facta, ministrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis, nequaquam iisdem Presbyteris id ipsum in Bulgaria peragere permittebat. Decretalis autem Innocentii III. solos respicit Sacerdotes Latinos: etenim, cum tunc temporis urbs Constantinopolitana subjecta esset imperio Francorum, ejusque Patriarcha esset Venetus, ex Francis, & Venetis incolis magna ex parte conflabatur: cum autem audierit Innocentius, Sacerdotes Latinos, inibi degentes, Græcorum ritus adoptasse, Græcorumque more Confirmationem ausos conferre, hunc Latinorum abusum compescuit, scribens ad Lucium: *Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos Divinæ majestatis offendunt, de agro Dominico extirpari, discretioni tuæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus omnibus Latinis Presbyteris, apud Constantinopolim constitutis, districte probibeas, ne talia de cetero sua temeritate præsumant.* Ita quippe habet integra Decretalis apud Baluzium *tom. 1. epist. Innoc. III. pag.* 480. & Gonzalez. Sed, quia in compilatione Decretalium, qua in scholis, & foro utimur, omissum est verbum illud *Latinis*, hinc Auctores contrarii ansam acceperunt asserendi, Innocentium irritam pronuntiasse Confirmationem a Græcis etiam Sacerdotibus collatam; sicuti scite animadvertunt Morinus *cit. disser. cap.* 22. & Van-Espen *Jur. Eccl. univers. part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Innocentius IV. viribus carere

re voluit Confirmationem administratam a simplici Sacerdote, sed unice quoad regnum Cypri, in quo prævalere inceperat ritus Latinus ob multitudinem Latinorum Antistitum ibidem degentium: ut enim idem ritus per totum regnum propagaretur, & foret perpetuus, necessarium duxit Innocentius IV. revocare delegationem a Romanis Pontificibus tacite saltem factam Sacerdotibus Græcis conferendi Sacramentum Chrismatis. Ceterum in aliis locis, in quibus Chrismatio data a Sacerdotibus Græcis, non est a Sede Apostolica expresse improbata, ea pro valida est habenda, ob tacitum saltem privilegium a Sede Apostolica illis concessum: cujus quidem privilegii præsumptionem inducit ipsamet conniventia, & tolerantia Romanorum Pontificum, qui prædictum Græcorum morem scientes, non contradixerunt, nec unquam illum damnarunt; sicuti post Goarium, & alios, recte ratiocinatur Arcudius *de Concord. Eccles. Occident. & Orient. lib. 2. de Confirm. cap. 15. pag. 96.* inquiens: *Tutissimum est dicere, Græcorum Presbyteros, per suos Patriarchas, & Antistites ejusmodi facultatem a summo Pontifice obtinuisse, a quo omnis jurisdictio, quasi a Capite, in alios, veluti membra, immediate, vel mediate derivatur, & diffunditur.*

IV. Sed, quoniam omnis præsumptio cedit veritati, eadem Confirmatio est irrita reputanda in locis, in quibus certo novimus talem facultatem Græcis, alteriusve Orientalis ritus Sacerdotibus, esse ab Apostolica Sede expresse ademptam. Præter autem Sacerdotes in Bulgaria, quibus eam ademptam audivimus a Nicolao I. & Sacerdotes in regno Cypri, quibus eamdem abstulit Innocentius IV. scimus, a Clemente VIII. severe interdictum Sacerdotibus Italo-Græcis, ne baptizatos Chrismate consignare præsumant, cujus decretum nos confirmavimus in nostra Constitutione 57. *Bullar. nostri tom. 1. pag. 167.* in cujus §. 3. hæc ad rem ediximus: *Episcopi Latini, infantes, seu alios in suis diœcesibus baptizatos a Presbyteris Græcis absolute Chrismate in fronte consignatos confirment; cum neque per Prædecessores nostros, neque per nos Græcis Presbyteris in Italia, & Insulis adjacentibus, ut infantibus baptizatis Sacramentum Confirmationis conferant, facultas concessa sit, aut concedatur: quin immo usque ab anno 1595. a fel. record. Clemente VIII. Prædecessore nostro fuit Presbyteris Italo-Græcis expresse interdictum, ne baptizatos Chrismate consignent. Secus sub conditione, & cum cautela eos confirmare debent, de quibus verosimiliter dubitari potest, utrum ab Episcopis Græcis, ordinem Baptismi juxta eorum Euchologium servantibus, fuerint baptizati.* In alia pariter nostra Constitutione 129. §. 4. *cit. tom. ejusdem Bullar. pag. 513.* illata mentione ejusdem Græcorum consuetudinis, hæc addidimus: *Quemadmodum enim Græcis incolis Italiæ expresse vetita est administratio utriusque Sacramenti, ab eodem Ministro contemporanee facienda; ita patientia quadam, & facilitate Sedis Apostolicæ factum est, ut unum, & alterum Sacramentum ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur:* & §. 5. permittendum duximus Cophtis perseverare

re

re in eodem ritu, jamdiu ab ipsis recepto, atque ab Apostolica Sede tolerato.

V. Hæc non incassum sunt prænotata; ex omnibus quippe simul consideratis optima, & secura conflatur regula, ad quam dirigi debeat judicium Episcopi, in cujus Synodo accidit disputari de robore Confirmationis, a Simplici Sacerdote Græci ritus administratæ. Antequam is quidquam definiat, diligenter inquirat, oportet, num in tali loco, ejusmodi Græcorum mos fuerit unquam ab Apostolica Sede expresse improbatus; an potius ex ejusdem Sedis conniventia, & lenitate toleratus. Si primum, Confirmationem irritam pronuntiabit, atque a Sacerdote Græco inaniter confirmatos, absque scrupulo iterandi Sacramentum, iterum sacro Chrismate inunget: si alterum, Confirmationem ratam habebit. Quod si res dubia sit, nec possit certo dijudicari, num ejus regionis Sacerdotibus aut expresse, aut saltem tacite data sit ab Apostolica Sede facultas conferendi Sacramentum Confirmationis, se abstinebit a proferenda sententia, eamque expectabit a Romano Pontifice, cui decet adeo grave negotium significari. Omnes ejusmodi circumstantias prudenter examinatas invenimus a pluribus Synodis, & pro earumdem diversitate diversam ab illis prolatam deprehendimus de Confirmatione, Græco ritu administrata, sententiam. In Synodo Maronitarum, habita tempore Gregorii XIII. eodem Pontifice jubente, Synodi Præses, liberum esse, declaravit, confirmatis a simplici Sacerdote, denuo idem Sacramentum recipere ab Episcopo; quia non satis constabat, an Presbyteris Ecclesiæ Hierosolymitanæ, cui subduntur Maronitæ, concessum fuerit unquam ab Apostolica Sede tacitum saltem privilegium, Sacramentum illud administrandi, quemadmodum referunt Verricellus *de Apostol. Mission. tit. 7. de Confirmat. quæst.* 131. *num.* 1. & Thomas a Jesu *de conversione omnium Gentium lib.* 3. *cap.* 5. *pag.* 484. *& pag.* 508. In Synodo Provinciali, seu Nationali Albana, habita anno 1703. atque a summo Pontifice confirmata, decisum videtur, solius Episcopi esse, baptizatorum frontes Chrismate linire; *cap.* enim 3. ubi de Confirmatione est sermo, hæc habentur: *Tanti porro Sacramenti, quod sola Episcopalis persona suæ vindicat dignitati &c.* Contra in Synodo Provinciali Ruthenorum, celebrata Zamosciæ anno 1720. cujus Acta a nobis, qui Congregationis Concilii Secretarii munere tunc fungebamur, diligenter antea recognita, fuere pariter ab Apostolica Sede approbata, sancitum est, validam habendam fore, neque idcirco sine sacrilegio, posse iterari Confirmationem receptam a simplici Sacerdote, quia scilicet compertum est, ad ea quoque loca extendi tacitam delegationem, Græcis Sacerdotibus factam a Romano Pontifice: *Sacramentum Confirmationis* (verba sunt præfatæ Synodi) *a Christo Domino institutum, quod Parochi in Orientali Ecclesia extraordinario jure, & delegata ab Episcopo facultate, ex Apostolicæ Sedis dispensatione, statim post Baptismum administrare solent, in genere visibilium signaculorum, sacrosanctum est, ut ipse Baptismus, il-*

lud-

ludque nefas est iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit. Denique in nupera Synodo Nationali Maronitarum, coacta in Monte Libano anno 1736. atque a nobis confirmata anno 1741. ut in nostra Constitutione 31. *Bullar. tom.* 1. *pag.* 74. hæc ad rem edita sunt decreta: videlicet *cap.* 2. *de Sacramento Baptismi can.* 15. *Majores nostri, sicut & ceteri Orientalium Ecclesiarum filii, statim post Baptismum tam infantes, quam adultos consueverunt sacro Chrismate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre; idque per simplices etiam Sacerdotes, quibus Patriarchæ, & Episcopi hanc facultatem concesserant, quemadmodum a Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ nostri, ut eo, quo par est, obsequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gererent, Latino ritui consentientes, decrevere, ut deinceps nemo, nisi Episcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis administraret; ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiscopis, ceterisque dignitate Episcopali carentibus, ne audeant in posterum baptizati frontem sacro Chrismate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Episcopum tamquam ordinarium illius Ministrum spectant, recitare; sed illis omissis, intingant pollicem in sacro Chrismate, & ungant baptizatum in summitate capitis in modum Crucis, dicentes Orationem ex Rituali Romano desumptam, quæ sequitur: Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi &c. si vero adfuerit Episcopus, & ipse, vel simplex Presbyter adultum quempiam baptizaverit, poterit idem Episcopus post Baptismum, si velit (ac præcipue cum contigerit ab illo baptizari adultum, seu infantem in mortis periculo constitutum,) prosequi cetera, quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent, ita tamen, ut patrinus, vel matrina adhibeatur, & nomen confirmati in libro ad id destinato a Parocho, vel Episcopo adnotetur. Hinc in Rituali, quod auctoritate Reverendissimi Domini Patriarchæ propediem est edendum, ante illa verba, quibus, juxta ritum nostrum, Confirmationis Sacramentum confertur, apponenda est admonitio ad simplices Sacerdotes, cum supradicta oratione: Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Episcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptismi distingui, & separari præcipimus.*

VI. Et *cap.* 3. *de Sacram. Confirm.* §. 2. *Quia vero tam in nostra, quam in reliquis Orientalibus Ecclesiis, antiquus mos obtinuerat, ut statim post Baptismum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Concilio Laodiceno his verbis præscribitur, quod oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum inungi super cælesti Chrismate, & esse regni Christi participes; hac tamen in re servandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendissimis Dominis Patriarchis injunctum est, nosque supra de Baptismo monuimus, ne simplices Sacerdotes de cetero præsumant hoc Sacramentum administrare; sed illud Episcopi dumtaxat conferant, illum sacrosanctæ Tridentinæ Synodi canonem præ oculis*

vel hebetes, *respondeant pro illis*, *qui eos offerunt*, *juxta morem baptizandi*; *& sic manus impositione*, *& Chrismate communiti*, *Eucharistiæ mysteriis admittantur*. Baluzius *in suis notis ad Reginonem lib.* 1. *cap.* 69. duos exhibet antiquos codices manuscriptos Pontificales ex seculo IX. & X. in quibus ordo confirmandi infantes statim post Baptismum continetur : in eorum enim altero sic legitur : *Statim autem confirmetur infans* : in altero vero : *Si Episcopus adest*, *statim confirmari eum oportet Chrismate*. Hæc eadem disciplina seculo XIII. licet in Ecclesia Latina nonnihil remitti cœpisset, nondum tamen penitus obsoleverat, quod pluribus monumentis demonstrat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *art.* 1. *num.* 3. sed subsequenti ætate congruentius visum est, expectare, ut confirmandus rationis usum adeptus fuerit. Concilium Provinciale Mediolanense I. a S. Carolo Borromæo anno 1565. celebratum, *part.* 2. *Actor. Mediol. Eccl. part.* 1. *pag.* 7. decrevit : *Minori septennio Confirmationis Sacramentum nemini præbeatur*. Concilium Turonense anni 1583. *cap.* 7. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1403. loquens de eodem Sacramento: *Quod ut decentius conferatur*, *statuit*, *ne ad illud facile minores septennio* ..... *admittantur*. Concilium Cameracense anni 1586. *tit.* 7. *cap.* 2. *tom.* 9. ejusdem Collectionis *col.* 2160. *Non infra septimum*, *aut octavum annum pueri confirmentur*. Concilium Tolosanum anni 1590. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. *tom.* 10. Collectionis ejusdem *col.* 1799. *Ni summa quædam impellat necessitas*, *septennio minores pueri nequaquam veniant ad Confirmationem admittendi*. Tandem Catechismus Romanus *loc. cit.* hæc habet: *Illud observandum est*, *omnibus quidem*, *post Baptismum*, *Confirmationis Sacramentum posse administrari*, *sed minus tamen expedire hoc fieri*, *antequam pueri rationis usum habuerint*. *Quare*, *si duodecimus annus non expectandus videatur*, *usque ad septimum certe hoc Sacramentum differri maxime convenit*.

IV. Hanc tamen disciplinæ mutationem, justis de causis in Ecclesiam Latinam invectam, non est amplexa Ecclesia Orientalis; ea quippe retinet etiam nunc veterem morem Sacramentum Confirmationis statim post Baptismum ministrandi, sicuti ex iis colligitur, quæ in præcedenti capite diximus, testanturque Allatius *de perpet. consens. Eccles. Occid. & Orient. lib.* 3. *cap.* 18. Thomas a Jesu *de conversion. Gent. lib.* 7. *cap.* 7. ac Joseph Vicecomes *in observat. Ecclesiast. de antiquis Baptismi ritibus lib.* 5. *cap.* 32. atque de Maronitis, & Syris afferit Naironus *in Evoplia Fidei Catholicæ part.* 2. *cap.* 3. Diversam utriusque Ecclesiæ hac in re consuetudinem considerans Pater Drovet *tom.* 2. *de re Sacramentaria quæst.* 9. inquit : *Habent suæ consuetudinis idoneas causas Græci*, *habent & suæ Latini*. *Illi subjecti magis*, *quam Sacramenti*, *respectum habentes*, *voluerunt*, *Confirmationem statim post Baptismum conferri*; *ut nimirum*, *quidquid gratiæ poterant*, *promptius neophytis procurarent* : *isti decori magis*, *ac dignitati Sacramenti*, *quam exigentiæ Fidelium*, *consulentes*, *eousque diffe-*

differendum statuerunt, donec instructionis capaces essent, & possent Divini beneficii pretium pro meritis æstimare. Hanc eamdem rationem respexerunt Patres Concilii Coloniensis anni 1536. *part.* 7. *cap.* 9. ajentes: *Cum enim hoc Sacramentum Confirmationis non sit necessitatis absolutæ, convenientius, & utilius dabitur, si addatur admonitiuncula. At antequam infans supra septimum ætatis annum progressus fuerit, parum, aut nihil horum, quæ aguntur, intelliget, ne dicamus meminerit*: *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2004. Prædictas diversas utriusque Ecclesiæ diversi ritus causas nos præ oculis habuimus, cum *in cit. nostra Constit.* 129. relinquendos diximus Cophtos in sua antiqua consuetudine recipiendi Confirmationem statim post Baptismum, sed simul summopere reprehendendos, quod a Baptismo, ritu Latino collato, hoc potissimum nomine abhorreant, quod scilicet seorsum a Confirmatione administretur, quod *in ejusdem Constit.* §. 5. & 6. legitur.

V. Verum, ut ad propositum redeamus, quamvis Catechismus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante septennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iisdem conferri queat: quod scite perpendentes Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 35. *sect.* 2. Sylvius *in* 3. *part. Divi Thomæ quæst.* 72. *art.* 8. Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 19. Cotonius *lib.* 2. *de Sacram. controv.* 3. *cap.* 3. Juenin *de Sacram. dissert.* 3. *quæst.* 8. *cap.* 1. Sylvester Maurus *tom.* 3. *Theolog. lib.* 11. *quæst.* 119. *num.* 4. Roncaglia *de Sacram. tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. bon. mem. Cardinalis Gottus *tom.* 13. *Theolog. pag.* 336. *num.* 6. aliique plurimi, affirmant, sancte, ac licite, etiam juxta præsentem disciplinam, sacro Chrismate inungi pueros ante septennium, cum aut prævidetur futura diutina absentia Episcopi, aut iidem versantur in discrimine vitæ, aut alia urget necessitas, seu justa causa.

VI. Et profecto, quod Confirmatio non sit deneganda pueris ante septennium, si tali morbo laborent, ut decessuri prævideantur, aperte deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæst.* 73. *art.* 8. *ad* 4. ubi docet, etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum esse: *Ut confirmati decedentes, majorem gloriam consequantur, sicut & hic majorem obtinent gratiam*: quod nos ipsi advertimus, & cum eodem Angelico Præceptore tradidimus *in nostra Instit.* 6. ac pluribus prosequitur recens Auctor Catalanus *tom.* 3. *in Pontificale Romanum pag.* 227. *num.* 22. Licet enim Confirmatio non sit pueris ante usum rationis necessaria ad pugnam tunc subeundam pro Fide Christi, non est tamen inutilis; tum quia auget illis gratiam; tum quia eis jus tribuit ad accipienda gratiæ auxilia, quibus suo tempore roborentur ad sustinendam pugnam pro casu, quo ex morbo convalescant: quamobrem du-Hamel *tom.* 5. *Theolog. Tract. de Sacram. dissert.* 3. *cap.* 1. postquam docuit, expedire, ut Sacramentum Confirmationis conferatur habentibus usum rationis, id limitat in infantibus constitutis in mortis articulo, quibus laudabiliter conferri affirmat.

VII.

VII. Quod vero, præter periculum mortis, alia insuper adesse possit justa causa, ob quam Confirmatio pueris ante usum rationis ministretur, asserunt Patres Concilii Mediolanensis V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 220. ubi explicantes decretum editum in Concilio I. Mediolanensi, quod nos supra retulimus, hæc habent: *Alio decreto, quod in Concilio Provinciali primo sancivimus, cautum est, ne Confirmationis Sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores natu sunt: si tamen Episcopus, ob aliquam causam justam, atque adeo necessariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit vetitum*. Idemque ab aliis Synodis sancitum esse, refert Vuitasse *de sacram. Confirmat. tom.* 2. *quæst.* 4. *art.* 1.

VIII. Ex his porro plane conficitur, nullam esse contrarietatem, nullam antilogiam inter Catechismum, & Pontificale Romanum. Catechismus prohibet, ne regulariter Sacramentum Confirmationis conferatur pueris ante septennium: Pontificale supponit, quod in aliquo extraordinario casu, justaque urgente causa possit idem conferri. Quæ traduntur in Catechismo, constituunt regulam: quæ adduntur in Pontificali, constituunt limitationem regulæ. Quibus positis, si Episcopus in suis Constitutionibus diceret, paratum se esse ad conferendum Sacramentum Confirmationis pueris, & infantibus baptizatis, sed constitutis in mortis periculo; aut juberet, ut sibi, Sacramentum Confirmationis ministraturo, in hoc, aut illo loco suæ diœcesis, exhibeantur pueri, & infantes, cum facilis ad eos in posterum sibi non sit futurus accessus vel propter sui ingravescentem ætatem, vel propter eorum distantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem: nihil profecto in hujusmodi Constitutionibus Synodalibus videretur reprehendendum: cum in præfatis circumstantiis non sit locus regulæ traditæ in Catechismo, sed potius limitationi ejusdem regulæ, de qua in Pontificali. Cujus quidem limitationis exemplum præbuit Concilium Parisiense anni 829. *can.* 33. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1318. ubi a lege decernente, ut Baptismus, & Confirmatio dumtaxat conferrentur tempore Paschatis, & Pentecostes, excepit infirmos, & periclitantes, quibus, ait, *sicut Baptismatis gratia succurrendum; ita incunctanter donum Spiritus Sancti est tradendum*: de qua re plura Gibert *consult. Canonic. tom.* 2. *consult.* 2. *de Sacramento Confirmationis*.

IX. Tria tamen advertere debet Episcopus: primo, ne in sua Constitutione quidquam dicat, quo insinuare videatur necessitatem, seu præceptum suscipiendi Sacramentum Confirmationis in ea ætate, & statu: secundo, ut Sacramentum administret ea dignitate, cui consulere voluit Ecclesia, cum illud denegavit infantibus ante adeptum usum rationis; quemadmodum supra audivimus a Drovet: tertio tandem, ne, postquam paratum se dixit ad Confirmationem conferendam omnibus pueris, positis in vitæ discrimine, libenter accurrat ad nobiliores, sibique bene vi-

sos,

sos, & ire detrectet ad pauperes, aliosve de infima plebe: hoc siquidem fieret cum acceptione personarum, & multorum scandalo; a qua quidem personarum acceptione quantum sit abhorrendum, præcipue in Sacramentorum administratione, ex iis colligitur, quæ habentur *in nostra Constit.* 107. *pag.* 410. *&* *pag.* 417. *Bullar. tom.* I.

CAPUT UNDECIMUM.

De evitandis in Synodo quæstionibus Theologicis circa Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum: ubi de Viatico exhibendo, necne, his qui eadem die Eucharistiam susceperunt: item de Communione danda reis capite damnatis, & deneganda peccatoribus publicis & manifestis.

NEminem Episcoporum adeo desipere putamus, ut velit in sua Synodo ne leviter quidem quæstiones attingere, quæ de sanctissimæ Eucharistiæ effectibus moventur a Scholasticis, atque in utramque partem versantur. Ejusmodi esset illa ex. gr. utrum Eucharistia æqualem conferat gratiam, ex opere operato, eam sumentibus sub utraque specie, quam sub una tantum accipientibus. Hanc quippe controversiam, teste Francisco Blanco, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio Tridentino interfuit, & cujus, tacito nomine, meminit Henriquez *de Sacram. lib.* 8. *cap.* 44. §. 5. *in margine*, declinare voluere Patres Tridentini, cum *sess.* 21. *de Communione &c. cap.* 3. differentes de fructu, quem Fideles e sanctissima Eucharistia percipiunt, caute dixere: *Nulla gratia, necessaria ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt*: noluerunt siquidem definire, an isti tota ubertate participes fierent gratiæ, qua donantur illam sub utraque specie degustantes. Non solum autem inutile, sed incongruum esset, in Diœcesana Synodo quæstionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam. Similis naturæ, & adhuc sub opinione posita est alia controversia, quam Theologi examinant: num scilicet sanctissima Eucharistia causet *per accidens* primam gratiam; hoc est, an Fidelis prudenter existimans, se esse in gratia, si ad Eucharistiam saltem attritus accedat, consequatur remissionem lethalium, quorum est invincibiliter oblitus. Enimvero irrisionibus se exponeret Episcopus, qui inter hasce Scholasticorum tricas se se implicaret, præsertim cum de rebus agatur, quæ unice pendent a Divina institutione, nobis hactenus per Ecclesiam non manifestata. Satius igitur erit, ejusmodi inutilibus quæstionibus prætermissis, unice insistere, ut Parochi, ceterique animarum Rectores crebro in Fidelium memoriam revocent præceptum Apostoli 1. *ad Corinth.* 11. *Probet autem se ipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domi-*

Domini; simulque declarent, *eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat*: quemadmodum definivit Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 7. *de Eucharistia*.

II. Verum aliqua interdum occurrunt, de administratione sanctissimæ Eucharistiæ, in Synodo statuenda, quæ ceteroquin summam exigunt circumspectionem; ne secus Synodale statutum ad difficultatis scopulum allidat, quem in præsens suademus evitandum. Rem, ne ab instituto deflectamus, quod hucusque servavimus, exemplis patefacimus. Recte, ac sancte in plerisque Synodis commonitos legimus Parochos, ut soliciti sint de sanctissimo Viatico iis statim porrigendo, quos vita periclitari deprehenderint: in aliis gravem insuper pœnam iisdem inflictam invenimus, si, ipsorum inertia, evenerit, ut aliquis, sine sanctissimi Christi Corporis Viatico, ex hac vita decesserit. At fingamus, Sacerdotem, corpore sanum, mane Missam celebrasse, aut laicum, ex mera devotione, sanctissimam Eucharistiam percepisse: corripitur eadem die subito morbo, aut lethali percutitur vulnere, ita ut, medicorum judicio, prudenter timeatur, ne ea ipsa die intereat: cupit ægrotus refici sanctissimo Viatico, illudque a Parocho instanter exposcit, quod tamen Parochus ad eum deferre renuit: non tamen idcirco damnandus erit Parochus, tamquam transgressor Synodalis statuti; nec quidquam de hac re, quæ forte sæpius in diœcesi acciderit, erit in Synodo deliberandum, nisi maxima adhibita circumspectione, & cautela. Etenim, licet communiter Theologi cum S. Thoma 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. in illis Christi Domini verbis *Joann.* 6.: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: contineri existiment præceptum obligans omnes Fideles ad Eucharistiam percipiendam aliquoties in vita, atque imminente mortis periculo, neque ulli fas sit, sine temeritatis nota, contrarium opinari, uti probant Valentia *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 4. & Vincentius Baronius 2. *part. manuductionis pag.* 258. atque ex iis liquet, quæ ad prædictum præceptum comprobandum adducunt Suarez *de Eucharist. disp.* 69. *sect.* 1. Vasquez *disput.* 213. *cap.* 2. & Cardinalis de Lugo *de Eucharist. disput.* 16. *sect.* 1. & *sect.* 2. *n.* 17. & *num.* 33. nihilominus tamen iidem Theologi diffident inter se, num, adveniente repentino mortis periculo, sanctissimi Christi Corporis Viatico sit etiam illi succurrendum, qui eadem die, cum ceteroquin nondum ulla laboraret corporis infirmitate, Eucharistiam accepit. Docent plerique, etiam hunc, inopinato incidentem in mortis periculum, teneri denuo se reficere Eucharistico cibo, quo fiat validior ad ultimam sustinendam cum dæmone luctam: neque enim, inquiunt, per Communionem ante vulnus, vel morbum peractam, potuit satisfieri præcepto, quod nondum urgebat, Eucharistiam sumendi in mortis articulo. Ita Hurtadus *de Eucharist. disput.* 11. *diff.* 2. Pellizzarius, Dicastillo, Quintanaduenas, aliique relati a Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resol.* 40. Alii ex adverso cum Suarez

cit. disp. 69. sect. 3. §. Rogabis, Coninck *quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. *num.* 100. Cardinali de Lugo *cit. loc. num.* 52. aliisque a nobis allegatis *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 22. ubi aliquid de hac quæstione delibavimus, sentiunt, in prædicto rerum eventu non solum non urgere præceptum sumendi Viaticum, sed recipi non posse sine piaculo: siquidem ex una parte, Divinæ Legi, qua jubentur Fideles sanctissimam Eucharistiam percipere, cum in ultimo versantur vitæ discrimine, veluti prævia quadam solutione, jam satisfactum autumant per Communionem mane peractam: ex alia vero parte, nemini licet bis eadem die Christi Corporis participare mysteria: solumque id permittitur Parocho, in aliquo extraordinario eventu, de quo nos pariter egimus *cit. cap.* 38. cum scilicet duas administrat parochias, & in utraque debet eadem die celebrare. Inter has duas, e diametro oppositas, opiniones, mediam viam ineuntes alii, quos tacito nomine citat de Lugo *eod. cit. loc. num.* 50. & sequuntur Gobat *Theolog. experim. tract.* 8. *num.* 175. & Marin. *tom.* 3. *disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 13. dicunt, prædictum hominem, qui mane bene valens ad Eucharistiam accessit, & deinde in periculosum incidit morbum, posse, si velit, denuo Eucharistiam sumere per modum Viatici, nullo tamen præcepto ad id faciendum obstringi: atque huic sententiæ adstipulatur praxis quorumdam Religiosorum, a quibus, uti referunt Diana *part.* 8. *tract.* 2. *resol.* 87. Hurtadus *de Sacram. disp.* 10. *de Eucharist. difficult.* 2. & Cardinalis de Lugo *cit. loc. num.* 51. in prædicto eventu sanctissimum Viaticum porrigi consuevit Sacerdotibus, qui ea ipsa die celebrarunt. In tanta opinionum varietate, Doctorumque discrepantia, integrum erit Parocho, eam sententiam amplecti, quæ sibi magis arriserit, quin fiat reus violati statuti Synodalis, quod certe non potuit casum istum extraordinarium respicere, neque fas erit Episcopo aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit, aut quidquam de ejusmodi controversia in sua Synodo decernere, ne videatur sibi arrogare partes Judicis inter gravissimos hac super re inter se contendentes Theologos.

III. In hac eadem materia, nimirum administrationis sanctissimæ Eucharistiæ, non ab re erit aliquid dicere de eo, quod alicubi in dubium revocatur, an scilicet concedenda, vel deneganda sit Communio Corporis Christi iis, qui ob grave delictum ultimo supplicio damnati sunt. De hac quæstione fuse egimus in nostro Tractatu *de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 175. ubi indicatis variis locorum consuetudinibus, eam sequendam esse insinuavimus, quæ in unoquoque loco respective obtinere dignoscitur; tametsi innuere non omisimus, Christianæ pietati magis conforme esse, ut vivifici Sacramenti participatio iis etiam, qui ob grave delictum sententia capitali damnati sunt, petentibus, & alioquin recte dispositis, non denegetur. Nunc autem addendum merito censemus, Episcoporum partes esse, hanc disciplinam in suis diœcesibus invehendam curare, ut delinquentibus ultimo supplicio afficiendis Eucharistia præbeatur, idque

in

in Synodalibus Constitutionibus inserere; auctore nimirum immortalis memoriæ Pontifice S. Pio V. qui in epistola ad Archiepiscopum Rossanensem, suum in Hispaniis Nuntium, quam videre licet inter collectas a Francisco Goubau *lib.* 2. *num.* 2. id ipsum ab eo cum Catholico Rege agendum, eique suadendum mandat. Quodque earum regionum Judices prohibere solebant, ne graviorum criminum reis capite damnatis Communio ministraretur, id aperte improbat sequentibus verbis: *Id nos*, Sacramentum nempe Eucharistiæ, *minime esse denegandum censemus; cum Christianæ charitati magis conveniat, eos, ad resistendum tali tempore fortius diabolicis tentationibus sacra Communione muniri, ut perituro corpore, saluti animæ, quantum fieri potest, subveniatur.*

IV. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio Missæ edit. Latin. sect.* 2. §. 174. disseruimus etiam de sacra Communione peccatoribus deneganda. Quoniam vero deinceps super hac materia gravissimæ in quibusdam regionibus agitatæ sunt controversiæ, haud inopportunum duximus, quosdam hic veluti canones a præstantioribus Theologis prolatos atque receptos inserere, quos præ oculis habere poterunt Episcopi, si forte, pro recto diœcesium suarum regimine, necessarium putaverint regulas in hoc rerum genere sequendas Synodali Constitutione præscribere. Porro Salvator noster, *Matt. cap.* 7. apertis verbis edixit: *Nolite dare sanctum canibus*. Peccatores autem canum nomine designari, satis est exploratum. Ex his vero aliqui occulti sunt, alii autem publici & manifesti. Itaque, cum peccator occultus est, & publice Eucharistiam petit, poterit quidem Sacerdos, si occulte id facere valeat, illum monere, ut a sacra mensa se abstineat; poterit etiam, Eucharistiam publice ministraturus, omnibus in communi edicere, ne quis peccati labe inquinatus, nec antea Ecclesiæ reconciliatus, ad sacram mensam accedat: verum, si nihilominus peccator ejusmodi ad Sacramentum percipiendum se se offerat, minime licebit illum repellere, & sacri doni participationem ei denegare. Ita docet S. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 6. *per tot.* Atque ita agendum demonstravit exemplo suo Dominus noster Jesus Christus, dum Judæ, occulto adhuc peccatori, Sacramentum Corporis sui dare non recusavit; ut idem S. Doctor advertit *ibid. quæst.* 81. *art.* 2. *in corpore*, & *in respons. ad secundum*. Quamvis enim peccator occultus, coram Deo jus non habeat filiorum pane vescendi; jure tamen contendere potest, se publica infamia afficiendum non esse; prout eveniret, si publice ipsi denegaretur Eucharistia, cum ad eam percipiendam se comparasset: ut recte differit Sylvius *in suis Comment. in* 3. *part. S. Thomæ quæst.* 80. *art.* 6. *quæsit.* 2. & prosequitur bon. mem. Cardinalis Gotti *tom.* 3. *in* 3. *part. ejusdem S. Thomæ, de ministro, subjecto, & usu Eucharistiæ dub.* 3. §. 4. *num.* 12.

V. Hæc pertinent ad peccatorem occultum, qui Eucharistiam publice petit. Videndum nunc est de peccatore occulto, qui in occulto postulat eam sibi ministrari. Quo quidem casu, si illius peccatum Sacerdoti com-

pertum certumque sit, cum præterea cesset infamiæ eidem irrogandæ metus, regula est, ut Communio ei denegetur. *Occultos vero peccatores, si occulte petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat: non autem, si publice petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeat:* verba sunt Ritualis Romani: cui sententiæ non modo consentanea docet S. Thomas *in 4. sent. dist. 9. ar. 5. in respons. ad quintam quæstionem*; sed etiam addit, occulto peccatori, Eucharistiam in occulto petenti, denegandam eam esse, licet Sacerdos, de Communionis administratione requisitus, requirentis peccatum ex illius Confessione sacramentali cognoverit: *Si Sacerdos sciat peccatum alicujus, qui Eucharistiam petit, per Confessionem, vel alio quolibet modo; distinguendum est: quia aut peccatum est occultum, aut manifestum. Si est occultum, aut exigit in occulto, aut in manifesto. Si in occulto, debet ei denegare, & monere, ne in publico petat. Si autem manifesto petit, debet ei dare.* Verum, cum sanctus Doctor *in 3. part. Summæ, loco superius citato*, minime repetiisse dignoscatur id, quod *in 4. lib. sent.* scribens posuerat, quamvis ibi opportuna illius doctrinæ repetendæ occasio fuisse videatur; oritur hinc quæstio inter illius sectatores, utrum id, quod *in 4. sententiarum* dixerat, in posteriore Summa confirmasse, non retractando, an revocasse, prætermittendo, censendus sit.

VI. Nos quidem hujusce controversiæ pelagus ingredi nolumus. Sed eam procul dubio sententiam cautiorem, & magis tutam esse, ac merito sequendam existimamus, ut scilicet, quoniam omni ratione vitari oportet ea, quæ Pœnitentiæ Sacramentum odiosum Fidelibus reddere possunt, & adeo districta est lex sigilli Confessionis sacramentalis, ut Confessarius ne cum ipso quidem pœnitente extra Confessionem loqui possit de illius delicto, quod per Confessionem unice novit, nisi ipse pœnitens expressam ei licentiam tribuerit; ut, inquam, debeat Sacerdos Eucharistiam ministrare peccatori occulto, eamdem in occulto petenti, quoties illius peccatum ex audita dumtaxat ejusdem Confessione sacramentali cognoverit. Quod si præterea delictum illud aliunde, quam ex ipsa delinquentis Confessione, compertum habeat, & propterea eidem delinquenti, licet occulto, & Communionem in occulto petenti, denegandam hanc esse duxerit; non omittat eidem significare, salvo semper notitiæ auctore, cognitum sibi esse illius statum alia ratione, quæ nihil commune habeat cum Sacramento Pœnitentiæ. Hæc sententia deducitur *ex Cap. Si Sacerdos, de officio Judicis Ordinarii*; eamque insinuat Sylvius *loc. cit.* §. *Singularis tamen difficultas*, pluribus autem illustrat & firmat Cabassutius *in Theor. & Prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 7. nu. 4.* Denique P. Maurus Societatis Jesu Theologus, qui plures annos in Romano Societatis Lyceo magno cum plausu, Theologiæ Cathedram moderatus est, *tom. 3. lib. 12. quæst. 170. num. 11.* post relatam opinionem ab Angelico Doctore prolatam *in 4. sentent.* quam etiam magni nominis Theologi, Suarez, & Vasquez, amplexi sunt, eam quidem speculative sustineri posse, dicit; sed,

sed, in eadem ad praxim deducenda non parum periculi fore, ait, ne forte in aliquem scopulum incidatur ex iis, quos supra innuimus.

VII. Hactenus de peccatore occulto, qui vel publice, vel occulte Eucharistiam petit. Jam vero dicendum est de publico peccatore, qui Sacramenti Communionem postulat sive in publico, sive in occulto. De hoc autem tutissima & generalis regula est, ut a sacra mensa repellatur. *Si peccatum est manifestum, debet denegari Eucharistia, sive in occulto, sive in manifesto petat*. Ita S. Thomas *loc. cit. in* 4. *sentent.* qui etiam alibi *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 6. *Ad primum*, Salvatoris sententiam repetens, ait: *Sancta prohibentur dari canibus, idest peccatoribus*. Idem sentit S. Bonaventura, aliique Theologi communiter docent, post S. Cyprianum, cujus sententia relata est *in Can. Pro dilectione, de Consecrat. dist.* 2. Plena sunt autem hujusmodi prohibitionum Synodalia Episcoporum statuta; ut videre est in iis, quę S. Carolus Borromęus edidit, & in aliis, quæ indicantur a Genetto *Theol. Moral. tom.* 3. *tract.* 4. *de Sacram. Eucharist. cap.* 9. *quæst.* 3. Quare nil aliud in hac materia quærendum superest, nisi ut statuatur, quinam sint publici & manifesti peccatores, quibus deneganda est Eucharistia, sive eam publice, sive in occulto petant.

VIII. Quæstionem tractat Angelicus Doctor *in cit. art.* 6. ubi *in corpore* hæc habet: *Quidam sunt occulti peccatores, quidam vero manifesti, scilicet per evidentiam facti, sicut publici usurarii, aut publici raptores, vel etiam per aliquod judicium Ecclesiasticum, vel seculare*. Cumque deinde *in quæst.* 82. *art.* 9. *in respons. ad tertium* statuat, assistendum non esse Missæ concubinarii Sacerdotis, ita subdit: *Sed hoc intelligendum est de notorio vel per sententiam, quæ fertur in convictum, vel per confessionem in jure factam, vel per evidentiam facti, quando non potest factum aliqua tergiversatione celari*. Itaque hoc tuto asserendum videtur cum Sylvio *loc. cit. ad art.* 6. *dictæ quæst.* 80. *quæsit.* 1. manifestos peccatores, ad effectum, de quo agitur, censeri eos, *quorum peccata noscuntur aut per Judicis sententiam, aut per propriam confessionem in judicio factam, aut per evidentiam facti, quæ nulla possit tergiversatione celari*: quod etiam ante illum statuerat Sotus *in* 4. *sent. dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 6. §. *Ambiguitas*, & recte deducitur *ex Cap. Tua nos, & ex Cap. Quæsitum, de cohabit. Clericorum*. Eorum autem opinio est rejicienda, qui asserunt, neminem publici peccatoris censura notandum, aut ab Eucharistica mensa segregandum esse, præter eum, quem Judicis sententia talem esse declaraverit; cum ex præmissis constet, manifesti quoque peccatoris nomine, ad hunc effectum, censeri eum, qui notorie talis est, quamvis nec ipse in judicio delictum confessus sit, nec super eo Judex Ecclesiasticus, aut Laicus sententiam tulerit: ut probe etiam animadvertit Juenin *de Sacramentis diss.* 4. *quæst.* 6. *cap.* 7. *art.* 1. Continuator Operis Tournely, *tract.* 3. *de Censuris part.* 1. *cap.* 5. Genett. *tom.* 3. *de Sacram. Euchar. pag.* 182. *quæst.* 8. *editionis Latinæ*, Gamachæus *tom.* 3. *quæst.* 79. *cap.* 2. *pag.* 445. quibus consonant decisiones relatæ in Collationibus

Andegavensibus anni 1716. *tom.* 2. *pag.* 236. & in Rhotomagensibus *de Sacramento Eucharistiæ*. Ita denique intelligenda esse Synodorum decreta, & Ritualium præscripta, quibus, ut supra innuimus, publici peccatores a Communione arceantur, sine dubitatione censuit Van-Espen *Jur. Eccl. Univer. part.* 2. *tit.* 4. *cap.* 2. *num.* 20. ita scribens: *Cum ergo Ritualia, atque Synodalia decreta velint universim, publicos & notorios peccatores a Communione repelli, manifestum est a verbis, & mente Ecclesiæ omnino deviare, qui hujusmodi peccatores non prius volunt esse repellendos, quam per sententiam Judicis sint ut notorii peccatores declarati; quasi non possent per notorietatem facti esse vere notorii & publici peccatores, antequam per sententiam tales essent declarati. Num forsan scandalum non esset, aut Sanctum non daretur canibus, si notoriis peccatoribus notorietate facti administraretur publice Eucharistia, quamvis necdum per sententiam domini Officialis ut tales condemnati essent?*

CAPUT DUODECIMUM.

In quo agitur de Viatico pueris exhibendo: item de iis, qui, perseverante eodem morbi periculo, instant, Viaticum sibi exhiberi: & aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione.

Recte tamen, & sine reprehensione poterit Episcopus Synodali Constitutione Parochos compellere ad administrandum sanctissimum Viaticum pueris mox decessuris, si eos compererint tantam assequutos judicii maturitatem, ut cibum istum cœlestem, & supernum, a communi, & materiali discernant: haud enim leviter delinquere, credimus, qui pueros etiam duodennes, & perspicacis ingenii, sinunt ex hac vita migrare sine Viatico, hanc unam ob causam, quia scilicet nunquam antea, Parochorum certe incuria, & oscitantia, Eucharisticum panem degustarunt. Ad ejusmodi autem gravem abusum radicitus extirpandum, quem nulla profecto cohonestare valet probabilis Theologorum opinio, ad quam Parochi confugiunt, ut suam aut prorsus excusent, aut ad minus elevent culpam, nonnulla sunt breviter præmittenda. Cuilibet antiquitatis studioso notissimum est, antiquam Ecclesiæ consuetudinem obtinuisse, ut sanctissimæ Eucharistiæ participes fierent infantes statim post Baptismum; quod pluribus monumentis demonstrat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 15. §. 11. iisdemque infantibus, perinde ac adultis, consuevisse frequenter sacra Mysteria ministrari, testantur Cyprianus *tract. de lapsis*, Auctor *Constit. Apostol. lib.* 8. *cap.* 12. & 13. Dionysius, seu quicumque sit Auctor *Eccles. Hierarch. cap.* 2. & 7. Augustinus *serm.* 8. *de verbis Apostoli*, & *epist.* 106. *ad Bonifac.* & constat ex Sacramentario, quod inscribitur nomine Sancti Gregorii, *tit. de Sabbato sancto*, aliisque testimoniis adductis a

Car-

Cardinali Bona *Rer. liturgic. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 11. a Martene *cit. lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. a Juenin *de Sacram. diss.* 4. *quæst.* 6. *cap.* 2. atque etiam ab hæretico Binghamo *Origin. Eccles. tom.* 4. *lib.* 12. *cap.* 1. §. 3. *& tom.* 6. *lib.* 15. *cap.* 4. §. 7. *& cap.* 7. §. 4. Hic mos, quem a Græcis, sua ætate, retentum observat D. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 9. *ad* 3. & etiamnum apud eosdem perseverare, tradit Arcudius *lib.* 3. *de Sacram. Euch. cap.* 11. quandonam in Ecclesia Latina obsoleverit, incertum est: hoc unum certo scimus, ejusdem ritus vestigia inveniri apud Hugonem a Sancto Victore, qui seculo XII. scripsit, *de Sacram. lib.* 1. *cap.* 20. & apud Guibertum Abbatem, Auctorem XII. seculi, *lib.* 1. *de Pignoribus Sanctorum cap.* 2. §. 1. Sed subsequenti ætate ea deprehendimus omnino deleta, nec quadringentis abhinc annis usquam legimus fuisse infantibus sanctissimam Eucharistiam in Ecclesia Latina administratam. Utramque disciplinam, habita ratione diversitatis temporum, commendavit Tridentinum *sess.* 21. *de Communione cap.* 4. ubi hæc habentur: *Denique sancta Synodus docet, parvulos, usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ Communionem .... Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit: ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam, pro illius temporis ratione, habuerunt; ita certe, eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.*

II. Facta porro prædicta disciplinæ mutatione, Innocentius III. *in Cap. Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* omnes Christifideles, *postquam ad annos discretionis pervenerint*, obligavit ad Eucharistiam, ad minus in Paschate, reverenter percipiendam. Hinc vero orta est inter Scholasticos dissensio in determinando tempore, quo ejusmodi precepto urgeri incipiant pueri. Plerique Doctores non improbabiliter docent, omnes pueros, statim ac sunt doli capaces, sicuti adstringuntur sacramentalis Confessionis præcepto, ita obligari ad communicandum in Paschate, nisi forte, ut decernitur *in cit. Cap. Omnis utriusque sexus, de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum*. Allegata enim Decretalis Innocentii III. utrumque præceptum conjungit, & absque ullo inter unum, & alterum discrimine, utrumque onus imponit omnibus utriusque sexus Fidelibus, *postquam ad annos discretionis pervenerint*. Ita Paludanus, S. Antoninus, Tabiena, quos refert, & sequitur Joannes Sanchez *in selectis disp.* 26. quibus adde Castropalaum *tract.* 21. *disp. unic. punct.* 10. *num.* 11. & Philippum de la Crux *in Thesaur. Eccles. tract.* 1. §. 11. *num.* 3. atque huic sententiæ patrocinatur Manuale Henrici Episcopi Sistaricensis, in Synodo Sistaricensi approbatum, *in cujus can.* 16. habetur: *Moneant autem Sacerdotes parochianos suos, ut pueros a septennio, & supra, Pater noster, & Credo doceant, ac in die sancto Parasceven ad Ecclesiam adducant ad osculandum Crucem, & in die sancto Paschæ, ut Corpus Christi, prius tamen confessi, recipiant: tom.* 4.

Anecdot. Martene, & Durand. *col.* 1082. At alii, quos citant, & sequuntur Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæst.* 80. *disp.* 70. *sect.* 1. Vasquez *disp.* 214. *cap.* 4. Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 10. *dubit.* 5. *num.* 110. perfectiorem usum rationis expectandum censent, ut pueri ad annuam Communionem constringantur: non omnis quippe discretio, quæ sufficiens habetur ad se expiandum sacramentali Confessione, satis est ad rite percipiendam Eucharistiam, cujus excellentia majorem exigit in suscipiente judicii maturitatem, ut debita religione, ac reverentia ad eam accedat. Quo vero ætatis anno eam maturitatem advenisse, sit præsumendum, non potest certa regula definiri; cum alii tardius, alii citius perfectum rationis usum, rerumque spiritualium intelligentiam assequantur: id autem intra decimum, & decimum quartum ætatis annum, communiter evenire, notat citatus Suarez.

III. Verum, etsi Doctores ita inter se dissentiant, fere tamen communiter fatentur, tantam non desiderari ætatem, ut quis in mortis articulo & possit, & debeat sanctissimo Viatico muniri: quin immo laudatus Suarez expresse docet, omnibus, qui sunt doli capaces, positis in vitæ discrimine, illud esse, ex Divino præcepto, porrigendum; citatam quippe sectionem in hunc modum absolvit: *At vero de Communione facienda in articulo mortis non est eadem ratio.... Unde existimo, in illo articulo dandam esse Communionem cuicumque homini habenti usum rationis ad peccandum, & capaci Confessionis, & extremæ Unctionis. Quod Navarrus quidem fatetur esse omnibus consulendum: ego vero existimo, esse obligationem tam ex parte petentis, quam dispensantium &c.* Suaresii sententiam pluribus comprobat Cardinalis de Lugo *de Euch. disp.* 13. *sect.* 4. *num.* 37. eidemque suffragatur Auctor anonymus in Carmine Ms. prolato a Martene *de antiq. Eccl. ritib. cit. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. inquiens:

Non pueris infra bis quinque manentibus annos
Des Corpus Domini, quamvis sint corpore puri:
Quid sumant, cum ignorent, ergo probibentur.
Excipe quos urget fera mors, anni licet bis sint
Octo, sive novem, vel septem, dum sibi constet
Scire Pater noster, & eorum vita probata.

Quare nulli controversæ opinioni calculum adjicit Episcopus, qui in sua Synodo Parochos serio adhortatur, & monet, ne patiantur, omnes pueros indiscriminatim interire sine Christi Corporis Viatico, illudque iis præbendum præcipit, quos iidem Parochi, diligenti præmisso examine, tanta compererint pollere ingenii perspicacia, ut latentem sub speciebus sacramentalibus Christum & firmiter credant, & reverenter adorent: tunc vero securius id in Synodo decernitur, cum non determinatur certa ætas, in qua decessurus puer sit Christi Corpore reficiendus, circa quam unice vertitur Theologorum dissensio, sed ipsiusmet prudentis Parochi judicio permittitur definire, an moriturus puer, spectata ejus indole, sit tan-

tanti Sacramenti capax; hoc siquidem adhibito temperamento, nemo facile contradicet Synodali Constitutioni, cui pene omnes Theologi suffragantur.

IV. Similiter, absque formidine se aliqua involvendi controversia, & potest, & interdum debet Episcopus constituere, ne Parochi renuant sanctissimam Eucharistiam iterato deferre ad ægrotos, qui, etiam perseverante eodem morbi periculo, illam sæpius, per modum Viatici, cum naturale jejunium servare nequeant, percipere cupiunt. Quamvis enim Vasquez *in 3. part. disp.* 214. *cap.* 2. *in fin.* doceat, Divino præcepto satisfieri per unicam perceptionem sanctissimi Viatici in eadem ægritudine; nullum tamen invenimus alicujus nominis Theologum, qui neget, & licitum, & pium, ac laudabile esse, illud sæpius repetere. Ita quippe expresse tradunt Sylvester *verb. Eucharistia* 3. §. 6. Tabiena *verb. Communicare num.* 48. Sotus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 8. Toletus *in Summa lib.* 10. *cap.* 15. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. & *cap.* 50. *num.* 1. Suarez *disp.* 68. *sect.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 6. *num.* 20. Diana *tom.* 1. *tract.* 7. *resolut.* 57. Cardinalis de Lugo *disp.* 15. *sect.* 3. *num.* 64. qui male traducit Vasquez, quasi Auctorem contrariæ sententiæ, cum hic de sola loquatur obligatione, ut diximus, & legenti patebit.

V. Aliqua dumtaxat dissensio est in præfiniendo temporis spatio, quod debeat intercedere, ut, intra eamdem infirmitatem, possit iterum non jejuno dari Eucharistia. Aliqui enim, cum Navarro, multum temporis interfluere debere existimant inter unam, & alteram Communionem; quam indefinitam Navarri assertionem, de spatio triginta dierum, explicat Villalobos *in Summ.* 1. *part. tract.* 7. *dub.* 38. Alii cum Suarez *cit. loc.* decem, aut octo dies exposcunt. Alii cum Ludovico a Sancto Joanne in Summa Hispano sermone edita *tom.* 1. *quæst.* 7. *art.* 10. *difficult.* 4. *de Sacram. Euch.* post elapsos tres dies, Viaticum iterari concedunt. Alii demum cum Layman *cit. cap.* 6. *num.* 20. etiam insequenti die illud repeti permittunt, si videatur instare mortis periculum, & ægrotus, qui, cum sanus esset, frequenter consueverat Eucharisticum panem degustare, eo denuo nutriri, & roborari cupiat. Abstrahat igitur Episcopus ab hisce quæstionibus; solumque Parochis insinuet, posse, & debere sanctissimum Viaticum in eadem infirmitate iterum, & tertio administrari, præsertim si ipsimet ægrotantes iterum cœlestem illum panem esuriant; & si velit, pœnam etiam in Parochos decernat, qui, post plurimum temporis, Eucharistiam ad eumdem infirmum, eam devote efflagitantem, falsis quibusdam, & emendicatis prætextibus, denuo deferre obstinate detrectant: nihil quippe in hac saluberrima Constitutione invenietur censura, & castigatione dignum.

VI. Quod si in Synodo aliquid etiam dicendum occurrat de sacramentalis Communionis frequentia, caveat Episcopus, ne aut universim improbet,

bet, aut omnibus indiscriminatim suadeat quotidianum ad sacram mensam accessum. Etsi enim prisci Fideles consueverint quotidie Eucharisticum panem degustare, quod discimus ex S. Justino *in apologia* 1. quam pro Christianis obtulit Imperatori Antonino, ex S. Cypriano *in expositione Orationis Dominicæ*, ex S. Hieronymo *epist.* 50. ex *Can. Omnes Fideles, de Consecrat. dist.* 1. & *Can. Peracta ibid. dist.* 2. quidquid sit, an ad quotidianam Communionem ex Ecclesiæ præcepto adigerentur, quemadmodum opinatur Vasquez 3. *part. disp.* 214. an potius ex mera devotione, & charitatis ardore quotidianus ejusdem usus fuerit a Fidelibus receptus, quod existimant Suarez *cit. disp.* 69. *sect.* 3. & Juenin *de Sacram. dissert.* 4. *quæst.* 9. *cap.* 3. *art.* 1. *in fin.* indubitatum est, posterioribus seculis, postquam scilicet elanguit Fidelium charitas, non solum intermissam fuisse Communionis frequentiam, sed jamdudum, hoc est a seculo XII. inter pios, & doctos vehementer dubitatum, an consulendus esset Fidelibus quotidianus Christi Corporis esus: siquidem apud Innocentium III. *de myster. Miss. lib.* 4. *cap.* 42. legimus: *Dixerit ergo quispiam, communicandum esse quotidie; dixerit alius, quotidie communicandum non esse:* quæ certe verba indicant rem positam in quęstione, quam Innocentius non solvit, subjungens: *Faciat unusquisque, quod pie crediderit faciendum*: atque ad id comprobandum affert Augustinum relatum *in Can. Quotidie, de Consecrat. dist.* 2. ubi ait: *Dixerit quispiam, non quotidie accipiendam Eucharistiam: alius affirmet quotidie: faciat unusquisque, quod, secundum fidem suam, pie credit esse faciendum*. Eamdem quæstionem distincte & perspicue, suo more, pertractavit D. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 10. in qua docet, esum quidem Eucharistici panis, in se spectatum, semper esse salutarem, & nihilominus non semper cuicumque expedire, illum sumere; quia non semper reperitur in sumente dispositio requisita ad dignam illius comestionem, ex quo concludit: *Et ideo, si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile est, quod quotidie sumat. Unde Augustinus, cum dixisset: Accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit: subjungit: Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Sed, quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis indispositionem, vel animæ, non est utile omnibus hominibus, quotidie ad hoc Sacramentum accedere*.

VII. Hæc perpendentes sanctissimi Tridentini Patres, duobus a se editis decretis, Fideles hortati sunt ad sanctissimæ Communionis frequentiam, sibique in votis esse demonstrarunt, ut quilibet tanta emineat morum integritate, ut digne possit etiam quotidie Christi carnibus pasci; consulto tamen abstinuerunt ab universali regula hac de re tradenda, cum satis exploratum habuerint, eam unice desumi posse a cujuslibet peculiari statu, devotione, & charitate. Primum decretum habetur *sess.* 13. *de Eucharistia cap.* 8. estque hujusmodi. *Paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat, & obsecrat per viscera misericordiæ Dei nostri, ut omnes, & sin-*

singuli qui Christiano nomine censentur ...... hæc sacra Mysteria Corporis, & Sanguinis ejus, ea Fidei constantia, & firmitate, ea animi devotione, ea pietate, & cultu credant, & venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint. Alterum extat *sess. 22. cap. 6. de Sacrific. Miss. Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret.*

VIII. Sed nihilominus hæc saluberrima Tridentini decreta non extinxerunt antiquam, quam innuimus, controversiam; quin immo hæc, seculo elapso, acrius inter Theologos recruduit: plures quippe quotidianæ Communioni plus æquo patrocinantes, eam omnibus, sine ullo personarum delectu, suadendam dictitarunt: e quorum numero fuit, qui hanc etiam propositionem non est veritus asserere, quam die 2. Martii 1679. Apostolicæ damnationis telo confixit Innocentius XI. *Frequens Confessio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis*: alii contra frequentiorem, multoque magis quotidianum ad sacram mensam accessum, nimium imprudenter, universim damnarunt. Utriusque classis Auctores referunt Rhodes *disp. 1. quæst. 4. sect. 1. §. 2. & 3.* Joannes Sanchez *disp. 22.* Cardinalis de Lugo *de Euch. disp. 17.* & Cardenas *Crisis Theolog. tom. 3. disp. 66.* Ad hanc vero litem præcidendam, jubente, atque approbante Innocentio XI. die 12. Februarii 1679. promulgatum est decretum, quod integrum legitur apud citatum Cardenas *cap. 1.* & la-Croix *lib. 6. part. 1. num. 665.* e quo hæc verba, ad Episcopos maxime pertinentia, transcribimus. *In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana sacræ Communionis sumptione, unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis quid singulis permittendum per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a sacro convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur; & nihilominus det operam, ut unusquisque digne, pro devotionis, & præparationis modo, rarius, aut crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet ..... Proderit etiam, præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut, cum Fideles ad sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accenderint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant; generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem, devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine, distant cœlestem mensam, in qua Christus est, revereri; & si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem præparationem accingere.*

IX.

IX. Si itaque in Synodo instituatur sermo de frequenti, aut etiam quotidiano sanctissimæ Eucharistiæ usu, non est deviandum ab hujus decreti semita; sed, si qua Parochis tradenda sit instructio, curandum est, ut hæc illi adamussim respondeat: præcipue vero monendi sunt Confessarii, ne frequentem ad Eucharistiam accessum iis aut suadeant, aut permittant, qui in gravia peccata sæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda, suaque vita emendanda sunt soliciti; sicuti nec illis, qui, etsi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem: qua de re legendi sunt S. Franciscus Salesius *Philothea part. 2. cap. 20.* & Joannes Thaulerus *serm. 4. in festo Ven. Sacramenti.*

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ, & signanter de Quæstione, ejusque usu in Synodalibus constitutionibus, quoad necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu Gebennæ concepta, aut dictæ necessitatis exclusionem.

SAncta Tridentina Synodus *sess. 14. cap. 4. de Pœnitentia* duplicem distinguens Contritionem, utriusque virtutem, & efficaciam in hunc modum explicat: *Docet præterea, etsi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi Contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gebennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Et, quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.*

II. Ex his Concilii Tridentini verbis celebris orta est quæstio, qualis sit illa Attritio, quæ ad Dei gratiam, in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, disponit. Atque, ut in primis de ipso Attritionis vocabulo aliquid dicamus, illud non esse antiquissimum, neque ante annum 1220. in scholis vulgari cœptum, Eruditi omnes optime norunt, cum Morino *de Pœnit. lib. 8. cap. 2. num. 14.* Quod tamen per nomen significatur, &

Patribus, & Theologis semper perspectum fuisse, nemo dubitat: omnes quippe duplicem semper agnoverunt Contritionem; unam perfectam, quæ ex se justitiam, & sanctitatem affert; alteram imperfectam, quæ sola homini justificando impar est. Hanc vero Contritionem imperfectam, visum est Scholasticis, congruo vocabulo, appellare Attritionem. *Sicut enim* (inquit Estius *in* 4. *distinct.* 16. §. 9.) *in corporalibus attritum dicitur, quod aliquo modo, nempe forinsecus tantum, læsum est, aut comminutum; contritum vero, quod totum intus, & foris fractione in minima resolutum est: ita in spiritualibus Attritio ab illis dicta est imperfecta quædam, & aliquo usque tantum progressa pœnitentia: Contritio vero pœnitentia intima, & perfecta.*

III. Porro ex multiplici capite potest hæc Contritionis imperfectio dimanare: & primo loco valde imperfecta est Contritio, quæ non est supernaturalis, sed unice movetur ab objecto naturali, aut non elicitur viribus gratiæ. Hanc sufficientem non esse ad justificationis gratiam, tam extra, quam intra Sacramentum consequendam, omnes fatentur: est enim similis pœnitentiæ Antiochi, qui peccatum deflebat, non quod esset offensa Dei, sed propter gravissimum morbum, quo cruciabatur; qua de causa veniam a Deo non est consequutus, 2. *Machab. cap.* 9. & quamvis aliquot ex veteribus Scholasticis visi sint huic naturali Attritioni vires tribuere ad hominem Deo reconciliandum; eorum tamen opinio proscripta est ab Innocentio XI. qui anno 1679. hanc propositionem *num.* 57. damnavit: *Probabile est, sufficere Attritionem naturalem, modo honestam.* Advertendum tamen, ne quis confundat motivum pœnitentiæ, cum occasione, qua ad pœnitentiam excitatur: etenim multi, morbo, aliove temporali malo vexati, perpetrata crimina mente revolvunt, & Dei gratia auxiliante, illa ex motivo superno, serio detestantur; sicuti accidit Ninivitis, qui timore mortis temporalis, ac subversionis urbis, quam Jonas prænuntiabat, commoti, per veram, sinceram, & supernaturalem Contritionem ad Deum conversi sunt.

IV. Imperfecta pariter est Contritio, quæ ab aliquo dumtaxat peccatorum genere, non ab omnibus, voluntatem avertit: evenire enim potest, ut quis, ex speciali affectione erga aliquam virtutem, peccata eidem opposita detestetur, quin tamen propositum habeat cetera præcavendi, quæ aliis virtutibus adversantur. Ac demum imperfectissima erit, nec Contritionis nomen ea merebitur, quæ non procedat ex deliberata voluntate, sed potius sit quædam velleitas, seu sterilis, atque inefficax displicentia de peccato, absque absoluto proposito in posterum non peccandi. Evidens porro est, neutram ex his posterioribus Contritionibus ad justificationem prodesse, quia neutra excludit voluntatem peccandi, sicuti Tridentinum exposcit, neque ad illam pertinet pœnitentiam, quam a nobis exigit Dominus, *Ezechielis cap.* 18. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite a vobis*

bis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum.

V. Alia est Contritio supernaturalis, & efficax, omnem excludens voluntatem peccandi, quæ nihilominus, aliis nominibus, dicitur imperfecta, & in quam unice cadit controversia, quam proposuimus. Et primo quidem potest Contritio esse imperfecta, imperfectione *mere negativa*; quia scilicet, etsi concipiatur ex eodem motivo charitatis, seu amoris Dei super omnia, ex quo concipitur Contritio perfecta, ad istius tamen intensionis gradum non pertingit, sed est debilis, tenuis, & remissa. Secundo dicitur imperfecta, quia peccata detestatur propter Deum dilectum, non tamen amore amicitiæ, sed concupiscentiæ, hoc est dilectum, non quatenus est in se summe bonus, sed quatenus est bonus nobis, seu quatenus nostra felicitas, beatitudo, & finis ultimus. Tertio, & plerumque, nomine Contritionis imperfectæ intelligitur dolor de peccatis, unice conceptus, atque elicitus propter eorumdem turpitudinem, aut solum metum pœnarum, & gehennæ, absque ulla Dei dilectione. Verum hæc eadem Contritio imperfecta potest ita moveri ex timore gehennæ, ut simul conjungatur cum aliquo Dei amore initiali; quatenus scilicet voluntas, quæ peccata odit propter supplicia, simul fertur quodammodo in Deum, ut objectum diligibile, eumque incipit amare, quamvis nondum amet amore perfecto charitatis. Difficile tamen est explicare hunc amorem initialem, nisi dicamus, eum esse verum actum amoris, sed debilem, tenuissimum, atque in minimo gradu: ac proinde hæc quarta species Contritionis imperfectæ videtur fere coincidere cum prima ex nuper enumeratis, neque in alio ab ea differre, nisi quod illa sit ex solo charitatis motivo, hæc vero admixtum etiam habeat timorem pœnarum.

VI. His positis, quamvis ante Tridentinum communiter Theologi docuerint, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, satis esse Contritionem imperfectam, quam jam tum *Attritionem* nuncupabant; Attritionis tamen nomine nunquam dolorem intellexerunt de peccatis, aliunde excitatum, quam ex motivo charitatis, seu omnino sejunctum ab aliquo saltem remisso, tenui, debili, seu initiali amore benevolo Dei: sicuti testatur doctissimus Morinus *cit. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 2. Omnium autem primi Franciscus Victoria, & Dominicus Soto, ambo ex Ordine Dominicanorum, docuerunt, ad peccatorum remissionem, virtute Clavium, assequendam, satis esse Attritionem mere servilem, seu conceptam ex solo metu gehennæ; modo tamen hæc a pœnitente bona fide reputetur Contritio, ad quam ceteroquin eliciendam eum pro viribus conari debere affirmarunt. At Melchior Canus, Victoriæ, & Soti sententiam sequutus, eam præterea extendit ad Attritionem mere servilem, sic cognitam, hoc est, quæ a pœnitente non existimetur vera Contritio, sed talis esse cognoscatur, qualis revera est. Enimvero, si materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ esset vera Contritio, error pœnitentis, bona

na fide se contritum reputantis, cum revera contritus non sit, eum quidem excusaret a culpa, sed non disponeret ad gratiam assequendam in Sacramento, quod, ex defectu materiæ proximæ, esset irritum: eo pacto, quo, qui, solo elicito actu doloris mere naturalis, quem tamen credit supernaturalem, ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit, non fit utique sacrilegii reus, sed Sacramenti effectu privatur: quemadmodum recte ratiocinatur Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 15. *& seq.* Quamobrem, si ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficit Attritio servilis, quæ reputetur Contritio, ut voluit Sotus, necessario inde consequitur, sufficientem etiam esse Attritionem mere servilem, ut docuit Melchior Canus.

VII. Melchioris Cani sententia, vix nata, scholas omnes pervasit, & tanto plausu excepta est, ut plurimos, ac magni nominis statim invenerit patronos: *Sed præ ceteris* (inquit Morinus *cit. loc.*) *hanc opinionem celebrem reddiderunt duo Theologiæ scholasticæ clarissima & famosissima lumina, Franciscus Suarez, & Gabriel Vasquez, quos innumeri nunc sequuntur Theologi*. Verum, qui inter istos doctiores, & sapientiores habentur, pavidi quodammodo, & meticulosi, ac magna cum cautela, illi recenti opinioni subscripserunt, quam ipsemet Canus nonnisi dubitanter astruxerat *part.* 5. *relect. de Pœnit.* inquiens: *Contritio ponitur pars Sacramenti, quia est certa & indubitata materia. Quod autem Attritio sufficiat, quamvis verum sit, non est adeo certum & indubitatum; & ideo Concilium Florentinum, communisque sententia, tenens certum, relinquens incertum, ponit, Contritionem partem esse hujus Sacramenti*. Hac eadem moderatione loquitur Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæst.* 90. *art.* 4. *disp.* 15. *sect.* 4. *num.* 17. ubi obligans Fideles, qui lethalem culpam admiserunt, ad habendam Contritionem charitate perfectam in articulo mortis, hanc affert rationem: *Nam, licet sit probabilis opinio, Attritionem cognitam cum Sacramento sufficere ad justificationem, tamen non est certa, & potest esse falsa. Quod si fortasse in re ita est, probabilis ista existimatio non sufficit, ut homo salvetur. Ergo qui sciens, & videns, ita se mori permittit, voluntarie exponit se periculo morali æternæ damnationis. Nam, ubi est morale dubium, est morale periculum, præsertim in re tam gravi. Hic autem est morale dubium, cum illa opinio nec valde antiqua, nec multum communis sit*. Suaresii monitum confirmat Philippus Gamachæus *Summ. Theolog. cap.* 8. *de Pœnit.* inquiens: *Etiamsi agnoscamus, Sacramentum Pœnitentiæ revera facere ex attritis contritos, non tamen id omnino indubitatum ...... Ergo debet tunc conari ad veram Contritionem, ut hoc modo Attritio saltem evadat certior*. Et Paulus Comitolus *Respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 32. licet absolvi posse doceat, qui, ex sola formidine æternæ pœnæ, de peccatis dolet, hæc tamen prudenter addit: *Plures, magnique Theologi, in pœnitente, antequam absolvatur, Contritionem veram, charitate formatam, requirunt, neque usque adeo certum est, Attritionem pœnitenti esse satis*.

Quo-

Quocirca Sacerdotis partes præcipue esse debent, veræ Contritionis motum in corde pœnitentis, auxiliante Deo, elicere, ardentique eum cohortatione urgere, ut propter Deum peccata admissa execretur omnia. Sed, quod isti, tanta adhibita circumspectione, affirmarunt, posteriores Doctores, ob auctum sibi consentientium numerum, animosiores facti, non solum absque ulla dubitatione, & limitatione asseruerunt, sed contrariam sententiam, requirentem in pœnitente aliquem charitatis amorem, saltem initialem, carpere, & censura afficere non dubitarunt, eam omnino improbabilem, periculosam, Tridentini menti contrariam, atque implicite, & virtualiter quodammodo ab eodem Tridentino proscriptam, dictitantes. Verum istos redarguit Cardinalis Pallavicinus, diserte affirmans, unicum Tridentini scopum fuisse, damnare hæreticos improbantes timorem servilem, tamquam inhonestum, neutiquam vero definire controversiam, jam tum inter Doctores Catholicos agitatam: *lib.* enim 12. *hist. Tridentini cap.* 10. *num.* 25. hæc ad rem apposite scribit: *Quantum ex actis conjicio, Theologorum mens erat, ut error hæreticorum damnaretur, tamquam inhonestum improbantium pœnæ timorem; non item, ut ferret sententiam de scholastica quæstione, an hujusmodi timor non solum absque Contritione animi perfecta (de quo controversia vix fuit, sicut patebit); sed etiam absque eo, quod ullus excitetur amor imperfectus, sufficiat ad peccatorum remissionem in Sacramento. Id vero clare liquet ex ipsa probatione Concilii, qua hujus articuli doctrinam firmat cap. 4. nimirum Ninivitarum pœnitentiam ex timore profectam ipsis profuisse, cum certum esset, eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ adhuc non extabat, eam formidolosam pœnitentiam minime suffecisse per se ipsam, ad peccatum delendum, sed vim tantummodo habuisse ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitas.* Testatur deinde idem probatissimus Historicus, supra citatum decretum *cap.* 4. *sess.* 14. fuisse prius ita concinnatum, ut in eo diceretur, Attritionem ex metu gehennæ, & pœnarum, *sufficere* ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam, sed, intercedente Joanne Æmiliano, Tudetano Episcopo, ablatum fuisse verbum illud *sufficere*, ejusque loco subrogatum verbum *disponit*, quod profecto æquivocum est, & referri potest cum ad dispositionem proximam, tum ad remotam, sicuti opportune observant Petrus Lambertus le Drou *in Tract. de Contrit. & Attrit. dissert.* 1. §. 1. *& seq.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 3. *proposit.* 5. Juenin *de Sacram. dissert.* 6. *quæst.* 4. §. 3. Tournely *de Pœnit. quæst.* 5. *art.* 2. Vuitasse *eod. tract. quæst.* 3.

VIII. Ad hæc, ut observant Launojus in dissert. de mente Concilii Tridentini circa Contritionem & Attritionem *part.* 2. *cap.* 2. & citatus le Drou §. 3. ex ipsismet Patribus, & Theologis, qui Concilio Tridentino interfuerant, eodem Concilio absoluto, aliqui propugnarunt necessitatem inchoatæ Contritionis, seu amoris initialis, ad Sacramentum Pœnitentiæ, inter quos Fridericus Nausea, Episcopus Viennensis in Austria,

ſtria, in ſuo Catechiſmo, & Franciſcus Sonnius Epiſcopus Antuerpienſis *tract.* 4. *de Pœnit. cap.* 6. alii pro ſufficientia Attritionis mere ſervilis dimicarunt, uti Andreas Vega, & citati Dominicus Soto, & Melchior Canus. Non autem fuiſſent Præſules, & Theologi in has oppoſitas ſententias diſtracti, ſi quid a Concilio Tridentino de hac re definitum ſciviſſent.

IX. Cum itaque verſemur in quæſtione ab Eccleſia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 5. Maji 1667. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, præcepit *cunctis, & ſingulis Fidelibus ..... ut, ſi deinceps de materia Attritionis ſcribent, vel libros, aut ſcripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes, aut ſcholares, ceteroſve erudient, non audeant alicujus theologicæ cenſuræ, alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alteram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur, ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem; donec ab hac ſancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum*. Caveant proinde Epiſcopi, ne in ſuis Synodis, aut in inſtructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant aut de Attritionis mere ſervilis ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficientia, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate. Adhuc quippe ſub Judice lis eſt: adhuc impune pro una, & altera ſententia dimicatur. Paucis antea annis Cardinalis Gottus *Theolog. tom.* 3. *in* 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 4. *de Contritione dub.* 4. §. 1. ſententiam propugnavit non requirentem in pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad juſtificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ aſſequendam. Hac ipſa in Urbe, opera, & cura P. Caroli Jacobi Romilli, Ordinis Minorum Conventualium Generalis Miniſtri, typis recuſum eſt Opus Claudii Fraſſen inſcriptum *Scotus Academicus*; cujus Auctor *tom.* 10. *pag.* 563. ſtrenue defendit, Attritionem ex ſolo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiſcentiæ, ſeu affectu ſpei, conceptam, modo ſupernaturalis ſit, omnemque excludat voluntatem peccandi, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in ſe derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff, Epiſcopus Cæſenatenſis, *In ſua Inſtructione Paſtorali de Pœnit. Sacram. pag.* 33. aliqualem amorem in Attritione requirit, ut ſit ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia. Franciſcus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubravit Diſſertationem Theologico-Scholaſticam, in qua totis viribus conatus eſt demonſtrare neceſſitatem aliqualis amoris Dei, ſaltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur *Mortuorum*. Et laudatus Petrus Lambertus le Drou, Epiſcopus Porphyrienſis, Apoſtolici Sacrarii Præfectus, cum per Urbem evulgatam vidiſſet Diſſertationem, a Bartholomæo Rivio, ejuſdem ſui Auguſtiniani Inſtituti Theologo, exaratam, in qua Auctor decertat pro ſuf-

sufficientia Attritionis, omnis charitatis expertis, ad valide, & cum fructu recipienda Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, eidem statim contradictorem se præbuit, aliisque editis Dissertationibus, san. mem. Clementi XI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens, Attritionem mere servilem, ne a Sacramento quidem vires sortiri, quibus valeat hominem proxime disponere ad Dei gratiam vel primo obtinendam, vel amissam recuperandam. Hinc recte intulit Berti *Theolog. tom.* 7. *lib.* 34. *cap.* 5. nihil hactenus a Sede Apostolica de hac quæstione decisum, sed libertatem cuique datam, ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit.

X. Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere, ut pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur, & excitent: id siquidem faciendum suadent etiam præcipui Auctores, qui pro sufficientia doloris, ex solo metu gehennæ, steterunt, uti Suarez, Gamachæus, Comitolus, quorum testimonia supra retulimus. Et, quod magis est, ita fieri præcipit Rituale Romanum, jussu Pauli V. editum, *tit.* 18. Confessario injungens, ut, audita pœnitentis sacramentali Confessione, ejusque peccatis diligenter expensis, *opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur:* cui consonat Rituale Argentinense, editum a Cardinali de Rohan, *tit. de Pœnit.* §. 1. ubi hæc habentur: *Ceterum pœnitentes suos admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, si præter fidei, & spei actus, non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, ut loquitur sacrosancta Synodus Tridentina.*

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Confessione, quam nonnullæ Synodi excipiendam probibent Confessario, qui est in opere carnali complex criminis cum Pœnitente peracti.

UT jam, post dispositionem requisitam in pœnitente, aliquid de Confessarii jurisdictione, quod ad propositum pertineat, dicamus, unum animadversione dignum censemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ sit a Christo Domino institutum per modum judicii, & nemo esse queat Judex in causa propria; nihilominus communiter existimant Theologi, duce D. Thoma, sola spectata natura Sacramenti, posse Confessarium, sui criminis socium, a secum perpetrato peccato, cujuscumque speciei illud sit, in foro Sacramentali absolvere: siquidem tunc, non de propria, sed de aliena culpa judicium profert: neque, seclusa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis personam assumens, de commis-

so

so ab altero delicto sententiam dicat, licet ejusdem delicti ipse, tamquam privatus, particeps fuerit. Ita D. Thomas *in supplem. 3. part. quaest. 20. art. 2. Ad primum ergo dicendum, quod in tali casu nec Sacerdos debet audire Confessionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, sed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, sed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia est minor verecundia. Si tamen absolveret, absoluta esset. Quod enim Augustinus dicit, quod non debeat esse in eodem crimine, intelligendum est, secundum congruitatem, non secundum necessitatem Sacramenti*. An vero non solum valide, sed etiam licite id fiat, non consentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea Confessione D. Thomam agnovisse, ex citatis ejusdem verbis palam est. Et S. Petrus Damiani *opusc.* 7. *cap.* 7. adeo vehementer in eamdem Confessionem invehitur, ut certe videatur, illam non solum illicitam reputare, sed tamquam irritam rejicere; ait enim: *Legis praeceptum est, ut, cum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus ostendatur: tunc autem, non Sacerdotibus, sed leproso potius ostenditur, cum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed, cum Confessio utique manifestatio sit; quid, obsecro, manifestat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto Confessio illa dicenda est, ubi nihil a confitente manifestatur, nisi quod jampridem ab audiente cognoscitur? Et qui sociali vinculo peractae iniquitatis adstringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel solvere? Frustra enim quis alium solvere nititur, qui & ipse vinculis irretitur.* His, ex Theologis moralibus assentitur Stephanus Fagundez *in secundum praeceptum Ecclesiae lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 35. ubi gravis culpae reum facit Sacerdotem, excipientem Confessionem suae concubinae. At ex adverso Sylvester *in Summ. part.* 1. *verb. Confessio* 1. *num.* 17. Joannes Sanchez *disp.* 10. *select. num.* 16. Theophilus Raynaudus *tom.* 16. in Opere, cui titulus *Heteroclita spiritualia*, *pag.* 128. la-Croix *tom.* 2. *pag.* 227. aliique affirmant, Confessionem factam complici, tam ex parte poenitentis, quam ex parte Confessarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe absit periculum novi consensus in illud.

II. Et tamen in multis Synodis decretum est, nedum illicitam, sed inanem pariter, nullam, atque irritam fore absolutionem, a Sacerdote datam socio sui criminis adversus sextum Decalogi praeceptum. Ita quippe statutum legimus in Synodo Leodiensi anno 1662. *pag.* 74. in Veliterna sub Cardinali Cybo anno 1698. *pag.* 36. in Synodo Fulginatensi sub Episcopo Baptistellio anno 1722. *pag.* 76. in Bononiensi sub Cardinali Jacobo Boncompagno *lib.* 2. *cap.* 6. in Anconitana sub Cardinali Massaejo anno 1738. *pag.* 11. atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia *in sua morali Theologia tom.* 2. *tract.* 19. *cap.* 3. Numquid igitur praedicti Episcopi peccarunt contra regulam, quam hucusque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque in-

ter Theologos controversis, materiam præcipue Sacramentorum respicientibus?

III. Nihil illos peccasse ex eorumdem statutis deprehendimus: illi siquidem non deciderunt quæstionem, an Confessarius, generali ceteroquin jurisdictione instructus, valide, & licite pœnitentem absolvat a crimine secum perpetrato; sed eumdem privarunt jurisdictione, seu facultate absolvendi socium sui, seu complicem in peccato impudicitiæ. Quam vero sapienter & sancte id præstiterint, ex iis fas est judicare, quæ Doctores, de hac re agentes, mature ponderarunt. Atque, ut ea prætermittamus, quæ a S. Petro Damiani, & D. Thoma nuper audivimus, Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 38. num. 3.* illata mentione Confessionis, de qua agimus, gravia mala describit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipue cum Confessarius in sacramentali foro fœminam audit, cum qua, non semel tantum, & diu antea peccavit, sed in turpi contubernio perseverat. Verjuys *tom. 9. art. 5.* affirmat, longa experientia compertum, ejusmodi Confessiones plerumque sacrilegas esse, novisque peccatis fœdatas. Theophilus Raynaudus, quamvis *cit. loc.* eamdem Confessionem in se licitam dixerit, periculosam tamen fatetur. Et Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom. 1. lib. 2. de Pœnit. cap. 5. art. 10. regul. 66.* hæc ad rem adnotavit: *Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipsos hujusmodi crimen deponunt, sinceram illius pœnitentiam agant; vix contingit, ut criminosi illi Sacerdotes salutaria dent consilia, & convenientem satisfactionis modum præscribant: &, si peccata sint impudicitiæ, periculum est, ne nova cum pœnitenti, tum Sacerdoti, in ipsa Confessione peccati nascatur occasio.* Quare S. Carolus Borromæus, ne sordidis hisce maculis illud fœdaretur Sacramentum, quo Christi Sanguine perfundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in sua Synodo Diœcesana XI. *Act. Eccl. Mediol. part. 2. pag. 409.* Confessariis generatim, atque universim facultatem interdixit sui cujuscumque criminis socium, seu quoquo modo participem, absolvendi: *Confessario* (inquit) *qui cujuscumque criminis, etiam minimi, socius, particepsve ullo modo fuit, munere interdictum sit Confessionis eorum audiendæ, quos illius socios habuerit .... Nec vero absolutio, si quam impartierit, ullius roboris sit, sed irrita plane, ac rescissa, nullaque omnino, tamquam ab eo impartita, qui jurisdictionis, & facultatis expers est. Et vero, si quis Confessarius culpæ socius, particepsve aliquid contra ausus erit, excommunicationis sententiam statim subeat: cujus vinculo irretitus, ab alio Sacerdote, nisi a nobis, absolvi non possit.*

IV. Quamquam autem hæc sanctissimi Præsulis statuta, etiam generatim, uti sonant, sint summopere commendanda, & quilibet Antistitum sancte queat eorumdem vestigiis insistere; negari tamen haud potest, majorem quamdam, & graviorem inhonestatem in eo adesse, ut Sacerdos illius personæ Confessionem excipiat, cum qua impudicitiæ scelus

lus admisit : ac proinde , statim ac nos ad Petri Cathedram evecti , totius Dominici gregis curam suscepimus, universali lege ediximus , ne ullus Confessarius, *extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo , & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote , qui Confessarii munus obire possit , Confessionem sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere audeat , sublata propterea illi , ipso jure , quacumque auctoritate , & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam :* ut legi potest in nostris Apostolicis litteris , datis Kalendis Junii 1741. quæ extant *Bullarii nostri tom.* 1. *Constit.* 20. §. 4. Ut porro conscientiarum tranquillitati consuleremus , aliis similibus litteris , datis die 8. Februarii 1745. quæ habentur *cit. tom. Bullarii Constit.* 120. declaravimus, ad rem, de qua agimus , perinde esse , nullum adesse Sacerdotem , præter illum, cum quo pœnitens inhoneste peccavit , aut eum tantum adesse , quem idem pœnitens , constitutus in mortis articulo , eligere nequit sine periculo se ipsum infamandi , aliisque malam sui suspicionem ingerendi ; atque ideo, in eo rerum statu , non prohiberi , diximus , Sacerdotem, suæ impudicitiæ complicem absolvere : eumdem tamen simul monuimus, ne prædictæ infamiæ , aut scandali pericula sibi confingat , quæ revera absint : quin immo voluimus , ut ea , cum potest , antevertat , & removeat; secus enim pœnas non effugiet , in nostra prima Constitutione inobedientibus inflictas.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De forma conditionata in Sacramento Pœnitentiæ.

CUM in superiore capite sexto hujus libri , de Sacramento Baptismatis, quod in anima characterem imprimit , ageremus, plura disseruimus de forma conditionata, quæ in ejus administratione adhibetur, deque ejusdem vetustate, necnon de circumstantiis necessariis, ut quis ea licite uti possit: quæque ibi tradidimus, congrua congruis referendo, ceteris etiam Sacramentis, quæ characterem imprimunt, facile aptari possunt. Ut autem aliqua dicamus de iis , quæ non imprimunt characterem , cum in his Pœnitentiæ Sacramentum adnumeretur, disputant Theologi, an absolutio sub conditione in illo impertiri possit : quod idem est , ac dicere , an in hoc Sacramento, quod non imprimit characterem, quodque idcirco reiterari potest , quibusdam concurrentibus circumstantiis , conditionata forma admitti, & adhiberi valeat.

II. Qui eam nullatenus admittendam existimant , afferere solent , hujusmodi formam conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ nunquam in Ecclesia adhibitam fuisse longo XVI. seculorum spatio , quibus nec Concilium ullum , nec ullus ex Patribus eam commemorasse dignoscitur ,

nec ulla ipsius mentio reperitur in Ritualibus Latinis, aut Græcis, nec etiam in Rituali Romano, quod a Paulo V. confirmatum fuit, licet in his de forma conditionata agatur, quæ in Baptismi, ac extremæ Unctionis administratione adhibetur; præterea S. Carolum Borromæum accuratissimam Instructionem pro Confessariis composuisse, in qua loquitur de modo, quo teneriores pueri, atque puellæ ad Confessionem admitti debent, quin ullum de conditionata forma verbum faciat; item Albertum Castellanum, Ordinis Prædicatorum, anno 1497. quoddam edidisse Opus, *Sacerdotale Romanum* inscriptum, a summis Pontificibus approbatum (quod idcirco dici potest auctoritatem legis habere), ubi *pag.* 11. *a tergo cap.* 4. *edit. Venet.* 1585. postquam egit de conditionata Baptismi forma, & casuum circumstantias indicavit, quibus ea adhiberi potest, sequentia verba in margine adnotavit: *Secus in Sacramento Pœnitentiæ, quod non licet*. Contra conditionatam sacramentalis Pœnitentiæ formam clamat Cardinalis Cajetanus *in sua Summa verb. Absolutio primo*, sequentibus verbis: *Errat Sacerdos sic faciens, quia præsumit sub forma dubia tradere, quod Christus mandavit sub forma certa ministrari*: ac paulo infra. *De nullo magis debet curare absolvens, quam de contritione, & satisfactione pœnitentis; & tamen Ecclesia, absque conditione aliqua, credit pœnitenti dicenti, se contritum, & habere propositum satisfaciendi, & absolutionis beneficium impartitur absque conditionali nota. Unde exterminanda est hujusmodi superstitio ab Ecclesia Dei*.

III. Utque eo magis sententiam suam confirment, qua usum conditionatæ formæ in Sacramento Pœnitentiæ rejiciunt, casum proponunt de Confessario, qui ita absolveret: *Te absolvo, si habeo potestatem absolvendi*: vel hoc modo: *Si tu es vere pœnitens*: vel hoc alio: *Si restitues alienum, aut tale aliquid feceris*: & absolutionem quidem duobus prioribus modis impertitam, validam esse, affirmant: at conditionem inutilem prorsus, atque superfluam esse, utpote quæ nihil aliud efficiat, nisi ut Minister incertus remaneat, utrum Sacramentum administraverit, pœnitens vero, num illud susceperit: absolutionem autem tertio modo impertitam, nimirum sub conditione de futuro, nullam omnino, ac irritam esse; cum Ministri voluntas, absoluta, & efficax *de præsenti* esse debeat, quo tempore ponitur materia, & forma Sacramenti. Sicuti enim propositio conditionata *nihil ponit in re*; ita conditionata voluntas, quamdiu talis est, in suspenso remanet, & nihil prorsus operatur. Ita differunt Genett. *tom.* 4. *suæ Theologiæ Moralis tract.* 6. *de Sacramento Pœnitentiæ cap.* 12. *quæst.* 6. Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacramento Pœnitentiæ tom.* 2. *art.* 3. *quæst.* 8. *pag.* 200. *edit. Paris.* 1728. Gibert *tom.* 2. *Consultationum Canonicarum de Pœnitentia consult.* 1. & *tom.* 3. *consult.* 39. *sive ultima*.

IV. Alii tamen, qui formæ conditionatæ in Sacramento Pœnitentiæ favent, præmissis rationibus nihil moventur; eamque licite & recte ad-

hi-

hiberi posse, statuunt, dummodo necessariæ adsint circumstantiæ, ac de conditionibus *de præterito*, vel *de præsenti* agatur, minime vero *de futuro*. Animadvertunt siquidem, nihil esse in forma conditionata, quod Sacramentum irritum faciat. Si enim conditiones illæ *de præterito*, vel *de præsenti*, adsunt, dum forma adhibetur, Sacramentum non secus perficitur, ac si forma absoluta adhibita fuisset; si vero desunt, tunc, licet ob earum defectum absolutio irrita sit, id tamen formæ conditionatæ, qua Sacerdos usus est, adscribi non debet; quoniam idem omnino contingeret, si forma absoluta, dum impertiebatur absolutio, adhibita fuisset. His addunt, per hujusmodi conditionatæ formæ usum, reverentiæ Sacramento debitæ maxime consuli, dum per eam protestatur Minister, si aliquod intersit obstaculum, se nolle Sacramentum perficere, & simul eumdem Ministrum a gravibus angustiis se expedire, quibus aliquando vexatur, dum ex una parte venerationi erga Sacramentum deesse nollet, ex altera vero necessarium periclitantibus animis auxilium denegare veretur. Ita disserunt Theologi Scholastici, ac etiam Morales, qui formam conditionatam recte adhiberi tuentur, dummodo tamen necessariæ, ut supra dictum est, adsint circumstantiæ, ad quas nimirum, dum agitur de illius usu in Pœnitentiæ Sacramento, veram redigi difficultatem affirmant.

V. Et quoniam hæc eorum opinio tamquam XVI. seculis incognita traducitur, & nulla in Conciliis, ac Ritualibus mentio de ipsa reperiri dicitur; quin immo in Sacerdotali prædicti Alberti Castellani expresse reprobata apparet: aliquis ex ipsis non deest, qui formam conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ ab Henrico Gandavensi, qui seculo XIII. floruit, *in suo Quodlib. de Pœnitentia*, admissam esse contendat. Sed, quia Henrici textus non satis clarus, nec ad rem conficiendam idoneus videri potest; ad Joannem Gersonium confugiunt, qui scripsit ineunte seculo XV. quique de absolutione conditionata in Sacramento Pœnitentiæ pluries in suis Operibus verba facit, nimirum *in Responsionibus ad Carthusianorum interrogationes tom. 2. pag. 461. littera A. in Tractatu de unitate Ecclesiæ, eod. tom. 2. pag. 118. littera A. in Tractatu de Schismate, tom. 2. pag. 79. littera C. Tenendum est hic pro certissima conclusione Theologiæ, quod, sicut potest fieri Confessio in multis casibus dubiis, vel scrupulosis, sub conditione, tam in eis, quæ sunt de jure, quam quæ sunt de facto: sic potest dari absolutio conditionalis*: ubi tamen docet, opus non esse, ut quis conditionem verbis exprimat (id quod aliquibus in more positum erat), sed satis esse, ut eam dumtaxat mente concipiat: quod etiam de Baptismi forma conditionata asseruerat *eodem tom. 2. pag. 406. B.* juxta ejus Operum editionem Amstelodami cusam, qua nos usi sumus.

VI. Iidem vero, qui formæ conditionatæ in Pœnitentiæ Sacramento favent, fatentur quidem, nullam illius mentionem in aliquo Rituali, aut Concilio, vel Canone factam reperiri; verum advertunt, in nullo

quoque Rituali, Concilio, vel Canone illam damnari: quod quidem prætermissum non esset, si prædictam conditionatam formam adhibere, minus rectum, aut illicitum visum esset; siquidem complures occurrunt libri, in quibus legitur sententia conditionatæ formæ favens. Albertus dumtaxat Castellanus *in suo Sacerdotali Romano*, quod a summis Pontificibus approbatum fuisse asseritur, eam expresse in Pœnitentiæ Sacramento condemnat. Verum egregius hic Ordinis Prædicatorum Professor, qui, exeunte seculo XV. ac ineunte XVI. floruit, eximiis quidem dotibus conspicuus fuit, idemque *Sacerdotale Romanum* concinnavit, quod ab ipso dicatum Leoni X. Pontifici Maximo, deinde Pii IV. Pontificis jussu emendatum fuisse dicitur, juxta ea, quæ leguntur *tom. 2. Scriptorum Ordinis Prædicatorum* P. Jacobi Echard *pag.* 48. Sed hujusmodi Opus legis auctoritatem & vim obtinere, admisso etiam, quod Pii IV. auctoritate correctum fuerit, admodum ad probandum difficile judicatur. Gratiani enim Decretum, quantumvis pluries Romanorum Pontificum cura emendatum fuisse non ignoretur, vim ac pondus legis non habet; quin immo inter omnes receptum est, quidquid in ipso continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ex se habuisset, si nunquam in Gratiani Collectione insertum foret: ut videre est in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 4. part. 2. cap. 17. num.* 10. Et hæc quidem respondendi ratio prudentibus viris facile arridebit; cum & firmo rationis fundamento innitatur, & magnam præseferat modestiam, dum assertam Operis revisionem, de mandato Pii IV. factam, nullo modo attingit; cujus tamen Pontificii mandati probatio valde difficilis esset. Consulatur Berti *tom. 8. Theolog. lib. 34. cap. 8. §. Ultimo*.

VII. Nos quidem in hac, atque in aliis hujusmodi controversiis, neutri ex partibus nos addicimus, atque ita ab Episcopis in Synodis agendum existimamus; quin immo de illa ne verbum quidem a nobis factum esset, nisi, præter connexionem materiæ cum conditionata Baptismi forma, de qua nuper sermonem habuimus, hujus controversiæ notio necessario præmittenda nobis visa fuisset, antequam de quibusdam casibus practicis in hoc capite ageremus, de quibus aliqui Episcopi in suis Synodis decreta & statuta edere, opportunum duxerunt.

VIII. Accidit sæpe, ut aliquis, gravi morbo se opprimi sentiens, Confessarium arcessi jubeat; verum interea temporis, antequam Confessarius adveniat, loquelam & cognitionem amittit; attamen, etiam sine verbis, aliqua dat pœnitentiæ signa tum ante adventum Confessarii, tum in illius conspectu; aliquando etiam nullum coram Confessario pœnitentiæ signum ostendit, quamvis antea nonnulla ipsius indicia dederit. Hæc porro quotidie contingunt: sicut etiam quotidie fit, ut, postquam ægrotus duo, vel tria peccata confessus fuerit, Confessionem prosequi amplius non possit. In his omnibus casibus impertiri absolutio debet. Ita enim in antiquo Carthaginiensi Conci-

ci-

cilio decretum fuit, relato *in Can. Is qui, 26. quæst. 6. Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam.* Item in epistola S. Leonis, a Gratiano pariter relata *in Can. Multiplex, de pœnitentia dist.* 1. *Quod si ægritudine aliqua ita fuerint aggravati, ut, quod paulo ante poscebant, sub præsentia Sacerdotis significare non valeant; testimonia eis Fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul & Pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium consequantur.* Et, ut ad recentiora tempora descendamus, addenda est constitutio Synodi Nemausensis, anno 1284. habitæ, relata a Grancolas *tom. 3. veterum Liturgiarum pag. 772. Si infirmus petierit Sacerdotem pro pœnitentia recipienda, vel aliqua signa pœnitentiæ fecerit, & interim, dum Sacerdos veniret, obmutuit infirmus, vel factus est amens, aut phreneticus; Sacerdos veniens, sive ad nutum infirmi, sive ad testimonium eorum, qui audierunt ipsum petentem pœnitentiam, vel Presbyterum, vel aliqua signa pœnitentiæ facientem, debet ei, quicquid humanitatis, vel consolationis poterit, impendere, absolvendo eum, & reconciliando, & orationes dicendo, & Crucis osculum, si præsens Crux fuerit, sibi dando.* Cum his concordat Rituale Romanum *tit.* 18. ubi de infirmo loquens, ait: *Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægro deficiat, nutibus, & signis conetur* (loquitur de Confessario) *quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiamsi confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Cumque nonnulli existimarent, ægrotum illum absolvendum non esse, qui coram Confessario nullum pœnitentiæ signum dedit, quantumvis antea dederit coram aliis, qui id ipsi Confessario testificantur; suamque opinionem ea ratione fulcirent, quod Clemens VIII. Pontifex Maximus anno 1602. sequentem propositionem, veluti scandalosam, ac temerariam, damnavit: *Licere per litteras, seu internuncium, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*: uti videre est in Constitutione 87. ejusdem Pontificis *Bullar. tom. 3.* eorum tamen error ab aliis facile deprehensus est. Longe enim discrepat unus casus ab alio. Consulantur Cardinalis de Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ disput. 17. sect. 5. §. 2.* Cardinalis Gotti *tom. 14. Theologiæ, de Sacramento Pœnitentiæ quæst. 8. dub. 3. §. 2. num. 9.* Diana *edit. coord. tom. 1. tract. 3. resolut.* 74. Elbel *Theol. Moral. part. 2. de Sacramento Pœnitentiæ, conferent.* 8. §. 1. *num.* 207. Narrat hic Auctor, prædictum Clementem VIII. interrogatum fuisse, an, prohibendo Confessionem in absentia, sive per litteras, sive per nuncium factam, in animo habuerit, hanc quoque Confessionis speciem, de qua loquimur, prohibere, & consequenter absolutionem, quam Sacerdos impertitur ægroto jam jam morituro, & nullum pœnitentiæ signum, aut Confessionis desiderium in sui præsentia demonstran-

ſtranti, de quibus tamen ſignis antea editis certior fit per teſtes; eumdemque Pontificem negative reſpondiſſe, aſſerit. Et, quamvis ipſe nullum hujuſmodi reſponſionis documentum afferat; nihilominus, ita ſe rem habuiſſe, conſtat ex teſtimonio Petri Lombardi, Archiepiſcopi Armacani, qui hoc idem audiviſſe ſe affirmat ex ore ipſius Pontificis, cum quo de hac quæſtione tractaverat. Id autem reſponſum non ſolum relatum legitur in Operibus P. Coninck *de abſolutione moribundi, in fin.* verum etiam in laudato Opere Cardinalis de Lugo *ſect.* 4. *num.* 76. *&* 77. Quare, cum olim Major Luſitaniæ Inquiſitor ſupremæ Inquiſitioni Romanæ hanc propoſuiſſet quæſtionem: *An cenſuram, & quam, mereatur hæc propoſitio: valide impenditur abſolutio, quando ægrotus coram uno, vel altero teſte ſigna contritionis exhibet, deinde, ſuperveniente Confeſſore, nullo externo ſigno confitendi voluntatem oſtendit; conſtat tamen ex relatu internuncii, ægrotum oſtendiſſe ſigna contritionis, & confitendi voluntatem*: ſummus Pontifex Urbanus VIII. in Congregatione coram ipſo habita die 24. Februarii 1632. non ſolum abſolutionem impertiri poſſe, reſpondit: *Sanctiſſimus dixit, huic ægroto poſſe impertiri abſolutionem*: verum etiam, ne laudatum decretum Clementis Papæ VIII. negotium ullum faceſſere poſſet, addidit: *nec id repugnare decreto Clementis VIII. cum diverſam contineat rationem*. Uno verbo, in caſu, de quo agimus, pœnitens per alios oſtendit ſuum confitendi propoſitum; idque ſatis eſt, ut in eo ſtatu, in quo poſitus eſt, abſolutionem conſequi poſſit, ut in ſupra citato Rituali ſtatuitur. Nec diſputandi locus eſt, utrum in hoc caſu abſolutio conditionata, an ſimplex, & abſoluta eſſe debeat. Hæc enim controverſia locum non habet, niſi cum ſigna ab infirmo edita, ſeu quæ Confeſſario a teſtibus referuntur, dubia prorſus, ac æquivoca per ſe ipſa ſint, aut fuerint. In his namque circumſtantiis, ſunt qui putant, abſolutionem ſub conditione impertiendam eſſe. Ita legitur in Inſtructione pro Sacerdotibus ad Confeſſarii miniſterium recens deputatis, Romæ edita per quemdam Presbyterum Congregationis Miſſionis, ac pluries etiam alibi typis excuſa, & præſertim Papiæ anno 1720. *part.* 2. *cap.* 12. §. 1. *num.* 191. *& ſeq.* Et Cardinalis de Lugo, ſupra laudatus, explicans modum impertiendi abſolutionem conditionatam, quando dubia ſunt ſigna, quæ ab infirmo oſtenduntur, aut oſtenſa ſunt, ita proſequitur in dicto Tractatu *de Sacramento Pœnitentiæ diſp.* 17. *ſect.* 5. §. 2. *num.* 91. *Si dubitat Sacerdos, an ſigna ab infirmo exhibita fuerint ad ſignificandum dolorem de peccatis, & voluntatem abſolutionis, an vero ex dolore morbi; item an, quando dixit, ſe velle confiteri, eſſet compos ſui, an impos, & ſine rationis uſu: in his enim & ſimilibus caſibus, propter reverentiam Sacramenti, abſolutio impendi debet ſub conditione explicita, interius concepta.*

IX. Quæ hactenus dicta ſunt, ad eos pertinent, qui in mortis articulo conſtituti, pœnitentiæ ſigna, aut confitendi votum oſtenderunt vel coram Confeſſario, vel coram aliis ſibi adſtantibus, qui hoc ipſum Con-

ſeſ-

fessario testificantur. Nunc agendum est de absolutione illorum, qui gravi aliquo, & repentino casu oppressi, vel morbo correpti, extremum agunt spiritum, absque eo quod ulla dederint, vel dare valeant pœnitentiæ signa. Quod cum & iis contingere possit, qui vitam ex Christianæ legis præscripto semper duxerunt, & Sacramenta frequenter suscipere consueverunt; atque illis etiam, qui de æterna salute sua plerumque nihil cogitantes, flagitiis sæpe se contaminasse noscuntur: de prioribus potissimum intelligenda sunt ea, quæ subjicimus. Antiquorum Theologorum communis opinio fuit, quam multi adhuc tuentur, quod, nullis editis a pœnitente actibus, absolutioni Sacramentali impertiendæ locus esse non possit. Ita Natalis Alexander *in Theologia Dogmatico-Morali lib. 2. de Sacramento Pœnitentiæ art. 7. regula* 17. & Pontas *in verb. Absolutio casu* 4. ob eam nempe rationem nuper indicatam, quod scilicet, cum pœnitentis actus non adsunt, deest materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ; cumque præterea Sacerdoti notus non sit præsens pœnitentis status, ejusdemque voluntas, non potest is, judicantis in modum, absolutoriam sententiam proferre. Afferunt etiam in hujus sententiæ confirmationem, quod Sorbonæ facultas Theologica anno 1665. propositionem damnavit ex quodam libro excerptam, quæ sequentibus verbis concepta legitur: *Qui amiserit loquelam, vel usum rationis, si bene vivebat, ut bonus & fidelis, & frequentabat Confessionem, & Communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet præsupponi contritus, &, faciente aliquo confessionem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia & peccato*: quam quidem prædicta Parisiensis facultas sequenti censura notavit: *Doctrina hujus propositionis, universim, & absolute sumpta est in praxi periculosa.*

X. Adversus hanc, quæ communis appellari poterat opinio, insurrexit celebris Auctor Joannes Morinus *in suo Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ lib.* 10. *cap.* 10. hac innixus ratione, quod, si jam receptum & ratum est, ut qui loquelæ usu destituitur, nullumque pœnitentiæ signum coram Sacerdote exhibet, absolutione donetur, quoties adstantes Sacerdoti testificantur, eumdem, ante illius adventum, vel confessionem suam audiri postulasse, vel, dolorem de peccatis significando, absolutionem consequi expetiisse; eo fortius absolvi poterit, vel potius debebit is, cui licet nemo testimonium reddat, quod ante adventum Confessarii pœnitentiæ signa dederit, tot tamen testes sunt de ejus proposito recipiendi Sacramenta in supremo vitæ discrimine, quot sunt actus Christianarum virtutum, quot Confessiones sacramentales, & Communiones Corporis Christi, quot demum religionis, & pietatis opera, quibus in universo suæ vitæ cursu manifestum probitatis specimen præbuit. Ad hanc vero opinionem roborandam, Morinus ipse quoddam Clementis VIII. Pontificis factum refert, qui fabro murario e Vaticanæ Basilicæ fastigio forte decidenti, ita absolutionem impertitus fuisse dicitur: *Si es capax, absol-*

absolvo te a peccatis tuis: ut legitur apud Homobonum *in exam. Eccles. part.* 1. *tractat.* 7. *cap.* 18. *quæst.* 84. Præterea affert Gregorii Papæ XV. auctoritatem, qui, dum Bononiensem Archiepiscopatum obtinebat, *in suo Memoriali Confess. cap.* 1. *de forma Sacram. Pœnitentiæ num.* 16. S. Antonini doctrinæ adhærens, docuit, *posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit*. Ac denique in medium profert Ecclesiæ Lemovicensis Constitutiones editas anno 1620. in Synodo, cui undecim Abbates, Decani tres, Præpositi septem, ac decem Priores, totidemque Archipresbyteri interfuerunt: *Poterit quoque idem applicari remedium*, videlicet sacramentalis absolutionis, *ei, qui judicio, omniumque sensuum usu statim captus est, non petita pœnitentia, nulloque signo contritionis edito, cum violentia morbi judicatur de repente & ex improviso præventus, & oppressus, & Christiane vixit; ferrique potest judicium ex actionibus vitæ, & moribus, eum libenter Pœnitentiæ Sacramentum petiturum fore, si tempus, & morbi violentia permisissent; licet hoc in casu nihil de absolutionis effectu promittere possimus; sed, animarum salvandarum causa, nullum remedium omittere debemus, quod Deus potestati nostræ commisit, Deum orantes, ut immensa bonitate, & misericordia, quod deest ægrotorum dispositioni, suppleat, cetera inscrutabilibus Dei judiciis commendantes.*

XI. Morini opinio complures sectatores invenit ex his, qui post eum scripserunt; quos inter numerandi sunt Merbesius *dissert.* 4. *de Pœnit. quæst.* 85. item Juenin *de Sacrament. dissert.* 6. *de Pœnit. quæst.* 7. §. 3. qui observat, hoc idem in Rituali Ecclesiæ Tullensis, jussu Cardinalis de Bissy, olim Tullensis Episcopi, edito præscriptum fuisse: cui nos addimus etiam illud bon. mem. Cardinalis de Rohan Argentinensis Episcopi, in cujus Procemio *num.* 4. ita legitur: *Si qui Fidelium subito obmutescerent, vel omni rationis usu destituerentur, iis ultimo casu correptis, non neganda absolutio, & extrema Unctio; modo, cum sani essent, vitam duxerint homine Christiano dignam. Tunc enim præsumi debent habere sufficientem ad illa Sacramenta recipienda intentionem:* Genett. *tom.* 4. *Theologiæ Moralis tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. cap.* 12. *quæst.* 5. Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacram. Pœnit. tom.* 2. *pag.* 175. *& seq. edit. Parisien. anni* 1728. Vanroy *in Theologia Morali part.* 4. *tom.* 5. *cap.* 9. *quæst.* 3. Witasse *de Sacram. Pœnit. part.* 2. *pag.* 836. Henricus a S. Ignatio *tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 196. *&* 197. Neesen *tom.* 2. *tract.* 5. *de Sacram. Pœnit. dub.* 14. Auctor vero, qui Opus citati Pontas, Latine redditum, additionibus locupletavit, *præd. casu* 4. animadvertit, non tanti quidem faciendam esse rationem illam ab adversariis celebratam, quod scilicet, cum Pœnitentis actus non adsunt, materia desit Sacramenti Pœnitentiæ. Nec enim certum est, materiam Sacramenti esse hujusmodi Pœnitentis actus, cum Tridentinum Concilium illos, haud præcise *materiam*, sed *quasi materiam Sacramenti* appellaverit; uti videre est *sess.* 14. *de Pœnitentia cap.* 3. Quod

3. Quod si etiam necessaria Sacramenti materia in hujusmodi actibus constitui deberet, ipsi jam antea præcessisse dicendi essent, & tunc pro præsentibus haberi possent: non secus ac petitio absolutionis, quam pœnitens ante Confessarii adventum emisit, sed coram eo amplius exprimere, aut repetere non potest, pro præsenti habetur ad eumdem effectum, ut scilicet Confessarius ejusmodi pœnitentem, jam sensibus, & loquela destitutum, absolvere non dubitet.

XII. Et hæc quidem sententia inter Theologos novissimis temporibus tantum invaluit, ut Auctor Theologiæ Moralis ad usum Seminarii Petrocorensis, dum eam sibi nequaquam probari significat, ad ultimum tamen admittat, ejusmodi moribundis absolutionem dari posse *sub conditione*; ut videre est in illius *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 1. *quæst.* 10. Similiter P. Berti *loco superius citato* aperte docens, quod, juxta scholæ rigorem, ejusmodi infirmi minime dici possent absolutionis capaces (id quod etiam suse comprobat Cabassut. *in Theor. & Praxi Jur. Can. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 10.) cum tamen tot esse videat doctissimos viros, qui eorum capacitatem admittunt, eamque constituunt in retroacta illorum vitæ probitate, ac pietate, conditionatam absolutionis formam cum ipsis adhiberi posse, non inficiatur. Hanc vero licet aliqui nec rejiciendam putent, ubi agitur de hominibus in mortis articulo constitutis, qui neque recenter pœnitentiæ significationes ediderunt, & dissolutam, flagitiosamque vitam, sceleribus semper inquinatam, egisse palam dignoscuntur, quive etiam in actuali peccato moriuntur, dummodo Catholicam Fidem retinuerint, & pro Catholicis se gesserint; ut videre licet in supra dicta Instructione pro Confessariis Tyronibus *part.* 2. *cap.* 10. §. 1. *num.* 193. id tamen nullo pacto probatur iis, qui cum Morino putant, rectam, & religiosam vitæ rationem, & Sacramentorum frequentiam, qua ægrotus ipse in omni vita fidem suam ex operibus comprobavit, justam præbere causam, ut, quamvis idem in mortis articulo, morbi vi oppressus, nullum pœnitentiæ signum dederit, aut dare valeat, nihilominus sacramentali absolutione vel sub absoluta, vel sub conditionata forma, donari possit.

XIII. Hæc sunt, quæ circa usum formæ conditionatæ in Sacramento Pœnitentiæ ea, qua fieri poterat, brevitate, ac diligentia colligere nobis datum est. Et quoniam hæc omnia, quemadmodum hucusque narravimus, in utramque partem a Theologis disputantur; optimum factu judicaremus, ut Episcopi in suis Synodis intra Ritualis Romani terminos se continerent; relinquentes nimirum scholis, & Conferentiis, seu Collationibus, quæ de Casibus Moralibus haberi solent, totam hanc quæstionem de conditionata absolutionis forma, & de peculiaribus casibus, quibus adhiberi illa possit, aut debeat. Porro in Synodo Montis Falisci, quæ anno 1710. habita fuit, *cap.* 6. *de Pœnitentia num.* 6. decernitur, *ut absolutione saltem sub conditione moribundus donetur, quamvis nullus adsit*,

sit, qui illius pœnitendi vota signis aut verbis prodita testetur. In Synodo Isclana habita anno 1716. *part.* 2. *de Sacram. Pœnit. cap.* 1. *num.* 19. legitur etiam de eo, qui in mortis articulo reperitur, si *nulla signa præstiterit, saltem sub conditione absolvatur, modo in actuali peccato non decedat*. In Synodo Feltriæ celebrata anno 1627. *tit.* 10. decernitur, ut, etiamsi adstantes Sacerdoti asserant, infirmum suorum peccatorum pœnitentiam demonstrasse, & confitendi propositum ostendisse, *absolvatur in domino sub conditione*; hoc tamen addito: *cognitis ejusdem moribus, ac vita, vel si in Deum, a Fide discedendo, non peccaverit*. Si hæc Synodalia statuta cum Theologorum nuper indicatis opinionibus comparentur, facile erit agnoscere, aliqua ex ipsis alteram ab altera circumstantia non recte secernere, alia vero rem totam nimis ampliare, alia denique eamdem nimis in arctum constringere. Quod sane propositam a nobis agendi rationem magis magisque confirmat; ut nempe, controversiarum decisionem Theologorum disputationibus relicta, prudens Episcopus ea dumtaxat Synodalibus statutis inserere studeat, quæ in Ritualibus Libris, ab Ecclesia Romana propositis, indicantur, & præscribuntur.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confessionis videlicet factæ in mortis articulo Laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.

Bernardus Lemovicensis an. 1374. factus Bononiensis Episcopus, suam Synodum coegit, pluresque edidit Constitutiones, quas etiam Bernardi Successores religiose, ac sancte custodiri, & servari jusserunt; uti testatur Sigonius *lib.* 3. *de Episcopis Bononiensibus, in dicto Bernardo*. Illas easdem Constitutiones, in posterioribus Bononiensibus Synodis iterum, iterumque publicatas, Augustinus Zannettus Episcopus Sebastenus, Laurentii Cardinalis Campegii, Episcopi Bononiensis, Vicarius Generalis, & Suffraganeus, anno 1535. typis editas vulgavit. In harum Constitutionum *rub.* 5. *de Pœnit.* hæc habentur: *Nullus alieno Sacerdoti peccata sua confiteatur, nisi prius a proprio petita licentia, & obtenta, quam nullus requisitus, dolose, vel malitiose denegare præsumat. In quibusdam tamen casibus potest quis alieno Sacerdoti confiteri, a suo non petita licentia: primo, si Episcopus aliis specialiter delegaverit: secundo, si peccans in aliena parochia, iterum vult de peccato illo Sacerdoti illius parochiæ confiteri; tertio, si suum domicilium ad aliam transtulit parochiam; quarto, quando quis est vagabundus; quinto, si periculum mortis sibi imminet, nec habere potest proprium Sacerdotem, quo casu, deficiente alieno Sacerdote, confiteri posset laico, & etiam mulieri*. Id ipsum dictum comperimus in Diœcesana Synodo Sabinensi, habita anno 1312. ab Arnaldo de Faugeriis S. R. E. Car-

E. Cardinali, Episcopo Sabinensi, quam ex codice bibliothecæ Othobonianæ, publici juris fecit Hannibal Cardinalis Albanus in Appendice ad suam Synodum pariter Sabinensem, habitam anno 1736. Andreas quoque Minorita, Episcopus Megarensis, *in Lumine Confessorum*, quod anno 1429. obtulit Jordano Ursino, Episcopo Albanensi, S. R. E. Cardinali Pœnitentiario, eamdem tradidit doctrinam; uti videri potest in Dissertatione, quam Constantinus Ruggerius attexuit citatæ Synodo Sabinensi Cardinalis Albani, *pag.* 324. In Commentariis Pii II. *lib. 6. pag.* 151. *editionis Francofurtensis anni* 1614. refertur concio, quam habuit Henricus Angliæ Rex ad milites suos, dum eos ad confligendum cum Gallorum exercitu cohortaretur; ubi, inter alia, sic eos admonet: *Verum non tam vestris ex manibus, quam Dei dextera salutem sperate: quæ ut nobis secunda sit, peccata nostra confiteamur, humilique corde Divinam misericordiam imploremus*. Sed in antiquioribus, & non adhuc correctis editionibus, hæc alia verba leguntur: *Alter alteri peccata nostra confiteamur, & Eucharistiæ loco, cujus copiam non habemus, terram sumentes*.

II. De Confessione, hoc est de doctrina illa, seu consuetudine, ut laici cum laicis confiterentur, mox agemus. Ad illud autem, quod ibidem de Eucharistia dicitur, breviter observasse juvat, teneri nos jure Divino Eucharistiæ Sacramentum in mortis periculo sumere, juxta communiorem Theologorum sententiam, quam aliis compluribus allegatis, referunt, & tuentur Sylvius *tom.* 4. *in* 3. *part. S. Thomæ disput.* 80. *art.* 11. *quæst.* 1. Cardinalis de Lugo *de Sacram. Eucharistiæ disput.* 16. *sect.* 2. *num.* 25. *& seq.* Cumque duobus modis Sacramentum hoc percipiatur, vel scilicet re ipsa, & facto, vel spiritualiter, & in voto, hoc est, vel ipsum Eucharisticum panem ore manducando, & deglutiendo, vel, si hoc fieri nequeat, id ipsum enixis votis desiderando; forte evenit, ut, ad hujusmodi desiderium externa aliqua actione significandum, simplices aliqui & rudes terram ore sumendam excogitaverint: quod tamen aliorum judicio subjicientes, id unum addimus, quod in Libello Benedicti XI. alias XII. *de erroribus Armenorum*, quem edidit Raynaldus *ad annum Christi* 1341. *num.* 48. inter alios Armenorum errores, hic etiam *sub num.* 107. refertur: *Item Armeni tenent, quod, si aliquis sit in periculo moriendi, & non habeat tempus recipiendi Communionem, quod faciunt Crucem cum manu in terra, & de quolibet brachio dictæ Crucis accipiunt modicum de terra, & comedunt: & hæc comestio terræ habetur per eos pro Communione*. Interim ad propositam materiam Confessionis a laico cum alio laico peragendæ regrediamur.

III. Plerique ex hæreticis dixerunt, non solum Sacerdotem, sed quemcumque Fidelem, etiam laicum, posse esse Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ, præsertim si probus sit, & justus. Hoc errore imbuti fuerunt Flagellantes, qui, spreto Sacerdotum tribunali, peccata sua laicis confitebantur, & ab eis absolvebantur; uti videre est *in lib.* 3. *de gestis Bal-*

dev-

devvini de Luczenburch cap. 9. Miscellaneor. Baluzii *tom.* 1. eumdemque docuit Wiclefus, teste Waldensi *tom. 2. cap.* 135. *&* 145. a quibus illum hausit, iterumque excitavit Lutherus, apud Rofensem *art.* 13. Quare Henricus VIII. Angliæ Rex, in suo Opere *de septem Sacramentis adversus Lutherum, de Confessione*, postquam necessitatem adstruxit peccata sua aperiendi Sacerdotibus, quam non solum ex pluribus sacræ Scripturæ textibus, sanctorumque Patrum testimoniis, sed ex ipsa Fidelium antiqua, & constanti praxi evidenter ostendit, inquiens: *Verum de Confessione si verbum nullum neque nominatim, neque in figura legeretur, neque quidquam a sanctis Patribus diceretur, tamen, cum videam, totum populum tot seculis peccata sua patefacere Sacerdotibus, cum ex ea re tam assidue videam tantum boni proventum, tam nihil enatum mali, aliud neque credere, neque cogitare possem, quam eam rem, non humano consilio, sed Divino plane mandato & constitutam esse, & conservatam. Neque enim ulla humana auctoritate populus unquam potuisset adduci, ut occultissima scelera, quorum tacitam conscientiam horrebant, quæ ne prodirent in lucem, tanti referebat ipsorum, in alienas aures (qui posset, cum vellet, prodere) tanto cum pudore, tanto cum periculo, tam incunctanter effunderent: neque fieri potuisse, cum tam numerosi Presbyteri, boni, malique, qui promiscue Confessiones audiant, ut audita continerent etiam hi, qui alias nihil continent, nisi Deus ipse, qui Sacramentum instituit, rem tam salubrem speciali gratia defenderet. Mihi ergo, quidquid ait Lutherus, non ex aliqua populi consuetudine, nec ex institutione Patrum, sed ab ipso Deo videtur instituta, & præservata Confessio:* postquam, inquam, de sacramentalis Confessionis institutione hæc contra Lutherum scripserat, eumdem alio etiam nomine exagitat, quod nimirum Confessionem cuicumque laico, immo etiam fœminæ fieri permitteret, addens: *Nunc igitur judicet quisque, quam vere sentit Lutherus, qui, contra Sanctorum omnium sententiam, Claves Ecclesiæ trahit ad laicos, trahit ad mulieres, & ait, verba Christi, Quæcumque ligaveritis &c. non Sacerdotibus tantum, sed omnibus dicta Fidelibus.*

IV. Ecclesiæ itaque Catholicæ certissimum dogma est, solos Sacerdotes posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare, & a peccatis absolvere; quoniam ad sacramentalem absolutionem, qua anima solvatur a culpæ nexu, necessaria est potestas Clavium, quam Christus Dominus solis contulit Sacerdotibus, cum *Joann.* 20. solis Apostolis, eorumque successoribus, riteque ab his ordinatis, dixerit: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Quamobrem S. Ambrosius *lib.* 1. *de Pænit. cap. 2. num. 7. tom. 2. Oper. col.* 392. loquens de potestate absolvendi a peccatis: *Jus hoc* (inquit) *solis permissum Sacerdotibus est*: & S. Basilius *in Regulis brevius tractatis, Oper. tom. 2. pag. 516. ad interrogat. 288. Qui confiteri vult peccata sua, debetne confiteri omnibus, & quibuslibet, aut quibus?* respondet: *Peccata iis confiteri necesse est, quibus mysteriorum Dei concredita dispensatio est*: ac S. Leo Magnus *epist.* olim 91. nunc

nunc 83. *cap.* 2. ait, Divinitus esse ordinatum, *ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri*. Atque, ut missa faciamus alia plurima sanctorum Patrum testimonia, quæ congerunt Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 21. *sect.* 1. Vasquez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæst.* 93. *art.* 1. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 10. *punct.* 1. Natalis Alexander *hist. Eccl. tom.* 3. *ad secul. III. diss.* 4. Juenin *de Sacram. diss.* 6. *quæst.* 5. *art.* 2. & alii: Eugenius IV. in decreto unionis Armenorum, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. definivit: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens auctoritatem ad absolvendum vel ordinariam, vel ex commissione Superioris*. Et *in Constit.* 44. Leonis Papæ X. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 489. inter ceteros errores Lutheri, hic etiam proscribitur, quod videlicet, *in Sacramento Pœnitentiæ, ac remissione culpæ, non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus Sacerdos; immo, ubi non est Sacerdos, æque tantum quilibet Christianus, etiamsi mulier, aut puer esset*. Ac demum sancta Tridentina Synodus *sess.* 14. *de. Pœnit. cap.* 6. hæc habet: *Declarat sancta Synodus, falsas esse, & a veritate Euangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos, & Sacerdotes, Clavium ministerium perniciose extendunt, putantes, verba illa Domini, Quæcumque alligaveritis &c. & Quorum remiseritis &c. ad omnes Christifideles indifferenter, & promiscue, contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata*: & *can.* 10. *ejusdem sessionis*, anathema profert adversus eum, qui asserit, *non solos Sacerdotes, sed omnes Christianos esse Ministros absolutionis*.

V. At, primo aspectu, oppositum sensisse videtur S. Cyprianus *epist.* 12. ubi permittit, Confessionem fieri Diacono, cum Sacerdos abest; ait enim: *Occurrendum puto fratribus nostris, ut qui libellos a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra, apud Presbyterum quemcumque præsentem, vel, si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque Exomologesin facere delicti sui possint, ut, manu eis in pœnitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis desideraverunt*. Cypriano adstipulantur tum antiquissima Synodus Eliberitana *can.* 32. Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 253. inquiens: *Apud Presbyterum, si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, sed potius apud Episcopum: cogente tamen infirmitate, necesse est, Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum, si ei jusserit Sacerdos*: tum Concilium Triburiense anni 895. relatum *in Cap. Fures, de furtis*, ubi sic legitur: *Fures, & latrones, si in furando, vel deprædando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum; sed, si comprehensi, aut vulnerati, Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus*: tum demum alia plurima veterum testimonia, congesta a Martene

de antiq. Eccles. ritib. tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 6. *num.* 7.

VI. Attamen hæc, quæ fucum faciunt, rite expensa minime pugnant cum veritate Catholica. Etenim, prætermissis ceteris responsionibus, quæ videri possunt apud nuper laudatos Doctores, & Du-Hamel *tom.* 7. *Theolog. tract.* 7. *de Pœnit.* hæc sola, quam subnectimus, sufficere posse videtur ad omnem eluendam difficultatem. Nomen ***Exomologesis*** non semper apud Patres significat Confessionem arcanam, auricularem, & sacramentalem, sed frequenter usurpatur pro ultimo illo ritu, seu actu externo, qui totius publicæ pœnitentiæ clausula erat, & complementum, cum nimirum publice pœnitentes, humi substrati, flentes, atque ingemiscentes, se ipsos incusabant, veniam exposcebant, & Ecclesiæ tandem reconciliari, atque iterum ad Sacramenta admitti, petebant: quemadmodum fuse demonstrat Albaspinæus *lib.* 2. *observationum observat.* 26. Morinus *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 2. *num.* 4. *& seq.* Petavius *suis in Sanctum Epiphanium animadversionibus, ad hæresim* 59. quæ est Novatianorum; & plane constat cum ex Tertulliano *lib. de Pœnit. cap.* 9. ubi ait: *Exomologesis prosternendi, & humilificandi hominis disciplina est*: & *lib. de Oratione cap.* 7. *Exomologesis est petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur*: tum ex eodem laudato Cypriano *epist.* 55. ad Cornelium Papam, ubi de lapsis agens, qui publicam pœnitentiam subire detrectabant, hanc pariter Exomologesin appellat, inquiens: *Sublata pœnitentia, nec Exomologesi criminis facta, despectis Episcopis, atque calcatis, pax a Presbyteris verbis fallacibus prædicatur*: atque in eodem sensu *epist.* 11. ait: *Cum in minoribus delictis, quæ non in Deum committuntur, pœnitentia agatur justo tempore, & Exomologesis fiat*. Hanc porro publicam Exomologesin, deficiente Sacerdote, & urgente necessitate, excipere poterat Diaconus, isque potestatem habebat publicum pœnitentem Ecclesiæ reconciliandi eo pacto, quo etiam nunc posset, facultate ab Episcopo accepta, excommunicatum absolvere, & Ecclesiæ communioni restituere.

VII. De hac Exomologesi loquitur Cyprianus *in cit. epist.* 12. & de ea intelliguntur ceteri Patres, & Concilia, cum idem, quod Cyprianus, affirmant. Quodque hic sit proprius & genuinus Cypriani, aliorumque Patrum sensus, aperte insinuant posteriores Ecclesiarum constitutiones, quæ eamdem potestatem faciunt Diacono, excipiendi scilicet pœnitentium Confessiones, absente Sacerdote, sed simul aperte denegant eidem potestatem Clavium, & auctoritatem absolvendi a peccatis. Concilium Eboracense anni 1195. *decret.* 4. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1931. *Decrevimus* (ait) *etiam, ut, nonnisi summa & gravi urgente necessitate, Diaconus pœnitentiam confitenti imponat, ut juxta paternorum tenorem canonum huic Ordini Sacerdotali proprie convenire decernit antiquitas*. Constitutiones Odonis Parisiensis Episcopi circa annum 1198. *cap.* 56. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1946. inquiunt: *Prohibetur districte, ne Diaconi ullo modo audiant Confessiones, nisi in arctissima ne-*

ces-

cessitate ; *Claves enim non habent* , *nec possunt absolvere* . Constitutiones Walteri, Episcopi Dunelmensis, anni 1255. *tom.* 7. Collectionis ejusdem *col.* 492. ajunt: *Et quia solis Sacerdotibus est potestas ligandi* , *& solvendi commissa* , *prohibemus* , *ne Diaconi Confessiones audiant* , *aut admittant* , *poenitentias injungant* ...... *nisi necessitas urgeat* , *aut compellat* , *ut in casu mortis* , *per absentiam Sacerdotis*. Videri poterunt de hac re differentes Estius *in* 4. *distinct.* 17. §. 13. *in fin.* Natalis Alexander *cit. dissert.* 4. *ad sec. III.* & Cardinalis de Aguirre *tom.* 1. *Concilior. Hispaniae pag.* 729. ubi loca , quae in contrarium objici possunt , ita explicanda censet , ut sensus sit . *Absente Sacerdote* , *& urgente extrema necessitate* , *Diaconos olim interdum* , *& aliquibus locis solitos* , *ex delegatione Episcoporum* , *audire Confessiones lapsorum poenitentium* , *non quidem ad absolvendum illos* (*non enim unquam id facere potuerunt* , *aut possunt adhuc per delegationem Episcopi* , *immo nec Romani Pontificis*) , *sed ad explorandum illorum statum* , *& veram contritionem* , *sive plenam conversionem ad Deum* .

VIII. Quod autem specialiter attinet ad Concilium Eliberitanum , illud , nomine *communionis* , vel intellexit Communionem Eucharisticam , vel Canonicam reconciliationem cum Ecclesia , uti prosequitur Cardinalis de Aguirre *loc. cit.* Similiter & textum *in Cap. Fures* , nonnulli intelligendum existimant de absolutione ab excommunicatione, qua irretiti erant publici latrones : alii vero eum interpretantes de Eucharistia , dicunt , allegatum textum id unice permittere , nimirum , ut Diaconus praebeat furi vulnerato Eucharistiam , si ei constet de illius contritione ; cum inter ceteros casus , in quibus sufficit contritio , sine sacramentali Confessione, ad perpiciendam Eucharistiam, enumeretur etiam ille hominis constituti in mortis articulo , cui deest Sacerdos, a quo sacramentalem absolutionem obtineat . At Antonius Augustinus in notis ad primam collectionem Decretalium *ad Cap. Fures* , *de furtis* , contendit, verba illa : *vel Diacono* : non esse authentica : & revera in antiquis manuscriptis codicibus illorum loco , legitur : *vel Deo* . Quod si hoc secundo modo legendum sit , tunc allatus textus Concilii Triburiensis concordat cum Capitularibus Theodori Cantuariensis *cap.* 35. *Spicilegii tom.* 1. & cum *can.* 30. inter eos, quos Gregorius III. ex variis Patrum sententiis excerpsit , apud Harduinum *tom.* 3. *col.* 1876. quibus in locis dicitur , in casu necessitatis , cum scilicet Sacerdos deest, Confessionem faciendam esse *soli Deo* .

IX. Majorem difficultatem faciunt , quae apud antiquos Patres , & Theologos legimus de Confessione facienda laico , urgente necessitate : *Tanta itaque vis Confessionis est* , *ut* , *si deest Sacerdos* , *confiteatur proximo*: verba sunt textus *in Can. Qui vult* , *de Poenit. dist.* 6. excerpto ex libro *de vera* , *& falsa Poenitentia* , inter Opera Augustini : ex quibus Petrus Cantor *in Summa de Sacram. fol.* 203. concludit : *Ecce ex hac auctoritate habemus* , *quod in necessitate confitendum sit laico* , *si Sacerdos desit* ,

sit, *& non solum venialia*, *sed etiam mortalia*. Idem docuere antiquiores Theologi, inter quos D. Thomas *in 4. dist. 17. quaest. 3. art. 3. quaest. 2.* ubi ait: *Minister Poenitentiae*, *cui Confessio est facienda ex officio*, *est Sacerdos*: *sed in necessitate etiam laicus vicem Sacerdotis supplet*, *ut ei Confessio fieri possit*. Hæc, aliorumque testimonia collecta sunt a Morino *de Poenit. lib. 8. cap. 24.* Juenin *de Sacram. diss. 6. quaest. 5. art. 2.* Martene *cit. lib. 1. cap. 6. art. 6. num.* 8. quibus addi potest, ex Canonistis, Ostiensis *lib. 5. Summae tit. de poenit. & remiss. num.* 14. ubi casus explicans, in quibus licet alieno, & non proprio Sacerdoti, seu Parocho, peccata sua sacramentali Confessione aperire, ait: *Tanta est vis Confessionis*, *quod*, *si immineat necessitatis articulus*, *ut quia infirmatur ad mortem is*, *qui vult confiteri*, *vel oportet eum intrare bellum*, *& deest Sacerdos*, *non solum proprius*, *sed & quilibet*, *in tali articulo potest etiam laico*, *vel etiam mulieri*, *si non adsit alius*, *confiteri*.

X. Verum hæc omnia facile explicantur. Duobus modis Confessio fieri potest homini laico: primo, ut ab eo tamquam a Judice, & Christi Ministro, habente potestatem Clavium, obtineatur sacramentalis absolutio; & sic esset inutilis, perniciosa, & conjuncta cum errore contra Fidem: altero modo posset quis confiteri laico, ut ipsa animi demissione, seu humilitate, atque erubescentia Confessionis, magis flectatur Deus ad ei elargiendum uberem gratiam, qua excitetur ad perfectam contritionem, & justificetur; atque ejusmodi Confessio esset in se proficua, eaque multo tempore in usu fuit. De hac loquuntur textus, & Doctores supra allegati, quemadmodum se, aliosque explicando, tradit D. Thomas; qui, postquam dixerat, posse, deficiente Sacerdote, Confessionem fieri laico, statim addit, ejusmodi Confessionem esse quidem aliquo modo sacramentalem, quia est conjuncta cum voto Sacramenti; non tamen esse perfectum Sacramentum, nec gratiam causare ex opere operato, ac propterea reiterandam docet coram Sacerdote. En Angelici verba *in responsione ad primum*: *Confessio laico ex desiderio Sacerdotis facta*, *sacramentalis est quodammodo*, *quamvis non sit Sacramentum perfectum*, *quia deest ei id*, *quod est ex parte Sacerdotis*. Et clarius *in responsione ad tertium*: *Quamvis ille*, *qui laico confessus est in articulo necessitatis*, *consecutus sit veniam a Deo*; *eo quod propositum confitendi*, *secundum mandatum Dei*, *quod concepit*, *sicut potuit*, *implevit*, *non tamen adhuc Ecclesiae reconciliatus est*, *ut ad Sacramenta Ecclesiae admitti debeat*, *nisi prius a Sacerdote absolvatur*: *sicut ille*, *qui Baptismo flaminis baptizatus est*, *ad Eucharistiam non admittitur*: *& ideo oportet*, *quod iterum confiteatur Sacerdoti*, *cum copiam habere potuerit*, *& praecipue quia*, *ut dictum est*, *Sacramentum Poenitentiae perfectum non fuit*. Hanc D. Thomæ explicationem confirmat, ac præterea quænam fuerit ea in re Ecclesiæ doctrina, nobis patefacit D. Thomæ coævus, ejusdemque condiscipulus, Thomas Cantipratensis; hic siquidem *lib. 2. de apibus cap. 53.* postquam narravit,

Lu-

Ludovicum Comitem Leodiensem, in extremis constitutum, Christianam Virginem arcessivisse, *eique omnia peccata sua maximis cum lacrymis recitasse*, statim addit: *& hoc quidem, non pro indulgentia, quam dare non potuit, sed ut magis ad orandum pro se, tali piaculo moveretur*. Morem istum pandendi peccata sua laico, cum instabat mortis periculum, & deerat Sacerdos, perdurasse usque ad seculi xv. initium, discimus ex Guillelmo Lyndevvode, qui per idem fere tempus, uti ex Operis præfatione desumitur, glossemata adjecit ad Constitutiones Angliæ: is quippe Glossator *ad tit. de Sacramentis iterandis, vel non*, verb. *Pœnitentia pag.* 32. hæc habet: *Laico posset quis confiteri in necessitate, ut per hoc appareat Ecclesiæ de sua contritione. Non potest tamen laicus absolvere, vel ligare, cum non habeat Claves Ecclesiæ*.

XI. Sed posteriori ætate ea consuetudo justis de causis cœpit pedetentim remitti, donec tandem penitus obsoleverit. In supra citato *Sacerdotali Romano* Alberti Castellani *cap.* 26. *de pœnitentia imponenda infirmo*, sequentia verba leguntur: *Si autem haberi non possit copia Sacerdotis, quamvis bonum sit in hujusmodi periculis, in mari videlicet, bello, vel in infirmitate, vel morte violenta, laico confiteri, tamen non est necessarium. Quod si fiat, & evadit, tenetur talis iterum de illis peccatis confiteri, quia non habebat ille Claves Ecclesiæ*. Dominicus Soto, celebris Theologus Ordinis Prædicatorum, in sua Relectione *de ratione tegendi, & detegendi secretum*, edita Romæ anno 1574. *pag.* 159. *& seq.* agens de Confessione, quæ in necessitate fit laico, inquit: *At Confessionem fieri laico, ubi non est copia Sacerdotis, multo minus necessarium est in quacumque necessitate: nam quamvis Augustinus dicat, tantam esse vim Confessionis, ut, ubi non est copia Sacerdotis, facienda sit proximo, de Pœnit. distinct.* 1. *Cap. Quem pœnitet, dist.* 6. *Cap.* 1. *non tamen insinuat, esse preceptum; sed solum id consulit, ut merito verecundiæ majorem gratiam consequatur apud Deum. Immo vero jam non est tanta consuetudo hujusmodi Confessionis, quanta in primitiva Ecclesia. Nec forsan est consilium, tametsi eam non damnaverim, mansit enim consuetudo solum inter nautas*. At, quidquid sit de assertione tanti viri, hodie neque quoad nautas ejus doctrina videtur recipienda; multa siquidem ex ejusmodi Confessione imminent damna, multa timentur pericula, quæ ponderat Clericatus *de Pœnitentia decis.* 18. *sub num.* 13. neque ea evitantur, aut ideo contemni possunt, quod laicus Confessionem audiat, ut illam, ex confitentis mandato, referat Sacerdoti; quoniam, ut capite præcedenti dictum est, a summo Pontifice Clemente VIII. nedum illicita, sed invalida declarata fuit Confessio facta Sacerdoti per internuntium. Merito propterea Navarrus *manual. cap.* 21. *num.* 41. Gregorius de Valentia *supra cit. disp.* 7. *quæst.* 10. *punct.* 1. aliique ab hoc allegati, concludunt, nisi excusetur ab ignorantia, in præsenti rerum statu, graviter eum peccare, qui etiam in casu necessitatis peccata sua confitetur laico: quia sine ulla causa semetipsum infamat, & fortasse

præbet aliis occasionem de se suspicandi, quod adhæreat Lutheranorum hæresi.

XII. Quibus stantibus, ut illuc redeamus, unde digressi sumus, etsi in supra relatis Constitutionibus Synodalibus tam Bononiensibus, quam Sabinensibus, insinuata fuerit Confessio facienda laico, deficiente Sacerdote, quia nondum hęc consuetudo extincta erat tempore, quo illę conditę sunt; attamen merito in subsequentibus utriusque Ecclesiæ Constitutionibus, neque ad titulum de Pœnitentia, neque in ullo alio loco, facta est mentio necessitatis, aut utilitatis prædictæ Confessionis, sed communis doctrina tradita est de actu contritionis in eo rerum eventu eliciendo.



L I-

LIBER OCTAVUS.

DE PERTINENTIBUS AD SACRAMENTA EXTREMÆ UNCTIONIS, ORDINIS, ET MATRIMONII.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramento extremæ Unctionis: ubi de materia hujus sacramenti, de olei benedictione ab Episcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi, & Catholicos Græci ritus inungendi, si in Latinorum diœcesibus Græci inhabitent.

QUamvis immemores haud simus nostri propositi, quod jam semel, atque iterum significavimus, neutiquam scilicet nobis in animo esse, tractatum de Sacramentis hic exhibere; attamen innumeræ difficultates, quibus hoc Sacramentum scatet, nos vel nolentes cogunt aliquantulum prolixius de eo differere: quo securius possit Episcopus e tot senticetis pedem subducere, suamque de Sacramentis administrandis Synodalem Instructionem ita adornare, ut communem, receptamque ab universa Ecclesia doctrinam contineat, nullamque adoptet inter Catholicos controversam opinionem.

II. Extremam Unctionem verum esse novæ Legis Sacramentum, a Christo Domino institutum, apud Marcum quidem insinuatum, sed per Apostolum Jacobum Fidelibus commendatum, & promulgatum, definivit Tridentinum *sess.* 14. *de extrema Unctione cap.* 1. inquiens: *Instituta est autem sacra hæc Unctio infirmorum, tamquam vere, & proprie Sacramentum novi Testamenti, a Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem Apostolum, ac Domini Fratrem, Fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit (epist. cap. 5.) quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum; & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Consulto autem dixere Tridentini Patres ejusmodi Sacramentum fuisse apud Marcum insinuatum; quamvis enim Marci *cap.* 6. de Apostolis a Christo ad prædicandum missis dicatur: *Et exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent, & dæmonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant*: secum tamen contendunt Theologi, num talis unctio esset illa sacramentalis, de qua est sermo, an potius tantum adhibita ad restituendam corporum sanitatem; quod posterius, non sine gravi fundamento, post Hugonem a S. Victore, Alensem, S. Bonaventuram, aliosque antiquiores, opinantur Dominicus Soto *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 1. *art.*

art. 1. & Bellarminus *de Sacram. extrem. Unct. lib. unic. cap.* 2. *Controv. tom.* 3. tunc quippe Apostoli nondum erant Sacerdotes, omnesque ęgrotos promiscue inungebant, qui ceteroquin, cum nondum Baptismum suscepissent, non erant aliorum Sacramentorum capaces. Quia vero Tridentini Patres tanta semper circumspectione, sua concinnarunt decreta, ut nullam vulnerarent Catholicorum opinionem, ideo adhibuerunt verbum illud *insinuatum*, quod sane referri potest tam ad institutionem, quam ad figuram, typum, & symbolum Sacramenti extremæ Unctionis, quod Christus Dominus in ea unctione, de qua Marcus loquitur, voluerit præmonstrare: quemadmodum ex iis constat, quæ Pallavicinus narrat *hist. Concil. Trident. lib.* 12. *cap.* 12. ac recte expendunt Bellarminus *cit. loc.* Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disput.* 39. *sect.* 2. *num.* 4. & 5. Estius *in loca difficiliora sacræ Scripturæ ad cap.* 6. *S. Marci*, & *in* 4. *sent. dist.* 23. §. 2. Tournely *de Sacram. extrem. Unct. quæst.* 1. *art.* 2.

III. Pergunt deinde Tridentini Patres, atque ex allegatis S. Jacobi verbis colligunt, nobisque pandunt hujus Sacramenti materiam, formam, Ministrum, & effectus, ajentes: *Quibus verbis, ut ex Apostolica traditione, per manus accepta, Ecclesia didicit, docet materiam, formam, proprium Ministrum, & effectum hujus salutaris Sacramenti: intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum; nam unctio aptissime Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat: formam deinde esse illa verba: Per istam Unctionem &c.* Quibus Tridentini vestigiis inhærentes, singula disertius explicabimus. Itaque Sacramenti extremæ Unctionis materia remota est oleum, liquor videlicet ex baccis olivarum expressus, qui solum in communi modo loquendi, absolute, & sine addito, *oleum* nuncupatur; quemadmodum cum communi ponderat Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 1. Debet autem ejusmodi oleum, saltem ex Ecclesiæ præcepto, esse simplex, hoc est absque ulla alterius liquoris admixtione. Diximus, *saltem ex Ecclesiæ præcepto*; quoniam Suarez *cit. loc. num.* 10. defendit, non solum non esse contra Christi Domini institutionem, alium liquorem huic oleo admiscere, sed insuper opinatur, aliquando fuisse illi balsamum admixtum; siquidem Innocentius I. *epist. ad Decentium*, allegata exponens Apostoli Jacobi verba, infirmorum oleo Chrismatis nomen attribuit, inquiens: *Quod non est dubium de Fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo Chrismatis perungi possunt*: ac sub eadem Chrismatis nomenclatura idem infirmorum oleum a pluribus designatur Conciliis, Wormatiensi præsertim, atque Aquisgranensi, ex quibus conjicit Suarez, aliquid balsami tunc consuevisse illi admisceri. At melius alii, quos sequuntur Juenin *de Sacram. diss.* 7. *quæst.* 3. *cap.* 1. & Tournely *cit. quæst.* 1. *art.* 3. hanc admixtionem, ex Chrismatis nomenclatura, nequaquam colligi arbitrantur: Chrisma quippe frequenter appellatum, advertunt, omne unguentum, seu liquorem, quo corpus inungitur. Omnes tamen Suaresio concedunt, nihil detractum iri Sacramenti validitati, si, contra communem ceteroquin, & perpetuam Eccle-

siæ

siæ praxim, infirmorum oleo admisceatur aliquid balsami; modo admixtio tanta non sit, ut destruat exteriorem olei speciem, ita ut, non amplius oleum, sed potius unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale censeatur.

IV. Debet præterea oleum, in extrema Unctione adhibendum, esse Episcopi benedictione antea sacratum; quod ab antiquissima Patrum traditione accepimus: etenim Innocentius I. *in cit. epist. ad Decentium*, ægros inungendos dixit *oleo Chrismatis ab Episcopo confecto*. Beda quoque *in Comment. ad cap. 6. Marci lib. 2. cap. 24. in fin. Oper. tom. 5.* affirmat, *ab ipsis Apostolis hunc sanctæ Ecclesiæ morem traditum, ut ...... ægroti ungantur oleo, Pontificali benedictione consecrato*. Et Concilium Cabilonense II. anni 813. *cap.* 48. ait: *Secundum beati Apostoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum consonant, infirmi oleo, quod ab Episcopis benedicitur, a Presbyteris ungi debent: tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1040. Ac denique, ut cetera prætermittamus antiquiorum Patrum testimonia, ita nos docuerunt Eugenius IV. *in decreto pro instructione Armenorum*, & Tridentinum *cit. loc.* Sed quæstio est, num Episcopi benedictio sit necessaria ex Christi Domini institutione, an solum ex Ecclesiæ præcepto. Diversæ sunt hac in re Theologorum sententiæ. Victoria *in Summ. de Sacram. num.* 216. Emmanuel Sà *verb. Extrema Unctio*, Sambovius *tract. de extrem. Unct.* Juenin *de Sacram. dissert. 7. quæst. 3. cap.* 1. *conclus.* 3. putant, benedictionem fuisse oleo superadditam ab Ecclesia, non vero institutam a Christo Domino; ac proinde illicitum quidem, sed validum pronunciat Sacramentum oleo non consecrato administratum: quin immo, urgente necessitate, etiam absque culpa ita administrari posse, tradit citatus Victoria. Istis e diametro opponuntur Suarez *cit. disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 3. & 4. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 9. docentes, olei consecrationem, non tantum præcepti, sed etiam Sacramenti necessitate requiri; eamque præterea consecrationem ita a Christo Domino Ordini Episcopali annexam ajunt, ut simul asseverent, ne a summo Pontifice quidem eam posse secundi Ordinis Presbyteris delegari. Inter hasce duas extremas sententias, medii quodammodo incedentes Cajetanus 3. *part. quæst.* 72. *art.* 3. Sotus *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 1. *art.* 3. §. *De oleo ergo*, aliique, quos citant, & sequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 1. *punct.* 2. & Tannerus *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 1. *dub.* 1. *num.* 10. tria statuunt: nimirum primo, aliquam consecrationem, ex Christi institutione, requiri, ut oleum fiat apta materia Sacramenti extremæ Unctionis: secundo, nunquam in Ecclesia Latina fuisse ægrotantes oleo inunctos, ab Episcopo antea non consecrato: tertio denique, ad Sacramenti validitatem satis esse affirmant, oleum a simplici Sacerdote benedictum. Et profecto posse, saltem ex commissione sive expressa, sive tacita Romani Pontificis, a simplici Sacerdote præparari materiam aptam ad conficiendum Sacramentum extremæ Unctionis, res videtur exploratissima, quam nemini liceat in

in quæstionem adducere : siquidem in Ecclesia Orientali mos viget, a mille & amplius annis in ea receptus, ut ipsimet Presbyteri, cum se accingunt ad infirmum inungendum, oleum, in ea sacramentali Unctione adhibendum, benedicant; uti testantur Joannes Nathanael *in epist. ad Episcopum Anagninum, apud Arcudium*, Arcudius *lib. 5. cap. 2.* Allatius *de consensu utriusque Ecclesiæ cap. 16.* & legitur in Græcorum Euchologio, a Goario notis illustrato, *pag. 436.* Eumdemque morem ab Armenis retineri, asserit Joannes XXII. epistola ad Ossinium Armenorum Regem scribens, in hæc verba : *Ipsi etiam Sacerdotes oleum, quod infirmorum dicitur, consecrant pro Sacramento Unctionis extremæ; cum tamen id, apud nos, ad Episcopos solos spectet.* Hanc autem Orientalium consuetudinem Ecclesia Latina non solum non improbavit, sed ratam habuit: refert quippe citatus Goarius, a sacra Congregatione de Propaganda Fide approbatam, ejusque impensis Romæ editam *Synopsim vernaculam* Neophyti Rhodini, in qua hæc habentur : *Materia Sacramenti extremæ Unctionis est oleum oliva expressum, a Pontifice, vel Sacerdotibus, qui præsentes fuerint, juxta Ecclesiæ morem, benedictum.* Consulto ait: *a Pontifice, vel a Sacerdotibus* : quia, uti narrat Arcudius, etiam Episcopi Græci, perinde ac Latini, feria quinta majoris hebdomadæ, solemni pompa, & apparatu oleum infirmorum consecrant, quamvis postea suis Sacerdotibus non distribuant, sed iisdem curam relinquant illud consecrandi, quo mox in Sacramenti administratione utantur: de qua re jure miratur laudatus Auctor *Theolog. moral. ad usum Sem. Petrocorens.* Sed, quod adhuc clarius ostendit, ab Ecclesia Latina validum haberi Sacramentum extremæ Unctionis a Sacerdotibus Græcis, oleo tunc a semetipsis benedicto, administratum, est Decretum editum a Clemente VIII. in quo permittuntur Italo-Græci in prædicto ritu perseverare: *Circa oleum sanctum infirmorum* (sunt verba Decreti) *non sunt cogendi Presbyteri Græci olea sancta, præter Chrisma, ab Episcopis Latinis diœcesanis accipere: cum ejusmodi olea ab eis, in ipsa oleorum, & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, ac benedicantur:* quod Clementis Decretum fuit a nobis totidem fere verbis renovatum & confirmatum *in nostra Constit.* 57. §. 4. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 172. Neutiquam autem id tolerandum fuisset, si oleum, simplicis Sacerdotis benedictione sacratum, ne per potestatem quidem a Romano Pontifice sive expresse, sive tacite eidem Sacerdoti factam, esset materia idonea ad conficiendum Sacramentum extremæ Unctionis. Quare Episcopi Latini, partem populi Græci ritus sibi subjectam habentes, etsi teneantur feria quinta sacratioris hebdomadæ, una cum ceteris sacris oleis, etiam illud infirmorum Latino ritu consecrare, Latinisque Parochis distribuere, ceteraque implere, quæ nos ediximus *in nostra instit.* 81. ubi de infirmorum oleo, ejusque benedictione ex professo egimus, quoad Sacerdotes Græci ritus nihil innovent, sed ea exequantur, quæ a Clemente VIII. iterumque a nobis decreta sunt. Legi etiam potest Dissertatio Be-

ne-

nedicti de Gaetanis *de suprema Unctione*, post hæc jam scripta, a nobis visa, *cap.* 7.

CAPUT SECUNDUM.

De forma Sacramenti extremæ Unctionis, de qua multa in Synodis, & instructionibus Episcopalibus.

IN Dissertatione Benedicti de Gaetanis nuper citata, plura erudite collecta legi possunt de forma hujus Sacramenti, desumpta ex variis Ecclesiarum Ritualibus tum Latinis, tum Græcis. Lectorem ad eum allegamus: & nunc tantum animus est ea subdere, quæ Episcopi in suas Synodos inserere possunt, si in eis de forma Sacramenti loqui velint.

II. Formam Sacramenti extremæ Unctionis, non esse a Christo Domino institutam *in specie infima*, ut ajunt, hoc est certis verbis præscriptam, Theologi omnes admittunt, atque ex mox referendis diversis formulis, etiam in Ecclesia Latina in illius administratione usurpatis, evidenter demonstratur. Quæ nunc in Ecclesia Latina sit adhibenda, jam a Tridentino accepimus, & clarius in Rituali Romano explicatur; neque est, qui non intelligat, eam esse deprecativam: quemadmodum deprecativam pariter esse, quæ adhibetur a Græcis, liquet ex eorumdem Euchologio *in Officio Olei sancti*, testanturque Gabriel Philadelphiæ Metropolita *in suo de Sacramentis Opere*, Arcudius *lib.* 5. *cap.* 5. & Neophytus Rhodinus *in cit. Synopsi vernacula*. Sed quæstio est, an necessario debeat esse deprecativa; ita ut indicativo modo pronuntiata, irritum reddat Sacramentum. Deprecationem pertinere ad Sacramenti essentiam, docent S. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 1. *art.* 4. *quæstiunc.* 2. *& in supplem. quæst.* 29. *art.* 8. S. Bonaventura *ead. dist. artic.* 1. *quæst.* 4. *cit. disp.* 40. *sect.* 3. Valentia *cit. disp.* 8. *quæst.* 1. *punct.* 2. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 8. aliique plurimi, præsertim ex antiquioribus; id manifeste confici existimantes ex allegatis S. Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum...... & oratio fidei salvabit infirmum &c.* quibus certe tota Sacramenti efficacia Sacerdotis orationi tribuitur. Nihilominus Albertus Magnus *ead. dist.* 23. *art.* 4. atque ibidem Richardus, Durandus, Paludanus, quibus ex recentioribus adhærent Tannerus *cit. disput.* 7. *dub.* 1. *num.* 22. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 10. Menardus *in notis ad lib. Sacramentorum S. Gregorii*, Juenin. *cit. dissert.* 7. *quæst.* 4. Tournely *de Sacram. extrem. Unct. quæst.* 2. *art.* 2. Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 3. §. 9. nihil Sacramenti substantiæ detrahi arbitrantur per formam modo absoluto, non deprecativo prolatam, dummodo per eam significetur, Unctionem fieri in nomine Domini. Ad hanc autem sententiam comprobandam innumeras exhibent formas absolutas, & non deprecativas in variis Ecclesiis Latinis olim usurpa-

patas, quin majores nostri eas tamquam insufficientes respuerint. Non ignoramus quid ad hoc, efficax certe argumentum, reposuerit Cardinalis Sanctorius *in suo Rituali pag.* 324. ubi ad illud refellendum, hęc scripsit: *Sciat autem (Sacerdos,) formam hujus Sacramenti esse verba illa deprecatoria, quæ in Unctionibus proferuntur, veluti, secundum usum Romanæ Ecclesiæ: Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. Tum etiam noverit, formam non servari, & nihil agi, per verba indicativa tantum, puta, Ungo oculos tuos, vel manus tuas, & similia, sine verbis deprecativis, cujusmodi hactenus ego non reperi. Et quamvis ea occasione aliqui Theologi referant, quod multæ Ecclesiæ habent pro forma verba indicativa, ut, Ungo oculos tuos &c. & ideo quæsierint, an valeat, & de ea re plura extra rem dixerint; cum nusquam reperiatur talis forma per verba indicativa tantum, seu per orationem indicativam tantum, sine verbis deprecativis, hoc Sacramentum conferri: sed & libri, & ritus Ecclesiarum, qui pro ea parte citantur, quod habent verba indicativa, paulo post habent etiam verba deprecativa &c. Quare quæstio inanis, & frustranea est. Quoniam autem hujusmodi forma variis verbis traditur in diversis Ecclesiis, etiam præmittendo verba indicativa, & subjungendo deprecativa, unaquæque Ecclesia suam potest retinere formam, modo semper adhibeantur verba deprecativa &c. Ceterum apud sanctam Romanam Ecclesiam, unam tantum in hoc Sacramento deprecandi formulam traditam, & passim in Italia, & toto orbe receptam esse, compertissimum, & exploratissimum est*. Verum, etsi Sanctorio concedamus, aliquam deprecationem posse deprehendi cum antiquissima illa forma Ambrosiana, quam refert S. Bonaventura *cit. loc. quæst.* 4.: *Ungo te oleo sanctificato, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut more militis uncti preparatus ad certamen, aereas possis superare potestates*: tum in alia desumpta ex libro Sacramentali Venetorum, a Leone X. ut fertur, approbato: *Ungo te oleo sancto, ut hac Unctione protectus, fortiter stare valeas adversus aereas catervas, in nomine Patris &c.* tum demum in ea, quæ ex vetustissimo libro Sacramentorum Ecclesiæ Catalaunensis profertur a Martene *cit. loc.*: *In nomine Patris &c. sit tibi hæc porrectio olei sanctificati, ad purificationem mentis, & corporis*: etenim verba illa *ut*, & *sit*, optativa cum sint, non incongrue referre possunt proferentis votum, orationem, & preces; at nescimus, quo pacto possit deprecatio inveniri in aliis formis, ex pluribus antiquis Ritualibus a Menardo, & Martene productis, in quibus solum adhibetur verbum *ungo*, absque alio additamento, e quo deprecatio colligi, aut fingi queat: nec facile erit ad deprecativum sensum hanc detorquere, quæ extat in antiquo Pontificali Narbonensi: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti regnantis in secula seculorum, accipe sanitatem corporis, & remissionem peccatorum tuorum*. Sed, utcumque hæc res se habeat, cum nihil de ea ab Ecclesia definitum habeamus, non decet in Synodo, seu Synodali Instructione, ejusmo-

modi quæstionem commemorare; sed dumtaxat injungendum est Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præscriptam, quæ certe, sine gravi flagitio, non potest privata auctoritate immutari.

CAPUT TERTIUM.

De Corporis partibus inungendis: de quo multa in nonnullis Synodis, & ritualibus habentur.

SEd, quoniam in Decreto Eugenii pro instructione Armenorum, in hujusce Sacramenti administratione septem Unctiones fieri jubentur, videlicet: *In oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum, vel loquutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem*: earumque singulis respondere debeat forma, tunc a Ministro pronuntianda, hoc est: *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti*, cum inunguntur oculi; *quidquid per auditum deliquisti*, cum inunguntur aures; & sic deinceps, quemadmodum fuse exponitur in Rituali Romano: hinc alia gravis suboritur controversia, utrum omnes prædictæ Unctiones, & formæ prolationes sint de Sacramenti substantia: de qua controversia multa habentur in citata Dissertatione *de suprema Unctione* Benedicti de Gaetanis *cap.* 8.

II. Ultro Doctores omnes fatentur cum Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 2. *num.* 6. duas postremas Unctiones, pedum scilicet, & renum, necessarias non esse ad validam Sacramenti confectionem; tum quia non sunt in usu apud omnes Ecclesias; tum quia illa renum, honestatis, & pudoris causa, semper omittitur in fœminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactatas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt sine gravi incommodo: quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali Sanctorio *in suo Rituali pag.* 325. Haud difficulter quoque iidem admittunt, ceteras quinque sensuum Unctiones, necessarias esse necessitate præcepti; sed dissentiunt, & disputant, num etiam necessariæ sint necessitate Sacramenti. Antiquiores Scholastici existimarunt, omnes pertinere ad substantiam, & integritatem Sacramenti, quod ex singulis, tamquam ex suis partibus essentialibus, constitui, atque integrari, sunt opinati. Ita *in* 4. *dist.* 23. docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Sotus, quibus subscripsere Bellarminus *de extrem. Unct. lib. unic. cap.* 10. Gregorius de Valeutia *tom.* 4. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 2. §. *Secundo asserimus*, Gonetus *tom.* 5. *pag.* 466. aliique plurimi, præcipue ex Theologis moralibus. Citatur etiam pro hac sententia S. Thomas: sed Auctor *supplem.* 3. *part. quæst.* 32. *art.* 6. exponens Angelici Præceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens: *Illa Unctio ab omnibus observatur, quæ fit ad quinque sensus, quasi de necessitate Sacramenti*: & dubitanter quoque lo-

loquitur Suarez *cit. disp.* 40. *sect.* 3. *num.* 16. quamvis *sequenti disp.* 41. *sect.* 2. *in fin.* videatur in sententiam propendere, tunc temporis fere communiter a Scholasticis receptam.

III. Alii ex adverso validum censent extremæ Unctionis Sacramentum, si vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda, forma universali, omnes sensus complectente. Ita Sylvius *in supplem. quæst.* 32. *art.* 6. *quæst.* 2. Nicolaus Serarius *tract. de extrem. Unct. cap.* 7. Becanus *in Summ. Theolog. de Sacram. in specie cap.* 27. *quæst.* 7. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 5. *lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 6. Juenin *cit. dissert.* 7. *quæst.* 3. *cap.* 2. Tournely *cit. quæst.* 2. *art.* 1. *in fin.* Vanroy *in sua Theolog. moral. part.* 4. *tom.* 2. *de Sacram. tract. de extrem. Unct. quæst.* 3. Piette *Quæst. Theolog. part.* 6. *quæst.* 3. *vers. Dico septimo*, aliique recentiores passim. Huic opinioni validissimum fundamentum præbet diversa in Unctionum numero disciplina, quam in diversis Ecclesiis sua ætate viguisse, affirmat Albertus Magnus *in* 4. *dist.* 23. *art.* 16. inquiens: *Diversarum Ecclesiarum, & Ordinum, diversus est usus, quia in quibusdam Ecclesiis unguntur loca plura, & in quibusdam pauciora*. Atque exordiendo ab Ecclesia Orientali, licet Græci, teste Arcudio *Concord. lib.* 5. *cap.* 7. nunc inungant frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, & pedes; attamen, ineunte seculo IX. tres tantum Unctiones ab iisdem fieri consuevisse asserit Theodulphus, Aurelianensis Episcopus, *Capitular.* 2. apud Baluzium *tom.* 7. *Miscellan.* In Ecclesia vero Occidentali, invenimus quidem in S. Gregorii Sacramentario, edito a Menardo, præscriptas Unctiones quinque sensuum: at in codice Abbatis Rotaldi illis additas legimus unctionem colli, pectoris, & scapularum: in veteri Pontificali Prudentii, Episcopi Tricassini, imperatam insuper reperimus *Unctionem umbilici, seu loci, ubi plus dolor imminet*: antiquus codex Turonensis, Unctionem fieri mandat *in genibus quoque, & in cruribus, suris, pedibus, ac plantis, & pene in omnibus membris, seu in loco, ubi dolor plus imminet*: quæ omnia videri possunt apud Morinum *in append. ad tract. de Pœnit.* & Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 4. Tanta autem in Unctionum numero difformitas non fuisset singularum Ecclesiarum arbitrio permissa, si certum earumdem numerum Sacramenti validitas exposceret.

IV. Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni suppeditant recentiora peculiarium Ecclesiarum Ritualia, unicam Unctionem fieri permittentia, si omnes perfici nequeant: siquidem Pastorale Mechliniense, cujus non levis est auctoritas, tum quia ab Academia Lovaniensi anno 1588. approbatum, tum quia ab Octavio Frangipanio, Episcopo Tricariensi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apostolico, ad diœcesis quoque Coloniensis usum protractum, hæc de extrema Unctione statuit: *In morbis contagiosis, & peste grassante, ut periculum vitetur, sufficit inungi sensus organum magis ad Unctionem expositum, aut detectum, dicendo:*

do: *Per istam sanctam Unctionem*, *& suam piissimam misericordiam*, *indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum*, *auditum*, *odoratum*, *gustum*, *tactum*, *& gressum*. In antiquo codice Remigio-Remensi, a Sambovio laudato, legitur ritus *abbreviatus* conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis fit mentio. In Rituali Parisiensi, prolato a Tournely *cit. art.* 1. dicitur: *Si non possit super infirmum fieri*, *nisi unica Unctio*, *ungatur oculus*, *vel aliud sensuum organum*, *& ceteris precibus prætermissis*, *dicatur*: *Per istam sacri olei Unctionem*, *& suam piissimam misericordiam*, *indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus*. Eamdemque praxim approbant Cameracensis, Atrebatensis, aliarumque Ecclesiarum Manualia, apud citatum Natalem Alexandrum.

V. Sed, quoniam neque de hac quæstione, quæ sane gravissima est, ulla hactenus ab Apostolica Sede prodiit sententia, non debet Episcopus in sua Synodo aliquid de illa decernere; sed dumtaxat Parochos monebit, ut, cum prudenter timent, ægrotum decessurum, priusquam omnes absolvantur quinque sensuum Unctiones, unicum sensum inungant, formam universalem pronunciando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus: quin immo in prædicto eventu consultius esse, ut caput, e quo omnium sensuum nervi descendunt, sub eadem forma universali inungatur, non immerito advertit Coninck *de Sacram. dis.* 19. *dub.* 3. *num.* 2. Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Episcopus simul serio eosdem admoneat, a gravis culpæ reatu non excusari, qui, extra casum veræ necessitatis, vel unam ex quinque sensuum Unctionibus prætermittit.

CAPUT QUARTUM.

De Sacramenti extremæ Unctionis Ministro tum quoad Ecclesiam latinam, tum quoad Ecclesiam græcam: quidve Episcopi latini, in quorum Diœcesibus Græci inhabitant, statuere valeant de eorum ritu hac in re.

SAcramenti extremæ Unctionis Ministros, solos esse Sacerdotes, contra Novatores, definivit Tridentinum *cit. sess.* 14. *can.* 4. *Si quis dixerit*, *Presbyteros Ecclesiæ*, *quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur*, *non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos*, *sed etiam seniores in quavis communitate*, *ob idque proprium extremæ Unctionis Ministrum*, *non esse solum Sacerdotem*, *anathema sit*. Neque ullam difficultatem facit, quod de hujus Sacramenti administrandi ritu legitur apud Guidonem *in Disciplina Farfensi*, nempe: *Tunc sint quatuor Conversi*, *quorum unus accipiat Aquam sanctam*, *alius Crucem*, *tertius thuribulum*, *quartus Oleum sacrum*: hic quippe *Conversus* oleum deferebat, quo infirmus, non a se, sed a Sacerdote inungeretur; sicuti ibidem postea adnotatur, & scite animadvertit Monachus Benedictinus Congregationis S. Blasii in Sylva nigra, *cap.* 127. præfationis ad Opus inscriptum *Vetus Disciplina Monastica*,

ca, quod anno 1726. evulgavit. Aliquid tamen negotii facessit Innocentius I. in sæpius laudata epistola ad Decentium, in qua videtur omnibus Christianis facultatem asserere, se ipsos, aliosque infirmos inungendi; loquens quippe de sacro oleo, ait: *Quod ab Episcopo confectum, non solum Sacerdotibus, sed & omnibus uti Christianis licet, in sua, aut in suorum necessitate, ungendum*, seu, ut melius alii legunt, *ungendo*, aut *ad ungendum*. Verum ab Innocentii mente perquam longe aberrare, qui eum hoc loco omnes Christianos Sacramenti extremæ Unctionis ministros facere arbitrantur, optime advertit Petrus Coustant *in notis ad eamd. epist. tom. 1. col. 863.* Siquidem ibidem ad aliam statim progrediens quæstionem, de qua fuerat a Decentio interrogatus, an scilicet ita Presbyterorum proprium sit, Sacramentum extremæ Unctionis administrare, ut illud conferre Episcopis non liceat; hanc opinionem, quæ plurimorum mentes invaserat, confutat Pontifex, respondens: *Ceterum illud superfluum esse videmus adjectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non est dubium. Nam idcirco Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non possunt*. Cuinam autem in mentem veniat, potuisse Innocentium omnibus Christianis potestatem tribuere, quam plerique, per eam ætatem ex verbis Apostoli Jacobi inferebant, adeo propriam esse Presbyterorum, ut eam etiam Episcopis abjudicarent?

II. Quocirca allegatum Innocentii textum, quem totidem verbis repetitum legimus a Beda *in cit. epist. Jacobi cap. 5. Oper. tom. 5.* atque ab Anonymo Scriptore, qui Canonicorum regulam, e Crodogango, atque ex Capitularibus Aquisgranensibus anni 816. consarcinavit, *tom. 4.* Collectionis Harduini *col.* 1207. plerique intelligendum censent de unctione, non sacramentali, sed quæ unice fieret ad medendos corporis languores, ideoque, non de Unctione Jacobi, sed de alia, cum illa magis comparanda, de qua *Marci 6.* Etenim, cum viderent Fideles, extremæ Unctionis beneficio plures infirmos in pristinam restitui sanitatem, cœperunt eodem sacro oleo uti ad sui, aliorumque curandas infirmitates: cujus rei fidem faciunt Rufinus *lib. 11. hist. Eccles. cap. 4.* Palladius *hist. Lausiacæ cap. 20.* Severus Sulpitius *in Vita S. Martini cap. 21.* Gregorius Turonensis *in Vitis Patrum cap. 4.* & clarius constat ex Vita S. Gothardi Episcopi apud Surium die 4. Maji, qui Presbytero jussit, ut cujusdam mulieris, oculorum morbo laborantis, *sacro oleo, quod infirmorum dicitur, ejus ungeret oculos; quæ quidem unctio, & sancti viri preces, ab illo dolore, usque ad vitæ finem, eam immunem conservarunt*. Hunc autem morem, sua ætate maxime vigentem, voluisse Innocentium *cit. loc.* approbare, interpretantur Alphonsus de Castro *lib. de hæres. verb. extrema Unctio*, Sotus *in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 1.* Gregorius de Valentia *cit. tom. 4. disp. 8. quæst. 2. punct. 1.* quorum explicationem probabilem putant Estius *in 4. dist. 23. §. 12.* & Tournely *cit. quæst. 2. art. 4.*

III. At melius fortasse Jansenius Gandavensis *in cap. 6. Marci*, Mal-

do-

donatus *ibidem*, Bellarminus *cit. lib.* 1. *cap.* 9. Baronius *ad ann.* 63. *num.* 14. Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 43. *sect.* 1. *num.* 6. *in fin.* Estius *cit.* §. 12. *versic. Potest & aliter*, quos sequitur laudatus Coustant, Innocentium loquutum arbitrantur de Unctione, non *activa*, sed *passiva*, hoc est, non de collatione, sed de receptione Sacramenti: cum enim aliquibus persuasum forte fuerit, oleo sancto solos inungi posse Sacerdotes, a quibus conficitur, eo pacto, quo in veteri, atque etiam in nova lege, quædam aliæ sacræ unctiones sunt Regum, & Sacerdotum propriæ; ad hunc refellendum errorem, docet ibidem Innocentius, oleum sanctum confici quidem ab Episcopo, aliis adjuvantibus inferioris Ordinis Sacerdotibus, non tamen ut subinde ipsi soli, verum etiam ut omnes Christiani, positi in vitæ discrimine, ungantur.

IV. Posito jam, hujus Sacramenti administrationem solis esse commissam Sacerdotibus, dubitare quis posset, num ad illud valide conficiendum unus sufficiat, vel plures requirantur Presbyteri. Rationem dubitandi præbent sæpius allegata verba Apostoli Jacobi ajentis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini*. At nihilominus firmiter tenendum est, per unum tantum Sacerdotem valide Sacramentum confici: quod & definivit Alexander III. *in Cap. Quæsivit, de verbor. significat. Nos itaque tibi taliter duximus respondendum, quod Sacerdos, uno præsente Clerico, & etiam solus, potest infirmum ungere*: hodieque vigens in Ecclesia Latina usus confirmat. Neque refragantur verba S. Jacobi, qui, cum dixit *Presbyteros Ecclesiæ*, significavit aliquem ex Presbyteris Ecclesiæ: novum quippe non est, in sacris litteris numerum pluralem poni pro singulari, quemadmodum advertit Augustinus *lib.* 3. *de consens. Euangelist. cap.* 16. *Oper. tom.* 3. *part.* 2. cujus auctoritate fretus S. Thomas *lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. scripsit: *Jacobus dicit: Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & oratio fidei sanabit infirmum. Si tamen unus solus Presbyter adsit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Ecclesiæ, cujus Minister existit, & cujus personam gerit*.

V. Sed, quamquam unus certe sufficiat, plures nihilominus Sacerdotes fuisse olim in Ecclesia Latina adhibitos, ex pluribus antiquis Ritualibus colligit Menardus *nota* 909. *ad Sacramentarium S. Gregorii*; quibus alia ejusdem generis, præcipue Cadurcense, Rutenense, & Tutelense, addit Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 3. §. 3. eumdemque morem nobis exhibent Constitutiones Angliæ, collectæ a Guillelmo Lyndevvode, in quibus *ad tit. de extrema Unctione pag.* 26. legimus: *Cum magna reverentia deferatur oleum infirmorum ad infirmos, & ipsos inungant Sacerdotes cum magna devotione, & orationum celebritate, quæ ad hoc sunt ordinatæ*: ubi adnotavit Glossator *verb. orationum*, a singulis Sacerdotibus pronunciatam fuisse formam deprecativam, cuilibet Unctioni accommodatam. Cumque eamdem Constitutionem, totidem prorsus verbis, repetitam

titam inveniamus inter Constitutiones Odonis Episcopi Parisiensis, *tom.* 6. Collectionis Harduini *part.* 2. *col.* 1941. inde conjicimus, eam disciplinam in Galliis adhuc perdurasse seculo XII. quo illæ sunt editæ: quin immo sequenti etiam seculo XIII. & ultra, retentam alicubi eamdem disciplinam, non obscure significant posteriora Synodalia statuta tum Ecclesiæ Æduensis *cap.* 19. tum Ecclesiarum Cadurcensis, Rutenensis, & Tutelensis *cap.* 17. *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene, & Durand *col.* 470. & 714. Recte tamen observat laudatus Martene *cit. art.* 3. §. 5. hanc ipsam Ecclesiæ Latinæ consuetudinem non fuisse firmam, constantem, atque universalem, cum ex aliis æque antiquis monumentis, ab eodem productis, constet, sæpius infirmos ab unico Sacerdote inunctos. Nam, Artemium febre correptum ab unico *sancto Nepotiano visitatum*, *atque oleo sancto perunctum*, narrat S. Gregorius Turonensis *lib.* 1. *hist. cap.* 41. & S. Eugendum *ab uno de fratribus* pariter inunctum, legimus in ejus Vita apud Bollandum 1. *Januarii*. Hic vero ritus sacræ Unctionis, ab unico recipiendæ Sacerdote, a paucis tunc, nec fortasse extra casum necessitatis usurpatus, adeo postea in Ecclesia Latina invaluit, ut Theologi Scholastici cum Suarez *cit. disp.* 43. *sect.* 2. *in fin.* & Cardinali de Lauræa *in* 4. *sent. tom.* 3. *disp.* 11. *art.* 9. *num.* 114. illicitum nunc reputent, seclusa necessitate, ejusmodi Sacramentum a pluribus simul administrari: quoniam nemini integrum est, in Sacramentis administrandis, a norma recedere in Rituali præscripta. Si autem plures simul Sacerdotes re ipsa Sacramentum hoc conficiant, nemo ambigit, illud esse ratum, modo singuli diversos inungant infirmi sensus, & quilibet congruentem inuncto sensui formam pronunciet; quemadmodum iidem Auctores scite animadvertunt. Sed de hoc fusius alibi disseremus. Præterea, etiam spectata hodierna Ecclesiæ disciplina, nedum licitum, sed valde laudabile est, ut uni Sacramentum administranti alii plures assistant Sacerdotes, ob rationem, quam adducit S. Thomas *cit. cap.* 73. *lib.* 4. *contra Gentes*, ubi ait: *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet*, & *in eo requiritur copia gratiæ*, *competit huic Sacramento*, *quod multi Sacerdotes intersint*, & *quod oratio totius Ecclesiæ ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet*. Et, si plures Sacerdotes interesse nequeant, alios arcessendos probos viros, qui commode haberi valeant, ob eamdem rationem, adnotavit Cardinalis Sanctorius *in sæpe citato Rituali Sacramentorum pag.* 324. inquiens: *Sacerdos*, *ubi commode fieri potest*, *ut in Ecclesiis Collegiatis*, *plures secum adhibeat Presbyteros*, *cum ungit infirmum*; *in aliis vero Ecclesiis*, *saltem uno Clerico præsente*, *aut aliis pluribus scholaribus*, *vel confratribus Ecclesiæ*.

VI. Si porro causam investigemus, cur Ecclesia Latina, quamvis etiamnum plures adesse cupiat, per unicum tamen Sacerdotem velit Sacramentum administrari, quantum ex conjecturis assequi licet, non aliam, nisi hanc fuisse suspicamur. Cum plures simul Sacerdotes ad infirmum

inun-

inungendum advocabantur, quilibet pro sua opera haud exiguam exposcebat mercedem; cui solvendæ cum pauperum vires non sufficerent, ii sine extrema Unctione decedebant: quamobrem hæretici Waldenses, seu pauperes de Lugduno, uti narrat Reinerus Ordinis Prædicatorum in Opere contra eosdem circa annum 1254. exarato, inter ceteras falsas rationes, propter quas Sacramentum extremæ Unctionis reprobabant, hanc etiam adducebant, *quia tantum divitibus datur*. Curaverant sane Ecclesiarum Præsules prædictam turpem Sacerdotum avaritiam reprimere, severisque sanctionibus interdixerant, pro sacramentali Unctione quidquam exigere; quod potissimum statutum reperimus ab Odone Episcopo Parisiensi *in cit. cap. 8. suarum Constitutionum*, atque in Synodis Andegavensi anni 1283. Remensi, & Trecensi, habitis initio seculi XV. Verum, cum hæc repagula haud sufficientia comperta sint ad compescendam Sacerdotum petulantiam, visum est deliberandum, ut deinceps extrema Unctio, nulla petita mercede, a solo conferretur ægrotantis Parocho.

VII. Enimvero, etsi quilibet Sacerdos possit illam valide conferre, solus tamen Parochus est ordinarius ejusdem Minister, nec ulli fas est, extra necessitatis eventum, sine ejusdem Parochi licentia, sacro Oleo ægrotantes inungere, uti diserte statuitur in Catechismo Romano *part. 2. de Sacram. extrem. Unct.* §. 21. Quin immo Religiosi, qui nulla petita a Parocho venia, Sacramentum extremæ Unctionis administrare præsumunt, præter gravis culpæ reatum, in excommunicationem incidunt Sedi Apostolicæ reservatam, uti habetur *in Clementina* 1. *de privilegiis*: quam quidem Clementinam cum tanta severitate, post Archidiaconum, accipit Navarrus *manual. cap.* 27. *num.* 102. ut asserat, eadem censura irretiri Regulares extremam Unctionem ministrantes ægroto, etiam constituto in mortis articulo, cumque Parochus abest. Sed jure ac merito Navarri opinionem refellunt Sotus *in* 5. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 1. Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. disp.* 6. *art.* 2. Natalis Alexander *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 10. Tournely *cit. quæst.* 2. *art.* 4. Juenin *cit. dissert.* 7. *quæst.* 6. *cap.* 2. aliique passim: etenim, cum Ecclesia, urgente mortis periculo, cuilibet Sacerdoti potestatem fecerit absolvendi a quibuslibet censuris, & peccatis; verosimile certe non est, quod cuipiam Sacerdoti interdixerit, ne in eodem statu, ac vitæ discrimine constituto, cum Parochus abest, administret extremam Unctionem, quæ est perfectio, & complementum Pœnitentiæ, neque ad sui validitatem requirit in Ministro potestatem jurisdictionis, sicuti Sacramentum Pœnitentiæ. Quare S. Carolus Borromæus, etsi Parochorum jura studiose semper tutatus fuerit, nihilominus in Concilio Mediolanensi V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediolan. part.* 1. *pag.* 223. deficiente Parocho, cuilibet Sacerdoti integrum esse voluit, sacro oleo inungere infirmum in mortis periculo constitutum, inquiens: *Ne alius Sacerdos, nisi Parochus, hoc Sacramentum ministret: si porro is impeditus, aut a-*

 lias

lias in mora est, mortisque periculum instat; tunc Sacerdos alius ministret, licet.

VIII. Quæ autem diximus de extrema Unctione, per unicum Sacerdotem administranda, locum tantum habent in Ecclesia Latina, non vero in Græca, in qua antiqua retinetur consuetudo septem adhibendi Sacerdotes in hujusce Sacramenti collatione, uti legitur in eorumdem Euchologio, testanturque Simeon Thessalonicensis apud Saintebeuve *cit. tract. de Sacram. extrem. Unct.* & Arcudius *Concord. lib.* 5. *cap.* 3. qui insuper ejus numeri rationes, & causas adducunt. Quod si septem Sacerdotes præsto non sint, tres saltem ad Sacramentum conficiendum ab ipsis adhiberi, iidem Arcudius, & Thessalonicensis enarrant: neque Ecclesia Latina hanc Græcorum disciplinam, quam & ipsa pluribus seculis religiose servavit, unquam improbavit, modo Græci nobiscum credant, & fateantur, valide posse idem Sacramentum ab unico Sacerdote administrari; quemadmodum adnotarunt Goarius *in comment. ad Græcorum Euchologium*, Leo Allatius *de consens. Eccl. Occid. & Orient. lib.* 3. *cap.* 16. Arcudius *cit. cap.* 3. & Auctor *Theolog. moral. ad usum Semin. Petrocorens. tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. Quamobrem, si Episcopus Latinus, diœcesi præpositus, quam Catholici Græci ritus inhabitant, velit aliquid de hac re in sua Synodo delibare, vestigia sectetur superius citatæ Synodi Provincialis Ruthenorum, habitæ Zamosciæ anno 1720. atque a Benedicto XIII. anno 1724. confirmatæ, in qua hæc habentur: *quamquam in Græca Ecclesia receptum fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut septem Sacerdotes, hisque deficientibus, tres saltem advocarentur ad ministrandum hoc Sacramentum, iique omnes & materiam subministrarent, & formam proferrent, sciant autem Pastores, plures ea de causa adhiberi solitos Sacerdotes, tum ob reverentiam ejusdem, ac gratiæ copiam, quam confert, tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent: qua de causa sancta Synodus statuendum censet, ut, si septem, aut tres Sacerdotes haberi commode non possint, unus, qui totius Ecclesiæ personam gerit, & cujus virtute hoc Sacramentum perficit, illud conferat, ac infirmo ministret.* Poterit etiam Synodo inserere §. 5. *cit. nostræ Constitutionis* 57. ubi hæc ad rem ediximus: *Nec refert, utrum eadem extrema Unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi hujusmodi viget consuetudo, dummodo credant, & asserant, illud Sacramentum, servata debita materia, & forma, ab uno Presbytero valide, & licite confici. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare respective debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam respondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet.*

CA-

CAPUT QUINTUM.

De subjecto hujus Sacramenti, & præsertim de more Græcorum sanos oleo inungendi: & quid de eo Episcopi Latini, in quorum diœcesibus Græci inhabitant, in Synodo disserere possint.

A Sacramenti Ministro ad Subjectum progredientibus, statuendum primo loco occurrit, quibusnam personis illud conferri valeat. Ecclesiæ Latinæ perpetua, & constans traditio fuit, extremam Unctionem solis infirmis esse exhibendam, & quidem tali morbo laborantibus, unde, peritorum judicio, mors sequutura prudenter timeatur: eamque traditionem, ex sæpius allegatis Apostoli Jacobi verbis deductam, omniumque Theologorum consensione firmatam, cum D. Thoma *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiunc.* 2. explicarunt, & inculcarunt Eugenius IV. in Decreto, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. inquiens: *Hoc Sacramentum, nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*: Concilium Tridentinum *cit. sess.* 14. *cap.* 3. *Declaratur etiam, esse hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur:* ac demum Catechismus ejusdem Concilii §. 18. *de extrema Unctione*. Hinc vero fit, ut extrema Unctio illis denegetur, qui, cum sano sint corpore, probabile, aut etiam certum adeunt vitæ periculum, puta quia mare transgressuri, prælium commissuri, aut ultimo supplicio plectendi sunt, sicuti statuunt Concilium Mediolanense IV. anni 1576. sub S. Carolo *part.* 2. *tit.* 6. & Cameracense anni 1586. *tit.* 12. *cap.* 3. & docuerat S. Thomas *cit lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. inquiens: *Hoc Sacramentum non debet dari propinquis ad mortem absque infirmitate, puta damnatis ad mortem*: quibus tamen postremis etiam alio nomine denegari, perpendunt Maldonatus *tract. de Jejunio cap.* 9. *tom.* 2. *pag.* 337. & Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 1. *num.* 1. quia nimirum damnati ad ultimum supplicium recensentur quodammodo inter publicos peccatores, quos, ante reconciliationem, sicuti a ceteris Sacramentis, ita & ab hoc arceri, respondisse visus est citatis Doctoribus Innocentius I. *in cit. epist. ad Decentium*: *Pœnitentibus istud infundi non potest ... Nam quibus cetera Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi?* Sed consulendus est Petrus Coustant *in notis ad hanc epistolam col.* 864. *litter. b.* Hinc etiam extrema Unctione muniri nequeunt fœminæ partui propinquæ, nisi alia insuper iisdem accesserit extraordinaria, & lethalis corporis ægritudo; quod bene ponderant Doctores, apud Clericatum *de extrem. Unct. decis.* 79. *num.* 22.

II. Neque huic Ecclesiæ Latinæ doctrinæ, & praxi adversantur exempla ex probatis Historicis prolata a Martene *cit. loc.* videlicet Odiliæ, filiæ

liæ Comitis Herimanni, & Mathildis, quæ a Ricardo Abbate monasterii S. Vitoni, de futura, sequenti die, ejus morte præmonita, licet corpore sana *nullam gravedinem pateretur*, attamen *liquore sancti olei inuncta .... inter verba orationis læta spiritum efflavit*, sicuti narrat Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi; & cujusdam Monachi, apud Mabillonium *secul.* VI. *Benedict. part.* 2. qui, post Nocturnos festi S. Martini, divinitus admonitus de proxima sua ex hoc seculo migratione, revelationem Abbati manifestavit, cujus venia sacro oleo unctus, *& Dominicis munitus mysteriis, sanus & incolumis cum ceteris in conventu versatus*, sequenti die obiit; necnon cujusdam Cinguriani Fratris laici, qui similiter corpore sanus, *oleo sancto*, uti rogaverat, *unctus*, mox decessit: quod habetur in Vita S. Gildasii *secul.* I. *Benedict. pag.* 151. neque demum adversatur exemplum, quod allatis a Martene adjicimus, videlicet S. Hedvvigis, quæ, referente ejus Vitæ Scriptore *cap.* 8. priusquam ægrotare cœpisset, voluit extremæ Unctionis Sacramento muniri. Hæc, inquam, & si qua sunt alia hujus generis exempla, communi Latinæ Ecclesiæ doctrinæ, & praxi non adversantur: nam, præterquamquod extraordinaria sunt, & derivata e speciali afflatu Spiritus Sancti, qui interdum homines solvit ab ordinariæ providentiæ legibus; quod opportune adnotavit laudatus Auctor Vitæ S. Hedvvigis, scribens: *Hoc tamen, quod hic diximus, admirandum potius est, quam imitandum, cui Spiritus Domini per revelationem tribuit efficaciam, & in quo, ut pie creditur, sancta devotio dispensavit:* atque ad rem prosequitur Thiers *de superstitione circa Sacramentum extremæ Unctionis lib.* 8. *cap.* 6. *pag.* 377. *& seq.* possumus prudenter existimare, in prædictis rerum circumstantiis, eos, qui sunt divinitus admoniti de sibi instante vitæ interitu, jam tum cœpisse lethali morbo interius laborare, quo cito perducerentur ad mortem, quamquam exterius viderentur sani, & incolumes: quamobrem fuit illis administranda extrema Unctio ob eamdem rationem, propter quam a citato Concilio Mediolanensi IV. *part.* 2. & Aquensi anni 1585. *tit. Quæ pertinent ad Sacramentum extremæ Unctionis*, *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1535. atque a Theologis cum Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 2. *num.* 11. *in fin.* conceditur senibus, qui, præ decrepita ætate, licet nulla alia speciali afficiantur ægritudine, in dies morituri creduntur; ipsa enim gravis, & annosa senectus, infirmitas est, quæ interiora vitæ organa labefactat, & mox ducit ad interitum.

III. Verum ab exposita Latinæ Ecclesiæ traditione deviarunt Græci: hi siquidem etiam sanos, & bene valentes, solent sacro oleo inungere in remissionem peccatorum; quod liquet ex eorumdem Euchologio, asseruntque Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in sua censura adversus Augustanam Lutheranorum confessionem lib.* 1. *cap.* 7. Leo Allatius *de consens. Eccl. Occid. & Orient. lib.* 9. *cap.* 16. & Arcudius *Concord. lib.* 5. *cap.* 4. *& cap. ult.* Quin immo ipsemet Episcopus, postquam feria V,

ma-

majoris hebdomadæ infirmorum oleum solemni ritu consecravit, non jubet illud asservari, ad ægrotos suo tempore deferendum, sed totum statim insumit omnes inungendo adstantes, quod accepimus a Goario *in suis ad Euchologium notis*. Ac denique Joannes Nathanael, Presbyter, ac magnus Œconomus Cretensis, apud citatum Arcudium *lib.* 5. *cap.* 4. respondens ad quæsita sibi facta a Viviano, Episcopo Anagnino, circa mores Græcorum, inter cetera narrat, Græcos Sacerdotes, loco satisfactionis, in sacramentali Confessione pœnitentibus imponendæ, solere interdum, haud exigua tamen accepta mercede, eosdem sancto oleo inungere, ut tali pacto a peccatorum reliquiis, pœnisque pro iis subeundis absolvantur: quem abusum ipse Nathanael, & cum eo Arcudius *cit. cap.* 4. acriter reprehendunt, & damnant.

IV. Hæc certissima & exploratissima sunt, sed non æque certum, an ejusmodi Unctio, sanis adhibita, habeatur a Græcis pro vero Sacramento. Goarius *in cit. comment. pag.* 432. illam fieri contendit, tamquam meram cæremoniam sacram, seu sacramentalem quamdam benedictionem, per quam Sacerdotes unice intendunt inunctos sublevare ab aliqua levi corporis infirmitate, aut etiam a graviori morbo præservare: quod etiam in Ecclesia Latina olim factitatum, in præcedentis capitis initio prænotavimus. Arcudius contra affirmat, sanos ac vegetos corpore a Græcis Sacerdotibus, perinde ac infirmos, sancto oleo perungi, animo verum conficiendi Sacramentum: in cujus rei confirmationem plures affert Græcorum Auctores, docentes, etiam sanos esse capaces Sacramenti extremæ Unctionis. Quodque magis mirandum est, hæc doctrina, quam Arcudius exagitat, nec defendere ausus Goarius, negavit, unquam Græcorum menti insedisse, suos invenit, inter nostros Latinos, defensores, nempe Juenin *cit. diss.* 7. *quæst.* 7. *cap.* 3. & Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. disp.* 7. *art.* 1. qui triplici argumento illam defensare conantur. Etenim, ajunt, de prædicta consuetudine, quam antiquissimam esse, nemo ambigit, nulla lis fuit Græcis intentata in Concilio Florentino, in quo ceteroquin jussi sunt de omnibus rationem reddere, in quibus a Latinis differrent. Secundo, etsi ex Apostolo Jacobo habeamus, extremæ Unctionis Sacramento esse infirmis succurrendum, non tamen inde legitime infertur, solos infirmos esse illius capaces; quocirca Eugenius IV. in citato Decreto, non dixit: *Hoc Sacramentum, nisi infirmo, dari non potest*: sed *dari non debet*: quod sane verbum merum præceptum denotat, cui contraria consuetudine potest derogari, non absolutam importat necessitatem: similiter Concilium Tridentinum decrevit, extremam Unctionem *esse infirmis exhibendam*, de quo nullus dubitat, sed non dixit *solis infirmis*, de quo est quæstio. Tertio demum, pergunt iidem Doctores, cum a Græcis Sacerdotibus sancto oleo inunguntur homines perfecta fruentes valetudine, nihil prorsus desideratur ad veram Sacramenti confectionem: siquidem a legitimo Ministro idonea, & apta ad-

 hi-

hibetur materia, debita simul pronunciatur Sacramenti forma, nec illi deest necessaria intentio, cum eam Unctionem facere intendat ad detergendas animæ sordes; quemadmodum testatur Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in cit. censura lib. 1. cap. 7.* scribens: *Illis vero, qui post Baptisma peccaverunt, Pœnitentia, & consecrati olei Unctio conducunt. Hæc aut remissionem peccatorum largiuntur, aut sordes animæ inhærentes expurgant.*

V. At ejusmodi argumenta frivola sunt, nulloque labore evertuntur. Ad hoc quippe postremum, ut singula inverso ordine expendamus, respondetur, ad validam Sacramenti confectionem, satis non esse, a legitimo Ministro debitas adhiberi materiam, & formam, cum intentione illud administrandi, si desit subjectum illius recipiendi capax, quod inter Sacramenti causas merito annumeratur a Suarez *cit. tom. 4. disp. 42. in princ.* Id autem in re nostra evenire, perspicuum est, nisi illud ipsum, tamquam certum, assumatur, quod esset probandum, nimirum hoc Sacramentum etiam pro sanis fuisse institutum; sicuti assumere videntur citati Juenin, & Saintebeuve, qui cetera recensentes ad Sacramentum perficiendum requisita, subjecti capacitatem silentio prætereunt. Quod autem soli infirmi sint extremæ Unctionis capaces, licet clare & expresse non sit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur: quoniam Eugenius IV. definiens, eam, *nisi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere*, sanos profecto exclusit: quamvis enim verbum *non debet*, possit de se merum præceptum inducere, plerumque tamen absolutam denotat necessitatem, uti observant Doctores allegati a Barbosa *tract. de usu frequent. dist. 77. num. 1.* atque in decretis dogmaticis, in quibus Sacramentorum doctrina ab Ecclesia explicatur, ut plurimum denotare necessitatem non tantum præcepti, sed etiam Sacramenti, observat Suarez *cit. disp. 42. sect. 2. num. 2.* Idem vero, quod Eugenius, sibi voluit Tridentinum, cum dixit, *esse hanc Unctionem infirmis adhibendam*: integram quippe hujusce Sacramenti *credendam*, & *tenendam* doctrinam nequaquam nobis tradidisset, quod ceteroquin in fine ejusdem capitis se fecisse protestatur, si etiam non infirmis posset illa adhiberi. Accedit consensus omnium Theologorum, qui verba S. Jacobi ita sunt interpretati, ut inde plane confici existimaverint, solum infirmum esse subjectum capax extremæ Unctionis: unanimem quippe Theologorum consensum efficax esse argumentum ad Catholicum dogma stabiliendum, docet Melchior Canus *de Locis Theologicis lib. 8. cap. 2. & seq.* A silentio denique Concilii Florentini rectius deducimus, sapientissimis illis Patribus fuisse persuasum, sanctam Unctionem a Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus tamquam Sacramentum, sed veluti meram cæremoniam, & sacramentalem quamdam benedictionem: Græci enim, qui de singulis suis ritibus coacti sunt rationem reddere, gravem utique reprehensionem non evasissent, si comperti fuissent hac in re a communi, & constanti Ecclesiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare.

VI.

VI. Jure itaque Græcorum morem, ita explicatum, uti voluit Arcudius, gravis erroris insimulant, & damnant Theophilus Raynaudus *in heteroclitis sect.* 1. *punct.* 12. *Oper. tom.* 16. *pag.* 164. Gonzalez *in Cap. Quæsivit, de verb. signific. num.* 2. Tournely *de Sacram. extrem. Unct. cit. quæst.* 3. Benedictus de Gaetanis *in sæpe citata Dissertatione cap.* 13. §. *Exadverso*, aliique, quibus, post quæstionem sedulo examinatam, tandem adhæret Herminier *de Sacram. tom.* 3. *cap.* 5. Quocirca Episcopi Latini, in quorum potissimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, diœcesibus præsidentes, quas Fideles incolunt Græci ritus, diligenter invigilent, ne iidem in eo versentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; & severe interdicant, ne ea unctio, loco satisfactionis per Confessarios imponendæ, pœnitentibus injungatur. Id illis vetitum est a nobis *in cit. nostra Constit.* 57. §. 5. ubi decrevimus: *Nulli per Sacerdotes, vel Confessarios, pro satisfactione pœnitentiæ unctio aliqua solummodo injungatur; infirmis vero, juxta verbum Jacobi Apostoli, Unctio exhibeatur extrema.*

CAPUT SEXTUM.

De eodem subjecto extremæ Unctionis, & signanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi potest: ubi etiam de amentibus, & furiosis: ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus differitur.

QUod autem diximus, hoc Sacramentum esse pro infirmis institutum, non est ita accipiendum, quasi omnes omnino Fideles, graviter decumbentes, sint illius recipiendi capaces: illud siquidem alio nomine denegatur pueris ante usum rationis, etiamsi in gravi versentur vitæ discrimine, quia nimirum, cum nondum potuerint ulla, vel levi culpa fœdari, illis non congruit Sacramenti forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti &c.* quod bene perpendit D. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. inquiens: *Nulli debet dari Sacramentum, cui non competit forma Sacramenti: sed forma hujus Sacramenti non competit pueris, qui non peccaverunt per visum, & auditum, ut in forma exprimitur: ergo eis non debet dari hoc Sacramentum.* Recte propterea S. Carolus Borromæus in suis Instructionibus, communem sequutus Theologorum doctrinam statuit *part.* 4. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 543. *Ministratur hoc Sacramentum extremæ Unctionis adultis periculose ægrotantibus .... at non infantibus, puerisve, qui nullum adhuc rationis usum habent, neque peccata admittunt.* Neque aliam unquam fuisse Ecclesiæ doctrinam, & praxim, ostendit Martene *cit. lib.* 1. *de antiquis Eccles. ritib. cap.* 7. *art.* 1. §. 2. Quamvis enim Nicolaus Cusanus *epist.* 3. *ad Bohemos*, & Maldonatus *de Sacram. tom.* 2. *de extrem. Unct. col.* 389. afferant, olim consuevisse etiam infantes

tes infirmorum oleo inungi; eos tamen sine fundamento loquutos, affirmat Cornelius a Lapide *in comment. ad epist. S. Jacobi cap. 5. vers.* 14. atque ex iis liquet vetustis monimentis, quæ citatus Martene adducit: nisi forte Cusanus, & Maldonatus sint intelligendi de unctione, absque forma sacramentali, quam olim fuisse in usu præmonuimus.

II. At quæ ætas erit in pueris expectanda, ut censeantur hujus Sacramenti capaces? Certe non est expectanda ætas quatuordecim annorum, quam videntur exigere plures Synodales Constitutiones, relatæ ab eodem Martene, ac Provinciale Anglicanum, editum a Lyndevvode *lib.* 1. *de sacra Unctione*; quamquam revera, si rite expendantur, tantam ætatem non absolute requirant, sed eos *maxime* inungendos statuant, qui ad eam pertigerunt: in hunc quippe modum loquuntur Constitutiones Odonis Episcopi Parisiensis *cap.* 8. Synodalia statuta Ecclesiæ Meldensis *cap.* 28. Nannetensis *cap.* 50. & citatum Provinciale Anglicanum §. *Cum magna*. Multoque minus expectanda est ætas octodecim annorum, quam expresse exposcunt cum antiquus codex manuscriptus S. Martini Turonensis, a Martene pariter prolatus, tum Fredericus Nausea Episcopus Viennensis *in suo Catechismo lib.* 3. *cap.* 107. Sed, statim ac pueri, rationis compotes, judicantur doli, & culpæ capaces, si in gravem incidant morbum, poterunt infirmorum oleo liniri: quod rectius sancitum legimus inter Synodalia statuta Ecclesiarum Cadurcensis, Rutenensis, & Tutelensis *cap.* 17. *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene, & Durand *col.* 714. & nuper a Cardinali de Rohan in Rituali Argentinensi *tit. de extrem. Unct.* §. 2. *pag.* 174. ubi edicitur: *Non denegetur etiam pueris, si septimum attigerint annum, nec iis, in quibus malitia supplet ætatem, etiamsi septenarii non sint*. Quamobrem minime approbandam censemus Synodalem Constitutionem, a Germano Valente Guellio, Episcopo Aurelianensi, anno 1587. promulgatam, in qua decernitur: *Non detur hoc Sacramentum pueris, qui nondum communicaverunt*: etenim quandocumque censentur capaces Sacramenti Pœnitentiæ, sunt pariter idonei reputandi ad extremam Unctionem, quæ est illius complementum, quamvis nondum tanta polleant judicii maturitate, ut videantur apti ad rite participandam Eucharistiam, de cujus ineffabili excellentia, & sanctitate, non ita facile edoceri queunt. Quare scite, & apposite Pastorale Mechliniense, apud Van-Espen *part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 2. *num.* 9. postquam retulit hæc Ritualis Romani verba: *Non ministretur pueris rationis usum non habentibus*: addit: *Secus de pueris periculose ægrotantibus, qui peccati mortalis, ac Confessionis capaces sunt, licet sint solum octo, aut novem annorum, & quamvis nunquam communicaverint*.

III. Ob eamdem rationem, propter quam ab ejusmodi Sacramento arcentur pueri, quibus nondum rationis lumen effulsit, illud pariter denegatur perpetuo amentibus, & furiosis, qui nullum ab ortu lucidum intervallum obtinuerunt: quod expresse cautum est a S. Carolo Borro-

mæo

mæo *in Actis Eccles. Mediolanen. loc. cit.* atque a Concilio Cameracensi anni 1586. *tit.* 12. *num.* 3. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2164. & communiter tradunt Doctores apud Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. quia nec isti potuerunt ulla gravi, aut levi culpa se contaminare, ad cujus abstergendas reliquias institutum est hoc Sacramentum. Quamvis enim Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 2. *num.* 8. opinetur, extremam Unctionem etiam illi posse conferri, qui nullum unquam actuale peccatum admisit, atque idcirco ea non caruisse censeat Beatissimam Virginem; id tamen de iis dumtaxat intelligendum, ait Tannerus *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 1. *dub.* 3. qui, quantum est ex parte sui status, & adepti usus rationis, peccare potuerunt, etsi per accidens, atque ex speciali Dei privilegio, nunquam re ipsa peccarint: secus nulla esset ratio, cur eodem Sacramento fraudentur infantes, quibus certe, contra S. Thomæ doctrinam, & communem Ecclesiæ praxim, illud ministrari non permittet Suarez. Quod vero speciatim attinet ad Beatissimam Virginem, res valde dubia, & controversa est, an ea, utpote omnis peccati expers, fuerit capax, & particeps Sacramenti extremæ Unctionis. Affirmant S. Antoninus 3. *part. tit.* 14. *cap.* 8. & 13. Canisius *lib.* 1. *de Beata Virgine cap.* 9. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. & modo laudatus Suarez; quia habebat potentiam, quam vocant *antecedentem* ad peccandum, etsi, ob singularem Dei erga ipsam providentiam, illa potentia nunquam proditura erat in actum: eo plane modo, quo dicimus, nunquam fore, ut prædestinatus ex hac vita decedat cum lethalis culpæ reatu. Contra Victoria *in Summ. num.* 222. Vasquez *in* 3. *part. disp.* 119. *cap.* 8. & citatus Tannerus, Beatissimam Virginem extremæ Unctionis incapacem, pronunciant: licet enim, inquit Tannerus, absolute loquendo, potuerit peccare, attamen ex privilegio, non utcumque eidem concesso, sed veluti consentaneo, & quasi debito excellentiæ, & dignitati, qua præstabat, Divinæ maternitatis, fuit ab omni peccato præservanda; ac proinde non potuit ullo pacto eidem aptari extremæ Unctionis forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti &c.* Sed, quidquid sit de hac quæstione, quam Scholasticis relinquimus,

IV. Indubitatum sit, extremam Unctionem exhiberi non posse perpetuo amentibus, & furiosis. Aliud vero est de adultis, qui aliquando usum rationis habuerunt, & postea in phrenesim, aut amentiam inciderunt: his quippe Unctionem tribuendam, juxta illud Concilii Arausicani *can.* 13. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1785. *Amentibus quæcumque pietatis sunt conferenda*, declaravit Theodulphus Episcopus Aurelianensis *in secundo Capitulari*, apud Baluzium *Miscell. tom.* 7. docetque S. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiunc.* 3. cui, teste Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 1. *num.* 6. omnes Theologi consentiunt. Necesse tamen est, ut cetera adsint, quæ requirit Navarrus *in manual. cap.* 22. *num.* 13. inquiens: *Cuilibet tamen ejusmodi infirmo est ministrandum, etiamsi*

iamsi jam sit amens , & phreneticus , si , absque irreverentia Sacramenti , id fieri possit , & potuerit ante peccare , & antequam insaniret , expresse , aut tacite petierit illud , aut , si meminisset , petiturus fuisset , nec in peccato mortali notorio insanierit .

V. Porro de quolibet Fideli , de quo contrarium non constat , præsumendum est , fuisse hoc Sacramentum petiturum , si potuisset : passim siquidem videmus , extrema Unctione muniri , qui subita vi morbi oppressi , sensibus destituuntur , nec ullum Sacramenti desiderium significare valent : eorum quippe perspecta pietas, ac fides, non obscurum præbet argumentum desiderii, quod, si possent, demonstrarent. Hanc vero praxim approbat S. Thomas *loc. cit.* cui , præter Ritualia omnia , suffragantur etiam apud Natalem Alexandrum *de Sacram. extrem. Unct. cap. 5. regul. 16.* Concilium Parisiense anni 1557. & S. Carolus Borromæus *in laudatis Instructionibus pag.* 543. inquiens : *Infirmis , qui sana mente dum erant , illud petierunt , aut verisimile est quod petiissent , etiamsi postea in amentiam inciderint , vel ratione , sermoneve uti desierint , ministrabitur item .* Quin immo observat Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 1. *num.* 6. maxime oportere , ut prædicto ægroto , sensibus destituto , qui aliorum Sacramentorum est incapax , subveniatur remedio extremæ Unctionis : *Quia* (ait) *inter fines præcipuos hujus Sacramenti est supplere vices Sacramenti Pœnitentiæ , quando vel illud applicari non potest , vel de facto non satis utiliter applicatum est .* Quamobrem plerique Theologi , inter quos Chapeaville *de Ministr. Sacram. tempore pestis cap.* 1. *quæst.* 12. Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 7. Thomas Tamburinus *in methodo celebrandæ Missæ lib.* 2. *cap.* 7. §. 7. permittunt Sacerdoti Missam interrumpere , ut extremam Unctionem administret infirmo morti propinquo , cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri ; quoniam in hoc eventu ab unica extrema Unctione potest ille , si sit sufficienter attritus , obtinere primam gratiam justificantem , qua forte indigeat ; atque in prædictis circumstantiis , sive primario , & per se , sive secundario , & per accidens , ab extrema Unctione causari , docent Theologi in sequenti capite referendi .

CAPUT SEPTIMUM.

De tempore quo infirmis Extrema Unctio est exhibenda : & quid in Synodis , & instructionibus Episcopi de dicto tempore statuere debeant .

QUamquam demonstratum jam sit , extremam Unctionem solis infirmis esse conferendam , qui decessuri prudenter timentur , attamen dubitare quis potest , quonam infirmitatis tempore sit administranda : statim ne , detecto gravi , in quo versantur , vitæ discrimine ; an potius , cum iisdem mox imminet interitus ? Abusus olim in plerasque ir-

re-

repserat regiones, ut sancto oleo tunc tantum linirentur infirmi, cum, prorsus desperata salute, jam jam essent extremum spiritum exhalaturi. Huic abusui ansam præbuit falsa persuasio, quæ seculo XIII. plurimorum invaserat animos, nempe, post semel receptam extremam Unctionem, non amplius licere conjugatis, si convalescerent, ad conjugale opus reverti, nullique fas esse carnes deinceps comedere, nudisque pedibus incedere: quod narrant Martene *sæpius cit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. §. 2. & Thiers *in suo tract. de superstitione tom.* 2. *cap.* 7. Quocirca plures Synodi, eodem seculo XIII. celebratæ, populum de hoc errore, quo a Sacramento percipiendo deterrebatur, solerter dedoceri curarunt; inter quas Synodus Wigorniensis, anni 1240. *cap.* 19. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 337. ubi statuit: *Sunt quidam, ut audivimus, qui, post perceptionem hujusmodi Sacramenti, sanitati pristinæ restituti, nefas reputant vel uxores suas cognoscere, vel carnes comedere, vel etiam aliqua ratione nudis pedibus ambulare. Horum autem errorem, utpote doctrinæ sanæ contrarium, exsecramur, & eos excommunicationibus, & monitionibus duximus corrigendos:* & Synodus Exoniensis anni 1287. *cap.* 6. *tom.* 7. ejusdem Collectionis *col.* 1081. inquiens: *Quoniam quidam laici imperiti, de hoc Sacramento nequiter sentientes, illud abhorrent in tantum, quod vix velint illud suscipere etiam in extremis, fatue æstimantes, post ipsius susceptionem, carnis esum, nudis pedibus incessum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima, sibi fore penitus interdicta; præcipimus parochialibus Presbyteris, ut, ubi noverint tantam hæresim pullulare, contrarium prædicent.* Quibus præiverat Richardus Episcopus Sarum in Anglia, qui in suis Constitutionibus anni 1217. *cap.* 68. relato in citato Provinciali Anglicano *Cap. Cum magna, de sacra Unctione*, infirmum secreto moneri jusserat, *quod post Sacramentum susceptum licite posset reverti ad opus conjugale*. Prædicto errore eliminato, alia, insequenti ætate, alicubi invaluit opinio, quæ Fideles pariter remorabatur ab extrema Unctione recipienda, nisi jam essent in ultimo agone constituti: putabant quippe, per sacram Unctionem sibi adimi testamenti factionem, hoc est potestatem condendi testamenti. Hunc vero errorem, præcedentis seculi initio in Belgio perseverantem, proscripsit Concilium Mechliniense anni 1607. *tit.* 8. *cap.* 2. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1946. inquiens: *Falluntur qui existimant, suscepto hoc Sacramento, vel testamentum condi non posse, vel spem convalescendi ob id imminui. Ideoque Pastores contrarium subinde populum doceant. Et, si forte alicubi usu introductum sit, ut testamentum a susceptione hujus Sacramenti conditum non subsistat, declarat hæc Synodus, ejusmodi consuetudinem pro corruptela habendam esse.*

II. Hac nostra ætate liberi profecto sunt Fideles ab enarratis præjudiciis: & nihilominus humani generis hostis hanc plerisque rudibus, & ignaris mentem injecit, ut credant, actum esse de vita illius, qui sancto oleo est inunctus, & solum ei superesse sepulcrum; ex quo fit, ut

a sa-

a sacra Unctione, perinde ac ab ipsa morte, abhorreant. Opportunum idcirco, & perutile erit, ut Episcopus in sua Synodo, aut Synodali Instructione, hunc detestandum errorem e rudium hominum mente evellere satagat: quod nos, pro nostro Pastorali munere, præstare curavimus *in nostra Instit.* 22. Quo vero facilius propositum sibi finem assequatur, suæ Synodali Instructioni rationes inserat, propter quas non decet ejusmodi Sacramentum ad tempus differri, quo *jam jam anima in primoribus labris laborat*; sicuti nobis exprobrabat impius Calvinus *lib.* 4. *Instit. cap.* 19. occasionem inde arripiens nobis illudendi, quia, *non infirmos*, ut ipse calumniabatur, *sed semimortua cadavera pinguedine inficimus*. Prima autem ratio illa est, quam, ad rem, de qua agimus, Fidelibus insinuari voluit Synodus Burdigalensis, anni 1583. *tit.* 13. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1347. Parochis præcipiens: *Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani, & impia opinione abducere, qua plerique sinistre de hujus Sacramenti virtute sentiunt, perinde ac si mortem ægris acceleret; cum certum sit, ex Apostoli doctrina, Deum non animæ tantum, verum etiam corpori, si expedierit, virtute hujus Sacramenti, salutem conferre:* & nuper Cardinalis de Rohan *in suo Rituali Argentinensi* §. 2. inquiens: *Solantur Sacramenta, non occidunt; hoc sæpe sæpius Pastor mentibus Fidelium inculcet*. Enimvero, cum inter ceteros, quos extrema Unctio producit effectus, causet etiam corporis valetudinem, si hæc conferat ad animæ salutem; quod non solum eruitur ex sæpius allegatis verbis Apostoli Jacobi, sed liquido constat ex Sacramentario S. Gregorii Magni, ubi ad olei infirmorum consecrationem hæc præscribitur Oratio: *Ut tua sancta benedictione sit omni hoc unguentum tangenti tutamentum mentis, & corporis, ad evacuandos omnes dolores, omnesque infirmitates, omnem ægritudinem corporis*: ac diserte declararunt tam Eugenius IV. in citato Decreto inquiens: *Effectus est mentis sanatio, &, in quantum autem expedit, ipsius etiam corporis:* quam Tridentinum *cit. sess.* 14. *cap.* 2. ubi de effectibus hujus Sacramenti disserens, ait: *Sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, (infirmus) consequitur*: idcirco ad inungendum infirmum expectanda non est ultima ejus vitæ periodus, qua extremum agat spiritum: hunc enim effectum non operatur Sacramentum per modum miraculi, quod in illis circumstantiis esset necessarium, sed virtute quadam, supernaturali quidem, sed quodammodo ordinaria, quæ causas naturales adjuvat; sicuti ratiocinatur Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 41. *sect.* 3. *num.* 5.

III. Altera ratio, qua efficacius alliciendi sunt Fideles ad extremam Unctionem celeriter petendam, & recipiendam, priusquam sensibus, & mente destituantur, desumenda est ex aliis nobilioribus effectibus, quos eadem in decumbentium anima operatur, quorum haud faciliter particeps esse potest ægrotus, jam sensibus, & rationis usu carens. Concilium Tridentinum *loc. modo cit.* extremæ Unctionis Sacramento non solam

lam attribuit virtutem causandi corporis sanitatem, sed ceteros ejusdem effectus singulatim enumerans, hæc habet: *Res porro, & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia est Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus, & morbi incommoda, ac labores levius fert, & tentationibus dæmonis, calcaneo insidiantis, facilius resistit, & sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.* Porro inter hos extremæ Unctionis effectus, a Tridentino enumeratos, curiose magis, quam utiliter, investigant Scholastici, quinam sit dicendus hujus Sacramenti proprius, & primarius; & in diversas scinduntur opiniones, quas supervacaneum esset hic recensere: sed legi possunt apud Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 41. Gregorium de Valentia *cit. disp.* 8. *quæst.* 1. *punct.* 3. Estium *in* 4. *dist.* 23. §. 4. Juenin *cit. dissert.* 7. *quæst.* 8. & Tournely *cit. tract. quæst. ultim. art.* 1. Apud omnes tamen indubitatum esse, per ejusmodi Sacramentum deleri peccata venialia, testantur Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 13. & Suarez *cit. loc. sect.* 1. *num.* 1. & 3. Fere etiam communiter admittunt, ejusdem virtute interdum remitti peccata lethalia; cum scilicet peccator, sufficienter ceteroquin attritus, alia Sacramenta recipere nequit, aut, post illa suscepta, peccato irretitur, quod invincibiliter ignoret; quidquid sit, an in hujusmodi eventu illa remittat directe, & per se, sicuti opinantur Bellarminus *de extrem. Unct. lib. unic. cap.* 8. §. *Dicet aliquis*, Maldonatus *de Sacram. extrem. Unct. quæst.* 2. & Saintebeuve *de extrem. Unct. disp.* 5. *art.* 1. sive indirecte, & per accidens, uti arbitrantur Suarez *cit. loc. num.* 16. Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 7. & Coninck *disp.* 19. *de extrem. Unct. dub.* 5. *num.* 19. & 20. Utramque virtutem extremæ Unctioni attribuit S. Thomas *cit. lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. ubi ait: *Contingit, quod homo omnium peccatorum, quæ commisit, notitiam, vel memoriam non habet, ut possit per Pœnitentiam singula expurgare; sunt etiam quotidiana peccata, sine quibus præsens vita non agitur, a quibus oportet hominem in suo exitu per hoc Sacramentum emundari*: & clarius *in supplem.* 3. *part. quæst.* 30. *art.* 1. *Si invenit peccatum aliquod vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis.* Cui S. Thomæ doctrinæ adhæsit S. Carolus Borromæus *in Actis Eccles. Mediolanen. part.* 4. *pag.* 541. ubi, loquens de extrema Unctione, ait: *Prima igitur utilitas, & effectus hujus Sacramenti est, quod peccati reliquias tollit, tamquam complementum Sacramenti Pœnitentiæ, quæ reliquiæ peccata esse intelliguntur sive mortalia, sive venialia, quæ post alia Sacramenta remanent: potest enim fieri, ut, ignorante eo, qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat; in quo delendo, ita hoc Sacramento juvatur, ut fie-*

fieri posset, eum per hoc Sacramentum salvari, qui alioqui fuisset damnatus. Jam vero neutrum effectum potest extrema Unctio operari sine pio aliquo ipsius suscipientis actu: nec enim peccata venialia remittit absque aliqua eorumdem displicentia, nec lethalia delere valet sine eorumdem detestatione, eaque saltem imperfecta contritione, quæ est necessaria ad veniam, & justificationem assequendam in Sacramento Pœnitentiæ; quod cum communi advertit idem Suarez *num.* 22. Ejusmodi autem actus cum certe elicere nequeat, qui est sensibus, & mente jam destitutus, nisi forte eos jam antea elicuerit, utroque sane Sacramenti effectu fraudatur. Quocirca Catechismus Concilii Tridentini §. 18. *de extrem. Unct.* graviter objurgat animarum Pastores, qui se falsæ vulgi persuasioni accommodantes, tunc primum infirmum sacro oleo linire curant, cum vita, & sensibus carere incipit: *In quo tamen* (sunt verba Catechismi) *gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam, omni salutis spe amissa, vita, & sensibus carere incipiat. Constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur.* Idemque decernunt Concilium Mediolanense I. anni 1565. Burdigalense, & Remense ejusdem anni 1583. Bituricense anni 1584. & S. Carolus Borromæus in suis Instructionibus, apud citatum Natalem Alexandrum *regul.* 14.

IV. Hæc exempla imitetur Episcopus, & in sua Synodo omnem operam conferat, ut sui diœcesani, omni, si quo sint imbuti, errore abjecto, sacram Unctionem exposcant, statim ac ex morbi violentia se ad interitum vergere sentiunt, tempusque præoccupent, quo, emota jam mente, nec Sacramenti efficaciam agnoscere, nec illud eo devotionis affectu percipere valent, quem ad uberem ejusdem gratiam participandam requirit S. Thomas *cit. dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiunc.* 3. *&* 4. & *in supplem.* 3. *part. quæst.* 32. *art.* 4. Cum tamen celerem commendat hujus Sacramenti administrationem, abstineat a verbis, quæ videantur significare ejusdem recipiendi absolutam necessitatem; ne secus videatur ipse quæstionem dirimere hactenus indecisam: adhuc quippe litigant Theologi, num Fideles periculoso morbo laborantes, quique jam Pœnitentiæ Sacramento sua peccata expiarunt, & Eucharistico pane sunt refecti, teneantur insuper aut Divino, aut saltem Ecclesiastico præcepto, extremam Unctionem suscipere. Negant quamplurimi magni nominis Theologi, quos citant, & sequuntur Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. *num.* 4. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 15. Cabassutius *in theor. & prax. Juris Canonici lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 8. *&* Sambovius *cit. tract. pag.* 352. qui tamen hanc addit limitationem, nisi ægrotus gravibus prematur tentationibus, ad quas superandas novo indigeat hujus Sacramenti munimine. Contra, quemlibet, in eo statu, jure tam Divino, quam Ecclesiastico, obstringi ad sacram recipiendam Un-

Unctionem, sentire videntur Magister Sententiarum, & S. Bonaventura *in 4. dist. 23. circa textum*, Petrus Sotus *lect. 2. de extrem. Unct.* & expresse defendunt Juenin *cit. dissert. 7. quæst. 9. cap. 2.* ac Tournely *cit. quæst. ult. art. 2.* quibus non obscure favet Concilium Coloniense I. anni 1536. *part. 7. cap.* 50. *tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 2011. ubi cum dixerit: *Est autem Unctio impendenda, cum expositione Unctionis, & mandati Apostolici, quod sic habet: Infirmatur aliquis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ &c.* indicavit profecto, se in hisce Apostoli verbis verum præceptum agnoscere. Verum, etsi expediat, ut Episcopus hanc controversiam declinet, indubitanter tamen asserere poterit, non posse, sine gravi culpa, ejusmodi Sacramentum aut contemni, aut cum aliorum offensione, & scandalo negligi, & prætermitti; id siquidem a nemine negari, fatetur Suarez *cit. loc. num.* 5. *&* 6. nec præterea incongruum esset, addere, facile Sacramenti contemptum præsumi in infirmo, qui, cum vita periclitetur, extremam Unctionem, sciens, & volens, petere negligit, multoque magis, si eam sibi a Parocho exhibitam recipere renuat. Propterea Synodus Coloniensis II. anni 1549. *cap.* 38. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2110. idem esse rata, Sacramentum respuere, ac contemnere: *Relatum nobis in Concilio est, impios quosdam homines, infirmitatis suæ tempore, Unctionem sacram respuisse, ac contempsisse:* hujuscemodi homines Ecclesiastica sepultura privandos decrevit: quod recte ponderant Natalis Alexander *cit. loc. regul.* 20. ac modo laudati Juenin, & Tournely.

CAPUT OCTAVUM.

De Ordine, quo extrema Unctio infirmis administranda est; & de reiteratione administrationis ejusdem Sacramenti.

SEd & illud quoque edoceri cupiunt Parochi, quonam ordine debeant extremam Unctionenn infirmis administrare, ante ne, an post Sanctissimi Christi Corporis Viaticum? Nemo, qui Ecclesiasticæ historiæ non sit omnino imperitus, inficiabitur, usum quondam fuisse, ut sacro oleo linirentur infirmi post peractam quidem sacramentalem Confessionem, sed priusquam Christi Corporis reficerentur Viatico: quod multis exemplis probat Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. *num.* 8. atque ex pluribus Ritualibus, ac Synodorum statutis demonstrant Launojus *observat.* 8. *tom.* 1. *Oper. pag.* 608. Hugo Menardus *nota* 915. *in Sacramentar. S. Gregorii*, Van-Espen *Jur. Eccles. univ. part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 2. *num.* 22. *& seq.* Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 3. Saintebeuve *cit. tract. disp.* 8. *art.* 3. & fuse Pouget *Institutionum Catholicarum tom.* 2. *part.* 3. *sect.* 1. *cap.* 6. §. 4. Neque ad hanc inducendam consuetudinem, legitimam defuisse causam, ait citatus Suarez: cum enim extrema Unctio

 sit

sit *perfectio*, & *consummatio Pœnitentiæ*, uti communiter appellatur a Patribus, quæ peccatorum reliquias abstergit, uti a Tridentino edocemur; non sine rationabili causa, Pœnitentiæ conjungebatur: ut per utrumque Sacramentum homo perfecte expiatus, sine ulla animæ sorde cœlestem panem degustaret. At nihilominus prædicta consuetudo ne priscis quidem temporibus fuit ubique, atque apud omnes inviolate servata: alia quippe præsto sunt æque vetusta Ecclesiarum statuta, sacram Unctionem post Viaticum exhiberi præcipientia; nec desiderantur exempla sanctorum virorum, qui Viaticum extremæ Unctioni præmiserunt, quæ pari diligentia congesta, atque ingenue producta sunt a citato Martene *eod. art.* 2. *num.* 4. Hæc vero posterior praxis adeo postea prævaluit, ut Catechismus Concilii Tridentini, S. Carolus Borromæus in suis Instructionibus, ac innumera Ritualia, extremam Unctionem, post Viaticum, præberi decreverint; quemadmodum animadvertit Cardinalis Sanctorius *in suo Rituali pag.* 323. *Quamvis apud veteres aliquando consuetudo fuerit, ut post Pœnitentiam, & reconciliationem infirmorum, extrema primum eis Unctio, ac deinde sacra Communio exhiberetur (ut ex diversis sacris Canonibus, ac vetustis codicibus, Pontificalibus, & Ordinibus administrandorum Sacramentorum manifeste liquet); postea tamen ex generali consuetudine, quæ & hodie universaliter in Latina, & Occidentali Ecclesia viget, factum est, ut prius sacra Communio, postmodum vero extremæ Unctionis Sacramentum infirmis exhibeatur. Atque ideo & hunc ordinem hic servare oportet.* Hujus porro disciplinæ mutationis aliam æque rationabilem causam affert idem Suarez *num.* 8. quia scilicet (sunt ejus verba) Eucharistia, *ut cibus ad confortandum in via præbetur, & ideo, ut detur, non est expectandum ultimum vitæ periculum: hoc vero Sacramentum exeuntium est, quasi in ultimum subsidium institutum.*

II. Sed, licet res ita se habeat, aliqua nihilominus Ritualia collecta a Pouget *Catholic. Instit. loc. cit.* extremam Unctionem, ante Viaticum, conferri permittunt, si ægrotus, ex pio desiderio se melius ad Eucharistiam præparandi, ita secum fieri expostulet. Idem indulget etiam Cardinalis de Rohan *in suo cit. Rituali Argentinensi* §. 2. ubi hæc habet: *Si eodem tempore ægroto detur Eucharistia, & extrema Unctio, hæc ante illam dari poterit, si ita fieri postulet ægrotus: & pia illa ægrotorum postulatio hisce fulcitur momentis; quod nempe, quia effectus Unctionis extremæ abstersio est reliquiarum peccati, ipsa Unctio extrema spectari potest quasi amplior ad Eucharistiam præparatio; & quod aliunde eam ante Viaticum conferendi usus antiquus est, & probatur, licet non ubique admissus. Faciat autem super ea re Parochus, quod magis expedire videbitur pro astantium ædificatione, maxime autem pro temporis opportunitate; si enim vis morbi urgeret, Viaticum primo detur, & postea extrema Unctio ministretur.* Verum nos, quamquam hanc permissionem nequaquam improbemus; siquidem a laudato Suarez discimus, contrariam consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, a

Con-

Concilii Tridentini Catechiſmo pariter approbatam , non eſſe ſub gravi ſaltem obligatione , ab omnibus Chriſtiani orbis regionibus receptam , ac præterea a Natali Alexandro *cit. loc. regul.* 21. accipimus , apud Ciſtercienſes etiam hodie, perſeverare antiquum morem ſacram Unctionem præmittendi Viatico : nihilominus in locis, in quibus hic mos obſolevit , vigetque diſciplina a Concilii Tridentini Catechiſmo præſcripta , non facile permitteremus, ab hac recedi , ſolum ad indulgendum privatæ, & peculiari infirmi devotioni : ſed potius Parochis injungeremus , ut extremam Unctionem petentibus ante Viaticum, ſuaderent, tutius , & utilius fore , Eccleſiæ Romanæ ritui ac uſui, a majori parte Eccleſiæ Catholicæ jam recepto, ſe accomodare.

III. Dicendum nunc reſtat de hujus Sacramenti iteratione . Labente ſeculo XI. & ineunte XII. hac nonnulli imbuti erant opinione , ut illicitum reputarent , Fidelem ſancto oleo ſemel inunctum , unquam deinceps eodem linire : & ſi vera narrarent Ciacconius , & Ughellius , eadem opinio , ſaltem apud aliquos , etiam ſeculo XV. perſeveraſſet : ambo enim referunt , ille *tom.* 2. *in Vita Pii II. pag.* 1005. hic vero *Italiæ ſacræ tom.* 2. *pag.* 553. diſputatum fuiſſe , an ſummo Pontifici Pio II. graviter ægrotanti , adminiſtrari poſſet extrema Unctio , eo quod pluribus antea annis eam recepiſſet Baſileæ , cum peſte laboraret , quæ in ea urbe graſſabatur . Verum , cum hujus memorandi certe facti nulla mentio occurrat neque in Vita ejuſdem Pii II. a Joanne Antonio Campano , Epiſcopo Aprutino , accurate deſcripta , neque in Commentariis Cardinalis Papienſis , qui ceteroquin quam minutiſſime ſcribit , quæ in Pii II. morte contigerunt , illud propterea aut fabuloſis , aut ſaltem ſuſpectis narrationibus accenſemus . Opinabantur alii , extremam Unctionem poſſe iterum eidem conferri , modo tamen a die , qua ſemel inunctus fuerat , tres integri anni effluxiſſent . Hanc falſam perſuaſionem ſibi induxiſſe Monachos Hirſaugienſes , refert Auctor *Veteris Diſciplinæ Monaſticæ in præfat. cap.* 128. ubi poſtquam antiquum exhibuit eorumdem Monachorum uſum ponendi infirmum , extrema Unctione jam munitum , & cui mortis momentum inſtaret , *ſuper ſagum cilicinum cinere aſperſum* ; hæc ex Guidone Farfenſi addit : *Ceterum Hirſaugienſes exiſtimabant Unctionis Sacramentum ab eodem iterari non poſſe , niſi effluxo triennio : hinc ſtatuerunt , eumdem Fratrem , ſi mortem evaſerit , poſt tres annos iterum perungi poſſe*. Cenſuerunt denique alii , apud Petrum Cantorem *in Summ. cap.* 132. & Durandum *lib.* 1. *Rational. Divin. Offic. cap.* 8. *num.* 25. non licere extremam Unctionem intra ejuſdem anni ſpatium repetere , etiamſi contingeret , quempiam in periculoſum morbum iterato incidere . In hac ſententia fuit ille idem anonymus Auctor codicis Turonenſis, cujus ſupra meminimus ; ait quippe : *Nonniſi menſe ſemel tantum communicet æger. Hic idem ſolo non bis ungatur in anno*. Neque eam ſeculo XVI. ab omnium mente deletam , colligimus ex Synodo Iprenſi , eodem ſecu-

lo labente, habita ab Episcopo Rithovio, in qua *tit.* 17. *cap.* 3. postquam declaratum fuit, posse extremam Unctionem, quandocumque opus fuerit, eidem denuo administrari, additum legimus: *Proinde consuetudinem, secundum quam non consuevit hoc Sacramentum intra annum secundo suscipi, etiamsi altera gravis obveniat infirmitas, tamquam noxiam abrogemus*. Equidem jamdiu antea prævaluerat, & communi usu recepta, atque approbata fuerat sententia, hujus Sacramenti iterationem permittens, quotiescumque Fidelis in novum incidit morbum, & in diversum adducitur vitæ discrimen. Ideo enim, uti ratiocinatur S. Thomas in *supplem.* 3. *part. quæst.* 33. *art.* 1. Sacramenta Baptismi, Confirmationis & Ordinis nequeunt, sine sacrilegio, iterari, quia imprimunt characterem & producunt effectum perpetuum: *Sacramentum autem, quod habet effectum non perpetuum, potest iterari sine injuria, ut effectus deperditus iterato recuperetur. Et quia sanitas corporis, & mentis, quæ est effectus hujusmodi Sacramenti, potest amitti, postquam fuerit per Sacramentum effecta; ideo hoc Sacramentum, sine sui injuria, potest iterari*. Idem, quod S. Thomas, docuere Magister sententiarum *in* 4. *dist.* 23. Guillelmus Altissiodorensis *lib.* 4. *Summ. tract.* 7. *cap.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 23. *art.* 2. *quæst.* 4. ceterique Scholastici, quorum sententiam sua tandem infallibili auctoritate firmarunt Tridentini Patres *sess.* 14. *cap.* 3. definientes: *Quod si infirmi post susceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint*.

IV. Verum, adeo diversa sunt hominum ingenia, illud idem Sacramentum, quod plerique nunquam iterari posse affirmarunt, alii, etiam in eadem infirmitate, sæpius repeti voluere: etenim in antiquo codice manuscripto S. Remigii, circa annum millesimum exarato, & prolato ab Hugone Menardo *in notis ad Sacramentar. S. Gregorii* statuitur, infirmos vita periclitantes, per septem continuos dies & Christi Corporis Viatico recreandos, & sancto oleo esse perungendos: eumdemque ritum clarius adhuc, & magis aperte præscribunt Theodulphus Aurelianensis *in suo secundo Capitulari*, apud Baluzium *tom.* 7. *Miscell.* aliique multi antiqui libri rituales, apud Martene *cit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 5. Sed usus postea ab universa Ecclesia receptus, a Theologis communi calculo approbatus, & Synodorum, ac Ritualium auctoritate roboratus, obtinuit, ut semel dumtaxat, in eadem infirmitate, extrema Unctio adhibeatur: una siquidem necessarias suppeditat vires ad illa incommoda evitanda, quæ morbus affert, quo actu æger laborat. Atque, ut Theologos prætermittamus, qui innumeri sunt, ita servandum decernunt statuta Synodalia Danielis Nannetensis, Stephani Parisiensis Episcopi, Synodus Cameracensis anni 1586. *tit.* 12. *cap.* 4. Pastorale Mechliniense, Viennense, Lemovicense, aliaque quamplurima congesta a Launojo *tom.* 1. *pag.* 552. & Van-Espen *cit. part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 3. *num.* 32. & *seq.*

Du-

Durante autem eadem infirmitate, si post susceptam extremam Unctionem morbus ita remittat, ut ægrotus mortis periculum evasisse videatur, sed, antequam convalescat, iterum in vitę discrimen relabatur, etiam juxta pręsentem disciplinam, poterit, absque scrupulo, denuo sacra Unctione muniri; quemadmodum diserte tradit D. Thomas *in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 4. §. Ad secundam quæstionem*, inquiens: *Hoc Sacramentum non respicit tantum infirmitatem, sed etiam infirmitatis statum; quia non debet dari nisi infirmis qui secundum humanam æstimationem videntur morti appropinquare. Quædam ergo infirmitates non sunt diuturnæ: unde, si in eis datur hoc Sacramentum, tunc cum homo ad illum statum perveniat, quod sit in periculo mortis, non recedit a statu illo, nisi infirmitate curata; & ita iterum non debet inungi; sed, si recidivum patiatur, erit alia infirmitas, & poterit fieri alia inunctio. Quædam vero sunt ægritudines diuturnæ, ut hectica, & hydropisis, & hujusmodi: & in talibus non debet fieri inunctio, nisi quando videntur perducere ad periculum mortis: &, si homo illum articulum evadat, eadem infirmitate durante, & iterum ad similem statum per illam infirmitatem reducatur, iterum potest inungi; quia jam est quasi alius infirmitatis status, quamvis non sit alia infirmitas simpliciter.* Idem, quod a D. Thoma audivimus, decernunt Synodus Lingonensis anni 1404. Senonensis anni 1524. Carnotensis anni 1526. apud Natalem Alexandrum *supra cit. lib. 2. cap. 5. regul. 19.* quibus consentiunt Rituale Romanum *tit. de extrema Unctione*, Rituale Cardinalis Sanctorii *pag.* 324. ubi legitur: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, & infirmus, cum visus esset melius se habere, iterum in periculum mortis incidit*: Rituale Argentinense *tit. de extrema Unctione* §. 4. ac omnia Pastoralia modo commemorata: uti videre est apud citatum Van-Espen, qui non inopportune Parochos monet, ne nimium scrupulose in hoc se gerant; sed, si dubitent, an revera morbi status sit mutatus, seu num idem, vel diversum sit vitæ periculum, in quo ægrotus versatur, expedire ait, ut ad Sacramenti iterationem propendeant, eo quod hæc iteratio conformior sit veteri Ecclesiæ consuetudini, & per eam novum spirituale subsidium, & levamen infirmo obveniat.

CAPUT NONUM.

De cautela in constitutionibus Synodalibus adhibenda, cum in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quæstione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Episcopi in suis constitutionibus Synodalibus aut decidisse, aut ignorasse visi sunt.

VIdimus multis in Synodis, cum de Sacris Ordinationibus habetur sermo, graviter increpari, qui ad Ordines suscipiendos accedere audent cum conscientia peccati lethalis, eosdemque sacrilegii reos denunciari, eo quod Ordinationis Sacramentum, quod, vivorum cum sit, exigit in suscipiente statum gratiæ, mortali culpa fœdati participare præsumunt. Equidem ejusmodi reprehensionem summopere commendamus; multis quippe nominibus illicitum, & turpe credimus, quempiam ullo etiam minori Ordine initiari, qui gravis culpæ reatu se non ignorat obstrictum: cui enim nefas non videatur, inter Ecclesiæ Ministros cooptari, sacrisque addici ministeriis, qui actu est dæmonis servituti alligatus? Fatemur præterea, ejusmodi hominem vix eximi posse a sacrilegii reatu; tum quia plerumque, post susceptum etiam minorem Ordinem, sanctissimæ Eucharistiæ fit particeps; tum quia, quamvis ab hac percipienda abstineat, adhuc se exponit periculo sacrilegii: quod recte notavit Juenin *dissert.* 8. *quæst.* 7. *cap.* 2. *in princ.* & ex mox dicendis patebit. Sed non itidem approbamus adjectam objurgationis causam, quæ displicet etiam Navarro *manual. cap.* 22. *num.* 18. *verb. Quare probabilis*: per eam siquidem videtur affirmari, & pro certo haberi, in cujuslibet etiam minoris Ordinis collatione verum confici Sacramentum; quod tamen esse in quæstione positum, ad rem monuit idem Navarrus, & hic paucis exponemus.

II. Ordinem, seu verius sacram illam cæremoniam, qua inaugurantur Ecclesiæ Ministri, cujus effectus est ipse Ordo, esse verum, & proprium novæ Legis Sacramentum, perfracte quidem negarunt Lutherus *in lib. de captivit. Babylon. cap. de Ordine*, Illyricus *in confess. Antuerpiensi cap.* 11. Kemnitius *in* 2. *part. examinis Concilii Tridentini disp. de Sacram. Ordin.* aliique Novatores; sed omnes Orthodoxi constanter asserunt, & definitum est a Tridentino *sess.* 23. *cap.* 3. *Cum, Scripturæ testimonio, Apostolica traditione, & Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quæ verbis, & signis exterioribus perficitur, gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem esse vere, & proprie unum ex septem sanctæ Ecclesiæ Sacramentis*: & *can.* 3. Novatorum perstringens audaciam: *Si quis dixerit, Ordinem, sive sacram Ordinationem non esse vere, & proprie Sacramentum, a Christo Domino institutum: vel esse figmentum quoddam humanum,*

num, *excogitatum a viris rerum Ecclesiasticarum imperitis*, *aut esse tantum ritum quemdam eligendi Ministros verbi Dei*, *& Sacramentorum*, *anathema sit*. Hinc omnes Theologi inferunt, Fide Divina tenendum, saltem Ordinationem Sacerdotum esse verum, & proprium Sacramentum: ad veritatem enim prædictæ definitionis universalis, necesse est, ut ea ad minimum complectatur Ordinum præstantissimum, quale est Sacerdotium. Inter eosdem etiam communiter convenit, veram Sacramenti rationem participare Episcopatum, & Diaconatum; quin immo de Episcopatu, etiamsi ab aliquibus non censeatur Ordo diversus a Sacerdotio, cujus tamen, juxta omnes, est extensio, perfectio, & complementum, id esse pariter de Fide, affirmat Petrus Soto *in Institut. Sacerdotum lect.* 4. *de Sacram. Ord.* aut saltem non posse, sine periculo, & gravis erroris nota, hoc tempore negari, asserunt Medina *lib.* 1. *de sacrorum hominum continentia cap.* 15. & Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. S. Thom. disp.* 240. *cap.* 4. *in princ.* De Diaconatu vero, quamvis Bellarminus *Controv. tom.* 3. *de Sacram. Ord. cap.* 6. *in princ.* existimet, id non esse de Fide: *Quare non potest id evidenter deduci ex verbo Dei scripto*, *vel tradito*; *neque extat ulla Ecclesiæ*, *de hac re*, *expressa determinatio*: idemque asserant Dominicus Soto *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 4. & Estius *eadem dist.* §. 8. *vers. Ad quæstionem porro*: attamen ex Tridentini definitione liquido inferri, autumant Vasquez *eodem tom.* 3. *disp.* 238. *cap.* 2. inquiens: *Ego tamen valde miror*, *viros non vulgariter doctos aut decretum Concilii Tridentini sess.* 23. *can.* 6. *non legisse*, *aut plane non intellexisse*, *ubi definitur in hunc modum*: *Si quis dixerit*, *in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam*, *Divina ordinatione institutam*, *quæ constat ex Episcopis*, *Presbyteris*, *& Ministris*, *anathema sit*. *Ex quo canone expresse liquet*, *Hierarchiam jure Divino institutam*, *non solum constare Episcopis*, *& Presbyteris*, *seu Sacerdotibus*, *sed etiam Ministris*. *Per Ministros autem*, *ut minimum Diaconos intelligere oportet*: *cumque de ceteris inferioribus Ordinibus nemo*, *etiam probabili conjectura ductus*, *asserere possit*, *canonem esse intelligendum*, *superest*, *ut dicamus*, *de Diaconis non posse non intelligi*.

III. Consulto autem, pergit Vasquez, Concilium eam vocem *Ministris* adhibuit, ut Diaconos denotaret: *de reliquis autem nihil definiret*, *sed scholæ disputationi relinqueret*: siquidem quæstio valde admodum difficilis, & implexa est, an reliqui Ordines, Diaconatu inferiores, verum sint Sacramentum. Omnes veram Sacramenti rationem participare, docent S. Thomas *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 1. *quæstiunc.* 3. *& in supplem.* 3. *part. quæst.* 37. *art.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 24. *art.* 2. *quæst.* 4. Franciscus Victoria *in Summ. de Sacram. quæst.* 226. Petrus Soto *de Instit. Sacerdotum lect.* 4. *circa medium*, Sylvester *in Summ. verb. Ordo* 1. *quæst.* 1. *in fin. & quæst.* 2. *in princ.* Melchior Canus *de Loc. Theolog. lib.* 3. *cap.* 4. Bellarminus *cit. lib.* 1. *de Sacram. Ord. cap.* 7. *&* 8. quorum sententiam & communiorem, & probabiliorem vocant Gregorius de Valentia

tom. 4. *disput.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 4. §. *Tertia opinio*, Hallier *de sacris Elect. & Ordinat. part.* 2. *sect.* 2. *cap.* 1. *art.* 2. §. 6. & 7. Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 3. Auctor Theologiæ moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 4. & 5. & Estius *in* 4. *dist.* 24. §. 8. *vers. Alii denique*, qui etiam paulo inferius *vers. Ad quæstionem porro*, sibi videri addit, in hanc sententiam propendere Concilium Florentinum, ac Tridentinum. Nec præterea defuere aliquot Juris Canonici Periti, quos refert Vasquez *disp.* 237. *cap.* 1. qui etiam primæ Clericali Tonsuræ veram Sacramenti rationem adscripserint.

IV. Censent alii, ex Ordinibus, infra Diaconatum, solum Subdiaconatum pertinere ad Sacramentum Ordinis; ceteros vero, quamvis certum Ministrorum ordinem in Ecclesia constituant, ad Sacramenti tamen dignitatem non assurgere, opinantur. Ita sentiunt Michael Medina *lib.* 1. *de Continent. cap.* 46. Vasquez *cit. disp.* 237. *cap.* 2. & *disp.* 238. *per tot.* & Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 18. *vers. Quare probabilis videtur:* in quorum sententiam videtur nonnihil inclinare Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 25. ubi *num.* 16. *de Subdiaconis* dubitat, an fuerint a Christo Domino instituti: *Secundus Ministrantium locus Subdiaconorum est, quorum licet expressa mentio in sacris litteris non reperiatur, eorum tamen institutio vel ad Christum, ut recentiores Scholastici existimant, vel ad Apostolos referenda est:* ceteros vero inferiores Ordines recentioris esse instituti, non obscure affirmat, inquiens *seq. num.* 17. *Tertia classis Ministrantium Clericos minorum Ordinum complectitur; Acolythos scilicet, Exorcistas, Lectores, & Ostiarios: quos antiquissimos esse, & ab Apostolis, vel ab immediatis eorum Successoribus institutos, Doctores scholastici asserunt, sed non probant.*

V. Alii denique omnibus Ordinibus, exceptis Presbyteratu, & Diaconatu, veram Sacramenti rationem, virtutem, & excellentiam adimunt. Hanc sententiam tenuit Scholasticorum princeps Petrus Lombardus *lib.* 4. *dist.* 24. quem a suis discipulis pene relictum sectati postea sunt Habertus *in notis ad Pontificale Græcorum pag.* 48. Goarius *in notis ad Euchologium pag.* 247. Morinus *de sacr. Ordinat. exercit.* 11. *cap.* 1. *num.* 3. ubi tanta firmitate huic sententiæ inhæret, ut eidem neminem facile contraire posse arbitretur: *Cum ego examino, & perpendo* (ait Morinus) *antiquiorum Patrum de Subdiaconatu, & minoribus Ordinibus testimonia, propositionem illam, qua asseritur, & Subdiaconatum, & quatuor minores Ordines non esse Sacramenta, judico tam esse certam, & evidentem, ut, qui ea consideraverit, ire contra vix possit.* Morino consentiunt Juenin *de Sacram. dissert.* 9. *quæst.* 6. *cap.* 1. Tournely *de Sacram. Ord. quæst.* 6. *art.* 4. & *art.* 5. aliique plurimi recentiores, Boucat *in Theologia Patrum tom.* 5. *dissert.* 6. *de Ordinis institutione art.* 8. ubi late ostendere conatur, opinionem hanc esse valde probabilem, Vuitasse *in tract. de Sacram. Ordinis part.* 2. *quæst.* 4. *art.* 2. Habert

bert *in Theologia dogmatica & morali tom. 7. de Ordine part. 1. cap. 6. per tot.* Herminier *in tract. de Sacramentis tom. 3. cap. 3. conclus. 3. & 4.*

VI. Ideo autem Doctores in tot diversas scissi sunt opiniones, quia obscura, & incerta est Ordinum, infra Diaconatum, origo, a qua unice pendet quæstionis decisio: etenim, si ea referenda sit ad Christi Domini institutionem, nemo audebit illis detrahere Sacramenti dignitatem, cujus cetera habere requisita, facile demonstrabunt: si vero adinventi, & constituti sint ab Ecclesia, non poterunt sane veram participare rationem Sacramenti, ad quod de novo instituendum sola Ecclesiæ auctoritas non protenditur. At hanc originem indagare est operosum, assequi vero fere impossibile. Fatentur omnes, in sacris litteris nullam fieri mentionem de Ordinibus Diaconatu inferioribus: sed non exinde recte inferri, eos non esse a Christo Domino institutos, ajunt Auctores primæ sententiæ; potuit quippe evenire, eorumdem institutionem fuisse a Christo Domino Apostolis ore traditam; atque ita reapse evenisse, hac ratiocinatione plane ostendi opinantur. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur*: firmissima regula est, quam nobis præbet Augustinus *lib. 4. contra Donatistas cap. 24. num. 31. tom. 9. Oper. col.* 140. Hanc autem regulam rei nostræ convenire, est manifestum: etenim quin ullum reperiatur Concilium, in quo instituti fuerint Ordines Diaconatu inferiores, eos nihilominus semper, ab Ecclesiæ primordiis, in Ecclesia fuisse, semperque constanter retentos, scimus. Equidem, quod speciatim attinet ad Subdiaconatum, expressam illius mentionem faciunt Cyprianus *epist.* 42. Synodus Eliberitana *can.* 30. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 253. Laodicena *can.* 21. & 22. *ibid. col.* 785. Athanasius *epist. ad Solitarios*, & Synodus Carthaginiensis IV. anni 398. *cap.* 5. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 979. Quod vero ad alios pertinet minores Ordines, idem Cyprianus *in eadem epistola*, præter Hypodiaconum, nominat Acolythum, cujus pariter meminit Augustinus *epist.* 194. alias 104. quam se, per Albinum Acolythum, Sixto misisse significat. Cyprianus itidem *epist.* 33. affirmat, Aurelium Confessorem fuisse a se in Lectorem ordinatum. Et Confessores ad eumdem Cyprianum scribentes *epist.* 17. & Lectorem, & Exorcistam commemorant: *Præsente* (inquiunt) *de Clero & Exorcista, & Lectore*. Lectoris quoque fit mentio in Concilio Sardicensi anni 347. *can.* 13. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 645. & Chalcedonensi *can.* 13. *tom.* 2. ejusdem Collectionis *col.* 607. Narrat præterea Theodoretus *lib.* 3. *cap.* 2. Socrates *lib.* 3. *cap.* 1. Julianum, ante apostasiam, fuisse Lectorem in Ecclesia, & post apostasiam jussisse, ut, ad instar Ecclesiæ Catholicæ, in templis Gentilium essent Lectores. Sed, quod magis est, Cornelius Papa epistola ad Fabium, Episcopum Antiochenum, circa annum 251. exarata Romanum Clerum enumerans, omnes nominatim & ma-

majores, & minores Ordines recenset, Romæ adesse affirmans *num.* 3. ex recensione Coustant *col.* 150. *Presbyteros quadraginta sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acolythos duos & quadraginta, Exorcistas autem, & Lectores, cum Ostiariis, quinquaginta duos*. Et citata Synodus Carthaginiensis IV. *can.* 5. 6. 7. 8. & 9. non solum singulos prædictos Ordines nominat, sed modum designat, quo eorum quilibet ab Episcopo conferretur. Porro recentiores hujus sententiæ patroni missa faciunt antiquiora testimonia, quæ ad eamdem roborandam assertionem olim proferebantur ex Canone Apostolorum lxix. ex Constitutionibus Apostolicis *lib.* 3. *cap.* 11. ex epistola Ignatii ad Antiochenos, ex Dionysio *cap.* 3. *Eccles. Hierarch.* atque ex Synodo Romana sub Sylvestro, in quibus iidem Ordines singillatim pariter enumerantur; quia sciunt, ab hodiernis Criticis rejici, & suppostitia haberi: neque hisce dubiis monimentis se indigere autumant, cum ex allatis, certo genuinis, satis luculenter demonstratum credant, omnes Ordines ab Apostolis ad nos pervenisse. *Si enim* (concludit Melchior Canus *cit. lib.* 3. *cap.* 4. ubi regulam ab Augustino acceptam rei, quam versamus, applicat) *consuetudinis cujusquam, diu in tota Ecclesia observatæ, originem, & principium nec summos Pontifices, nec ad Concilia Episcoporum referre possumus; sed ea consuetudo ad Apostolorum usque tempora retrotrabitur: conficitur plane, illam ab Apostolis esse profectam.*

VII. Verum plura ad hæc reponunt Auctores contrarii. Atque in primis, esto (inquiunt) omnium Ordinum origo ad Apostolos referatur, attamen non inde conficitur, eos esse a Christo Domino, omnium Sacramentorum novæ Legis primo, & unico Auctore, institutos: ut enim ibidem fatetur idem citatus Melchior Canus, ipsimet Apostoli pleraque ad Ecclesiæ utilitatem constituere potestate quidem a Christo Domino accepta, sed quæ sibi non fuerant ab eodem Christo immediate tradita, quæque propterea obnoxia fuere mutationibus, quibus certe non potuerunt subesse præcepta a Christo data, multoque minus Sacramenta ab eodem instituta. Hujus autem secundi generis esse Ordines Diaconatu inferiores, etiamsi Apostolis suam deberent institutionem, vel ex hoc evidenter constat, quod nec semper, nec ubique iidem, atque eodem numero sint habiti. Etenim Ecclesia Græca, quidquid sit, an proxima ab Apostolis ætate omnes habuerit minores Ordines, quod negat quidem Morinus *exercit.* 14. *cap.* 1. sed affirmat Schelstratus *ad Concil. Antiochen. dissert.* 4. *cap.* 17. & pluribus probat Hallier *de sacr. Elect. & Ord. part.* 2. *sect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. *num.* 27. nunc certe alios Ordines infra Diaconatum non admittit, nisi Subdiaconatum, & Lectoratum, ceteros vero in suis Euchologiis, a mille, & amplius annis, nunquam recensuit. Similem mutationem factam deprædicant in Ecclesia Latina, in qua ultra quatuor minores Ordines, quos retinemus, quondam numerabatur etiam Ordo *Cantorum*, seu *Psalmistarum*, de quo fit expressa mentio in Con-

Concilio Carthaginiensi III. anni 397. *can.* 21. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 963. *Ut Clericum alienum , nisi concedente ejus Episcopo , nemo audeat vel retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita . Clericorum autem nomen etiam Lectores, & Psalmistæ, & Ostiarii retinent* : & in citato Concilio Carthaginiensi IV. *can.* 10. ubi specialis ritus præscribitur ordinandi Psalmistam, seu Cantorem : & magis diserte Isidorus Hispalensis *etymol. lib.* 7. *cap.* 12. relat. *in Can. Cleros dist.* 21. inter Ecclesiæ Ministros proprium, & distinctum locum assignat Psalmistis : *Generaliter Clerici nuncupantur omnes, qui in Ecclesia Christi deserviunt, quorum gradus, & nomina sunt hæc: Ostiarius , Psalmista , Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus.* Præter Cantores , fuisse etiam decantant alios minores Ordines, postea obliteratos, præcipue *Fossariorum*, qui etiam *Laborantes*, & *Copiatæ* sunt appellati ; *Custodum* Martyrum ; & *Notariorum* . De Fossariis , quorum officium erat operam impendere in sepeliendis Fidelium corporibus , meminit Hieronymus , seu quicumque sit Auctor tractatus *de septem Ecclesiæ gradibus*, ad Rusticum Narbonensem : iidemque Clericis annumerantur in Codice Theodosiano *leg.* 15. *tit. de Episcopis lib.* 16. Custodibus Martyrum , ita dictis , quod ipsis concrederetur custodia Ecclesiarum , ubi sepulta erant Martyrum corpora , peculiarem in Ecclesia gradum attribuit Synodus , quæ dicitur Romana, sub Sylvestro Papa , ubi de iis , qui in Ecclesia militare , ac proficere desiderant , decernitur , ut in pluribus gradibus, aliquo temporum intervallo , morentur , ac quinque annis Custodes Martyrum existant , antequam ad Diaconatus , vel Presbyteratus Ordinem ascendant : quamvis enim hæc Synodus spuria habeatur , exhibet tamen disciplinam sexti seculi, quo creditur conficta. Notarios denique, qui curam habebant instrumentorum, & tabularum Ecclesiæ , peculiarem constituisse Clericorum Ordinem , colligunt ex Ennodio Ticinensi in Vita Antonii Monachi Lirinensis , quem refert a Constantino Antistite ,, inter Ecclesiasticos Exceptores , seu Notarios , cœlestem militiam jussum ordiri ; atque ex libro Pontificali in Hadriano I. quem Notarium Regionarium , postea Subdiaconum , demum Diaconum factum , ad Pontificatum ascendisse, narrat.

VIII. Sed , ut , quod sentimus , aperte dicamus , nunquam Ecclesiam Latinam alios Ordines agnovisse credimus , præter eos , quos singulatim recensuit Cornelius Papa . Quia vero Clericis , aliquo ex iis Ordinibus initiatis, diversa committebantur officia , ex istorum diversitate diversam pariter sortiebantur nomenclaturam , puta Cantoris , Fossarii , Custodis Martyrum &c. quod bene ponderavit Bellarminus *de Clericis lib.* 1. *cap.* 11. & fuse probat Hallier *de sac. Elect. & Ordinat. part.* 2. *sect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. Et profecto , quod Cantores , de quibus videtur esse specialis difficultas, merum haberent officium sine vero Ordine a ceteris distincto , eruitur ex ipsomet Concilio Carthaginiensi IV. *cap.* 10. *tom.* 1.

Col-

Collectionis Harduini *col.* 979. in contrarium allegato: ibi enim omnium Ordinum collatio ab Episcopo dicitur facienda; Cantoris autem munus sola Presbyteri jussione suscipi, atque exerceri permittitur: *Psalmista, id est Cantor, potest absque scientia Episcopi, sola jussione Presbyteri, officium suscipere cantandi*. Ceterum, si ex diversis officiis, quibus Clerici addicebantur, & diversa, quam inde assequebantur, nominis appellatione, Ecclesiasticorum Ordinum diversitas inferretur, nimium ingens sane fuisset, apud majores nostros, minorum Ordinum numerus. Etenim in Ecclesiasticis tabulis recensentur *Catechistæ*, veluti specialem gradum in Ecclesia obtinentes; & tamen discimus a Cypriano *epist.* 24. ad hoc munus obeundum, aliquem inferioris Ordinis Clericum seligi consuevisse, quin idcirco ad novi Ordinis gradum promoveretur: *Optatum* (ait Cyprianus) *inter Lectores doctorem audientium constituimus*. *In l.* 42. & *l.* 43. *tit.* 2. *cit. lib.* 16. *Cod. Theodosiani*, commemorantur *Parabolani*, hoc est, ut *in ead. l.* 43. explicatur, homines *ad curanda debilium ægra corpora deputati*, quos e Clericorum cœtu fuisse, ibidem adnotavit Gothofredus, testaturque Baronius *ad annum* 416. quin tamen, eodem Baronio observante, novum, & peculiarem Clericorum Ordinem constituerent. Erant pariter Defensores pauperum, & Defensores Ecclesiarum. De illis sermo est in Concilio Carthaginiensi V. anni 401. *cap.* 9. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 988. De istis mentio fit in Concilio Chalcedonensi *can.* 23. Utrosque vero quamvis Petavius *in notis ad Epiphanium hæres.* 62. *num.* 10. inter laicos collocet, attamen Morinus *exercit.* 16. *cap.* 6. *num.* 16. ex Ecclesiasticis monumentis constare asserit, ea munera nonnisi Clericis consuevisse committi. E Clericorum insuper numero eligebantur Ecclesiarum *OEconomi*, de quibus in Concilio Ephesino *act.* 1. & in Concilio Chalcedonensi *can.* 2. & *can.* 26. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 601. & 611. Ex eodem designabantur *Apocrisiarii*, de quibus Liberatus *Breviar. cap.* 12. Evagrius *lib.* 4. *cap.* 38. & Justinianus Imp. *Novell.* 6. *cap.* 2. quorum id erat officii, ut, tamquam Procuratores, omnes causas Ecclesiasticas, ad eos, a quibus mandatum acceperant, attinentes, in aula Imperatoris agerent. Atque, ut alios hujus generis multos prætereamus, Epiphanius *exposit. Fid. num.* 21. Ecclesiæ Ministris accenset *Hermeneutas*, seu Interpretes, quorum munus erat, ex una in aliam linguam transferre tam lectiones Scripturarum, quam conciones ab Episcopis ad populum habitas. Ejusmodi vero munus fuisse speciale, atque ab aliis distinctum, liquet ex Actis Passionis Procopii Martyris, a Valesio publicatis in notis ad Eusebium *de Martyr. Palæstin. cap.* 1. hæc de Procopio narrantibus: *Ecclesiæ tria ministeria præbebat. Unum in legendi officio; alterum in Syri interpretatione sermonis; & tertium adversus dæmones, manuum impositione*. Nisi igitur dicamus, omnia, quæ retulimus, & quamplurima similia, quæ referri possent, nomina fuisse officiorum, non Ordinum, admittere cogeremur in antiqua

Ec-

Ecclesia Ordines fere innumeros: quod nemo facile credet. Quamobrem, quod ex Morino retulimus argumentum, suas quidem vires habet, qua parte pervetusta innititur consuetudine Ecclesiæ Græcæ, tres minores Ordines jamdiu respuentis; sed inefficax est quantum ad variationem, quam factam astruit in Ecclesia Latina, quoad eorumdem numerum. Majoris ponderis sunt alia, quæ ab eodem Morino, eique adstipulantibus Theologis proferuntur, ad suam sustentandam opinionem.

IX. Verum Sacramentum, ajunt, gratiam producit ex opere operato; eaque gratia per aliquod signum sensibile significatur: at in collatione quinque Ordinum inferiorum, nihil fit, quod gratiæ productionem arguat; non enim conferuntur per manus impositionem, sicuti tres Ordines supremi, qua gratiam significari, & causari, docet S. Thomas *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 1. *art.* 1. *&* 3. *part. quæst.* 84. *art.* 4. nec Episcopus eos conferens dicit: *Accipe Spiritum Sanctum:* aut his æquivalentia verba pronunciat. Neque in hoc ullum intercedit, aut unquam intercessit discrimen inter Subdiaconatum, aliosque inferiores Ordines: nam laudatum Concilium Carthaginiense IV. postquam *can.* 2. 3. *&* 4. dixerat, Episcopum, Presbyterum, & Diaconum ordinari per manuum impositionem, *can.* 5. expresse statuit: *Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, Patenam de Episcopi manu accipiat vacuam, & Calicem vacuum.* Sacramentarium pariter S. Gregorii, vetus Ordo Romanus, & hodiernum Pontificale Romanum, Subdiacono denegant manus impositionem; quin immo idem Subdiaconatus olim in Ecclesia Latina accensebatur minoribus Ordinibus, in quorum classem etiamnum a Græcis rejicitur: tum vero primum apud nos cœpit sacris annumerari, cum Urbanus II. in Concilio Beneventano anni 1091. *can.* 1. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1696. permisit, ut interdum, *sed rarissime, opportunitate exigente, & non sine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia*, Subdiaconus eligi posset in Episcopum, quem ex solo cœtu eorum, qui sunt in sacris constituti, assumendum, veteres Canones sanciverant: quod testatur Innocentius III. *in Cap. A multis, de ætat. & qualit. & ordin. præficiendorum: Cum hodie Subdiaconatus inter sacros Ordines computetur, sicut Urbanus Papa II. sub his verbis expressit .... Qui in sacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu sunt positi*: immo observat Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 33. non ab Urbano II. sed ab ipsomet Innocentio III. fuisse Subdiaconatum in sacros, & majores Ordines relatum, cum scilicet ipse in citata Decretali statuit, ut absque ulla dispensatione *Subdiaconus in Episcopum valeat libere eligi, sicut Diaconus, vel Sacerdos*: hanc vero sanctionem adscribit Urbano II. quia is illi præluserat, ejusque jecerat fundamenta, permittens ex venia, & indulgentia fieri, quod ne ex venia quidem antea fiebat, & postmodum Innocentius libere fieri permisit. Sed, sive Innocentius, sive Urbanus Subdiaconatum e minorum in majo-

jo-

jorum Ordinum classem evexerit, sat est, eum quondam locum habuisse inter minores Ordines, ne in re, de qua agimus, ulla inter eumdem, & minores Ordines ponenda sit differentia.

X. Sed quid aliunde argumenta quærimus (pergit Morinus) ad probandum, Subdiaconatum, eoque inferiores Ordines, non pertinere ad Hierarchiam Divina ordinatione institutam, cum id clare, & expresse asseruerit idem Urbanus II. *in cit. can.* 1. hisce verbis: *Nullus deinceps in Episcopum eligatur, nisi qui in sacris Ordinibus religiose vivens inventus est. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum. Hos siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse: super his solum præceptum habemus Apostoli &c.* Urbano concinit Gratianus, qui medio seculo XII. suum compilavit Decretum, scribens initio *dist.* 21. *Levitas ab Apostolis ordinatos legimus .... Subdiaconos, & Acolythos, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit.* Ante Gratianum, & Urbanum II. seculi IX. initio id ipsum aperte tradiderat Amalarius *lib. 2. de Divinis Officiis cap. 6.* inquiens: *Primo notandum est, eos Ordines, qui potissimum necessarii sunt in Ecclesia, Apostolum Paulum denominasse, & eorum mores depinxisse, sine quibus non potest rite immolatio Altaris celebrari, scilicet sine Sacerdote, & Diacono ..... Ceteri Ordines his adjecti sunt. Crescente Ecclesia, crevit Officium Ecclesiasticum: ut multitudini Ecclesiæ subveniri posset, adjiciuntur inferiores in adjutorio Præpositorum. Unde Ambrosius in tractatu epistolæ ad Timotheum: Illud vero dictis nostris adjici dignum est, quoniam non convenit demirari, si neque Subdiaconorum, neque Lectorum memoriam Apostolus fecisse videatur: illis etenim gradibus functionum, qui in Ecclesia necessario habentur, isti postea magis sunt adjecti propter utilitatem ministerii.*

XI. Idem affirmavit Magister sententiarum *cit. lib. 4. dist. 24. Canones duos tantum sacros Ordines adpellari censent, Diaconatus scilicet, & Presbyteratus: quia hos solos primitiva Ecclesia legitur habuisse .... Subdiaconos vero, & Acolythos, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit.* Et, quod magis est, S. Thomas, qui aliis in locis singulis Ordinibus veri Sacramenti, a Christo Domino instituti, excellentiam asserit, *in cap. 3. epist. 1. ad Thimoth. lect. 2.* Magistrum sequutus, ait: *In primitiva Ecclesia solum erant tres Ordines ...... Episcoporum, Presbyterorum, & Ministrorum; & non dividebantur per diversos gradus: sed omnia erant in uno Ordine propter paucitatem Ministrorum, & propter novitatem Ecclesiæ:* ex quo colligitur, dubiam saltem fuisse hac in re Angelici Præceptoris mentem.

XII. Dubii pariter & nos hæremus, nec ullam in hac difficillima controversia sententiam ferimus: ideo autem rationes attigimus, quæ in utramque partem adducuntur, & paulo prolixius illas expolivimus, quæ postremæ favent opinioni, ut videant Episcopi, non posse indubitanter sacrilegii damnari, qui cum conscientia peccati lethalis Ordines Diacona-

na-

natu inferiores suscipere non reformidant. *Durum quippe videtur* (ad rem inquit Navarrus *cit. cap.* 22. *man. num.* 18. loquens de Ordinibus minoribus) *damnare omnes, qui accipiunt eos, non præmissa Confessione, vel saltem contritione sufficienti, quorum infinitus videtur esse numerus; quod tamen necesse esset facere, si essent Sacramenta vera, gratiam conferentia ex opere operato.* Loquitur vero Navarrus in eventu, quo conferantur extra Missarum solemnia, nec subinde debeant illis initiati sanctissimam Eucharistiam percipere; quod tamen regulariter fieri non solet, nec fortasse sine rationabili causa licet, ut paulo inferius dicetur. Quocirca Episcopus in sua Synodali Instructione, seu Edicto, tuto poterit prædictos temerarios, & pervicaces homines, hoc nomine, sacrilegos declarare, quod peccati sorde contaminati, non vereantur immaculatis Christi carnibus vesci; & solum cavere debet ab alia adducenda sacrilegii causa, quod scilicet ad Sacramentum Ordinis accedere præsumant: ne tali pacto aut controversiam ignorare, aut illam videatur decidere.

CAPUT DECIMUM.

Quod nihil in Synodo sit decernendum de trium hierarchicorum ordinum materia, & forma, insinuatur exemplo desumpto ex quadam quæstione Congregationi Concilii proposita.

SI Episcopus velit in sua Synodo peculiariter differere de singulis Ordinibus, quod a plerisque, ad ordinandorum instructionem, prudenter fastitatum comperimus, diligenter curet, ut omnia ad amussim iis respondeant, quæ de iisdem Ordinibus a Catechismo Romano traduntur; atque omnino declinet quæstiones in scholis agitatas, maxime circa materiam, & formam trium hierarchicorum Ordinum: ne secus in ea se conjiciat difficultatum dumeta, a quibus vix possit explicari. Quod ne perperam a nobis monitum videatur, ad rem facientem quæstionem subnectimus, de qua, priusquam huic Operi extremam manum admoveremus, fuit in sacra Congregatione Concilii disceptatum. Quidam Sacerdotio initiandus, etsi omnes consuetas manuum impositiones ab Episcopo accepisset, ad Episcopum tamen, solita Patenæ cum hostia, & Calicis cum vino instrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis distractus, non accessit. Re postea detecta, quid facto opus esset, dubitatum, atque a sacra Congregatione petitum est. Difficultatis decisio ab illa pendebat gravissima controversia, inter Theologos agitata, circa materiam, & formam Ordinis Presbyteratus.

II. Antiquiores Scholastici, quos Sotus *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 3. & teste Goneto *in clypeo disp.* 2. *art.* 3. plerique alii Thomistæ sectantur, aliam non agnoverunt Ordinationis materiam, quam porrectionem instrumentorum, neque aliam formam, quam verba huic porrectioni adjuncta.

cta .. Eorum præcipuum fundamentum situm est in Decreto ab Eugenio IV. edito in Concilio Florentino ad Armenorum instructionem, ubi, cum singulorum Ordinum materiam, & formam singillatim Eugenius recenseat, solam porrectionem instrumentorum, & quæ eam comitantur, verba commemorat; inquit enim *tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 440. *Sextum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo: sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem; Diaconatus vero per libri Euangeliorum dationem; Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua superposita traditionem: & similiter de aliis, per rerum, ad ministeria sua pertinentium, assignationem. Forma Sacerdotis talis est: Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: & sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur*. Cujus quidem Decreti auctoritate suffulti præfati Auctores, adeo tenaciter suæ opinioni adhæserunt, ut interrogati, cujusnam instrumenti traditione, Euangelicæ prædicationis initio, ab Apostolis ordinarentur Diaconi, cum nondum Euangeliorum liber esset conscriptus, sine hæsitatione responderunt, ejus loco, porrectam fuisse ordinando chartam, in qua Fidei nostræ mysteria erant conscripta: quam sane ridiculam, & plane absurdam responsionem explodit Isambertus *de Sacram. Ordinis disp. 3. art. 6.*

III. Alii, cum ex una parte prædictum Eugenii Decretum præ oculis habuerint, atque ex alia animadverterint, in sacris litteris, ubicumque de sacra Ordinatione fit mentio, non aliter eam explicari, quam per manuum impositionem; *Act.* enim *6.* cum de constituendis Diaconis Apostoli deliberassent, eorumque electionem Discipulorum multitudini permisissent, septem ab his designatis, *orantes, imposuerunt manus*: & *cap.* 13. de Ordinatione Pauli, & Barnabæ dicitur: *Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*: Paulus itidem 1. *ad Timoth.* 4. scribit: *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi, cum impositione manuum Presbyterii*: & *epist.* 2. *ad eumd. cap.* 1.: *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum*: ut hæc testimonia cum prædicto Decreto simul conciliarent, docuerunt, tam porrectionem instrumentorum, quam manuum impositionem, esse Episcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus adæquatam materiam: formam vero esse verba, quæ in utraque actione ab Ordinante proferuntur. Ex tribus autem mox referendis manuum impositionibus, quæ adhibentur in Ordinatione Presbyteri, tertiam dumtaxat, quæ fit sub hac formula: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata &c.* ad Sacramenti essentiam pertinere, isti Auctores autumant. Ita Bellarminus *de Sacram. Ordin. lib. unic. cap. 9.* Maldonatus *tract. de Sacram. Ordin. quæst. 3. part. 2. prop. 1. & 4.* ubi hanc assertionem quoad manuum impositionem esse de Fide, quoad porrectionem instrumentorum proxime ad Fidem accedere, ait, Vasquez *in 3.*

part.

part. disp. 239. *cap.* 2. 3. *&* 4. Hallier *de sacris Elect. & Ordinat. part.* 2. *sect.* 2. *cap.* 2. *art.* 1. §. 10. *& seq.* Estius *in* 4. *dist.* 24. §. 24. Isambertus *cit. loc.* Piette *de Sacram. Ord. quæst.* 9. Vanroy *eod. tract. cap.* 3. *quæst.* 1. Simonet. *tract.* 17. *de Ord. disp.* 3. *art.* 1. aliique innumeri.

IV. Alii demum existimant, trium Ordinum hierarchicorum, Episcopatus videlicet, Presbyteratus, & Diaconatus, adæquatam materiam, & formam, solam esse manuum impositionem, cum ei respondentibus verbis; porrectionem autem instrumentorum ritum censent mere accessorium, & integrantem, ab Ecclesia adjunctum ad majorem dumtaxat significationem, & expressionem collatæ potestatis. Quoniam vero in Ordinatione Presbyteri ter Episcopus manus imponit ordinando; primo, absolutis litaniis, una cum sibi astantibus Presbyteris, nihil dicens; secundo, immediate post primam, invocans in electum gratiam, & dona Spiritus Sancti; tertio, post Communionem, proferens illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum &c.* non primam, neque tertiam, sed tantum secundam, cum adjunctis precibus, totam Sacramenti essentiam perficere, hujus sententiæ patroni contendunt. Non immerito tamen advertit mox citandus Martene, secundam manuum impositionem non differre a prima, sed esse illius continuationem; quod revera utramque inspicienti est manifestum. Ultro porro iidem concedunt, ceteros Ordines, Diaconatu inferiores, per solam instrumentorum traditionem conferri: quoniam, ut ipsi opinantur, non sunt a Christo Domino instituti, sed ab Ecclesia adinventi; ac proinde, cum non participent veram rationem Sacramenti, neque conferant gratiam ex opere operato, potuerunt quocumque alio modo ad Ecclesiæ placitum institui, & conferri. Hanc sententiam propugnant Hugo Menardus *in notis ad lib. Sacramentor. S. Gregorii*, Joannes Morinus *de sacr. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 7. *cap.* 1. Martinus Becanus *de Sacram. Ordin. cap.* 26. *quæst.* 4. *conclus.* 3. Goarius *in not. ad Euchologium Græcorum pag.* 256. *num.* 11. Arcudius *Concord. lib.* 6. *cap.* 7. quibus in locis hi duo posteriores Doctores, non de sola Ecclesia Græca, sed etiam de Latina expresse loquuntur, Juenin *de Sacram. diss.* 9. *quæst.* 3. *cap.* 2. *& quæst.* 4. *cap.* 2. *&* 3. Van-Espen *Jur. Eccl. univers. part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 1. *num.* 9. *& seq.* Martene *de antiqu. Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 9. *num.* 11. 16. *&* 18. Tournely *de Sacram. Ordin. quæst.* 3. *conclus.* 1. *&* 2. aliique recentiores, quibus facem prætulerant S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 24. *part.* 2. *art.* 1. *quæst.* 4. & Petrus Soto *lib. de Instit. Sacerd. lect.* 5. quorum primum hanc sententiam expresse docuisse, alterum vero maxime in eam inclinasse, fatetur Vasquez *cit. disp.* 239. *cap.* 2. *num.* 5.

V. Duo autem sunt argumenta, quibus hanc assertionem nedum probari, sed evidenter demonstrari, putat Morinus. Primum ex eo desumitur, quod per annos ad minimum nongentos, Ordines hierarchici in universa Ecclesia collati fuerint per solam manuum impositionem, absque ullius instrumenti traditione; quod etiam Doctores contrariæ sententiæ,

cum Bellarmino, & Hallier *cit. loc.* coguntur admittere: nulla quippe traditionis instrumentorum occurrit mentio in antiquis Ritualibus, & Sacramentariis, a Menardo, Morino, & Martene diligenter perquisitis, & prolatis: quin immo in supra citato Concilio Carthaginiensi IV. anni 398. cui Episcopi 214. inter quos Augustinus, interfuere, per hoc Subdiaconatus ab hierarchicis Ordinibus distinguitur, quod isti manuum impositione, ille vero instrumentorum porrectione conferretur, sicuti animadvertimus: eamdemque differentiam fieri legimus in antiquo Sacramentario Romano, edito a Cardinali Thomasio *pag.* 229. Nullam etiam instrumentorum traditionem commemorant Amalarius Fortunatus, Rabanus Maurus, & Walafridus Strabo, etsi de ritibus conferendi sacros Ordines fuse, atque ex professo agant. Altum similiter apud eosdem Scriptores, atque in vetustissimis libris Ritualibus est silentium de tertia impositione manuum, nunc fieri solita in Ordinatione Presbyteri, cum illis verbis: *Accipe Spiritum Sanctum &c.* cujus nullum inveniri monumentum illo antiquius, quod extat in Vita Lietberti, Episcopi Cameracensis, qui vixit seculo x. testatur Martene *cit. art. 9. num.* 12. unde infert idem Martene, hunc ritum, saltem quoad totam Ecclesiam Latinam, esse adhuc recentiorem altero porrigendi instrumenta, quem ceteroquin non ante annos 700. aut ad summum 800. in Ecclesiam Latinam invectum, ex iisdem Ritualibus plane constat. Quare, inquiunt laudati Doctores, ne alterum ex his dicamus, nimirum, aut mutatam fuisse Sacramentorum substantiam, quod erroneum, aut antiquam Ecclesiam caruisse vero Sacerdotio, & legitimis Ministris, quod aperte hæreticum foret; necessario dicendum est, etiam nunc Ordines hierarchicos sola manuum impositione, & quidem distincta ab illa tertia, quæ est recentioris ævi, conferri.

VI. Porro, non aliud Ecclesiam sibi voluisse, credendum est, cum prædicta additamenta sacræ Ordinationi fieri præcepit (pergunt iidem Doctores), quam magis diserte explicare potestatem, quæ secunda manuum impositione est abunde ordinato collata; quemadmodum, priusquam Scholasticorum opinio omnium menti altius insideret, fassi sunt Hugo a Sancto Victore *lib.* 2. *de Sacram. Fidei part.* 3. *cap.* 12. inquiens: *Accipiunt Calicem cum vino, & Patenam cum hostiis de manu Episcopi, quatenus his instrumentis potestatem se accepisse agnoscant, placabiles Deo hostias offerendi:* ac totidem fere verbis Petrus Lombardus *lib.* 4. *dist.* 24. *Accipiunt etiam Calicem cum hostiis, ut per hoc sciant, se accepisse potestatem, placabiles Deo hostias offerendi*: quibus consentit antiquum Pontificale Romanum Ms. bibliothecæ Colbertinæ, ubi legitur: *Accipiat Patenam cum oblatis, & Calicem cum vino, & ponat simul in manibus ordinati cujuslibet per se*: etenim, cum dicat *ordinati*, & non *ordinandi*, aperte denotat, ante instrumenti traditionem, absolutam, & perfectam jam esse Ordinationem.

VII. Alterum, nec minus validum argumentum huic sententiæ astruendæ,

dæ, suppeditat Ecclesia Græca, quæ in sacris Ordinationibus perficiendis aliam non adhibuit, neque adhibet materiam, præter manuum impositionem; uti legere est in Græcorum Euchologio, & testatur Arcudius *cit. lib. 6. cap.* 2. quin tamen Ecclesia Romana ejusmodi Græcorum Ordinationes unquam irritas habuerit, aut ullo pacto improbaverit: immo de illarum validitate non solum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunensi, & Florentino, quibus Græci cum Latinis adfuere, sed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Russorum Episcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admisit cum Ordinibus, quibus, secundum ritum Græcorum, insigniti fuerant in suo schismate: uti late prosequuntur Natalis Alexander *in Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de Sacram. Ordin. art.* 7. §. 2. Morinus *de sacr. Ordination. part.* 3. *exercit.* 7. *cap.* 1. *num.* 8. Cabassut. *in Notit. Ecclesiast. seculi* IV. *in append. ad can. Concilii* IV. *Cathaginiensis num.* 4. & 5. Tournely *in Prælection. theolog. de Sacram. Ordin.* Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 2. *sect.* 5. *num.* 85. Cardinalis Albitius *de Inconst. in Fide cap.* 30. *sub num.* 374. §. *Diverso autem ritu*, Verricell. *de Apostol. Mission. tit* 11. *quæst.* 168. *sect.* 3. *num.* 22.

VIII. Hoc autem eodem argumento, e Græcorum more petito, Auctores, quorum sententiam in præsens exponimus, antevertunt fundamentum contrariæ opinionis, Eugenii Decreto subnixum: qua enim ratione, inquiunt, potuisset Eugenius IV. definire, in instrumentorum porrectione, eique respondentibus verbis, consistere essentiam sacræ Ordinationis, postquam in eodem Concilio ad communionem admiserat Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos Græcos, sola manuum impositione ordinatos? Necesse est igitur fateri, Eugenium loquutum de materia, & forma integrante, & accessoria, quam optavit ab Armenis superaddi manuum impositioni, jamdiu ab illis adhibitæ, ut Ecclesiæ Latinæ moribus se prorsus accommodarent, ac, rituum uniformitate, firmius eidem adhærerent: quod bene ponderant Menardus, Becanus, & Morinus. Neque hanc explicationem respuere possunt Auctores contrarii: siquidem in eo Decreto nulla fit mentio tertiæ impositionis manuum, quam nihilominus ad Ordinationis Presbyteri essentiam pertinere, iidem affirmant: atque idcirco fateri coguntur, non fuisse mentem Pontificis, ibidem explicare, quæ Ordinationis substantiam perficiunt.

IX. Ut hæc argumenta, quibus profecto nimium se premi sentiunt, declinent, varia prædicti Doctores tentarunt effugia. Dixerunt plerique, etiam nunc in Ecclesia Latina Ordines hierarchicos sola conferri manuum impositione, quia Episcopus suis manibus instrumenta exhibet ordinando. At in primis, si porrectio instrumentorum vera esset manuum impositio, etiam inferiores Ordines dicerentur conferri per manuum impositionem, contra id, quod a Concilio Carthaginiensi IV. audivimus: per manus etiam impositionem perficerentur Baptismus, & extrema Unctio,

 quia

quia Ministri manibus baptizandi corpus abluitur, & sancto oleo perungitur infirmus, quod tamen nemo unquam dixit. Deinde hac responsione difficultatis nodus non solvitur: nam neque hodie Græci, neque olim Latini, in conferendis Ordinibus hierarchicis, instrumenta adhibuere: ac propterea alia diversa est impositio manuum, in quam cadit præsens controversia.

X. Dicunt alii, revera olim Latinos, sicuti nunc Græci, Ordines hierarchicos sola contulisse manuum impositione; & nihilominus hodie in Ecclesia Latina necessariam esse traditionem instrumentorum, quia Christus Dominus non instituit, neque determinavit materiam, & formam Ordinationis in specie infima, seu *atoma*, uti ajunt, sed permisit Ecclesiæ, illas pro suo libito determinare, justisque de causis mutare, modo & res, & verba semper usurpet, quæ apta sint ad significandum sacræ Ordinationis effectum. Ecclesia autem, quæ solam olim designaverat manuum impositionem, cum verbis eam comitantibus, mutatis postea rerum circumstantiis, illa Græcis relicta, aliam materiam adhibendam statuit a Latinis. Verum hæc doctrina duas gravissimas offendit difficultates. Primo quippe non satis probatur, quod Christus Dominus prædictam potestatem fecerit Ecclesiæ; immo oppositum videtur evinci ex Tridentino *sess.* 21. *cap.* 2. ubi declarat, a Christo relictam esse Ecclesiæ potestatem mutandi, quæ Sacramentorum dispensationem respiciunt, *salva illorum substantia*: mutatio vero materiæ, & formæ, non ad ritum, & dispensationem, sed ad substantiam pertinet. Deinde, data Ecclesiæ facultate, de qua est sermo, gratis omnino, & arbitrario fingitur, quod Ecclesia ea usa fuerit: dicant enim, ubi, & quando, quo seculo, in quo Concilio, a quo Pontifice facta sit ejusmodi mutatio? Enimvero, si Ecclesia ab Ordinationis ritu ea ablegasset, quæ antiquitus fiebant, cogeremur utique affirmare, Ordinationis materiam, & formam fuisse, Ecclesiæ auctoritate, mutatas, novasque antiquis subrogatas. Sed, cum omnia, quæ habentur in antiquis Ritualibus, perseverent intacta, ac sancte & integre etiam nunc peragantur; nemo facile credet, illa eadem, quæ jampridem satis erant, nunc, ad Ordinis Sacramentum perficiendum, amplius non sufficere.

XI. Hæc omnia placuit hic exponere, non ut huic postremæ sententiæ calculum adjiceremus, sed eo tantum consilio, ut perspicuum fieret, eam, quamvis habeat contra se universam fere aciem Scholasticorum, ab istorum tamen ictibus nihil sibi metuere, immo & sua jacula habere, quæ in eos intorqueat.

XII. Quare, ut ad propositum redeamus, cum valde incertum sit, an is, de quo in casu, per secundam manuum impositionem esset rite ordinatus, id utique faciendum erat, quod præscribit Gregorius IX. *in Cap. Presbyter*, *de Sacram. non iteran.* ubi in casu haud absimili decrevit: *Nihil esse iterandum, sed caute supplendum, quod per errorem extitit prætermis-*

missum: quod præcipue in illo rerum statu servandum erat, ne Sacramentum, quod, in multorum sententia, censebatur undique perfectum, iterationis periculo subjiceretur; quemadmodum optime, atque ad rem omnino apposite adnotavit Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ordin. cap. 1. art. 7. §. 2. in fin.* inquiens: *Unde, si quis horum rituum, qui ad materiam, vel formam pertinent, secundum varias Theologorum opiniones, in Ordinatione fuisset omissus, v. g. manuum impositio prima, vel adjuncta Oratio, aut Calicis cum vino, & aqua, & Patenæ cum hostia traditio, adjunctave formula verborum, aut unctio, aut denique manuum impositio postrema, vel hæc verba ipsam concomitantia: Accipe Spiritum Sanctum &c. supplere deberet Episcopus, quod in Ordinatione fuisset incaute prætermissum, ut colligitur ex Cap. Pastoralis, & ex Cap. Presbyter, extra, de Sacramentis non iterandis.*

XIII. Quia autem nonnulli non infimi Theologi dixerunt, impositionem manuum, præambulam porrectioni instrumentorum, simul cum hac, in unam coalescere materiam, qua, una cum verbis ab Episcopo instrumenta exhibente prolatis, prima confertur Sacerdotalis potestatis pars, conficiendi nimirum Corpus Christi; idcirco sacra Congregatio, scite animadvertens, præviam illam manuum impositionem, jamdiu antea peractam, non posse moraliter conjungi cum traditione instrumentorum, quæ postmodum fieret, ut etiam hujus opinionis, in re tanti momenti, rationem aliquam haberet, totam Ordinationem sub conditione iterandam rescripsit.

CAPUT UNDECIMUM.

De protestatione in aliquas Synodos inserta, & per Archidiaconum, Episcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Episcopus Ordines collaturus protestatur, se intentionem non habere Ordinandi Irregulares, aut Canonico impedimento irretitos: & de Ordinatis ad majores ordines ab Episcopo in Missa, non ab ipso celebrata, sed a Sacerdote; de qua re in Synodo Episcopali aliquando disceptatum est.

IN Pontificali Romano habetur edictum, quo Episcopus Ordines collaturus, sub pœna excommunicationis præcipit, ne quisquam canonico impedimento irretitus ad Ordines suscipiendos accedere audeat. Idem solent Episcopi in suis Synodis clarius adhuc edicere, & explicare, ac præcipue solent illorum audaciam censuris compescere, qui, emendicato, & ficto patrimonii titulo, quo revera carent, ad sacros Ordines promoveri præsumunt. Hæc omnia laudabiliter fiunt, neque ulli sunt reprehensioni obnoxia: At plerique Episcopi, his diligentiis nequaquam contenti, alias ulteriores adhibent, quæ non omnibus probantur: solent quippe, priusquam sacræ Ordinationis cæremonias incipiant, per Archidiaconum, aliumve, publice de-

nuntiare, se intentionem non habere ordinandi irregulares, censuris innodatos, carentes legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel litteris dimissorialibus proprii Ordinarii &c. Quamquam autem præsumendum sit, unicum ejusmodi protestationis scopum esse, deterrere, qui aliquo ex enunciatis vitiis laborans, ad Ordines sacrilege suscipiendos se accingit; ne enim gravis peccati reus fiat, tenetur Episcopus absolutam intentionem habere Ordinem conferendi homini præsenti, cui manus imponit, & consueta porrigit instrumenta, quemadmodum recte animadvertunt Navarrus *consil.* 5. *de tempor. Ordinat.* Gobat *Theolog. experim. tract.* 8. *num.* 316. & Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 8. *sect.* 7. *num.* 119. nihilominus tamen, cum prædictam protestationem Ordinationi præmittit, innumeris scrupulis, & animi anxietatibus occasionem præbet, & quandoque etiam probabilis, & prudens dubitatio exinde excitatur, num revera quis fuerit legitime ordinatus, eo quod aliquo ex enuntiatis impedimentis esset obstrictus. Quare, ne cum maximo totius Christianæ reipublicæ detrimento, & perturbatione, dubii, atque incerti Ministri sacris ministeriis addicantur, præstat omnino, ut Episcopus ab illa generali protestatione abstineat: quod opportune monet citatus de Lugo his verbis: *Ego quidem usum talis protestationis nullo modo probo: tum quia in ritibus Ecclesiasticis fundamentum non habet; nam, licet in Pontificalibus antiquis, & modernis apponatur formula, qua ordinandi moneantur ex parte Episcopi, ne ullus accedat irregularis, absque ætate, vel facultate legitima &c. in nullo tamen Pontificali invenitur talis protestatio de defectu intentionis..... tum etiam quia, licet existente gravissima causa, posset aliquando Episcopus habere intentionem sub conditione...... Ceterum ejusmodi voluntas conditionata universalis cum omnibus haberi non potest, absque gravissimis inconvenientibus, propter dubia, quæ inde oriuntur circa valorem Ordinis.* Minus itaque decet, aliquid Synodo inseri, quod prædictam protestationem contineat, aut eidem æquivaleat: etenim, cum Synodales sanctiones sint de se stabiles, & perpetuæ, simile edictum, in Synodo promulgatum, incerto redderet etiam Ordines ab Episcopis successoribus conferendos: quamvis enim isti nihil fortasse dicant, quo significent, se non habere intentionem quemquam initiandi, qui canonico detineatur impedimento, semper nihilominus dubitari poterit, an suam intentionem conformaverint Synodali statuto nondum revocato.

II. At quid faciendum, si re ipsa contingat, aliquem canonico impedimento ligatum Ordines recepisse ab Episcopo, qui eam solemnem protestationem sacræ cæremoniæ præmisit? Fuse de hac quæstione a nobis actum est *in nostro Tractatu de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 70. ubi ex sacræ Congregationis Concilii sententia diximus, interrogandum Episcopum, si sit superstes, a quo Ordines sunt collati: & si is asserat, suam intentionem vere alligasse præmissæ protestationi, Ordinationem diximus absolute iterandam: si vero dubia, & incerta remaneat Episcopi intentio, eo quod non satis constet,

ſtet, qua mente eam proteſtationem emiſerit, & an illi revera ſuam aptaverit intentionem, Ordinatio erit ſub conditione repetenda. Quare, ad conſulendum conſcientiarum ſecuritati, & quieti, omnemque dubitationem de re ſane graviſſima removendam, cavere utique debet Epiſcopus, ne ullus ad Ordines ſuſcipiendos admittatur, qui, diligenti præhabita inquiſitione, non fuerit dignus, & idoneus repertus, omnibuſque ornatus qualitatibus, quæ a ſacris canonibus requiruntur; at, in ipſo actu collationis Ordinum, opus eſt, ut abſolutam habeat intentionem initiandi omnes, & ſingulos, ſive a ſe antea approbatos, ſive quoquo modo intruſos, qui ad illos ſuſcipiendos accedunt, & per conſuetam materiæ exhibitionem, formæque prolationem, voti compotes fiunt: neque expedit, ut aliquid, ne ad terrorem quidem, tunc dicat, unde fas ſit ejus intentionis defectum conjicere, aut leviter ſuſpicari.

III. Aliam ob cauſam non ſemel dubitatum fuit de collatorum Ordinum validitate. Quidam Epiſcopus Græci ritus, cui, ob ingraveſcentem ætatem, & adverſam corporis valetudinem, laborioſum erat Miſſam celebrare, cum eſſet Ordines collaturus, eam per alium Sacerdotem fieri curabat; eoque Sacrum peragente, ipſe conſueto ritu Ordines conferebat. Dubitatum fuit de Ordinationis ita peractæ validitate, & quid de ea ſentiendum, ab Apoſtolica Sede quæſitum. Rei examen commiſſum fuit ſacræ Congregationi ſancti Officii, nobiſque, qui ejuſdem Conſultoris officium tunc gerebamus, demandatum, ut in ſcriptis ſenſum noſtrum panderemus. Mandato obſequentes Diſſertationem elucubravimus, qua prædictam Ordinationem, illicitam quidem, ſed validam oſtendimus. Illicita quod fuerit, ſaltem quoad Ordines ſacros, nullo labore demonſtravimus: etenim, ſi antiquam Eccleſiæ diſciplinam reſpicimus, indubitatum eſt, primis dumtaxat exceptis temporibus, quibus ob ferventes perſequutiones integrum non erat Fidelibus in unum locum congregari, Ordinationes, non alibi, niſi intra Eccleſiam fuiſſe celebratas: quocirca S. Gregorius Nazianzenus *carm. de vita ſua*, Maximo Cynico, Conſtantinopolitanæ Sedis invaſori, exprobravit, quod Eccleſia excluſus, in ædibus cujuſdam Aulœdi fuerit ordinatus; & teſte Socrate *lib.* 4. *cap.* 29. Urſino pariter, ſeu Urſicino, contra legitimam Damaſi electionem, a factioſis quibuſdam in Antipapam electo, inter cetera objectabatur, quod, non in Eccleſia, ſed in obſcuro quodam Baſilicæ Sicinii loco ordinatus eſſet. Intra Eccleſiam vero, non alio unquam tempore fuiſſe Ordines, ſaltem ſacros, collatos, niſi cum inibi Divina celebrarentur myſteria, pluribus probat Hallier *de ſacr. Elect. & Ordinat. part.* 3. *ſect.* 8. *cap.* 5. *art.* 1. cui aſſentitur etiam hæreticus Binghamus *Origin. Eccleſiaſt. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 6. §. 8. eumque morem ex Apoſtolica traditione derivatum colligit idem Hallier *ex Actor. cap.* 13. ubi Ordinatio Sauli, & Barnabæ cum Sacrificio perfecta deſcribitur: *Miniſtrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus; Segregate mihi Saulum, & Barnabam*. Per *miniſterium* enim denotari Sacrificium,

cium, per *segregationem*, collationem Episcopatus, Interpretes omnes adnotarunt. Eamdem disciplinam nobis exhibent antiqui Patres, qui Ordinationes, quas referunt, semper Sacrificii tempore peractas asserunt. Theodoretus *hist. relig. cap.* 13. *tom.* 3. loquens de Ordinatione Macedonii anachoretæ, eam factam dicit, tempore *mystici Sacrificii*. Epiphanius *epist.* 51. *olim* 60. *ad Joannem Hierosolymitanum*, *tom.* 1. *Oper.* S. Hieronymi *col.* 241. Paulinianum fratrem Hieronymi, invitum & reluctantem, a se, sacris Mysteriis operam dante, primum in Diaconum, deinde in Presbyterum ordinatum, narrat. Synodus vero Laodicena paulo etiam accuratius tempus definit peragendæ sacræ cæremoniæ: cum enim *can.* 4. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. dixerit: *Quod non oporteat, Ordinationes sub conspectu audientium celebrari*: uti legit Dionysius; vel: *Non licere manus impositionem super ordinandos, præsentibus catechumenis, fieri*: juxta versionem Isidori: significavit profecto, Ordinationes fieri debere tempore oblationis, cui adesse prohibebantur catechumeni, & audientes; quo nomine denotari potuit tam certus ordo catechumenorum, qui ad sermones in Ecclesia audiendos admittebantur, quam cœtus pœnitentium, quibus privilegium erat ingrediendi Ecclesiam; utrosque enim *audientes* appellatos, norunt Eruditi.

IV. Nec solum Ordines sacros, quibus (ut superius diximus) nondum annumerabatur Subdiaconatus, sed etiam istum, ceterosque minores Ordines, intra Missarum solemnia collatos, affirmat Auctor *Constit. Apost. lib.* 8. ubi omnes exhibens ritus, quibus, tempore Collectæ, sacri Ecclesiæ Ministri inaugurabantur, modum etiam recenset ordinandi Lectorem. Neque inter majores, & minores Ordines aliud, quoad hoc, intercedebat discrimen, nisi quod illi in sanctuario ante Altare, isti vero, extra sanctuarium, & longe ab Altari conferrentur: quod testatur Amalarius *cit. lib.* 2. *de Divinis Officiis cap.* 6. Eamdemque consuetudinem etiam nunc a Græcis retineri, post Morinum, observat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 4. §. 10. Ex hac autem consuetudine conferendi Ordines minores extra sanctuarium, & Altare, evenisse arbitramur, ut vetus Ordo Romanus, & Pontificale Romanum severe quidem interdixerint, ne Ordines sacri, inter quos etiam Subdiaconatus fuit postea cooptatus, extra Missarum solemnia conferantur: *minores vero Ordines conferendos* (uti loquitur citatus Hallier) *etiam extra ipsa, favorabiliter indulgent*. Negari tamen non potest, congruum esse, magisque conforme ritui in eodem Pontificali præscripto, ut, quantum fieri potest, etiam hodie omnes Ordines in Missa conferantur: *Quia omnes Ordines* (ut *eodem cit. cap.* 5. *art.* 1. *num.* 3. prosequitur Hallier) *ad Sacrificium Missæ, tamquam ad finem suum, & scopum referuntur: omnium ipsum consummatio, ac perfectio est.... Consentaneum est itaque, ut coram Divinis symbolis, quæ Jesum in sacro Altari præsentem continent, Ordinationes perficiantur*.

V. Sed, quod de Ordinibus minoribus congruum diximus, de sacris est,

est, ex gravi præcepto, servandum, nullus quippe a gravi culpa eximeret Episcopum, qui, contra communem Ecclesiæ morem, ritumque in Romano Pontificali præscriptum, sacrum Ordinem extra Missarum solemnia conferret. Ad sacram vero cæremoniam licite explendam, Missa, non ab alio, *sed ab eo celebrari debet* (inquit Hallier *cit. cap.* 5. *art.* 3.,) *a quo Ordines sunt conferendi*: idemque adnotaverat Glossa *in Cap. Quod sicut, de elect. verb. Dividatur*; & merito, tum quia, ut eadem Glossa ibidem advertit, ita obtinuit constans, & perpetua Latinæ Ecclesiæ consuetudo, cui consonat etiam Græcorum praxis, de qua Arcudius *lib.* 6. *Concord. cap.* 2. Goarius *in notis ad Eucholog. Græcor. pag.* 292. & Morinus *de sacr. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 11. *cap.* 6. tum quia, nisi Missa ab eo fiat, a quo Ordines conferuntur, *dividitur mysterium unitatis*, uti loquitur Innocentius III. *in cit. Cap. Quod sicut, de elect.* cum enim omnes ordinati debeant sanctissimam Eucharistiam percipere manibus Ordinantis, quod ab Ecclesiæ primordiis usitatum, ac severa lege præscriptum, ostendit sæpius citatus Hallier *sect.* 8. *cap.* 11. *art.* 6. asseritque Auctor *Eccles. Hierarch. cap.* 6.: *Sub fine eorumdem sanctissimæ consecrationis, Divinissimæ Eucharistiæ Communio traditur a Pontifice, qui illos consecravit*: nisi Eucharistia ab illo eodem conficiatur, a quo initiatis porrigitur, non adeo perfecte repræsentatur unio ipsorum cum suo Præsule; quemadmodum exhibetur, cum cœlestem panem ab eodem paratum, suaque consecratione in Christi Corpus conversum omnes simul accipiunt: quæ quidem ratio fortius adhuc urget, si agatur de Ordinatione Episcopi, vel Presbyteri, qui, ad eamdem Ecclesiæ unionem repræsentandam, debent idem Sacrificium cum Ordinante conficere, seu simul concelebrare. Denique tenetur sacrorum Ordinum collator Missam facere per se ipsum, ut obtemperet Pontificali Romano, Clementis VIII. & Urbani VIII. auctoritate roborato; ibi enim alius non apparet descriptus ritus conferendi sacros Ordines, nisi in Missa conferentis.

VI. Quare hæc, quæ adduximus, ad propositam referentes quæstionem, jure indubitatum diximus, prædictum Præsulem, qui Ordines etiam sacros contulerat, cum, non ipse, sed alter Sacrificium offerret, multis nominibus graviter deliquisse; sed, quod attinebat ad collatorum Ordinum validitatem, hanc sustineri, neque ulla probabili ratione posse in dubitationem adduci, affirmavimus. Quamvis enim inventi sint pauci aliqui Auctores, quos commemorat Hallier *cit. cap.* 5. *art.* 2. qui opinati sunt, Sacrificium Missæ esse de substantia consecrationis, seu promotionis ad sacros Ordines; attamen in primis nemo unquam dixit, esse de Ordinationis substantia Missam Pontificis ordinantis: deinde ea ipsa paucorum opinio jamdiu rejecta, & explosa fuit ab omnibus Theologis, & Canonistis, quos congerit Sanchez *Consil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 4. Quocirca Hallier *cit. loc.* indubitanter ratam habendam ait Ordinationem, extra Missarum solemnia factam: *Adeo ut hocce tempore de ea re dubitare, frivolum videatur*: nec

nec cum conditione repetendam eam esse sacram Ordinationem censerem, in qua Sacrificium Missæ defuisset; nullus enim canon legitur, qui ad substantiam promotionis ad sacros Ordines Sacrificium Missæ pertinere ostendat. Minus itaque dubitatum erit de validitate Ordinis collati, non absolute extra Missarum solemnia, sed non intra Missam ab Episcopo celebratam, a quo fuit collatus.

VII. Hæc nos pro veritate tunc scripsimus; nostrumque suffragium approbatum fuit a Congregatione generali, anno 1715. habita coram fel. rec. Clemente XI. Cumque postea ad Sedem Apostolicam delatum fuerit, quemdam Episcopum in Hibernia sacros Ordines contulisse, cum sacra Mysteria, non a se, sed ab alio Sacerdote conficerentur, eadem controversia iterum excitata, atque ad novum examen in eadem Congregatione est adducta: & Cardinalis Petra, tunc ejusdem Consultor, jussus pariter sententiam suam proferre, a nostro sensu non recessit, Ordinumque collationem illicitam & ipse pronunciavit, validamque sustinuit; ejusque sententiam confirmavit fel. rec. Innocentius XIII. in Congregatione generali, habita die 5. Februarii 1722. qui simul prædictum Episcopum per Bruxellensem Internuntium serio moneri jussit, ut conscientiæ suæ consuleret, cum certe graviter in canones peccasset: quemadmodum legere est in ejusdem Cardinalis Petra *Comment. ad Constitut. Apostolic. tom. 5. pag.* 288.

VIII. Neque hæc extra propositum dicta censeantur: scimus quippe, non multis antea annis in quadam Synodo disceptatum, an a sacrorum Ordinum exercitio forent arcendi, qui a finitimo Episcopo illos receperant tempore Sacrificii ab alio Sacerdote oblati. Quapropter a nostro instituto minime alienum judicavimus, hujus controversiæ decisionem referre, ut, si in posterum contingat, in aliqua Synodo eamdem refricari, sciat Episcopus, quid sit deliberandum.

CAPUT DUODECIMUM.

Ad demonstrandum, quam circumspecte sit in Synodo loquendum de Ministro Sacramenti Matrimonii nonnulla præmittuntur respicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt Matrimonia clandestina.

HAudquaquam satis explicare possumus, quantum intersit, ne in Episcopales Synodos ullum obrepat verbum, quo videatur aliqua approbari opinio, inter Catholicos controversa; quamvis enim illud fortasse ex Episcopi, seu potius Scriptoris calamo, oscitanter excidat, statim nihilominus Auctores stantes pro ea sententia, sibi adstipulari decantant Synodorum auctoritatem, quam omnes jure meritoque plurimi faciunt, privatorumque Doctorum placitis anteponunt. Rem enarrabimus, e qua vel sola apparebit, quanta circumspectione opus sit in concinnandis Synodalibus decre-

cre-

cretis, ne in ullam deflecti valeant de re aliqua diffidentium Theologorum partem.

II. Concilium Tridentinum *sess.* 24. *de reform. matrimonii cap.* 1. irrita esse decrevit matrimonia, quæ aliter deinceps contraherentur, *quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus:* simulque statuit, *ut hujusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos.* Absoluto, atque ab Apostolica Sede confirmato Concilio Tridentino, quamplurimi Episcopi suas coegerunt Synodos, in quibus prædicti decreti promulgationem, uti par erat, urgentes, per singulas Parochias, populo denuntiari jusserunt, firmitate caritura quælibet conjugia in posterum contrahenda, nisi fuerint celebrata *coram legitimo Ministro*. Equidem nobis persuasum est, hanc unam ob causam ab hisce Synodis Parochum appellari legitimum matrimonii Ministrum, quia scilicet ipse est publicus Minister, cui soli Ecclesia auctoritatem tribuit, sua præsentia roborandi matrimonii contractum, eique vires & firmitatem adjiciendi: at nihilominus plures Doctores, præcipue Serry *in præfat. ad nov. edit. Operum* Melchioris Cani *cap.* 7. §. *Novam*, ejusmodi loquutionibus a Synodis inconsiderate, ut nos opinamur, usurpatis, atque a se diligenter collectis, usi sunt ad probandum, etiam ex Synodorum sententia, Sacerdotem esse verum, & proprium Sacramenti matrimonii Ministrum; quod proinde, nisi fuerit Sacerdotali benedictione sacratum, neque gratiam conferre, neque ulla ratione ad Sacramenti dignitatem pertingere, iidem Auctores defendunt. Verum, quot, & quantis difficultatibus hæc opinio sit obnoxia, quotque habeat contradictores, necessarium ducimus hic exponere, ut deinceps cautiores fiant Episcopi in suis conscribendis decretis, atque ut acturi de matrimonio, a prædicta, plerisque Theologis invisa, loquendi formula abstineant.

III. Fidelium matrimonium a Deo in officium naturæ ab initio institutum, fuisse postea a Christo Domino elevatum ad dignitatem veri & proprii Sacramenti novæ legis, causantis gratiam ex opere operato, veritas Catholica est, definita ab Eugenio IV. in Decreto pro Armenis §. *Septimum*, atque a Tridentino *cit. sess.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. quam a Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum telis vindicat Bellarminus *de Sacram. matrim. lib. unic.* Quamobrem, quo religiosius Fideles matrimonium celebrarent, quod *magnum esse Sacramentum, in Christo, & in Ecclesia*, prædicaverat Apostolus *ad Ephes.* 5. ab Ecclesiæ primordiis cautum est, ne aliter illud inirent, quam coram Sacerdote, cujus benedictione quodammodo obsignaretur. Hujus disciplinæ testimonium nobis perhibent antiquissimi Patres. Etenim S. Ignatius *epist. ad Polycarpum num.* 5. ex recensione Cotelerii *tom.* 2. *pag.* 41. ait: *Decet vero, ut sponsi, & sponsæ de sententia Episcopi conjugium faciant, quo nuptiæ sint secundum Do-*

mi-

minum , & non secundum cupiditatem . Omnia ad bonorem Dei fiant : & juxta aliam editionem *: Decet vero , ut mariti , & maritæ cum Episcopi arbitrio conjugium faciant , quo nuptiæ juxta Dominum sint , non autem juxta cupiditatem .* Tertullianus *lib.* 2. *ad Uxorem cap.* 8. *edit. Parif. an.* 1634. *pag.* 191. scribit: *Unde sufficiamus ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii , quod Ecclesia conciliat , & confirmat oblatio , & obsignat benedictio?* & *lib. de pudicitia , ejusdem edit. pag.* 718. *& in Pamelii edit. cap.* 4. *Ideo penes nos occultæ quoque conjunctiones , id est non prius apud Ecclesiam professæ , juxta mœchiam , & fornicationem judicari periclitantur &c.* Ad quem locum Rigaltius *in notis pag.* 114. animadvertit , iis verbis a Tertulliano prolatis *: Non prius apud Ecclesiam professæ :* indicari conjugia , in quibus non fuerat servata consuetudo , qua solebant Fideles conjugandi per Presbyteros Ecclesiæ offerri , *ut communibus votis conjugia benedicerentur :* quam quidem consuetudinem firmavit Concilium Carthaginiense IV. *can.* 13. relat. a Gratiano *Can.* 5. 30. *quæst.* 5. *Sponsus , & sponsa , cum benedicendi sunt a Sacerdote , a parentibus suis , vel a paranymphis offerantur .* Ad eundem vero morem allusit Synesius Cyrenensis, qui floruit initio seculi v. *epist.* 105. ad Evoptium, fratrem, & successorem suum in Metropolitana Sede Ptolemaidis in Lybia Pentapolitana, cum scripsit *pag.* 248. ex recensione Petavii: *Mibi & Deus ipse , & lex , & sacra Theopbyli* (Patriarchæ Alexandrini) *manus uxorem dedit :* ut enim opportune observavit Christianus Lupus *in schol. & not. ad canones octavæ Synodi tom.* 2. *pag.* 1421. hæc S. Synesii verba *: Mibi sacra Theopbyli &c. ostendunt , Fidelium nuptias palam in Ecclesia fuisse semper ab Episcopo , aut Presbytero benedictas , & sanctificatas .* Demum in Capitularibus Regum Francorum *lib.* 7. *cap.* 179. *tom.* 1. *col.* 1062. ex recensione Baluzii , hæc in nuptiis præscribuntur servanda: *Prius conveniendus est Sacerdos , in cujus Parochia nuptiæ fieri debent in Ecclesia coram populo ; & ibi inquirere una cum populo ipse Sacerdos debet , si ejus propinqua sit , an non , aut alterius uxor , vel sponsa , vel adultera : & si licita , & honesta omnia pariter invenerit , tunc per consilium , & benedictionem Sacerdotis , & consultis aliorum bonorum hominum , eam sponsare , & legitime dotare debet .*

IV. Hæc , aliaque hujus generis multa , a viris eruditis congesta , probant quidem, semper ab Ecclesia vetita clandestina conjugia ; sed , num ante Tridentinum fuerint insuper ullo unquam tempore etiam irrita , quæstio est , de qua secum contenderunt ejusdem Concilii Tridentini Patres ; uti videre est apud Cardinalem Pallavicinum *in hist. Triden. lib.* 22. *cap.* 4. Etenim , cum plerique Patrum abnuerent enuntiato decreto *cap.* 1. *sess.* 24. eo quod absonum reputarent , tunc primum irrita decerni matrimonia , aliter quam coram Parocho celebrata , quæ etsi semper Ecclesia esset detestata , nunquam tamen antea firmitate carere voluerat ; alii , qui pro decreto stabant , illis opposuerunt modo a nobis allegatas vetustissimas Ecclesiæ sanctiones , quibus Sacerdotalem benedictionem præscri-

ſcriptam contendebant non ſolum ad cohoneſtanda, verum etiam ad firmanda Criſtianorum conjugia: idque adhuc clarius colligi ajebant ex decreto, Euariſto Papæ adſcripto, & relato *in Can. Aliter*, 30. *quæſt.* 5. ubi habetur: *Aliter legitimum non fit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur .... uxor petatur ... & ſuo tempore ſacerdotaliter, ut mos eſt, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur .... Ita peracta, legitima ſcitote eſſe connubia: aliter vero præſumpta, non conjugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, aut fornicationes*. Aliud addere poterant, & fortaſſe addiderunt, indubitatum teſtimonium Nicolai I. qui, cum reſciviſſet, Lotharium, Imperatoris Lotharii filium, & Caroli Calvi Regis Francorum nepotem, repudiata priore uxore Teuthberga, cui perpetrati inceſtus cum Huberto fratre ſuo crimen affinxerat, aliam duxiſſe nomine Waldradam, ſeu Gualdradam, quam tamen, ad ſuum excuſandum flagitium, ante Teuthbergam, a ſe ductam affirmabat, Concilium Metis celebrandum indixit, ſuiſque Apoſtolicis Legatis, Radoaldo Portuenſi, & Joanni Ficolenſi Epiſcopis, illuc miſſis, ut de hac cauſa judicarent, præcepit, ut diligenter inveſtigarent, an revera Lotharius, priuſquam conjugali fœdere ſe devinciret Teuthbergæ, matrimonium celebraſſet cum Gualdrada *coram teſtibus, ſecundum legem, & ritum, quo nuptiæ celebrari ſolent. Si vero* (ait *in Can. Lotharius*, 31. *quæſt.* 2.) *minime probatum fuerit, Gualdradam fuiſſe uxorem legitimam, neque nuptiis ſecundum morem celebratis, per benedictionem ſcilicet Sacerdotis, filio noſtro Lothario extitiſſe conjunctam; ſuggerite illi, ut non moleſte ferat, legitimam ſibi (ſi ipſa innocens apparuerit) reconciliari uxorem*. Hinc enim videtur evidenter inferri, medio ſeculo IX. quo Nicolaus I. univerſalem regebat Eccleſiam, ratas non fuiſſe Chriſtianorum nuptias, niſi eſſent *ſecundum morem celebratæ per Sacerdotalem benedictionem*, uti ajebat Nicolaus. Ex quibus omnibus prædicti Tridentini Patres, qui decretum urgebant, quo irrita fierent matrimonia clandeſtina, nihil per illud novi decerni, concludebant, ſed antiquas tantum Eccleſiæ leges inſtaurari, quas, aliquot dumtaxat ante Tridentinum ſeculis, ſola contraria conſuetudo abrogaverat.

V. Verum alii Theologi, & Patres, qui decreto obſiſtebant, non ſatis conſtare affirmabant, Sacerdotalem benedictionem fuiſſe ullo unquam tempore neceſſariam ad vires impertiendas Chriſtianorum connubiis. Ad Tertullianum enim quod attinet, alioſque Patres, & Canones, eumdem in modum loquentes, eos commode intelligi, ajebant, de ſola neceſſitate præcepti, quo cogebantur Fideles ſuas nuptias celebrare coram ſacro Eccleſiæ Miniſtro, cujus benedictione uberiorem aſſequerentur ſanctitatem. Siquidem Siricius Papa *epiſt. ad Himerium, Epiſcopum Tarraconenſem, cap.* 4. Sacerdotali benedictione obſignari voluit etiam ſponſalia de futuro, ſcribens: *De conjugali autem violatione requiſiſti, ſi deſponſatam alii puellam alter in matrimonium poſſit accipere. Hoc ne fiat, modis omnibus*

bus inhibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud Fideles cujusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur. Hic quippe sermonem esse de sponsalibus de futuro, non dubitat Coustant *in notis ad epist. Pontif. tom. 1. col. 628.* inquiens: *Obvius verborum Siricii sensus postulat, ut ea potius de prima desponsationis fide, qua etiam Virginem conjugem vocari Patres ex Euangelio probant, interpretemur.* Nec tamen inde conficitur, etiam promissionem matrimonii inanem fuisse sine Sacerdotis benedictione. Ad Canonem porro Euaristi, de quo specialis erat, & nunc quoque est difficultas, non quod genuinus credatur Euaristi fœtus, sed quia (uti alias diximus de similibus epistolis decretalibus ab Isidoro productis) præsumitur fabricatus ad normam disciplinæ, quæ in Ecclesia vigebat in fine octavi, aut initio noni seculi; Ad Canonem (inquam) Euaristi reponebant, si ille accipiendus esset, sicuti verba sonant, non sola Sacerdotis benedictio, verum etiam alia quamplurima, ibidem enumerata, fuissent de forma conjugalis contractus; quod tamen nemo unus asseruit: ait quippe Pseudo-Euaristus: *Aliter legitimum non fit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem habere videntur, & a quibus custoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquioribus sponsetur, & legibus dotetur, & suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur, & a paranymphis, ut consuetudo docet, custodita, & sociata, a proximis congruo tempore petita, legibus detur, ac solemniter accipiatur, & biduo, vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant. Ita peracta, legitima scitote esse connubia; aliter vero præsumpta, non conjugia, sed adulteria &c.* Ne itaque tot conditiones ad matrimonii validitatem unquam ab Ecclesia requisitas putemus, necesse est ita Pseudo-Euaristum explicare, ut illis verbis: *Aliter legitimum non fit conjugium*: solum significare voluerit, aliter non fieri *licite*, omnibusque servatis ritibus, atque solemnitatibus a legibus præscriptis. Aliter porro facta conjugia, appellanda dixit *adulteria, & contubernia*, quia, uti ibidem adnotavit Glossa *verb. Contubernia*, matrimonia clandestina occasionem, & securitatem præbent alia postea ineundi, in foro quidem externo legitima, sed quæ vere, & coram Deo sunt adulteria, & contubernia. Ceterum ipsemet Canonis Auctor ratas, etsi legitimæ non essent, reputavit nuptias, sine prædictis solemnitatibus celebratas: postquam enim dixerat, aliter inita conjugia esse adulteria, contubernia &c. hanc statim limitationem apposuit: *nisi voluntas propria suffragaverit, & vota succurrerint legitima*: quam limitationem opportune ponderavit, ac Tridentinis Patribus, de allegati Canonis sensu inter se disputantibus, considerandam proposuit Didacus Laynez, uti idem Pallavicinus refert *cit. cap. 22. num. 25.* Et sane, quamquam hodie nomine matrimonii legitimi, & non rati, communiter intelligamus matrimonium Infidelium; olim tamen a Juris Canonici Peritis, etiam inter matrimonia Fidelium, fuisse hanc adhibitam distinctionem, ut alia dice-

ren-

rentur legitima, & rata, alia rata dumtaxat, sed non legitima, testis est Gratianus, qui *in fine quæst.* 1. *caus.* 28. loquens de conjugiis Fidelium, hæc scripsit : ***Horum quædam sunt legitima, veluti cum uxor a parentibus traditur, a sponso dotatur, & a Sacerdote benedicitur. Hæc talia conjugia, legitima, & rata appellantur. Illorum vero conjugia, qui, contemptis omnibus illis solemnitatibus, solo affectu aliquam sibi in conjugem copulant, hujusmedi conjugium, non legitimum, sed ratum tantummodo esse creditur.***

VI. Facilius fuit Nicolai I. epistolæ genuinum sensum aperire. Siquidem Lotharius, minime sibi constans, nunc unam, nunc alteram obtendebat sui repudii causam ; quod ex pluribus constat ejusdem Nicolai epistolis, præsertim 22. 23. 32. 49. 52. & 58. hac super causa datis, quæ extant in Collectione Harduini *tom.* 5. *col.* 236. & *seq.* & fuse enarrant Natalis Alexander *dissert.* 9. *in histor. Eccles. sec.* IX. & X. & Pagi junior *in Vitis Nicolai I. & Hadriani II.* Ad Pontificem autem scripserat, se Teuthbergam repudiasse, quia, priusquam ei nuberet, jam erat obstrictus vinculo alterius connubii, initi cum Gualdrada. Videns porro Pontifex, quam parum fidendum esset assertionibus parum sibi cohærentis Lotharii, nullam, quoad hoc, ei fidem habendam rescripsit, nisi probaret, se legitime, omnibusque adhibitis juris solemnitatibus, nupsisse Gualdradæ, quam ceteroquin aliunde notum erat habuisse loco pellicis ; sicuti iidem citati Auctores testantur. Ceterum a Nicolao validum habitum Matrimonium, clanculum solo contrahentium consensu celebratum, liquet ex ejusdem responsis ad consulta Bulgarorum, ubi, postquam omnes descripsit nuptiales ritus, in Romana Ecclesia usitatos, illis prorsus respondentes, quos nuper a Pseudo-Euaristo audivimus, inquit *cap.* 3. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 355. ***Peccatum autem esse, si hæc cuncta in nuptiali fœdere non interveniant, non dicimus, quemadmodum Græcos vos adstruere dicitis: præsertim cum tanta soleat arctare quosdam rerum inopia, ut ad hæc præparanda nullum his suffragetur auxilium ; ac per hoc sufficiat, secundum leges, solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus si solus in nuptiis forte defuerit, cetera omnia, etiam cum ipso coitu, celebrata frustrantur.*** Jure autem Bulgari ad Nicolaum scripserant, se a Græcis accepisse, non posse recensitas nuptiarum solemnitates sine peccato omitti, quoniam Leo Imperator *Novell.* 89. publica lege sanciverat, ut *sacræ benedictionis testimonio* matrimonia confirmarentur, *adeo ut, si qui citra hanc matrimonium ineant, id ne ab initio quidem ita dici, neque illos in vitæ illa consuetudine matrimonii jure potiri velimus.* Verum hæc Constitutio, cum a Principe laico prodierit, non potuit matrimonii validitatem, quoad forum conscientiæ, infringere.

VII. Hæc in utramque partem a Tridentinis Theologis, & Patribus versata sunt, & tandem deliberatum, ut matrimonia clandestina, sive ullo unquam tempore fuerint antea invalida, sive non, quod dubium profecto, atque incertum remansit, ad ea nihilominus præcavenda gravissima ma-

mala, quæ in animarum perniciem, ac totius Christianæ reipublicæ perturbationem ex illis obveniebant, & quibus, experientia docente, haud satis occurrere poterat sola eorumdem prohibitio, a Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. *in Cap. Cum inhibitio, de clandest. desponsat.* renovata, deliberatum (inquam) est, ut invalida in posterum decernerentur: quod re ipsa factum legimus per sæpius laudatum saluberrimum decretum *sess.* 24. *cap.* 1. *de reformatione matrimonii*.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Ex eo quod præsentia Parochi necessaria nunc sit ad vires tribuendas Christianorum connubiis, recruduit quæstio, jam antea a nonnullis excitata, an scilicet ille sit Sacramenti matrimonii Minister. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur: concluditurque, non esse in Synodalibus constitutionibus de hujusmodi controversia ferendum judicium, nec aliquid asserendum, quod uni, aut alteri opinioni refragetur.

CUm prædicta controversia inter Tridentinos Patres ferveret, aliquot Theologi Parisienses, duce Simone Vigorio, in medium protulere sententiam Guillelmi Parisiensis, qua rem totam facile componi, arbitrabantur. In unoquolibet matrimonio, etiam Fidelium, distinguendam voluit Guillelmus *in suo Tract. de Sacram. matrim. cap. 9.* rationem contractus a dignitate Sacramenti; docuitque, illam quandoque ab hac separari: etenim (ajebat) Minister Sacramenti matrimonii est Sacerdos, qui solus potest contractum conjugii, de se mere civilem, & profanum, sua benedictione consecrare, & efficere, ut per eam, tamquam formam, elevetur ad causandam gratiam ex opere operato: eo pacto, quo aqua elementaris, quæ est materia Sacramenti Baptismi, per verba a Ministro prolata, quæ sunt ejusdem Sacramenti forma, virtutem acquirit abluendi interiores animi sordes, producendique gratiam: quare, pergebat Guillelmus, si contingat, matrimonium sine Sacerdotis præsentia iniri, validum & firmum utique erit in ratione contractus; nequaquam autem Sacramenti naturam, ac virtutem participabit. Posita porro hac opinione, omnem explanatam difficultatem, deprædicabant Parisienses: præjactis quippe Guillelmi principiis, perspicuum fit, matrimonia clandestina, quamvis semper ab Ecclesia vetita, semper nihilominus firmitatem habuisse insolubilis contractus, sed Sacramenti natura, dignitate, ac virtute caruisse: Canones proinde, & Patres validitatem illis attribuentes, solum respexerunt civilem contractum: quibus vero eadem visa sunt minus rata, consideraruni in illis rationem Sacramenti, quam sine Sacerdotis benedictione minime assequi, existimarunt.

II. Hæc Parisiensium doctrina, a Vigorio proposita, si vera narrat Pal-

Pallavicinus *cit. hist. lib.* 20. *cap.* 4. *num.* 1. paucos quidem habuit sectatores : attamen non erat adeo singularis, uti dictitavit Sotus *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 2. *art.* 3. siquidem, præter Guillelmum, eamdem tradiderat Paludanus *in* 4. *dist.* 5. *quæst.* 2. eidemque adstipulati fuerant Patres Concilii Provincialis Coloniensis I. anni 1536. *part.* 7. *cap.* 40. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2010. ubi non obscure insinuarunt, contractum matrimonii nonnisi per Sacerdotis benedictionem Sacramentum effici, ajentes : *Quod Sacramentum, si quis, sicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore casto, sicut Christus dilexit Ecclesiam*: & clarius id ipsum expressit, qui eidem Concilio præfuit, & postea ad Lutheranos defecit, Hermannus, Archiepiscopus Coloniensis, in suo Catechismo, ubi *pag.* 273. agens de Sacramento matrimonii, hæc habet : *De Ministro hujus Sacramenti postremo videndum est. Ut forsan quidam non improbanda ratione dicant, matrimonium certum Ministrum non exigere, quod conjuges in se casto amore, ac religiose consentientes Deus ipse conjungat ; tamen videmus, & in veteri lege quosdam fuisse, qui Dei vice conjuges conjungerent: quanto ergo magis putandum est, in nova lege Sacerdotes, qui legatione pro Deo funguntur, legitimos hujus Sacramenti Ministros esse?* Præterea paulo ante, quam Vigorius Guillelmi opinionem Tridentinis Patribus exponeret, anno nimirum 1562. publici juris factum fuerat, etsi fortasse nondum omnibus innotuisset, celeberrimum Opus Melchioris Cani *de Locis Theologicis*, ubi *lib.* 8. *cap.* 5. doctissimus Auctor Guillelmi sententiam instaurat, & validissimis sustentat argumentis : nam, præterquamquod (inquit Canus) nunquam Patres Christianorum matrimonium verum Sacramentum nominarunt, nisi simul meminerint Sacerdotalis in illo intervenientis ministerii, quod percurrenti, quos jam præmisimus, textus, patebit ; certum est, quodlibet Sacramentum esse opus Divini cultus, & religionis. Matrimonium autem, solis verbis viri, & fœminæ contractum, sine ullo ministerio Sacerdotis aliquam ponentis sacram cæremoniam, licet rei sacræ signaculum sit, non potest tamen dici opus Divini cultus, & religionis. Ad hæc, Augustinus *in epist. ad Bonifacium* tradit, oportere, res ipsas corporeas, quibus Sacramenta constant, imaginem, & similitudinem gerere ejus sanctificationis, cujus sunt signa, & causæ : cum autem connubiale fœdus, sine ullo sacro ritu, & Sacerdotis ministerio contractum, nullam exterius exhibeat speciem interioris sanctificationis, consequens est, ut proprie Sacramentum non sit. Deinde Concilium Florentinum docet, omnia Sacramenta constare rebus tamquam materia, & verbis tamquam forma : nemo autem sibi facile suadebit, formam Sacramenti matrimonii esse verba, quibus contrahentes suum exprimunt consensum, quæ mere profana sunt, atque etiam ab Ethnicis usurpata. Insuper verba, quæ sunt alicujus Sacramenti forma, non possunt suppleri per nutus, scripturam, aliudve signum, eorum loco substitutum ; quod

consideranti alia Sacramenta est manifestum: at contrahentes, si, verborum loco, nutus, scripturam, aliudve signum supponant, æque matrimonium perficiunt, ac si verbis uterentur: non igitur eorum verba sunt Sacramenti matrimonii forma. Tandem Auctores, qui tenent, contrahentes esse Sacramenti matrimonii ministros, multum inter se dissentiunt in determinanda ejusdem Sacramenti materia, ac forma. Aliqui enim cum Catharino *de Matrim. quæst.* 1. docuere, consensum contrahentium, exterioribus signis expressum, esse materiam; verba vero a Christo Domino semel prolata *Matth.* 19.: *Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ*: esse formam pro omnibus Fidelium matrimoniis. Alii cum Victoria *in Summ. de Matrim. num.* 245. opinantur, verba unius contrahentis, qui primo suum præstat consensum, esse materiam, & verba secundo proferentis esse formam, per quam prima determinantur ad constituendum contractum, & Sacramentum; quam quidem opinionem probabilem putat Henriquez *de Sacram. lib.* 11. *cap.* 2. Alii cum Covarr. 2. *part. de Matrim. cap.* 1. *num.* 8. Vasquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disp.* 129. *cap.* 3. *& disp.* 3. *de Matrim. cap.* 5. & Basilio Pontio *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 12. existimant, consensus utriusque contrahentis, verbis, seu signis manifestatos, esse formam, corpora esse materiam remotam, eorumque traditionem, & acceptationem (quam nescimus quo pacto a consensu distinguant) esse materiam proximam. Alii cum Cardinali de Lugo *disp.* 2. *de Sacram. num.* 29. dicunt, contrahentium verba, seu signa, prout sunt traditio corporum, esse materiam; ut vero significant, & causant personalem obligationem in utroque contrahente, esse formam. Alii demum, magisque communiter, cum Soto *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 2. *art.* 1. Bellarmino *lib.* 1. *de Matrim. cap.* 6. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. de Sacram. disp.* 2. *sect.* 1. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 5. *num.* 6. & Gonet *disp.* 2. *art.* 5. defendunt, utriusque contrahentis consensum, verbis, seu signis expressum, esse materiam simul, & formam, sed sub diversa consideratione: est enim materia, quatenus significat corporum traditionem; est forma, quatenus mutuam exhibet eorumdem acceptationem. Jam vero, clamat Melchior Canus, nonne tanta, in re gravissima, varietas, & dissonantia haud leve indicium est falsitatis opinionis, ad quam adstruendam coguntur illius assertores tot diversas assignare unius Sacramenti materiam, & formam, quarum pleræque hæreticis nugatoriæ, ipsisque Catholicis aut commentitiæ, aut certe parum solidæ videntur? Ad tot igitur evitandas ineptias, concludit Canus, a junioribus Theologis excogitatas, teneamus, oportet, Sacramenti matrimonii Ministrum esse Sacerdotem; formam esse benedictionem, seu sacra verba, quibus ille conjugibus bene precatur; materiam vero esse contractum civilem, ab ipsismet contrahentibus mutuo consensu perfectum.

III. Hactenus Melchior Canus, cujus argumenta etsi totis viribus convel-

vellere studuerit Bellarminus *cit. lib.* 1. *cap.* 7. non ideo tamen a Cani opinione omnes retraxit: siquidem eamdem sunt postea sectati Sylvius *in* 3. *part. D. Thom. tom.* 4. *dist.* 42. *art.* 1. *quæst.* 1. Estius *in* 4. *sent. dist.* 26. §. 10. Juenin *de Sacram. dissert.* 11. *quæst.* 3. Serry *cit. præfat. ad Opera* Melchioris Cani *cap.* 7. du-Hamel *Theolog. tom.* 7. *tract. de Matrim. cap.* 6. Tournely *de Sacram. matrim. pag.* 120. *& seq. edit. Parisien.* Herminier *tract. de Sacram. tom.* 3. *cap.* 5. Piette *part.* 6. *Quæstion. theologicar. quæst.* 13. Gibertus *Consult. Canonic. de Matrim. tom.* 1. *consult.* 55. & alii.

IV. Verum, quamquam hucusque explicata Melchioris Cani sententia, tot Doctorum suffragiis communita, sit valde probabilis, ac cuique liberum, absque ulla erroris nota, eam amplecti, uti fatentur Habert *in Theolog. dogmat. & moral. tract. de Matrim. cap.* 4. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. matrim. art.* 5. §. 2. & Genett. *Theolog. moral. tom.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. attamen nullus inficiabitur, communiorem esse contrariam aliorum opinionem, qui constanter defendunt, solos contrahentes esse ministros Sacramenti matrimonii; quod proinde necessario ab illis confici docent, simul ac validum inter se ineunt conjugii contractum. Hanc quippe sententiam propugnarunt fere omnes antiqui Theologi, Jurisque Canonici Interpretes, quos citant, & sequuntur Vasquez *cit. disp.* 3. *de Sacram. matrim. dub.* 3. Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 5. *&* 6. Theophilus Raynaudus *in Heteroclit. spiritual. punct.* 14. *Oper. tom.* 16. Frassen *in suo Scoto Academico tom.* 12. *tract.* 3. *disp.* 2. *art.* 1. *quæst.* 3. *conclus.* 2. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *de Matrim. disp.* 13. *art.* 6. Clericatus *decis.* 6. *de Matrim.* Cardinalis Gottus *tom.* 4. *in* 3. *part. dub.* 5. §. 1. *quæst.* 2. Nec verum est, quod nonnulli jactitant, hanc opinionem, ultra montes, esse jam fere antiquatam: ex illis quippe, qui ultra montes non diu antea scripserunt, eamdem tuentur Van-Espen *Jur. Eccles. univers. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5. *num.* 4. Simonet. *Instit. Theologic. tom.* 3. *tract.* 18. *disp.* 1. *&* 2. Boucat *in Theologia Patrum tom.* 5. *disp.* 7. *de institutione matrimonii art.* 5. *sect.* 1. *& sect.* 2. Auctor Theologiæ moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.* 4. *cap.* 4. Merbesius *in Summa Christiana tom.* 2. *de Sacram. matrim. diss.* 7. *quæst.* 5. Pontas *in suo Dictionario verb. Matrimonium tertio cas.* 1. aliique non pauci: quocirca Tournely, quamquam Melchiori Cano adhæserit, nihilominus ingenue fassus est *cit. loc. Si ex auctoritate, & numero Scholasticorum pugnandum hic foret, vinceret haud dubie opposita sententia.*

V. Neque tam ingens Theologorum numerus tanta animi fortitudine pro hac sententia dimicaret, nisi & ipsi validissima haberent argumenta, quæ suis adversariis opponant; inter quæ non contemnendum utique est, quod in hunc modum instaurant. Quidquid sit, an matrimonia clanculum celebrata, fuerint unquam ante Tridentinum irrita, apud omnes tamen indubitatum est, ea, aliquot ante Tridentinum seculis, firmitate

non caruisse: id quippe diserte declararunt ipsimet Tridentini Patres *cit. cap.* 1. hisce verbis: *Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata, & vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata esse negant:* & siquidem idem Tridentinum, suum decretum, quo irrita illa fecit, robur habere noluit, nisi post triginta dies a die primæ ejusdem publicationis in unaquaque Parochia factæ numerandos, certum pariter est, etiam nunc matrimonia clandestina vera, ac rata esse in locis, in quibus prædictum decretum nunquam fuit promulgatum. Jam autem nunquam Tridentini Patres illa *vera, ac rata* conjugia dixissent, & declarassent, nisi credidissent, ea esse vera Sacramenta: uti enim perpendit Bellarminus *cit. cap.* 7. sapientissimis illis Patribus notum erat, a sacris Canonibus, quibus suum loquendi modum conformasse est præsumendum, ea tantum matrimonia dici *vera, ac rata*, quæ non solum sunt contractus civiles, sed etiam Sacramenta religionis: quod potissimum discimus ab Innocentio III. *in Cap. Quanto, de divortiis*, ubi ait: *Etsi matrimonium verum inter Infideles existat, non tamen est ratum: inter Fideles autem verum, & ratum existit, quia Sacramentum Fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii Sacramentum*. Porro si semel evincitur, matrimonium sine Sacerdotis præsentia clanculum contractum, aliquando fuisse, & alicubi nunc quoque esse Sacramentum; necessario inde conficitur, illius ministros esse contrahentes, & non Sacerdotem.

VI. Præterea, si Sacerdos esset Minister Sacramenti matrimonii, verba ab eodem prolata: *Ego vos conjungo &c.* essent ejusdem Sacramenti forma; quod ultro concedunt Doctores Cano adstipulantes. At, inquiunt adversarii, nec ea verba, nec alia illis æquivalentia, semper, atque ubique adhibita fuere, neque eadem, aut illis similia inveniuntur in omnibus Ritualibus; quemadmodum testatur Martene *de antiq. Eccl. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *art.* 3. *num.* 6. inquiens: *Inaudita apud eos (majores nostros) erant illa verba Parochi: Ego vos conjungo &c. in quibus aliqui ex recentioribus Scholasticis formam hujus Sacramenti constituunt, quæ tamen desideratur in duobus antiquis Ritualibus Mss. Beccensis monasterii, in Pontificali Senonensi annorum 300. in antiquo Rituali Bituricensi, & in aliis pene omnibus, quæ a nobis postea exhibebuntur*: additque Simonet. *cit. tract.* 18. *disp.* 2. *art. unic.* §. 3. alicubi hæc tantum verba a Sacerdote fuisse pronunciata: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*: quæ certe nihil commune habent cum illis: *Ego vos conjungo &c.* Et quamvis Tridentinum *cit. loc.* hanc posteriorem formulam indicaverit, quamcumque tamen aliam, juxta cujuslibet regionis usum, adhiberi permisit: *vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum*. Tantam porro varietatem Ecclesia non tolerasset, multoque minus cu-

cujuslibet provinciæ arbitrio permisisset, si existimasset, per verba a Sacerdote prolata confici Sacramentum matrimonii.

VII. Sunt qui insuper hoc idem argumentum confirment exemplo secundarum nuptiarum, quæ quamquam valide, & licite contrahantur, quidquid in contrarium sentiant aliquot Orientales, quos, hac in re errantes, nos redarguimus *in nostra Constit.* 57. §. 8. *num.* 3. *& in alia nostra Constit.* 129. §. 29. *Bullarii nostri tom.* 1. attamen prohibentur benedici tam apud Latinos, ut habetur *in Cap.* 1. *de secundis nuptiis*, quam apud Græcos, ut *in cit. nostra Constit.* 57. §. 8. *num.* 4. hinc quippe iterum inferri autumant, Sacerdotis benedictionem necessariam non esse ad perficiendum matrimonii Sacramentum. Verum ejusmodi argumentum inane, & fallax est: etenim secundæ nuptiæ non sunt quidem benedicendæ ea solemni benedictione, quæ continetur in speciali Missa pro sponso, & sponsa, de qua nos egimus *in nostra Instit.* 80. quamque nullus unquam dixit pertinere ad essentiam Sacramenti matrimonii; sed, ut validæ sint, contrahi debent coram Parocho, qui eodem plane ritu, eademque verborum formula, in quam unice cadit præsens controversia, illis bene precatur. Non ignoramus, Glossam Canonicam adnotasse, ideo secundas nuptias non esse benedicendas, ne Sacramenta iterentur; sed nomine Sacramenti intellexisse arbitramur *Sacramentale*, quod licet in se spectatum semper iterari queat, hic tamen obstat specialis ratio, ne iterari permittatur: siquidem, uti scite, atque ad rem ponderat S. Thomas *in* 4. *dist.* 42. *quæst.* 3. *art.* 1. quamvis secundum matrimonium verum Sacramentum sit, deficit tamen ab illa perfecta significatione unionis Christi cum Ecclesia, quę cum fuerit, & sit unius cum una, melius, & perfectius repræsentatur per primum: propter hunc autem significationis defectum Ecclesia denegat secundis nuptiis eam solemniorem benedictionem, quam primis impertitur.

VIII. Melius, & solidius fulciri potest eadem opinio alia ratiocinatione, quam a suis Auctoribus prætermissam advertimus. In locis, in quibus Tridentinum jam est promulgatum, non raro contingit, virum, & fœminam, matrimonium inter se contracturos, inopinantem Parochum adire, & coram eo, quamvis invito, & reluctante, ac duobus testibus, ibidem fortuito astantibus, mutuum in conjugium consensum exprimere, atque inde statim se subducere, quin Parochus ullum, nisi fortasse objurgationis, verbum protulerit. Ejusmodi matrimonium, in sententia Melchioris Cani, est validum in ratione contractus; sed, ob defectum Sacerdotalis benedictionis, non est Sacramentum. Ne itaque sic copulati Fideles perpetuo careant gratia, quæ ex Sacramento matrimonii in contrahentes derivatur, deberet Ecclesia illos compellere, aut saltem hortari, atque inducere ad suum contractum legitime, consuetisque adhibitis sacris ritibus, iterum renovandum coram eodem Parocho, cujus verbis fiat Sacramentum; atque, ob eamdem rationem, coram Sacerdote aut præciperet, aut saltem instaurari curaret clandestina conjugia, in locis inita, ubi Tridentini de-

cretum non est receptum. Cum autem in neutro casu conjugii renovationem ab Ecclesia urgeri videamus, non temere inde conjicimus, utrumque contractum, quamquam Sacerdotis benedictione non obsignatum, jam ab Ecclesia haberi pro Sacramento. Ad hanc excutiendam difficultatem, respondere possunt Cani asseclæ, ideo Ecclesiam nequaquam solicitam esse de prædictis conjugiis, debito ritu instaurandis, quia contractus conjugii semel valide initus, nisi, cum iniretur, Sacramenti naturam induerit, nunquam deinceps poterit Sacramentum effici: quod docent Durandus *in 4. dist. 26. quæst. 3. num.* 14. Vasquez *tom. 2. in 3. part. disp.* 138. *cap.* 5. *tom.* 4. *disp.* 2. *de Matrim. cap.* 10. aliique, quos citat, & sequitur Basilius Pontius *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. Verum hac responsione difficultatem non evadunt: siquidem alii longe plures Doctores, quos recenset, & sequitur Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 9. existimant, matrimonium, quod fuit validum solum in ratione contractus, posse deinde renovari, & assequi virtutem Sacramenti, qua prius caruit. In hac porro dubietate non negligeret Ecclesia Fideles urgere, ut in prædictis rerum eventibus sua connubia debito modo renovarent, ne frustrarentur ad minimum spe consequendę gratiæ, quæ, saltem in multorum probabili, & communiori sententia, ex contractus iteratione ipsis obveniret.

IX. Utriusque opinionis solidiora fundamenta innuimus, non animo quemquam inducendi ad unam, aut alteram amplectendam; sed ut Episcopis sit persuasum, utramque esse probabilem, suosque habere magnæ auctoritatis patronos: atque inde non decere discant, ut ipsi Judicis partes assumant, quæstionemque definiant, de qua Ecclesia nihil hactenus pronunciavit, sed Theologorum disputationi permisit. Quare acturi in Synodis de matrimonio, proponant quidem, explicentque doctrinam a Concilio Florentino, & Tridentino de ejusmodi Sacramento diserte traditam; sed caveant ne aut Parochum, aut ipsos contrahentes, ejusdem ministros appellent: suorum vero Prædecessorum Synodos, in quibus ministri nomen vel istis, vel illi inditum reperient, intactas relinquant; ne, eas corrigendo, aut approbando, in idem incidant vitium alterutri suffragandi ex controversis inter Theologos opinionibus: a quo Diœcesanas Synodos prorsus immunes esse debere, hucusque inculcavimus.

CA-

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Corrigitur falsa doctrina, quæ in quasdam Synodos irrepsit, quoad idem matrimonii Sacramentum.

IN Synodo Bononiensi, habita anno 1634. dicitur, non posse viros, & fœminas a matrimoniis contrahendis hoc nomine prohiberi, quod doctrinam Christianam ignorent, quamvis deceat, ut Parochus ejusmodi prohibitionem illis comminetur, quo facilius eosdem inducat ad Fidei rudimenta addiscenda. Idem sentit Romaguerra in notis ad Constitutiones Synodales Gerundenses *lib.* 4. *tit.* 1. *cap.* 2. ubi, cum in hanc offenderit Synodalem sanctionem: *Renovantes Constitutionem in ultima Synodo editam circa doctrinam Christianam, statuimus, & ordinamus, quod de cetero ad sponsalia, per verba de præsenti, non admittantur, qui doctrinam Christianam nescierint, & confirmati non fuerint*: loco eam illustrandi, uti alias solet, tacite impugnat, docens, fas non esse Episcopo, quemquam a matrimonio arcere hanc solam ob causam, quod doctrinam Christianam ignoret; sed dumtaxat posse blandis verbis, atque adhortationibus eum inducere ad matrimonium differendum, donec Christianis imbuatur institutis. Nec dissimilia sunt, quæ in hanc rem adduxit Marcellus Severoli *in suo Voto impresso part.* 14. *Recent. decis.* 535. *num.* 52. & 53.

II. Fulcitur hæc opinio quorumdam Theologorum auctoritate, qui, cum ignorantiam doctrinæ Christianæ non invenerint in vulgatis versiculis, in quibus enumerantur impedimenta matrimonium impedientia, asserere proinde non dubitarunt, neminem posse, ob illam solam, a matrimonio celebrando cohiberi. Ita docuit Thomas Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 15. *num.* 9. inquiens: *Nescio tamen, qua ratione possit (Episcopus) ob hanc ignorantiam arcere aliquos a matrimonio contrahendo, cum ipsius non sit impedimenta matrimonii statuere, nec hoc impedimentum ab Ecclesia statutum sit*: & sequitur Diana *in edit. coord. tract.* 6. *tom.* 2. *resolut.* 95.

III. Verum huic doctrinæ & Rituale Romanum, & S. Carolus Borromæus, & quamplurimæ Episcopales Synodi, ac summorum Pontificum Edicta adversantur. Etenim Rituale Romanum *tit. de Matrim.* de iis loquens, qui matrimonio sunt jungendi, ait: *Uterque sciat rudimenta Fidei, cum ea deinde filios suos docere debeant*. S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 287. hæc statuit: *Parochus, quos sponsos experiundo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit didicisse, quæ eo de genere illos plane scire oportet*: quæ verba advertens Franciscus Amatus Pouget *Instit. Catholic. tom.* 2. *part.* 3. *sect.* 1. *cap.* 8. §. 5. *num.* 6. inquit: *Non accedendum prius ad connubii legem, quam teneantur præcipua religionis mysteria, Christianæque vitæ ratio, & conjugatorum officia probe*

noscantur. In Archiepiscopali Bononiensi Cardinalis Gabrielis Palæoti *part. 3. pag.* 157. cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat matrimonii denuntiationem, nisi certo noverit, sponsos principalia Fidei nostræ mysteria didicisse, & saltem *Orationem Dominicam*, *Salutationem Angelicam*, *Symbolum Apostolicum*, *& Præcepta Decalogi* memoriæ mandasse. Idem edixere innumeræ Synodi, collectæ a Genetto *Theolog. moral. tom.* 5. *tract.* 9. *cap.* 2. *quæst.* 17. quibus addimus Synodum Farfensem, habitam anno 1685. a Cardinali Barberino, Cæsanatensem habitam anno 1693. a Cardinali Denhoff, Neapolitanam habitam anno 1694. a Cardinali Cantelmo, Ariminensem habitam anno 1724. a Cardinali de Via, Neapolitanam habitam anno 1726. a Cardinali Pignatello, Sabinensem habitam anno 1736. a Cardinali Albano, omnes *ad titulum de Matrimonio*. Ac demum in Congregatione habita coram san. mem. Innocentio XII. anno 1697. decretum est, non esse a Parochis matrimonium in Ecclesia proclamandum, nisi antea sponsos repererint in Christianæ religionis rudimentis sufficienter instructos; quod quidem decretum confirmatum fuit a fel. rec. Clemente XI. *in suo Bullario pag.* 326. Idem edixit Cardinalis de Rohan *in suo Rituali Argentinensi ad tit. de Matrimonio pag.* 254. ubi Parochos diligenter investigare jussit, *an matrimonio jungendi teneant rudimenta Fidei*. Ac denique nos ipsi in nostra encyclica Epistola ad universos Episcopos, quæ est 42. *in nostro Bullario* §. 11. *tom.* 1. hæc scripsimus: *Verum, cum matrimonio jungendi non sint, si Parochus, ut debet, prius interrogando, deprehenderit, marem, seu fœminam, quæ ad salutem necessaria sunt, ignorare; vix tantæ, ac tam luctuosæ ignorantiæ locum relinquet Episcopus, qui Pastores animarum admoneat officii sui, &, huic si desint, negligentiæ repetat pœnas*.

IV. Quamobrem, cum doctrina tradita in citata Synodo Bononiensi anni 1634. a communi Ecclesiæ sensu, & praxi discordet, est omnino reformanda, & corrigenda, sicuti reapse correcta fuit in alia Synodo Diœcesana Bononiensi, celebrata a Cardinali Boncompagno anno 1698. *lib.* 2. *cap.* 9. atque iterum a nobis *Instit.* 9. *& Instit.* 46. ubi ad matrimonium contrahendum, neminem admitti, præcepimus, Christianis institutis nondum satis edoctum.

V. Neque in contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum non posse Episcopum nova impedimenta, matrimonium impedientia, statuere: huic enim difficultati in primis reponimus, ab Episcopo, repellente a matrimonio contrahendo ignorantes Christianę religionis necessaria rudimenta, nullum de novo poni impedimentum, sed illud explicari, & inculcari, quo iidem jam detinentur: enimvero, cum matrimonium inter Fideles, unum sit ex septem novæ Legis Sacramentis, a Christo Domino institutis atque e numero eorum, quæ dicuntur *vivorum*, nemo, sine gravi sacrilegio, illud celebrare potest in statu peccati mortalis, quod optime perpendit Didacus Covarruvias *super* 4. *Decret. part.* 2. *de Matrim. cap.* 6. *in princ.* inquiens: *Existens in mortali crimine, non potest, absque novo peccato, ma-*

trimonium contrahere; tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum: nec Parochus licite eidem matrimonio assistit; quamvis enim, juxta communiorem magisque receptam sententiam, non sit Sacramenti matrimonii Minister, ut *in praecedenti capite* diximus, nihilominus in multis comparatur Ministro, nec licite sua praesentia, & auctoritate firmare potest contractum, quem scit a contrahentibus sacrilege iniri; quemadmodum prosequitur Cardinalis de Lauraea *in 4. sent. tom. 3. disp. 22. art. 22. num.* 549. & pluribus Franciscus Maria Muscettola, Archiepiscopus Rossanensis, *in sua dissert. de Sponsalibus, & Matrimoniis*, quae extat post secundam impressionem *Observat.* bon. mem. Zauli *ad Statuta Faventina*, iterumque edita est Neapoli anno 1742. Qui autem Fidei rudimenta ignorat, quae ex gravi praecepto scire tenetur, quamdiu illa non addiscit, cum potest, versatur in statu peccati mortalis, ac propterea jure ac merito a matrimonio contrahendo arcetur. Deinde idem Sanchez *cit. disp.* 15. *num. 3. lib. 7. disp. 6. num. 6.* Basilius Pontius *de Matrim. lib. 6. cap.* 7. Gaspar Hurtado *disp. 25. difficult.* 1. *num.* 1. & Perez *de Matrim. disp.* 23. *sect.* 1. *num.* 1. non solum in Episcopo, sed etiam in Parocho facultatem agnoscunt impediendi ad tempus matrimonium ex aliqua rationabili causa, puta ad sedandum scandalum, vel ad detegendam alicujus objecti impedimenti veritatem; nec tamen inde confici autumant, verum, & proprium impedimentum, eorum auctoritate, matrimonio apponi: siquidem illa prohibitio temporaria est, atque, ablato scandalo, & detecta falsitate objecti obstaculi, sine ulla dispensatione, cessat, & extinguitur. Idem autem contingit in re nostra: Episcopus enim ignorantibus Christianę religionis instituta, & praecepta, matrimonium interdicit, solum ad tempus, donec scilicet illa addiscant: quod si haec prohibitio diuturna sit, & perseveret, id per accidens est, atque unice oritur ex culpa eorum, qui illis erudiri aut recusant, aut negligunt.

VI. Unum tamen advertendum addimus, quod recte consideravit Giribaldus *de Sacram. matrim. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 111. nimirum quandoque evenire, ut quis praecipua Fidei nostrae mysteria & sciat, & credat, cetera pariter, quae necessitate praecepti sunt addiscenda, aliquo saltem rudi modo perceperit; sed, quia hebetis est ingenii, & exilis memoriae, post omnem adhibitam diligentiam, illa memoria retinere, & recitare non valeat: in hoc autem rerum statu, non debet perpetuo arceri a matrimonio, quod est institutum in officium naturae, & propterea nemini, sine propria culpa, est denegandum; sed curabit Parochus, ut, qui eo memoriae defectu laborat, frequenter audiat quae semel crasse didicit, ne ab ejus mente penitus elabantur. Inter celeberrimas Constitutiones Gibertinas, editas a Joanne Matthaeo Giberto, Episcopo Veronensi, quas alibi commendavimus, *tit.* 5. *cap.* 23. legitur: *Cum autem quilibet Christianus Orationem Dominicam, Symbolum Apostolorum, & Praecepta Dei, atque Ecclesiae scire debeat, retinendo saltem sensum, & Sacerdotibus, ac Praedicatoribus munere sibi*

sibi imposito, prout tenentur, fungentibus, nullus se in veritate excusare poterit, quod, a quo necessaria ad salutem addiscere possit, non habeat. Ideo præmissa nescientes, ut magis confundantur &c. in faciem Ecclesiæ ad matrimonium contrahendum non admittantur: ubi Cardinalis Augustinus Valerius *in notis* ad rem subdit: *Adverte, non esse arcendos &c. qui, ut necessaria ad salutem perdiscant, faciunt quod in se est, sicuti qui scholas doctrinæ Christianæ frequentant; quia, non ob incuriam, aut negligentiam, sed ob ingenii, memoriæve imbecillitatem, ea non addiscunt*. In Concilio quodam Limano *can.* 4. *act.* 2. relato per Mendozam *in notis ad can.* 42. *Concilii Illiberitani* agitur de hisce hominibus, qui, cum adeo crassa, ut vocant, minerva præditi sint, ut Christianam doctrinam, juxta methodum, qua ab aliis memoriæ mandatur, nullo modo addiscere valeant, ad Sacramenta tamen accedere, & signanter matrimonium contrahere cupiunt; atque ita cum his agendum statuitur: *Qui vero iis tantis impedimentis gravati fuerint, ut copiosiorem Catechesim non admittant, doceantur demum pro suo modo præcipua Fidei capita, scilicet unum esse Deum omnium rerum auctorem, qui accedentes ad se vita æterna remuneret, improbos & rebelles æternis suppliciis in alio seculo puniat: deinde hunc ipsum Deum esse Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, tres quidem Personas, sed unum Deum verum: præterea Filium Dei, propter reparandam salutem hominum, factum hominem ex Virgine Maria, pro nobis passum, & mortuum, ac tandem resurrexisse, & regnare in æternum; hunc esse Jesum Christum Dominum, & Salvatorem nostrum: postremo neminem posse esse salvum, nisi credat in Jesum Christum, & pœnitens de peccatis commissis, Sacramenta ipsius suscipiat; Baptismatis quidem, si infidelis est; Confessionis autem, si lapsus post Baptismum; ac denique statuat ea servare, quæ Deus, & Ecclesia sancta præcipiunt, quorum summa est, ut Deum diligat super omnia, & proximum sicut se ipsum.*



LI-

LIBER NONUS.

De cavendis in Synodo, quæ auctoritati, & juribus Apostolicæ Sedis refragari possunt: item de non assumenda definitione controversiarum jurisdictionalium inter potestatem Ecclesiasticam, & Secularem: de sobrio in Synodo usu Legum Civilium: & de non lædendis Privilegiis Regularium.

CAPUT PRIMUM.

Nihil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati & juribus Apostolicæ Sedis: ubi de falsitate assertionis tribuentis Episcopo potestatem statuendi in sua Diœcesi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, quidquid Papa sibi specialiter non reservavit; & incidenter de erectionibus Monasteriorum, & domuum Regularium.

NIhil, quod juribus Apostolicæ Sedis præjudicium afferat, aut ejusdem auctoritati sit injuriosum, inveniri debet in Constitutionibus sive Provincialium, sive Episcopalium Synodorum; &, si quid ejusmodi in eas forte irrepserit, statim erit a Romano Pontifice rescindendum.

II. Urbanus VI. sub quo schisma omnium teterrimum, & diuturnissimum exortum est, ut suæ obedientiæ Prælatos novis sibi devinciret beneficiis, & magis magisque a partibus retraheret Roberti Gebennensis, qui a nonnullis Cardinalibus, adversum eumdem Urbanum, in Pontificem electus, Clementis VII. nomen assumpserat, & in Galliam successerat, inter cetera privilegia, hoc etiam est illis elargitus, ut in eorum civitatibus, & diœcesibus Apostolicæ litteræ exequutione carerent, nisi ab ipsismet Prælatis, vel eorum Officialibus essent antea examinatæ, atque approbatæ: idque statim in consuetudinem, & veluti in legem deductum est, pluribusque Synodalibus statutis firmatum, ac roboratum. E vivis erepto Urbano VI. ejusdem Successor Bonifacius IX. prædictam concessionem, ab Urbano factam, revocavit, & peculiaria locorum statuta, quæ ad illam fulciendam, & stabiliendam emanaverant, nullius esse roboris, decrevit. Cum vero anno 1417. in Concilio Constantiensi ad Petri Cathedram evectus fuerit Martinus V. ejus electione sublatum est schisma, quod quadraginta fere annos Christi Ecclesiam dire laceraverat: nam, etsi Petrus de Luna, dictus Benedictus XIII. a Concilio exauctoratus, Pontificiæ dignitatis insignia, invicta pervicacia, retinuerit; attamen pene ab omnibus, qui ei obedientiam præstiterant, post Concilii sententiam, & Martini electionem, desertus est. Jam vero probe animadvertens indubitatus Pontifex Martinus V. ra-

rationi congruum esse, ut, quæ schismatis calamitas in detrimentum Apostolicæ Sedis concedenda suaserat, restituta Ecclesiæ pace, & tranquillitate, rescinderentur; sacro approbante Concilio, eamdem Urbani VI. Constitutionem denuo abolevit.

III. Et nihilominus in Toletana, & Carthaginiensi Ecclesiis, obtentu obviandi falsitatibus, conditæ postea fuerunt Synodales Constitutiones, quibus edicebatur, ne Tabelliones, & Notarii, etiam ab iis, quorum intererat, requisiti, Apostolicas litteras reciperent, a loci Ordinario, ejusve Officialibus prius non examinatas. Petita est hujusmodi Constitutionum confirmatio a Leone X. supremum Ecclesiæ clavum tunc temporis tenente: sed hic, indecens, absonum, quin immo & temerarium reputans, quod, quæ erant a summo Pontifice gesta, ea inferiorum examini, & judicio subessent, nedum porrectam sibi supplicationem rejecit; sed, nova insuper edita Apostolica Constitutione, memoratas Bonifacii IX. & Martini V. sanctiones approbavit, & restauravit, & quæcumque illis contraria statuta tam in præfatis Toletana, & Carthaginiensi, quam in aliis quibuslibet Synodis facta & attentata, irrita esse voluit: &, ne ulla eorumdem memoria ullo unquam tempore extaret, eadem e libris, seu codicibus, in quibus scripta, atque adnotata reperiebantur, ita obliterari, & radi præcepit, ut amplius legi non possent.

IV. Bonifacii IX. Martini V. & Leonis X. vestigia sectatus Clemens VII. *in sua Constitutione 47. Bullar. tom. 4. part. 1. pag.* 105. id ipsum sancivit, quod illi hac de re edixerant: addiditque, se in suis litteris, in die Cœnæ Domini lectis, & promulgatis, anathemate perculisse, & iterum percellere, quicumque litterarum Apostolicarum exequutionem quovis prætextu impedirent, aut impedientibus consilium, auxilium, & favorem præberent. Hoc unicum exemplum satis esse existimamus ad cautos reddendos Episcopos, ne in suas Constitutiones aliquid obrepere sinant, quod, ulla ratione, Apostolicæ Sedis aut auctoritati injuriam irroget, aut jura imminuat: ob eam quippe conjunctionem, & necessitudinem, quam membra cum suo capite habere oportet, maxime decet, ut ipsi primæ Sedis prærogativas, quæ hac præsertim tempestate, multorum invidia, in discrimen vocantur, sedulo defendant, & pro viribus promoveant: suam enim causam agunt, cum supremi Pastoris auctoritatem propugnant, & sustinent; quoniam, si hujus jura evertantur, paulatim pariter inferiorum Præsulum jurisdictio nutabit, & corruet. Hæc optime considerarunt Patres Concilii Diziacensis I. habiti anno 871. cui Episcopi unus & viginti per se, octo per suos Procuratores subscripsere, cum ad Hadrianum II. Papam in Synodali epistola, quæ extat in Collectionis Harduini *tom.* 5. *col.* 1321. ad rem apposite, atque ad posterorum exemplum maxime opportune ita scripsere: *quia ergo nos, quantum scimus, & possumus, privilegium sanctæ ac primæ Sedis Romanæ & conservare, & obaudire, & extollere cupimus, atque satagimus, (pro suo scilicet*

prin-

principatu, quem Beatus Petrus Apostolus, Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet): servet vestra Paternitas, & a Deo in prima Sede constituta auctoritas, nobis filiis, & subjectis sibi Episcopis Ecclesiastica privilegia, a sacris Canonibus, & vestris Decessoribus, ac Prædecessoribus, nostris Decessoribus, ac Prædecessoribus conservata: quatenus & Apostolica Sedes proprium vigorem retineat, & a se concessa aliis sua non minuat.

V. Verum accidit interdum, aliquot Episcopos, ceteroquin erga Apostolicam Sedem obsequentissimos, ejusdem auctoritatem, non consulto, sed potius incogitanter sibi usurpare; deceptos nimirum a quibusdam Doctoribus, qui potestatem, uni Romano Pontifici competentem, quarumcumque Ecclesiarum Præsulibus adjudicant. Astruunt scilicet ejusmodi Auctores, & veluti indubitatum axioma venditant hanc propositionem: *Quidquid potest Pontifex in universo orbe, si ea excipias, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, uti Fidei articulum definire, potest Episcopus in sua diœcesi, nisi specialiter Papa sibi illud reservavit*: eoque fundamento præjacto, Episcopalem jurisdictionem mirum in modum extollunt, ac ultra præscriptos ei limites protendunt. Hanc porro opinionem, plurium, & non infimæ notæ Doctorum auctoritate munitam, quos referunt Fagnanus *in Cap. Dilectus, de tempor. Ordinat. num.* 16. *& in Cap. Perniciosam, de offic. Ord. num.* 28. atque Arcudius *Concord. lib.* 2. *de Confirmat. pag.* 110. facile hauriunt Episcopi, eaque imbuti, sibi licere autumant, nonnulla in suis Synodis statuere, quæ ad solam pertinent Apostolicam Sedem. Quamobrem laudatus Fagnanus *cit. loc.* operæ pretium existimavit, præfatam propositionem totis viribus convellere, ejusque falsitatem & ratione, & auctoritate demonstrare.

VI. Ratione quidem: etenim, uti pariter argumentatur Suarez *lib. 6. de legibus cap.* 14. *num.* 4. *&* 6. etiam seclusa Superioris prohibitione, nequit inferior legem, ab eodem Superiore latam, aut abrogare, aut relaxare: Superior quippe, statim ac aliquid per suam legem præscribit, aut prohibet, illud subtrahit ab ordinaria potestate inferioris; cui propterea non licet, in illam falcem immittere, nisi velit suam voluntatem anteponere voluntati Superioris, per legem manifestatæ: quod profecto esset suæ subjectionis jugum excutere, &, *qui majoris potestatis est, judiciis suis addicere, aut propriis definitionibus subjugare*: quam intolerabilem insolentiam reprehendit Nicolaus I. in epistola ad Michaelem Imperatorem, relata *in Can. Inferior, dist.* 21. Præterea, si integrum esset Episcopo, legem relaxare a Concilio Generali, aut summo Pontifice rogatam, tota everteretur Ecclesiæ disciplina, caput subjiceretur membris, & proinde actum jam esset de Ecclesiastica Hierarchia Divinitus instituta: quod bene ponderavit idem Fagnanus *in Cap. Nimis, num.* 44. *de filiis Presbyterorum*, inquiens: *Unde etiam apparet, longe minus admittendum esse, jure ordinario Episcopum dispensare contra legem Concilii Generalis, vel sum-*

summi Pontificis, *quoties dispensandi facultas illi non adimitur : hæc enim doctrina*, *nisi temperetur*, *secundum ea*, *quæ dicta sunt*, *falsa*, *& periculosa est*, *& nullatenus ad praxim deducenda*; *nam inferiorem posse contra legem Superioris absolute dispensare*, *nihil est aliud*, *quam caput membris*, *& superiora inferioribus subjicere*, *& ordinem naturalem invertere*, *& Ecclesiasticam Hierarchiam confundere*, *Dei ordinatione institutam : præsertim vero quia mos sacrorum Canonum*, *& Conciliorum est fere ubique simpliciter præcipere*, *aut prohibere*, *quid faciendum sit*, *vel non faciendum : raro autem descendunt ad probibitionem dispensationis*. *Unde*, *si liceret Episcopis dispensare*, *quotiescumque dispensatio in specie non prohibetur*, *consequenter esset in eorum facultate*, *totum Jus commune*, *& Concilia universalia subvertere*, *in singulis casibus dispensando*; *quod est erroneum asserere*.

VII. Ad auctoritatem quod attinet, Fagnanus *in cit. Cap. Dilectus*, *de tempor. Ordinat.* ex hoc ipso textu inferri autumat, falsitatem propositionis, quam impugnat : cum enim Episcopus Rossensis in Hibernia tres sacros Ordines eadem die contulisset cuidam Canonico Ymilicensi, in hujus Ecclesiæ Episcopum electo, obtentu mandati sibi facti ab Archiepiscopo Cassellensi, suo Metropolitano, rem gestam improbavit, & Rossensis excusationem respuit Innocentius III. rescribens, etiamsi constitisset de mandato Archiepiscopi, adhuc illi non fuisse obtemperandum, eo quod talis dispensatio nulli sit a canone permissa : *Tum quia* (sunt verba vulgatæ Decretalis, quæ habentur in compilatione, qua utimur), *si de mandato Archiepiscopi constaret*, *cum illi hujusmodi dispensatio a canone minime sit permissa*, *ipsi obtemperare non debuit in hac parte*. Ad ligandas igitur inferiori manus, ejusque jurisdictionem coarctandam, non est necesse, inquit Fagnanus, ut sit illi expresse interdictum, ne quidquam, contra Superioris legem, audeat intentare : sed sat est, id ei non esse ab ipsa lege permissum, sicuti ab Innocentio audivimus. Verum, cum in integra Innocentii III. Decretali, quæ refertur a Gonzalez, post verbum *permissa*, hæc alia subdantur : *Quam ad solum Romanum Pontificem non est dubium pertinere* : ex quibus potest quis conjicere, potestatem relaxandi legem, de qua agebatur, fuisse a jure Episcopis ademptam, unique Romano Pontifici reservatam ; jam corruit argumentum, quod ex ea Decretali Fagnanus instaurat. Clariores, nullique cavillationi obnoxii sunt alii textus, qui ad Fagnani opinionem roborandam, & contrarium axioma confodiendum, producuntur. Primus est *in Clem. Ne Romani*, *de elect.* in qua Clemens V. ait : *Nos*, *inter cetera*, *præcipue attendentes*, *quod lex Superioris per inferiorem tolli non potest* : idque ita intelligendum declarat, ut nequeat ab inferiori *corrigi*, *vel immutari*, *aut quidquam ei detrahi*, *sive addi*, *vel dispensari quomodolibet circa ipsam*, *seu aliquam ejus partem*. Alter textus est *in Cap. Sancta Romana*, *de religiosis domibus*, *inter Extravag.* Joannis XXII. ubi legitur : *Quidam autem eorum dictum habitum*, *& vivendi ritum a quibusdam Episcopis*,

seu

seu eorum Superioribus, *vel aliis Ecclesiarum Prælatis habuisse*, *profitentur*, *quos nec eis concedere licuit contra formam Concilii generalis*: ad quem locum opportune notat Glossa *litt. N. Non licet igitur Episcopis contra inhibitionem Generalis Concilii facere*, *cum sint adstricti ad observantiam canonum*: idemque late ostendunt Innocentius *in cit. Cap. Dilectus*, *de tempor. Ordinat. num.* 2. *&* 3. & *in Cap.* 2. *de eo*, *qui furtive Ordinem suscepit*, Panorm. *in Cap. Tam litteris*, *num.* 3. *de testibus*, Covarr. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Guttierez *Can. Quæst. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Suarez *cit. cap.* 14. Vasquez *tom.* 2. *in* 1. 2. *disp.* 178. *cap.* 2. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 5. *num.* 9. & *lib.* 2. *Summ. cap.* 40. *num.* 1. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 1. Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 3. Diana *in edit. coord. tom.* 3. *tract.* 2. *resolut.* 25. *per tot.* aliique innumeri, ab his allegati. Et quamvis adversus hæc afferatur textus *in Cap. Nuper*, *de sententia excommunicationis*, ubi dicitur, ab inferiore concedi posse censuræ relaxationem, si conditor canonis eam sibi non reservaverit; sapienter tamen Gonzalez *ad dictum Cap. Nuper*, *num.* 3. animadvertit, id non esse extendendum ad alias materias, in quibus ex eo dumtaxat, quod aliquid non sit expresse Episcopis prohibitum, non licet inferre, idem esse eisdem positive concessum: speciale enim illud esse, ait, in absolutione a censuris: eademque specialitate gaudere, afferunt Doctores, dispensationem in impedimentis quibusdam matrimonii mere impedientibus, de quibus infra loquemur.

VIII. Alius est nonnullorum error, qui videntes, Episcopi consensum, tamquam necessariam conditionem, requiri pro alicujus actus validitate, aut legitimitate; ab hujusmodi consensu rem totam pendere putant, eamque Episcopali dumtaxat auctoritate, inconsulto Romano Pontifice, licite, & valide expleri posse, arbitrantur: quamvis adsint Apostolicæ Constitutiones, aut Conciliaria Decreta, quibus supremum, & privativum, ut vocant, jus in id rerum genus Apostolicæ Sedi reservatur. Exemplo sit res ista, quam subjicimus.

IX. Statuit sacra Tridentina Synodus *sess.* 25. *de Regularibus cap.* 3. ne monasteria, seu domus tam virorum, quam mulierum, de cetero erigantur, *sine Episcopi*, *in cujus diœcesi erigenda sunt*, *licentia prius obtenta*. Hinc vero aliqui inferunt, ad erectionem novi monasterii in aliqua diœcesi, sufficere licentiam Episcopi Diœcesani, absque eo quod Romani Pontificis auctoritas ad id requiratur, & maxime ubi agatur de Episcopis ultra montes constitutis; propterea quod Innocentii X. Constitutio, quæ habetur *num.* 27. *in Bullar. Rom. tom.* 4. quæque Romani Pontificis auctoritatem in hujusmodi erectionibus necessariam declarat, de Italia, & adjacentibus Insulis tantummodo loquitur. At, cum jampridem ante Tridentinum Concilium Regularibus interdicta fuerit novorum monasteriorum acquisitio sine expressa licentia Apostolicæ Sedis, ut videre est *in Cap. Religionum*, *§. Confirmatos*, *de religiosis domibus*, *in*

sex-

sexto, & *in Cap. Cum ex eo, de excessibus Prælatorum, eodem lib. 6.* satis patet, nihil a Tridentina Synodo detractum fuisse ejusdem Apostolicæ Sedis auctoritati jam præcedenter stabilitæ; sed illud dumtaxat statutum fuisse, ut, præter eam, Episcopalis quoque auctoritas & licentia in iisdem erectionibus interveniret. Quare communis hodie, & in Tribunalibus recepta est opinio, non licere Regularibus tam intra, quam extra Italiam, nova monasteria, aut conventus, sive collegia fundare, sola Episcopi localis auctoritate, sed Apostolicæ Sedis licentiam præterea necessariam esse. De monasteriis autem, seu conventibus, aut collegiis tantummodo loquimur; nam, si res esset de aliquo simplici hospitio, quod pro Regularium iter habentium commodo ædificari vellet, Episcopi localis licentia ad id sufficeret, etiam non accedente Apostolicæ Sedis auctoritate. Quæ omnia mature discussa, & definita fuerunt occasione cujusdam causæ *Eystetten. Fundationis Hospitii*, in qua tres decisiones Auditorii Rotæ emanarunt, una die 10. Maji 1726. altera die 26. Aprilis 1728. coram bo. mem. Gamaches, ac tertia demum coram bo. mem. Ratto, postea Episcopo Cordubensi, quæ in illius Decisionum collectione jam typis edita legitur *tom. 3. num.* 258.

CAPUT SECUNDUM.

Ex iis, quæ dicta sunt, decernitur, quibus in casibus fas sit, aut non sit Episcopo, relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium. Agitur etiam de consuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Episcoporum facultatem spectantibus.

EX iis, quæ hucusque stabilita sunt, sequitur, fas non esse Episcopis, removere impedimenta dirimentia matrimonium, seu quemquam solvere ab impedimento, quo detinetur, veniamque eidem concedere, ut, impedimento non obstante, matrimonium contrahat; quoniam ejusmodi impedimenta ortum habent aut a Concilio Generali, aut a summis Pontificibus, quorum decreta nequit inferior infringere, iisque ulla ratione contraire: quod ex modo dictis liquet, & ad rem perpendunt Sanchez *cit. lib.* 8. *disp. 6. num.* 14. & Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 1. Ne autem hac doctrina, quam communem esse citati Auctores asseverant, suam jurisdictionem nimium coarctari conquerantur Episcopi; priusquam ea uberius explanetur, plura sunt prænotanda. Et primo animadvertendum est, sermonem hic non esse de impedimentis mere impedientibus, quæ nullus dubitat posse ab Episcopo relaxari, si excipias impedimentum ortum ex sponsalibus cum altero initis, quod, isto invito, sine ejusdem injuria remitti nequit, & illud, quod provenit ex voto aut ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ castitatis, quæ vota, nisi fuerint conditionata, summo Pontifici reservantur, necnon alterum proveniens

ex

ex hæresi, de quo in capite sequenti dicturi sumus: Sotus *in* 4. *dist.* 37. *quæst. unic. art.* 1. Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 85. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 17. *num.* 15. Salmanticenses *in Cursu Morali Theologico tom.* 2. *tract.* 9. *de Matrim. cap.* 13. *punct. unic. num.* 16. & 17. Perez *de Matrimon. disp.* 23. *sect.* 8. *num.* 5. Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 7. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Matrim. lib.* 2. *art.* 13. *reg.* 14. aliique communiter. Neque res est de impedimento, quod irritum reddidit matrimonium jam publice contractum: ultro enim concedimus Episcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adscribunt Sylvester *verb. Dispensatio* §. 9. Sotus *cit. dist.* 37. *quæst. unic. art.* 2. Navarrus *cit. cap.* 22. *num.* 85. Sanchez *lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 3. Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 2. Zerola 1. *part. verb. Dispensatio* §. *Ad quintum*, Cabassutius *cit. cap.* 27. *num.* 3. Sylvius *Operum tom.* 5. *inter resolutiones in verb. Dispensatio secundo*, Fagnanus *in Cap. Nimis*, *num.* 33. *de filiis Presbyterorum*, Natalis Alexander *cit. loc. reg.* 10. qui tamen unanimiter monent, non posse Episcopum eam potestatem sibi usurpare, nisi simul concurrant sex circumstantiæ: primo scilicet, ut jam matrimonium fuerit contractum in faciem Ecclesiæ, omnibusque adhibitis solemnitatibus: secundo, ut contractum fuerit bona fide, ex juris, aut facti ignorantia: tertio, ut sit consummatum: quarto, ut impedimentum sit occultum: quinto, ut non possit facile adiri prima Sedes, seu dispensatio a Papa obtineri, ob conjugum paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, aliasque similes causas: sexto denique, ut non possit separatio fieri sine scandalo. *Si vero* (ait Cabassutius *loc. cit.*) *aliqua absit ex præfatis circumstantiis*, & *personæ sint pauperes*, *aut rudes*, *ac rusticæ*, *officium erit Ordinarii prosequi hanc dispensationem*, *in forma pauperum*, *apud Sedem Apostolicam*, *ut plane gratis*, & *sine compositione obtineatur*. Notant itidem iidem Doctores, dispensationem ab Episcopo in prædictis circumstantiis obtentam, prodesse dumtaxat pro foro conscientiæ, non autem pro foro externo: non enim plus potestatis tribuendum est Episcopo, quam habeat Major Pœnitentiarius Papæ, qui in prædicto rerum eventu impedimentum aufert, ut matrimonium convalescat solum in foro interno. Quocirca, si impedimentum antea occultum, postea detegatur, & deducatur ad forum contentiosum, opus erit nova dispensatione, a summo Pontifice impetranda.

II. Tandem advertendum est, nec quæstionem hic esse de impedimento dirimente occulto, quod obstet matrimonio nondum contracto, sed proxime contrahendo. Scimus quippe, non deesse Doctores, qui Episcopo facultatem afferant illud auferendi, cum tales urgent rerum circumstantiæ, ut nec summus Pontifex consuli, nec matrimonii contractus, ad quem omnia sunt disposita, differri possit sine scandalo, & paratorum ad nuptias infamia: ad præcavenda enim prædicta gravia mala, si alius non suppetat modus illis occurrendi, præsumendum est, summum Ponti-

ficem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam certe, requisitus, non esset ei denegaturus. Hanc facultatem, nullius præcedentis Doctoris patrocinio fretum, se omnium primum Episcopis vindicasse, gloriatur Sanchez *cit. lib. 2. disp. 40. num. 7.* sed eum postea sequuti sunt Pontius *cit. lib. 8. cap. 13. num. 6.* Hurtadus *disp. 26. de Matrim. num. 7.* Perez *de Matrim. disp. 44. sect. 6. num. 12.* Bonacina *de Matrim. disp. 3. punct. 15. num. 5. verb. Rursus addo*, Barbosa *de offic. & potest. Episcopi part. 2. allegat. 35. num. 5.* Cabassutius *cit. cap. 27. num. 4.* de Justis *de dispensationibus matrimonialibus lib. 2. cap. 2. num. 129. & plurib. seq.* Wiestner *ad tit. 16. lib. 4. Decretal. num. 66. & seq.* Anacletus *in Jus Canonic. tom. 4. in append. de dispensat. super impedimentis num. 62. & 63.* Sed, quamvis hæc opinio, teste citato Bonacina, hodie sit fere communis, eam tamen acriter reprehendit, & exagitat Fagnanus *in cit. Cap. Nimis, num. 34. & 35. de filiis Presbyter.* fortasse quia, ut adnotavit Perez *cit. sect. 6. num. 13.* est moraliter impossibile, eas omnes concurrere rerum circumstantias, quas sibi fingit Sanchez, in quibus nequeat matrimonium retardari absque scandalo, cum alii plurimi semper præsto sint modi, ab eodem Perez indicati, protrahendi tempus nuptiis, absque ulla suspicione criminis, & infamia eorum, qui jam erant ad eas celebrandas accincti.

III. Sed, quidquid sit de ea extraordinaria potestate, quæ ex præsumpta summi Pontificis voluntate in aliquo eventu, urgentissimæ videlicet necessitatis, & impedimenti occulti, competat Episcopis, nullum in præsens de ea ferimus judicium; sed tantum differimus de ordinaria potestate dispensandi in quibusdam impedimentis dirimentibus publicis: Hanc potestatem, communi fere calculo, Doctores denegant Episcopo: quin immo sacræ Urbis Congregationes, Concilii videlicet, ac supremæ Inquisitionis, non semel proscripserunt, tamquam falsam, & temerariam propositionem asserentem Episcopo jus dispensandi super impedimento dirimente publico, quod obsistat matrimonio contrahendo, etiamsi gravis urgeat illud contrahendi necessitas; uti videre est apud Joannem Baptistam Rigantium, virum apprime doctum, *tom. 4. Commentarior. in Regul. Cancellar. in notis ad regul. 49. num. 1. & 2.* ubi sacrarum Congregationum responsa, summa diligentia congesta, per extensum, ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita copiose allegantur. Et nihilominus aliquot Episcopi eamdem potestatem etiam nunc sibimet ipsis adscribunt, & contra Juris communis principia, ac communem Doctorum sensum, etiam in suis Synodalibus Constitutionibus sibi asserere quandoque non dubitant: & quod magis dolendum est, non desunt aliqui, licet pauci Doctores, hac in re Episcopis blandientes, quorum nonnulli innituntur prædicto axiomate, cujus falsitatem deteximus; alii vero innituntur diuturna consuetudine, per quam, acquisitam decantant quibusdam Episcopis potestatem relaxandi aliqua impedimenta dirimentia, qua, spe-
cta-

ctato Jure communi, carerent. Hinc Gibertus *suarum Consultationum tom.* 12. *consult.* 59. *de Matrim.* absolute docet, Episcopos in hoc negotio unice spectare debere suorum Prædecessorum praxim, libereque posse, legitima exigente causa, eas dispensationes indulgere, quas a suis Prædecessoribus concessas deprehenderint. Hinc pariter Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. cit. lib.* 2. *de Matrim. cap.* 4. *art.* 13. postquam *reg.* 11. auctoritatem dispensandi super impedimentis matrimonium dirimentibus, publicis, & notoriis, uni vindicavit Romano Pontifici, inquiens: *Hodierna Ecclesiæ disciplina, secundum quam dispensationes in gradibus prohibitis consanguinitatis, vel affinitatis, aliisve impedimentis dirimentibus, Romano Pontifici reservatæ sunt, cum publicum impedimentum est, & de matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Episcopi his in circumstantiis dispensent. Cum enim ab Ecclesia universali, sive illius Capite Romano Pontifice, sint instituta impedimenta matrimonium dirimentia, dispensatio super eis, communi Jure, ad Caput universalis Ecclesiæ Romanum Pontificem, non ad Episcopum, pertinet; ut colligitur ex Cap. Cum Inferior, extra, de majorit. & obed. Conciliaque Provincialia plurima, Ritualia Ecclesiarum, Auctores omnes id confirmant, & auctoritatem dispensandi competere negant Episcopis, cum publicum impedimentum est, vel de contrahendo matrimonio agitur*: postquam (inquam) hanc communem doctrinam diserte tradidit, & insinuavit, *in sequenti regul.* 12. eamdem in hunc modum limitat: *Si tamen antiqua sit, & legitime præscripta diœcesis consuetudo, ut Episcopus in quarto gradu etiam de contrahendo, certis in casibus dispenset, quia ejus Decessores hac usi sunt ab antiquo ad hanc usque diem facultate, quæ a Sede Apostolica concessa creditur (quod in quibusdam Galliarum diœcesibus fieri novimus), de his dispensationibus haud movenda lis est: siquidem consuetudo legitime præscripta Juri positivo præjudicat, ususque longævi non levis est auctoritas, ut dicitur in Cap. Cum consuetudinis, & Cap. Cum tanto, extra, de consuet.* Hinc denique nonnulli Gallicani Episcopi, uti narrant Pontas *in verb. Dispensatio matrimonii cas.* 35. Herminier *de Sacramentis tom.* 3. *cap.* 17. Auctor Collationum Ecclesiasticarum Parisiensium sub Cardinali de Noailles *tom.* 3. *lib.* 5. *collat.* 2. *cap.* 2. Gerbesius in Tractatu, quem edidit, *de potestate Ecclesiæ, & Principum super impedimentis matrimonii*, & Saintebeuve *tom.* 1. *resolut. casuum conscientiæ cas.* 66. & 67. usum prætexentes suorum Decessorum, dispensant in impedimento quarti, & alicubi etiam tertii gradus consanguinitatis, seu affinitatis; & alii jus sibi vindicant relaxandi insuper impedimenta cognationis spiritualis, criminis, & publicæ honestatis; licet alii ejusdem Regni Antistites, observante eodem Saintebeuve, sibi integrum non esse arbitrentur, ab ullo cujuscumque generis canonico impedimento, matrimonium dirimente, quemquam solvere: prout scilicet, sicuti idem Auctor prosequitur, fert diversa, quæ in qualibet diœcesi inolevit, consuetudo. Ab eadem quoque consuetudine, quæ ex privilegio, & indulto Apostolico initium sumpsisse censenda sit,

Ff 2 con-

contendunt similiter Episcopi Leodienses, se potestatem adeptos dispensandi in quarto, & in tertio, hinc inde, consanguinitatis gradu: *si imminens appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei hostes, mutuæ internecionis parentum, & amicorum inter se, ob corruptam puellam, & partes non habeant media recurrendi ad Urbem*: quemadmodum referunt Lessius *in Auctar. verb. Matrimonium cas. 9.* Gobat *Theolog. experim. tract. 9. num. 596.* & Van-Espen *Jur. Eccl. univ. tom. 1. part. 2. tit. 14. cap. 1. num. 11.* quod tamen jus sibi non arrogare alios Belgii Episcopos, ne eos quidem, quorum diœceses auctoritate Pauli IV. a Leodiensi divulsæ sunt, opportune animadvertit Zypæus *ad tit. de eo, qui cognovit consanguineam uxoris, num. 3.*

IV. Verum, sicuti graviter errant, qui potestatem, de qua agitur, Episcopis adjudicant, unice freti illo axiomate, cujus falsitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Ecclesiarum, Auctoresque omnes agnoscere, fatetur etiam citatus Natalis Alexander *in allegata regul. 11.* ita periculum est, ne se, aliosque decipiant, qui eam a consuetudine mutuantur. In primis enim prudenter dubitari potest, an ejusmodi consuetudo, in florentissimo Galliarum Regno, Apostolicæ Sedi obsequentissimo, & sacrorum canonum religiosissimo custode, ullo unquam tempore viguerit; cum non solum contingere potuerit, hunc, illumve Episcopum in hoc, aut illo impedimento dispensasse, ex privilegio sibi a prima Sede specialiter concesso; sed etiam, ita rem se habuisse, constet ex regestis sacræ Congregationis de Propaganda Fide, & sancti Officii, in quibus frequentes adnotatæ reperiuntur hujusmodi speciales concessiones, Episcopis Gallicanis indultæ, dispensandi super impedimentis tertii, & quarti gradus: unde Ducasse, Auctor Gallicanus, *in sua Practica Jurisdictionis Ecclesiasticæ cap. 10. sect. 7.* scribit, timoratæ conscientiæ, & excellentis doctrinæ Gallicanos Episcopos dispensasse post indultum sibi a Sede Apostolica concessum, & a dispensatione abstinuisse, postquam cessaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad certum tempus obtinuerant. In hac autem dubietate, non licere Successori similes dispensationes elargiri, recte adnotavit idem Natalis Alexander *in fine cit. regul. 12.* scribens: *At, si dubitet, vel merito dubitare debeat Episcopus, an dispensationes a suis Decessoribus concessæ sint ex privilegio reali, & perpetuo, an ex privilegio personali, dispensare non potest, nisi & ipse dispensandi privilegium a summo Pontifice obtineat. In re enim Sacramenta spectante non licet minus probabilem, at minus tutam opinionem sequi, relicta probabiliore, atque tutiore.*

V. Quod autem aliquot Galliarum Episcopi ex privilegio mere personali, non vero ex consuetudine, nacti sint facultatem super aliquo impedimento dispensandi, inde etiam conjicimus, quod ex una parte incredibile videatur, talem consuetudinem intra unius, vel alterius diœcesis limites constitisse, nec conterminas permeasse; id quippe evenire vix potuit in re Episcopis favorabili, atque in Regno servandæ inter Pasto-

res

res disciplinæ, morumque concordiæ, & unitatis studiosissimo: ex alia vero scimus, quamplurimos Galliarum Antistites diserte declarasse, sibi fas non esse ullum auferre, seu relaxare impedimentum, matrimonium dirimens: siquidem Concilium Turonense anni 1583. *tit. 9. de matrim. tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1405. definivit: *In quarto consanguinitatis & affinitatis, necnon cognationis spiritualis probibitis gradibus, Episcopis dispensare non licere declaramus*: in Concilio Tolosano anni 1590. *cap.* 8. ibidem *col.* 1804. legimus: *Quos cognationis gradus impedit, licet jam legibus solutos, & dispensatos, nisi visa prius summi Pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant*: Synodus Lingonensis apud Natalem Alexandrum *cit. regul.* 12. post enumeratas personas, in aliquo usque ad quartum consanguinitatis gradum, inter se conjunctas ait: *Inter istos non est legitimum matrimonium, nisi cum eis sit per Sedem Apostolicam dispensatum:* idemque sancitum, declaratumque reperiri in Synodo Trecensi, idem Natalis Alexander testatur. Additque Diot in Opere, cui titulus *Sacramentaria Pastorum, tract.* 13. *de dispensationibus matrimonialibus cap.* 8. *pag.* 213. *edit. Parisien. an.* 1709. in generali Congregatione Episcoporum, & universi Cleri Gallicani declaratum esse, dispensationes omnes matrimoniales ad solum Papam pertinere, & Parlamentis esse obsistendum, si aliquando Episcoporum dispensationes admittant. Quis autem credat, tot Gallicanos Episcopos, suæ jurisdictionis tenacissimos, sibi sponte abjudicasse eam auctoritatem, quam passim viderent ab aliis finitimarum diœcesium Præsulibus jure ordinario, & non mere delegato, exerceri?

VI. At, etiam dato, in aliquam diœcesim irrepsisse consuetudinem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Episcopo legitimum jus auferendi impedimenta, a Conciliis Œcumenicis, aut a summis Pontificibus inducta; diligenter prius examinandum est, an ea consuetudo omnes habuerit conditiones necessarias, ut potuerit prævalere legi Episcopo inhibenti, ne Superioris statutum infringere, aut quoquo modo relaxare præsumat. Quin immo, cum talis consuetudo non solum tendat ad abrogandam legem, verum etiam ad tollenda, & minuenda jura uni competentia Romano Pontifici; præter ceteras conditiones, necesse est, ut centum ad minus annorum spatio, sine ulla interruptione, perseveraverit. Quocirca citatus Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 2. *tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 11. ut Episcopo Leodiensi auctoritatem astruat dispensandi in tertio, & quarto, & in tertio hinc inde, consanguinitatis, seu affinitatis gradu, eamque ex legitima consuetudine ab eo acquisitam evincat, ejusmodi consuetudinem contendit esse immemorabilem. Ad consuetudinem quoque, cujus initii memoria non extet, confugit citatus Auctor Collationum Parisiensium *tom.* 3. *collat.* 2. §. 2. Verum postremo, & potissimum considerandum est, an per eam consuetudinem, si qua inoleverit, *disrumpatur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ*: in quo eventu, nunquam per eam adversus legem præ-

præscribi, declaravit Innocentius III. *in Cap. Cum inter de consuet.* Num porro prædicta consuetudo ejusmodi inficiatur vitio, potius quam a nobis, præstat audire a Gallicano Auctore Cabassutio, qui *cit. lib. 3. cap. 27. num. 6.* loquens de auctoritate dispensandi, quam sibi vindicant nonnulli suæ nationis Præsules, hæc habet: *Si, in oppositum reclamantibus Conciliis OEcumenicis, quæ hanc potestatem uni summo Pontifici, Legatoque reservant, sibi ausint vindicare Gallicani ducenti circiter, & quadraginta nimirum Episcopi, cum suis Vicariis, seorsim in suis diœcesibus, singuli pro suo arbitrio, hujusmodi licentiam, ingruet profecto tota Gallicana ditione admodum exuberantior, & inordinatior inter tot, tamque diversa sibi, aliisque indulgentium Prælatorum capita, in dispensandis matrimoniis licentia. Quin etiam, si per universum regnum ista invalesceret consuetudo (quod malum Deus avertat,) contingeret demum, ut quilibet laici, etiam subalternorum tribunalium Judices, per captionem, & distractionem bonorum Episcopalium, ipsosmet Episcopos cogerent, pro suo peculiari, aut amicorum, aut partium postulantium affectu, ad sic dispensandum, sicut jamdudum compellunt invitos ad monitoria, & excommunicationes decernendas; sicque simile quid illis obveniret Divinæ huic apud Isaiam comminationi: Pro eo quod abjecit populus iste aquas Siloe, quæ vadunt cum silentio, propter hoc ecce adducet Dominus super eos aquas fluminis fortes, & multas. Sic enim renuentes hac in parte summo universalis Ecclesiæ Pontifici subjici, compelluntur indignissime laicorum Judicum infimorum decretis obtemperare, aut propriorum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pati.* Et post adducta modo a nobis relata loca Conciliorum Turonensis, & Tolosani, inanem decernentia hac in re dispensationem, quæ a summo Pontifice non dimanarit, concludit Cabassutius: *Sane istæ ab Episcopis concessæ dispensationes pro contrahendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem causant Sacramenti. At vero in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non esse licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo medio prætermisso, quod adhiberi possit. Atque ita licentia ista vel nefariam inducit Sacramenti nullitatem, aut ad summum, tutiore simul, & probabiliore opinione rejecta, minus probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento, consectatur opinionem.*

VII. Huic Cabassutii monito morem gerant Episcopi, & nullius consuetudinis prætextu eam exerceant facultatem, quam dubiam saltem, atque incertam esse, dissimulare non possunt. Quod si quis eam sibi certo competere obstinate contendat, adhuc abstineat, oportet, ab illa in sua Synodo ostentanda, & Synodali statuto sibimet ipsi afferenda: etenim (uti inferius suo loco demonstrabitur) ne ea quidem, quæ Episcopis certo licent ex tacita permissione, & conniventia Apostolicæ Sedis, possunt ab iisdem per Edictum, aut Synodalem Constitutionem decerni, & juri suo ordinario quodammodo attribui; id quippe manifestam saperet ambitionem, qua viderentur se quodammodo æquiparare summo Pontifici, ejusque affectare supremam jurisdictionem.

VIII.

VIII. Quare, si aliquis Antistes, ob nimiam suæ diœcesis ab Urbe distantiam, aliamve legitimam causam, necessariam sibi reputet auctoritatem dispensandi in uno, aut pluribus impedimentis matrimonium dirimentibus, eam exposcat a Romano Pontifice, qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc magis, nunc minus amplam, pro temporum, & locorum varietate.

CAPUT TERTIUM.

De Pontificiæ auctoritatis læsione in eo, quod pertinet ad dispensationes Matrimoniales inter unam partem Catholicam, & alteram Hæreticam.

ILlicita esse ea matrimonia, quæ inter partes contrahuntur, quarum altera Catholica sit, altera hęresim profiteatur, dictum in superioribus a nobis est: neque tamen prætermissum, tales interdum circumstantias occurrere, quibus hujusmodi etiam matrimonia licita esse possint. Idem hoc loco asserimus, pariterque confirmamus. Et quidem, quod pertinet ad primam partem, *si aliquis Fidelis cum hæretica baptizata matrimonium contrahit, verum est matrimonium, quamvis peccet contrahendo, si sciat eam hæreticam; sicut peccaret, si cum excommunicata contraheret: non tamen, propter hoc, matrimonium dirimeretur*. Ita S. Thomas *in* 4. *sentent. distinct.* 39. *quæst.* 1. *art.* 1. *Ad quintum*. Cum autem quæritur quænam sint eæ circumstantiæ, quæ licita reddant hujusmodi matrimonia, non desunt, qui ea permissa esse contendant in iis locis, in quibus notabilis populi pars ex hæreticis constituitur, dummodo a Catholica parte perversionis periculum absit, & gravis aliqua vel privata, vel publica causa intercedat: cujusmodi ab eis reputatur publicæ pacis conservandæ studium, si ea turbari posse prospiciatur intestino aliquo bello, inter Catholicos, & hæreticos excitando, ubi illi animum alienum ostenderent a contrahendis matrimoniis cum hæreticis.

II. Alii pręterea hęc matrimonia, de quibus agimus, pluribus in locis licita fore afferunt in vim consuetudinis, quam summis Pontificibus notam, neque ab eisdem (ut ipsi ajunt) improbatam, verę dispensationi ęquivalere, affirmant. Alii demum considerantes, ut hujusmodi matrimonia licita sint, Ecclesiasticæ auctoritatis interventu opus esse, ne vel penes simplicem Parochum, vel penes ipsos, quorum perfici negotium interest, arbitrium sit judicandi de sufficientia illius causæ, quæ contrahentem ad ineundum matrimonium inducat, Superioris Ecclesiastici nomine localem etiam Episcopum comprehendunt: idque etiam in quibusdam Episcopalibus ordinationibus insertum reperitur. At vero, si interdictum, quo fit, ut matrimonia

hæc illicita sint, ex Concilii Generalis Chalcedonensis lege, aliisque contrariis sacrorum Canonum sanctionibus originem habet; iis insistendo regulis, quas supra posuimus, facili negotio perspicere est, hujuscemodi matrimonia licita aliter evadere non posse, præterquam in vim dispensationis a Romano Pontifice obtentæ, exclusis Episcopis, nisi a Pontifice facultatem acceperint, ut super iisdem dispensare possint: uti fuse demonstrat Henricus a S. Ignatio in Opere, cui titulus *Ethica amoris, seu Theologia Sanctorum, tom. 3. lib. 8. part. 2. cap. 36. num. 296.* Neque est, ut, hac in re, contraria ulla consuetudo opponatur, quoties non adsit positiva Pontificia dispensatio, quæ sane ex sola Pontificum Romanorum scientia, ac tolerantia deduci nullo pacto potest. Ita firmat Natalis Alexander *Theologiæ dogmaticæ & moralis tom. 2. art. 8. in regulis ad praxim spectantibus regul.* 10. Qua de re cum olim in Congregatione S. Officii disceptatum fuerit, ea inter Consultores, & Cardinales Inquisitores sententia vicit, quæ pro Pontificia steterat auctoritate: super quo videndus Cardinalis Albitius *in Tractatu de Inconstantia in Fide cap. 36. num. 164. & seq.* ac præcipue *num.* 204. & 205. *ac num.* 225. & *num.* 238.

III. Pontificię ergo auctoritati injuria fit ab iis, qui illius interventu opus non esse contendunt, ut matrimonia inter partes, alteram Catholicam, & alteram hereticam, licite contrahantur: sed non minus graviter eamdem auctoritatem ab illis lędi dicendum est, qui aliquo ab hinc tempore asserere, & jactare cœperunt, dispensationes hujusmodi a Romano Pontifice minime concedi posse, etiamsi gravis causa concurrat, atque omne perversionis periculum absit; ea scilicet ratione ducti, quod, dum pars Catholica cum hæretica parte matrimonio conjungitur, illa Sacramentum huic administret; quod est contra legem Divinam, quæ vetat, Sacramenta indignis administrari, atque iis, qui in lethalis peccati statu versantur, & peccatores notorii dici debent. Hoc modo Gamachæus *de matrimonio cap.* 28. ratiocinatur, cujus sententiam studiose tuetur Saintebeuve *tom. 2. casuum conscientiæ*, ac post ipsum Pontas *in verb. Dispensatio matrimonii casu* 33. Sane in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *collat. 2. de matrimonio tom. 3. lib.* 1. pluribus hac super re disputatis, hac denique ratione res tota concluditur, quod, quemadmodum Moyses, dum Judæorum duritie victus, libellum repudii eisdem permisit, non peccavit, nec actum illicitum commisit; ita omnis expers culpæ summus Pontifex dicendus sit, qui gravibus causis adductus, omnique adhibita cautione, ut perversionis periculum removeatur, Catholicum, dispensando, habilem reddit ad matrimonium cum hæretico contrahendum.

IV. Verum hujusmodi temperamentum non satis tollit difficultatem tanta ratiocinationum mole propositam. Etenim, quemadmodum non desunt, qui affirment, Moysis permissione non obstante, Judæum illum nihilominus peccavisse, qui libello repudii utebatur; ita facile quispiam existere posset, qui, non obstante Pontificia dispensatione, ad exemplum Moysis in-

indulta, matrimonium Catholici cum hæretico peccaminosum esse contenderet. Quare, ad difficultatem illam de medio tollendam, alia via insistendum est. Pontius, gravis Theologus, *in Appendice ad tractatum de matrimonio Catholici cum hæretico*, temerarium appellat eum, qui in dubium revocat, an matrimonium Catholici cum hæretico licitum sit, ubi præcesserit Pontificia dispensatio, in circumstantiis supra memoratis concessa; ut videre est *ibi cap.* 8. *num.* 7. *Temeritate non carere eum, qui in dubium revocaverit, an licite illud matrimonium possit contrahi*. Et Cardinalis de Lugo *in Tractatu de Sacramentis disp.* 8. *sect.* 14. ad idem comprobandum plura persequitur.

V. Nobis profecto propositum hoc loco non est scholasticam illam quæstionem attingere, utrum matrimonium unicum Sacramentum sit, an vero in eodem partialia duo Sacramenta interveniant, adeoque utrum dici possit, quod, ubi matrimonium, prævia dispensatione, inter partem Catholicam Sacramenti capacem, & partem hæreticam, quæ ejusdem incapax est, contrahitur, ipsum in persona quidem Catholica Sacramentum sit, in altera autem contractus mere civilis; quemadmodum docent Frassen *in Scoto Academico tom.* 12. *tract.* 3. *disput.* 2. *art.* 1. *quæst.* 2. §. *Quæres primo*, Henricus a S. Ignatio *in Ethica amoris cit. tom.* 3. *lib.* 8. *part.* 2. *cap.* 8. Tournely *de Matrimonio pag.* 95. *editionis Parisiensis anni* 1730. Sed ipsam rei naturam expendentes, hoc affirmandum habemus, quod, ubi exclusum sit a Fideli perversionis periculum, quod semper excludendum non ambigitur, cuique rei per conditiones in dispensationibus apponendas consulitur, ubi etiam opportune cautum sit, ut sancta Religio in liberis sive maribus, sive fœminis ex eo matrimonio suscipiendis servetur, suscepto item a Catholica persona onere curandi, ut hæreticam partem ad orthodoxam Religionem amplectendam perducat, iis rationibus adhibitis, quas aptiores, & opportuniores existimaverit, ac præterea intercedente gravi aliqua, ac plerumque publica causa, quæ si deficiat, licet ceteræ supra memoratæ adsint conditiones, dispensatio nequaquam impertiri solet; ut colligere licet ex Clementis XI. responso ad Episcopum Herbipolensem, qui pro dispensatione ad contrahendum matrimonium inter partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eidem Pontifici supplicabat: *Nos itaque, etsi pro magnitudine spiritualis hujusmodi periculi* (de perversionis periculo loquitur,) *quod tamen, propitio Deo, averti posse confidimus, intime commoveamur; majoris tamen momenti esse, existimamus, Ecclesiæ Dei, Apostolicæ Sedis, Prædecessorum nostrorum, ac sacrorum Canonum, a Catholicorum cum hæreticis conjugio abhorrentium, regulas, nisi id totius Christianæ reipublicæ bonum exposcat*: ut *in tom.* 1. *Brevium* ejusdem Pontificis *pag.* 321. habetur. Cumque in dispensatione concedenda neque Divinum, neque naturale Jus ullatenus lædatur, sed Ecclesiastico Juri tantummodo derogetur; nullam sane causam, vel rationem reperire est, cur matrimonium, in vim hujusmodi dispensationis contractum, pro illicito, aut peccaminoso habendum sit: ut ap
po-

apposite animadvertit Sylvius *in 3. part. S. Thomæ tom. 4. quæst. 59. quæsit. 2. art. 1.* §. *Ceterum*. Et licet objiciatur, partem Catholicam hæreticæ parti occasionem præbere profanandi Sacramentum, facile respondebitur, quod profanatio hujusmodi per accidens, & præter Catholicæ partis intentionem contingit: hæc enim jure suo utens, quoad se, nihil aliud agit, quam quod ad proprias rationes pertrahit voluntatem partis hæreticæ, cui paratus jam ac certus animus est, ut matrimonium in statu peccati contrahat, & contra legis præscriptum, cum illud idem licite, & fructuose præstare posset, si vel ante nuptias, vel dum eas contrahit, in Ecclesiæ gremium se se reciperet. Ita respondent Tournely *loco citato pag.* 107. Isambertus *de Matrimonio pag.* 393. *num.* 7. Herminier *in Tractatu de Sacramentis tom.* 3. *tit. Cultus disparitas* §. *His non obstantibus*, Maurus *in Cursu theologico tom.* 3. *lib.* 10. *quæst.* 82. *num.* 4. qui ad rem nostram ita scribit: *Catholicus ministrans Sacramentum, facit actionem ex se indifferentem. Nam posset alter conjux converti ad Fidem, & per contritionem justificari, & recipere Sacramentum digne*. Quod si pro vero habendum esset, contra Jus Divinum facere Catholicum illum, qui, etiam remoto perversionis periculo, matrimonium cum hæretico contrahit, ejusque peccatum in eo consistere, quod personæ indignæ Sacramentum ministret; dicendum esset (quod hactenus a nemine affirmatum est,) sanctas illas Mulieres Catholicas peccasse, quæ nedum cum hæreticis, sed cum infidelibus matrimonium contraxerunt: uti factum constat tum a S. Monica D. Augustini Matre cum Patritio Ethnico, a S. Anastasia cum Publio Idololatra, a S. Cæcilia cum Valeriano nondum ad Christianam Fidem converso, atque ab aliis pluribus. Nec replicare juvat, impedimentum *disparitatis cultus* temporibus illis nondum introductum fuisse; nam vicissim reponere in promptu est, in prædictorum Auctorum sensu obstitisse semper Divini Juris impedimentum, ne Sacramenta indignis ministrarentur: *Nec Sanctos, qui cum infidelibus contraxerunt, naturæ legem, Jusque Divinum violasse, & in perpetua fornicatione vixisse putandum est*: ut optime differit Natalis Alexander *in Theologia dogmatica & morali lib.* 2. *de Sacramento matrimonii art.* 8. *de cultus disparitate*. Improvida etiam ratione (quod afferere temerarium esset) a citato magno Chalcedonensi Concilio, jam usque a quinto Ecclesiæ seculo, statutum fuisset, quod legitur in ejusdem Concilii canone decimo quarto, ne scilicet Catholicus matrimonio jungatur cum parte hæretica, Judæa, aut Ethnica, *nisi forte persona orthodoxa copulanda promittat, se ad orthodoxam Fidem transferre*. Etenim hic etiam dici posset, a parte Catholica Sacramentum contrahenti indigno administrari, dum matrimonium eo tempore contrahit, quo altera pars meram Catholicæ Religionis amplectendæ promissionem emisit; nemo autem ex hoc tantummodo Sacramenti percipiendi dignus evadit, quod se perfidiam abjuraturum, aut sanctam Fidem amplexurum promittat; sed tunc solum, cum, ejuratis re ipsa erroribus, in sanctæ Ecclesiæ gremium fideliter ingreditur. Dicendum denique esset, Catho-

tholicos Principes, eorumque Consiliarios, necnon Romanos Pontifices, & Congregationes ab eis deputatas pro examinandis eorum instantiis, qui dispensationes petunt ad contrahendum matrimonium cum parte hæretica, non obstante impedimento gradus, & sine clausula, *abjurata prius hæresi*, intervenientibus tamen aliis supra memoratis conditionibus, eos (inquam) omnes & irrationabilia postulasse, & postulata non recte expendisse, & quæ petebantur, perperam indulsisse; nulla ratione habita gravissimi reatus, quo se obstrinxere tam ii, qui dispensationes concesserunt, quam, qui easdem obtinuerunt: quod sane affirmare nimiæ audaciæ esset, quemadmodum Tournely, Herminier *locis supra citatis*, & Chardon *tom. 6. Historiæ Sacramentorum cap.* 13. *pag.* 402. probe animadvertunt.

VI. Quæ hactenus dicta sunt, eo spectant solummodo, ut Apostolicæ Sedis jura integra inviolataque serventur; minime vero, ut facilior aperiatur via concedendis Apostolicis dispensationibus ad contrahenda matrimonia inter Catholicos, & hæreticos: circa quos operæ pretium erit nostram Constitutionem consulere, cujus initium *Magnæ nobis*, quæque legitur *tom. 2. nostri Bullarii num.* 51. in qua scilicet rectæ disciplinæ regula indicatur, cui Apostolica Sedes constanter insistit, quoties hujusmodi dispensationes ab ea requiruntur.

CAPUT QUARTUM.

Examen instituitur Synodalis constitutionis, adscribentis Episcopo facultatem absolvendi ab hæresi, quæ, nisi congrue explicetur, jura deturbat Apostolicæ Sedis.

IN nonnullis antiqui Synodis indubitanter adjudicatur Episcopo facultas absolvendi ab hæresi. Ita quippe diserte statutum legimus in Synodis Andegavensibus annorum 1216. & 1493. atque in Synodo Ambianensi anni 1411. apud Pontas *verb. Casus reservati cas.* 4. Eamque facultatem nullo posteriori jure esse Episcopis ademptam, declarasse Cardinalem Gasparem Quirogam, Archiepiscopum Toletanum, atque in Hispaniarum Regno supremum Inquisitorem, in sua Synodo Toletana anni 1583. referunt Hurtadus *de Fide disp.* 84. *sect.* 2. §. 11. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 44. & novissime Milante *exercitat.* 3. *in tertiam propositionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 20.

II. Verum, ne hisce, aliarumque plurium Synodorum vetustis exemplis se abduci patiantur Episcopi, eamque sibi vindicent jurisdictionem, qua carent; priusquam quidquam de hac re in suis Synodis statuant, oportet, ut cer-

certa ab incertis secernant, rerumque, ac temporum varietatem accurate dispiciant: potestas quippe absolvendi a crimine hæreseos, quæ olim indiscriminatim omnibus competebat Ecclesiarum Pastoribus, neque hodie illis denegatur in aliquibus circumstantiis: in aliis tamen communiter censetur summo Pontifici nunc reservata. Omnia singulatim expendamus.

III. Inter præcipuas Pastoralis muneris curas est, solerter invigilare, ne ullus contra orthodoxam doctrinam error in suam diœcesim irrepat: quod luculenter expressit Apostolus 1. *ad Timotheum cap.* 3. *& ad Titum cap.* 1. Hinc nemo dubitat, quin ad Episcopum potissimum pertineat, in hæreticos inquirere, atque in illos, quos in suis erroribus pertinaces compererit, canonicis pœnis severe animadvertere. Hanc Episcoporum obligationem agnovit, & inculcavit Auctor epistolæ ad Episcopos in Galliis, atque in Hispaniis consistentes, quam Lucio Papæ adscripsit Isidorus, ita Episcopos alloquens: *Ideo, Fratres, hortor dilectionem vestram, obtestor, & moneo, ut qua debetis, & potestis solicitudine, vigiletis ad investigandos hæreticos, & inimicos sanctæ Ecclesiæ, & a sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate, qua potestis, pro viribus extirpetis: tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 140. Quamquam porro hoc Lucii testimonium credatur adulterinum, adulterinum certe non est decretum Concilii Remensis anni 625. vel 630. quod *can.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 572. ab Ecclesiarum Pastoribus hæreticos diligenter perquiri, & ad Fidem Catholicam pro viribus revocari, mandavit. Et, ne inutiliter tempus teramus in re exornanda apud omnes indubitata, satis abunde erit, unam allegare sanctionem Innocentii III. in Concilio Generali Lateranensi IV. anni 1215. *in cujus cap.* 3. *de hæreticis*, jubentur Episcopi singulis annis vel per se, vel per Archidiaconos, suas circumire diœceses, & sedulo indagare, an ullus in ea latitet hæretica contagione infectus: socordes vero, & negligentes, in expurganda concredita sibi diœcesi ab hæretica lue, veluti gravis flagitii reos, & Pastorali ministerio indignos, e gradu dejici, ibidem decernitur, *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 22. *Volumus igitur, & mandamus, & in virtute obedientiæ districte præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda Episcopi per diœceses suas diligenter invigilent, si canonicam effugere voluerint ultionem. Si quis enim Episcopus super expurgando de sua diœcesi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel remissus, cum id certis indiciis apparuerit, & ab Episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus, qui velit, & possit hæreticam confundere pravitatem.* Neque per hoc, quod a Sede Apostolica institutum fuerit Inquisitionis tribunal, cujus initium ad ejusdem seculi XIII. initium, post tamen absolutum Concilium Lateranense IV. in quo certe nulla de Inquisitoribus a Sede Apostolica delegatis occurrit mentio, refert Ludovicus a Paramo *de Origine sacræ Inquisitionis lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 2. non est (inquam) per hoc Episcopis subductum onus, aut adempta facultas in hæreticos inquirendi; sicuti diserte declaravit Bonifacius VIII. *in Cap.* 17. *de hæreticis, in* 6. *Per hoc quod*
ne-

negotium hæreticæ pravitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diœcesi delegatur, diœcesanis Episcopis, quin & ipsi auctoritate ordinaria, vel delegata (si habent) in eodem procedere valeant, nolumus derogari: sed possunt, & debent, perinde ac antea, omnem suam operam impendere, ut eamdem pestem, e sua quilibet diœcesi, eliminent; solumque cavere, ne delegatos ab Apostolica Sede Fidei Quæsitores, ubi sunt constituti, a suo munere obeundo impediant, sed pari studio, animorumque concordia, debent in opus adeo salutare incumbere, juxta modum præscriptum *in eodem Cap. Per hoc*, atque *in Clementina* 1. *eod. tit.* & *in Extravag.* Benedicti XI. *Cap.* 1. *de hæreticis*. Jam vero tam Inquisitor, quam Episcopus potest resipiscentem hæreticum, aut sponte coram se comparentem, aut ad suum forum quoquo modo deductum, Ecclesiæ reconciliare, & pro utroque foro absolvere a censura, in quam propter hæresim incidit: quod pluribus ostendunt Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide cap.* 25. *num.* 35. *& seq.* Farinaccius *de hæresi quæst.* 92. §. 4. *num.* 52. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 52. Thomas del Bene *de offic. S. Inquisitionis part.* 1. *dubitat.* 57. & Cardinalis Petra *tom.* 3. *ad Constit.* 18. *Innocentii IV. num.* 27. *& seq.* Quin immo uterque potest pœnitentem hæreticum, postquam suos ejuravit errores, ad simplicem Confessarium remittere, ut ab eo absolvatur: eamque absolutionem, licet a Confessario datam in foro Sacramentali, prodesse etiam pro foro externo, a cujus jurisdictione promanat, recte observat idem del Bene. Plura de ordinaria potestate Episcoporum inquirendi in hæreticos, eosque Ecclesiæ reconciliandi, congesta sunt ab Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 4. *cap.* 3. & novissime a P. Joanne Antonio Bianchi *de potestate Ecclesiæ tom.* 3. *lib.* 1. §. 10. *num.* 2. *&* 3. Plura itidem ad rem facientia legi possunt in Colloquiis Andegavensibus mensis Maji 1713. *quæst.* 4. *pag.* 110.

IV. Hæc certa sunt. Communiter quoque Doctores non tantum Episcopo, verum etiam cuilibet simplici Confessario facultatem concedunt absolvendi ab hæresi pure interna, & mentali, nullo exteriori signo manifestata: absolutio quippe ab hæresi est summo Pontifici reservata solum ratione censuræ, eidem hæresi annexæ; Ecclesia autem, sicuti non potest per se, directe, & immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum, juxta communem Theologorum sententiam, quam cum S. Thoma 1. 2. *quæst.* 91. *art.* 4. *& quæst.* 100. *art.* 9. docet Suarez *lib.* 4. *de legibus cap.* 12. *per tot.* ita non potest hæresim, quæ in exteriorem actum non prodit, censura perstringere: uti ad rem tradunt Navarrus *man. cap.* 27. *num.* 56. Suarez *de censuris disp.* 4. *sect.* 2. *& disp.* 21. *sect.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 8. *num.* 1. *& seq.* Bonacina *de censuris in Bulla Cœnæ contentis disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 2. *&* 3. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi part.* 2. *alleg.* 40. *num.* 6. *& num.* 9. & *in Collectan. ad cap.* 6. *sess.* 24. *Concil. Trident. num.* 50. *&* 51. Censuram pariter evaderet,

pos-

possetque pro foro conscientiæ ab Episcopo, aliove simplici Confessario absolvi, qui exterius verbo, vel facto, aliquem negaret Fidei articulum, retento tamen interiori assensu circa illum: nam iste, etsi graviter contra Fidem peccaret, non tamen esset formaliter hæreticus, ac propterea non irretiretur censuris in hæreticos inflictis; quod bene perpendunt Lessius *de just. & jur. cap.* 43. *dub.* 2. *num.* 11. Suarez *de Fide disp.* 14. *sect. ult. num.* 3. & Sanchez *cit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 8. In foro autem externo esset puniendus tamquam hæreticus, nec ei crederetur asserenti, se interiori assensu firmiter adhæsisse veritati, cui visus est exterius dissentire; uti prosequuntur Simanca *de Catholic. Instit. tit.* 13. *num.* 15. Rojas *tract. de Hæret.* 1. *part. num.* 304. *& seq.* & Farinaccius *de hæresi quæst.* 179. *num.* 55.

V. Sed difficultas unice circa eum versatur, qui interius Fidei articulo dissentitur, suumque dissensum aliquo exteriori signo pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus: de hoc quippe, quem hæreticum esse, censurisque in hæreticos latis innodatum, nemo dubitat; controvertitur, an, quamdiu ejus delictum occultum est, possit ab Episcopo pro foro conscientiæ absolvi. Difficultatem faciunt Tridentinum, & Constitutio Apostolica, quæ singulis annis in die Cœnæ Domini promulgatur. Etenim ex una parte Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 6. *de reform.* facultatem tribuit Episcopis dispensandi in qualibet irregularitate proveniente ex delicto occulto, ea tantum excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario, & insuper absolvendi in foro conscientiæ a quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, non solum non excepto, sed nominatim expresso etiam crimine hæresis: *Liceat Episcopis ..... in quibuscumque casibus occultis* (sunt verba Tridentini), *etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in diœcesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine, in eodem foro conscientiæ, eis tantum, non eorum Vicariis, sit permissum.* Ex alia vero parte summus Pontifex in prædicta Constitutione, postquam anathemate perculit omnes hæreticos, sibi uni facultatem reservat eos absolvendi. Hinc vero oritur controversia, an per hujusmodi Constitutionem, quotannis renovatam, censeatur derogari præfato decreto Tridentini. Enimvero extra controversiam est, per illam ademptum esse Regularibus, aliisve privilegium, si quod antea habuerint, quempiam absolvendi ab hæresis crimine: quin immo, quamvis ab ipsomet summo Pontifice, tempore Jubilæi, cuilibet Confessario, ex approbatis a locorum Ordinariis, amplissima concedatur potestas omnia remittendi facinora, atque in foro Sacramentali quaslibet relaxandi censuras, sibi quomodocumque, etiam virtute Bullæ Cœnæ, reservatas, per eam tamen, aliasve similes concessiones, nunquam collatam censeri auctoritatem absolvendi a crimine hæresis, nisi hoc fuerit specialiter, & nominatim expressum,

de-

declaravit Alexander VII. in suo decreto, a nobis relato, & accurate expenso *in nostra Instit.* 4. quod est hujusmodi, *Sanctissimus Dominus noster Alexander Papa VII. sub die 23. Martii 1656. inhærendo declarationibus alias a Prædecessoribus suis factis, ad removendam omnem dubitandi occasionem, & ne circa id in posterum ullo tempore hæsitari contingat, cum crimen hæresis, præ ceteris gravissimum, speciali nota dignum sit, decrevit, facultatem absolvendi ab hæresi, in Jubilæis, vel aliis similibus concessionibus, non censeri comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab hæresi*. Et siquidem hæc facultas non exprimitur in Bulla Cruciatæ, idcirco Gregorius XIII. jam antea edixerat, neminem posse, illius tantum obtentu, solvi a censura, in quam propter hæresim incidit; quod videre est apud Emmanuelem Rodericum *in addit. ad Bullam Cruciatæ* §. *9. num. 66.*

VI. Sed nihilominus specialis est ratio dubitandi, num per eamdem Bullam Cœnæ sit ablata etiam Episcopis potestas absolvendi ab hæresi occulta, iisdem tributa a Concilio Tridentino: huic quippe existimant plerique cum Sanchez *de Matrim. lib. 3. disp. 26. num. 7. circa medium*, non derogari, sine expressa ejusdem mentione, qualis in Bulla Cœnæ non occurrit. Accedit, incredibile videri, Pium IV. qui decreta Concilii Tridentini approbavit, omnemque adhibuit operam, ut per omnes orbis Christiani provincias promulgarentur, eodem ipso anno, quo hoc negotium urgebat, atque eorumdem decretorum acceptationem, & religiosam observationem impense commendabat, in Bulla Cœnæ, quam consueto more evulgavit, voluisse derogare præfato decreto Episcopis favorabili; indignati enim fuissent Episcopi, si audivissent, se compelli ad subeunda onera sibi a Tridentino imposita, eo ipso tempore, quo privabantur privilegio sibimet ipsis ab eodem Tridentino indulto. Cum autem Bulla Cœnæ etiam tum munita esset iisdem clausulis derogatoriis, quibus nunc est referta, præsumendum est, per istas voluisse, & velle Pontifices revocare dumtaxat facultates absolvendi ab hæresi, a suis Antecessoribus concessas, non vero illam, qua justis de causis sunt Episcopi a Concilio Tridentino donati. Ita ratiocinatur Bannes *in* 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. Aragonius *ibid. art.* 1. *col.* 10. Hurtadus *disp.* 84. *sect.* 2. Gutierrez *Canonicar. Quæstion. lib.* 1. *cap.* 13. Fagundez *in* 2. *præceptum Ecclesiæ lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 33. Campegius in additione ad Zanchinum *de hæresi cap.* 34. Bossius *de Jubilæo sect.* 1. *cap.* 10. §. 5. Leander *part.* 4. *tract.* 2. *disp.* 17. *quæst.* 45. aliique, quos referunt Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 11. *num. ult.* & Diana 1. *part. tract. de absolutione ab hæresi resolut.* 2.

VII. Verum utrumque argumentum nullo labore refellunt Auctores contrarii, quos citant, & sequuntur Sanchez *lib.* 2. *moral. disp.* 3. §. 2. *nu.* 22. Garcias *de Benef. part.* 11. *cap.* 9. *num.* 121. Barbosa *ad dict. cap.* 6. *sect.* 24. *de reform. & de offic. & potest. Episc. allegat.* 40. *num.* 3. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. Rosignolus *de censuris tom.* 1.

quæst.

quaest. 1. *cap.* 15. *num.* 7. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæst.* 11. *num.* 43. Clericatus *de Pœnit. decis.* 45. *num.* 4. *& seq.* Anacletus Reiffenstuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 7. §. 7. *num.* 351. *& seq.* aliique quamplurimi. Meliori sane, & veriori judicio contendunt isti, facultatem, de qua loquimur, esse Episcopis per Bullam Cœnæ ademptam, & Romano Pontifici reservatam; nec multum negotii ipsis facessunt argumenta in contrarium adducta. Ad primum quippe ajunt, sufficienter derogari Concilio Tridentino per illam generalem clausulam, in Bulla Cœnæ contentam: *Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & cujusvis Concilii decretis:* etenim, cum nullum, præter Tridentinum, reperiatur Concilium, a quo data sit Episcopis potestas absolvendi ab hæresi, allegata verba, quibus Pontifex eamdem potestatem sibi deinceps reservat, unice alludere queunt ad enuntiatum Tridentini decretum, cui in hac parte se derogare declarat. Ad hæc, ut Papa deroget Concilio Tridentino, non est necesse, ut expressam faciat ejusdem mentionem, sed satis est, ut aliquid statuat, quod Tridentini decretis adversetur: siquidem, cum ipsimet Tridentini Patres *cap. ult. sess.* 25. *de reform.* sua decreta subjecerint judicio, & voluntati summi Pontificis: *Omnia, & singula, sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ ..... in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*: idcirco Pontifex aliquid edicens contra aliquam Tridentini sanctionem, non operatur contra mentem ejusdem Concilii, neque illam exerit supremam auctoritatem, sibi a Christo Domino collatam, relaxandi, & immutandi, cum opus fuerit, quamcumque legem Ecclesiasticam; sed potius eo utitur arbitrio, a cujus nutu voluit idem Tridentinum suarum sanctionum firmitatem pendere: quod apposite expendunt Garcias *de Benefic. part.* 4. *cap.* 5. *num.* 32. *&* 33. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 120. Bonacina *de censur. in Bulla Cœnæ disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 8. & Fagnanus *in Cap. Nulla, num.* 86. *de concess. Præbendæ*.

VIII. Alterum, quod proferunt argumentum, ut aliquid haberet roboris, in primis probandum esset, quod gratis assumitur, nimirum Bullam Cœnæ, a Pio IV. de more promulgatam, iisdem fuisse munitam clausulis, quæ leguntur in similibus Constitutionibus, a posterioribus Pontificibus editis. Enimvero enuntiata verba: *Non obstantibus cujusvis Concilii decretis:* non leguntur in Bulla Cœnæ promulgata a Martino V. quæ refertur a S. Antonino 3. *part. tit.* 24. *cap.* 72. neque in Bulla Cœnæ promulgata a Paulo III. quæ est 10. inter Constitutiones ejusdem Pontificis *Bullar. tom.* 1. quin immo Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei cit. disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 48. testatur, se ea verba non invenisse in ulla Bulla Cœnæ ante Gregorium XIII. ex quo conjicit, neque a Pio IV. fuisse adhibita; ac proinde corruit potissimum argumentum, cui plurimum fidunt Auctores stantes pro contraria opinione.

IX.

IX. Deinde, cum hæc controversia non versetur circa jus, sed circa factum; nemo quippe Catholicorum dubitat, potuisse Pontificem facultatem, de qua agitur, Episcopis adimere, sed solum disputant, an re ipsa ademerit: non est ex meris præsumptionibus, & conjecturis colligenda voluntas summorum Pontificum, quam ipsimet diserte explicuerunt. Etenim S. Pius V. & Gregorius XIII. de hac re interrogati, indubitanter responderunt, nulli, præter Papam, hodie integrum esse, quemquam absolvere ab hæresi, etiam occultissima; eo quod Papa, per Bullam Cœnæ, ejusmodi facultatem sibi reservet: sicuti totidem verbis refert Navarrus *man. cap.* 27. *nu.* 275. addens, ab iisdem Pontificibus ne Cardinali quidem summo Pœnitentiario fuisse talem facultatem tributam, nisi multis limitationibus circumscriptam. Præterea in Vita S. Francisci Salesii, descripta a Petro Hyacintho Gallizia *lib.* 2. *cap.* 32. atque in alia alterius Auctoris, relata a Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *cas.* 8. *nu.* 370. legitur, eum ad Episcopatum promotum, coram Clemente VIII. examen subiisse, promovendis ad Episcopatum ab eodem Pontifice indictum, atque inter quæstiones eidem propositas de hac fuisse a Pontifice interrogatum: *Possent ne Episcopi ab hæresi absolvere?* Respondit Salesius: *Posse, virtute facultatis iisdem factæ a Tridentino*. At, aliam sibi mentem, aliam esse voluntatem, mox subjecit Pontifex. Ad quod Salesius: *Siquidem hæc est mens Sanctitatis vestræ, eidem acquiesco, atque e mea sententia recedo*. Idem, nec semel, decisum est a sacris Urbis Congregationibus, quarum ministerio solent Pontifices mentem suam manifestare. Ita quippe declaratum a sacra Congregatione S. Officii testantur Penia, Romanæ Rotæ Auditor, in notis ad Eymericum 3. *part. quæst.* 92. *comment.* 141. §. *Equidem*, & Cardinalis Albitius, qui ejusdem Congregationis Assessoris munus obierat, *in suo Tract. de Inconst. in Fide cap.* 25. *num.* 4. *& seq.* idemque responsum datum a sacra Congregatione Concilii, narrant Fagnanus *in Cap. Quoniam*, *num.* 29. *de Constitutionibus*, & *in Cap. Dilectus*, *num.* 30. *de tempor. Ordinat.* ac Cardinalis Petra *in comment. ad Constit.* 18. *Innocentii IV. tom.* 3. *nu.* 19. *& seq.* Quocirca Suarez, qui *in tract. de censuris disp.* 21. *sect.* 3. *nu.* 5. probabilem censuerat opinionem, Episcopis favorabilem, cum postea diligentius expenderit allegata summorum Pontificum, sacrarumque Congregationum responsa, e priori sententia recessit, & *in tract. de Fide disp.* 21. *sect.* 4. *num.* 13. aperte docuit, nulla probabili ratione posse hodie astrui Episcopis potestatem absolvendi ab hæresi. Et Cardinalis de Lugo *cit. sect.* 3. §. 1. *num.* 46. post quæstionem in utramque partem versatam, eadem respiciens decreta, concludit: *Mihi moraliter certa est Pontificis mens, & sensus Romanæ Curiæ, in qua omnes Pontificis ministri pro certo supponunt, singulis annis denuo eam facultatem Episcopis auferri, & ea solum de causa, ad eumque finem addita esse in Bulla Cœnæ verba illa, quibus revocantur facultates concessæ etiam per cujusvis Concilii decreta*. Ac denique Fagnanus *in cit.*

Cap. Dilectus, *num.* 31. postquam indicatam retulit declarationem editam a sacra Congregatione Concilii, ait : *Unde frustra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controversiam adducunt, cum habeamus claram determinationem sacræ Congregationis.*

X. Sed majorem adhuc firmitatem huic sententiæ adjecit Alexander VII. cum die 24. Septembris 1665. hanc inter ceteras propositionem proscripsit : *Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Julii in Consistorio sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, & tolerata est.* Fatemur equidem, damnationis telum non directe confodere opinionem afferentem Episcopis auctoritatem absolvendi ab hæresi occulta, sed solum directe perstringere quorumdam audaciam, & imposturam, qui, ut eamdem opinionem validissima fulcirent auctoritate, in vulgus jactabant, eam, a sacra Congregatione examinatam, omnem evasisse censuram ; uti advertunt Salmanticenses *in Cursu morali tom.* 4. *tract.* 18. *de privilegiis cap.* 4. §. 1. *num.* 163. & Milante *exercit.* 3. *in tertiam propositionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 19. At nihilominus nemo facile inficiabitur, damnationis ictum grave vulnus indirecte inflixisse etiam opinioni, quam sui Auctores prædicta impostura tutabantur : parum enim solicitus fuisset Pontifex de præcipuo evertendo argumento, quo ea fulciebatur opinio, si illam quoquo modo probabilem, ac tolerabilem reputasset ; quemadmodum ratiocinatur Dominicus Viva *in eamdem tertiam propositionem Alexandri VII.* recte inde inferens, præfatam opinionem e sua probabilitate, si quam antea haberet, plurimum saltem fuisse deturbatam.

CAPUT QUINTUM.

Alia evertuntur argumenta, quibus speciatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem absolvendi ab hæresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in suæ nationis Episcopis intactam perseverare, asseverant.

POtestatem, de qua hactenus disseruimus, aliis innixi argumentis, suæ gentis Episcopis vindicare conantur plures Doctores Galli, quos sequuntur Tournely, seu, verius, Continuator *Theolog. moral. ejusdem tom.* 2. *tract.* 3. *de censuris part.* 1. *pag.* 471. *edit. Venet.* & Pontas *verb. Casus reservati cas.* 4. Aliqui enim, teste Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discip. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. §. *Accessit*, eam in Galliarum Præsules derivatam volunt a consuetudine, tacito Romani Pontificis consensu roborata, quæ jamdiu obtinuit, ut Episcopi occultos hæreticos in foro Sacramentali absolvant : *Absolvunt tamen ab hæresi* (ait Thomassinus)

nus) *Episcopi Galliarum non contradicente , adeoque , ut ex regulis Juris ipsi interpretantur , consentiente Pontifice* . Alii vero , cum Gibert *in suo tract. de usu Ecclesiæ Gallicanæ in materia censurarum tit.* 17. ideo per Bullam Cœnæ non revocatam defendunt Gallicanis Episcopis auctoritatem absolvendi ab hæresi occulta , iisdem concessam a Tridentino , quia præfata Bulla , ut ipsi ajunt , & pluribus suadere conatur Gibert , nunquam fuit in Galliis recepta .

II. Verum neque ejusmodi argumenta tantæ sunt efficacitatis, ut illud evincant , quod prædicti Auctores contendunt : etenim , quod spectat ad non acceptationem Bullæ Cœnæ , mirum est , non vidisse Gibertum , ejusmodi argumentum in ipsum retorqueri : nam , sicuti in Galliis , uti Gibertus , ejusque asseclæ ajunt , neque promulgata , neque usu recepta unquam fuit Bulla Cœnæ , ita pariter , iisdem asserentibus , nec publicatum , nec receptum ibidem fuit Concilium Tridentinum quoad decreta respicientia disciplinam : *Episcopi illarum regionum , in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum non est , non possunt uti hac facultate concessa in hoc decreto*, scilicet *cap. 6. sess.* 24. de quo disputabatur, rescripsit sacra Congregatio Concilii , apud Cardinalem de Lugo *cit. disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 54. Equidem cum facultas absolvendi ab hæresi occulta , unice ex Concilio Tridentino, in Episcopos dimanaverit , non potuit illam participare , qui Tridentino aditum in suam diœcesim occlusit ; neque æquum est , ut id commodi ex Concilio reportent , qui ejus onera subire detrectant : quemadmodum cum eodem de Lugo ad rem prosequuntur Doctores congesti a Sanchez *cit. lib. 2. in Decalogum cap.* 11. atque a Barbosa *ad cit. cap. 6. sess.* 24. *num.* 3.

III. Quod vero attinet ad consuetudinem , tacito Romani Pontificis consensu approbatam , quam in plerisque Galliarum diœcesibus jamdudum obtinuisse , ajebat Thomassinus , ut earumdem Præsules passim ab hæresis crimine suos subditos absolvant : Thomassinum confundere suspicamur hæresim occultam, de qua est quæstio , cum hæresi ad Episcopi forum jam deducta , a qua , jam præmonuimus , jus esse cuilibet Episcopo resipiscentem reum in utroque foro absolvendi . Hanc porro suspicionem nobis injiciunt Comitia Cleri Gallicani , anni 1585. ab eodem Thomassino indicata , quæ, teste du Taix , communi suffragio rogandum statuerunt Pontificem , ut Episcopis , eorumque Officialibus veniam daret absolvendi hæreticos ad Ecclesiæ Catholicæ gremium redeuntes : necessarium etenim non fuisset , hanc facultatem pro omnibus Regni Episcopis a Pontifice efflagitare , si jam plerique illam consuetudine, aliove modo a se acquisitam ibidem exercuissent. Idem privilegium , quod omnibus concedi exoptarunt Cleri Comitia , non diu antea sibi fieri curaverant Patres Conciliorum Provincialium Rotomagensis , anni 1581. & Turonensis , anni 1583. Primi siquidem , postquam decretum ediderant , quo astruebatur Episcopis potestas absolvendi ab hæresi , iis-

dem a Tridentino tributa, re melius considerata, eam potestatem, post Bullam Cœnæ, dubiam saltem, atque incertam agnoverunt, ac proinde sibi fieri a Pontifice postularunt, ita ad Gregorium XIII. scribentes: *Circa decretum de casibus reservatis, ubi dicitur ex Concilio Tridentino, Episcopos absolvere ab hæresi, videtur contra Bullam de Cœna Domini, & reservationem factam per Dominos Pios Quartum, & Quintum. Sed plures potius manebunt in hæresi, quam propter eam mittant ad Sedem Apostolicam*; & *interea, dum mittitur, & expectatur absolutio, multæ incidere possunt tentationes, & mutationes. Ideo humillime supplicant Episcopi, ut dignetur sua Sanctitas illis potestatem ex decreto Tridentino concedere*. Hisce vero precibus indulgendum censuit Pontifex, sed solum ad tempus, rescribens: *Pro necessitate provinciæ concedetur ad tempus hæc facultas absolvendi, juxta decretum Concilii Tridentini, cui magis visum fuerit: tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1266. Patres autem Turonenses *eodem tom.* 10. *col.* 1393. in Synodi proœmio *cap.* 2. sanxere: *A sua Sanctitate, cujus judicio, & censuræ omnia in præsenti Concilio sancita, & definita subjiciuntur, supplex Synodus, quam potest efflagitat obnixe, ut Episcopis Provinciæ, eorumque Vicariis, Officialibus, & Pœnitentiariis facultatem ab hæresi absolvendi, ac hæreticos Ecclesiæ restituendi iis interdictam, concedere dignetur; quo facilius hæresis labe infecti, eadem ejurata, ad Ecclesiæ Catholicæ gremium revertantur*. Habemus igitur viginti Patres Gallos, septem videlicet, qui Concilio Rotomagensi, & tredecim, qui Turonensi, vel per se, vel per suos Procuratores interfuere, præter plures Abbates, & Procuratores Capitulorum, qui eorumdem Conciliorum decretis subscripsere, quibus persuasum fuit, virtute Bullæ Cœnæ, vetitum sibi esse uti facultate Episcopis facta a Tridentino, & occultos hæreticos, sine speciali Pontificis venia, Ecclesiæ restituere. Idem universim sentiunt aliarum nationum Episcopi, qui non audent hæreticos a censurarum nexu absolvere sine speciali privilegio summi Pontificis, a quo illud & petere, & impetrare solent: quod de Episcopis Germaniæ testantur Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *cas.* 8. *num.* 371. & Reiffenstuel *ad cit. tit.* 7. *lib.* 5. *Decretal. num.* 397. de Episcopis vero degentibus in Anglia, Hibernia, & Hollandia, refert Arsdekin *Theolog. tripartit. tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 5. §. 1. 5. & 6.

IV. Judicent nunc alii Antistites, an ipsi valeant, sine temeritatis nota, tot illustrium & amplissimorum Præsulum exemplis contraire, eamque auctoritatem sibi arrogare, atque etiam in Synodo ostentare, quam primæ Sedi reservatam sacræ Urbis Congregationes, ac ipsimet summi Pontifices non semel declararunt, omnesque fere Theologi, sacrorum Canonum Periti, paucis quibusdam exceptis, Episcopis per Bullam Cœnæ ablatam docent. Neque quoad hoc postpositos se credant Inquisitoribus, sicuti nonnullos Episcopos conqueri audivimus, quasi Inquisitoribus illa detur facultas, quæ ipsis denegatur. Etenim (uti jam prænotavi-

vimus, aut sermo est de hæretico ad forum judiciale deducto, sive sponte suum delictum ad idem forum deferente; & tam Episcopus, quam Inquisitor potest illum pro utroque foro absolvere, & in Ecclesiæ gremium recipere: aut sermo est de hæretico occulto; & istum neque Episcopus, neque Inquisitor potest solvere a vinculo excommunicationis, qua coram Deo, atque in foro conscientiæ est innodatus: ac propterea Cardinalis Albitius *cit. cap.* 25. *num.* 16. opportune, & fortasse ad prædictam præoccupandam Episcoporum querimoniam, scripsit: *Quod dictum est de Episcopis, idem dicendum est de Inquisitoribus, qui nullo modo habent facultatem absolvendi hæreticos in foro conscientiæ:* idemque animadvertit Cardinalis Petra *loc. cit. num.* 28. *tom.* 3. *pag.* 180. inquiens: *Quamvis autem Inquisitores ab hæresi in foro judiciali absolvere possint, & talis absolutio pro utroque foro suffragetur, uti dixi, in foro tamen conscientiæ ejusmodi facultatem nec habent, nec expedit, ut habeant.* Equidem non ignoramus, quod refert Pallavicinus *in hist. Concil. Trident. lib.* 23. *cap.* 10. *num.* 4. optasse nimirum Oratores Hispanos, & Lusitanos, ut in eo ipso decreto *cap.* 6. *sess.* 24. quo data est Episcopis potestas absolvendi ab hæresi occulta, prohiberentur iidem hac potestate uti in regnis, & locis, ubi est tribunal Inquisitionis: ex quo plerique conjiciunt, Inquisitoribus Hispaniæ, & Lusitaniæ idem jus jam antea fuisse, quod a Tridentino fuit etiam Episcopis concessum; secus quippe (ajunt) nulla fuisset ratio, cur præfati Oratores vellent, a decreto excipi loca, in quibus viget tribunal Inquisitionis. Scimus præterea, nonnullos Doctores, congestos a Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 8. *resolut.* 19. & 20. opinari, eamdem facultatem in iisdem Inquisitoribus etiamnum perseverare. Verum, quidquid sit, an Inquisitores, præsertim Hispaniæ, & Lusitaniæ, auctoritatem unquam habuerint absolvendi in foro Sacramentali ab hæresi occulta, quod probabilius negat Thomas del Bene *de offic. S. Inquisit. part.* 1. *dub.* 57. *num.* 11. & *seq.* certum est, eam per Bullam Cœnę esse revocatam, nec posse ab iisdem usurpari, nisi speciale privilegium obtineant a Sede Apostolica: quemadmodum ex iis, quæ de Episcopis diximus, plane deducitur, aliisque allegatis docent Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat.* 40. *num.* 28. del Bene *num.* 13. & *seq.* ac Cardinalis Petra *cit. loc. num.* 29.

CAPUT SEXTUM.

Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem constitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis quorumdam atrociorum criminum reis.

TAm in antiquis, quam in nuperis Synodis, quo magis Clerici a delictis deterreantur, recensentur pœnæ canonicæ in delinquentes infligendæ, & fit specialis mentio *degradationis*, cui fiunt obnoxii quorumdam atrociorum criminum rei. Hæc prudenter sane, & laudabiliter in Synodos inferuntur: sed iterum periculum hic est, ne Episcopus, cum degradationem Clericis hujus, aut illius delicti sontibus comminatur, suæ potestatis terminos prætergrediatur, & jura invadat Romani Pontificis; quod qua ratione contingere queat, paucis ostendimus.

II. Adeo indecens semper, & probrosum visum est, sacris addici ministeriis hominem non integræ famæ, ut, qui grave scelus admisit, in ceterorum Fidelium offensionem incurrens, si laicus adhuc sit, juxta vetustissimas, & sanctissimas Ecclesiæ leges, in perpetuum arceri debeat a sacris suscipiendis Ordinibus; si vero jam fuerit inter Clericos cooptatus, sit e Clericali gradu dejiciendus. Primum ex Apostolo Paulo tradit Augustinus *tract.* 41. *in Joann. num.* 10. *tom.* 3. *Oper. part.* 2. *col.* 575. ubi, præmissa distinctione, inter leviores culpas, quas *peccata* vocat, & graviora flagitia, quę *crimina* appellat, ea singulatim enumerat, quorum Apostolus prorsus insontes esse voluit sacris initiandos Ordinibus: *Apostolus Paulus, quando elegit ordinandos vel Presbyteros, vel Diaconos, & quicumque ordinandus est ad præposituram Ecclesiæ, non ait, si quis sine peccato est; hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur: sed ait, si quis sine crimine est, sicuti est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, sacrilegium, & cetera hujusmodi*. Alterum præscribunt innumeri canones, e quibus paucos exhibemus. Canon 25. ex Apostolicis, ex recensione Cotelerii, statuit: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus est, deponatur; non tamen communione privetur*: & Canon 30. *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipse, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscindatur*. S. Basilius *epist. ad Amphilochium de Canonibus can.* 3. *tom.* 3. *Oper. pag.* 271. *Diaconus post Diaconatum fornicatus, Diaconatu ejicietur quidem, sed in laicorum det rusus locum a communione non arcebitur*. Concilium Aurelianense III. anni 538. *can.* 7. *Si quis adulterasse aut confessus fuerit, vel convictus; depositus ab officio, communione concessa, in monasterio toto vitæ suæ tempore retrudatur*: *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1425. Et ibidem *cap.* 8. *Si quis Clericus furtum*, *aut*

aut falsitatem admiserit, quia capitalia & ipsa sunt crimina, communione concessa, ab Ordine degradetur. Ex his, aliisque hujus generis multis, quæ in antiquis Synodis passim occurrunt, non solum crimina addiscimus, propter quæ Clerici e gradu deturbabantur, sed etiam colligimus, ejectionem e Clericali gradu minorem fuisse pœnam, quam esset segregatio e consortio Fidelium, seu excommunicatio: aliquos enim audivimus e gradu deponendos, quin tamen idcirco essent communione privandi; quod adhuc clarius liquet *ex can. 29.* Apostolorum, ubi Clericus Ordinis ministerium exercere præsumens, a quo esset depositus, veluti gravioris criminis reus, severiori anathematis pœna plecti jubetur: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus depositus juste super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitus abscindatur.* Placuit autem id obiter animadvertere, ut vel ex hoc appareat, quam gravis pœna sit excommunicatio, qua majores nostri longe leviorem existimarunt ejectionem e gradu, atque hanc regulariter illi præmiserunt, ut delinquentes Clericos corrigerent: neque faciles fuerunt in ferenda anathematis sententia, quam plerique nostri temporis Antistites in Synodalium decretorum transgressores immoderate quandoque decernunt; de quo abusu plura suo loco.

III. Quamquam porro insequenti ætate nonnihil remissa fuerit antiquæ disciplinæ severitas, non tamen exolevit degradationis pœna; sed etiamnum viget, & fertur in Clericos aut cujusdam atrocioris criminis reos, aut inemendabiles. Hanc pœnam Theologi morales, & Canonistæ sæpe confundunt cum simplici depositione: sed revera, licet fortasse antiquioribus Ecclesiæ seculis nullum intercederet inter utramque discrimen, attamen illud aut induxit, aut jam inductum agnovit Clemens III. sive (uti habetur in Collectione, qua utimur) Cœlestinus III. *in Cap. Cum non ab homine, 10. de judiciis*, ubi Clericum homicidii, furti, perjurii, seu alterius gravis criminis legitime convictum, primo jubet deponi, deinde excommunicari, &, crescente contumacia, anathematis, hoc est solemnioris excommunicationis, cum execratione, mucrone feriri; ac demum, si in profundum malorum venerit, degradari, seu Curiæ seculari puniendum tradi, præcipit. Differentia vero inter simplicem depositionem, & degradationem, in hoc sita est, ut scilicet per simplicem depositionem Clericus perpetuo quidem removeatur aut a suscepti Ordinis exercitio, aut ab officio, & Ecclesiasticæ jurisdictionis usu, aut a Beneficio, aut denique ab Ordine simul, officio, & Beneficio; non tamen spolietur privilegio canonis, & fori, sed remaneat subjectus foro Ecclesiastico, neque ulla ratione subjiciatur jurisdictioni laicali: quod *ex modo cit. Cap. Cum non ab homine*, inferunt Abbas *in Cap. At si Clerici, 4. §. De adulteriis, num. 2. de judiciis*, Suarez *de censuris disp. 30. sect. 1. num. 8.* Engel *ad tit. 37. lib. 5. Decretal. num. 11.* Wiestner *ibidem num. 73.* Schmalzgrueber *num. 135.* nec obscure etiam inde colligitur, quod Clerici depositi,

plerumque a sacris canonibus jubeantur detrudi in arctum monasterium, sicuti de Sacerdote revelante peccatum, sibi in sacramentali Confessione manifestatum, statuit Innocentius III. *in Cap. Omnis utriusque sexus, de poenit. & remiss.* nemo enim facile credet, Sacerdotem in Monasterium detrusum, esse extra forum Ecclesiasticum, & laicali jurisdictioni obnoxium. At per veram degradationem Clericus non solum arcetur in perpetuum ab omni Ecclesiastico ministerio, omnique privatur Ecclesiastico officio, & Beneficio, verum etiam exuitur privilegio fori, & subjicitur potestati seculari, a qua post degradationem judicari, in carceres detrudi, secundum leges civiles puniri, & condemnari potest, perinde ac si esset laicus. Ante degradationem tamen *realem*, & *actualem*, retinet privilegium canonis, ita ut injiciens violentas manus in Clericum, solum *verbaliter* degradatum, & nondum *actu* traditum Curiæ seculari, incidat in excommunicationem *Can. Si quis suadente*, 17. *quæst.* 4. quod docent Glossa *in Cap. Degradatio*, *verb. Privilegio*, *de poenis*, *in* 6. Panorm. *in Cap. Ad abolendam*, *num.* 11. *de hæreticis*, Barbosa *in cit. Cap. Degradatio*, *num.* 9. Wiestner *ad cit. tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. num.* 78.

IV. Enimvero duplicem degradationem distinguit Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Degradatio*; unam vocat *verbalem*, & est ipsa prolatio sententiæ, per quam Judex Ecclesiasticus Clericum ejicit e gradu, & foro laicali addicit: aliam nominat *actualem*, seu realem, & est actus ipse, seu solemnis cæremonia, qua Episcopus Clericum, verbali sententia antea degradatum, sacris spoliat insignibus, & re ipsa tradit Curiæ seculari. Degradatio verbalis olim fiebat in Provincialibus Episcoporum Synodis, ad quas Presbyterorum, aliorumque Ecclesiæ Ministrorum criminales causæ referebantur, ut ibidem discuterentur, & deciderentur, juxta canonem quintum Nicænum. Verum, cum haud faciliter, & quotiescumque opus erat, ejusmodi Synodi congregarentur, propterea, ne Clericorum enormia facinora diu manerent impunita, in Concilio Carthaginiensi II. anni 390. *can.* 10. relato a Gratiano *Can.* 4. 15. *quæst.* 7. statutum est, ut in posterum quæcumque Clericorum causæ etiam extra Synodum agitari, & terminari possent; hac tamen adjecta limitatione, ut, si ageretur de delicto exauctorationis sententiam merente, hæc in Episcopum, nonnisi a duodecim, in Presbyterum a sex, in Diaconum a tribus simul congregatis Episcopis ferri posset: quem canonem renovavit Concilium Carthaginiense III. anni 397. *can.* 8. relato *eadem causa*, & *quæst. Can.* 5. ac proinde Concilium Hispalense II. anni 619. *can.* 6. relato pariter a Gratiano *cit. loc. Can.* 7. ait: *Episcopus Sacerdotibus, ac Ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest*. Statutum a priscis canonibus Episcoporum numerum, ad verbalem degradationem Clericorum majorum Ordinum, præscripsit etiam Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Degradatio*; solumque permisit, ut Clerici minorum Ordinum possent sola proprii Episco-

scopi sententia exauctorari. At, quoniam nonnulli maledici Ecclesiam calumniabantur, quasi tot Episcopos ad degradationis sententiam requireret, quot haud facile possent congregari, ut tali pacto majoribus Clericis, quocumque enormi flagitio conspurcatis, impunitatem daret, quod videre est apud Boehmerum *Jur. Eccles. Protestantium tom. 5. tit. 37. de pœnis num.* 118. cumque insuper ea de re conquesti essent etiam Principes Germaniæ, qui inter centum gravamina, quibus levamen, & remedium afferri ab Hadriano VI. summo Pontifice postulaverant, hoc *art.* 12. exposuerant: *Et tandem, ut in peccatis, maleficiisque perpetrandis magis adhuc foveantur, præter omnem æquitatis rationem, aliquatenus interdictum est Archiepiscopis, & Episcopis, ne malefactores hos publice criminali judicio reos agere possint, nisi prius degradatos: id quod tantis sumptibus, tantaque pompa celebrari oportet, ut propterea perquam rarissimum uncti illi malefactores merita plectantur pœna:* idcirco Tridentini Patres *sess.* 13. *cap.* 4. *de reform.* ad obstruendum os malignantium, sanxere, ut deinceps liceret Episcopo per se, vel per suum Vicarium Generalem, ad verbalem Clerici degradationem *in casibus, in quibus aliorum Episcoporum præsentia in numero a canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere; adhibitis tamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, usum Mitræ, & Baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in civitate, aut diœcesi reperiri, & commode interesse possint; alioquin aliis personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graves, ac Juris scientia commendabiles existant.* Ejusmodi porro sive Abbates, sive alias personas in Ecclesiastica dignitate constitutas, non adhiberi tamquam meros consiliarios, sed esse Judices assessores, quibus competit suffragium decisivum, recte docent Suarez *de censuris disp.* 30. *sect.* 1. *num.* 20. & Barbosa *ad cit. cap. Tridentini num.* 8. sunt enim suffecti in locum Episcoporum, quos veros fuisse Judices, constat ex allegatis juribus, & adhuc clarius *ex Cap.* 3. *de sententia, & re judicata*, ubi dicitur: *Non potest quemquam a Sacerdotali gradu (nisi justis ex causis) concors Sacerdotum sententia submovere*: quin immo ex hoc textu inferri arbitrantur Maranta *de ordin. Judic. part.* 4. *dist.* 11. *num.* 71. Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat.* 110. *num.* 28. Reiffenstuel *ad cit. tit. de pœnis num.* 44. Schmalzgrueber *ibidem num.* 146. aliique ab his citati, necesse esse, ut in degradationem Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, omnes prædicti, Episcopo assidentes, unanimiter consentiant.

V. Post degradationem verbalem, si procedendum sit ad realem, Clericus degradandus, sacris vestibus indutus, ac si celebrare, vel, si infra Sacerdotium sit constitutus, alium sui Ordinis actum exercere deberet, adducitur ad Episcopum, præsentibus aliis Episcopis, seu Abbatibus, aliisve, qui degradationis sententiam protulerunt, atque adstante etiam Judice seculari: Episcopus vero eum gradatim exuit singulis Ordinum insignibus, incipiens ab illo, quod eidem in Ordinatione ultimo loco traditum

tum est, ceterisque adhibitis cæremoniis, quæ præscribuntur *in cit. Cap. Degradatio*, & habentur in Pontificali Romano: quibus expletis, degradatum tradit Judici seculari, secundum laicorum leges, puniendum; sed simul eumdem Judicem serio, atque ex animo rogat, ut sententiam moderari, atque a pęna sanguinis abstinere velit: sicuti habetur *in Cap. Novimus*, 27. *de verb. signific at.* Eædem cæremoniæ, & solemnitates, juxta laudatam Decretalem Bonifacii VIII. & Pontificale Romanum, essent adhibendæ in actuali degradatione Clerici minorum Ordinum, aut etiam primæ Tonsuræ; sed multis saltem in locis, teste Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 3. *tit.* 11. *cap.* 2. *num.* 61. *& seq.* quoad Clericos ejusmodi non sunt in usu.

VI. Actualis degradationis, per quam Clericus Sacerdotali, & Clericali dignitate quodammodo denudatur, & quasi redigitur ad laicalem conditionem, rudimenta habemus *in Novella* 83. ubi Justinianus Imperator ait: *Illud palam est, si reum esse putaverit eum, qui convenitur, provinciæ Præses, & pœna judicaverit dignum; prius hunc spoliari a Deo amabili Episcopo Sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu*. Verum Gothofredus *ad leg.* 39. *tit.* 2. *lib.* 16. *Cod. Theodosian.* observat, Clericos exauctoratos non semper tum fuisse traditos Curiæ seculari, ut afficerentur morte, vel alia capitali pœna, uti nunc fit, sed ut jam dejecti ab Ecclesiastici gradus honore, ac Clericalibus exuti prærogativis, addicerentur *Curiæ*, id est Collegio alicujus civitatis, in quo, perinde ac laici, subire cogerentur officia, ad quæ ceteri cives tenebantur: ipsis autem, utpote qui se indignos præbuerant Clericatu, & ob morum improbitatem fuerant ex Ecclesiæ Ministrorum albo expuncti, plerumque demandabantur humiliora, magisque abjecta Curiæ ministeria, iisque in perpetuum addicebantur, ut tali pacto omnem amitterent spem pristinum recuperandi in Ecclesia gradum. Quare Honorius Imperator eam tulit legem, quam Gothofredus exornat, ubi de Clericis ab officio depositis in hunc modum statuit: *Quemcumque Clericorum indignum officio suo Episcopus judicaverit, & ab Ecclesiæ ministerio segregaverit, aut si qui professum sacræ Religionis sponte dereliquerit, continuo sibi eum Curia vindicet; ut liber illi ultra ad Ecclesiam recursus esse non possit: & pro hominum qualitate, & quantitate patrimonii, vel Ordini suo, vel Collegio civitatis adjungatur, modo ut, quibuscumque apti erunt, publicis necessitatibus obligentur*.

VII. Sed, ut ut res tunc se habuerit, hodie nullus Clericorum solemniter degradatus re ipsa traditur Curiæ seculari, nisi qui ob grandia delicta meretur pœnam capitalem. Quin immo, non ob quodlibet crimen, cui est a legibus inflicta pœna ultimi supplicii potest Clericus exauctorari, & seculari foro subjici; sed debet esse crimen, cui a Jure communi Ecclesiastico, aut a Pontificiis sanctionibus sit expresse, & nominatim annexa degradationis pœna. Ejusmodi autem crimina sunt: Primo,

mo, hæresis, & multo magis apostasia a Fide, saltem cum quis in illam relapsus, aut in ea pertinax est, *Cap. Ad abolendam*, §. *Præsenti*, *Cap. Excommunicamus*, 1. §. *Damnati*, *de hæreticis*, *Cap. Quoniam*, & *Cap. Super eo*, *eod. in 6.* Inter hæreticos vero magis adhuc specialiter actuali degradatione puniendi decernuntur negantes mysterium Sanctissimæ Trinitatis, vel Christi Domini conceptionem opera solius Spiritus Sancti, seu intactam Deiparæ virginitatem, aut ejusdem Christi Domini mortem, juxta Constitutionem Pauli IV. innovatam a Clemente VIII. *Constit. 97. Bullar. tom. 3.* Secundo falsificatio litterarum Apostolicarum, *Cap. Ad falsariorum*, 7. *de crimine falsi*, & *Cap. Novimus*, 27. *de verb. signific.* Tertio, gravis contumelia, vel calumnia proprio Episcopo illata, seu structæ eidem insidiæ, & in ejus necem conspiratio, *Can. Si quis*, 11. *quæst.* 1. Quia tamen plerique Auctores, ac præsertim Glossa *in cit. Cap. Novimus*, *verb. Tradatur*, Panormitanus *in Cap. At si Clerici*, *de judiciis*, *num.* 37. & Sylvester *verb. Degradatio num.* 4. docent, non posse Clericum ob ejusmodi crimen degradari, nisi fuerit incorrigibilis, si eorum doctrina admittatur, non poterit illud recenseri inter specialia delicta, quæ in præsens enumeramus: nam, ut ad rem advertit Oliva *de foro Ecclesiastico part.* 2. *quæst.* 12. *num.* 14. quæcumque alia enormia Clericorum flagitia poterunt actuali degradatione animadverti, si in illis Clerici obstinate perseverent, quod paulo inferius declarabitur. Quartum est, quod vulgari nomine dicimus *assassinium*, *Cap.* 1. *de homicidio*, *in 6.* Quintum est nefandum crimen, frequentatum, hoc est non semel tantum commissum, ex Constitutione 95. S. Pii V. quæ incipit *Horrendum*, *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 33. Sextum est solicitatio ad turpia in Confessione sacramentali; si enim eam aggravent peculiares quædam circumstantiæ, Sacerdos illius reus degradari permittitur in Constitutione 34. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. Notandum tamen, quod ab eo tempore, quo hæc Constitutio edita fuit, nullum exemplum reperire datum est, quo hujusmodi solicitationis, cum circumstantiis etiam quantumcumque aggravantibus, reus, degradatione punitus, & foro seculari traditus fuerit; quod etiam observat Cardinalis Albitius *in cit. Tractatu de Inconstantia in Fide part.* 1. *cap.* 15. *num.* 13. Unde Constitutio ipsa ad terrorem præcipue incutiendum facta fuisse videtur. Septimum est celebratio Missæ, aut exceptio Confessionis sacramentalis, temere præsumpta ab eo, qui sacro Presbyteratus Ordine non est initiatus ex Constitutionibus Clementis VIII. atque Urbani VIII. a nobis innovatis in nostra Constitutione 97. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 342. Octavum est fabricatio, tonsio, aut adulteratio monetæ aureæ, vel argenteæ, ejusque adulteratæ erogatio, vel expositio in regnis, provinciis, & civitatibus Italiæ, ex Constitutione Urbani VIII. quæ incipit *In suprema*, *Bullar. tom.* 4. Nonum est sacrilegum, & execrabile furtum sanctissimæ Eucharistiæ, sive cum sacra Pyxide, sive sine illa, quis sacram Hostiam surripiat, &

& apud se retinere, aut alio transferre præsumat, juxta Constitutiones Innocentii XI. & Alexandri VIII. a nobis confirmatas in nostra Constitutione 93. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 314. Decimum est illius crimen, qui abortum fœtus animati vel per se, vel per alium procurat, effectu sequente, ex Constitutione Sixti V. quæ incipit *Effrenatam*. Diximus autem fœtus animati, licet Sixtus pari jure habendum statuerit inanimati, ac animati fœtus abortum, quia Gregorius XIV. per aliam suam Constitutionem, quæ incipit *Sedes Apostolica*, Sixtinam prædictam moderando, illius sanctionem ad abortum fœtus animati restrinxit; & hoc etiam casu facultatem absolvendi ab incursa excommunicatione, quam Sixtus Apostolicæ Sedi reservaverat, locorum Ordinariis concessit.

VIII. Undecimum ab aliquibus recensetur maleficium, seu sortilegium, ex quo unius, aut plurium personarum mors sequuta comprobetur; hujusmodi enim maleficii, seu sortilegii reus, etiam primo lapsu, Curiæ seculari tradendus decernitur in Constitutione 46. Gregorii XV. data die 20. Maji 1623. quæ incipit *Omnipotentis Dei*, *Bullar. tom.* 3. Verum hæc Constitutio de Clericorum degradatione non loquitur, ut observat, & probat Cardinalis Albitius *in dicto Tractatu de inconst. in Fide part.* 1. *cap.* 32. *num.* 150. Nos autem hic agimus de Clerici degradatione, ejusque traditione brachio seculari. Duodecimum pariter ab aliquibus numeratur polygamia, cum quis nimirum, falsum professus nomen, & cognomen, uxore vivente, aliam ducit; quem scilicet Urbanus VIII. per suam Constitutionem, quæ incipit *Magnum*, die 20. Junii 1637. editam, Curiæ seculari tradendum sanxit. Sed, cum nec in ea Constitutione degradationis mentio ulla fiat, evidens est, Clericos in ipsa comprehensos non esse. Præterea dici potest, hanc etiam Constitutionem ad terrorem potissimum editam fuisse; siquidem Congregatio S. Officii anno 1647. nimirum vix annis decem ab illius promulgatione elapsis, ab Archiepiscopo Beneventano interrogata, qua pœna puniendus esset polygamus, ita respondit: *Polygamorum pœna, si falsos testes ad suum liberum statum comprobandum non induxerint, post abjurationem de vehementi, solet esse damnatio ad triremes per quinquennium; si vero induxerint, per septennium. Falsi testes ipsi quoque damnantur ad triremes per quinquennium, aut brevius tempus, pro delicti sui qualitate.*

IX. Præter præmissa igitur nominatim excepta, alia etsi æque gravia, aut etiam graviora Clericorum scelera, tum demum actuali degradatione vindicari permittit Cœlestinus III. *in cit. Cap. Cum non ab homine, de judiciis*, cum Clericus, depositionis, & excommunicationis pœnis antea coercitus, non resipiscit, sed *in profundum malorum veniens contemnit:* tunc quippe (uti textus loquitur,) *cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, ne possit esse ultra perditio plurimorum, per secularem comprimendus est potestatem*. At nihilominus plures Doctores ita hanc Decretalem inter-

terpretantur, ut per eam minime prohiberi opinentur, ne Clericus parricidii, homicidii insidiosi, aut sacrilegii, vel alterius atrocissimi criminis reus, prædictis pœnarum gradibus non servatis, statim tradi possit Curiæ seculari. Ita *ad præd. Cap.* docuere Ancharanus *num.* 10. Alciatus *num.* 22. Martinus del Rio *Disquisit. magicar. lib.* 5. *sect.* 16. §. *Si quæras quid Judici liceat*, aliique relati a Farinaccio *Prax. crim. quæst.* 8. *num.* 81.

X. Verum communis Doctorum sententia indubitanter affirmat, ad actualem Clerici, cujuscumque criminis rei, degradationem, præter enumeratos casus, a Jure speciatim expressos, non posse procedi, nisi ille sit incorrigibilis, hoc est, uti a Cœlestino audivimus, nisi Ecclesiæ monita, sibique gradatim inflictas canonicas depositionis, & excommunicationis pœnas, pervicaciter contempserit; superfluum quippe fuisset, in quædam peculiaria Clericorum flagitia degradationis pœnam nominatim decernere, si hæc potuisset cuicumque Clerico flagitioso statim irrogari. Neque ad rem facit, immanius scelus esse parricidium, quam forte sit aliquod ex iis exceptis, ob quod Clericus, nulla præmissa canonicarum pœnarum gradatione, permittitur statim tradi Curiæ seculari: etenim leges pœnales non complectuntur delicta, quæ non exprimunt, etiamsi sint expressis graviora; quod argumento *Cap. in pœnis, de regul. jur. in 6.* probant Castro *de lege pœnali lib.* 1. *cap.* 7. *docum.* 3. & Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 3. *num.* 5. Quare Innocentius III. qui statim post Cœlestinum III. Pontificatum tenuit, interrogatus ab Episcopo Londinensi, quid agendum foret de Clericis in latrociniis, aliisque magnis sceleribus deprehensis; eos deponendos quidem, seu verbaliter tantum degradandos, non tamen Curiæ seculari tradendos, rescripsit *in Cap. Tuæ, 6. de pœnis*: *Ad illud, quod a nobis tertio requisisti, qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, puniri debeant; respondemus, quod a suis Ordinibus degradati detrudi debeant in arctis monasteriis ad pœnitentiam peragendam.* Et Bonifacius VIII. *in Cap. Felicis, eod. tit. in 6.* etsi hostiliter insectantes, aut percutientes S. R. E. Cardinalem, reos declaret criminis læsæ majestatis, & veluti tales infames, atque intestabiles pronunciet, variisque pœnis addicat, non tamen, si fuerint Clerici, actuali degradatione plectendos statuit.

XI. Instar igitur regulæ sit, neminem Clericorum, quantumvis flagitiosum, posse ab Episcopo actu degradari, & Curiæ seculari tradi, nisi post ei inflictas alias pœnas *in cit. Cap. Cum ab homine* præscriptas, deprehensus fuerit inemendabilis; aut nisi sit reus alicujus ex enumeratis criminibus, a Jure communi, vel a Pontificiis sanctionibus nominatim expressis: quemadmodum docent Ostiensis *in Cap.* 1. *num.* 2. *de homicid.* Berojas *in Cap. At si Clerici, nu.* 181. *de judiciis, verb. Mihi autem,* Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 20. *nu.* 7. Farinaccius *cit. Prax. criminal. quæst.* 8. *nu.* 81. Fagnanus *in cit. Cap. Cum non ab homine, num.* 6. Pignatellus

lus *tom.* 7. *consult.* 33. *num.* 25. *& seq.* aliique apud Raynaldum *ad Bannimenta Bonon. cap.* 5. §. 1. *a num.* 154. Ab hac regula, communi usu recepta, non recedat Episcopus, neque ad compescenda scelera, quæ frequenter a suæ diœcesis Clericis forte perpetrantur, fas sibi esse putet, in sua Synodo, solemnis, & actualis degradationis pœnam in illorum sontes decernere: id quippe cum sit contra canones, unice pertinet ad Romanum Pontificem, cujus certe supremam jurisdictionem invadit, qui sua auctoritate maleficis Clericis eamdem pœnam irrogare præsumit. Quod si alicubi tanta sit alicujus enormis criminis frequentia, & experientia compertum jam sit, alias pœnas haud sufficientes esse ad Clericos ab illo deterrendos; poterit Episcopus summum Pontificem rogare, ut in Clericos, vel semel illud deinceps perpetrantes, decernat actualis degradationis sententiam, eamque a summo Pontifice latam, in sua Synodo, ad omnium terrorem, promulgare: sicuti faciendum monent Farinaccius *cit. quæst.* 8. & Panimoll. *decis.* 14. *adnot.* 1. *num.* 25.

CAPUT SEPTIMUM.

De læsione jurium Apostolicæ Sedis in unione beneficiorum, quæ Seminario fit ab Episcopis in vim Decreti Concilii Tridentini Cap. XVIII. Sess. XXIII. de Reformatione.

SAcrum Tridentinum Concilium inter alia adjumenta, quæ Episcopis attulit, ut Clericorum Seminaria, prout vehementer optabat, sustentari possent, facultatem ipsis concessit uniendi Seminario *Beneficia aliquot simplicia, cujuscumque qualitatis & dignitatis fuerint &c. etiam ante vacationem, sine cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio &c. quod locum habeat, etiamsi Beneficia sint reservata, vel affecta*; uti legitur *in cap.* 18. *sess.* 23. *de reform.* Siquidem compertum est omnibus, aliqua existere Beneficia Ecclesiastica, quorum collatio reservata semper est Romano Pontifici aut in corpore Juris communis, uti videre est *in Cap. Licet*, & *in Cap. Statutum, de præbend. in 6.* aut in Extravagantibus communibus, ut *in Cap. Injunctæ, tit. de electione*, in Extravaganti *Execrabilis, de præbendis, & dignitatibus*, in Extravaganti *Ad regimen, eod. tit.* aut in Bullis S. Pii V. Gregorii XIII. aliorumque Romanorum Pontificum, aut in Regulis Cancellariæ, inter quas celebris est regula mensium reservatoria, in qua sibi reservat Pontifex collationem omnium Beneficiorum, quæcumque per octo anni menses vacare contigerit, quorum deinde mensium duos Episcopis in residentiæ præmium remittit, quæ omnia efficit in vim plenariæ suæ auctoritatis; ut videre est apud Auctores, qui materiam hanc plene cumulateque pertractant.

II. Necessarium quidem non est, ut Beneficiorum Seminario uniones in Synodo fiant: quin immo satius videtur, ut, si faciendæ sint, extra Sy-

Synodum expleantur cum consilio quatuor Seminarii Deputatorum, de quibus alibi verba fecimus; quorum quidem consilium a Tridentina Synodo in unionibus hujusmodi *pro forma*, ut dici solet, requiritur, ut observat Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *quæst.* 29. *num.* 60. & ut resolutum fuit a Congregatione ejusdem Concilii Interprete in causa *Giennen.* 14. Februarii 1544. *lib.* 8. *Decretor. pag.* 14. *Sacra &c. censuit, uniones factas Seminario absque consilio eorum quatuor, quos jubet Concilium adhiberi, minime valere:* & in alia *Ferrarien.* 3. Martii ejusdem anni, *eod. lib.* 8. *Decretor. pag.* 16. *a tergo*: *Sacra &c. censuit, in unionibus Beneficiorum faciendis Seminario, satis esse, servare formam traditam a Concilio cap.* 18. *sess.* 23. *de reform. nec requiri consilium Capituli*. Verum, quia aliquando in Synodis actum vidimus de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, ad hoc ut Clerus Episcopalem hac etiam in re solicitudinem agnosceret, ideo opportunum existimamus, aliquid hic de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, attingere: ne eas invalide fieri contingat, neque Apostolicæ Sedis jura ex unione Beneficiorum affectorum, aut ipsi reservatorum aliquid detrimenti capiant.

III. Porro, ut Seminarii sustentationi provideatur, initium minime ducendum est a Beneficiis Ecclesiasticis ipsi uniendis, sed dismembratio prius fieri debet, seu detractio aliqua portionis fructuum tum mensæ Episcopalis, tum mensæ Capitularis, ac Dignitatum, Canonicatuum, & Beneficiorum, etiamsi de jurepatronatus existant: *Ex fructibus integris mensæ Episcopalis, & Capituli, & quarumcumque Dignitatum, Personatuum, Officiorum, Præbendarum &c. & Beneficiorum quorumcumque, etiam Regularium, etiamsi jurispatronatus cujuscumque fuerint:* verba sunt Concilii *loc. cit.* eaque dismembratio vulgo dicitur *Taxa*. Et quidem recitata Concilii verba satis indicant, Seminarium jam erectum præsupponi, scilicet paratam jam domum, Præceptores conductos, Deputatos electos, designatosque Consultores ad Taxam statuendam: ex quo sequitur, unionem Beneficiorum, quæ fieret Seminario, non adhuc, uti supra dictum est, erecto, sed erigendo, irritam fore, juxta resolutionem Congregationis Concilii in causa item *Giennen.* 1588. quæ a Sixto V. Pontifice confirmata fuit per litteras in forma Brevis datas die 26. Octobris ejusdem anni, ut videre est apud Garciam *de Benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 193. Præterea Concilium faciendam decernit Seminario unionem simplicium aliquot Beneficiorum: *necnon Beneficia aliquot simplicia*. Hinc est, quod Episcopi non omnia Beneficia, nec majorem ipsorum partem, Seminario unire possunt. Cumque aliquis id efficere præsumpserit, & ipse reprehensus est, & uniones abrogatæ fuerunt, ut patet ex monumentis fideliter a Rigantio collectis, relatisque *in tom.* 2. *ad Regulas Cancellar.* & speciatim *regul.* 13. *num.* 88. *& seq.*

IV. Sed jam ad jurium Apostolicorum læsionem gradum faciamus, quæ

quæ aliquoties in hisce unionibus contingit, quæque cuilibet Episcopo effugienda omnino est. Retroactis temporibus Episcoporum aliquis Beneficium affectum, aut Apostolicæ Sedi reservatum, Seminario univit, postquam illud jam vacaverat, & qui de eo ab Apostolica Sede provideri meruerat, jam expediverat Bullas, aut Beneficii possessionem nactus fuerat. Id quidem, ut par erat, minime tolerandum visum fuit; ac propterea Congregatio Concilii jure ac merito decrevit, ut ab Episcopis Beneficia hujusmodi ante illorum vacationem Seminario unirentur. Ita ipsa respondit anno 1586. mense Augusto, ut videre est *lib. 4. Decretor. pag. 169. a terg. & seq.* in causa *Caputaquen.* sequentibus verbis proposita: *Seminarium Caputaquense humiliter petit, sibi declarari, postquam Episcopus auctoritate Concilii Tridentini potest unire Seminario Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis, an Episcopus, vel ejus Vicarius, potuerit unire dicto Seminario Beneficia simplicia, quæ vacarunt in mense Pontificis.* Responsum vero fuit: *Sacra &c. censuit, uniri posse, modo uniantur ante vacationem.* Huic alia concors est resolutio in causa *Palentina* 1588. mense Junio, *lib. 5. Decretor. pag. 150. Sacra &c. censuit, uniones de Beneficiis vacantibus in mense reservato non esse validas, cum factæ fuerint post eorum vacationem, & provisos a Sede Apostolica debere mitti in possessionem Beneficiorum:* cui sequens etiam addi potest edita in causa *Elboren.* 31. Augusti 1600. *lib. 9. Decretor. pag. 102. a terg. Sacra &c. censuit, si hujusmodi Beneficia, quo tempore vacarunt, erant reservata, vel affecta, minime potuisse post vacationem ab Archiepiscopo Seminariis uniri, & provisos Apostolicos in eorumdem Beneficiorum possessionem esse mittendos.*

V. Hoc itaque constituto, & satis ubique cognito, quod Beneficia affectioni, & reservationi subjecta, antequam vacarent, Seminario unienda essent, aliquid ulterius excogitari cœpit, quod in Apostolicorum jurium detrimentum cedere inventum est. Quædam existunt affectiones, quæ beneficiatorum personas comitantur, quocumque mense, & quocumque loco decedant; uti est, exempli gratia, alicujus Cardinalis familiaritas. Nonnulli Episcopi in Beneficia sic affecta potissimum oculos injicientes, eaque, antequam vacarent, Seminario unientes, certum Datariæ Apostolicæ damnum inferebant, quæ, eveniente eorum vacatione, de ipsis, utpote jam Seminario unitis, disponere non poterat. Hanc jurium Apostolicorum perturbationem recte animadvertit Congregatio Concilii; atque idcirco censuit, viam aliquam arcendis in posterum fraudibus excogitandam esse: uti legitur *lib. 9. Decretor. pag. 117. a terg.* die 26. Februarii 1601. *Sacra &c. censuit, de cetero ad obviandum fraudibus, oportere decerni, ut non possint etiam ante vacationem uniri Seminario Beneficia, quæ obtineant personæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem, tales sint, ut, quocumque mense decedant, certum sit, ea fore affecta Sedi Apostolicæ. Ceterum in præteritum nihil statuendum, sinendumque, ut causa suo marte decurrat.* Consilium hoc a Cle-

Clemente VIII. Pontifice approbatum fuit, ut videre licet apud Fagnanum *in cap. Sicut unire*, *num.* 37. *de excessibus Prælatorum*. Jamque id jus obtinet, ut Beneficii affecti unio, ne quidem ante illius vacationem, per Episcopum Seminario fieri valeat, quando affectio stabilis est, continua, atque immutabilis, cujusmodi est illa Familiarium Pontificis, & Cardinalium, Protonotariorum, aliorumque Apostolicæ Sedis Officialium: relicta tamen ei facultate Beneficium affectum affectione non continua, sed fortuita, qualis est illa mensis, aut loci, ante vacationem uniendi; ignoratur enim, dum unio fit, ubi, aut quo mense beneficiatus obiturus sit.

VI. Cujus legis ratio cum in eo posita sit, ut supra attigimus, ne fraus fiat Apostolicæ Datariæ juribus; consequens est, ut nec illa quidem unio sustineatur, quam Episcopus Seminario fecerit de Beneficio non ita constanter affecto, & nondum vacante, si appareat, expectatum ad id fuisse tempus, quo beneficiatus ægrotans proximus erat obeundæ morti, quam re ipsa in mense reservato obiit; sicuti nec illæ sustineantur, quas fecerit Episcopus aliquis, quem constet nullum unquam Beneficium ex his, quæ in suo mense vacarunt, Seminario univisse, sed ad illa dumtaxat unienda animum intendisse, quæ in mense Apostolico vacare poterant. Hæc omnia accuratissime exposita sunt a Rigantio *loc. cit. num.* 110. *& seq.* cujus quidem Scriptoris auctoritate libenter utimur, quod & ipse, dum vixit, nos omni amici hominis officio est prosequutus, & nos testes sumus incredibilis illius laboris, ac diligentiæ in colligendis, & discutiendis iis omnibus, quæ suis Operibus inseruit.

VII. Refert præterea idem Auctor *ad prædictam regulam* 13. *num.* 117. *& seq.* controversiam exortam post Clementis VIII. decretum; cum scilicet dubitatum fuit, utrum S. R. E. Cardinales, aliique, qui Indulta habent conferendi Beneficia Apostolicæ Sedi reservata & affecta, possent hæc, licet non eventuali dumtaxat, & variabili reservationi obnoxia, sed fixa & immutabili affectione reservata, Seminario unire. In favorem siquidem Cardinalium dicebatur, quod, cum ipsi in decreto Clementis VIII. expresse nominati non fuerint, illius lege minime tenebantur. Pro omnibus autem Indultariis illud in genere afferebatur, quod nempe, sublata per Indultum reservatione, libera in ipsis reviviscebat auctoritas ordinaria, qua poterant, juxta Tridentini præscriptum, Beneficia quæcumque, licet antea Apostolicis reservationibus & affectionibus subjecta, Seminario unire. De hac quæstione in Congregatione Concilii disputatum est; & quidem Cardinalis Ubaldinus prolixo suffragio edito, quod, suppresso illius nomine, refert Fagnanus *in cit. Cap. Sicut unire*, *a num.* 38. *ad* 46. *de excessibus Prælatorum*, intentioni Cardinalis Lantes tunc Episcopi Tudertini adstipulatus, reliquos Collegas, in ea causa judicantes, in suam sententiam pertraxit; ut colligitur ex resolutione ejusdem Congregationis in *Tudertina unionis* 20. Januarii 1622. *lib.*

12. *Decretor. pag.* 88. ubi sic legitur: *An Cardinalis Episcopus, habens Indultum, possit, non obstante decreto san. mem. Clementis VIII. unire Seminario ante vacationem ea Beneficia, quæ, si eodem Cardinali vivente vacarent, non obstantibus reservationibus, vel affectionibus Apostolicis, ad suam collationem pertinerent. Sacra &c. censuit, posse.* Cum tamen non eadem semper fuerit dictæ Congregationis opinio, ac etiam in tribunali Rotæ aliqua fuerit super hoc sententiarum varietas, summus Pontifex Urbanus VIII. in sua Constitutione 165. quæ incipit *Quamvis fel. rec. Clemens Papa VIII.* confirmato prius Clementino decreto, declaravit in illo non solum Patriarchas, Metropolitanos, Archiepiscopos, & Episcopos, verum etiam S. R. E. Cardinales comprehensos fuisse, & esse; neque illis in vim Indultorum Apostolicorum licuisse, aut licere Beneficia, tempore unionis affecta, & reservata, Seminario unire, nisi ad formam decretorum ejusdem Clementis VIII. uti copiosius legitur in dicta Constitutione, relata etiam per extensum ab eodem Fagnano *in cit. Cap. Sicut unire, num. 49. & 50. de excess. Prælator.*

VIII. Hæc itaque statuta, ac definita habentur, pro eo quod pertinet ad unienda Seminariis Beneficia Ecclesiastica Apostolicæ Sedi reservata, aut affecta: nec aliud quidquam hic addere necesse esset, nisi fel. rec. Pontifex Benedictus XIII. pro Episcopis Italiæ, & Insularum adjacentium, Constitutionem edidisset, quæ incipit *Creditæ nobis*, quæque ordine 27. extat in Appendice ad Concilium Romanum ab ipso habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. Per eam siquidem Constitutionem prædictis Episcopis jus tribuit uniendi Seminario *Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis, & dignitatis fuerint, etiam jurispatronatus Ecclesiastici, vel quomodocumque affecta, & dispositioni Sedis Apostolicæ reservata &c. fel. rec. Clementis VIII. ac Urbani pariter VIII. necnon aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutionibus vel Decretis, in contrarium facientibus, non obstantibus &c.* Quæ verba nonnullis Italiæ Episcopis ansam dederunt, ut sibi tributam putarent facultatem uniendi Seminario quælibet Beneficia simplicia nondum vacantia, licet quocumque modo Sedi Apostolicæ affecta, & reservata; sublatis nimirum de medio, per verba superius recitata, contrariis Clementis VIII. & Urbani VIII. decretis, in supra citatis eorum Constitutionibus contentis. Verum advertendum est, præfatum Benedictum Pontificem in eadem Constitutione *Creditæ nobis*, decrevisse, ut, antequam ad Beneficiorum unionem procedatur, non solum statuta & imposita esse debeat Taxa a Concilio Tridentino præscripta, & quidem ad rationem saltem trium annuorum scutorum pro quolibet centenario fructuum; verum etiam, si hæc ad Seminarii, & Clericorum in eo alendorum sustentationem satis non sit, ut eadem taxa usque ad summam quinque scutorum augeatur; & quidem cum approbatione Congregationis ab ipso Pontifice super Seminariis institutæ. Quod si in aliqua diœcesi, compu-

ta-

tatis omnibus Seminarii proventibus, etiam illis, qui ex Beneficiis antea unitis, aliisque reditibus eidem applicatis obveniunt, necnon ipsa Taxa ad prædictam rationem aucta, non adhuc ejusdem Seminarii, & Alumnorum necessariæ sustentationi sufficienter provisum esse constiterit; *tunc, & eo casu, ac in subsidium tantum*, prædicta Beneficia affecta, & Sedis Apostolicæ dispositioni reservata, non tamen jam vacantia, Seminario uniantur. Ex quibus simul sumptis clare patet, Episcopos Italiæ, & adjacientium Insularum, qui Benedictinam Constitutionem exequi, ac privilegio sibi per eam elargito uti velint, id agere minime posse, nisi cetera superius indicata præcesserint: quod & ex ipsa Constitutione colligitur, & clarius etiam ex Edicto, ipsius Pontificis jussu publicato, & ad locorum Ordinarios transmisso per organum Cardinalis Corradini tunc Pro-Datarii, quod per extensum legi potest apud Rigantium *loc. cit. num.* 127.

CAPUT OCTAVUM.

Quomodo se gerere debeant Episcopi erga Apostolicam Sedem, si quam forte Pontificiam constitutionem de aliquo disciplinæ capite pro suis Diœcesibus minus opportunam esse censeant.

IN superioribus capitibus demonstravimus, nihil ab Episcopis in Synodis statuendum esse, quod Apostolicæ Sedis juribus, ac prærogativis adversetur: ex quo sequitur, ut debita illius Constitutionibus obedientia præstari debeat etiam in iis, quæ ad disciplinam pertinent. Verum, quia disciplina varia est pro locorum, & temporum ratione, ac fieri potest, ut aliqua Constitutio, licet plerisque Orbis Christiani Diœcesibus utilis, alicui tamen provinciæ, aut peculiari diœcesi minus opportuna dignoscatur; idcirco operæ pretium duximus hic explicare, qua ratione se gerere debeant Episcopi, qui aliquam Pontificiam Constitutionem diœcesis suæ rebus minime conducere arbitrantur, ne debito erga summos Pontifices, & Apostolicam Sedem obsequio desint.

II. Non hic agimus de peculiaribus rescriptis, aut mandatis; in quorum concessione, sive expeditione, nihil facilius est, quam ut aliquando Pontifices decipiantur vel falsa rerum enarratione, vel occultatione alicujus veritatis, quam si notam habuissent, nunquam ea concessissent, aut mandassent, quæ alicujus vitii arguuntur. Verum in hisce casibus, quidquid ab eis per subreptionem, aut per obreptionem impetratum est, ipsi haud inviti abrogant; uti apparet *ex Cap. Super litteris, de rescriptis*: nec ullo modo ægre ferunt, si exequutores, quibus mandatum commissum est, exequutionem suspendant, atque interim accuratas rei mittant notitias, quibus certiorem reddant Pontificem, cur illius mandatum non duxerint exequendum. Celebris est Decretalis Alexandri III. *in Cap. Si*

quando, *de rescriptis*, cujus hæc sunt verba: *Sicut vir providus*, *&* *prudens*, *&* *discretus*, *qualitatem negotii*, *pro quo tibi scribitur*, *diligenter considerans*, *aut mandatum nostrum reverenter adimpleas*, *aut per litteras tuas*, *quare adimplere non possis*, *sufficientem*, *&* *rationabilem causam prætendas*; *quia patienter sustinebimus*, *si non feceris*, *quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*. Congruit sententia alterius Decretalis, nimirum *Cap. Cum teneamur*, *de præbendis*, ubi sequentia leguntur verba: *Si non potest ei sine scandalo provideri*, *æquanimiter sustinemus*, *si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum*. Non solum autem Episcopis id petentibus, sed aliis etiam quibuslibet, quorum interfit, & quorum res agatur, si damnum exponant aut jam obventum, aut proxime obventurum ex Pontificio decreto, litteris etiam Apostolicis roborato, conceditur (ut omnibus notum est) aperitio oris, ut jura sua deducere possint; quod alioquin ipsis interdictum esset, propter consuetas clausulas, ejusmodi litteris, dum nemini damnum inferri credebatur, adjectas.

III. Multo minus hic agitur de Pontificiis Constitutionibus dogmaticis, quæ ad Fidem pertinent; cum in his irreformabile sit Romani Pontificis judicium. Agitur itaque de Constitutionibus ad disciplinam pertinentibus; at non ad illam, quæ sacros respicit ritus, cæremonias, Sacramenta, Clericorum vitam: namque isthæc omnia a Pontificia pariter auctoritate omnino pendent: ideoque Apostolicæ Sedis decreta, quæ circa ea prodire contingat, inferiorum judicio, & censuræ nullo modo subjecta esse debent: ut ipse etiam Petrus de Marca recte perpendit *de Concordia Sacerdotii & Imperii lib. 2. cap. 7. num.* 8. Sed alia extat Ecclesiasticæ disciplinæ pars, de qua aliquando a Romanis Pontificibus generaliter statuitur. Verum nonnunquam experientia demonstrat, aliquod ex hujusmodi generalibus statutis, licet plerisque provinciis, ac diœcesibus utile atque proficuum, alicui tamen provinciæ, aut diœcesi opportunum non esse: id quod Legislatori compertum non erat, cum ipse peculiares omnes locorum res, atque rationes perspectas habere nequeat; quemadmodum fatetur Pontifex *in Cap. 1. de Constitutionibus*, *in sexto*. In his itaque rerum circumstantiis Episcopus intelligens, Apostolicæ Sedis legem in diœcesi sua noxium aliquem effectum producere posse, non modo suas Romano Pontifici rationes repræsentare non prohibetur, quin potius ad id omnino tenetur: ut copiose differit Suarez *lib. 4. de legibus cap. 16. num. 7.* & optime ad rem prosequitur Layman *notab. 1. in Cap. Si quando*, *de rescriptis*. Neque Romani Pontifices unquam renuerunt inferiorum rationibus aurem præbere; &, quoties has satis validas esse agnoverunt, minime recusarunt aliquas provincias, aut diœceses a generalium Constitutionum suarum lege, quoad disciplinæ genus illud, de quo nunc agimus, eximere: uti laudati Auctores prosequuntur. Aliquando etiam legum ipsarum rigorem generaliter moderantes pœnas adversus illarum transgressores minuerunt. Horum exempla in hoc ipso

Ope-

Opere nostro complura suppetunt. Sed unum hic afferre juvat, quod alibi a nobis relatum non meminimus. Pius II. Pontif. Max. in Constitutione *Cum ex sacrorum*, decrevit, ut illi, qui ad sacros Ordines extra tempora a Jure statuta, vel absque litteris dimissorialibus, aut ante legitimam ætatem promoverentur, ab Ordinum susceptorum exercitio suspensi ipso jure forent: si autem in illis ministrare præsumerent, irregularitatem incurrerent. Ulterius progressus est Sixtus V. in Constitutione, quæ incipit *Sanctum & salutare*, qua scilicet Antistitem illum, qui aliquem minus idoneum, aut legitima ætate minorem, vel Patrimonio destitutum, ad Ordines etiam minores promovisset, a collatione omnium Ordinum, atque ab Ecclesiæ ingressu suspensum fore decrevit. Verum Clemens VIII. in Constitutione, quæ incipit *Romanum Pontificem*, totum id ad sacri Tridentini Concilii, Constitutionisque Pianæ terminos revocavit. Nec alia deessent exempla, quæ in hanc rem adduci possent.

IV. Hæc autem innuisse sufficiat, ut intelligant Episcopi, licitum sibi esse proprias rationes Romano Pontifici exponere, ut vel recessum a peculiari aliquo decreto, vel suæ diœcesis exemptionem obtineant ab aliqua generali lege, quæ tamen ad illud pertineat disciplinæ genus, quod supra indicavimus: neque putandum, eorum petitiones rejectum iri, si justis rationibus innixæ comperiantur. Illud autem omnino tenendum est, ut & in hujusmodi recursibus debita Apostolicæ Sedi reverentia semper servetur; &, cum ipsa, omnibus auditis, judicium suum protulerit, illius sententiæ obtemperetur, ejusque jussa promptæ exequutioni demandentur. Constat enim, aliquando procacem agendi modum in culpam adducere eum, qui alioquin bonum jus fovet quoad rei substantiam: æquum autem non esse, Apostolica Decreta libenter accipi tunc solum, cum propriis intentionibus congruunt: at in sententia obfirmate persistere, cum summus Pontifex, reclamantis rationibus auditis, atque libratis, easdem tanti esse non reputat, ut mandata sua revocare, vel generales leges moderari opportunum censeat.

V. Nota sunt in Ecclesiasticis historiis dissidia, quæ inter S. Leonem Magnum Pontificem, ac S. Hilarium Arelatensem Episcopum intercesserunt. Cum nempe hic Celidonium in Gallia Episcopum e Sede sua deturbasset eo obtentu, quod ante Episcopalem Ordinationem, cum laicus esset, viduam in matrimonio habuisset, & capitis sententiam in aliquot reos pronunciasset; Celidonius ad Sedem Apostolicam provocavit, &, S. Leonis sententia in Episcoporum Concilio prolata, in pristinam Sedem restitutus est. S. Hilarius ad Urbem se contulit, ut judicium suum tueretur. In quo si justos defensionis limites non excessisset, nec contentionis ardore abreptus, nimis audacter erga Apostolicæ Sedis Præsulem se gessisset, non utique hujus indignationis pondus, nec asperam reprehensionem, & castigationem, quam accepit, in se derivasset: cujus rei monumenta videre est *in epist.* 10. ejusdem S. Leonis *cap.* 4. quam

quidem epistolam Valentinianus Augustus summa veneratione suscepit, ut apparet ex his, quæ ipse sancivit in sua Novella Constitutione relata inter Novellas Theodosii in calce Codicis Theodosiani, titulo *de Episcopal. Ordinat.* Monumenta hæc capitalia sunt, & nulli exceptioni obnoxia; adeoque his potius standum est, quam iis, quæ ad S. Hilarii defensionem scripta leguntur in ejus Vita a S. Honorato Massiliensi Episcopo, aut ab alio incerto Auctore, triginta ferme annis post factum, exarata. De his etiam alias a nobis actum fuit *in nostro lib. 2. de Canonizatione Sanctorum cap.* 41. *num.* 8. *& seq.* ubi silentio minime prætermisimus gloriosam pœnitentiam, quam deinde S. Hilarius, quoad vixit, in Lirinensi Monasterio egit, & cujus merito in Sanctorum numerum post mortem relatus fuit. Iis autem, quæ a nobis ibi dicta sunt, modernus quoque Guadicensis Episcopus consentit *in sua Bibliographia tom.* 2. *edit. ann.* 1740. *verb. S. Hilarius Arelatensis*, sicut etiam Auctor Observationum in Historiam Ecclesiasticam Claudii Fleury, editionis Avenionensis anni 1737. *tom.* 2. *lib.* 27.

VI. Non multo post, S. Mamertus, Viennæ in Gallia Episcopus, Marcellum Diensibus Episcopum ordinavit, quantumvis Diæ urbs in divisione provinciæ, quam fecerat S. Leo Magnus, Arelatensi Metropolitæ attributa fuisset. Quod cum intellexisset S. Hilarus Pontifex Maximus, ad quem viginti Galliarum Episcopi rem detulerunt, in S. Mamertum nonnihil commotus, illius factum Apostolica auctoritate cohibere non distulit; ut patet ex duabus ejus epistolis, quæ extant apud Cardinalem Baronium *ad annum Christi* 463. *num.* 4. *& seq.* in quarum altera, quæ data est VI. Kal. Martias anno 464. reprobato Mamerti ausu, per quem Leontii Arelatensis jus violatum fuisse declarat, ita subjungit Pontifex: *Si transgressor remediis abutitur satisfactionis, & veniæ, nec culpam præsentis excessus curandam futuræ observantiæ sedulitate promittit, redeunte querimonia, eo privilegia Viennensis Ecclesiæ ad Arelatensem Antistitem transferantur exemplo, quo migravere principio*: denique jubet, novum Diensem Episcopum confirmationem accipere a Leontio, *a quo rite debuit consecrari*. Binius in notis ad has Hilari epistolas relatas *tom.* 4. Collectionis Labbeanæ Conciliorum *col.* 1043. existimat, falsis relationibus adductum fuisse Pontificem, ut adversus S. Mamertum ita se gereret; ut videre est *ibi col.* 1047. Tillemontius in Vita S. Hilari Papæ *art.* 4. *tom.* 16. *pag.* 44. affirmat, nullam, aut levem admodum S. Mamerti culpam fuisse. Pagius *in Vita ejusdem Sancti Pontificis*, quæstionem in medio relinquit. Nullibi autem apparet, S. Mamertum Apostolicis decretis restitisse. Unde Godefridus Henschenius *in actis Bollandianis ad diem* 11. *Maji tom.* 2. *pag.* 629. *num.* 1. referens Pontificium præceptum, S. Mamerto indictum, *ut ab Ordinationibus indebitis, Ordinis sui, & privilegiorum periculo, in posterum abstineat, utque qui Diensibus a Mamerto consecratus fuerat, Leontii Arelatensis Episcopi, a*

quo

quo consecrari debuit, *arbitrio confirmetur*, ita prosequitur: *quod debita cum animi submissione fecisse S. Mamertum*, *& acquievisse decreto summi Pontificis*, *plane arbitramur*.

VII. Bulgariæ regionem ad Illyricum Orientis pertinere, universum vero Illyricum, tam Orientale, quam Occidentale, jam usque a quarto Ecclesiæ seculo Romanæ Sedi immediate subjectum fuisse, constat inter Ecclesiasticæ Historiæ peritos. Nihilominus Orientalium Patriarcharum Vicarii in Urbe Regia adunati, ubi tunc Concilium Generale Constantinopolitanum quartum celebrabatur, contra jus & fas, reclamantibus frustra Apostolicæ Sedis Legatis, definierunt, Bulgariam Constantinopolitanæ Ecclesiæ subesse debere; unde & S. Ignatius, tunc Patriarcha Constantinopolitanus, Theophilactum Bulgariæ Archiepiscopum constituit. Hadrianus II. & Joannes VIII. Romani Pontifices, adversus S. Ignatii factum Apostolico zelo insurgere non omiserunt; eorumque litteræ ad hanc rem spectantes extant *in tom. 9.* Collectionis Labbeanæ Conciliorum *a col. 59. ad 65.* In earum altera, quæ etiam legitur apud Cardinalem Baronium *ad annum Christi* 878. *num.* 5. & *seq.* Joannes VIII. Ignatium arguit, tamquam conculcatorem decretorum Sanctorum Fratrum, & erga Apostolicam Sedem, a qua multa ipsi beneficia præstita fuerant, ingratum. Unde, post primam, & secundam commonitionem eidem jam factas, iterum tertio eum monet, eique denuntiat, ut quoscumque per Bulgariam ipse, vel alii ex ejus auctoritate consecrassent, inde revocare non differat: ita ut, si illi intra triginta dierum spatium a Bulgariæ finibus re ipsa egressi non fuerint, ipseque Ignatius ab omni Ecclesiastico jure in eam diœcesim non se abstinuerit, post duos menses, a die, quo epistolam acceperit, numerandos, Dominici Corporis & Sanguinis communione privatus sit; &, si adhuc in contumacia, pervicaciaque perstiterit, Patriarchatus tandem dignitate, & Episcopali gradu dejiciatur.

VIII. Cardinalis Baronius *ad prædictum annum* 878. *num.* 42. de S. Ignatii resistentia loquens, eumdem excusat, quod & jura Ecclesiæ suæ defendere tenebatur, & quod ipse in ea opinione erat, ut Bulgariæ Provincia, non ad Romanam, sed ad Constantinopolitanam Ecclesiam pertineret: *Probatum vas igne erat ipse*, *excoctumque fornace*, *omni rubigine carens*. Verumtamen judicare non omittit, aliqua culpæ macula ex hujusmodi resistentia eumdem aspersum fuisse: *At vero nullum penitus contraxisse unquam vel levem pulverem ipsum S. Ignatium ex hac*, *vel alia causa*, *dici non patitur humana conditio*, *quo sanctorum neminem caruisse*, *Dei Genitrice excepta*, *æque fatentur omnes*. Denique animadvertit, peremptorias illas Joannis Papæ litteras, missas per Paulum Anconitanum, & Eugenium Ostiensem Episcopos, Apostolicæ Sedis Legatos, ut indicat eorum data, nunquam redditas fuisse sancto Patriarchæ Ignatio, qui, cum dicti Legati Constantinopolim venerunt, jam ex hac vita migraverat,

ut constat ex epistola Styliani ad Stephanum VI. Pontificem, quam idem Cardinalis Baronius integram refert *ad annum Christi* 886. *num.* 17. *& seq.* Ita etiam loquitur de S. Ignatii agendi ratione Spondanus *ad annum* 878. *num.* 8. Natalis autem Alexander *dissert.* 4. *in Historiam Ecclesiasticam seculi* IX. *&* X. §. 23. ita scribit: *Ignatio redditæ non fuerunt acres illæ Joannis VIII. litteræ; obierat enim, cum ejus Legati Constantinopolim pervenere, ut testatur Stylianus in epistola ad Stephanum VI. Pontificem Maximum. Ignatii vero sanctitati non obstat illa de Bulgarorum diœcesi contentio; quia jura Ecclesiæ suæ, ut ipse existimabat, tuebatur, sperabatque, Romanum Pontificem tandem cessurum. Ignorantiæ itaque vitium fuit in causa, quam ipsi studium de Sedis suæ juribus vindicandis ferventissimum obscuram fecit: quem nævum in candore sanctæ animæ charitatis ubera contexere.*

IX. Hæc sunt exempla graviorum dissensionum, quæ inter aliquot eximiæ sanctitatis Episcopos, & Apostolicæ Sedis Pontifices, intercessisse, memorant Ecclesiasticæ Historiæ. In quibus agitandis controversiis, si quis putaret, eam mentem fuisse sanctissimis illis Episcopis, ut debitam observantiam, & obedientiam denegarent Romano Pontifici, quem, ut Ecclesiæ Caput, suprema in omnes Ecclesiarum Antistites jurisdictione præditum, reverebantur, non modo falsum, sed ipsismet gloriosis Episcopis injuriosum judicium ferret. Eorum quilibet pro certo habuit, tam solidas rationes suæ causæ favere, ut eam omni studio tueri licite posset. In quo tamen cum aliqui ex illis, ultra, quam fas erat, in sensu suo obfirmati perstiterint, eorum agendi ratio reprehensa, & correpta fuit. Quod si, non obstante eorum vitæ innocentia, ac meritorum magnitudine, vitio illis datum est, quod Apostolicis decretis aliquandiu restiterint; ipsique deinde hujusmodi vitium præclara pœnitentia expiandum judicarunt; nil aliud profecto ex relatis exemplis colligere poterunt reliqui Episcopi, quam quod interdictum quidem ipsis non est, Romanum Pontificem adire, eique rationes exponere, quibus vel edita ab eo mandata revocanda, aut immutanda, vel generalem legem, utpote eorum diœcesibus minus utilem, aliquo pacto moderandam suadeant; sed ita tamen hoc agere debent, ut & probabilibus causis se ad id adductos ostendant, & debitam Apostolicæ Sedi reverentiam servent, utque demum, si Pontifex, auditis eorum rationibus, in priori sententia perseveraverit, prompti sint ac parati tum exequendis mandatis, tum legum observantiæ in suis diœcesibus præcipiendæ. Pulcherrimum hac in re, ut in ceteris omnibus, exemplum dedit S. Carolus Borromæus; quod quidem nunc indicare satis erit; nam alibi fusius de eo sermonem habebimus. Cum in ejus Mediolanensi diœcesi quædam ab antiquo tempore existeret Congregatio ex delectis, peritisque viris composita, quæ bonorum Ecclesiasticorum alienationes examinabat, ac pro casuum varietate alienandi facultatem aut concedebat, aut denegabat; idcirco sanctus Archie-

chiepiscopus persuasum habebat, diœcesim suam exemptam esse debere a generali lege, qua id genus causæ Apostolicæ Sedi reservatæ sunt, gravibus constitutis pœnis in eos, qui ejusmodi alienationes, dicta Sede inconsulta, facere, aut permittere præsumant. Suas itaque rationes Romano Pontifici accurate, & efficaciter, simulque reverenter exponi curavit: at, ubi compertum habuit, prætensam illam exemptionem Pontifici non probari, statim acquievit: quin immo in Catalogo censurarum Apostolicæ Sedi reservatarum eas quoque describi jussit, quas incurrunt alienantes bona Ecclesiastica sine auctoritate ejusdem Apostolicæ Sedis; idque ad universæ Mediolanensis diœcesis suæ notitiam perduxit.

CAPUT NONUM.

Nulla in Synodo decidatur controversia, quæ in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam, & secularem: ubi multa de causis nunc, & olim pertinentibus ad Ecclesiasticam potestatem.

QUem supra laudavimus, Fagnanus *in Cap. Sicut olim, de accusat. nu. 86.* ea pergens enumerare, quæ in particularibus Synodis non sint statuenda, ait: *In materia jurisdictionis Ecclesiasticæ, & secularis, consultius erit, nihil statuere, quam ut appareat, ex juribus Ecclesiæ aliquid esse imminutum, vel usurpatum*. Prudenter, suo more, id monuit Fagnanus; sed æque sapienter eam adjecit limitationem: *nisi appareat, aliquid esse imminutum, vel usurpatum ex juribus Ecclesiæ*. Aliud quippe est, jus controversum sibi asserere; aliud, jus sibi certo competens tueri, atque ab injusto usurpatore vindicare: a primo omnino abstinendum; alterum est Sacerdotali fortitudine præstandum: quod a pluribus Synodis laudabiliter factum comperimus. In Diœcesana Synodo Meldensi anni 1365. *cap.* 8. districte Parochis præcipitur, ut diebus Dominicis, & festivis, inter Missarum solemnia denuntient, *quod omnes, qui jurisdictionem Ecclesiasticam impediunt manifeste, vel occulte, directe, vel indirecte, & qui impedientibus impendunt auxilium, consilium, & favorem, declarantur excommunicati*. In Synodo incerti loci, sed in Hispania anno 1215. habita, *cap.* 11. decernitur, ut Clericus in flagitio deprehensus, atque a secularis fori administris detentus, Ecclesiastico Judici illico tradatur. In Synodo Trecorensi *cap. 60.* excommunicatione innodati declarantur *seculares, qui per se, vel per alios, a personis Ecclesiasticis exigunt, & extorquent pedagia, guidagia, vel costumas, pro rebus suis, quas, non causa negotiandi, vel mercandi, deferunt, aut transmittunt: tom. 4. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *col. 926. 171. & 1106.* Hæc, aliaque sexcenta hujus generis statuta, quæ cum in antiquis, tum in recentioribus Synodis passim occurrunt, plurimum sunt commendanda; quoniam alienam jurisdictionem non invadunt, sed, quæ foro Ecclesiastico est

est a Jure communi indubitanter adscripta, firmant magis, & sustentant.

II. Verum, ne Episcopus in hoc difficili, & arduo negotio erret, ac nimio, atque indiscreto zelo abreptus, graves inter Sacerdotium, & Imperium discordias imprudenter excitet, priusquam quidquam in hac materia faciendum aggrediatur, temporum, & locorum circumstantias, sed & potissimum rerum, causarumque naturam diligenter consideret, oportet. Ex causis Ecclesiasticis, aliquas ratione sui, alias ratione personarum, ad forum Ecclesiasticum pertinere, dicitur *in Cap. 4. de immunit. Eccles. in 6.* Inter primas principem locum obtinent causæ, quæ versantur circa res mere spirituales, puta circa Fidem, Sacramenta, religionem, seu cultum Divinum; quas in solo foro Ecclesiastico esse pertractandas, nullus Catholicorum ambigit: potestas quippe illas cognoscendi pendet a jure Clavium, quod solis Sacerdotibus est a Christo concreditum. Quamobrem Joannes VIII. relatus *in Can. 11. dist. 96.* scripsit: *Si Imperator Catholicus est, filius est, non Præsul Ecclesiæ: quod ad Religionem competit, discere ei convenit, non docere ...... Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non ad seculi Potestates; quas, si Fideles sunt, Ecclesiæ suæ Sacerdotibus voluit esse subjectas.* Et Innocentius III. *in Cap. 8. de Arbitris*, severe prohibuit, ne in causis hujusmodi compromittatur in laicum, qui, ex defectu potestatis Clavium, incapax est, judicium de illis ferendi. Huic doctrinæ constanter adhærent etiam Doctores Galli, quos proinde immerito aliqui traducunt, quasi hac in re Potestati Ecclesiasticæ adversentur. In primis quippe Regni Optimates in illa ipsa solemni protestatione, relata a Matthæo Parisio *ad annum* 1247. qua jurisdictionem Ecclesiasticam plurimum coarctare tentarunt, nequaquam ausi sunt ab ea subducere causas Fidei, matrimonii, & usurarum, quas ultro admiserunt ad solum forum Ecclesiasticum pertinere: *Nos omnes* (ajebant *pag.* 483.) *Regni Majores attento animo percipientes, quod Regnum, non per jus scriptum, nec per Clericorum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit adquisitum, præsenti decreto, omnium juramento statuimus, & sanximus, ut nullus Clericus, vel laicus alium de cetero trahat in causam coram ordinario Judice, vel delegato, nisi super hæresi, matrimonio, vel usuris.* Deinde eamdem Ecclesiasticam jurisdictionem, cui nimium angustos limites præscribi voluerant Regni Optimates, ad omnes alias causas aut spirituales, aut spirituali annexas, protendi, declararunt Christianissimi Reges, Franciscus I. Henricus II. & Carolus IX. in suis Constitutionibus relatis in Codice Henricæo, & in Collatione Regiarum Constitutionum, atque insuper Henricus IV. in Edicto anno *1606. art.* 12. Idemque pronunciatum fuit a Parlamento Parisiensi die *29.* Decembris *1562.* præsidente Thuano. Quæ omnia collecta sunt a Cabassutio *in theor. & prax. Jur. Canon. lib. 1. cap. 9. num.* 15. *& 16.*

III.

III. Quia porro matrimonium Fidelium, etsi contractus civilis sit, est tamen a Christo Domino elevatum ad dignitatem Sacramenti, idcirco causas matrimoniales ad Judices Ecclesiasticos spectare, pronunciato anathemate in contradicentes, definivit Tridentinum *sess.* 24. *can.* 12. *de matrim.* Ex Judicibus vero Ecclesiasticis nullum, Episcopo inferiorem, posse illas cognoscere, idem Concilium decrevit *ead. sess.* 24. *cap.* 20. *de reform.* inquiens: *Causæ matrimoniales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & jurisdictioni relinquantur.* Non exinde tamen, quod causæ matrimoniales fori sint Ecclesiastici, fas erit Episcopo, quidquid matrimonium tangit, sibi, suoque tribunali adjudicare; sed causarum naturam attente inspicere, & distinguere debet. Tria sunt causarum matrimonialium genera. Aliquæ versantur circa initi conjugalis fœderis firmitatem; & hæ, nullo Catholicorum contradicente, in solo Ecclesiæ foro, sunt pertractandæ: quin immo, quæstiones ejusmodi in Episcoporum Concilio fuisse olim decisas, colligitur ex fragmento epistolæ ab Alexandro II. ad quemdam Guillelmum de Monasteriolo scriptæ, atque ab Ivone *part.* 9. *cap.* 32. & Gratiano *Can.* 10. 35. *quæst.* 6. relatæ, in qua Pontifex eidem Guillelmo interdicit, ne propriam uxorem, consanguinitatis prætextu, *præsumat dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum religiosorum Concilium causam istam examinaverit.* Audivimus etiam superius, litem, quæ vertebatur inter Lotharium, & Teuthbergam, super validitate connubii inter eos antea contracti, discussam fuisse in Synodo Aquisgranensi; cumque ab istius sententia Teuthberga appellasset ad Nicolaum I. eodem Pontifice jubente, fuisse iterum examinatam in Synodo Metensi. In Actis itidem Concilii Remensis, habiti anno 1119. cui præfuit Callixtus II. relatis ab Orderico Vitale *lib.* 12. *pag.* 859. legimus, Comitissam Hildegardem, uxorem Wilhelmi, Comitis Pictavorum, ad Synodum accessisse, & *alta, claraque voce querimoniam eloquenter enodasse, quam omne Concilium diligenter auscultavit. Se, siquidem dixit, a marito suo esse derelictam, sibique Malbergionem, Vicecomitis de Castello-Araldi conjugem, in throno* (seu verius *toro*) *subrogatam.* Pontifex vero, cum non posset causam definire inaudito Comite, qui infirmitate præpeditus non potuerat se Synodo sistere, ad quam fuerat a Papa vocatus, *ei inducias dedit, certumque terminum constituit, quo Consul ad placitum in Curiam Papæ veniret, ac ut legitimam uxorem reciperet, aut pro illicito repudio sententiam anathematis subiret.*

IV. Aliæ sunt causæ excitatæ aut super validitate sponsalium, aut super jure instituendi divortium quoad torum, & cohabitationem, & istæ pariter, ob illum respectum, quem habent ad matrimonii Sacramentum, ad solum Judicem Ecclesiasticum deferuntur: quod deducitur *ex Cap.* 10. *Ex litteris, de sponsalibus, & ex Cap. Porro, de divortiis.* Sponsalia quippe prævia sunt ad matrimonium celebrandum obligatio; & per di-

vor-

vortium jura relaxantur, utrique conjugum ex matrimonio quæsita. Aliæ demum sunt causæ, quæ connexionem quidem habent cum matrimonio, sed res mere politicas, & temporales directe, atque immediate respiciunt; uti sunt lites, quæ frequenter moventur super dote, donatione propter nuptias, hæreditaria successione, alimentis, & similibus: & istas ad Judices seculares pertinere, ex communi Doctorum sensu, recte docent Bellarminus *lib. unic. de Matrim. cap.* 32. & Tannerus *tom.* 4. *disp.* 8. *num.* 166.

V. Verum, si, cum de hujusmodi controversiis in foro laicali disceptatur, quæstio incidat de jure connubii, puta de præcedenti ad nuptias impedimento, Judex secularis supersedere debet, atque incidentem causæ articulum ad Judicem Ecclesiasticum examinandum remittere: quod non solum a Jure communi sancitum est, sed & in Senatu Neapolitano, post maturam rei discussionem, conclusum refert Matthæus *decis. Neapolit.* 219. ac religiose servari in Gallia, testantur Annæus Robertus *lib.* 3. *rerum judicat. cap.* 5. *& lib.* 4. *cap.* 10. ac Renatus Choppinus *de sacr. polit. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 16. notatque Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 6. *cap.* 3. §. *Superest*. Non idem tamen locum vicissim habet in Judice Ecclesiastico: etenim hic, cum causam cognoscit aut de matrimonii validitate, aut de jure ad divortium, incidentem etiam quæstionem dirimit de alimentis, aut dote: quod plane eruitur *ex Cap.* 1. *Qui filii sint legitimi*, *ex Cap. De prudentia*, 3. *& ex Cap. Per tuas*, 7. *de donat. inter vir. & uxor.* ubi id notant omnes Interpretes. Sed, quamquam, Jure communi spectato, ita res se habeat, attamen, si vera narrat Feuretius *de abusu lib.* 5. *cap.* 5. in Gallia usus invaluit, ut ejusmodi accessoriæ controversiæ de re mere temporali a Judice Ecclesiastico ad laicum illico remittantur.

VI. Idem accidit in aliis plerisque causis, quæ licet vere, & proprie spirituales non sint, ob connexionem tamen, quam habent cum re spirituali, a Jure communi foro Ecclesiastico addicuntur; & nihilominus alicubi sive ex privilegio, sive ex consuetudine inductum est, ut in tribunali discutiantur. Ejusmodi ex. gr. est causa jurispatronatus, de qua Alexander III. *in Cap.* 3. *de judic.* generatim edixit: *Causa vero jurispatronatus ita conjuncta est, & connexa spiritualibus causis, quod nonnisi Ecclesiastico judicio valeat definiri*: & nihilominus, in Gallia receptum esse, ut de jurepatronatus mere laicali in judicio tam possessorio, quam petitorio, non Ecclesiasticus, sed secularis Judex sententiam ferat, narrant Franciscus de Roy *in proleg. de jur. patron. cap.* 29. Van-Espen *Jur. Eccles. part.* 2. *tit.* 25. *cap.* 4. *num.* 16. & citatus Alteserra *Jurisdict. Eccles. lib.* 7. *cap.* 11. ubi hæc habet: *Moribus nostris, causa jurispatronatus spectat ad Judicem laicum; quia, depravato fere rerum omnium sensu, juspatronatus, ratione personarum, quæ hujusmodi jure utuntur, vel prædiorum, quibus cohæret, magis spectatur ut temporale, quam ut spirituale.*

VII.

VII. Haud absimile infortunium obvenit aliis causis fori Ecclesiastici, quas paulatim Judices laici sibi usurparunt. Communis Doctorum doctrina, jure communi subnixa, fert, ut lites motæ super possessione, seu quasi possessione juris annexi rei spirituali, atque ab hoc profluentis puta super possessione exigendi decimas Ecclesiasticas, non minus, quam causæ proprietatis, versentur, & dirimantur in tribunali Ecclesiastico: quod pluribus argumentis demonstrarunt Antonius de Butrio *in Cap. final. de judic. num.* 20. Ripa *in Cap. Decernimus, eod. num.* 17. Gutierrez *Canon. Quæst. lib.* 1. *cap.* 34. *a num.* 26. Garcias *de Benefic. part.* 1. *cap.* 2. *a num.* 50. Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *cas.* 24. aliique congesti a Ranbech *Panopl. immunit. disp.* 2. *cap.* 5. *a num.* 9. Et tamen plerisque in locis, enumeratis a Barbosa *Jur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 161. *& seq.* sive expresso privilegio Apostolico, sive diuturna consuetudine, ab Ecclesia tolerata, inductum est, ut causæ Beneficiales, decimarum, & similes, in judicio petitorio remittantur quidem ad Judicem Ecclesiasticum, sed in judicio possessorio in foro seculari audiantur, & definiantur: quod etiam in Belgio servari, præsertim cum agitur de quasi possessione juris percipiendi decimas, affirmat citatus Van-Espen *part.* 2. *tit.* 33. *cap.* 9. *num.* 14. Diximus, sive ex privilegio, sive ex consuetudine: fertur quippe, Carolum VII. Francorum Regem, privilegium impetrasse a Martino V. ut causæ possessoriæ Beneficiorum agitari possent apud Regias Curias, solo reservato petitorii judicio Ecclesiasticæ cognitioni. Pontificium diploma refertur a Guidone Papa *in decisionibus Parlamenti Delphinatus quæst.* 1. atque a Joanne Feralto *de juribus, & privilegiis Franciæ Regum privileg.* 11. Verum citatus Alteserra *de Jurisdict. Eccles. lib.* 3. *cap.* 8. ejusdem diplomatis verbis diligenter perpensis, contendit, Martinum V. non concessisse de novo Regibus Francorum, eorumque tribunalibus jus cognoscendi, & terminandi causas Beneficiales super possessorio, sed tantum declarasse, suæ mentis neutiquam fuisse, per alias suas præcedentes Constitutiones derogare juri, quod iidem Reges, ex antiqua consuetudine, cujus initii non extaret memoria, a se, suisque Judicibus acquisitum asserebant, cognoscendi de ejusmodi possessorio. Et certe, si privilegium genuinum sit, ejusdem verba id aperte denotant, quod Alteserra affirmat. Verum tam Alteserra, quam Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. aliique Jurisconsulti Galli ab hoc allegati docent, non astringi Judicem Ecclesiasticum eidem parti petitorium decernere, cui regius Judex possessorium antea adjudicaverit: testanturque, eam ipsam Galliarum consuetudinem limitari ad interdicta retinendæ, aut recuperandæ, nec complecti interdicta acquirendæ possessionis.

VIII. Ob adjecti quoque jurisjurandi religionem, causas reales, quæcumque forent, & quascumque respicerent personas, ad Judicem Ecclesiasticum spectasse, & constat *ex Cap.* 23. *de judiciis*, ubi Innocentius III. ait:

ait: *Numquid non poterimus de juramenti religione cognoscere, quod ad judicium Ecclesiæ non est dubium pertinere?* ac tamquam certum ponit Bonifacius VIII. *in Cap. 3. de for. competen. in 6.* ubi respondet, potuisse Clericum, laicum, pro quo fidejusserat, quique, juramento interposito, promiserat fidejussorem servare indemnem, convenire coram Judice Ecclesiastico, *ad cujus forum, ratione juramenti, causæ hujusmodi cognitio noscitur pertinere*. Hoc porro titulo omnes fere quæstiones super civilibus contractibus ad Judicem Ecclesiasticum olim devolvebantur; quoniam, inquit Mornacius *ad leg. 8. Cod. de Episcopali audientia, nunquam fere omittebant Tabelliones adjicere præstitum a contrahentibus sacramentum de servandis, quæ pepigissent*. Et nihilominus tam sancte hæc disciplina pluribus seculis retenta est, ut Principes laici non ausi sint illam infringere; nec alium sibi modum suppetere existimaverint impediendi, ne hac ratione omnes causæ a suis foris ablegarentur, quam prohibere, ne deinceps contractus, pacta, aliaque negotia firmarentur juramento: quod in Lusitania, aliisque in locis, legibus cautum, refert Felicianus de Oliva *for. Eccles. part. 1. quæst. 30.* ubi simul has leges irritas contendit. In Gallia tamen, si vera narrat sæpius citatus Alteserra *de Eccles. Jurisdict. lib. 6. cap. 10.* non solum interdictum fuit, ne deinceps juramentum apponeretur contractibus, sed simul sancitum, ut contra legum prohibitionem appositum vires amplius non haberet causam pertrahendi ad forum Ecclesiasticum: *Olim tanta erat* (scribit Alteserra) *jurisjurandi religio, ut jusjurandum omnibus contractibus apponeretur, quo fides contractus religione jurisjurandi tutior esset .... Hac occasione usu evenit, si fides secularibus, ut Episcopi cognoscerent de contractibus, & de feudis, propter juramenti vinculum in his interpositum, Cap. Novit, de judiciis. Hac de causa vetitum, ne jusjurandum contractibus apponeretur, neve ulla ejus ratio in judiciis haberetur, ne hoc obtentu secularis jurisdictio evacuaretur, quoniam jusjurandum non debet esse vinculum iniquitatis*. Hæc de causis, ratione sui, Ecclesiastico foro destinatis. Aliæ sunt causæ eidem foro addictæ ratione personarum, quas tangunt. Non vacat hic illam examinare quæstionem, quo jure, Divino ne, an humano, Clerici in causis mere temporalibus exempti sint a jurisdictione seculari: superfluum quippe videtur indagare primigeniam originem ejus exemptionis, qua ceteroquin certo scimus Clericos potitos, ubi primum Ecclesia, sedatis persecutionum procellis, Christianos Principes nacta est. Enimvero narrat Nicephorus *lib. 7. hist. Eccles. cap. 46. Constantinum Magnum, Clericos omnes, Constitutione lata, immunes, liberosque esse permisisse, judiciumque, & jurisdictionem in eos Episcopis, siquidem civilium Judicum cognitionem declinare vellent, mandasse*. Cujus quidem exemptionis tuendæ adeo Episcopi soliciti fuere, ut Patres Concilii Carthaginiensis III. habiti anno 397. *can. 9.* relato a Gratiano *in Can. 43. 11. quæst. 1.* statuerint, Clericos, judicia secularia in causa criminali adeuntes, ejiciendos e gradu,

in

in causa vero civili, illud amittere debere, quod evicerunt, si pristinum locum in Ecclesia obtinere vellent: *Item placuit* (dixerunt Patres) *ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis causa fuerit commota, si derelicto Ecclesiastico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, si locum suum obtinere voluerit.* Eamdem immunitatem, atque exemptionem, insequentibus seculis & summos Pontifices, & Principes, summa inter se consensione, Clericis confirmasse, liquet *ex Auth. bodie, Authen. Clericus, Authen. Statuimus, Cod. de Episcop. & Cleric.* atque ex Decretalium rubricis *de judiciis, & de for. competen.*

IX. Neque dumtaxat, si Jus commune inspiciamus, solus Episcopus est Judex competens in quibuslibet Clericorum causis, sed ejusdem tribunal adire permittuntur etiam laici in controversiis, cujuscumque generis sint, inter eosdem exortis: idque non tantum de communi litigantium consensu, uti statutum legimus ab Arcadio Imperatore *in leg. 7. Cod. de Episcopali audientia*, sed etiam, altero eorum refragante, quemadmodum expresse decernitur *in Extravag. 1. de Episcopi judicio*, in Appendice ad Codicem Theodosianum. Etsi enim demus Gothofredo, eam legem non esse Constantini Magni, cujus nomen præsefert; nemo tamen inficiabitur, editam saltem esse a Theodosio, sub cujus nomine citatur a Carolo Magno, a quo est renovata, suisque Capitularibus inserta *lib. 6. cap. 366.* eidemque Theodosio adscribitur ab Innocentio III. eam approbante *in cit. Cap. 13. de judiciis*, ubi hæc habet: *Nec illud humillimum omittamus, quod Theodosius statuit Imperator, & Carolus innovavit .... Quicumque videlicet litem habens, sive petitor fuerit, sive reus, sive in initio litis, vel decursis temporum curriculis sive cum negotium peroratur, sive cum jam cœperit promi sententia; si judicium elegerit sacrosanctæ Sedis Antistitis, illico, sine aliqua dubitatione (etiamsi pars alia refragetur) ad Episcoporum judicium cum sermone litigantium dirigatur.* Hæc autem facultas, ab utroque Jure laicis facta, deferendi suas causas temporales ad judicium Episcoporum, intacta perseverabat in fine seculi XIII. seu verius ineunte XIV. Scribit enim Meyerus *Annalium Flandriæ lib.* 10. a Synodo Provinciali, per Archiepiscopum Remorum apud Compendium anno 1301. coacta, fulminatos fuisse Magistratus laicos, *qui non patiebantur, ut laici in foro Ecclesiastico convenirentur*: quod reapse legimus in ejusdem Concilii actis, quæ ex ms. codice S. Genovefæ Parisiensis, post Labbeum, publici juris fecit Harduinus *tom. 7. col.* 1250. suæ Collectionis.

X. Potiori jure ad tribunalia Ecclesiastica provocare permittuntur viduæ, orphani, pupilli, aliæque miserabiles personæ, quibus opitulari, ab Ecclesiæ incunabulis, non ultimam fuisse Episcoporum curam, ostendit Tho-

Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. cap. 87. & pluribus seq.* & aperte constat *ex Can. 1. & 2. dist.* 87. in quorum primo habetur : *Licet omnibus de nobis* (id est summis Sacerdotibus) *sperantibus , non debeamus , in quantum possumus , nos negare ; plus tamen viduarum , & orphanorum causas , & impensius ducimus exequendas : quas tueri a nobis , vel ab omnibus Divina manifestat assertio :* & in altero dicitur : *Defensionis propriæ desolatis auxilio , & qui suis actibus adesse pro ætatis infirmitate non possunt , exoratum Pontificem decet subvenire : quia pupillis tuitionem etiam Divinitas jussit impendi*. Scimus utique , istorum Canonum fidem nutare , cum non reperiantur inter genuinas epistolas Gelasii Papæ, cui a Gratiano tribuuntur ; at non propterea sunt contemnendi : uti enim alias observavimus , exhibent saltem disciplinam usu receptam ea ætate, qua creduntur exarati . Præterquamquod certus , & indubitatus est canon 12. Concilii Matisconensis II. habiti anno 585. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 463. ubi idem , quod a Pseudo-Gelasio audivimus , hisce verbis decernitur : *Quoniam provisioni nostræ , Deo auctore, causæ principaliter viduarum , & pupillorum sunt commissæ , pervenit ad nos , quod a Judicibus crudelius , pro levissimis causis , veluti Defensore carentes , irremediabiliter affligantur . Ob quam causam decernimus , ut Judices non prius viduas , & pupillos conveniant , quam Episcopo nuntiarint , cujus sub velamine degunt . Quod si Episcopus præsens non fuerit , Archidiacono , vel Presbytero cuidam ejus ; ut pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant ita juste , ac recte , ut deinceps de talibus antedictæ personæ non conquassentur* . Perperam autem ejusmodi canones in eum sensum nonnulli detorquent , ut meram significent tuitionem & protectionem viduarum, ac pupillorum , Episcopis specialiter commissam , & commendatam . Nam in primis tuitio , & defensio , ne sit inefficax , debet esse conjuncta cum jurisdictione : quamobrem , cum Patres Concilii Carthaginiensis V. *can.* 9. relato a Gratiano 23. *quæst.* 3. *Can.* 10. Imperatores rogarunt , ut Ecclesiis darent Defensores adversum potentiam divitum , nomine Defensorum veros intellexerunt Judices cum potestate coercitiva , quorum munus esset Ecclesiam defendere a divitum violentiis : eademque de causa , ne scilicet inutiles essent Conservatores , quibus Sedes Apostolica munus committit tuendi jura, & privilegia alicui personarum cœtui a se specialiter concessa, necessarium reputarunt summi Pontifices , veram jurisdictionem iisdem conferre , exercendam in aliquibus casibus , de quibus *in Cap. 1. & Cap. 2. de offic. Jud. deleg. in 6.* Deinde nonnisi violenter , ad meram significandam tuitionem , detorquentur allegata verba Concilii Matisconensis. Siquidem Patres non hortantur , non rogant , quod proprium est meri defensoris, & protectoris ; sed districte præcipiunt , ne Judices seculares viduas , & pupillos conveniant sine Episcopi scientia , iisdemque Judicibus, absente Episcopo , per Archidiaconum , vel Presbyterum , terminos constitui decernunt ad earumdem personarum causas finiendas ; contravenientes ve-

vero Judices anathemati subjiciunt. Hæc autem omnia veram redolent jurisdictionem, videnturque manifeste innuere, viduarum, ac pupillorum causas pertinuisse ad judicium Episcoporum, a quibus quodammodo delegarentur Judicibus secularibus, certis tamen adjectis legibus, & conditionibus. Eamdem jurisdictionem Episcopis vindicarunt posteriores canones, quibus libertas data est prædictis miserabilibus personis declinandi forum seculare, vetitumque secularibus Judicibus, ne illas coram se sistere cogerent. Quare Innocentius III. *in Cap. Super quibusdam, de verb. signific.* Comiti Tolosano rescripsit, ut, si quid litium ipsi esset adversus viduas, orphanos, & misellos quosvis, coram Judice Ecclesiastico, ad quem illi provocassent, stare deberet: *Item viduis* (ait), *pupillis, orphanis, & personis miserabilibus tenearis in judicio Ecclesiastico respondere.* Tanta præterea fuit hujus rei apud majores nostros persuasio, ut quædam Regina Angliæ hoc solum nomine, quod vidua esset, sibi fas esse putaverit, in causa feudali declinare judicium Domini directi feudi, & ad Papam provocare; uti habetur *in Cap. Ex parte, de for. compet.* ubi Honorius III. totam enarrans hujus rei gestæ seriem, inquit: *Fuit ex parte ipsius Reginæ responsum, quod vidua spoliata, irrequisito feudi Domino, spoliatorem, seu detentorem rei, coram Ecclesiastico Judice poterat convenire, cujus interest viduas defensare.*

XI. Hæc simul collecta, & adnotata Episcoporum oculis subjecimus, ut priora tempora cum hodiernis conferentes, videant, & doleant gravia vulnera suæ antiquæ jurisdictioni inflicta: siquidem seculares potestates, ait Guillelmus Durandus junior *de modo General. Concil. celebrand. tit. 70. part. 2. quasi per quamdam alluvionem, frustatim ad se omnia trahunt. Et sicut frustatim lupus agnum comedit; ita & per ipsos jurisdictio Ecclesiastica frustatim quodammodo devoratur, quidquid ad Ecclesiasticam jurisdictionem, potissime quoad temporalia pertinet, sibi competere putantes. Et pauci sunt casus ad Ecclesiam pertinentes, in quibus directe, vel indirecte, per eos Ecclesiastica jurisdictio non turbetur in diversis mundi partibus: nec jam constituta remedia proficere possunt, sicut experientia docet.* Hisce Judicum secularium ausibus ab initio obstiterunt Pontifices maximi, & sanctissimi Ecclesiarum Antistites: sed, cum illos a proposito dimovere nequiverint, ad evitanda majora mala, inolescentes in dies contra Ecclesiasticam jurisdictionem consuetudines dissimularunt, & tolerarunt; & quandoque summi Pontifices consultius duxere, id ipsum privilegio Principibus concedere, quod propria auctoritate jampridem sibi usurpaverant.

XII. Jam vero, cum desperandum jam sit, ut potestas secularis intra constitutos sibi ab antiquo limites contineri patiatur, imprudenter ageret Episcopus, si in sua Synodo aliquid decerneret, quo jurisdictionem sibi olim Jure communi attributam recuperare tentaret; rem siquidem impossibilem aggrederetur, & sine ulla Ecclesiæ utilitate graviter apud Principem offenderet. Quare suo muneri satis abunde facturum se credat, si ad

ad hæc tria animum diligenter intendat. Primo, ne Princeps secularis sibi unquam arroget jus sacrorum; hoc est, ne in ullo rerum eventu se immisceat in causis primi generis, mere scilicet spiritualibus, & Ecclesiasticis. Secundo, ne Judex laicus eam quoque partem Ecclesiasticæ jurisdictionis invadat, quæ hactenus perseverat intacta; nisi enim Episcopus ejus vindicem statim se præbeat, hanc pariter pedetentim amittet. Quia tamen plerumque privati Judices, supremi Principis auctoritate suffulti sunt, etiam in hoc negotio summa prudentia, circumspectione, & dexteritate opus est; atque in primis, priusquam Episcopus consueta exerat censurarum arma, debet accurate perpendere, quod monet Augustinus *lib.* 3. *contra epistolam Parmeniani num.* 13. *tom.* 9. *Oper. col.* 64. hæc, quæ ad rem optime quadrant, scribens: *Cum quisque fratrum, id est Christianorum, intus in Ecclesiæ societate constitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est; atque id cum ea dilectione, de qua ipse alibi præcipit, dicens, ut inimicum non eum existimetis, sed corripite ut fratrem ..... Quando ita cujusque crimen notum est, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat severitas disciplinæ.*

XIII. Tertio denique, ubi aut privilegio, aut legitima consuetudine, fori Ecclesiastici limites ultra Juris communis sanctiones ampliati sunt, quod ceteroquin perquam raro contingere scimus, curabit Episcopus, ne sua incuria, aut conniventia contrahantur. Rem unico explicamus exemplo. Jure communi sancitum est, ut actor sequatur forum rei, ac proinde Clericus conveniens laicum in causa mere civili, & profana, illum convenire debeat coram Judice seculari, per textum *in Cap. Si Clericus laicum, de foro competenti*. Attamen alicubi usus inolevit, ut Clericus, etiam in prædictis causis, laicum conveniat coram Judice Ecclesiastico. Ejusmodi consuetudo viget in nostra diœcesi Bononiensi, quam approbavit, & servari præcepit Gregorius XV. cujus Apostolicas litteras nos retulimus *in nostra Instit.* 40. *in fin.* Eademque etiam in Hetruria ab antiquo tempore introducta reperitur, & manifeste comprobatur ex Synodis tam Provincialibus, quam Diœcesanis illius ditionis, nimirum ex Synodo Florentina, quam habuit Cosmas de Pazzis Episcopus anno 1508. *ad tit. de foro competenti*: ex Concilio Provinciali, anno 1517. habito sub Julio Cardinali Mediceo tunc Archiepiscopo Florentino, mox ad Romanum Pontificatum, assumpto nomine Clementis VII. evecto, in rubrica *de rotulo Judicum delegatorum*; item ex alio Provinciali Concilio, ab Archiepiscopo Altovito celebrato anno 1563. rubrica 15. *de foro competenti*; & ex Diœcesana Synodo, coacta anno 1666. ab Archiepiscopo Nerlio S. R. E. Cardinali; ex alia anno 1710. habita ab Archiepiscopo de Gherardesca; & recentius ex ea, quam bo. mem. Archiepiscopus Martellius habuit anno 1732. Ubi ergo hæc, aut similis consuetu-

tu-

tudo invaluit, ea utique erit farta tecta custodienda: neque conqueri poterunt laici, quod Episcopus hoc secularis jurisdictionis minimum frustulum, consuetudine acquisitum, sibi vindicet; cum ipsi, sicuti a Guillelmo Durando supra audivimus, sola consuetudine, quæ ab initio dici potuit abusus, & corruptela, fere integram devoraverint jurisdictionem Ecclesiasticam.

CAPUT DECIMUM.

Leges civiles cum moderatione, & delectu in Synodo allegandæ.

Videtur *etiam abstinendum a mentione legum secularium, præsertim si affines sint illis, quæ a Sede Apostolica improbatæ fuerunt:* verba sunt Fagnani *in cit. Cap. Sicut olim, num. 86.* Ad quorum rectam intelligentiam, meminisse oportet, ex legibus civilibus aliquas esse a Jure Canonico expresse approbatas, aliquas expresse correctas, atque abrogatas, aliquas vero neque approbatas, neque improbatas, sed silentio prætermissas. Leges primi generis & possunt, & quandoque debent in Synodalibus Constitutionibus allegari: a legibus secundi generis commemorandis est abstinendum: legum tertii generis mentionem fieri, perutile aliquando, & laudabile. Quæ omnia congruis exemplis exornabimus.

II. Atque, ut a primis initium ducamus, aliquas ex iis delibabimus matrimonium respicientes. Olim, juxta Ecclesiæ Romanæ disciplinam, matrimonia minime dissolvebantur ex capite impotentiæ: *Respondemus, quod de ejusmodi expressum Canonem non habemus*: ait Pontifex Lucius III. *in Cap. 2. de frigidis & maleficiatis*, prout jacet in secunda Collectione Decretalium Romanorum Pontificum: quæ tamen verba nequaquam leguntur *in Cap. 4. eod. tit.* novissimæ Collectionis, Gregorii IX. jussu adornatæ. Et sane, occurrentibus ejusmodi conjugiis, in quibus impotentia perpetua deprehenderetur, responderi solebat mulieri, ut conjugem suum, quem tamquam virum habere non poterat, in fratris locum haberet; juxta ea, quæ rescripta leguntur ab Alexandro III. *in Cap. 2. & 3.* & a Clemente III. *in Cap. 4. de frigidis & maleficiatis*, in prima Collectione Decretalium. Hodie vero impotentia perpetua recensetur inter impedimenta matrimonium dirimentia; de quo *in Cap. Fraternitatis, ac toto tit. de frigidis, & maleficiatis*. At, quoniam post contractum conjugium frequenter contingit, constare quidem de alterutrius conjugis impotentia, sed valde dubitari, num ea sit perpetua, vel potius temporaria, seu an sit insanabilis, vel possit naturali arte superari; idcirco leges civiles, quando impotentiæ signa aut evidentia, aut indubitata non sunt, certum conjugibus præscripsere tempus, intra quod operam dare possint rei conjugali, suasque vires experiri, adhibitis etiam opportunis remediis, quæ Peritorum judicio apta sint ad illas reficiendas,

& roborandas, si adhiberi queant, citra grave vitæ periculum, & valetudinis detrimentum. Ad ejusmodi experimentum Justinianus Imperator *in l. In causis, Cod. de repudiis*, præfinivit biennium; sed postea ratus, non posse intra biennium certum ferri judicium de impotentiæ perpetuitate, *in Novella* 22. §. *Per occasionem* illud prorogavit ad triennium. Hanc autem Justiniani sanctionem expresse approbavit Cœlestinus III. *in Cap. Laudabilem*, 5. *de frigid. & malefic.* ac proinde in foris Ecclesiasticis tamquam lex Canonica allegatur, & ubique religiose custoditur: neque enim fides habenda est quibusdam Doctoribus Gallicanis, asserentibus, prædictam triennalem cohabitationem non esse hodie in Galliis usu receptam; eorum siquidem assertionem falsitatis redarguit, & valide confutavit Bocchier, Præses Parlamenti Divionis, in suo Tractatu edito anno 1735. *de matrimonii dissolutione ex capite impotentiæ pag. 67. & seq.*

III. In solatium orbitatis filiorum adinventum est figmentum adoptionis, per quam filios suscepisse videatur, qui illos non procreavit, uti habetur *in l. 1. & in l. Is qui filium, ff. de adoptionibus*. Ad hoc fingendum naturæ simulacrum, cujus delineamenta expressa reperimus in sacris litteris, nempe *Genesis* 48. *Exodi* 2. & *Esther* 1. varios, & diversos ritus, pro temporum, & locorum diversitate, legimus adhibitos. Atque, ut prætereamus modum illum adoptandi, barbaris usitatum, quem describit Diodorus Siculus *Biblioth. IV.* 40. inquiens: *Illam adoptionem* (Herculis) *hoc modo factam perhibent. Juno lectum ingressa, Herculem corpori suo admotum, ut verum imitaretur partum, subter vestes ad terram demisit, quem in hoc usque tempus adoptionis ritum barbari observant:* apud Romanos peragenda erat coram Prætore, aut Magistratu, penes quem esset legis actio, trina illa imaginaria venditione per æs, & libram, qua apud ipsos ceteri perficiebantur actus legitimi: & si ageretur de adoptione perfecta, de qua mox, hæc explenda erat in Comitiis Curiatis, accersitis etiam Pontificibus, aliisque adhibitis solemnitatibus, quas referunt Vincentius Gravina *Origin. Jur. Civil. tom. 1. pag.* 208. *& seq.* Heineccius *Antiquit. Roman. lib. 1. tit. 11. num.* 15. sed posteriori ævo alii a Romanis adinventi sunt adoptandi ritus, quos iidem Auctores prosequuntur. Aliæ itidem adoptionis formulæ apud alias invaluerunt nationes. A Gothis quippe filios adoptatos per tactum barbæ, narrat Aimoinus *de gestis Francorum lib. 1. cap.* 20. A Francis per barbæ præcisionem, testatur idem Auctor *lib. 4. cap.* 25. Sed magis communiter apud Christianos recepta fuit quædam spiritualis adoptionis species, quæ fiebat per incisionem capillorum: siquidem de Pipino misso a Carolo Martello ad Luitprandum, Longobardorum Regem, hæc scribit Paulus Diaconus *lib. 6. cap.* 53. *Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pipinum filium suum ad Luitprandum direxit, ut ejus, juxta morem, capillum susciperet, qui ejus cæsariem incidens, ei pater effectus est*: & de Pontifice Benedicto II. scribit Anastasius Bibliothecarius: *Hic una cum Clero, &* exer-

exercita, suscepit mallones capillorum Dominorum Justiniani, & Heraclii, filiorum clementissimi Principis, simul & ejus jussionem, per quam significabat, eosdem capillos direxisse: quem Anastasii locum explicans Baronius *ad annum 684. num. 7.* ait: *Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii sui scirent, se Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impensius parere deberent, eumdemque ut patrem diligere, ac revereri.* De hoc peculiari Christianorum adoptandi ritu differit Balsamon *ad Can. 53. Synodi Trullanæ*, eumdemque pluribus illustrant Merillus *lib. 3. observat. cap. 40.* & Binius *in notis ad Vitam Benedicti II.*

IV. Sed, omnibus hisce, aliisque plurimis adoptionis ritibus, quos recensent Cironius *ad tit. de cognat. legal.* & Gonzalez *ad Cap. 1. eod. tit.* deletis, alium modum adoptioni faciendæ præscripsere leges civiles, quibus utimur. Distinguunt istæ, sicut & etiam olim fuerat apud Romanos, duas species adoptionis: unam *perfectam*, quæ dicitur *adrogatio*; alteram *imperfectam*, quæ *adoptio simplex*, & *in specie*, etiam appellatur. Prima fit, cum persona extranea, sui juris, ex Principis rescripto, ita transit in potestatem, & familiam adoptantis, ut perinde ac filius legitimus, & naturalis, fiat ejus hæres necessarius tam ab intestato, quam ex testamento, §. *Cum autem 3. Instit. de adoption. l. Impuberem 2. Cod. eod.* Imperfecta fieri dicitur, cum persona extranea, constituta sub sui naturalis patris, seu avi potestate, solius Magistratus, alteriusve Judicis competentis auctoritate, in filium, aut nepotem adsciscitur, quin tamen transeat in familiam, & potestatem adoptantis, cujus propterea non fit hæres necessarius ex testamento, quo præteriri potest, licet eidem succedat ab intestato, §. 2. *vers. Sed & hodie, Instit. de adoption.* Eædem porro civiles leges, turpe, atque inhonestum reputantes, matrimonium inter eos iniri, qui etiam imaginaria, & ficta ista cognationis specie conjunguntur, irritas decrevere nuptias primo inter adoptantem, & adoptatum, atque ab isto descendentes, *l. Quin etiam, 55. ff. de rit. nuptiar.* secundo inter adoptatum, & filios naturales adoptantis, *l. Per adoptionem, 17. ff. eod. §. Inter eas, Instit. de nupt.* tertio inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac vicissim inter adoptatum, & uxorem adoptantis, *l. Adoptivus, 14. ff. cit.* At id discriminis inter enumeratas personas, adoptione conjunctas, intercedere leges voluere, ut inter primas, quæ sunt quodammodo in linea recta ascendentium, & descendentium, nunquam, ne soluta quidem adoptione, matrimonium consistere valeat: ut enim dicitur *in cit. l. Quin etiam*, semper nefas reputatur, eam uxorem ducere, quæ per adoptionem filia, aut neptis fuit: idemque servandum edixere inter personas tertii generis, inter quas semel ortam ex adoptione affinitatis speciem, quæ matrimonio contrahendo obicem ponit, perpetuam esse decernunt. Quocirca *adoptivus filius, si emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor fuit, ducere non potest, quia novercæ locum habet*: inquit textus *in cit. leg. Adoptivus, ff. de rit. nuptiar.* Sed inter per-

personas secundi generis, quæ, adoptione interveniente, sibi e latere jungi videntur, impedimentum durat, quamdiu durat adoptio, seu quamdiu filii permanent sub patria potestate; sicuti habetur *in cit. l. Per adoptionem*, 17. *de rit. nuptiar.* Soluta vero patria potestate vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem filii, sive adoptivi, sive naturalis, cessat impedimentum, & potest filius adoptivus in uxorem ducere filiam naturalem ejus, a quo fuerat adoptatus, juxta apertum textum *in cit. §. Inter eas; Instit. de nupt.*

V. Jam vero & cognationem legalem, & quæ ex ea ad nuptias profluunt obstacula, eo prorsus modo, quo a Jure civili statuta fuerant, universim recepit, approbavitque Nicolaus I. *in responsione ad consulta Bulgarorum cap.* 2. cujus responsionis fragmenta referuntur *in Can. Ita diligere*; 30. *quæst.* 3. *& in Cap. unic. de cognat. legal.* Quamobrem, si quæstio incidat sive in tribunali Ecclesiastico sive etiam in Synodo, an in hoc, vel illo casu adsit impedimentum cognationis legalis, necessario recurrendum erit ad leges civiles, atque ad earumdem normam controversia decidenda. Disputant ex. g. Doctores, num præfata ad matrimonium obstacula a sola inducantur adrogatione; an etiam ab adoptione simplici, & imperfecta. Ex utraque oriri, affirmant Glossa finalis *in cit. Cap. unic. de cognat. legal.* atque ibidem Panormitanus *num.* 5. Ancharanus *num.* 8. Alexander de Nevo *num.* 12. Gonzalez *num.* 10. *in fin.* Covarr. *part.* 2. *de sponsal. cap.* 6. §. 5. *num.* 2. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 41. Hurtadus *cod. tract. disp.* 19. *difficult.* 2. *num.* 3. Contra, illa ex sola adrogatione promanare, contendunt Innocentius *in eod. Cap. unic.* Sylvester *verb. Matrimonium* 8. *quæst.* 8. *disp.* 4. Henriquez *de Sacram. lib.* 12. *cap.* 12. *num.* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 63. *num.* 9. Canisius *ad tit. de cognat. legal. num.* 3. Pirhing *num.* 4. Engel *num.* 3. Vincentius de Justis *de dispensat. matrim. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 198. *& seq.* Tam prioris, quam posterioris sententiæ patroni, unice insistunt Juris Civilis textibus, quos de qualibet adoptione indiscriminatim loqui, defensores primæ sententiæ autumant; aliis exadverso opinantibus, eos de sola adrogatione intelligendos. De hac quæstione actum fuit in sacra Congregatione Concilii die 25. Septembris 1734. uti videre est *in Thesaur. Resolut. tom.* 6. *pag.* 364. Nihil tamen ex decisione, quæ tunc prodiit, potest concludenter ad rem evinci. Adoptio siquidem, de qua tum disceptabatur, respiciebat puerum duodennem, expositum hospitali Sancti Spiritus in Saxia, sub nullius patria potestate existentem, & adoptatum auctoritate Commendatarii ejusdem hospitalis, cui id juris a summo Pontifice concessum est; atque idcirco talis adoptio non immerito videri potuit vera adrogatio, quam impedimentum ad matrimonium inter recensitas personas præstare, nullus dubitat. Itaque, cum indecisa adhuc remaneat controversia, si de ea in Synodo agendum foret, ex solis Juris Civilis sanctionibus posset definiri.

VI.

VI. Cognationem legalem excipit cognatio spiritualis, de qua in Decretalibus Gregorii IX. extat integer titulus, qui est *lib.* 4. *tit.* 11. In eo tamen titulo nullum decretale rescriptum ad cognationem spiritualem pertinens affertur, quod ante Alexandrum III. Pontificem prodierit. Verum hujusce impedimenti, quod a spirituali cognatione provenit, multo ante Alexandri III. ætatem mentio facta reperitur. Siquidem in Concilio Romano I. sub S. Zacharia Papa, habito anno Christi 743. statutum fuit *cap.* 5. *Ut spiritualem commatrem nullus sibi præsumat nefario conjugio copulare. Nam, qui hujusmodi opus perpetraverit, sciat, se anathematis vinculo esse obligatum, & Dei judicio condemnatum: tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1928. Nec alia etiam antiquiora desunt hujusmodi disciplinæ monumenta. Sed, cum nullum suppetat anterius eo, quod habetur *in lib.* 26. *Cod. de nuptiis*, ubi hæc Justiniani Imperatoris verba leguntur: *Ea persona omnimodo ad nuptias venire probibenda, quam aliquis a sacrosancto suscepit Baptismate; cum nihil aliud sic inducere potest paternam affectionem, & justam nuptiarum probibitionem, quam hujusmodi nexus, per quem, Deo mediante, animæ eorum copulatæ sunt*: id utique sufficit, ut in catalogo legum civilium, quæ a Jure Canonico expresse confirmatæ sunt, præmissa etiam de spiritualis cognationis impedimento lata adscribatur: ut recte etiam observat Joannes Baptista Bartholus Episcopus Feltrensis *In suis Institutionibus Juris Canonici cap.* 44. *num.* 7.

CAPUT UNDECIMUM.

Exempla legum secundi generis, quæ scilicet sunt a jure Canonico correctæ, & improbatæ: ubi de Matrimoniis filiorum familias sine consensu parentum, & Servorum sine consensu dominorum.

HActenus de legibus civilibus, a Jure Canonico expresse receptis, & approbatis. Longe plura proferre possumus exempla legum abrogatarum. Ac primo loco occurrunt leges Cæsareæ permittentes usuras, dummodo non sint immoderatæ, nec modum excedant præscriptum a Constantino Magno *in celeberrima l.* 1. *tit. ult. lib.* 2. *Cod. Theodosiani*, renovata a Justiniano *l.* 26. *Cod. de usuris*: *In trajectitiis contractibus, vel specierum fœnori dationibus, usque ad centesimam tantummodo licere stipulari, nec eam excedere; licet veteribus legibus hoc erat concessum*: quibus tamen sanctioribus Ecclesiæ legibus est derogatum, ac severe vetitum, seu verius jure naturali, & Divino vetitum declaratum, quidquam lucri, etiamsi minimum sit, ex mutuo reportare: quod *ex can.* 43. inter Apostolicos, *ex can.* 2. Concilii Illiberitani, *ex can.* 12. Concilii Arelatensis I. *ex can.* 16. Concilii Carthaginiensis III. aliisque pluribus Ecclesiæ sanctionibus, atque ex communi SS. Patrum sensu aperte constare, inferius demonstrabimus.

II. Jure communi Cæsareo irrita fiunt matrimonia inita a filiisfamilias sine consensu parentum; uti probant textus *in princ. Instit. de nuptiis*, & *in l. Nuptiæ 2. ff. de ritu nuptiar.* in quorum primo habetur: *Si filii familiarum sint, consensum habeant parentum, quorum in potestate sunt; nam, hoc fieri debere, & civilis, & naturalis ratio suadet, in tantum ut jussus parentis præcedere debeat*: & infra: *Si adversus ea, quæ diximus, aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur*: in altero dicitur: *Nuptiæ consistere non possunt, nisi consentiant omnes, id est qui coeunt, quorumque in potestate sunt*. Equidem non ignoramus, Cujacium *in lib. 35. Pauli ad edictum ad l. 2. & 10. de ritu nuptiar.* & Dionysium Godefridum *in l. Filius, ff. de ritu nuptiar.* contendere, per præfatas leges, non irritas, sed solum illicitas decerni nuptias, quas filiifamilias contrahunt, invitis, aut insciis, nec consentientibus parentibus, sub quorum sunt potestate: neque nos præterit, hanc opinionem fulciri auctoritate Pauli Jurisconsulti, qui *lib. 2. sent. tit. 14.* scripsit: *Eorum, qui in potestate patris sunt, sine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur: contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur*. Verum non ita sentiunt alii eruditi viri, quibus prædictorum Juris textuum verba adeo perspicua videntur, ut indubitanter afferant, per illa infirmari conjugia filiorumfamilias, quibus paternus consensus non adjecerit vires: quin imo Vinnius *ad lib. 1. Instit. tit. 10.* perpendens verba illa Justiniani: *ut jussus parentis præcedere debeat*: hæc insuper adnotavit: *Jussus, id est consensus, aut potius assensus parentis in nuptiis filiorum adeo necessarius est, ut etiam præcedere debeat, neque ratihabitione patris retro legitime fiant, nimirum cum ratihabitio in iis tantum locum habeat, quæ non statim ipso jure nulla sunt, sed aliquo modo consistunt, aut pendent*. Quod vero attinet ad locum ex Paulo Jurisconsulto allegatum, hac ipsa de causa, quod scilicet aperte contradicat citatis legibus, quas certissimum est Imperatorem Justinianum, ex ejusdem Pauli Jurisconsulti sententia, inseruisse corpori Juris a se promulgati, non immerito suspicantur plerique, quos sequitur Juenin *tract. de Sacram. dissert. 10. quæst. 5. art. 2.* illum non esse Pauli, sed Eniani cujusdam, qui Theodosianum Codicem tempore Alarici, Gothorum Regis, notis illustravit. Nec mirum, tantam ab Imperatoribus tributam potestatem parentibus in filiorum nuptias; adhuc enim remanebant rudera illius immoderatæ potestatis patriæ, quæ, auctore Romulo, diu viguerat apud Romanos, cujus ratione *licebat parentibus loris cædere filios, carcere coercere, in agros ad opera rustica vinctos amandare, venundare, denique interficere*: quod totidem verbis refert Dionysius Halicarnasseus *lib. 2. pag. 46.* Hinc, teste Lactantio *Instit. lib. 4. cap. 3.* filii dicebantur *servire patri*. Quin immo, liberorum conditionem in quibusdam fuisse duriorem conditione servili, observant idem Lactantius & Servius *ad Virgil. Æneid. XI. vers. 143.* Quamvis porro hæc parentum

tum

tum in filios immoderata jura, quæ certe barbariem sapiebant, cultioribus Romanæ reipublicæ temporibus fuerint valde imminuta; nihilominus tamen Justiniani ætate tantam parentes retinebant in filios potestatem, ut idem Imperator §. 2. *Instit. de patria potestate* affirmaverit: *Nulli alii sunt homines, qui talem in liberos habeant potestatem, qualem nos habemus*. Quocirca, cum leges Cesareæ viribus carere voluerint matrimonia a servis contracta, non consentientibus dominis, quorum subsunt dominio; mirum non est, earumdem edicto, fuisse robur ademptum conjugiis a filiisfamilias celebratis sine consensu parentum, sub quorum potestate existunt.

III. Utrasque civiles leges, tam videlicet, quæ servorum, quam quæ filiorumfamilias solo contrahentium consensu inita matrimonia infringebant, quondam ratas habuit Ecclesia: etenim S. Basilius *epist.* 199. *Canonica* 2. *ad Amphilochium can.* 4. *tom.* 3. *Oper. pag.* 296. ait *Matrimonia sine iis, qui potestatem habent, fornicationes sunt. Neque ergo, vivente patre, neque hero, qui conveniunt, extra reprehensionem sunt; quemadmodum, si annuant cohabitationi, quos penes hujus rei est arbitrium, tunc firmitatem conjugii accipit cohabitatio*. Et Concilium Aurelianense IV. anni 541. *can.* 22. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1439. *Ut nullus per imperium potestatis filiam competere audeat alienam, ne conjugium, quod contra parentum voluntatem impie copulatur, velut captivitas judicetur; sed, sicut est prohibitum, non admittatur. In his, qui perpetraverint, excommunicationis severitas, pro modo piaculi, imponatur*: & *can.* 24. loquens de conjugio servorum, decrevit: *Quæcumque mancipia, sub specie conjugii, ad Ecclesiæ septa confugerint, ut per hoc credant, posse fieri conjugium; minime eis licentia tribuatur, nec talis conjunctio a Clericis defensetur*: & paucis interjectis, complectens tam servorum, quam filiorumfamilias matrimonia clanculum, & propria auctoritate, inita, addit: *De qua re decernimus, ut parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poscit personarum, accepta fide excusati, sub separationis promissione, reddantur; postmodum tamen parentibus, atque dominis libertate concessa, si eos voluerint propria voluntate conjungere*. Concilium Cabilonense II. anni 813. *can.* 30. relato a Gratiano *in Can. ult.* 29. *quæst.* 2. postquam dixit: *Nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur*: hanc statim limitationem adjecit: *Ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum*. Ac denique, ut alia prætereamus, quæ ad rem congessit Gonzalez *in Cap. fin. de conjugio servorum, num.* 3. *& seq.* Ahyto Episcopus Basileensis in suo Capitulari seculo IX. edito, apud Harduinum *tom.* 4. *col.* 1244. *can.* 21. edixit: *Ubi vero mancipia, non unius, sed diversæ potestatis juncta fuerint, nisi consentientibus utrisque dominis, hujusmodi copulatio rata non erit*.

IV. Verum postea consultius visum est Ecclesiæ præfatas civiles leges, pluribus seculis a se aut approbatas, aut toleratas, corrigere, & abrogare; statuitque, ut deinceps nuptiarum validitas a solo penderet contrahen-

hentium consensu, nequaquam autem a nutu eorum, sub quorum dominio, vel potestate contrahentes existunt: quod generatim sancitum legimus *in Cap. Cum locum, de sponsal. & matrim. in Cap. Licet*, & *in Cap. Tua, de sponsa duorum*; speciatim vero de servis rescripsit Hadrianus Papa ad Archiepiscopum Salisburgensem *in Cap. Dignum, de conjugio servorum*: *Nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi; & si, contradicentibus dominis, & invitis, contracta fuerint, nulla ratione sunt, propter hoc, Ecclesiastico judicio dissolvenda*: ac tandem de filiisfamilias, post alias sanctiones indicatas a Juenin *cit. diss.* 10. *quæst.* 5. *cap.* 3. *art.* 1. definivit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* ubi anathemate perculit, *qui falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse*.

V. Quamobrem non licet hodie easdem civiles leges, jamdiu ab Ecclesia rescissas, excitare, earumque obtentu, firmitatem adimere aut servorum, aut filiorumfamilias connubiis, quibus domini, vel parentes non annuerunt. Quod autem affirmat Boehmerus *Jur. Ecclef. Protestantium lib.* 4. *tit.* 9. §. 6. nempe in Pomerania, Westphalia, & Bohemia, ubi adhuc remanent vestigia antiquæ servitutis, & etiam hodie reperiuntur *homines proprii*, hoc est existentes sub dominorum proprietate, istorum connubia non aliter esse valida, quam ex dominorum consensu, aut est accipiendum de servorum conjugiis quoad effectus civiles, aut non est admittendum a Catholicis illis in regionibus degentibus, qui sanctioribus Ecclesiæ legibus reguntur. Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur edictum a Christianissimo Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus anni 1579. *art.* 40. promulgatum, atque a Ludovico XIII. anno 1629. & 1639. renovatum, quo nulla, & invalida declarantur matrimonia a filiisfamilias contracta sine consensu parentum: illud siquidem verbum *invalida*, *non esse aliter explicandum, quam per solam relationem ad contractum civilem*, ejusdem Ludovici nomine, Clero Gallicano responderunt Regii Commissarii; uti habetur *tom.* 3. *rerum, & decretorum Cleri Francici*, testaturque Lovetus, in Parisiensi Senatu Consiliarius, *tit.* 6. *litt. M.* scribens: *Nullitas matrimonii proveniens ex defectu conditionum, quas requirit articulus* 40. *Blesensis Constitutionis, nullatenus attingit ipsum Sacramentum, quod nihilominus in isto matrimonio existit: non agitur de Sacramento matrimonii, aut ejus essentialibus cæremoniis; sed de validitate conventionum matrimonialium, de accessoriis matrimonii, de dotis validitate, & communitate inter virum, & uxorem: quæ conventiones non dependent ex theologicis decisionibus, sed ex edictis in Parlamento verificatis*. Idem ostendit Isaacus Habertus, Episcopus Vabrensis, *in libro de justitia connubialis edicti a Ludovico XIII. conditi*, ubi hæc habet: *Non multum laborandum est de conciliandis Regiis edictis cum Ecclesiæ sententia: nullo siquidem unquam edicto, matrimonia filiorumfamilias invalida, ac nulla esse absque consensu parentum, tutorumque, constitutum est, etsi hic error multis impo-*

sue-

fuerit. Probibita quidem sunt; sed, invalida, & nulla esse, haudquaquam definitum. Unde etiam Decessorum suorum vestigiis insistens Rex Christianissimus Ludovicus, ea iterum probibuit, ac austerius interdixit: invalida tamen, ac nulla esse, contra Tridentinæ Synodi decretum, ac Theologorum unanimem etiam in regno suo sententiam, minime sanxit. Idem tradit Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 26. num. 6. & 7.* ubi Brodeum carpit, quod Regium edictum ad ipsam etiam Sacramenti rationem protraxerit. Idem docet Gerbasius in libro, quem inscripsit *Tractatus pacificus &c. pag.* 504. Idem Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de Sacram. matrim. cap. 2. art. 3. prop.* 1. Quocirca nescimus, qua ratione Juenin *cit. diss.* 10. *cap.* 3. *art.* 2. metuerit suum calculum adjicere tot Doctorum Gallicanorum sententiæ, Regia etiam declaratione firmatæ, & decidere noluerit, an revera in Gallia matrimonia inita a filiisfamilias sine consensu parentum, sint valida quoad substantiam, etsi civilibus effectibus destitui nemo dubitet. Neque extra institutum vagati sumus, dum hæc prolixius enarravimus; siquidem verebamur, ne Episcopi, prædicti Juenin, aliorumque contra communem sapientiorum Galliæ Doctorum sensum idem scriptitantium, auctoritate decepti, non audeant in suis Synodis declarare, matrimonia a filiisfamilias, invitis, ac insciis parentibus, contracta, etsi illicita, valida tamen esse, ac proinde integrum non esse contrahentibus, quamdiu eorum alter superstes est, alias nuptias inire: quam profecto Synodalem declarationem, ad consulendum animarum saluti, non solum utilem, sed maxime necessariam reputamus.

CAPUT DUODECIMUM.

Exempla alia legum civilium a Jure Canonico correctarum: ubi præcipue de Adulteriis, & Concubinatu.

JUxta leges civiles, conjugatus cognoscens solutam, adulterii judicio non tenetur, *l. 6. §. 1. ff. de adulteriis*, & *l. 2. Cod. eod. tit.* quamvis adulterii crimine damnetur conjugata solutum admittens. Aliud statutum est a Jure Canonico, quod tam virum, quam uxorem, eadem lege teneri voluit, quia utrobique idem ligat fidei conjugalis vinculum: quare Ambrosius *lib. 1. de Abraham*, relatus *in Can. Nemo*, 32. *quæst.* 4. ait: *Nemo blandiatur sibi de legibus hominum. Omne stuprum adulterium est, nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quæ ab uxore, debetur castimonia. Quidquid in ea, quæ non sit legitima uxor, commissum fuerit, adulterii crimine damnatur*: ubi Glossa *verb. de legibus*, notat: *Quæ dicunt, quod adulterium non committitur cum soluta, sed cum nupta.* Acrius eas Romanorum leges reprehendit Hieronymus *in epist. ad Oceanum de morte Fabiolæ*, cujus fragmentum refert Gratianus *in Can.* 20. *eadem*

dem cauſ. 32. *quæſt.* 5. ait quippe Hieronymus *tom.* 1. *Oper. col.* 455. *Aliæ ſunt leges Cæſarum, aliæ Chriſti. Aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præcipit. Apud illos viris impudicitiæ frena laxantur, & ſolo ſtupro, atque adulterio condemnato, paſſim per lupanaria, & ancillulas libido permittitur, quaſi culpam dignitas faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet fœminis, æque non licet viris, & eadem ſervitus pari conditione cenſetur.* Ad eamdem inter leges Cæſareas, & Eccleſiaſticas, hac in re diſcrepantiam alluſit Auguſtinus *lib.* 2. *de adulterinis conjugiis cap.* 8. *num.* 7. *tom.* 6. *Oper. col.* 407. ubi quoſdam inducit adulteros, ita ſecum invicem loquentes: *An vero ſexus noſtri dignitas hanc ſuſtinebit injuriam, ut cum aliis fœminis, præter uxores noſtras, ſi quid admittimus, in luendis pœnis, mulieribus comparemur?* Eoſque in hunc modum conqueri, addit Auguſtinus, confiſos juribus forenſibus, diſcrimen ponentibus inter viri, & uxoris conditionem: *Sed iſti* (ait), *quibus diſplicet, ut inter virum & uxorem par pudicitiæ forma ſervetur, & potius eligunt, maximeque in hac cauſa, mundi legibus ſubditi eſſe, quam Chriſti; quoniam jura forenſia non eiſdem, quibus fœminas, pudicitiæ nexibus viros videntur obſtringere &c.* Abrogatis autem prædictis legibus civilibus, nimium indulgentibus virorum impudicitiæ, conſequens fuit, ut eadem actio ad divortium daretur uxori contra virum adulterum, quæ huic competit adverſus adulteram uxorem; quemadmodum perpendit Hieronymus *cit. epiſt. ad Oceanum* relatus *in Can. Præcepit*, 32. *quæſt.* 5. *Præcepit Dominus, uxorem non debere dimitti, excepta cauſa fornicationis, & ſi dimiſſa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris jubetur, hoc conſequenter redundat in fœminas. Neque enim adultera uxor dimittenda eſt, & vir mœchus retinendus*: cui conſonant Auguſtinus relatus *in Can. Idololatria*, 28. *quæſt.* 1. & Innocentius I. *Epiſt.* 3. *ad Exuperium Epiſcopum Toloſanum cap.* 4. relatus pariter *cit. cauſa* 32. *quæſt.* 5. *Can. fin.* ubi rationem inſuper expendit, propter quam rarius contingit, maritum adulterum ab uxore dimitti: *Et illud deſideratum eſt ſciri* (ſcribit Innocentius), *cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant, cum contra uxores in conſortio adulterorum virorum manere videantur? Super hoc Chriſtiana religio adulterium in utroque ſexu pari ratione condemnat. Sed viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre conſueverunt; & ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur .... Cum ergo par cauſa ſit, interdum, probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit.*

II. A legibus civilibus permiſſum eſſe concubinatum cum una, uxoris loco, domi retenta, aſſerit Cujacius: quod ſi verum ſit, nemini dubium eſt, eas leges, utpote juri naturali, & Divino contrarias, eſſe ab Eccleſia reprobatas, præſertim a Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *de reform. matrim.* ubi concubinarios tam ſolutos, quam uxoratos, ſi ter ab Ordinario moniti, *concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejun-*

junxerint, *excommunicatione feriendos esse*, decrevit. Diximus, si verum sit, quod sibi persuasit Cujacius: alii enim æque docti, ac eruditi Juris Civilis Interpretes, præsertim Merillus *Observat. lib.* 3. *cap.* 15. hallucinatum existimant Cujacium, qui concubinam confudit cum pellice: concubina quippe a legibus civilibus permissa, erat vera uxor, ducta tamen sine dote, & nuptiali solemnitate; uti colligitur *ex l.* 144. *ff. de verb. signif. l. Donationes*, 32. *ff. de donationibus*, & Justiniani *Novella* 18. a legitima vero uxore differebat, sola dignitate, quia scilicet concubina, etsi & ipsa uxor esset, non transibat in familiam mariti, neque istius participabat jura, privilegia, & honores, quorum consors fiebat uxor legitima; quod constat *ex cit. l. Donationes*, & pluribus exornant Merillus *cit. loc.* Antonius Augustinus *de emendatione Gratiani lib.* 1. *dialog.* 15. & du-Cangius *in Glossario verb. Dos*. In hoc eodem sensu sanctissimos antiqui Testamenti Patriarchas, quibus permissa erat polygamia, præter uxores, habuisse legimus concubinas, hoc est aliud uxorum genus, quæ unice ad procreandos liberos, non ad familiam regendam, resque familiares administrandas, essent admissæ: etenim Cetura *in cap.* 25. *Genesis*, dicitur Abrahæ concubina, & uxor; & Agar, quæ ibidem appellatur pariter ejusdem concubina, *in cap.* 16. vocata fuerat vera uxor: quod bene animadvertit Bellarminus *de Concilior. auctorit. lib.* 2. *cap.* 8. *proposit.* 11.

III. De ejusmodi concubinis, & non de pellicibus, loquuntur antiqui canones, concubinas ad Baptismum, & concubinarios ad Communionem admittentes. *Concubina cujuspiam infidelis mancipii* (ait Auctor Constitutionum Apostolicarum, loquens de Baptismo, *lib.* 8. *cap.* 32.) *illi soli dedita*, *admittatur*; *si autem etiam cum aliis petulanter agit*, *rejiciatur*. Et Patres Concilii Toletani I. habiti anno 400. *cap.* 17. relato a Gratiano *in Can. Is qui*, *dist.* 34. *Si quis habens uxorem fidelem*, *concubinam habeat*, *non communicet*. *Ceterum is*, *qui non habet uxorem*, *& pro uxore concubinam habet*, *a Communione non repellatur*; *tantum ut unius mulieris*, *aut uxoris*, *aut concubinæ* (*ut ei placuerit*) *sit conjunctione contentus*: *alias vivens abjiciatur*, *donec desinat*, *& ad pænitentiam revertatur*. Ac denique Isidorus relatus *in Can.* 5. *ead. dist.* 34. *Christiano non dicam plurimas*, *sed nec duas simul habere licitum est*, *nisi unam tantum aut uxorem*, *aut certe*, *loco uxoris* (*si conjux deest*), *concubinam*. Omnes, inquam, ejusmodi Canones non loquuntur de pellice, sed de uxore, non adhibitis dotalium tabularum solemnitatibus ducta, quam, vocabulo a Cæsareis legibus usurpato, & communiter tunc usitato, nominarunt *concubinam*. Ita canonem Toletanum interpretatur Gratianus *cit. dist.* 34. ubi ait: *Concubina hic ea intelligitur*, *quæ*, *cessantibus legalibus instrumentis*, *unita est*, *& conjugali affectu adsciscitur*. *Hanc conjugem facit affectus*: *concubinam vero lex nominat*. Gratiani vero interpretationem amplectuntur, & illustrant Correctores Romani *in eod. cit. Can. Is qui*, Antonius Augustinus, & Bellarminus *cit. loc.* Hurtadus *Resolut. moral. tom.* 1. *tract.*

tract. 1. *de Absolutione Sacramentali cap. 6. per totum*, Binius *in notis ad eumdem canonem* 17. *Toletanum*, *tom.* 2. Conciliorum Hispaniæ collectorum a Cardinali de Aguirre *pag.* 148. *num.* 22. Natalis Alexander *dissert.* 29. *ad sec.* 1. Atque in eumdem sensum tam canonem Toletanum, quam locum ex Apostolicis Constitutionibus allegatum, accipiendum asserit etiam hæreticus Binghamus *Origin. Ecclesiast. tom.* 4. *lib.* 11. *cap.* 5. §. 11. & *tom.* 7. *lib.* 16. *cap.* 11. §. 5.

IV. Quod si quis Patres Toletanos loquutos velit de vera pellice, hoc est muliere, nullo conjugali fœdere, viro juncta, sed unice ad explendam libidinem ab eodem domi retenta, tunc dicendum esset, eos nomine *Communionis*, quam concubinariis non censuerunt denegandam, non intellexisse *Communionem Eucharisticam*, sed solam *communionem civilem*, a qua, depravatis ejus seculi moribus, quantum fas erat, indulgentes, illos non judicarunt repellendos; uti, post Ferdinandum Mendoza, eumdem canonem explicat Cardinalis de Aguirre *cit. loc. num.* 23. *& seq.* Ecquis etenim credat, novendecim sapientissimos Patres, qui Toletano Concilio interfuerunt, potuisse permittere, ut Divinæ mensæ participes fierent fornicarii, non solum nulla peracta pœnitentia, verum etiam in suo crimine insordescentes, quos Apostolus Paulus 1. *ad Corinthios* 5. e regno cœlorum exclusit, & *ad Ephesios* 5. *non habere hæreditatem in regno Christi, & Dei*, prædicavit?

V. In sensu a nuper exposito diverso, *concubinæ* nomen accepit S. Leo Magnus in responsione ad inquisitiones Rustici Narbonensis, relata *in Can.* 12. 32. *quæst.* 2. ubi postquam dixerat: *Non omnis mulier juncta viro uxor est viri, quia nec omnis filius est hæres patris*: addit: *Igitur cujuslibet loci Clericus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi conjugato eam dederit, nisi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honestata videatur*. Loquitur nimirum Pontifex de concubina, quam vir sibi devinxerat non solum sine nuptialibus tabulis, sed nexu solubili, seu quam ad individuam quidem vitæ sibi asciverat societatem, sed ad sui arbitrium duraturam. Ejusmodi concubinarum genus, quas alio nomine *ancillas* etiam appellabant, quæque nulla ratione esse poterant veræ uxores, a Paganis inventum, pedetentim fluxisse in Christianos, constat *ex l.* 1. *Cod. Theod. tit. de naturalibus liberis*, ubi durior fit conditio naturalium liberorum, ut metu pœnæ hominum animi avocarentur a concubinatu *gentili*, *& admodum solubili*, more Romano inito. Ea nihilominus lex, ab Imperatoribus lata, non valuit eumdem detestandum abusum e Christiana republica eliminare: insequenti quippe ætate adhuc plures inventi sunt, qui licere putaverint, unam fœminam sibi jungere, quam possent pro libito a se abjicere; quod discimus ex Marculfo *formul. lib.* 2. *cap.* 30. & ex Mabillonio *tom.* 4. *Analect.* Jam vero has concubinas, quæ vere erant pellices, respexit Leo, cum Clericis permisit, filias

filias suas nuptui tradere viris habentibus concubinas: cum his quippe, ad tempus dumtaxat acceptis, haud consistere potuerat insolubile vinculum matrimonii. Hanc sibi mentem esse, aperte significavit idem Pontifex, inquiens: *Aliud est uxor, aliud concubina*: & paulo inferius: *Ancillam a toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, sed profectus est honestatis*. In easdem temporarias concubinas pluribus in locis invehitur Augustinus, & præcipue *de bono conjugali cap.* 14. relato *in Can.* 5. 32. *quæst.* 2. *Concubinæ ad tempus adhibitæ, nec etiamsi causa filiorum concumbant, justum faciunt concubinatum*. De illis pariter expresse loquitur Ecgbertus Archiepiscopus Eboracensis in suis excerptionibus ex sacris canonibus, sanctorumque Patrum dictis, concinnatis, *cap.* 127. *tom.* 1. *Collection. Concil. Britann. pag.* 109. ubi hæc habet: *Augustinus dicit: Quale est, quod multi virorum, ante nuptias, concubinas sibi adhibere non erubescunt, quas post annos dimittant, & sic postea legitimas uxores accipiant? Unde coram Domino, & coram Angelis ejus testor, atque denuntio, Deum ista conjugia semper probibuisse, & nunquam placuisse: & præcipue temporibus Christianis concubinas habere nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit.*

VI. Infiniti essemus, si ceteras percurrere vellemus leges a Jure Canonico deletas. Duas alias tantum indicabimus. De Jure Civili vidua nubens intra annum luctus, & multis fit obnoxia pœnis, de quibus Cironius *ad tit. Decretalium de secundis nuptiis*; & inter ceteras notatur infamia *l. Liberorum*, 81. *ff. de his, qui notantur infamia*; iisdemque viduis, intra annum nubere, vetitum etiam legimus a Concilio Ænhamensi, habito circa annum 1009. *in cujus can.* 16. præcipitur: *Et sit quælibet vidua, quæ se ipsam recte continuerit, sub præsidio Dei, & Regis, & sedeat* 12. *menses marito orba; deinde eligat, quem ipsa voluerit*: *tom.* 1. *Concilior. Britanniæ pag.* 289. Verum ejusmodi leges abrogarunt Urbanus III. *in Cap.* 4. & Innocentius III. *in Cap.* 5. *de secundis nuptiis*, quorum postremus ait: *Cum, secundum Apostolum, mulier, mortuo viro suo, ab ejus sit lege soluta, & nubendi cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem; non debet legalis infamiæ sustinere jacturam, quæ, licet post viri obitum infra tempus luctus (scilicet unius anni spatium) nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate.*

VII. Juxta antiquiores leges, jus erat marito occidendi uxorem in adulterio deprehensam: quod videre est apud Covarr. *in* 4. *Decretal. part.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 1. Posteriori vero jure Digestorum, & Codicis Justinianei, facultas quoque data est marito occidendi adulterum turpiter cum uxore agentem, in propria domo deprehensum; uti liquet *ex l. Marito, ff. ad leg. Juliam de adulteriis*, & *ex l. Gracchus C. eod. tit.* Patri quoque facta est potestas interficiendi filiam, in sua potestate existentem, in sua domo, vel in domo generi in adulterio deprehensam, dummodo tamen una cum ipsa adulterum quoque occidat, *l. Quod ait*, *l.*

Ni-

Nihil interest, *l. Nec in ea*, *l. Patri*, *& tribus seq. ff. ad legem Juliam de adulteriis*. At omnes ejusmodi leges, utpote quæ impunitatem dabant delinquentibus adversus quintum Decalogi præceptum, quo cuilibet interdicitur, ne quemquam privata auctoritate interficiat, sunt a Jure Canonico rescissæ, uti habetur *in Can. Inter hæc*, 33. *quæst.* 2. Quare ab Alexandro VII. die 7. Septembris 1665. Apostolicæ damnationis telo confixa fuit etiam hæc propositio, in ordine 19. *Non peccat maritus, occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam*. Quin immo adeo Jus Canonicum abhorret ab occisione uxoris, etiam in adulterio repertæ, ut virum, id scelus perpetrantem, non solvat ab impedimento, quo *in Can. Interfectores*, & *in Can. Admonere*, 33. *quæst.* 2. ceteros ligavit propriæ uxoris interfectores, ne deinceps possint cum alia matrimonium contrahere; uti perpendit Perez *de Matrim. disp.* 23. *sect.* 6. *num.* 2. quod tamen impedimentum esse tantum impediens, & non dirimens, docet cum communi S. Thomas *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 1. *art.* 2. Ad aliquid vero indulgendum humanæ imbecillitati, & subitæ iræ, qua homines exardescunt, cum suæ, suæque familiæ honori illatam injuriam propriis oculis conspiciunt, statuit Alexander III. *in Cap. Si vero de sent. excomm.* ut excommunicationi Papæ reservatæ non subjaceat, *qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum, manus injecerit violentas*.

VIII. Quas hucusque enumeravimus, aliasque similes leges, a Jure Canonico correctas, frustra Episcopus in sua Synodo commemoraret, nisi forte ab illis aliquod argumentum desumere vellet ad magis roborandas suas Synodales sanctiones. Sic, si in Synodo agendum foret de adulteriis, posset hujus criminis gravitas vel inde colligi, & ponderanda proponi, quod leges civiles interdum permiserint occisionem adulteri in flagitio deprehensi. Ita pariter ad compescendam effrenatam licentiam filiorumfamilias nuptias contrahere præsumentium, insciis, aut juste, ac rationabiliter renuentibus parentibus, merito diceretur, ejusmodi connubia non solum esse a naturali, & Divina lege graviter prohibita, sed & insuper legibus civilibus adeo exosa, ut, si istis standum foret, validitate carerent. Is denique servandus est modus, quem tradit sanctissimus Nicolaus Pontifex in epistola ad Concilium in Diœcesi Silvanectensi congregatum, relata *in Can. Lege Imperatorum*, *dist.* 10. ubi sic legitur: *Lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controversiis utendum est, præsertim cum inveniantur Euangelicæ, ac Canonicæ sanctioni aliquoties obviare*. Deinde vero, nonnullis adductis exemplis, & Prædecessorum testimoniis, quibus id comprobatur, ita concludit: *Non quod Imperatorum leges (quibus sæpe Ecclesia utitur contra hæreticos, sæpe contra Tyrannos, atque contra pravos quosque defenditur) dicamus penitus renuendas, sed quod eas Euangelicis, Apostolicis, atque Canonicis decretis (quibus postponendæ sunt) nullum posse inferre præjudicium asseramus*. Sed de le-

legum civilium usu plura inferius, ubi de legibus a Jure Canonico silentio præteritis.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Gravis dubitatio olim exorta, an quædam Lex Civilis esset a Jure Canonico recepta, an potius abrogata; atque ideo an valide contrahi possit matrimonium inter Vitricum, & Uxorem Privigni.

CUm sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, acriter in ea disputatum fuit, an textus Juris Civilis *in l. Uxorem. ff. de ritu nuptiarum*, esset correctus, & abrogatus a Jure Canonico *in Cap. Non debet, de consanguinit. & affinit.* Disputationi autem causam dedit quædam Synodalis Constitutio, cujus firmitas a prædictæ legis civilis pendebat firmitate. Quidam Episcopus in suis Constitutionibus Synodalibus explicans impedimenta matrimonium dirimentia, & speciatim impedimentum affinitatis provenientis ex copula licita, dixit, matrimonium valide contrahi non posse inter vitricum, & uxorem privigni, juxta citatum textum Juris Civilis *in l. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* ubi Papinianus ait: *Uxorem quondam privigni conjungi matrimonio vitrici non oportet; nec in matrimonium convenire novercam ejus qui privignæ maritus fuit*: cui quidem textui minime derogatum addebat ab Innocentio III. *in cit. Cap. Non debet de consanguinit. & affinit.* quoniam, ut ipse ajebat, Innocentius dumtaxat revocavit, & abolevit impedimentum secundi, & tertii generis affinitatis in linea collateralium; non autem in linea ascendentium, & descendentium: sicuti utrumque textum, Canonicum scilicet, & Civilem perpendentes, docuerunt Oinotomus *ad lib.* 1. *Instit. tit. de nupt. num.* 14. Arnoldus Vinnius *ad eumd. tit. num.* 2. Joannes Schneideunitus *in comment. ad Instit. Civil. lib.* 1. *de nupt. tit.* 10. *pag.* 50. Bruneman *in Comment. ad Pandectas ad cit. leg. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* quorum Auctorum judicium non ideo parvi faciendum est, quod ii sint heterodoxi, quoniam & ipsi, quoad matrimonii impedimenta, Jus Canonicum sectantur: quare citatus Schneideunitus affirmat, hanc unicam ob causam matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni, ab eorum consistoriis irritum pronunciari: *Quia* (ait) *in hoc casu Jus Civile expresse non reperitur correctum a Jure Canonico*. Idemque in tribunalibus Galliæ sæpius judicatum, refert Antonius Mornaccius *in Observat. ad* 24. *primos libros Digestorum lib.* 23. *ad leg.* 42. *de rit. nuptiar. pag.* 862. Et dato etiam, pergebat Episcopus, quod in casu matrimonio non obstet impedimentum affinitatis, obstabit saltem impedimentum publicæ honestatis; quod consideravit Modestinus Jurisconsultus, cum *in leg. Non facile*, 4. *ff. de gradibus, & affinibus* ait: *Hos itaque inter se, quod, affinitatis causa parentum loco, liberorumque habentur, matrimonio copulari nefas*

fas est. Et profecto matrimonium, de quo est sermo, ob maximam, quam redolet, inhonestatem, a Jure Civili improbatum censuit Faber *in sua Jurisprudentia Papiniana tit.* 10. *de nuptiis princ.* 6. *illat.* 12. inquiens: *Inhonestum autem palam est, eam, quæ aliquando uxor fuerit illius, qui mihi aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem a me duci*. Cui adstipulatur Carpzovius *lib.* 2. *Jurisprud. consist. tit.* 17. *de dispensat. matrim. in gradu prohibito definit.* 119. *pag.* 182. ubi ait: *Privignus a vitrici, & hic rursus a privigni vidua abstinere debet, non solum ob rationem honestatis, quæ in matrimonium multum attenditur, sed etiam propter expressam Juris Civilis dispositionem*.

II. Nihilominus tamen, hujus quæstionis articulo in sacra Congregatione Concilii mature discusso, expensisque rationum momentis, a nobis, qui (ut diximus) ejusdem a Secretis eramus, in utramque partem adductis, quæ legi possunt *in Thesaur. Resolut. tom.* 2. *pag.* 26. eadem sacra Congregatio die 8. Martii 1721. validum pronunciavit Matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni contractum. Neque enim ulla habenda fuit ratio prædictarum Constitutionum Synodalium, utpote quæ unice innitebantur Juris Civilis sanctionibus jamdiu correctis, atque abrogatis ab Innocentio III. *in cit. Cap. Non debet, de consanguinit. & affinit.* Ad cujus textus expositionem præmittendum est, triplex olim fuisse affinitatis genus, juxta *Can.* 3. *& Can. fin.* 35. *quæst.* 3. & *Cap.* 1. *de sobole ex secundis nuptiis suscepta*, in prima Collectione Decretalium: primum una dumtaxat media persona: alterum duabus: tertium tribus personis mediis contrahebatur: quæ omnia exemplis melius, quam ulla alia ratione, explicantur. Si Titius, frater Caji, matrimonium iniisset, & consummasset cum Berta, hæc Caji affinis erat, sicuti nunc est, in primo genere affinitatis: si mortuo Titio, Berta matrimonio jungebatur cum Sempronio, Sempronius alter Bertæ maritus, & Cajum, & omnes defuncti Titii consanguineos, secundo affinitatis genere contingebat: si demum, mortua Berta, Sempronius aliud conjugium celebrasset cum Nævia, etiam cum hac & Cajus, & omnes consanguinei Titii, tertio affinitatis genere conjungebantur. Ex his porro affinitatis speciebus quælibet matrimonio valide contrahendo obstabat: quod *ex cit. Can.* 3. *& final.* liquet, & explicant Petrus Blesensis *epist.* 115. ac fuse Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disput.* 67. ac Basilius Pontius *lib.* 7. *cap.* 34. sed Innocentius III. *in laudato Cap. Non debet*, secundam, & tertiam affinitatis speciem abolevit, & abrogavit; statuitque, ut deinceps sola affinitas primi generis, usque ad quartum gradum, matrimonium impediret, & dirimeret. Adeo autem indefinite Innocentius loquitur, ut gratis omnino, atque arbitrario quis sibi fingere valeat, per præfatam Decretalem abrogatas, & deletas non esse secundam, & tertiam speciem affinitatis in linea recta ascendentium, & descendentium; quemadmodum *ad tit. de consanguinit. & affinit.* optime ponderarunt Zoesius *num.* 9. Engel *num.* 6. Konig *num.* 22.

Sch-

Schmalzgrueber *num.* 77. & Auctor *Theolog. dogmat. & moral. ad usum Seminarii Catalaunensis tom.* 7. *pag.* 853. unde ab omnibus Canonistis, instar regulæ nullam habentis limitationem, usurpatur commune illud effatum: *Affinitas non parit affinitatem*.

III. Jam vero, cum vitricus, & uxor privigni, secundo dumtaxat, & non primo affinitatis genere, inter se conjungantur, necessario inde consequitur, nullo nunc detineri canonico impedimento, quo minus possint validum matrimonium inter se contrahere; sicuti egregie ratiocinatur Cujacius *ad tit.* 14. *de consanguinit. & affinit. Oper. posthumor. tom.* 3. *edit. Paris. anni* 1658. *pag.* 366. inquiens: *At hodie ex Cap. penultimo, sive Concilio Lateranensi, habito sub Innocentio III. in secundo genere affinitatis nuptiæ vetitæ non sunt, & abrogata est lex* 15. *ff. de rit. nuptiar.* & *in Comment. ad eamdem legem Uxorem*, 15. *tom.* 1. *Oper. pag.* 153. ubi ait: *At hæc Papiniani sententia hodie abrogata est decreto Innocentii in Cap. Non debet, extr. de consanguinit. & affinit. quo in primo tantum genere affinitatis nuptiæ prohibentur, non in secundo, vel tertio, & personæ, de quibus in hac lege agitur, sunt in secundo genere affinitatis, non in primo*.

IV. Remoto impedimento affinitatis, illico corruit aliud, quod ex publica honestate oriri fingitur: etenim impedimentum publicæ honestatis unice emergit aut ex sponsalibus validis, juxta textus *in Cap.* 1. *de sponsal. & matrim. in* 6. *cap.* 3. *sess.* 24. Concilii Tridentini *de reform. matrim.* aut ex matrimonio dumtaxat rato, ad normam Constitutionis S. Pii V. incipien. *Ad Romanum*: matrimonium autem consummatum aut veram producit affinitatem, aut certe aliud impedimentum non parit. Præterea publicæ honestatis impedimentum, ex matrimonio rato ortum, solum contrahitur inter maritum, & consanguineos uxoris, ac vicissim inter uxorem, & consanguineos mariti; non autem inter maritum, & affines uxoris, neque inter uxorem, & affines mariti: vitricus vero non est consanguineus, sed affinis sui privigni, ac proinde neque affinitate, neque publica honestate impeditur, ne matrimonium contrahere valeat cum ejusdem sui privigni uxore. Itaque concludendum est, male fuisse in præfatis Constitutionibus Synodalibus allegatas leges civiles, quæ ex Jure Canonico jamdiu fuerant expresse abrogatæ. In Synodo Limana decretum est, ut Indi Peruani, qui matrimonium contraxerunt cum noverca, vel nuru, non admittantur ad Baptismum, nisi prius conjugium præfatum veluti jure naturæ irritum solvant, uti refert Acost. *de procuranda Indorum salute tit.* 16. *cap.* 21. Synodus hæc certum ponit, affinitatem, quæ ex matrimonio causatur, jure naturæ dirimere matrimonium in primo gradu lineæ rectæ: id autem certum non est, cum probatissimi Auctores doceant, nullam affinitatem, ne eam quidem, quæ est in primo gradu lineæ rectæ, dirimere matrimonium jure naturæ, sed jure tantum Ecclesiastico, & consequenter super eo impedimento, gravissimis urgentibus causis, posse a summo Pontifice dispensari: Sylvius *Oper. tom.*

 5. *in*

5. *in verb. Dispensatio tertio*. At, quidquid sit de potestate, a simili dispensatione Romani Pontifices, etsi pluries rogati, abstinuerunt. Legi potest Rigantius *cit. tom.* 4. *ad regul.* 49. *Cancellariæ a num.* 18. *& seq.* ubi etiam mentionem facit nostri consilii reverenter exhibiti, dum in minoribus essemus, Benedicto XIII. nostro Benefactori, ut a simili dispensatione, pro qua rogabatur, abstineret, prout abstinuit.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Legibus Civilibus a Jure Canonico neque correctis, neque expresse approbatis, & proinde aliquando opportune in Synodo memorandis.

ALiquid nunc dicendum remanet de legibus secularibus, a Jure Canonico silentio prætermissis. Ejusmodi leges, si rem spectent mere profanam, neque ulla ex parte sacris canonibus adversentur, tacite approbatæ videntur *in Cap.* 1. *de novi oper. nuntiat.* in quo legitur: *Sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adjuvantur*: atque iterum *in Cap. Super specula, de privil.* ubi habetur: *Sancta Ecclesia legum secularium non respuit famulatum, quæ æquitatis, & justitiæ vestigia imitantur*: ac demum *in Cap. unic. de transactionibus*, in Collectione quinta Decretalium, ubi Honorius III. a Joanne Cardinali Columna, suo per Orientem Legato, de variis quæstionibus consultus, ita respondet: *Cum Jura Canonica, & Civilia edita sint super omnibus fere articulis pranotatis, procedas in his secundum canonicas, & legitimas sanctiones.* Unde fit, ut Judex Ecclesiasticus, sententiam prolaturus de quæstione super re mere temporali, de qua nihil a Jure Canonico reperiatur decisum, non solum possit, sed debeat Juri Civili se conformare: quod *in Cit. Cap.* 1. *de nov. oper. nuntiat.* tradunt Abbas antiquus *num.* 2. Joannes Andreas *num.* 5. & cum communi prosequuntur Menoch. *de Arbitrar. lib.* 2. *cas.* 185. *num.* 12. & Fagnanus *in Cap. Cum esses, de testament. num.* 18. Hinc Gregorius Magnus in suis ex regesto decretis sæpenumero præcipit, ut secundum *leges, & canones, Ecclesiastica judicia terminentur*; & Gelasius Papa *epist.* 4. ad Anastasium Imperatorem, *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 893. scripsit: *Quantum ad ordinem pertinet publicæ disciplinæ, cognoscentes, Imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis Antistites, ne vel in rebus mundanis exclusæ videantur obviare sententiæ.* Hinc pariter Hincmarus, Archiepiscopus Remensis, in schedula, seu libello expostulationis adversus Hincmarum, Episcopum Laudunensem, quem obtulit Synodo Duziacensi I. sæpius, sed præcipue *cap.* 23. ad leges civiles provocavit, *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 1257. Quamobrem, si Episcopus in sua Synodo causam pertractaret, de qua in sacris Ecclesiæ ca-

canonibus nihil inveniret statutum, & posset, & deberet leges civiles allegare, eisque adhærere.

II. Plures etiam leges civiles Ecclesiasticis constitutionibus robur, & firmitatem adjiciunt; puta, quia in illarum contemptores, & refractarios severis pœnis animadvertunt: & eæ pariter, utpote foventes Ecclesiasticam disciplinam, perutiliter allegantur. Ita Leo Magnus *epist.* olim *93.* nunc 15. ad Turribium Asturicensem Episcopum adducit, & summopere commendat leges a Principibus latas contra hæreticos Priscillianistas, inquiens: ***Etiam Mundi Principes ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, ut auctorem ejus cum plerisque discipulis, legum publicarum ense prosternerent..... Profuit diu ista districtio Ecclesiasticæ lenitati, quæ etsi Sacerdotali contenta judicio, cruentas refugit ultiones, severis tamen Christianorum Principum constitutionibus adjuvatur: dum ad spiritale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium.*** Ob eamdem rationem, quod nimirum sint Ecclesiæ favorabiles, sine ulla difficultate in medium proferri possunt leges civiles, concedentes privilegia, atque exemptiones Ecclesiis, earumque Administris: ex. gr. ***Auth. Item nulla, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis***, ubi Ecclesiæ, & personæ Ecclesiasticæ ab exactionibus, & oneribus, per seculares Magistratus imponendis, liberantur: ***Auth. Ingressi, Cod. eod.*** ubi bona ingredientium Religionem, si intestati decedant, monasteriis addicuntur: & ***Auth. Quas actiones, Cod. eod.*** ubi Imperator tempus quadraginta annorum exposcit, ut quis usucapiat res immobiles ad inferiores Ecclesias pertinentes, ac Romanæ Ecclesiæ, tamquam omnium præstantissimæ, ac ceterarum Capiti, privilegium indulget, ne adversus ejusdem bona, vel jura præscribi valeat, nisi centum annorum spatio. Eo autem liberius potest prædicta lex civilis allegari, quia utrumque privilegium est in sacros canones insertum: privilegium etenim inferiorum Ecclesiarum legitur ***in Cap. Illud, in Cap. Quia indicante, de præscriptionibus***, & ***in Cap. Accedentibus, de privilegiis***: & de privilegio Ecclesiæ Romanæ mentio fit ***in Can. penult. & ult. 16. quæst. 3. in Cap. Cum dilecta, de confirmatione utili, vel inutili; in Cap. Cum vobis, in Cap. Ad Audientiam, in Cap. Si diligenti, de præscriptionibus***, & ***in Cap. Si qui, de præscriptionibus, in 6.*** In Annalibus tamen Venerabilis Cardinalis Baronii ad annum Christi 590. ***num.*** 28. legitur de S. Gregorio Magno, quod, cum misisset Petrum Subdiaconum in Siciliam, qui, præter alia sibi injuncta, Patrimonium Ecclesiæ Romanæ in ea Insula consistens provida cura administraret; ***ad eumdem Petrum paulo post litteras dedit, cum ipse vendicare vellet Romanæ Ecclesiæ fundum quemdam, præcipiens, ut, si quadraginta annis absque intermissione possessio illius continuata esset, nulla fieret possessori molestia, nolens uti privilegio a Justiniano Ecclesiæ Romanæ concesso centum annorum, ne exordia Pontificatus sui aliorum lacrymis auspicaretur.*** Litteræ deputationis prædicti Petri Subdiaconi leguntur inter epistolas S. Gregorii Magni ***lib. 1. epist. 1. ad universos Episcopos Siciliæ***. Quæ autem

ad ipsum Petrum conscripta memorat Cardinalis Baronius, videri possunt *in epist. 9. cit. lib.* 1.

III. Fas etiam erit Episcopo aliquid, ad normam ceteroquin sacrorum Canonum, constituenti, innuere, atque in exemplum afferre leges civiles, quid simile decernentes. Ita se gessit Innocentius III. *in Cap. Vergentis, de hæreticis*, ubi bona hæreticorum confiscanda edicens, eaque in terris Imperii fisco seculari, in terris Ecclesiæ fisco Ecclesiæ addicenda, exemplo utitur legum secularium, eadem pœna afficientium reos læsæ majestatis. Idemque exemplum legum secularium, in aliis etiam delictis, delinquentium bona fisco addicentium, adhibuit Bonifacius VIII. *in Cap. Cum secundum leges, de hæreticis in 6.* ut inde pariter conficeret, potiori jure confiscanda esse bona hæreticorum. Idem insuper Pontifex *in Extravag. 1. de electione, inter communes*, prohibens, quemquam in Episcopum recipi, qui antea non exhibuerit Apostolicas litteras, testantes, sibi talis Ecclesiæ regimen fuisse commissum, utitur exemplo legum secularium, id ipsum ab iis fieri præcipientium, qui ad aliquam provinciam gubernandam se a Principe missos asserunt. Denique idem Bonifacius VIII. *in Cap. Si judex, de sentent. excomm. in 6.* ad confirmandum quod ibidem decernit, nimirum reum a Curia seculari deprehensum in habitu, & Tonsura clericali, reputandum esse Clericum, *donec constet de contrario*, ac proinde veluti talem Curiæ Ecclesiasticæ tradendum, utitur auctoritate legum civilium, idem in re simili decernentium: *Sicut de illo, qui in possessione ingenuitatis existit, si dicatur ab alio libertinus, legalis sanxit auctoritas, ut probandi necessitate, non ipse, sed adversarius adstringatur*: atque, ut magis adhuc insinuet, unumquemque talem præsumi, qualis ex habitu esse dignoscitur, aliud adducit exemplum, a legibus pariter civilibus petitum: *Justum est enim, ut ipse talis, quem gestat, ex habitu (quousque appareat aliud) præsumatur, qualis is esse, cujus fert habitum, comprobatur. Ex stigmate namque consueto fabricensibus imprimi, latitans fabricensis agnoscitur. Et custodes aquarum (quos hydrophilacas nominant) quæ eis infigi solet, annotatione signati, manifesti sunt omnibus, & angariarum nomine non tenentur*. Fabricenses quippe, hoc est homines deputati ad arma cudenda in publicis fabricis, notabantur stigmate in brachiis, ut, si ab opere se subducerent, cui erant perpetuo alligati, ex eo dignosci possent, nullique liceret fugientes receptare: quod habetur *in l. Stigmata, Cod. de fabricensibus lib.* 11. Similiter hydrophilacæ, seu aquarii, homines scilicet, quibus commissa erat custodia publicorum aquæductuum, signandi erant Imperatorio stigmate in singulis manibus, *l. Decernimus, Cod. de aquæductu, eod. lib.* 11. ut inde essent omnibus manifesti, nec unquam a proprio munere distraherentur; ut in eadem lege cavetur. Erant nimirum tam fabricenses, quam hydrophilacæ, genus quoddam servorum, quibus olim stigma inurebatur in facie: sed Constantinus Augustus *in l. 17. Cod. de pœnis*, vetuit, ne ullum signum hominum vultibus deinceps imprimeretur,

tur, *quo facies* (ait) *quæ ad similitudinem pulchritudinis est cœlestis figurata, minime maculetur*; jussitque, ut deinceps pœna criminum reis inflicta scriberetur in eorumdem suris, vel manibus: ex quo factum est, ut etiam illi, qui sponte se publicis operibus in perpetuum mancipabant, non in vultu, sed in brachiis, vel manibus signarentur. Jam vero, ratiocinatur Bonifacius, si recensiti homines, ex civilium legum sanctione, tales præsumuntur, quales apparent ex signo, quod in brachiis, aut manibus habent impressum, ideoque, nulla interjecta mora, sunt ad opus reducendi, ad quod dignoscuntur addicti; ita pariter, qui signa gestat Clericalia, habitum videlicet, & Tonsuram, donec contrarium probetur, pro Clerico habendus est, & tamquam talis Ecclesiastico foro illico restituendus.

IV. Præterea inopportunum quandoque non erit, commemorare severissimas pœnas, a legibus seculi in hujus, aut illius delicti sontes inflictas puta in homicidas, adulteros, usurarios; ut hac ratione, qui ad ea crimina proclives sunt, eorumdem gravitatem magis agnoscant, atque ab illis perpetrandis retrahantur. Denique, si cuipiam nimium asperæ videantur leges Ecclesiæ, quas propterea nonnihil leniri, & temperari, aut ab illis saltem se absolvi exoptaret, salubre consilium erit, ei in memoriam revocare leges civiles, e quarum conspectu mites, & suavissimæ apparere poterunt Ecclesiasticæ sanctiones. Ita Innocentius III. *in Cap. Per venerabilem, qui filii sint legitimi*, scribens ad Willelmum Comitem Montis Pessulani, qui suos filios spurios a Pontifice legitimari petierat, ejus petitioni abnuens, ne hac repulsa Comes offenderetur, opportunum duxit, adducere leges civiles, longe severius, quam Ecclesiasticæ, spurios insectantes, inquiens: *Canone vero vetante tales ad sacros Ordines promoveri, secularibus quoque legibus, non solum repellentibus eos a successione paterna, sed negantibus ipsis etiam alimenta, petitioni tuæ non duximus annuendum*. Denique, si quæ sunt leges civiles Ecclesiasticis sanctionibus adstipulantes, iisque conformes, haud interdictum erit eas commemorare; uti factum videmus a laudato S. Gregorio Magno *in epist.* 54. *lib.* 11. in qua Joanni Defensori, quem in Hispanias pro Ecclesiastica causa ipsi delegata mittebat, opportuna mandata dans, hæc ait: *De persona Presbyteri hoc attendendum est, quia, si quam causam habuit, non ab alio teneri, sed Episcopus ipsius adiri debuit, sicut Novella Constitutio manifestat, quæ loquitur de sanctissimis, & Deo amabilibus, ac reverendissimis Episcopis, Clericis, & Monachis*. Similiter Joannes VIII. Pontifex *in sua epistola* 163. Episcopis suadere, ac etiam præscribere volens, ut neminem temere excommunicarent, sed solum causa cognita, & accurate discussa, non modo Ecclesiasticos Canones, sed etiam Novellas Constitutiones Justiniani Imperatoris citat, dicens: *Insuper nostro Apostolatui intimavit, ut eum sine ratione discussa excommunicare vultis. Quapropter Apostolica auctoritate jubemus, ut nemo vestrum eum excommunicet, antequam ad legis examen*

perveniat. Scitote, quoniam in centesimo capitulo Concilii Africani legitur, similiter in secundo Novellarum Justiniani libro, ut nemo Episcopus, aut Presbyter laicum excommunicet, antequam causa probetur.

V. Si hęc omnia diligenter consideret Episcopus, facile deprehendet, quid sibi voluerit Fagnanus, cum monuit, abstinendum esse ab allegandis in Synodo legibus civilibus ab Ecclesia reprobatis: contra vero satis intelliget, quo sensu, & intra quem modum accipienda sint verba illa Hincmari Remensis *in Opusc.* 17. ubi ait: *Leges Romanas ab Imperatore Justiniano promulgatas probat Ecclesia:* aliaque ab Ivone Carnotensi prolata *in epist.* 280. videlicet: *Instituta legum Novellarum commendat, & servat Romana Ecclesia*: hisque collatis cum textu Nicolai I. *in Can. Lege Imperatorum dist.* 10. cujus verba superius attulimus in calce capitis duodecimi hujus libri, satis, superque edocebitur, quas leges civiles tuto commemorare, atque in suas Synodales Constitutiones inserere valeat.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Nihil in Synodo constituendum, quod Regularium privilegia lædat.

QUemadmodum inferiori non licet legem abrogare a Superiore latam, ita nec privilegiis derogare cuipiam a Superiore concessis: quocirca S. Gregorius Magnus *epist.* 14. *lib.* 8. *indict.* 1. *tom.* 2. *Oper. col.* 905. *Hæc constitutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt privilegiis, & ordinatione disposita, perpetua stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione servari, sive quæ scripto decrevimus, seu quæ in eis in nostra præsentia videntur esse disposita; nec a quoquam Pontificum in totum, partemve, qualibet occasione convelli decernimus, vel mutari*: & *epist.* 111. *lib.* 9. *indict.* 2. *col.* 1018. *Cura est solicitudinis adhibenda, ut ea, quæ pro quiete Monachorum, religiosæque conversationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quædam valeat præsumptio perturbare. Sed, sicut hoc, quod ratio exigebat utiliter, oportuit definiri; ita, quod definitum est, non debet violari*: & Innocentius IV. in Concilio Generali Lugdunensi relato *in Cap.* 1. *de privileg. in 6. Volentes* (inquit) *libertatem, quam nonnullis Apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit, sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant.*

II. Hæc, aliaque jura, id ipsum decernentia, Episcoporum oculis subjecit Fagnanus *in Cap. Quod super his de majorit. & obed. a num.* 14. *ad fin.* ut sibi persuasum haberent, nihil Synodalibus Constitutionibus esse inserendum, quod præjudicium inferat privilegiis a Sede Apostolica concessis Regula-

gularium Ordinum inſtitutis. Ad uberiorem autem Epiſcoporum inſtructionem, in exemplum adduxit idem Fagnanus quandam Synodum Cracovienſem, e cujus Actis, jnbente Paulo V. expuncta fuere nonnulla decreta, quibus Regularium exemptio vulnerabatur. Haud abſimile exemplum nos adnotatum reperimus *in lib.* 14. *decretor. ſacræ Congregationis Concilii pag.* 601. ubi Robertus Cardinalis Ubaldini refert, a ſacra Congregatione approbata fuiſſe Acta, & Decreta Concilii Provincialis Cameracenſis, hac tamen adjecta declaratione, ut per illa nihil cenſeretur derogatum privilegiis Regularium; quibus propterea denuntiari mandavit, ut ſua privilegia, non clauſa in corpore Juris, quantocius ejuſdem provinciæ Epiſcopis exhiberent, ut hac ratione iſti cognoſcerent, quidnam in Concilii decretis illis adverſaretur, & idcirco corrigendum foret.

III. Hiſce fortaſſe exemplis nimium perterriti plerique Epiſcopi, nullum, ne minimum quidem, verbum in ſuis Synodis de Regularibus fecere; quod tamen nos minime probandum cenſemus: ſiquidem quamplurima ſunt, in quibus Regulares, quantacumque fruantur exemptione, ſubſunt Epiſcopo, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegato; &, ne hujus ſubjectionis obliviſcantur, neceſſe eſt, eam quandoque illis in memoriam redigere, quod certe nuſquam commodius, quam in Synodalibus Conſtitutionibus, fieri poteſt. Quare ſaniori conſilio alii Epiſcopi, abſque ulla Regularium injuria, aut eorumdem exemptionis violatione plura in ſuis Synodis expreſſe, & nominatim de illis ſanxere. Atque, ut antiquiora hujus rei prætereamus exempla, in Synodo Amerina, habita anno 1595. ab Antonio Maria Gratiano, duo leguntur integra capitula, Regulares reſpicientia, unum ſub *num.* 949. cui titulus: *Quando puniendi Regulares Epiſcopo jus eſt:* alterum ſub *num.* 950. ubi caſus enumerantur, in quibus *Epiſcopi juſſis, edictiſque Regulares parere debent*. De Regularibus pariter multa ſpeciatim ſtatuta deprehendimus in ſæpius a nobis laudatis Synodis, nimirum Cæſenatenſi habita a Cardinali Denhoff *lib.* 2. *cap.* 7. Neapolitana habita a Cardinali Cantelmo *part.* 4. *cap.* 8. Imolenſi ſub Cardinali Gozzadino *tit.* 3. *cap.* 10. Sabinenſi coacta a Cardinali Hannibale Albano *cap.* 8. ac Cingulana celebrata a Cardinali Lanfredino anno 1736. *cap.* 10.

IV. Verùm, ut Epiſcopus tuto, & ſine ullo offendiculo, in hoc negotio procedat, debet omnia bene prænoſcere, in quibus Regulares habet ſuæ juriſdictioni obnoxios. Hæc ſingulatim recenſentur ab Auctoribus de hac materia tractantibus, præcipue ab Eraſmo Chokier *de juriſdict. Ord. in exempt. part.* 2. *quæſt.* 45. Fagnano *in Cap. Grave, de offic. Ord. a num.* 37. *uſque ad fin.* Natali Alexandro *in Append.* 1. *ad tom.* 1. *Theolog. dogmat. & moral.* e quibus pauca quædam ſeligimus. Et primo quidem Regulares, delinquentes contra Decretalem Innocentii III. *in Cap.* 1. *de cuſtod. Euchariſt.* non ſolum a ſuo Superiore Regulari, ſed etiam ab Epiſcopo, cui tanti Sacramenti cura debet potiſſimum incumbe-

re,

re, corrigi, & puniri possunt; sicuti, approbante Innocentio XIII. die 8. Januarii 1724. rescriptum fuit a sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, cujus decretum refertur *in Appendice* ad citatam Synodum Neapolitanam, habitam a Cardinali Pignatello, *num.* 20. Et quoniam ad SS. Eucharistiæ majorem venerationem confert, ne passim, & sine causa, publicæ Fidelium adorationi exponatur, propterea sacra Congregatio Concilii, apud citatum Fagnanum *num.* 77. censuit, non licere Regularibus, illam in propriis Ecclesiis, sine velamine exponere, nisi ex causa publica, a loci Ordinario approbata. *Sacra &c. censuit* (sunt verba decreti editi die 17. Augusti 1630.,) *non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo sanctissimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & sit velatum ita, ut ipsa sacra Hostia videri non possit*. De quo argumento plura a nobis collecta legi possunt *Instit.* 30.

V. Præterea Concilium Tridentinum in decreto *sess.* 22. *de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, postquam plura statuit religiose servanda in celebratione hujus tremendi Sacrificii, addidit: *Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non solum ea ipsa, sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint, ipsi, pro data sibi a sacrosancta Synodo potestate, ac etiam ut delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inviolate servanda, censuris Ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, Fidelem populum compellant; non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque*. Ex quibus verbis aperte conficitur, amplam, atque indefinitam auctoritatem datam esse Episcopis compellendi Regulares quoscumque ad plenam, & exactam observationem non tantum eorum, quæ in præfato decreto continentur, verum etiam aliorum, quæ ipsimet Episcopi ad majorem illius ineffabilis Mysterii decorem, & cultum duxerint præcipienda: quocirca laudatus Cardinalis Lanfredinus in citata Synodo Cingulana jure dixit: *Cum etiam Regulares, ex vi decreti sacri Concilii Tridentini, subsint correctioni, & punitioni Episcopi, si commiserint prohibita, vel indecentia in Ecclesiis, etiam suorum Ordinum, circa Missæ Sacrificium* (*prout alias a sacra Congregatione Concilii declaratum fuit*,) *diligenter caveant eorumdem Ordinum Superiores, ne hujusmodi potestate, nobis competente, uti cogamur in sibi subjectos Sacerdotes*. Quoniam vero in eodem Tridentini decreto Episcopis præcipitur, ut *singuli in suis diœcesibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat*; jure pariter Joseph Cardinalis Spinelli, Archiepiscopus Neapolitanus, die 5. Januarii 1743. sub pœna suspensionis a Divinis ipso facto incurrenda, etiam Regularibus injunxit, ne quempiam exterum Sacerdotem in suis Ecclesiis celebrare permittant sine prævia Ordina-

dinarii licentia; quod & a nobis vetitum fuerat *in nostra Instit.* 34. §. 1. Pro sua quippe rerum Ecclesiasticarum singulari peritia probe noverat idem Cardinalis, prædicti decreti virtute, factam esse Episcopis facultatem etiam censuris animadvertendi in contumaces, & inobedientes Regulares. Enimvero, cum in eodem decreto cautum reperiatur, ne Episcopus quemquam patiatur Missam celebrare extra Ecclesiam in Altari portatili; idcirco sacra Congregatio Concilii die 4. Junii 1672. licuisse censuit Archiepiscopo Toletano, contravenientes Regulares, etiam censurarum inflictione, coercere: uti habetur *lib.* 27. *decretor. pag.* 406. Atque, generatim loquendo, *in his, in quibus a Jure communi, a sacro Concilio Tridentino, a Constitutionibus Apostolicis tributa est Episcopo jurisdictio in Regulares, potest illos etiam per censuras Ecclesiasticas compellere*: quod totidem verbis ab eadem sacra Congregatione rescriptum legimus ad Episcopum Nebiensem die 7. Februarii 1632. *lib.* 14. *decretor. pag.* 571. *a tergo*. Ob eamdem rationem, quia scilicet Tridentinum *sess.* 25. *de invocat. venerat. & reliq. Sanctorum*, decrevit, ne in ulla Ecclesia, quomodolibet exempta, ulla exponatur insolita Imago, aut nova Reliquia, ab Episcopo non approbata; minime dubitandum est, quin possit Episcopus inobedientes Regulares quibuscumque pœnis, etiam censurarum, compescere: quod etiam ex decreto colligitur edito a sacra Congregatione Concilii 5. Junii 1700. apud Monacellum *in formul. tom.* 1. *tit.* 3. *formul.* 8. *num.* 49.

VI. Eadem porro sancta Tridentina Synodus *sess.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* Bonifacii VIII. Constitutionem renovans, quæ legitur *in Cap. Periculoso, de statu Monachorum, in* 6. Sanctimonialium clausuræ exactam custodiam Episcopis commisit, iisdemque mandavit, *ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero, Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maxime procurent; inobedientes, atque contradictores, per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes*. Hanc vero sanctionem explicavit, ampliavitque Gregorius XV. in sua Constitutione 18. incipiente *Inscrutabili*, *Bullar. tom.* 3. decernens, quoscumque Regulares, delinquentes in iis, quę respiciunt clausuram Monialium, etiam ipsismet Regularibus subjectarum, aut personas intra monasterii septa degentes, corrigi, & puniri posse ab Episcopo loci, tamquam Apostolicæ Sedis delegato. Quo vero sanctius Monialium clausura custodiretur illæsa, Alexander VII. in sua Constitutione 156. quæ incipit *Felici*, *Bullar. tom.* 5. statuit, Prælato Regulari semel dumtaxat in anno, occasione visitationis, fas esse monasterii sibi subjecti septa ingredi; si autem necessitas urgeat sæpius in anno idem monasterium ingrediendi, id non aliter Prælato Regulari licere voluit, quam cum præsentia Episcopi diœcesani, aut alterius personæ Ecclesiasticæ, ab ipsomet Episcopo specialiter deputandæ.

VII. Et quoniam crebræ allocutiones Regularium cum Monialibus, visæ

sicchè però questi i Preti ed i secolari non sono Uomini, perchè col parlare con questi non v'è disturbo all'orazione.

visæ sunt quodammodo adversari fini perfectæ clausuræ, cujus præcipuus scopus fuit segregare Moniales ab hominum consortio, ut liberius orationi vacent, & Deo unice animum intendant; idcirco pluribus Pontificiis sanctionibus vetitus fuit Regularibus accessus ad Moniales, etiam sui Ordinis, suisque Prælatis subjectas, sine expressa licentia non solum ejusdem Prælati Regularis, sed etiam Episcopi. Sancitum id fuerat a Sixto V. anno 1590. cujus decretum Paulus V. Urbanus VIII. aliique posteriores Pontifices confirmarunt, & renovarunt. Verum, quia Regulares varia tentarunt effugia, ut ejusmodi decretum eluderent, novis propterea sanctionibus fuit roborandum, & clarius explicandum. Dictitabant plerique, gravis culpæ reos non fieri Regulares, alloquentes Moniales ex rationabili causa, atque ad honestum finem. Alii subtilius ratiocinantes opinabantur, horæ quadrantem cum dimidio, respectu spatii viginti quatuor horarum, quibus dies naturalis absolvitur, exiguam esse materiam, quæ Ecclesiastici præcepti transgressionem plerumque excusat a gravi noxa; ac proinde, per tanti temporis intervallum, quod clepsydra metiebantur, putabant, se posse, sine periculo lethalis peccati, cum Monialibus loqui, nulla petita ab Episcopo licentia. Arbitrabantur alii, saltem prædicto decreto non comprehendi Regulares prædicationis munus obeuntes in Monialium monasteriis; quibus idcirco docebant licere, post expletam concionem, sermonem cum illis habere, præsertim de rebus spiritualibus, in ipsa prævia concione tractatis. Sed istas omnes cavillationes amputavit sacra Congregatio Concilii, quæ die 11. Maji *1669.* approbante Clemente IX. declaravit, Regulares quoscumque, *absque legitima facultate* accedentes ad colloquendum, *etiam per quodcumque modicum temporis spatium, cum Monialibus, aut aliis intra clausuram degentibus, peccare mortaliter, eosque sub excommunicationis, privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque contra Regulares accedentes, sine licentia, ad monasteria Monialium statutis pœnis, posse ab Ordinario tamquam Sedis Apostolicæ delegato coerceri*. Et die *26.* Novembris *1672.* respondit, nullam quantumvis honestam, & rationabilem causam eximere a gravi culpa Regulares accedentes ad Moniales sine Episcopi licentia. Ac die 21. Maji *1678.* iisdem pœnis affici dixit Regulares, qui, post habitam ad Moniales concionem, de quibuscumque rebus cum iisdem loquuntur, nisi specialem quoad hoc facultatem ab Episcopo antea impetraverint. Hæc, aliaque sacræ Congregationis decreta, eamdem materiam respicientia, simul collecta habentur post Diœcesanam Synodum Pisanam anni 1708. & in Appendice ad Synodum Lucanam, habitam ab Archiepiscopo Colloredo anno *1736.*

VIII. Ad eamdem clausuræ materiam pertinet translatio Monialium de uno ad aliud etiam ejusdem Ordinis & Instituti monasterium. Sed hæc Apostolicæ Sedi reservata est; sicuti concessio licentiæ egrediendi e monasterio. Nihilominus, eveniente aliquo repentino casu, quo haberi

ne-

nequeat recursus ad Sedem Apostolicam, permitti potest Monialibus egressus e monasterii claustris. Verum hujusmodi casus tres omnino numerantur; nempe magnum incendium, infirmitas lepræ, ac epidemiæ, sive pestis. Et quoniam Episcopus, ut supra dictum fuit, ex Apostolicæ Sedis, & Concilii Tridentini delegatione, clausuræ Monialium custos est, etiam quoad monasteria ab ordinaria sua jurisdictione exempta; idcirco S. Pius V. Pontifex Maximus in sua Constitutione, quæ incipit *Decori & honestati*, *in Bullario veteri tom. 2. num.* 8. & *in postrema Romana editione tom.* 4. *part.* 2. *nu.* 13. voluit, ut, ubi Moniales, etiam Regularibus subjectæ, necesse habeant, ad evitanda prædictarum infirmitatum pericula, e monasterio exire, non modo Prælati Regularis, sed etiam Episcopi licentia in scriptis accedat. Olim excitata fuit controversia, an, præter casus superius expressos, Moniales e claustris extrahi possint absque auctoritate Apostolicæ Sedis; eveniente nimirum casu aliquo ita gravi, ut aliis supra dictis, in S. Pii Constitutione expressis, quodammodo æquipolleat, ut puta, si Monialis aliqua, propter morum pravitatem, ab uno ad aliud monasterium transferenda judicetur; siquidem morum corruptela epidemico morbo æquiparari potest. De hac quæstione inter Doctores Salmanticæ actum fuit, quo tempore Cardinalis de Lugo in ea Civitate morabatur. Et hic quidem *in suis Responsf. moral. lib.* 3. *dub.* 18. sententias Theologorum, & Canonistarum celebris illius studiorum Universitatis exponit: ipse vero eam amplectitur, quæ docet, minime licere, sine auctoritate Sedis Apostolicæ, Monialem ab uno ad aliud monasterium transferre in pœnam delicti ab ea commissi: hoc enim frequentibus nimium translationibus viam aperiret: sed licitum esse ad hujusmodi translationem procedere, propter evidens periculum scandali, & perversionis aliarum Monialium: hunc etenim casum vere putat æquipollentem esse morbo epidemiæ in Bulla S. Pii V. expresso. Hujusmodi autem sententiæ innixi quidam, ulterius progressi sunt, contendentes, translationem in hisce casibus fieri posse solo Prælati Regularis judicio, & imperio, non requisita, aut obtenta Episcopi licentia. Quod tamen nullo pacto sustineri potest. Si enim Episcopi auctoritas necessaria est pro extrahendis e clausura Monialibus, etiam ab illius ordinaria jurisdictione exemptis, in ipsis casibus litteraliter expressis in Bulla S. Pii V. quis unquam suadere poterit, Episcopi auctoritate opus non esse, ubi agatur de aliis casibus, qui in Bulla nequaquam expressi sunt, sed ad illius dispositionem sola ratiocinationis subtilitate pertracti?

IX. Neque vero prædictis tantum limitibus circumscribitur delegata jurisdictio Episcopi in Regulares, sed longe ulterius protenditur. Etenim coercitioni Episcopi fiunt obnoxii Regulares excipientes Confessiones secularium sine accepta ab Episcopo facultate, contra decretum Tridentini *sess.* 23. *cap.* 15. *de reform.* Item excipientes Confessiones Monialium, etiam suo Ordini subjectarum, sine prævia Episcopi approbatione, juxta Constitutio-

tionem 18. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. & juxta Constitutionem 10. Clementis X. §. 4. *Bullar. tom.* 7. *pag.* 30. Hi enim Pontifices justis, gravibusque de causis, quas refert Fagnanus *in Cap. Cum Capella, de privil.* hoc disciplinæ caput statuerunt, ut, quamvis Prælati Regulares Sacerdotibus Regularibus sibi subjectis, etiam ab Episcopo non approbatis, & sine illius licentia, facultatem tribuant excipiendi Confessiones suorum collegarum Regularium, minime tamen valeant Monialibus sui Ordinis, quantumvis eorum gubernio subjectis, inconsulto Episcopo, & sine illius approbatione, Confessarios ordinarios, aut extraordinarios deputare: ut videre est in citatis eorum Constitutionibus; quæ licet in Hispaniarum regnis suspensæ fuerint in vim cujusdam Brevis Urbani Papæ VIII. relati apud Lezanam *consil.* 40. *num.* 116. in aliis tamen Orbis Catholici regionibus, pro quibus ejusmodi Brevia suspensiva non prodierunt, omnimodæ executioni demandari debent; quemadmodum Ultramontani etiam Scriptores fatentur, Thomassinus *de veteri & nova Ecclesiæ disciplina part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 40. *num.* 7. Van-Espen *Juris Ecclesiastici tom.* 2. *tit.* 6. *de Sacram. Pœnit. num.* 21. Cabassutius *in Theor. & Prax. Juris Canon. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Genett. *in Theologia Moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. cap.* 8. Natalis Alexander *in Theologia Dogmat. & Moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 10. *regul.* 7.

X. Ad idem rerum genus pertinent ea, quæ sequuntur. Sacra Tridentina Synodus *sess.* 25. *cap.* 10. *de Regular.* provide constituit, ut Superiores etiam Regulares Monialibus sibi subditis Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno offerre tenerentur. Sed, quoniam hujusmodi Confessarius semper ex ipso Superioris Regularis Ordine deligebatur, idque pusillos forte mulierum animos in graves sæpe angustias conjiciebat; sub Innocentio Papa XIII. post diuturnum examen circa plura disciplinæ capita, quæ pro Hispaniarum regnis definienda, aut stabilienda proponebantur, habitum in Congregatione particulari ad id deputata, cui nos, tunc in minoribus constituti, Secretarii officium præstitimus, hoc etiam constitutum fuit, ut Superiores Regulares Monialibus sibi subjectis semel saltem in anno Confessarium extraordinarium deputarent Presbyterum aliquem ad id approbatum, secularem, vel alterius Ordinis Regularem: quod si id ab ipsis negligeretur, tunc Episcopi, pro sui arbitrio, & conscientia, deputationem hujusmodi facere valerent, nec illa quovis titulo, aut prætextu a Superioribus Regularibus impediri posset: ut videre est in litteris Apostolicis ab Innocentio XIII. editis, quarum initium est *Apostolici ministerii*, quasque deinceps a Benedicto XIII. in forma specifica confirmatas, nos ipsi ad supremum Pontificatum assumpti, hac in parte, ad universum Orbem Catholicum expresse extendimus, & ampliavimus per nostram Constitutionem, quæ incipit *Pastoralis curæ*, quæque extat *tom.* 2. *Bullarii nostri num.* 56.

XI. Utque alios aliquot casus enumerando exequamur, in quibus Regula-

lares subjecti sunt Episcopis tamquam Sedis Apostolicæ delegatis, omittendi non sunt renuentes accedere ad publicas Processiones, contra decretum Concilii Tridentini *sess.* 25. *cap.* 13. *de Regular.* Prædicantes in Ecclesiis suorum Ordinum, Episcopo contradicente, vel non petita ab eo benedictione, aut in alienis Ecclesiis sine ejusdem Episcopi licentia, contra decreta ejusdem Tridentini *sess.* 5. *cap.* 2. *de reform.* & *sess.* 24. *cap.* 4. ac citatam Constitutionem *Inscrutabili* Gregorii XV. Non servantes interdictum ab Episcopo latum, aut dies festos ab Episcopo indictos, vel recusantes promulgare censuras, jussu Episcopi denuntiandas, contra decretum *sess.* 25. *cap.* 12. *de Regular.* Conferentes litteras dimissoriales, aut Ordines suis subditis secularibus, contra decretum *sess.* 23. *cap.* 10. Publice docentes, non emissa prius Fidei professione coram Episcopo loci, ad normam Constitutionis Pii IV. editam anno 1564. Graviter delinquentes in administratione cujuslibet Sacramenti, quemadmodum expresse sancitum fuit a Gregorio XV. in eadem Constitutione *Inscrutabili* §. 4. Notorie, & cum scandalo delinquentes extra claustra: hi quippe, juxta Constitutionem Clementis VIII. editam 8. Martii 1596. puniri possunt ab Episcopo, nisi Superior Regularis, ab Episcopo admonitus, intra ei præfixum ab eodem Episcopo tempus, illos punierit, & de punitione Episcopum certiorem fecerit. Delinquentes in personam ipsius Episcopi, ejusque jurisdictionem impedientes, juxta decretum sacræ Congregationis Concilii, a Gregorio XIII. approbatum, de quo Fagnanus *in cit. Cap. Grave*, *num.* 76. Transgredientes decretum ab Alexandro VII. editum die 27. Septembris 1659. quo privilegia concessa Prælatis, Episcopo inferioribus, quoad usum Pontificalium, intra certos terminos coarctantur, & locorum Episcopis potestas datur, decreti transgressores censuris coercendi. Præsumentes dare habitum sui Ordinis mulieribus Tertiariis, non collegialiter viventibus, inconsulto Episcopo: privilegia enim, quæ ad id faciendum olim Regulares habuerant, ita hodie sunt limitata, ut nulli queant habitum prædictum conferre sine licentia Episcopi; ad quem pariter pertinet præmittere examen conditionum, quas sacræ Urbis Congregationes in mulieribus exigunt, quæ inter prædictas Tertiarias cooptari petunt: de qua re pluribus nos disseruimus *in nostra Instit.* 29. ubi ediximus, Regularibus, priusquam a loci Ordinario facultatem obtineant, de qua est sermo, onus incumbere hæc rite probandi: primo scilicet, se privilegium habere a Sede Apostolica concedendi sui Ordinis habitum fœminis non collegialiter viventibus: secundo, fœminas habitum actu petentes, esse probatæ vitæ, bonisque moribus præditas: tertio, eas suæ ætatis annum agere quadragesimum: quarto, tot annuos reditus ex propriis bonis percipere, quot sunt ad earum alimoniam necessarii: quinto denique, non cum aliis eas cohabitare, quam cum personis in primo tantum consanguinitatis, vel affinitatis gradu sibi conjunctis: aliqua vero ex his conditionibus deficiente, debet Ordinarius petitam licentiam de-

denegare. Quæ omnia *in prædicta nostra Institutione* præscripta, jam antea expensa a nobis pariter fuerant; occasione cujusdam causæ *Mazarien.* sacræ Congregationi Concilii, cujus Secretarii munere tunc temporis fungebamur, propositæ, & decisæ 10. Maji 1727. *Thesaur. Resolut. tom.* 4. *pag.* 55.

XII. Sed tædet jam cetera prosequi, in quibus Regulares delegatæ subjacent Episcopi jurisdictioni. Qui singula exacte, & minutissime descripta videre desiderat, citatos legat Chokier, & Fagnanum. Interim nos concludimus, integrum esse Episcopo in Synodalibus Constitutionibus hanc suam exercere delegatam auctoritatem in Regulares, & quandoque expedire, ut id faciat, ad illos continendos in officio, & irrepentes abusus cohibendos.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Modus adhibendus in Constitutionibus respicientibus Regulares.

ETsi Regulares non ignorent, se in prædictis casibus Episcoporum subdi jurisdictioni; cum tamen in Synodalibus Constitutionibus se tangi sentiunt, eas multis nominibus impugnare conantur: quod a longa ejusmodi rerum experientia edocti sumus. Synodale decretum quandoque incusant, eo quod ita conceptum sit, ut videatur plus juris Episcopo tribuere, quam ei competat: reclamant aliquando adversus decreti verba, eo quod ordinariam potius, quam delegatam jurisdictionem, videatur Episcopo asserere: conqueruntur interdum, aliquid in Synodo esse universim, & veluti per modum regulæ statutum, quod solum in certis, & peculiaribus facti circumstantiis poterat ab Episcopo decerni, ne secus Regularium privilegia violaret. Operæ autem pretium erit hæc omnia opportunis exemplis explicare.

II. Episcopus Midensis in sua prima Constitutione Synodali, excommunicationis vinculo ipso facto innodatum voluit, & pronunciavit quemcumque sive secularem, sive Regularem, quovis modo exemptum, qui, sine sui auctoritate, & licentia, quodcumque Sacramentum administraret personis secularibus, aut alia ratione in cujuslibet Sacramenti administratione delinqueret. Conformis profecto videbatur hujusmodi Constitutio superius indicatæ sanctioni Clementis V. *in Clem.* 1. *de privileg.* ubi anathemate percelluntur Regulares Sacramentum Eucharistiæ, aut extremæ Unctionis, sive Clericis, sive laicis administrantes, vel *Matrimonia solemnizare*, hoc est, ut ibidem explicat Glossa, solemnem benedictionem conjugibus impertiri præsumentes, sine licentia Parochi. Cohærere pariter videbatur laudatæ Constitutioni 18. Gregorii XV. *in cujus* §. 4. Episcoporum coercitioni supponuntur Regulares sine legitima facultate se se ingerentes in iis, quæ pertinent ad animarum curam, aut

quod-

quodlibet Sacramentum ministrantes absque prævia Episcopi approbatione, & licentia.

III. Sed, quamquam hæc ita se habeant, attamen prædicta Constitutio, verbis nimium indefinitis concepta, acriter fuit a Regularibus impugnata, ob rationes, quas subnectimus. Summus Pontifex Paulus IV. in sua Constitutione impressa in Bullario Rodriguez, permisit Fratribus Minoribus distribuere sacram Eucharistiam in suis Ecclesiis omnibus Christifidelibus illam petentibus, sola excepta die Paschatis Resurrectionis Dominicæ. Ejusmodi privilegium, confirmatum a S. Pio V. ad omnes Regulares, *per communicationem*, ut ajunt, extensum est. Verum, quia Eugenius IV. in sua Constitutione *Fide digna*, 24. *pag.* 33. *tom.* 3. *part.* 3. *Bullar.* jampridem declaraverat, tempus Paschale, intra quod integrum est Fidelibus annuæ perceptionis Eucharistiæ præcepto satisfacere, non unius, sed quindecim dierum spatio, hoc est a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, intercludi, dubitatum fuit, an sub limitatione præfati privilegii, Regularibus concessi, sola intelligenda esset dies Paschatis, an potius omnes comprehenderentur prædicti quindecim dies. Controversia, de qua plura Diana *tom.* 2. *edit. coord. de Eccles. Commun. resolut.* 17. *usque ad* 24. Lezana *Oper. tom.* 2. *verb. Eucharistia quoad Regulares num.* 2. & Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 3. *num.* 2. & 3. sæpius discussa fuit in sacra Congregatione Concilii, quæ censuit, sola die solemnitatis Paschatis, absolute prohiberi Regulares, ne Eucharistiam in suis Ecclesiis porrigant secularibus, etiamsi isti jam antea annuæ Communionis præceptum in propria Parochia impleverint: aliis vero diebus impediri non posse, quominus illam distribuant, modo seculares, Eucharistico pane in eorum Ecclesiis refecti, non se solutos arbitrentur ab obligatione illum percipiendi a proprio Sacerdote. Ex multis, quæ proferri possent, duo seligimus sacræ Congregationis decreta. Primum prodiit in causa *Burdigalen.* 9. Julii 1644. iterumque confirmatum fuit in una *Senonen.* 11. Junii 1650. *lib.* 19. *decretor. pag.* 54. cujus verba sunt: *Sacra Congregatio Concilii, post maturam discussionem, censuit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse probibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive non valeant ministrare personis secularibus Sacramentum Communionis; posse tamen iisdem probibere, ut personis secularibus die Paschatis non administrent dictum Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi dictæ personæ seculares satisfecissent præcepto Ecclesiæ hac de re edito.* Alterum emanavit in causa *Mechlinien.* anno 1682. quod in sacræ Congregationis Actis ita legitur adnotatum: *Parochi loci Lovanii conquerentes sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum personis secularibus ministrari a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis a Regularibus, & præsertim Societatis Jesu, prætextu privilegiorum, unde arguunt, juribus parochialibus præjudicium inferri, & Ecclesiæ præceptum eludi, cum non desint* fal-

falso asserentes, se in Ecclesiis Regularium illi satisfecisse; libellum porrexerunt Sanctissimo Domino nostro, ut hisce malis occurreret, vetando Regularibus, ne præfato tempore dictum Sacramentum audeant ministrare. Cum autem Sanctitati suæ placuerit ad sacram Congregationem Concilii remittere hujusmodi preces, Patri Procuratori provinciæ Belgicæ Societatis Jesu successive communicatas, proponitur dubium: An Patres Societatis Jesu, aliique Regulares possint ministrare sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum personis secularibus a Dominica Palmarum usque, & per totam Dominicam in Albis. Cui dubio die 31. Januarii ejusdem anni 1682. responsum fuit affirmative, excepto die Paschatis; ita tamen, ut in aliis diebus sumentes Eucharistiam a Regularibus intra duas hebdomadas Palmarum, & Paschatis, non satisfaciant præcepto.

IV. Jam vero hisce decretis, sæpius a sacra Congregatione renovatis, etiam die 14. Januarii 1736. in causa *Suessana Jurium parochialium*, de qua *in Thesaur. Resolut. tom. 7. pag. 161. & 181.* aperte contraire, dicebant Regulares, præfatam Constitutionem Episcopi Midensis, cujus verba adeo generalia erant, ut viderentur liberam facultatem ipsis auferre etiam Eucharistiam in suis Ecclesiis qualibet anni die ministrandi. Et quia, Synodalis Constitutionis verbis rite expensis, justa deprehensa est Regularium querimonia; ideo sacra Congregatio Concilii die 24. Augusti 1686. eamdem Constitutionem corrigi, & reformari jussit.

V. Nullus autem Regularium quærimoniæ esset locus, si Episcopus illis interdiceret, ne solemni Dominicæ Resurrectionis die ulli secularium sacram Eucharistiam audeant ministrare, aut si severissimis pœnis eorum refrenaret insolentiam, qui eam falsam, nec certe tolerandam doctrinam in vulgus disseminarent, annuæ scilicet Communionis præcepto posse Fideles in eorum Ecclesiis satisfacere: etenim hæc propositio non solum est aperte contraria Decretali Innocentii III. *in Cap. Omnis utriusque sexus*, ejusdemque Decretalis communi, usuque comprobatæ acceptioni, verum etiam contradicit ipsismet Apostolicis, de quibus gloriantur, privilegiis: in his enim facultas fit Regularibus ministrandi in suis Ecclesiis sacram Eucharistiam personis secularibus, expresse, & nominatim excepta die Paschatis Resurrectionis Domini, uti audivimus. Quare, cum circa annum 1630. quidam Patritius Cahil, Parochus Dublinensis, inter ceteras propositiones, quas nonnullis Regularibus in Hibernia degentibus doceri, ac spargi audierat, & quarum judicium a facultate Theologica Academiæ Sorbonensis postulavit, hanc etiam ab iisdem Regularibus prolatam ad eamdem facultatem detulisset: *Parochiani non tenentur in propria Parochia communicare in Paschate*: etsi Regulares, qui ceteroquin alias propositiones, de quibus accusabantur, unqam a se assertas negabant, hanc unam, consueto suorum privilegiorum obtentu, pro viribus nisi sint defendere; impedire nihilominus non valuerunt, ne eidem hæc, quam jure merebatur, inureretur censura: *Propositio falsa, scandalosa, & temera-*

raria: quemadmodum refertur in Opere inscripto *Collectio judiciorum &c.* edito Parisiis anno 1727. *pag.* 324. 329. *&* 356.

VI. Idem Episcopus Midensis in sua Synodali Constitutione octava expresse denuntiaverat, se nulli sive secularium, sive Regularium, Ordines collaturum, qui non servasset temporum interstitia a Concilio Tridentino præscripta; a quibus an quempiam absolvendum Ecclesiæ necessitas, aut utilitas exposceret, id, non a Prælato Regulari, sed a se fore dijudicandum, edixerat. Hæc pariter Constitutio innixa videbatur Tridentino, *sess.* 23. *cap.* 11. *&* 13. *de reform.* quibus in locis soli Episcopo permittitur causam examinare, propter quam sit aliquis citius, quam jura requirant, ad altiorem Ordinem promovendus. Fulciri insuper videbatur pluribus decisionibus sacræ Congregationis Concilii, quæ sæpius censuit, a sacra Tridentina Synodo, soli Episcopo Ordines collaturo, nequaquam autem Prælato Regulari, litteras dimissoriales concedenti suo subdito Regulari, facultatem fieri, hunc, ex justa causa, ab interstitiorum lege eximendi. Ita quippe ab eadem responsum comperimus in *Nullius* 31. Junii 1597. *lib.* 9. *decretor. pag.* 18. in *Aquen.* mense Julii 1589. *lib.* 6. *decretor. pag.* 18. & in *N. N.* 12. Septembris 1609. *lib.* 11. *decretor. pag.* 65. Attamen, quia Sedes Apostolica, post Tridentinum, nonnullis Regularium Ordinum Institutis privilegium concessit exemptionis ab interstitiis, idcirco sacra Congregatio, prædicta die 24. Augusti 1686. rescripsit, etiam hanc Constitutionem Synodalem Midensem, *esse reformandam quoad eos Regulares, qui habent privilegium concessum post Tridentinum*.

VII. Aliud rei, de qua agimus, exemplum spectat facultatem administrandi Sacramentum Pœnitentiæ. Bonifacius VIII. *in Cap. Super Cathedram, de sepulturis, inter Extravag. commun.* statuit, non posse Regulares secularium Confessiones excipere, *sine licentia, gratia, & beneplacito* Episcopi, in cujus diœcesi commorantur. Benedictus vero XI. *in Cap. Inter cunctas, de privilegiis*, pariter *inter Extravag. commun.* decrevit, Superiores Regulares debere quidem significare Episcopo, fuisse a se quosdam sui Ordinis Fratres deputatos ad audiendas secularium Confessiones, non tamen teneri eorumdem Fratrum nomina exprimere, nec certum numerum designare; voluitque insuper, ut, nisi Episcopus intra triduum ad Confessiones excipiendas approbasset, quos Prælatus Regularis ita confuse eidem significaverat, iidem nihilominus possent Sacramentum Pœnitentiæ, auctoritate Apostolica, secularibus administrare. Verum hanc Benedicti XI. sanctionem abrogavit Clemens V. *in Clement. Dudum, de sepulturis*, restauravitque Constitutionem editam a Bonifacio VIII. quam denuo renovavit Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 15. *de reform.* edicens, nulli Regularium fas esse, secularium, etiam Sacerdotum, Confessiones excipere sine Episcopi approbatione. Hanc porro approbationem, seu licentiam, posse ab Episcopis concedi Regularibus ad certum tem-

pus, & limitari ad certum dumtaxat genus personarum, diserte declararunt Clemens X. in sua Constitutione 10. §. 4. Urbanus VIII. in suis Apostolicis litteris in forma Brevis, anno 1639. datis in causa moti litigii inter Cardinalem Sandovalem, & Regulares illius diœcesanos, Innocentius XIII. in sua Constitutione super Ecclesiastica disciplina in regnis Hispaniarum, edita die 13. Maji 1723. & confirmata a Benedicto XIII. die 23. Septembris 1724. alia Constitutione, quæ extat in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. atque opposita doctrina, quam Regularium plerique venditabant, proscripta est ab Alexandro VII. qui, teste Cabassutio *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 13. die 30. Januarii 1659. hanc propositionem: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare:* declaravit *falsam, temerariam, scandalosam, & erroneam:* quæ omnia videri possunt *in nostra Instit.* 86.

VIII. His ita per Tridentinum Concilium, & per Apostolicas Constitutiones decretis atque firmatis, accesserunt opportunæ declarationes dubiorum, quibus vexari non destitit sententia textus, licet plana, & aperta, tum ipsius Concilii, tum prædictarum Constitutionum; de quibus declarationibus a nobis fusiore calamo actum est *in citata nostra Instit.* 86. Accesserunt acquiescentiæ significationes solemniter editæ a Superioribus Ordinum Regularium, qui & agnoverunt, & ultro acceptarunt quæcumque decreta fuerant circa necessariam Episcopalem approbationem, ubi Regulares excipere velint secularium Confessiones, seque præmissis legibus teneri, propria subscriptione professi sunt; ut accidit Parisiis in solemni actu, relato per extensum *in tom.* 3. celebris Collectionis Judiciorum *pag.* 45. Post hæc omnia, quis crederet, aliquod adhuc reluctantiæ, & contradictionis germen excidendum superfuisse? Et tamen ita se res habuit. Notæ sunt Anglicanæ Ecclesiæ calamitates post illius regni separationem a Catholica unitate ac Fide; & satis compertum est, quanta curarum & solicitudinum mole Apostolica Sedes operam dederit, ut pauci Catholici, qui ibidem relicti sunt, in sanctæ Religionis integritate permanerent, & quot, in eum finem, Ecclesiastici regiminis formas atque rationes excogitare debuerit, donec Ven. Servus Dei Innocentius Papa XI. per suas litteras in forma Brevis, anno 1688. editas, id tandem constituit, ut tres Vicarii Apostolici, Episcopali charactere insigniti cum titulis Ecclesiarum in infidelium partibus existentium, per diversas illius regni regiones opportune divisas constituerentur, qui Catholicorum in iis degentium spirituale regimen gererent. Adversus hosce Vicarios Apostolicos controversiam excitarunt Missionarii Regulares, contendentes, Confessariorum ministerium a se exerceri posse erga seculares personas, absque illorum approbatione; tum quia eorumdem auctoritas, rigorose loquendo, Ordinaria dici nequit; tum quia Conciliaria decreta, & Apostolicæ

licæ

licæ Constitutiones de Episcopis Ordinariis locorum verba faciunt ; tum denique quia retroactis temporibus ipsi Regulares Missionarii, annuentibus Romanis Pontificibus, & præsertim Urbano Papa VIII. secularium Confessiones exceperant sine approbatione Superioris Ecclesiastici, quantumvis Episcopi titularis. De hac controversia non semel actum est in Congregationibus Urbis: cumque in ipsis animadversum fuerit, Apostolicos ejusmodi Vicarios deputatos fuisse, & adhuc deputari cum iis facultatibus, *quibus Ordinarii in suis civitatibus, & diœcesibus utuntur*; ex eo autem, quod, certis concurrentibus circumstantiis, permissum fuerat, non recte inferri quid obtinere debeat, cum immutatus fuerit rerum status: iteratis vicibus decretum fuit, Regulares Missionarios non posse secularium Confessiones audire, nisi impetrata prius approbatione a Vicariis Apostolicis, quibus nempe subjecti esse debebant in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum administrationem. Atque hæc decreta Apostolica auctoritate confirmata fuerunt tum olim ab Innocentio XII. per litteras in forma Brevis datas die 5. Novembris 1696. tum etiam a nobis ipsis per similes litteras datas die 2. Septembris 1745.

IX. Non defuit tamen, qui in tuenda, exercendaque hac in re Episcopali auctoritate, modum excederet. Episcopus quidam sibi licuisse autumabat, in suis Synodalibus Constitutionibus prohibere, ne ullus Regularium, etsi ceteroquin a se approbatus, accederet ad domum secularium ægrotantium, ut eorumdem Confessiones inibi exciperet, sine speciali licentia Parochi proprii ejusdem ægrotantis. Displicuit hæc constitutio Regularibus, eo quod ea non tam imminui, quam prorsus ipsis auferri videretur facultas audiendi secularium Confessiones ; neminem quippe facile reperiri, ajebant, qui velit sanus Confessarium eligere, a quo nequeat ægrotans, & mox fortasse decessurus, Sacramentalem absolutionem obtinere: suas proinde adversus decretum querelas ad sacram Congregationem Concilii detulerunt: eaque, sive ob prædictam rationem, sive potius ne ægrotantes privarentur solatio peccata sua aperiendi Confessario, quem optarent, die 14. Decembris 1658. Synodalem Constitutionem ita temperandam censuit, ut liberum quidem esset Regularibus, jam ab Episcopo approbatis, accedere ad domos secularium morbo laborantium, ibique Sacramentum Pœnitentiæ iisdem administrare, hac tamen adjecta lege, ut tenerentur exceptæ Confessionis attestationem, in schedula scriptam, in eadem domo relinquere, qua certior fieret Parochus de peracta ab infirmo Sacramentali Confessione, ut tuto deinde posset cetera Sacramenta eidem conferre.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

Aliæ exponuntur earumdem querelarum causæ.

HÆc de prima querelarum causa. Alteram, quam, non decretum, sed potius decreti verba interdum Regularibus suppeditant, unicum patefaciet exemplum. Sacrum Concilium Tridentinum *seff.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* præcipit, *Ut omnes Regulares, tam viri, quam mulieres, ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, & componant*. Hinc autem factum est, ut nonnulli Episcopi non dubitaverint, hanc Tridentini sanctionem in suis Synodis renovare, idemque, ac totidem fere verbis iterum decernere. Enimvero, cum Episcopi, in sua quilibet diœcesi, sacrorum canonum custodiam habere, atque in id potissimum incumbere debeant, ut quotquot Deo devincti, atque Ecclesiæ obsequiis sunt specialiter mancipati, canonum statuta religiose custodiant; ad eos quoque pertinet invigilare, ut Regulares ad Regulam, quam professi sunt, suam vivendi rationem componant. Atque, ut missa faciamus quamplurima Provincialia Concilia, quæ, ante concessam Regularibus exemptionem ab Episcopi jurisdictione, exactam propriæ Regulæ observationem iisdem & commendarunt, & statutis in transgressores pœnis districte præceperunt, Synodus Provincialis Bituricensis, anni 1336. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1609. quamvis non minus, quam Diœcesana, jurisdictione careret in Regulares, nihilominus *cap.* 1. ait: *Statuimus, præcipimus, & ordinamus, quod Religiosi, cujuscumque status fuerint, Capitulum* Ne in agro, *& alias Decretales editas super Regularibus Institutis, & Constitutiones inviolabiliter custodiant, & observent*: & Synodus Burdigalensis, habita post Tridentinum, anno nimirum 1583. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1366. *cap.* 25. inquit: *Superiores, atque Præpositi omnium monasteriorum, & Ordinum, omnem curam, & diligentiam adhibeant, tam in Capitulis Provincialibus, quam in monasteriorum, etiam commendatorum, visitationibus, ut ipsorum inferiores, ac subditi, ex præscripto suæ professionis vitam instituant, & paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac, si quæ sunt alia cujusvis monasterii peculiaria vota, & præcepta, fideliter, & inviolate observent*. Sed, quamquam hæc nemo inficiari audeat, attamen sæpius a Regularibus accusatum est verbum illud *præcipimus*, seu *statuimus*, in Synodalibus Constitutionibus usurpatum: eo siquidem denotari dicebant ordinariam Episcopi in ipsos auctoritatem, & jurisdictionem, & non meram custodiam, atque vigilantiam super observatione eorum, quæ aut a Jure communi, aut a Pontificiis Constitutionibus, aut a propriis cujusque Ordinis Institutis, sunt Regularibus injuncta. Quapropter sacra Congregatio Concilii justam agnoscens Regularium querelam, verbum illud *præcipimus*, seu *statuimus*, nedum a Diœcesanæ

verum etiam a Provincialis Synodi Constitutionibus jussit expungi, & decretum in hunc modum reformari: *Intelligant Regulares, se teneri ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituere:* sicuti testantur Fagnanus *in Cap. Quod super his, nu.* 25. *de majorit. & obed.* & Matthæucc. *de Official. cap. ultim. num.* 3. *& seq.*

II. Tertiam demum occasionem impugnandi Synodalia statuta, quam a Regularibus inde arripi diximus, quod nimirum generatim, atque instar regulæ tradant, quæ in peculiaribus facti circumstantiis unice determinari possunt, duo demonstrabunt exempla. Summus Pontifex Clemens VIII. die 15. Martii 1596. prævio consilio sacræ Congregationis Concilii, sancivit, non licere Prælato Regulari litteras dimissoriales concedere suis subditis Regularibus ad Ordines suscipiendos a quocumque Antistite, sed teneri illas dirigere ad Episcopum diœcesanum, in cujus scilicet diœcesi degit Regularis Ordinibus initiandus: si vero Episcopus diœcesanus abfuerit, aut non sit Ordinationem habiturus, tunc permisit Prælato Regulari suos subditos dimittere ad quemcumque Antistitem, dummodo non in fraudem, hoc est de industria, literas dimissoriales illis dare distulerit ad tempus, quo prævidebat diœcesanum Episcopum abfuturum, aut Ordinationem non habiturum; quod quidem multis de causis quandoque fieri contingit, & præcipue ut Regularis, ad Ordines promovendus, qui, juxta ejusdem Clementis VIII. sanctionem, suæ scientiæ experimentum subire debet coram Episcopo, a quo Ordines petit, declinet examen, quod ab Episcopo diœcesano severius institui solere novit.

III. Hoc decreto, de quo nos prolixe tractavimus *in nostra Instit.* 23. suffulti aliquot Episcopi, in suis Constitutionibus absolute illicitas pronunciarunt Ordinationes Regularium, qui, cum tempus imminet Ordinationis, e loco recedunt, ubi antea degebant, & ad alteram commeant diœcesim, a cujus Episcopo Ordines suscipiunt, & paulo post ad pristinum locum redeunt: omnes quippe prædictæ circumstantiæ recessus, & reditus, vehementem inducunt præsumptionem fraudis, quam abesse voluit Clemens VIII. ut Regulares ab alieno Episcopo, & non a proprio loci, in quo commorantur, licite Ordines suscipere valeant. Enimvero, si minor, aut mulier, e patria recedat, alio se conferat, ibique aliter, quam patriæ leges requirant, contractum ineat, ac, stipulatione sequuta, in patriam se recipiat, id in fraudem statuti in patria vigentis factum præsumitur, juxta ea, quæ allegantur a Rota *decis.* 17. *num.* 17. *& seq. part.* 13. *recen.*

IV. Et nihilominus sacra Congregatio Concilii, ejusmodi Episcoporum Constitutionibus ad trutinam positis, in causa *Neapolitana* die 5. Septembris 1682. censuit, non posse in re præsenti universalem regulam constitui, sed judicium eliciendum esse ex peculiaribus facti circumstantiis. Quamvis enim ex iis, quæ enarravimus, vehemens oriatur fraudis præsum-

sumptio, hæc tamen præsumptio aliis contrariis præsumptionibus debilitari, & elidi potest. Etenim, quod attinet ad ipsos subditos Regulares Ordinibus initiatos, hi facile se excusare valent prætextu obedientiæ debitæ suis Superioribus, a quibus alio se conferre, & paulo post ad priorem conventum jussi sunt redire, quin rationem sciant, propter quam id fuerit ipsis imperatum: Superiores vero statim obtendunt necessitatem monasterii, quod brevem tantum, & non diuturnam exigebat permanentiam illius Religiosi, quem illuc miserunt. Quamvis autem ejusmodi excusationes interdum falsæ sint in oculis Dei hominum corda perscrutantis, non tamen illico falsæ probari queunt in foro Ecclesiæ. Quamobrem integrum quidem erit Episcopo laudatam Clementis VIII. sanctionem suis Synodalibus Constitutionibus inserere, ejusque exactam observationem Regularibus indicere, atque inculcare, quod in plerisque Diœcesanis Synodis tam Italiæ, quam Galliæ, prudenter factum refert Hallier *de sacris Ordinat. part.* 2. *sect.* 5. *cap.* 3. *art.* 8. §. 1. fas etiam erit eidem illicitam quandoque pronunciare Ordinationem Regularis, quem ex specialibus facti circumstantiis cognoscat vere in fraudem e sua diœcesi abiisse, uti alibi Ordines reciperet; licebit præterea universim declarare, Regularium e diœcesi discessiones, imminente Ordinationis tempore, & subitas ad eamdem regressiones, postquam alibi sunt Ordinibus initiati, nunquam carituras fraudis suspicione: verum, propter indicatas rationes, cavendum ei erit, ne generatim, & veluti per modum regulæ, illicitas, & fraudulentas statuat habendas omnes omnino Ordinationes Regularium e sua diœcesi discedentium, & post susceptos ab alio Episcopo Ordines iterum in eamdem se se recipientium.

V. Alterum ejusdem rei haud absimile exemplum nobis exhibet facultas prædicandi, in Synodalibus Constitutionibus nimium quandoque Regularibus limitata. Euangelicæ prædicationis ministerium Episcopis præcipue esse concreditum, nemo dubitat. Apostolis quippe, in quorum vices, & munus Episcopi successerunt, Christus Dominus, cœlos conscensurus, peculiarius præcepit: *Euntes in mundum universum, prædicate Euangelium omni creaturæ:* quod illi adeo districte ad se pertinere existimarunt, ut cetera potius Apostolatus munia, quam prædicationis officium, aliis committenda duxerint; cum *Act. 6.* agentes de Diaconorum electione, discipulorum multitudini dixerunt: *Non est æquum, nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu Sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Hinc Apostolus Paulus 1. *ad Corinth.* 1. de se ait: *Non misit me Christus baptizare, sed euangelizare*: & ad Timotheum scribens *epist.* 2. *cap.* 2. eum ad prædicationis opus, tamquam sui muneris præcipuum, hortatur, inquiens: *Prædica verbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* Persuasum id fuit sanctissimis

ſimis Eccleſiarum Præſulibus, qui non ſolum prædicationis miniſterium per ſemetipſos religioſe explebant, ſed illud recenſentes inter proprias, & peculiares Paſtoris curas, nullum, ne Presbyterum quidem, coram ſe e ſuggeſtu prædicare permittebant, niſi raro admodum, atque ex ſui juſſione, & ſingulari quadam delegatione. Colligimus hoc ex Poſſidio de Auguſtino *in ejus Vita cap.* 5. narrante, eum a Valerio Hipponenſi Epiſcopo deputatum fuiſſe ad ſui loco concionandum, *contra uſum, & conſuetudinem Africanarum Eccleſiarum*, ubi ſolus Epiſcopus prædicandi officio fungebatur. Chryſoſtomo itidem eximiæ, & ſingulari laudi vertit Palladius, quod nondum Epiſcopus factus, *vices Epiſcopi ageret in prædicatione verbi Dei*. At inſequentibus ſeculis Epiſcopi, ſive aliis curis nimium diſtenti, ſive prædicationis muneri rite obeundo impares, illud etiam coram ſe peragendum aliis demandare paſſim conſueverunt: quocirca Patres Concilii Valentini III. anni 855. *can.* 16. ſe ſe mutuo ad verbi miniſterium excitantes, novaque lege adſtringentes, illud vel per ſe, vel per alium miniſtrare, ſibi invicem permiſerant, ajentes *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 94. *Ut unuſquiſque noſtrum ſive per ſe, ſive per aliquem, vel aliquos ex Miniſtris Eccleſiæ fideliter doctos, ita verbum prædicationis tam in urbe, quam foris in plebibus exhibeat, ut omnino eis admonitio, & exhortatio ſalutaris deeſſe non poſſit*: eamdemque permiſſionem prædicandi per idoneum ſubſtitutum, Epiſcopis fecerat Ludovicus Pius *Capitular. lib.* 1. *cap.* 103. inquiens: *Epiſcopos monemus, ut ſive per ſe, ſive per Vicarios, pabulum verbi Divini ſedulo populis adnuntient*. Non proinde tamen unquam Epiſcopi penitus ſubtracti fuere ab onere verbum Dei ore proprio annunciandi: id ſiquidem, utpote a Chriſto Domino eorum humeris impoſitum, nunquam a ſe abjicere valent, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 67. *art.* 2. *Ad primum*, ubi hæc habet: *Utrumque officium, ſcilicet docendi, & baptizandi, Dominus Apoſtolis injunxit quorum vicem gerunt Epiſcopi; aliter tamen, & aliter. Nam officium docendi commiſit eis Chriſtus, ut ipſi per ſe illud exercerent, tamquam principaliſſimum. Unde & ipſi Apoſtoli dixerunt Act. 6. Non eſt æquum, nos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Officium autem baptizandi commiſit Apoſtolis, ut per alios exercendum. Unde & Apoſtolus dicit* 1. *Corinth.* 1. *Non miſit me Chriſtus baptizare, ſed euangelizare, & hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum, & ſapientia Miniſtri, ſicut in docendo*: ſed tunc ſolum libertas illis data eſt, aliorum opera, & miniſterio uti, cum ipſi, legitimo detenti impedimento, Euangelici verbi panem ſuis ovibus frangere nequeunt: quod luculenter explicavit Innocentius III. in Concilio Lateranenſi *cap.* 10. relato *in Cap.* 15. *de offic. Ordinar.* ubi ait: *Cum ſæpe contingat, quod Epiſcopi propter ſuas occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis reprobandum eſt omnino, nec de cetero tolerandum) per ſe ipſos non ſufficiunt miniſtrare verbum Dei*

po-

populo, maxime per amplas diœceses, & effusas; generali Constitutione sancimus, ut Episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere, & sermone, qui plebes sibi commissas, vice ipsorum, cum per se iidem nequiverint, solicite visitantes, eas verbo ædificent, & exemplo : & magis diserte Tridentinum *sess.* 5. *cap.* 2. & *sess.* 24. *cap.* 4. *de reform.* quibus in locis definivit : *Prædicationis munus esse Episcoporum præcipuum, eosque teneri per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Jesu Christi Euangelium*. Cui decreto inhærens S. Carolus Borromæus, *in sua prima Synodo Provinciali Act. Eccles. Mediol. part.* 1. *pag.* 2. ita Episcopos est alloquutus : *Nos auctoritatem sacrosancti Tridentini Concilii, & veterum Patrum sequuti, in Domino Episcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incumbentes, greges sibi commissos ipsimet, præsertim in Ecclesia sua, verbo Dei pascant. Quod si levi de causa, aut quodam animi languore impediti, non fecerint, sciant, sibi prætermissi necessarii officii Judici Deo præcipue rationem esse reddendam. Sin autem se interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex præscripto ejusdem Concilii deligendos, hoc munus studiosissime populo præstent*.

VI. Hanc Episcoporum obligationem præ oculis habentes Bonifacius VIII. Benedictus XI. & Clemens V. certumque simul putantes, eidem, interdum saltem, ab Episcopo satisfieri, cum concesserunt Regularibus privilegium prædicandi in Ecclesiis suorum Ordinum, atque in communibus plateis, omnes unanimiter, primus quidem *in cit. Cap. Super Cathedram, de sepulturis*, alter *in cit. Cap. Inter cunctas, de privilegiis, inter Extravag. commun.* & Clemens V. *in Clem. Dudum, de sepulturis*, horam exceperunt, in qua ipsemet Episcopus prædicat, *vel coram se solemniter prædicare facit*; tunc enim in eadem civitate, seu oppido, quemlibet inferiorem silere jusserunt, nisi Episcopus ipse aliter judicaverit. Et recte quidem; etenim, cum solus Episcopus in sua diœcesi sit publicus Doctor, & Magister, indecens profecto est, ut, eo docente, quisquam discipulorum docere præsumat. Porro ad rem præsentem perinde esse videtur, sive ipsemet Episcopus magisterii cathedram conscendat, sive alium deputet, qui coram se e suggestu verba faciat : hic quippe tunc non reputatur merus coadjutor, & cooperator Episcopi in prædicationis officio, sicuti a citato Concilio Lateranensi ceteros nuncupatos audivimus, qui ad annunciandum Dei verbum ab Episcopo destinantur, sed videtur esse speciale instrumentum, quo præsens Episcopus utitur ad suos animi sensus suo populo manifestandos, eumque ad virtutem, & pietatem informandum.

VII. Jam vero nulla unquam in sacra Congregatione Concilii fuit difficultas circa prohibitionem factam Regularibus, ne ea hora in suis Ecclesiis conciones habeant, qua Episcopus per semetipsum prædicat; sed semper, & firmiter censuit, ejusmodi prohibitionem in suo robore perma-

manere, atque ad unguem esse servandam. Ita quippe respondit in *Pacen.* 26. Aprilis 1607. *ad* 4. *dub. lib.* 89. *Positionum pag.* 170. in *Bituntina* 17. Februarii 1629. *lib.* 14. *decretor. pag.* 32. in *Brundusina* 10. Martii 1645. *lib.* 17. *pag.* 445. quin immo eadem Congregatio semper fuit in sententia, licere Episcopo concionem habere ad populum in qualibet suæ diœcesis Ecclesia, etiamsi ad Regulares pertineat, juxta ea, quæ congesta leguntur *tom.* 8. *Bullarii Ord. Prædicatorum*, editi ab Antonio Bremond, nunc ejusdem Ordinis Generali Magistro, *tit.* 5. *quæst.* 1. *num.* 37. Sed sæpius quæstio agitata est super secunda prohibitionis parte, qua interdicitur Regularibus, ne prædicent, quando Episcopus *coram se solemniter prædicare facit:* quoniam, etsi eadem Congregatio olim respondisset, hanc quoque prohibitionem sustineri, attamen Gregorius XIII. vehementer dubitavit, an id esset usu receptum; sicuti adnotatum reperimus *in cit. lib.* 89. *Positionum pag.* 171. Enimvero, cum soleant Episcopi concionibus in sua Cathedrali interesse tempore Adventus, & Quadragesimæ, si prædicta prohibitio vigeret, deberent Regulares ab habendis in suis Ecclesiis concionibus abstinere eo potissimum tempore, quo Fideles illas audire solent, & hac de causa eorumdem Regularium Ecclesias frequentant. Hæc autem ratio tantæ efficacitatis visa est sacræ Congregationi Concilii, ut in allegata causa *Pacen.* 26. Aprilis 1607. dixerit, nulli quidem fas esse concionari, quando Episcopus ipse per semetipsum ad suum populum verba facit, sed nequaquam impediri posse Regulares, ne in propriis Ecclesiis conciones habeant, quando Episcopus *coram se solemniter prædicare facit*: at postmodum, eadem quæstione novo examini subjecta, in citata causa *Brundusina* 10. Martii 1645. eadem Congregatio mentem suam clarius explicans, declaravit, id esse intelligendum, cum Episcopus consuetis concionibus interest, quæ per annum fieri solent: sed, si idem Episcopus *ex causa publica, convocatis Clero, Magistratu, & populo, coram se prædicare faciat*, tunc illi licere dixit, præcipere Regularibus, ut a prædicando abstineant, atque inobedientes pœnis etiam censurarum coercere. Equidem omnes prædictæ rerum circumstantiæ videntur efficere illam solemnitatem, quam jura requirunt, ut non liceat eodem tempore Regularibus prædicare: secus vero accidit, cum, tempore Adventus, & Quadragesimæ, Episcopus concioni adest; tunc quippe non videtur Episcopus *facere coram se solemniter prædicare*, sed potius concionem audire, quæ etiam eo absente haberetur.

VIII. Quoniam autem in Synodalibus Constitutionibus, seu Episcoporum edictis, non possunt omnia explicari, quæ necessaria sunt ad discernendum, quandonam cum veritate, & proprietate sermonis dici possit, *quod Episcopus faciat coram se solemniter prædicare*; idcirco eadem sacra Congregatio Concilii, ad præcavendas lites, & discordias inter Episcopum, & Regulares, die 12. Julii 1687. censuit, posse quidem Episcopum in peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet solemnem indi-

cere

cere concionem, coram se ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipsa hora in suis Ecclesiis prædicent; minime tamen expedire, ut constitutione, seu edicto illis generatim prædicare prohibeat, quotiescumque ipse *coram se solemniter prædicare faciet*: inde enim innumeræ orirentur lites, an hæc, aut illa concio, coram Episcopo habita, iis fuerit prædita qualitatibus, seu comites habuerit conditiones, quas sacra Congregatio Concilii ad ejusdem solemnitatem requiri declaravit. Fingite, Episcopum, sola motum curiositate celebrem quemdam Oratorem audiendi, eidem injungere, ut solemni quadam die in sua Ecclesia Cathedrali pium aliquod argumentum e suggestu exponat, atque, ad eumdem auditorum frequentia cohonestandum, Clerum convocare, Magistratum, & populum; nulla profecto tunc suberit justa causa prohibendi, ne in aliis Ecclesiis, præsertim Regularium concio fiat: & tamen hic casus sub generali constitutionis prohibitione comprehenderetur, a qua ceteroquin fuisset excipiendus.

FINIS TOMI PRIMI.